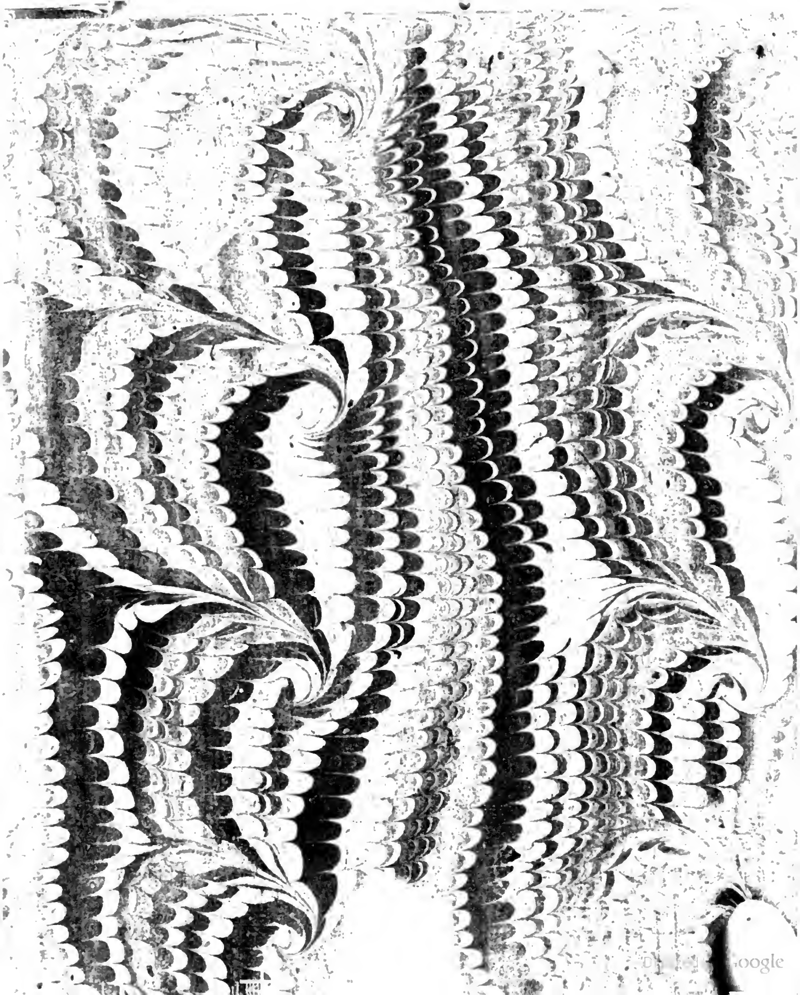
JO. ALBERTI FABRICII ... BIBLIOTHECA GRÆCA, SIVE NOTITIA SCRIPTORUM VETERUM GRÆCORUM, ...

Johann Albert Fabricius, H. Westphalen

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
A
56

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Ioannis Nencini
187

ΜΑΤΑΙΟΤΗϹ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΟΜΗΡΟϹ
ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΜΑΤΑΙΟΤΗϹ
IO. ALBERTI
FABRICII
BIBLIOTHECA
GRÆCA
HAMBURGI
Sumptu
CHRISTIANI LIEBEZEIT

JO. ALBERTI FABRICII,

SS. Theol. D. & Prof. Publ.

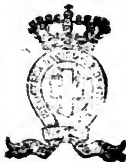
BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ

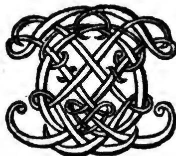
LIBER IV.

DE LIBRIS SACRIS NOVI FOEDERIS,
PHILONE ITEM ATQUE JOSEPHO,
ET ALIIS SCRIPTORIBUS CLARIS A TEMPORE NATI CHRISTI SALVATORIS NOSTRI AD CONSTANTINUM MAGNUM USQUE.

Accedunt

CL. PTOLEMÆI LIBER DE APPARENTIIS FIXARUM,
NUNC PRIMUM GRÆCE EDITUS ADDITA VERSIONE,
ET PHILIPPI LABBEI S. J.
ELOGIUM GALENI CHRONOLOGICUM.

HAMBURGI,
Apud CHRISTIANUM LIEBEZEIT,
ANNO cIↃ IↃCCXVII.

VIRO
ILLUSSTRISSIMO
MAGNO
DE
WEDDERKOP,
SERENISSIMI
DUCIS REGNANTIS SLESWICI
ET HOLSATIÆ MINISTRO PRIMARIO
ET PRÆSIDI CONSILII INTIMI,
PRÆFECTO IN TREMSBUTTEL, ET
CAPITULI LUBECENSIS CANONICO,
DOMINO HEREDITARIO
IN STEINHORST, MOISLINGEN, TANG-
STED, SEEGARDEN &c. &c. &c.

S. D.
JO. ALBERTUS FABRICIUS.

Uanquam incredibilis eſt amor Tuus in litteras, EXCELLEN-

 TIS-

TISSIME ac verè MAGNE WEDDERKOPFI, qualem ſcilicet convenit eſſe in eo, qui ipſe adyta illarum acceſſit & penetravit, nihilque in iis reliquit intentati atque inexcuſſi: tanto tamen magis ſpero, haud ingratum fore præſens quod offerre Tibi audeo volumen, quod in eo non de aliis tantummodo varii argumenti præclaris Scriptoribus, ſed præcipue de ſacris Divinæ Religionis noſtræ libris diſſeritur. Nihil enim Tibi ſcio magis eſſe cordi, quam ut Divinis illis oraculis Chriſtianum pectus Tuum paſcas, inque ſanctiſſima CHRISTI præcepta aſſidue intuearis, atque è cœleſtis Verbi fonte vivo adverſus mala quævis & pericula, mortem denique ipſam ſolatium Tibi, ſpem, fiduciam & gaudium haurias perpetuum & immarceſcibile. His Pietatis ſuperſtructa atque innixa fundamen-

tis

tis facile cœlo assurgit admirabilis illa Prudentia Tua ac Virtus, quæ in tantum Te fastigium evexit, tot Principibus ob sollertiam, consilium in negotiis difficillimis, fidem, industriam, charissimum reddidit, integras Tibi obligavit regiones, invidiam denique ipsam & inimicorum conatus longe infra *T*e posuit, & ne valerent Tibi nocere, egregie prospexit atque impedivit. Alienissimus autem à fastu cum sis, & in tanta dignitate (qua longe minor etiam excutere multis solet sensum communem) humanissimus adversus omnes, litteris maxime operantes, unde eruditorum natio Te velut communem Mæcenatem suum suspicit colitque: confido hoc quod pro singulari *T*ua & immerita prorsus in me benevolentia jampridem *T*ibi debeo observantiæ meæ verissimæ ac devotæ pignus, â *T*e in meliorem par-

tem acceptum, libroque huic locum concessum iri in Bibliotheca Tua locupletissima, jucundissimo Tuo à gravissimis negotiis secessu. Faxit DEUS, ut inter res publice privatimque prosperas cruda & viridi senecta, qua divino beneficio per sobrietatem tuam moderationemque hactenus uteris, etiam imposterum quam diutissime utaris, gaudio CELSISSIMÆ & SERENISSIMORUM PRINCIPUM, ac communi HOLSATIÆ bono, & cum sapientissimo illo Romanorum nihil quicquam habeas quo accuses senectutem, multa vero illi debeas, atque inter alia præclara hoc, ut divino munere concessos liberos Tuos, qui tuarum jam Virtutum vestigiis strenue insistunt, dignitatum quoque Tuarum meritorumque vestigia feliciter legentes intueri, antequam rebus humanis valedicas, cum summa voluptate possis. Scripsi Hamburgi VI. Iduum Martii, Anno Christiano cIↄ IↄccvIII.

Ad

AD LECTOREM.

Ihil habeo quod multis te morer, quisquis es, qui notitia Græcorum & sacrorum præcipue scriptorum caperis: tantummodo es mihi rogandus, ut quod vides à me tibi hic exhiberi recens volumen, accipias non minus serena fronte, quam duo priora, proximeque si DEUS valetudinem concesserit, à me exspectes, quæ propter occupantem conatus meos mercatum Francofurtensem adjungi jam non potuit, partem libri quarti alteram, in qua hæc tibi capita sese offerent studio qualicunque meo explicata:

1. De Nicomacho Geraseno, Diophanto & aliis Arithmeticis.

2. De Philosophis M. Antonino, Maximo Tyrio, Alcinoo, Alexandro Aphrodisiensi, Plotino & Porphyrio.

3. De Hermogene, Aristide, Longino & aliis Rhetoribus editis, ineditis, atque deperditis.

4. De Julio Polluce & aliis Lexicorum Græcorum ſcriptoribus.

5. De Hephæſtione, Apollonio Dyſcolo, Herodiano, & aliis Grammaticis editis, ineditis atque deperditis.

6. De Philoſtratis, Calliſtrato &c.

7. De Scriptoribus Græcis usque ad Conſtantinum Magnum Chriſtianis.

Sed ut uno conſpectu etiam videas, ecquid ex hoc ipſo quod præ manibus nunc habes Volumine poſſis tibi polliceri, præfixi ſimiliter capitum illius elenchum, qui & qualiscunque indicis inſtar tibi interim in librum futurus eſt, donec communes & uberrimos in totum opus indices, univerſis ſex libris abſolutis ſubjicere dabitur. Vale.

INDEX

INDEX CAPITUM
Libri Quarti.

17.

INDI-

INDICES SCRIPTORUM ALLEGATORUM AB

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ LIBER IV.

De

Scriptoribus,

Qui claruerunt à nato CHRISTO, Salutificatore nostro, usq; ad Constantini M. tempora.

CAPUT I.

De STRABONE Amaseno.

De Strabonis nomine, genere, & *ætate.* 1. *Opus Geographicum.* 2. *Gemisti Plethonis emendatio errorum Strabonis, Veterumque de Strabone testimonia.* 3. *Strabonis Epitome, quando composita, ejusque editiones.* 4. *Editiones Strabonis.* 5. *Scripta Strabonis deperdita.* 6. *Alii Strabones decem,* 7. *Index scriptorum in Opere Strabonis Geographico allegatorum.* 8.

A STRA-

I.

TRABONEM, non *Stratonem* appellatum fuisse Virum eruditione & judicio præstantissimum, de cujus opere Geographico in præsenti dicere institui, facile evicerit adversus novam Francisci Patricii (a) suspicionem consensus tot veterum scriptorum sub Strabonis nomine illum laudantium, & auctoritas codicum MSS. ex quibus tam opus ipsum, quam Græca epitome ejus est expressa. Genus duxit nobile Strabo e Cnosso Cretæ civitate, in qua Dorylaus Tacticus Mithridatis Evergetæ amicus e Macetide Sterope sustulit Stratarcham in extrema senectute Straboni adhuc visum & Lagetam, cujus filia fratri Moaphernis nupta peperit matrem Strabonis. Dorylai Tactici frater fuit Philæterus, cujus filius e Mithridatis Eupatoris ducibus unus regi charissimus & summo in Comana Ponti sacerdotio regia proxima dignitate (confer A. Hirtium de bello Alex. cap. 66.) functus patruo cognominis fuit, neque plura de genere materno nostri observavit eruditorum (b) industria, de paterno ne tantillum quidem. Patria fuit Amasea Cappadociæ sive Ponti civitas, unde Josepho & aliis Cappadox dicitur. Audivit in Grammaticis Tyrannionem atque Aristode-

(a) Lib. 3. discuss. Peripatet. Tom. 1. pag. 19. seq. Argumento utitur duplici Patricius, *unum* est, quod Athenæus l. 14. p. 657. notat Strabonem libro VII. testari, quod Posidonium Stoicum Scipionis Africani æqualem notum habuerit, Operis Geographici auctor vero scripserit sub Tiberio, hoc est 150. amplius post captam Carthaginem annis, neque usquam in libris, qui exstant, testetur se Posidonium ἐγνωκέναι. *Alterum*, quod Suidas post commemoratum Strabonem, Stratonis meminit his verbis: Στράτων Ἀμασεὺς φιλόσοφος γέγονεν ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος καὶ ἔγραψε γεωγραφίαν ἐν βιβλίοις ζ. Huic Patricii sententiæ singularem librum oppositurum se promisit Casaubonus præf. ad Strabonem, qvi licet editus non fuit, non tamen admodum difficile est ad ejus argumenta respondere. Nam Svidam errasse non dubito, quando Stratonem nobis Geographiæ auctorem pro Strabone ingessit, Athenæum vero duos confudisse Posidonios, unum Scipionis, si forte familiarem & alterum Posidonium Apameensem qui Pompeji amicus fuit & de qvo Strabo lib. 16. Ποσειδώνιος ὁ Στωϊκὸς ἀνὴρ τῶν καθ' ἡμᾶς φιλοσόφων πολυμαθέστατος. Confer, si placet, qvæ de pluribus Posidoniis supra in Stoicorum notitia dixi, & quæ contra Patricium disputat Marsilius Cagnatus III. 20. Var. Observationum in face artium Gruteriana T. 3. p. 608. & Jonsius p. 202. Imaginem Strabonis, nescio qua fide, dat Joh. Sambucus in iconibus num. LXIV.

(b) Cagnatus p. 602. & Casaubonus Præf. de Strabone & ejus scriptis. Præcipue Xylander erudita in Strabonem præfatione.

stodemum & hunc in Rhetoricis quoque mane, cum pomeridianis horis Grammatica tradentem auscultaret. E Philosophis frequentavit Xenarchum Seleuciensem Peripateticum & cum Boëtho se in dogmatibus Aristotelis exercuit, attamen Peripateticis amplius probavit Stoicos, ut adversus Xylandrum demonstrat Casaubonus non uno loco suarum in Strabonem notarum, & in præfat. tum Vossius II. 6. de Historicis Græcis. Athenodorum celebrem sub Augusto Stoicum ἑταῖρον suum vocat Strabo XVI. p. 779. Itinerum passim à se susceptorum facit ipse quoque mentionem, Ægyptumque, Asiam, & Græciam atque Italiam, sed & Sardiniam & alias insulas perlustrasse se testatur. Ab Armenia usque versus occasum ait se profectum ad Hetruriæ loca Sardiniæ opposita, & versus meridiem ab Euxino Ponto usque ad extrema Æthiopiæ. Germaniam ipse non adiit, unde tanto minus mirum, quod perturbatorie, ac parum bona fide has regiones descripsisse queritur Phil. Cluverius III. 1. Germaniæ antiquæ, & quod in descriptione Germaniæ multos eum commisisse errores arguit Herm. Conringius. Licet & circa Germaniam Strabonis industria celebratur ab Ægidio Tschudo in Epist. ad Beatum Rhenanum inter Philologicas à Goldasto editas p. 224. Ælio Gallo, qui exercitum sub Augusto Imp. in Arabiam felicem duxit socium se & amicum fuisse refert lib. 2. p. 118. & cum eo in Ægypto admirandam Memnonis statuam contemplatum lib. 17. p. 816. Multos memorat passim æquales suos Cn. Pisonem, Athenodorum, Boethum, variaque, quæ temporibus suis contigisse animadvertit, quæ ex ejus libris congessit Marsilius Cagnatus III. 20. Var. Observationum. Ex pluribus autem locis perspicuum est eum Augusti & Tiberii ætate floruisse & quidem librum IV. p. 206. scripsisse se innuit anno U. C. 771. Tiberii V. cum ante annos 33. Norici essent à Tiberio & Druso devicti, quod Dio l. 54. p. 536. notat factum M. Druso Libone & L. Calpurnio Pisone CoSS. Anno U. C. 739. Cum vero librum XII. componeret p. 576. Cyzicenis nondum ademerat Tiberius libertatem, quod anno U. C. 778. Cornelio Cosso & Asinio Agrippa Cosf. anno XII. Tiberii factum constat ex Taciti IV. 36. Annal. Pulchre etiam Vossio observatum, quod * Gallus, quem amicum sibi fuisse testatur Strabo, manus sibi violentas intulit jam Anno U. C. 728. (confer Dionem lib. 53. p. 512.) ut adeo Strabonem

 cum

* Qui aliis Cornelius, Straboni & Josepho est Ælius Gallus, fortassis propter scripturæ compendium librariis Ælium pro Cornelio legentibus, ΑΙΛΙΟΣ pro ΚΡΑΙΟΣ.

cum circa Annum 771. scriberet, necesse sit ætate fuisse admodum provectum & sexagenario majorem. Quod autem anno Tiberii duodecimo obierit diem supremum, sine ullo veteris scriptoris testimonio affirmat Morlerius, Doctor Sorbonicus, in conatibus litterariis Gallice editis (Essais de literature pour la connoissance des livres) T. I. edit. Hagensis p. 105. Unum hujus scriptoris præstantissimi opus ad nos pervenit:

II. ΓΕΟΓΡΑΦΙΚΩΝ βιβλία ιζ libri XVII. de Geographia, in quorum *duobus primoribus* docet Geographiæ cognitionem rem esse Philosopho dignissimam & Homero pridem atque antiquis Philosophis minime neglectam: neqve vero caussam sibi defuisse, cur post Eratosthenem, Timosthenem, Hipparchum, Posidonium aliosque, quorum hallucinationes nonnullas perstringit, Geographiam illustrandam aggressus sit. Hinc post insignem disciplinæ ipsius & tractandorum ὑποτύπωσιν aggreditur libro *tertio* describere Hispaniam, *quarto* Galliam Britannicasqve insulas & gentes inalpinas, *quinto & sexto* Italiam, insulasque adjacentes; *septimo*, qui extrema parte mutilus est, Germaniam, Getas, Illyrios, Tauricam, Chersonesum & Epirum. *Octavo, nono* & *decimo* Græciam cum vicinis insulis; Proximis qvatuor libris *XI. XII. XIII. XIV.* Asiam intra Taurum, Libro *XV.* & *XVI.* Asiam extra Taurum, Indiam, Persidem, Syriam, Arabiam &c. Libro *XVII.* denique Ægyptum, Æthiopiam, Carthaginem, ac reliqua nonnulla Africæ, subjuncta enumeratione provinciarum, quas Strabonis tempore per universum terrarum orbem tenebant Romani. Neqve simpliciter situm locorum nominaque in præsenti opere annotat hic scriptor, sed freqventissime instituta, mores, politiam, religionem populorum ac Rerump. exponit & viros celebres laudat, ut vere haberi possit quidam veteris historiæ ac Geographiæ thesaurus, singulari judicio ac delectu compositus.

III. Laudatur Strabo passim sub γεωγράφου quidem nomine ab Evagrio lib. I. c. 20. Hist. Eccles. & Juliano * Architecto Ascalonita de moribus Palæstinæ apud Harmenopulum lib. 2. προχείρου νόμων tit. 4. Marciano in periplo pag. 63. & ab Eustathio ad Homer. & Dionysium: sub nomine *Philosophi* à Plutarcho in Lucullo pag. 511. qui ejus meminit quoque in Sylla pag. 468. uti Socrates Hist. Eccles. VII. 25. p. 366. Schol. Aristophanis, Steph. Byzantinus, Tertullianus c. 46. de anima, Josephus, Athenæus, Svidas, Etymologus & alii. Jornandi de rebus Geticis cap. 2. *Strabo Græcorum nobilis scriptor.* Gemisti Plethonis emen-

* Alium Juliani locum, in quo itidem Strabo laudatur, Harmenopulo præteritum è schedis MSS. producit Casaubonus in notis ad librum XI. non longe à fine.

emendationem aliquot errorum Strabonis MStam habuit & in syntagmate Græcorum Geographorum edere voluit Lucas Holstenius teste Lambecio. Vide lib. I. de Bibl. Vindobonensi p. 114.

IV. Habemus & Geographicorum Strabonis *Epitomen* sive ex illis potius χρηστομαθείας atque excerpta, qvæ præter alios usus ad castigandum subinde & in calce libri VII. supplendum inserviunt Strabonem. Incertum qvo auctore concinnata videntur inter Annum Christi 676. & 996. sub Basilio Bulgaroctono, quod *H. Dodwellus* in diss. de excerptore Strabonis colligit ex his ejus verbis lib. 7. p. 98. Καὶ νῦν δὲ πᾶσαν ἤπειρον καὶ Ἑλλάδα σχεδὸν καὶ Πελοπόννησον καὶ Μακεδονίαν Σκύθαι Σκλάβοι νέμονται. Idem Clariss. Dodwellus observat nullis Græcobarbaris uti vocabulis hunc scriptorem excepto unico, quod ῥιχίαν plus simplici vice dixit pro recessu æstûs marini. Primus Græcè hanc epitomen vulgavit *Sigismundus Gelenius* Basil. 1533. 4to cum Hannonis & Arriani periplo atque Plutarcho de fluminibus & montibus. Latina versio *Hieronymi Gemusæi* post Dominici Marii Nigri Veneti libros *XI.* Geographiæ prodiit ibid. 1557. fol. Hinc Græce & Latine cum Gemusæi versione & eruditissimi Dodwelli dissertatione de ætate auctoris & brevibus notis suis recudi curavit Vir Cl. *Johannes Hudsonus* tomo secundo Geographiæ Veteris scriptorum minorum. Oxoniæ 1703. 8vo. Deniqve eandem Straboni suo præstantiss. *Almeloveenius* subjecit, secutus ex asse editionem Hudsonianam, Dodwelli diss. præfixâ.

5. *Editiones Strabonis.*

Græca Aldi Manutii Venet. 1516. fol. Præmissis ante libros plerosque brevibus argumentis, quæ in Codd. MSS. occurrere Casaubonus quoque testatur.

MSti codices Strabonis duo sed recentes exstant Mediolani in Bibl. Ambrosiana teste Bernhardo de Montfaucon in diario Italico p. 14. Occurrit etiam MS. Oxoniæ in Collegio Lincolniensi, & alius in Etonensi sed uterque mutilus. Dicitur etiam exstare Venetiis in Bibl. D. Marci.

Latinæ 1. Ex versione antiquiori *Guarini Veronensis* & *Gregorii Trifernatis*, ultimam manum imponente *Jac. Antonio Marcello*, Venet. 1480. fol. 1494. & 1511. fol. Paris. 1512. fol. Guarinus sive æmulatione æqualis sui Gregorii (ut Vossius p. 585. de Hist. latinis) sive

Nicolai Pontificis V. jussu, (ut Gesnerus in Bibl.) transtulit ea, quæ de Europa Strabo, ut Gregorius ea quæ de Asia scripsit verterat. Marcellus reliqva adjunxit. Vide Barnabam Brissonium de regno Persarum p. 207. edit. Heidelberg.

2. Eadem versio ex recognitione *Cunradi Heresbachii* Basil. 1523. & 1539. fol.

3. Ex versione * *Guil. Xylandri* cum ejusdem notis & castigationibus ad calcem singulorum librorum subjectis Basil. 1571. fol. Xylandrum magna negligentia usum in scriptore hoc explicando queritur Casaubonus in limine notarum ad librum *XIV.* Adjunctæ sunt hinc inde in Xylandri editione tabulæ geographicæ Ptolemaicæ, non valde nitide expressæ.

4. Ex antiquiori versione à *Conrado Heresbachio*, *Hieron. Gemuseo*, *Henr. Glareano* & *Joh. Hartungo* emendata. Amstelod. 1652. 12mo 2. Vol.

Græco-latinæ 1. cum versione antiquiori, ab illis, quos jam dixi emendata & græcis recognitis per *Marcum Hopperum*. Basil. 1549. fol. apud H. Petri.

2. Cum Xylandri versione & If. Casauboni, vix tum duodetriginta annos nati, qui Græca etiam ex Aldi edit. & antiquiori versione & MSS. (Collationes IV. Codicum à socero suo H. Stephano, edito jam fere Strabone accepisse se testatur) emendavit, eruditis animadversionibus Genev. 1587. fol. Inscripta hæc editio est Jacobo Lectio, quæ cum notis Jos. Scaligeri MSS. fuit in Bibliotheca Nic. Heinsii & inde pervenit, ni fallor in Grævianam. Ἔκτρωμα ἑξάμηνον vocat Casaubonus Epist. *XI.*

3. Cum Xylandri versione (quam à Casaubono recognitam falsò præ se fert titulus) & Casauboni animadversionibus per secundas ejus curas locupletioribus, *Federici* item *Morelli* notis ad pauca quædam Strabonis loca. Paris. 1620. fol. Luculentior longe priore & melior locupletissimoque indice conspicua est hæc editio.

4. Denique novam ἔκδοσιν præclaram Strabonis debemus Clarissimo Viro *Theodoro Jansonio ab Almelooveen*, qui Parisiensem editionem ita recudi curavit, ut paginas illius in margine notaverit, omissa nonnulla verba restituerit, notas vero Casauboni in quibus libros & capita versusque veterum scriptorum pleraque ut facilius investigari singula possint indicavit, notas item Morelli substraverit singulis paginis: tum

* Editio hujus anni quæ ad manus mihi, non Græco latina est ut in indiculo Almelovenianæ editioni præmisso legitur, sed latina. sed eodem anno etiam Græco latina lucem vidit.

tum addiderit notas integras Xylandri & quæ Jacobus Palmerius in Exercitationibus ad optimos auctores Græcos Straboni illustrando annotavit, præterea obsetvationes quam plurimas delectas è scriptis virorum antiquæ Geographiæ gnarissimorum Pauli Merulæ, Philippi Cluverii, L. Holstenii, Claudii Salmasii, Samuelis Bocharti, Is. Vossii, Ezech. Spanhemii, Christophorique Cellarii. Joannis item Meursii & aliorum, quibus loca amplius quadringenta Strabonis illustrantur Amstelod. apud Jo. Wolters 1707. fol.

5. Suas in Strabonem notas memorat *Cornelius Bonaventura Bertramus* c. 3. lucubrationum Frankenthalens. Philippus quoque Cluverius lib. III. c. 40. Germaniæ antiquæ, notas in Strabonem pollicetur. & c. 49. affert verba Casauboni in Epistola ad ipsum scripta Cluverium hortantis ad hoc opus suscipiendum. Verum nec Bertrami nec Cluveri notæ lucem viderunt, nec *Roderici*, Collegii Regalis præfecti, quem Cantabrigiæ novam hujus scriptoris editionem molitum esse fama fuit. *Gemisti Plethonis* correctionem in quædam excerpta Strabonis memorat Labbeus Bibl. nova MSS. p. 120. *Foret profecto egregium ornamentum* inquit Clariss. Almelovenius, *si comparari posset* Cyriacus Anconitanus Scholiastes Græcus Strabonis, *qui tempore Friderici III. in Strabonem videtur Græca scholia conscripsisse, quibus usus est Lucas Langermannus JCtus Hamburgensis, uti colligi potest ex Reinesii Inscriptionum syntagmate pag. 223. & 368. Inprimis etiam* Henrici Scrimgeri *Professoris Genevensis* notæ *Casaubono A.* 1607. *à Petro Junio missæ, quas alicujus momenti fuisse vel ex ipsius Casauboni verbis constat scribentis*: Quantum ad eam rem (*novam nempe Strabonis editionem*) juvare nos tuæ illæ notæ Scrimgerianæ queant, ne dici quidem potest, (Epist. 514.)

6. Constat alia quoque scripsisse Strabonem, quæ interciderunt, & quæ intercidisse dolemus. Sunt autem hæc: *ὑπομνήματα ἱστορικὰ* scripta ante opus Geographicum. Strabo ipse lib. I. pag. 13. *Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικά, χρήσιμα ὡς ὑπολαμβάνομεν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἔγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε τὴν σύνταξιν.* Libris primoribus res Alexandri attigisse videtur, eosqve respicere cum lib. 2. p. 70. ait: *Καὶ ὑμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπιπλέον κατιδεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις.* A libro quinto & deinceps Polybii historiam continuandam in se suscepit, ut recte Casaubonus colligit ex hoc loco libri *XI.* p. 515. *εἰρηκότες δὲ πολλὰ περὶ τῶν Παρθικῶν νομίμων ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστορικῶν ὑπομνημάτων βίβλῳ, δευτέρᾳ δὲ τῶν μετὰ Πολύβιον, παραλείψομεν ἐνταῦθα*, Suidas autem in Πολύβιος auctor est, Strabonem scripsisse *τὰ μετὰ Πολύβιον βιβλίοις μγ* libris *XLIII ὑπομνήματα*.

μνήματα Strabonis Hiſtorica allegat Plutarchus in Lucullo, pag. 511. & eadem videtur reſpicere in Sylla p. 468. uti Joſephus quoque *XIV.* cap. 8. ubi Strabonem inter ſcriptores rerum geſtarum Pompeji Magni refert, *non intelligit Strabonis Geographica*, inquit de Joſephi loco commentans Montacutius p. 147. Apparatus ad Origines Eccleſiaſticas, *ſed hiſtoriam, ut inanis ſit Saliani admonitio, hæc non haberi apud Strabonem.*

7. Fuere item alii Strabones in veterum ſcriptis memorati, ut (1) C. Fannius Strabo *Conſul* Anno. U. C. 592. à quo lex ſumtuaria Fannia nomen accepit & quo Conſule Rhetores ac Philoſophi Roma ſunt pulſi teſte Gellio *XV.* 1. (2.) Strabo Siculus, quem per 135000. paſſuum quod abeſſet vidiſſe referunt Cicero, Varro, Strabo ipſe noſter, Plinius ac Solinus. Confer Brodæum VIII. 1. Miſc. & Petavium VII. 10. diſſ. ad Uranolog. (3.) Cn. Pompejus Strabo Magni Pompeji Pater. Plutarch. in Pompeji vita & de ſera vindicta Numinis. (4.) Strabo Tragicus latinus, cujus meminit Marius Victorinus p. 2456. Grammaticæ. *Strabo qui & ſeſquiculus* (leg. ſesquioculus) *dictus eſt primus de Tecmeſa ſcripſit tragœdiam ſuam & in ſcena pronunciari juſſit.* (5.) Sejus Strabo prætorianarum cohortium ſub Auguſto præfectus, pater Sejani. Hunc puto intelligi à Macrobio II. Saturnal. cum refert Auguſtum Straboni in adulationem Cæſaris male exiſtimanti de pervicacia Catonis dixiſſe: *quisquis præſentem ſtatum civitatis commutari non volet, & civis & vir bonus eſt.* (6.) Acilius Strabo prætor, abſolutus à Nerone. Tacit. *XIV.* 18. annal. (7.) Æmilianus Strabo Vir Conſularis, quem laudat Apulejus in floridis. (8) Theodoricus Strabo Oſtrogothorum dux cujus meminit Paulus Diaconus lib. 16. (9) Strabo ſive Strabus Gallus Hortuli auctor pſeu-Macro laudatus in poëmate de herbis. De eo Thom. Bartholinus lib. de Medicis Poëtis pag. 117. ſeq. (10.) Walafridus Strabo Monachus Fuldenſis poſtea Decanus ſ. Galli ac denique Abbas Augiæ divitis A. C. 849. defunctus, de quo Voſſius II. 33. Hiſt. lat. & Clariſſ. Caveus Hiſt. litterar. ad A. 842. &c. Dicti primum Strabi ſive Strabones à ſpecie depravata oculorum quod hi illis eſſent diſtorti ſive ςρεβλοὶ. Meminit Plinius VII. 12. & *XI.* 37.

Strabo pro Geographorum Principe in Epitaphio Seb. Münſteri:

Germanus Esdras hic Straboque conditur.

VIII.

VIII. INDEX * SCRIPTORUM & virorum ingenio ac doctrina illustrium à Strabone laudatorum.

B Antio-

* Ad paginas edit. Paris. quas Almeloveniana in margine, ut dixi, annotavit. Sed Indicem hunc in utraqve frustra quæres.

Ari-

Daphi-

Euri-

Λυσιω-

Sar-

Liber secundus Strabonis incipit p. 67. *III.* p. 136. *IV.* p. 176. *V.* p. 209. *VI.* p. 252. *VII.* p. 289. *VIII.* p. 332. *IX.* p. 390. *X.* p. 444. *XI.* p. 490. *XII.* p. 533. *XIII.* p. 581. *XIV.* p. 632. *XV.* p. 685. *XVI.* p. 736. *XVII.* p. 785. edit. Paris. Ad hunc vero Indicem concinnandum fateor adjutum me esse industria V. C. Jo. Hudsoni, & Joh. Friderici Winckleri, Collegæ mei conjunctissimi.

CAPUT

CAPUT II.

De DIONYSIO Periegete atque aliis Geographis.

Dionysii Patria & aetas. 1. *Interpretes veteres.* 2. *Editiones.* 3. *Scripta deperdita.* 4. *Index scriptorum in Eustathii commentariis & Anonymi paraphrasi allegatorum.* 5. *De Scylacis periplo.* 6. *Ejus editiones.* 7. *De Periplo Anonymi cum Scylace editi. id. De Isidoro Characeno.* 8. *Scymno Chio.* 9. *Marciano Heracleota qui Artemidori Ephesii libros XI. Geographiae in epitomen redegit.* 10. *De aetate Artemidori Ephesii ac Menippi Pergameni. ibid. De Agathemere.* 11. *Index scriptorum in Geographis Graecis Jo. Hudsoni V. C. allegatorum.* 12. *De Eusebio de locis Hebraicis.* 13. *De Stephani Byz.* ἐθνικοῖς, *fragmento eorum Segvieriano, & Epitome Hermolai.* 14. *Index scriptorum in Stephani fragmento & Epitome allegatorum.* 15. 16. *De expositione totius Mundi quam Graece & Latine edidit Jacobus Gothofredus.* 17. *De Geographicis scriptis à Leone Allatio editis.* 18. *De Syntagmate Geographorum Graecorum quod edere voluit Lucas Holstenius.* 19. *De aliis quibusdam Graecis Geographis ineditis ac deperditis.* 20.

I.

STraboni jungere juvat DIONYSIUM, ejusdem argumenti & aetatis scriptorem, qui ab erudito & eleganti poëmate Heroico quo περιήγησιν οἰκουμένης a) sive *enarrationem orbis* suo tempore cogniti ad Eratosthenis maxime, ut videtur, mentem complexus est, PERIEGETÆ nomen accepit. Patria ei fuit Charax Spasinu b) quam prius Alexandriam dictam esse constat, non

C 3

a) Περιηγητὴς dicitur quae veluti manu deducit lectorem per varias regiones orbis terrarum. Uti Περίπλους, qui oram maritimam stylo describit ac quasi circumnavigat. Allegatur Dionysii nostri periegesis à Stephano Byz. saepiuscule, & à Jo. Tzetza Chil. XII. hist. 450. fallitur etiam doctiss. Vossius qui ex alterius Samii Dionysii periegesi versus illos petitos putat.

b) Vide H. Valesium ad Ammiani XXIII. 6. p. 372. edit. Paris. 1681. fol. & Harduinum ad Plin. VI. 27. Hist.

non illam Ægypti aut Syriæ, sed Susianæ ad sinum Arabicum inter Tigrin & Eulæum fluvios. Hinc Dionysium *Characenum* vocant nonnulli, ut magnus H. Valesius ad Excerpta Peiresciana p. 6. alii plerique *Alexandrinum*. Eustathius Afrum esse affirmat, forte quod ex Alexandria Ægypti ortum Dionysium esse existimaret: Sicut apud Luitprandum Ticinensem cum Dionysio * Pontifice Rom. inepte confunditur. *Sunt qui putant*, inquit, *Dionysium Papam fuisse natione Africum, scriptorem libri de situ Orbis.* Svidas Byzantinum c) est suspicatus, sive ut Vossius d) apud Svidam in Διονυσ. legendum esse conjicit, Bithynum: ac præterea periegesin refert etiam inter scripta Dionysii Milesiii & alterius Dionysii Rhodii vel Samii. Denique doctissimus Meursius ad Helladii Chrestomathiam & in libro de Dionysiis auctorem periegeseos fecit è Svida Dionysium Corinthum. Sed merito illorum sententiæ subscribimus qui de nostro Dionysio accipiunt hæc Plinii VI. 27. Hist. *Charax opidum Persici sinus ultimum - - - conditum est primum ab Alexandro Magno - - - Hoc in loco genitum esse Dionysium terrarum orbis situs recentissimum auctorem constat, quem ad commentanda omnia in orientem præmisit Divus Augustus, ituro in Armeniam ad Parthicas Arabicasque res majore filio.* e) Sane Augusti tempora signat Periegetes v. 1051. ubi de Parthis:

> ἀλλ᾽ ἔμπης κατὰ δῆριν ἀμαιμακέτους περ ἐόντας
> Αὐσονίου βασιλῆος ἐπεπρήυνεν ἀκωκή.

Ubi βασιλέα vocat Imperatorem Augustum: ἄνακτας vero Cajum ac Lucium Cæsares f) v. 355. ubi de Roma canit: Ῥώμην τιμήεσσαν ἐμῶν μέγαν οἶκον ἀνάκτων; ad quæ verba Eustathius: ἀνάκτων δὲ εἰπὼν ἔδειξε, φασὶν, ἐναργῶς ὅτι οὐκ ἐπὶ τῶν ὑπάτων αὐτὸς ἦν ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν ευτοκρατόρων ἤκμαζε, Νέρωνος ἢ καὶ Αὐγούστου κατά τινας, οὗ μεμνῆσθαι λέγεται καὶ ἐν τῷ. Αὐσονίου βασιλῆος ἐπεπραΰνεν ἀκωκή. Accedit locus veteris Scholiastæ MS. Vossio de

* Confer si placet Gvil. Cavei Hist. litterar. scriptorum Ecclesiast. part. 2. ad A. C. 259.

c) Voss. de Hist. Græcis lib. II. c. 3. cui Clariss. Neocorus ad Svid. assentitur.

d) Hujus Dionysii Byzantini περιήγησιν τοῦ ἐν τῷ Βοσπόρῳ ἀνάπλου præter eundem Svidam Stephanus Byz. memorat, de qua dicam infrà.

e) Cajo puta, quem cum Lucio Cæsare Augustus adoptavit. Confer Antonium Pagi T. 1. Criticæ Baronianæ p. 8. & H. Noris ad Cenotophia Pisan diss. 2. p. 193. Christoph. Cellarium V. C. in diss. de Poëtis Scholæ Publicæ utilioribus Halæ Sax. A. 1706. §. 18. seq.

f) Svidas ex Harpocratione: καλοῦνται δὲ οἱ μὲν υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως ἄνακτες.

de Poëtis Græcis laudatus: Διονύσιος ὁ περιηγητὴς γεγονὼς υἱὸς Διονυσίου Ἀλεξανδρέως. Γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων μετὰ Αὔγουστον Καίσαρα ἢ ἐπὶ αὐτοῦ. Miratus tamen ſum quod auctor Characis patriæ ſuæ ne quidem facit mentionem, & v. 707. ſeq. Caſpium mare deſcripturus negat ſe itinera maritima feciſſe, aut loca illa ipſummet oculis ſuis luſtraſſe:

Ῥεῖα δέ τοι καὶ τήνδε καταγράψαιμι θάλασσαν
Οὐ μὲν ἰδὼν ἀπάνευθε πόρους οὐ νηὶ περήσας
Οὐ γάρ μοι βίος ἐστὶ μελαινάων ἐπὶ νηῶν.
Οὐδέ μοι ἐμπορίη πατρώιος, οὐδ' ἐπὶ Γάγγην
Ἔρχομαι, οἷά τε πολλοὶ Ἐρυθραίου διὰ πόντου
Ψυχῆς οὐκ ἀλέγοντες, ἵν' ἄσπετον ὄλβον ἕλωνται.
Οὐδὲ μὲν Ὑρκανίοις ἐπιμίσγομαι, οὐδ' ἐρεείνω
Καυκασίας κνημῖδας Ἐρυθραίων τ' Ἀριηνῶν.
Ἀλλά με μουσάων φορέει νόος, αἵ τε δύνανται
Νόσφιν ἀλημοσύνης πολλὴν ἅλα μετρήσασθαι
Οὔρεά τ' ἠπειρόν τε καὶ αἰθερίην ὁδὸν ἄστρων.

Quod autem v. 208. ſeq. Naſamonum ἀποφθιμένων ἐρημωθέντα μέλαθρα memorat, non neceſſe eſt reſpici ab eo cladem, Domitiani ætate Naſamonibus per Romanos illatam, memoratamque Zonaræ: licet hoc vehementer contendit Salmaſius p. 411. ſeq. ad Solinum, qui propterea Dionyſium hunc juniorem longe eſſe Auguſti ætate, ac Severi g) temporibus vixiſſe vel Marci Antonini h) alibi etiam ſcripſit: at enim antiquiorem de Naſamonibus Romanorum victoriam notant non modo Euſta-

g) p. 628. in Exerc. ad Solin. quas poſt commentar. in Hiſt. Auguſtam edidit ſecutus Scaligerum, quem vide ad Euſebii num. M M C C XV. p. 228. Vide etiam Jo. Rualdum ad Plutarchum p. 95. & Tillemontii Hiſt. Imperator. T. 1. p. 112. & 110.

h) Salmaſ. ad Severum Spartiani c. 15. T. 1. p. 614. à Scaligeri ſententia recedens *ignoſcant*, inquit, *mihi manes ſummi Viri*, verſum Dionyſii 1051. ſeq. *retulerim potius ad Verum Marci fratrem, qui de Parthis triumphavit, unde & Parthicus dictus eſt. Temporibus enim Marci vixiſſe illum poëtam multis & validis argumentis alibi adſtruemus, quod & oſtendit v. 355. ubi ἄνακτες ſunt duo Auguſti Marcus & Verus. Et Scaliger* ἐμῶν ἀνάκτων *exponit Severi patris Caracallæ & Getæ filiorum. Sed ad ipſum Poëtam hæc pluribus diſcutiemus, quem politiorem emendatioremque aliquando, ſi Deus faverit, dabimus comparatis duabus antiquis interpretationibus Avieni & Priſciani, ubi quid uterque interpres peccarit, & quoties, aperiemus.* Etiam Barthius LVIII. 5. affirmat Dionyſium *aureolum ſuum libellum principantibus Antoninis ſcripſiſſe.* Cui ſententiæ nuper adſtipulatus eſt in ſua Dionyſii editione V. C. Georgius Henricus Urſinus.

Eustathius: οἱ δὲ φασιν αὐτοὺς καταπολεμηθῆναι συναγωνιζομένους τῷ Κάτωνι κατὰ τοῦ Καίσαρος. Sed & alter Scholiastes Oxonii editus: οὗτοι γὰρ μὴ φροντίσαντες Διός, κατὰ Ῥωμαίων δὲ στρατεύσαντες καὶ ἡττηθέντες, ὡς καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ὑπὸ Σκιπίωνος ἀναιρεθέντος, μὴ φέροντες τὴν ἧτταν ἑαυτοὺς ἀνεῖλον. Et Catonem per Nasamones copias duxisse suas è Plutarcho in ejus vita p. 786. & Lucano *IX.* 443. seq. observat præclaræ doctrinæ Vir Christophorus Cellarius erudita diatriba, qua inter utiliores publicis scholis poetas Græcos, Dionysium nostrum præ cæteris commendat § *XXI.* Dionysium Diogenis filium Geographum memorat Marcianus Heracleota, aitqve eum perinde ut Eratosthenes terræ ambitum fecisse stadiorum 259200.

II. Interpretes Dionysii periegesis ex antiquis habuit duos, qui ambo illam carmine Latino Hexametro reddiderunt, *Rufum Festum Avienum*, & *Priscianum*, pro quo alii *Rhemnium Fannium* contra Codd. auctoritatem nominant. De utroqve dixi in Bibliotheca Latina. Græco commentario copioso illustravit libellorum supplicum minister & Magister Rhetorum, postea Archi-Episcopus Thessalonicensis *Eustathius*, clarus circa A. C. 1160. ut dicere me memini lib. II. cap. III. §. 8. cum ejusdem in Homerum diffusos commentarios recenserem. Lacunam ingentem in Eustathio ad Dionysii v 889. - - - 917. quâ editiones hiabant, è codice Holsteniano in eadem Latina supplevi Bibliotheca A. 1696. Hamburgi excusa, unde in Oxoniensem Dionysii editionem A. 1697. supplementum illud fuit derivatum. Præter Eustathium, qui commentarios suos Joanni Ducæ Andronici F. dicavit, in eadem editione exhibentur è Codd. Bodlejanis *Glossæ Græcæ interlineares*, & *paraphrasis Græca Anonymi* scholiastæ nunquam ante vulgata. Paraphrasis ejusmodi manu exarata occurrit etiam in Bibliotheca Vindobonensi. Et Is. Casaubonus notis ad Strabonem aliquoties allegat alium ab Eustathio & græcum ἀνέκδοτον Dionysii Scoliasten. Plures quoque ante Eustathium in hunc poëtam scripsisse ex multis hujus commentariorum locis patet, quibus ad aliorum provocat explicationes, interdum etiam vocans παλαιούς, ut quando tradit ab iis Dionysii poëma appellari ἱστορικὸν συγκείμενον ἐκ τοπικοῦ καὶ πραγματικοῦ καὶ χρονικοῦ καὶ γενεαλογικοῦ. Denique Clariss. Hudsonus tomo tertio Geographorum Græcorum daturum se recepit Dionysii Periegesin cum commentariis Græcis *Nicephori Blemmidæ* è Codice Bodlejano, & Avieni versione metrica. Claruit Blemmidas medio sæculo post CHRISTUM natum tertio decimo.

III.

III. *Editiones Dionysii Latinæ.*

Avieno interprete Venet. 1488. 4. & Parif. 1590. 8. inter poëmata Vetera à P. Pithœo edita & illustrata: atque Madriti A. 1634. 4. inter Avieni poëmata, è Bibl. Ramiresii de Prado.

Prisciano interprete, qui è Solino nonnulla hinc inde intertexuit. Venet. 1482. 4. & apud Aldum 1518. 8. Florent. 1519. 8. Lugd. 1550. & Rostoch. 1577. 4. curante Henrico Brucæo, & cum notis Joach. Camerarii. Viennæ 1512. 4 quam editionem in Catalogo Thuano memoratam haud vidi, ut hec Lipsiensem A. 1518. cum scholiis Petri Mosellani.

Interprete *Antonio Bacharia.* Venet. 1477. 4. 1498. 4.

Simone Lemnio, Rheto, qui carmine reddidit. Venet. 1543. ut testatur Simlerus. *Andrea Papio*, qui item, Antwerp. 1576. 8.

Editiones cum Eustathii commentariis latine versis.

Abele Matthæo Carnotensi JCto interprete, qui Dionysii periegesi carmine versæ Eustathii commentarios latine à se translatos adjunxit. Parif. 1556. 4. ad Cardinalem Carolum Lotharingum.

Interprete *Bernhardo Bertrando* Rhegiensi, qui similiter Dionysii poëma & Eustathii commentarios latine vertit. Basileæ, anno eodem 1556. 8. apud Jo. Oporinum. In hac editione Dionysius ipse Græce exstat & Latine.

Versio Latina commentariorum Eustathii quam à *Vincentio Marinerio* Valentino Bibl. Regiæ Escurialensis præfecto adornatam refert Nic. Antonius in Bibl. Hispana, non vidit lucem.

Editiones Dionysii Græcæ sine Eustathii commentariis.

Veneta apud Aldum 1513. 8.

Parisienses A. 1556. & 1559. 4. cum notis Gvil. Morelli.

Inter Poëtas principes Heroici carminis Parif. 1566. fol. editio luculenta H. Stephani, emendata & majoribus descripta typis, una cum Variis Lect.

Cantabrigiensis A. 1533. 8.

Londinensis 1668. 8.

Editio Dionysii Græca cum Eustathii commentariis.

Perquam nitide vulgata à Rob. Stephano Parif. 1547. 4. una cum Variis lectionibus. Hæc cum emendationibus MSS. Xylandri & M. Sladi fuit apud P. Francium V. C.

Editiones Dionysii Græco-Latinæ.

Cum Prisciani Metaphrasi & notis *Cælii Calcagnini*. Basil. 1552. 8.

Cum versione prosaria *Jo. Camertis* Monachi Franciscani, & notis *Jo. Ceporini*. Basil. 1523. 8. 1534. 8. 1547. 8. 1561. 8. 1585. 8. additis Procli Sphæra, Cleomede & Arato. In his editionibus *Prisciani* quoque Metaphrasis occurrit.

Coloniæ 1530. 8.

Antwerpiæ 1553. 8.

Cum Metaphrasi *Andreæ Papii* Gaudensis, qui tunc vix duodeviginti annos natus Dionysium versibus reddidit, & *Prisciani* interpretationem ad tres Codd. MSS. Caroli Langii, Gemblacensem & Buslidianum & duas Venetas editiones recensitam adjunxit. Antwerp. apud Plantin. 1576. 8. una cum Musæi poëmate de Herone & Leandro ejusdem Papii interpretatione illustrato.

Cum H. Stephani versione & Variis Lect. Genev. 1606. fol. in corpore Poëtarum Græcor. curante Jac. Lectio.

Cum notis *Antonii Bassolii* è Soc. JEsu. Mussiponti 1620. 8.

Cum versione H. Stephani, tabulis Geographicis & commentario Grammatico ac Geographico uberrimisque Indicibus Gvilielmi Hill. Lond. 1657. 1679. 8.

Cum H. Stephani versione & notis atque A. Papii metaphrasi, & *T. Fabri* animadversionibus. Salmur. 1676. 8.

Cum ejusdem Stephani versione hinc inde emendata & notis eruditis *Georgii Henrici Ursini* Gymnasii Ratisponensis Rectoris. Ratisponæ A. 1705. 8.

Denique V. C. *Æduardus Wells*, Ædis Christi Oxoniæ alumnus, Dionysii poëma ex suo ingenio ad faciem hodiernæ Geographicæ disciplinæ digessit, emendavit & versibus Græcis supplevit, additis notis & latina versione separatim excusa atque tabellis Geographicis *XVI.* Oxon. è theatro Sheldon. 1706. 8.

Editio-

Editiones Dionysii Græco-Latinæ cum commentariis Eustathii.

Dionysius cum versione *H. Stephani* prosaria, & Eustathii commentariis Græce subjunctis, notisque A. Papii in Priscianum cujus Metaphrasis & ipsa adnectitur, una cum Mela, Solino, Æthico &c. Paris. 1577. 4. In Catalogo Bibl. Grævianæ p. 208. memoratur hæc editio *Collata cum Cod. MS. in quo aliquot versus inediti reperiuntur.*

Cum versione H. Stephani, tabulis Geographicis, Eustathii commentario & notis H. Stephani, Gvil. Morelli, Jo. Ceporini, A. Papii & commentario copioso Grammatico ac Geographico *Gvilielmi Hill*, Gymnasii Dublinensis præfecti. Lond. 1688. 8.

Cum versione H. Stephani singulis paginis una cum *Glossis interlinearibus Græcis* ac *paraphrasi Græca* Anonymi Scholiastæ substrata, Eustathiique Commentario cum brevibus notis, & quinque tabulis Geographicis de novo delineatis ac Dionysio & Eustathio accommodatis. In hac præclara Dionysii editione quam studiosi debere se norint Viro Clariss. (nomen ipse enim suum dissimulavit) *Eduardo Thwaites* Collegii Reginæ Socio, occurrunt præterea Variæ lectiones ex editionibus Stephanorum & Codicibus Bodlei. Etonens. & Cantabrigiens. atque ex interpretibus priscis Dionysii diligenter collectæ, tum editoris breves ad Dionysium notæ sive castigationes, Metaphrasis item Prisciani ex A. Papii editione cum ejusdem notis, supplementum lacunæ in commentariis Eustathii, quod ex Codice MS. Bibl. Claramontanæ descripserat Holstenius, ac denique Indicem editionum Dionysii, vocabulorum omnium quæ in Dionysio reperiuntur & scriptorum, quos Eustathius in commentariis suis allegat, Oxoniæ A. 1697. 8. è theatro Sheldoniano.

Versio Gallica.

Carmine Gallico donavit *Benignus Salmasius*. Paris. 1597. 12. Hoc politissimum disertissimumque vocat filius Claudius Salmasius præf. ad Tertullianum de pallio.

Editiones promissæ.

1. *Claudii Salmasii*, vide supra notam f.
2. *Lucæ Holstenii.* Lambec. T. 1. de Bibl. Vindob. p. 114.
3. *Nicolai Lloydii.* Confer ejus præf. ad Dictionar. Historico Geographi. Poëticum Caroli Stephani locupletatum.

IV. Dicitur & alia scripsisse hic Dionysius, quæ omnia intercidere. Eustathius: Διονύσιος δὲ Λίβυς μὲν ἱστορεῖται τὸ γένος, συγγράψαι δὲ καὶ ἄλλα βιβλία λέγεται, Λιθιακά τε, καὶ Ὀρνιθιακὰ καὶ Βασσαρικά (meminit Suid. in Διονύσ. Κορίνθιος) ἐκρίθησαν ἴδια Διονυσίου τὰ λιθιακὰ διὰ τὴν τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα. τὰ δὲ Βασσαρικὰ (Stephano Byz. plus simplici vice laudata) διὰ τὴν τραχύτητα οὐκ ἄξια τούτου κριθέντα εἰς τὸν Σάμιον ἀνηνέχθησαν Διονύσιον. Τὰ δὲ Ὀρνιθιακά ἐς ἄλλον τινὰ Φιλαδελφῆα Διονύσιον, ὃν διὰ λέξεως ἀκυρολογίαν ἐπεκάλουν διάκενον.

V. INDEX SCRIPTORUM ab Eustathio ad Dionysium allegatorum:

Ex editione Oxoniensi A. 1697. 8.

Asteriscus notat epistolam Commentariis præmissam, numerus versum Dionysii.

Aucto-

Auctores citati in Supplemento Eustathii.

Αἴλιος Διονύσιος ἐν τοῖς περὶ Αττικῶν λέξεων	912	Ηρόδοτος	904. 907. 911. 912.
Αῤῥιανὸς	907	Ομηρος	916
Γεωγράφος	899. 907. 911.	Οππιανὸς	916

Auctores citati à Paraphraste.

Εὐκλείδης	175	Ομηρος	67. 113
Ησίοδος	672	— ὁ ποιητὴς	442. 540. 872.
Καλλίμαχος	464	Πτολεμαῖος	718
Μάρων	113	Χάραξ, qui corrupte vocatur Γάραξ	687.
Μένανδρος ὁ Βηρυθηνίτης	311		

VI. Jam cæteros deinceps Geographos Græcos paucis persequar, quorum alii antiquiores etiam Dionysio sunt, alios plerosque ætate ille antecessit. Antiquior i) est SCYLAX Caryandensis è Caryandis Cariæ opido, quem Darius Hystaspis k) misit ad Indum fluvium & oras maritimas lustrandas, ex quo itinere trigesimo mense est reversus, ut auctor est Herodotus IV. 44. Condidit hinc Περίπλουν quem eidem inscripsit Dario, ut Ælii Dionysii testimonio l) constat. Mentionem ejus facit Aristoteles VII 14. Politic. & in Cianorum politia apud Scholiasten Apollonii Rhodii lib. 1. ad v. 1177. atque varia ex eo fabulosa legas apud Philostratum III. 14. Vitæ Apollonii, & Jo. Tzetzam Chiliade VII. hist. 144. Huic Scylaci malo tribuere PERI-

i) Antiquiores etiam sunt *Hanno*, de cujus Periplo dixi lib. I. c. 6. & *Dicæarchus*, de cujus ἀναγραφῇ ἑλλάδος vide si placet lib. III. cap. 11. p. 296.

k) Darius Hystaspis obiit Olymp. LXXIII. 4. ante CHRISTUM natum 485.

l) Græcus auctor incertus, cujus testimonium periplo Scylacis præfigitur, non dubitans hunc ipsum quem habemus Scylacis libellum esse eundem antiquissimi illius scriptoris, Dario illum dicatum ab auctore suo refert: Αἴλιος Διονύσιος ἐν τῷ περὶ Ἀλεξανδρείας βιβλίῳ πρώτῳ φησὶν ὅτι Δαρείῳ προσφώνησε Σκύλαξ τὸ φρόντισμα. Darium Is. Vossius Nothum intelligit, sed videtur Ælius Dionysius de eodem potius cogitasse Dario à quo Scylacem ablegatum Herodotus narrat. Atqui ille fuit Darius Hystaspis F. Notho antiquior. Edito quidem periplo nulla ejusmodi προσφώνησις ad Darium præfigitur, quæ sane potuit temporum injuria perire atque amitti.

PERIPLUM qui hodie exſtat, quam vel cum viris doctis m) comminiſci ſine veterum ſuffragio Scylacem alterum Caryandenſem qui priore ſit junior, ſed ante Alexandri M. tempora ſub Dario Notho vixerit: vel cum Svida, cujus ſententiam ſequitur clariſſimus Dodwellus n) referre hunc librum ad Scylacem tertium Polybii æqualem. En Svidæ verba: Σκύλαξ Καρυανδεὺς (πόλις δὲ ἐςι τῆς Καρίας πλησίον Ἁλικαρνασσοῦ τὰ Καρύανδα) Μαθηματικὸς καὶ Μυσικὸς ἔγραψε περίπλουν τῶν ἐκτὸς τῆς Ἡρακλέους ςηλῶν, τὰ κατὰ Ἡρακλείδην τὸν Μυλασσῶν βασιλέα, Γῆς περίοδον, o) Ἀντιγραφὴν p) πρὸς τὴν Πολυβίου ἱςορίαν. Valde vereor ne Svidas, in diſtinguendis Homonymis ſcriptoribus minime accuratus, confuderit Scylacem antiquum Caryandenſem cum Scylace Halicarnaſſeo Mathematico, de qvo Cicero II. de divinat. c. 42. *Scylax Halicarnaſſeus familiaris Panætii, excellens in Aſtrologia, idemque in regenda ſua civitate princeps, totum hoc Chaldaicum prædicendi genus repudiavit.* Certe veteres, ut Strabo, unicum norunt Geographum Scylacem Herodoteum illum, quem propterea παλαιὸν συγγραφέα vocat idem Strabo XIV. p. 658. ſcriptor Græcus incertus cujus teſtimonium edito periplo præfigitur

m) Ita Voſſius pater lib. I. de Hiſt. Græcis cap. 19. & If. Voſſius in præfat. ad Scylacem. *Meminit enim noſter*, inquit, σκελῶν μακρῶν τῶν Πειραϊκῶν *quod tamen Themiſtoclis opus: Meminit & Amphipoleos quam condidit Braſidas cum antea* ἐννέα ὁδοὶ *dicerentur. Cleoſtrati quoque Aſtrologi Tenedii & Calliſtrati Rhetoris Athenienſis mentionem facit, quos diu poſt illum Hyſtaſpidem floruiſſe certiſſimum.* Ex his quædam ſunt, ut Cleoſtrati mentio, quæ non male congruunt ſcriptori temporum Darii Hyſtaſpis, nam Cleoſtrati Octaeteridem primam, qui ſerius computant, ab Olympiade LXI. repetunt, alii ab Olymp. LIX. Themiſtocles paucis poſt Hyſtaſpidem obiit annis. Calliſtratus Athenienſis, Dati conditor, antiquior videtur & diverſus à Rhetore de quo Plutarchus in vita Demoſth. Denique Amphipolin à Braſida demum hoc nomen accepiſſe ægre mihi perſuadeo, & contrarium innuit Diodorus Sic. XII. 68. Quid quod idem Voſſius Epitomen tantum Scylacis nos habere affirmat, in qua *multa legantur contra ſententiam Scylacis in quibus epitomator erraverit.* Mirum igitur ad hunc non retuliſſe potius ſi quæ offendit vir doctus manifeſta recentiorum Darii Hyſtaſpidis ætate temporum teſtimonia.

n) H. Dodwellus in diſſ. de Peripli Scylacis ætate, T. 1. Geographor. Græc. minorum Jo. Hudſoni V. C.

o) Ex hac Scylacis Periodo ſive deſcriptione orbis terrarum Clariſſ. Dodwellus §. 3 hauſiſſe exiſtimat Strabonem quod lib. XII. pag. 566. è Scylace tradit circa lacum Aſcanium habitaſſe Phrygas & Myſos. Sed & in periplo Scylacis, qui mutilus ad nos pervenit, loca mediterranea quandoque perſtringuntur. Itaque poterat illa Strabo petiiſſe è loco peripli, qui in noſtris codicibus deſideratur.

p) Vide ſi placet quæ de hac ἀντιγραφῇ notavi lib. III. c. 30. §. 6. p. 761.

tur ἀρχαιότατον ἄνδρα, Stephanus Byz. in Καρύανδα, παλαιὸν λογογράφον. Jam certo constat periplum quem hodie habemus lectum eidem Straboni, nam in hoc Troadis initium ab Abydo deducitur, quod à Scylace fieri ille notavit XIII. p. 583. Idem quoque lectus à Marciano Heracleota, Avieno in oræ maritimæ descriptione, aliisque. Quid igitur? num Svidæ plus fidei quam Straboni habebimus? aut credemus scriptorem Polybii æqualem Tyrum βασίλειαν νῆσον appellaturum, aut Thebas τεῖχος, aut memoraturum Olynthum, aut q) Lysimachium & Antiochiam Syriæ itemque Thessalonicam. & in Ægyptiacæ oræ descriptione Alexandriam prætermissurum? Non sane. Relinquatur igitur per me antiquissimo illi Herodoteo Scylaci, quem unum veteres noverunt, periplus iste, qui non plane integer, ne dicam parum, (etiam post virorum doctissimorum curas) emendatus r) ad nos pervenit. In hoc ab Herculis columnis in Hispania facto initio ultra quas ipsas Carthaginiensium emporia (qualia etiam ante primum bellum Punicum habuisse ex Polybii lib. I. c. 10. jam observarunt viri docti) commemorat, universas deinceps Europæ & Africæ oras persequitur, ad columnas Herculis in Africa denique subsistens. Narrat etiam diaphragmata sive vias quibus è Græcia in Asiam vel ex Asia in Græciam commode liceat trajicere.

VII. Primus Græce edidit Scylacem *David Hæschelius* una cum Marciano Heracleota, Artemidoro Ephesio, Dicæarcho Messenio & Isidoro Characeno: Augustæ Vindel. 1600. 8. additis brevibus notis sive castigationibus. Edidit autem ex Codice Palatino, in quo hunc reperit titulum: Σκύλακος τοῦ Καρυανδέος περὶ πλοῦς τῆς οἰκουμένης Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης, καὶ ὅσα καὶ ὁποῖα ἔθνη ἕκαστα ἑξῆς καὶ χῶραι καὶ λιμένες καὶ ποταμοὶ, καὶ ὅσα μήκη τῶν πλῶν καὶ αἱ νῆσοι αἱ ἑπτὰ s) αἱ οἰκούμεναι καθότι ἑκάστη κεῖται τῆς ἠπείρου. Postea lucem vidit Græce & latine cum tralatione & notis eruditis atque castigationibus *Isaaci Vossii*, tum vix unum & viginti t) nati annos, Amstelod. 1639. 4. subjuncto Anonymi periplo Mæotidis Paludis & Ponti Euxini quem à Salmasio acceperat, cui etiam librum dicavit. *Ita enim par erat*, inquit, *ut primi-*

q) Jac. Gronovius præfat. ad Geographica antiqua.

r) Rich. Bentley Apologia diss. de Epistolis Phalaridis p. 327. *Scylax one of the most corrupted books in the World.*

s) Ad calcem libri non septem tantum sed duodeviginti insulas periplus Scylacis memorat. Confer H. Dodwell. §. 16 diss. de Scylacis ætate.

t) Natus Is. Vossius Lugduni Batavorum 1618. fatis concessit Londini 1691.

Hœſchelio una cum Scylace & aliis edita eſt Auguſtæ Vindel. 1600. 8. deinde latino carmine reddita & Græce ac latine vulgata à *Fed. Morello* Pariſ. 1606. 8. Hinc cum proſaria verſione & notis *Eraſmi Vindingii* Paulli F. Hafniæ 1662. 8. Verum jam Iſaacus Voſſius ad Anonymi periplum p. 38. recte monuerat Scymnum Chium eſſe illius periegeſeos auctorem, quod poſtea confirmavit Lucas Holſtenius ad Porphyrium p. 82. & ad Apolloni Rhodii IV. Argonaut. v. 284. ac noviſſime H. Dodwellus diſſ. de Scymno Chio §. 7. ita ut nullus dubitandi locus ſuperſit. Igitur doctiſſimus *Hudſonus* non dubitavit poëmati huic verum Scymni Chii nomen præfigere, qui illud non modo recudi fecit in tomo ſecundo Geographorum Græcorum cum latina verſione Vindingii notisque, & caſtigationibus: ſed etiam ſubjecit eidem aliud Scymni ex eodem opere *fragmenta*, ex Anonymi maxime periplo quem Iſ. Voſſius ediderat, collecta, quæ cum verſione Jambica *Lucæ Holſtenii* ad calcem notarum ſummi ejus viri ad Stephanum Byz. in lucem protulit Theodorus Ryckius Lugd. Bat. 1692. fol. Mentio Scymni Chii apud Apollonium Dyſcolum hiſt. commentitiæ cap. 15. (uti Meurſio probe obſervatum) & Stephanum Byz. variis in locis, & Scholiaſten Apollonii IV. 277. ubi ἐν τοῖς περὶ Ἀσίας & 284. ubi ἐν τοῖς περὶ Εὐρώπης allegatur, ita enim pro ἐν τῇ ις′ legendum docuit idem laudatus Holſtenius.

X. MARCIANUS ex Heraclea Ponti oriundus, junior fuit Claudio Ptolemæo, Stephano autem qui eum ſæpius laudat antiquior. Incertum idemne Marcianus qui Creticorum ſcriptor memoratur à Phrynicho apud Photium Cod. CLVIII. vel quem Syneſius Epiſt. CI. ad Pylæmenem ἑρμοῦ λογίου τύπον appellat, & quem Valentis Imp. filias Anaſtaſiam & Caroſam Grammatica præcepta docuiſſe refert Socrates IV. 9. Hiſt. Scripſit proſa Περίπλουν τῆς ἔξω θαλάσσης ἑώου τε καὶ ἑσπερίου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μεγίστων νήσων *Periplum maris externi* a) maximarumque quæ in illo ſitæ ſunt inſularum *libris II.* quorum prior integer exſtat, de mari orientali & meridionali, poſterior qui Oceanum Occidentalem & ſeptentrionalem perſequitur, capitibus tribus poſtremis de Africa, & capite de diſtantiis ab Roma ad inſignes Orbis habitabilis urbes mancus

ad

a) Mare externum opponit mari intra Europam, Africam, & Aſiam quod ſatis accurate affirmat deſcripſiſſe Artemidorum. Τῆς μὲν γὰρ ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἁπάσης θαλάσσης ἀκριβῆ τὸν περίπλουν πεποιήμεθα ἐν ταῖς ἐπιτομαῖς τῶν ιά βιβλίων Ἀρτεμιδώρου τοῦ Ἐφεσίου Γεωγράφου, ὃν νομίζομεν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς θαλάσσης ἐπιμελέστατον περίπλουν ἐν τοῖς τῆς γεωγραφίας βιβλίοις πεποιῆσθαι. Lib. 2. pag. 35.

ad nos pervenit. Ante hos duos libros in quibus Claudii Ptolemæi & Protagoræ Geographia atque ἀναμετρόσει σαδίων usum se fuisse testatur, idem Marcianus composuerat *Epitomen librorum undecim Geographiæ Artemidori Ephesii*, è qua prologus tantum & Ponti utriusqve, Bithyniæ & Paphlagoniæ periplus superest. Neque vero solum in hac Epitome secutus est Artemidorum, qvem Olympiade CLXIX. hoc est centum circiter ante natum Christum annis claruisse refert, sed etiam alios, quos laudat his verbis: Οἱ γὰρ δὴ δοκοῦντες ταῦτα μετὰ λόγων ἐξητακέναι ΤΙΜΟΣΘΈΝΗΣ ὁ Ῥόδιός ἐστιν ἀρχικυβερνήτης τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου γεγονώς, καὶ μετ' ἐκεῖνον ἘΡΑΤΟΣΘΈΝΗΣ b) ὃν βῆτα ἐκάλεσαν οἱ μουσείου προστάντες. Πρὸς δὲ τούτοις ΠΥΘΈΑΣ τε ὁ Μασσαλιώτης καὶ ΙΣΊΔΩΡΟΣ ὁ Χαρακηνός. Καὶ ΣΩΣΑΝΔΡΟΣ ὁ κυβερνήτης τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γράψας. ΣΙΜΜΈΑΣ τε ὁ τῆς οἰκουμένης ἐκθεὶς τὸν περίπλουν, ἔτι μὲν ἈΠΕΛΛΑ͂Σ ὁ Κυρηναῖος καὶ ΕΥΘΥΜΆΝΗΣ ὁ Μασσαλιώτης καὶ ΦΙΛΈΑΣ ὁ Ἀθηναῖος καὶ ἈΝΔΡΟΣΘΕΝΗΣ ὁ Ἰάσιος καὶ ΚΛΈΩΝ ὁ Σικελιώτης, ΕΥ͂ΔΟΞΟΣ τε ὁ Ῥόδιος καὶ ἌΝΝΩΝ ὁ Καρχηδόνιος - - Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ΣΚΎΛΑΞ ὁ Καρυανδεὺς καὶ ΒΟΤΘΑἸΘΟΣ - - Μετὰ δὲ τούτων τοὺς πλείστους ἈΡΤΕΜΊΔΩΡΟΣ ὁ Ἐφέσιος γεωγράφος, καὶ ΣΤΡΆΒΩΝ γεωγραφίαν ὁμοῦ καὶ περίπλουν συντεθεικότες, ΜΈΝΙΠΠΟΣ τε ὁ Περγαμηνὸς c) διάπλουν γράψας ἀκριβέστεροι δοκοῦσι πάντων τῶν προειρημένων τυγχάνειν - - Ἐγὼ τοίνυν πάντων τῶν μνημονευθέντων προκρίνας ἈΡΤΕΜΊΔΩΡΟΝ τὸν Ἐφέσιον ἐπιτομὴν τῶν ἕνδεκα βιβλίων τοῦ μνημονευθέντος ἐποιησάμην προσθεὶς καὶ ἘΞ ἙΤΈΡΩΝ ΠΑΛΑΙΩ͂Ν τὰ ἐλλείποντα, καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ιά βιβλίων φυλάξας, ὡς μετρίαν μὲν γεωγραφίαν, τελειότατον δὲ περίπλουν ἀπεργάσασθαι. Primus Marcianum è codice Jo. Georgii Herwarti Græce luci dedit *David Hæschelius* Augustæ Vindel. 1600. 8. cum Scylace, Dicæarcho & Isidoro Characeno. Latine vertit & cum notis edidit in volumine primo Geographorum minorum sæpe jam ex merito mihi laudatus *Jo. Hudsonus*, Oxoniæ 1698. 8. subjunctis Menippi Pergameni & Artemidori Ephesii elogiis atque fragmentis. Marcianum respiciunt scholia ad Apollonium quan-

b) De Timosthene & Eratosthene dixi lib. III. c. 18.

c) Idem Marcianus p. 65. Μένιππος ὁ Περγαμηνὸς καὶ αὐτὸς τῆς ἐντὸς θαλάσσης περίπλουν ἐν τρισὶν ἤθροισε βιβλίοις, ἱστορικήν τινα καὶ γεωγραφικὴν ἐποιήσατο τὴν ἐπαγγελίαν. Hoc Menippi opus, cujus novam editionem curasse se Marcianus p. 66 testatur, ἱστορα κυκλον vocat Crinagoras in Epigrammate quod edidit Salmasius ad Solin. p. 580. edit. primæ. Hinc constat Menippum non demum floruisse sub Imp. Commodo ut conjiciebat doctissimus Dodwellus diss. de ætate Marciani Heracl. §. 7. sed jam ante Augustum, sub quo fuit Philippus Thessalonicensis qui Crinagoræ Epigrammata, cujus meminit & Strabo, coronæ suæ intexuit.

Eustathius: οἱ δὲ φασιν αὐτὰς καταπολεμηθῆναι συναγωνιζομένας τῷ Κάτωνι κατὰ τὸ Καίσαρος. Sed & alter Scholiastes Oxonii editus: οὗτοι γὰρ μὴ φροντίσαντες Διὸς, κατὰ Ῥωμαίων δὲ στρατεύσαντες καὶ ἡττηθέντες, ὡς καὶ τὸ βασιλέως αὐτῶν ὑπὸ Σκιπίωνος ἀναιρεθέντος, μὴ φέροντες τὴν ἧτταν ἑαυτὰς ἀνεῖλον. Et Catonem per Nasamones copias duxisse suas è Plutarcho in ejus vita p. 786. & Lucano *IX*. 443. seq. observat præclaræ doctrinæ Vir Christophorus Cellarius erudita diatriba, qua inter utiliores publicis scholis poetas Græcos, Dionysium nostrum præ cæteris commendat § *XXI*. Dionysium Diogenis filium Geographum memorat Marcianus Heracleota, aitqve eum perinde ut Eratosthenes terræ ambitum fecisse stadiorum 259200.

II. Interpretes Dionysii periegesis ex antiquis habuit duos, qui ambo illam carmine Latino Hexametro reddiderunt, *Rufum Festum Avienum*, & *Priscianum*, pro quo alii *Rhemnium Fannium* contra Codd. auctoritatem nominant. De utroqve dixi in Bibliotheca Latina. Græco commentario copioso illustravit libellorum supplicum minister & Magister Rhetorum, postea Archi-Episcopus Thessalonicensis *Eustathius*, clarus circa A. C. 1160. ut dicere me memini lib. II. cap. III. §. 8. cum ejusdem in Homerum diffusos commentarios recenserem. Lacunam ingentem in Eustathio ad Dionysii v 889. - - - 917. quâ editiones hiabant, è codice Holsteniano in eadem Latina supplevi Bibliotheca A. 1696. Hamburgi excusa, unde in Oxoniensem Dionysii editionem A. 1697. supplementum illud fuit derivatum. Præter Eustathium, qui commentarios suos Joanni Ducæ Andronici F. dicavit, in eadem editione exhibentur è Codd. Bodlejanis *Glossæ Græcæ interlineares*, & *paraphrasis Græca Anonymi* scholiastæ nunquam ante vulgata. Paraphrasis ejusmodi manu exarata occurrit etiam in Bibliotheca Vindobonensi. Et Is. Casaubonus notis ad Strabonem aliquoties allegat alium ab Eustathio & græcum ἀνέκδοτον Dionysii Scoliasten. Plures quoque ante Eustathium in hunc poëtam scripsisse ex multis hujus commentariorum locis patet, quibus ad aliorum provocat explicationes, interdum etiam vocans παλαιὰς, ut quando tradit ab iis Dionysii poëma appellari ἱστορικὸν συγκείμενον ἐκ τοπικοῦ καὶ πραγματικοῦ καὶ χρονικοῦ καὶ γενεαλογικοῦ. Denique Clariss. Hudsonus tomo tertio Geographorum Græcorum daturum se recepit Dionysii Periegesin cum commentariis Græcis *Nicephori Blemmidæ* è Codice Bodlejano, & Avieni versione metrica. Claruit Blemmidas medio sæculo post CHRISTUM natum tertio decimo.

III.

III. *Editiones Dionysii Latinæ.*

Avieno interprete Venet. 1488. 4. & Parif. 1590. 8. inter poëmata Vetera à P. Pithœo edita & illustrata: atque Madriti A. 1634. 4. inter Avieni poëmata, è Bibl. Ramiresii de Prado.

Prisciano interprete, qui è Solino nonnulla hinc inde intertexuit. Venet. 1482. 4. & apud Aldum 1518. 8. Florent. 1519. 8. Lugd. 1550. & Rostoch. 1577. 4. curante Henrico Brucæo, & cum notis Joach. Camerarii. Viennæ 1512. 4 quam editionem in Catalogo Thuano memoratam haud vidi, ut hec Lipsiensem A. 1518. cum scholiis Petri Mosellani.

Interprete *Antonio Becharia.* Venet. 1477. 4. 1498. 4.

Simone Lemnio, Rheto, qui carmine reddidit. Venet. 1543. ut testatur Simlerus. *Andrea Papio*, qui item, Antwerp. 1576. 8.

Editiones cum Eustathii commentariis latine versis.

Abele Matthæo Carnotensi JCto interprete, qui Dionysii periegesi carmine versæ Eustathii commentarios latine à se translatos adjunxit. Parif. 1556. 4. ad Cardinalem Carolum Lotharingum.

Interprete *Bernhardo Bertrando* Rhegiensi, qui similiter Dionysii poëma & Eustathii commentarios latine vertit. Basileæ, anno eodem 1556. 8. apud Jo. Oporinum. In hac editione Dionysius ipse Græce exstat & Latine.

Versio Latina commentariorum Eustathii quam à *Vincentio Marinerio* Valentino Bibl. Regiæ Escurialensis præfecto adornatam refert Nic. Antonius in Bibl. Hispana, non vidit lucem.

Editiones Dionysii Græcæ sine Eustathii commentariis.

Veneta apud Aldum 1513. 8.

Parisienses A. 1556. & 1559. 4. cum notis Gvil. Morelli.

Inter Poëtas principes Heroici carminis Parif. 1566. fol. editio luculenta H. Stephani, emendata & majoribus descripta typis, una cum Variis Lect.

Cantabrigiensis A. 1533. 8.

Londinensis 1668. 8.

Editio Dionysii Græca cum Eustathii commentariis.

Perquam nitide vulgata à Rob. Stephano Paris. 1547. 4. una cum Variis lectionibus. Hæc cum emendationibus MSS. Xylandri & M. Sladi fuit apud P. Francium V. C.

Editiones Dionysii Græco-Latinæ.

Cum Prisciani Metaphrasi & notis *Cælii Calcagnini*. Basil. 1552. 8.

Cum versione prosaria *Jo. Camertis* Monachi Franciscani, & notis *Jo. Ceporini*. Basil. 1523. 8. 1534. 8. 1547. 8. 1561. 8. 1585. 8. additis Procli Sphæra, Cleomede & Arato. In his editionibus *Prisciani* quoque Metaphrasis occurrit.

Coloniæ 1530. 8.

Antwerpiæ 1553. 8.

Cum Metaphrasi *Andreæ Papii* Gaudensis, qui tunc vix duodeviginti annos natus Dionysium versibus reddidit, & *Prisciani* interpretationem ad tres Codd. MSS. Caroli Langii, Gemblacensem & Buslidianum & duas Venetas editiones recensitam adjunxit. Antwerp. apud Plantin. 1576. 8. una cum Musæi poëmate de Herone & Leandro ejusdem Papii interpretatione illustrato.

Cum H. Stephani versione & Variis Lect. Genev. 1606. fol. in corpore Poëtarum Græcor. curante Jac. Lectio.

Cum notis *Antonii Bassolii* è Soc. JEsu. Mussiponti 1620. 8.

Cum versione H. Stephani, tabulis Geographicis & commentario Grammatico ac Geographico uberrimisque Indicibus Gvilielmi Hill. Lond. 1657. 1679. 8.

Cum H. Stephani versione & notis atque A. Papii metaphrasi, & *T. Fabri* animadversionibus. Salmur. 1676. 8.

Cum ejusdem Stephani versione hinc inde emendata & notis eruditis *Georgii Henrici Ursini* Gymnasii Ratisponensis Rectoris. Ratisponæ A. 1705. 8.

Denique V. C. *Æduardus Wells*, Ædis Christi Oxoniæ alumnus, Dionysii poëma ex suo ingenio ad faciem hodiernæ Geographicæ disciplinæ digessit, emendavit & versibus Græcis supplevit, additis notis & latina versione separatim excusa atque tabellis Geographicis *XVI*. Oxon. è theatro Sheldon. 1706. 8.

Editiones Dionysii Græco-Latinæ cum commentariis Eustathii.

Dionysius cum versione *H. Stephani* prosaria, & Eustathii commentariis Græce subjunctis, notisque A. Papii in Priscianum cujus Metaphrasis & ipsa adnectitur, una cum Mela, Solino, Æthico &c. Paris. 1577. 4. In Catalogo Bibl. Grævianæ p. 208. memoratur hæc editio *Collata cum Cod. MS. in quo aliquot versus inediti reperiuntur.*

Cum versione H. Stephani, tabulis Geographicis, Eustathii commentario & notis H. Stephani, Gvil. Morelli, Jo. Ceporini, A. Papii & commentario copioso Grammatico ac Geographico *Gvilielmi Hill*, Gymnasii Dublinensis præfecti. Lond. 1688. 8.

Cum versione H. Stephani singulis paginis una cum *Glossis interlinearibus Græcis* ac *paraphrasi Græca* Anonymi Scholiastæ substrata, Eustathiique Commentario cum brevibus notis, & quinque tabulis Geographicis de novo delineatis ac Dionysio & Eustathio accommodatis. In hac præclara Dionysii editione quam studiosi debere se norint Viro Clariss. (nomen ipse enim suum dissimulavit) *Eduardo Thwaites* Collegii Reginæ Socio, occurrunt præterea Variæ lectiones ex editionibus Stephanorum & Codicibus Bodlei. Etonens. & Cantabrigiens. atque ex interpretibus priscis Dionysii diligenter collectæ, tum editoris breves ad Dionysium notæ sive castigationes, Metaphrasis item Prisciani ex A. Papii editione cum ejusdem notis, supplementum lacunæ in commentariis Eustathii, quod ex Codice MS. Bibl. Claramontanæ descripserat Holstenius, ac denique Indicem editionum Dionysii, vocabulorum omnium quæ in Dionysio reperiuntur & scriptorum, quos Eustathius in commentariis suis allegat, Oxoniæ A. 1697. 8. è theatro Sheldoniano.

Versio Gallica.

Carmine Gallico donavit *Benignus Salmasius*, Paris. 1597. 12. Hoc politissimum disertissimumque vocat filius Claudius Salmasius præf. ad Tertullianum de pallio.

Editiones promissæ.

1. *Claudii Salmasii*, vide supra notam f.
2. *Lucæ Holstenii.* Lambec. T. 1. de Bibl. Vindob. p. 114.
3. *Nicolai Lloydii.* Confer ejus præf. ad Dictionar. Historico Geograph. Poëticum Caroli Stephani locupletatum.

IV. Dicitur & alia scripsisse hic Dionysius, quæ omnia intercidere. Eustathius: Διονύσιος δὲ Λίβυς μὲν ἱστορεῖται τὸ γένος, συγγράψαι δὲ καὶ ἄλλα βιβλία λέγεται, Λιθιακά τε, καὶ Ὀρνιθιακὰ καὶ Βασσαρικά (meminit Svid. in Διονύσ. Κορίνθιος) ἐκρίθησαν ἴδια Διονυσίου τὰ λιθιακὰ διὰ τὴν τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα. τὰ δὲ Βασσαρικὰ (Stephano Byz. plus simplici vice laudata) διὰ τὴν τραχύτητα οὐκ ἄξια τούτου κριθέντα εἰς τὸν Σάμιον ἀνηνέχθησαν Διονύσιον. Τὰ δὲ Ὀρνιθιακὰ ἐς ἄλλον τινὰ Φιλαδελφέα Διονύσιον, ὃν διὰ λέξεως ἀκυρολογίαν ἐπεκάλουν Διάκενον.

V. INDEX SCRIPTORUM ab Eustathio ad Dionysium allegatorum:

a. Ex editione Oxoniensi A. 1697. 8.

Asteriscus notat epistolam Commentariis præmissam, numerus versum Dionysii.

Ἀρχίας

Αὐτο-

Auctores citati in Supplemento Eustathii.

Auctores citati à Paraphraste.

VI. Jam cæteros deinceps Geographos Græcos paucis persequar, quorum alii antiquiores etiam Dionysio sunt, alios plerosque ætate ille antecessit. Antiquior i) est SCYLAX Caryandensis è Caryandis Cariæ opido, quem Darius Hystaspis k) misit ad Indum fluvium & oras maritimas lustrandas, ex quo itinere trigesimo mense est reversus, ut auctor est Herodotus IV. 44. Condidit hinc Περίπλουν quem eidem inscripsit Dario, ut Ælii Dionysii testimonio l) constat. Mentionem ejus facit Aristoteles VII 14. Politic. & in Cianorum politia apud Scholiasten Apollonii Rhodii lib. I. ad v. 1177. atque varia ex eo fabulosa legas apud Philostratum III. 14. Vitæ Apollonii, & Jo. Tzetzam Chiliade VII. hist. 144. Huic Scylaci malo tribuere PERI-

i) Antiquiores etiam sunt *Hanno*, de cujus Periplo dixi lib. I. c. 6. & *Dicæarchus*, de cujus ἀναγραφῇ ἑλλάδος vide si placet lib. III. cap. 11. p. 296.

k) Darius Hystaspis obiit Olymp. LXXIII. 4. ante CHRISTUM natum 485.

l) Græcus auctor incertus, cujus testimonium periplo Scylacis præfigitur, non dubitans hunc ipsum quem habemus Scylacis libellum esse eundem antiquissimi illius scriptoris, Dario illum dicatum ab auctore suo refert: Αἴλιος Διονύσιος ἐν τῷ περὶ Ἀλεξανδρείας βιβλίῳ πρώτῳ φησὶν ὅτι Δαρείῳ προσφώνησε Σκύλαξ τὸ φρόντισμα. Darium If. Vossius Nothum intelligit, sed videtur Ælius Dionysius de eodem potius cogitasse Dario à quo Scylacem ablegatum Herodotus narrat. Atqui ille fuit Darius Hystaspis F. Notho antiquior. Edito quidem periplo nulla ejusmodi προσφώνησις ad Darium præfigitur, quæ sane potuit temporum injuria perire atque amitti.

PERIPLUM qui hodie exſtat, quam vel cum viris doctis m) comminiſci ſine veterum ſuffragio Scylacem alterum Caryandenſem qui priore ſit junior, ſed ante Alexandri M. tempora ſub Dario Notho vixerit: vel cum Svida, cujus ſententiam ſequitur clariſſimus Dodwellus n) referre hunc librum ad Scylacem tertium Polybii æqualem. En Svidæ verba: Σκύλαξ Καρυανδεὺς (πόλις δὲ ἐϛι τῆς Καρίας πλησίον Ἁλικαρνασσοῦ τὰ Καρύανδα) Μαθηματικὸς καὶ Μυσικὸς ἔγραψε περίπλυν τῶν ἐκτὸς τῶν Ἡρακλέυς ϛηλῶν, τὰ κατὰ Ἡρακλείδην τὸν Μυλασσῶν βασιλέα, Γῆς περίοδον, ο) Ἀντιγραφὴν p) πρὸς τὴν Πολυβίυ ἱϛορίαν. Valde vereor ne Svidas, in diſtinguendis Homonymis ſcriptoribus minime accuratus, confuderit Scylacem antiquum Caryandenſem cum Scylace Halicarnaſſeo Mathematico, de qvo Cicero II. de divinat. c. 42. *Scylax Halicarnaſſeus familiaris Panætii, excellens in Aſtrologia, idemque in regenda ſua civitate princeps, totum hoc Chaldaicum prædicendi genus repudiavit.* Certe veteres, ut Strabo, unicum norunt Geographum Scylacem Herodoteum illum, quem propterea παλαιὸν συγγραφέα vocat idem Strabo XIV. p. 658. ſcriptor Græcus incertus cujus teſtimonium edito periplo præfigitur

m) Ita Voſſius pater lib. I. de Hiſt. Græcis cap. 19. & If. Voſſius in præfat. ad Scylacem. *Meminit enim noſter*, inquit, σκελῶν μακρῶν τῶν Πειραιέως *quod tamen Themiſtoclis opus: Meminit & Amphipoleos quam condidit Braſidas cum antea* ἐννέα ὁδοὶ *dicerentur. Cleoſtrati quoque Aſtrologi Tenedii & Calliſtrati Rhetoris Athenienſis mentionem facit, quos diu poſt illum Hyſtaſpidem floruiſſe certiſſimum.* Ex his quædam ſunt, ut Cleoſtrati mentio, quæ non male congruunt ſcriptori temporum Darii Hyſtaſpis, nam Cleoſtrati Octaeteridem primam, qui ſerius computant, ab Olympiade LXI. repetunt, alii ab Olymp. LIX. Themiſtocles paucis poſt Hyſtaſpidem obiit annis. Calliſtratus Athenienſis, Dati conditor, antiquior videtur & diverſus à Rhetore de quo Plutarchus in vita Demoſth. Denique Amphipolin à Braſida demum hoc nomen accepiſſe ægre mihi perſuadeo, & contrarium innuit Diodorus Sic. XII. 68. Quid quod idem Voſſius Epitomen tantum Scylacis nos habere affirmat, in qua *multa legantur contra ſententiam Scylacis in quibus epitomator erraverit.* Mirum igitur ad hunc non retuliſſe potius ſi quæ offendit vir doctus manifeſta recentiorum Darii Hyſtaſpidis ætate temporum teſtimonia.

n) H. Dodwellus in diſſ. de Peripli Scylacis ætate, T. 1. Geographor. Græc. minorum Jo. Hudſoni V. C.

o) Ex hac Scylacis Periodo ſive deſcriptione orbis terrarum Clariſſ. Dodwellus §. 3 hauſiſſe exiſtimat Strabonem quod lib. XII. pag. 566. è Scylace tradit circa lacum Aſcanium habitaſſe Phrygas & Myſos. Sed & in periplo Scylacis, qui mutilus ad nos pervenit, loca mediterranea quandoque perſtringuntur. Itaque poterat illa Strabo petiiſſe è loco peripli, qui in noſtris codicibus deſideratur.

p) Vide ſi placet quæ de hac ἀντιγραφῇ notavi lib. III. c. 30. §. 6. p. 761.

tur *ἀρχαιότατον ἄνδρα*, Stephanus Byz. in Καρύανδα, *παλαιὸν λογογράφον*. Jam certo constat periplum quem hodie habemus lectum eidem Straboni, nam in hoc Troadis initium ab Abydo deducitur, quod à Scylace fieri ille notavit XIII, p. 583. Idem quoque lectus à Marciano Heracleota, Avieno in oræ maritimæ descriptione, aliisque, Quid igitur? num Svidæ plus fidei quam Straboni habebimus? aut credemus scriptorem Polybii æqualem Tyrum *βασίλειαν νῆσον* appellaturum, aut Thebas *τεῖχος*, aut memoraturum Olynthum, aut q) Lysimachium & Antiochiam Syriæ itemque Thessalonicam. & in Ægyptiacæ oræ descriptione Alexandriam prætermissurum? Non sane. Relinquatur igitur per me antiquissimo illi Herodoteo Scylaci, quem unum veteres noverunt, periplus iste, qui non plane integer, ne dicam parum, (etiam post virorum doctissimorum curas) emendatus r) ad nos pervenit. In hoc ab Herculis columnis in Hispania facto initio ultra quas ipsas Carthaginiensium emporia (qualia etiam ante primum bellum Punicum habuisse ex Polybii lib. I. c. 10. jam observarunt viri docti) commemorat, universas deinceps Europæ & Africæ oras persequitur, ad columnas Herculis in Africa denique subsistens. Narrat etiam diaphragmata sive vias quibus è Græcia in Asiam vel ex Asia in Græciam commode liceat trajicere.

VII. Primus Græce edidit Scylacem *David Hæschelius* una cum Marciano Heracleota, Artemidoro Ephesio, Dicæarcho Messenio & Isidoro Characeno: Augustæ Vindel. 1600. 8. additis brevibus notis sive castigationibus. Edidit autem ex Codice Palatino, in quo hunc reperit titulum: *Σκύλακος τοῦ Καρυανδέος περὶ πλοῦς τῆς οἰκουμένης· Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης, καὶ ὅσα καὶ ὁποῖα ἔθνη ἕκαστα ἑξῆς καὶ χῶραι καὶ λιμένες καὶ ποταμοὶ, καὶ ὅσα κήκη τῶν πλῶν καὶ αἱ νῆσοι αἱ ἑπτὰ s) αἱ οἰκούμεναι καθότι ἑκάστη κεῖται τῆς ἠπείρου.* Postea lucem vidit Græce & latine cum tralatione & notis eruditis atque castigationibus *Isaaci Vossii*, tum vix unum & viginti t) nati annos, Amstelod. 1639. 4. subjuncto Anonymi periplo Mæotidis Paludis & Ponti Euxini quem à Salmasio acceperat, cui etiam librum dicavit. *Ita enim par erat*, inquit, *ut primi-*

q) Jac. Gronovius præfat. ad Geographica antiqua.

r) Rich. Bentley Apologia diss. de Epistolis Phalaridis p. 327. *Scylax one of the most corrupted bocks in the World.*

s) Ad calcem libri non septem tantum sed duodeviginti insulas periplus Scylacis memorat. Confer H. Dodwell. §. 16 diss. de Scylacis ætate.

t) Natus Is. Vossius Lugduni Batavorum 1618. fatis concessit Londini 1691.

Primitiæ juventæ nostræ primo, si pateris, virorum cederent. Loca quædam Scylacis ab eo tempore illustravit, ne Phil. Cluverum, Meursium, Bochartum, Holstenium, Salmasium aliosque paucos, qui hoc obiter in scriptis suis fecerunt, jam memorem, *Jacobus Palmerius* Grentesmenilius in Exercitationibus ad optimos auctores Græcos Lugd. Bat. 1648. 4. pag. 268.—282. & sparsim in Græcia antiqua. De hoc Isaacus Vossius ad Catullum p. 257. *Multus est in hoc Scylacis loco vir doctus Jacobus Palmerius, ubi excutit observatiunculas quas pueri olim edidimus, sed ut hoc, ita quoque cæteris in locis feliciorem instituere potuisset censuram.* Ab eo tempore *Jacobus Gronovius* V. C. edidit Geographica antiqua Lugd. Bat. 1697. 4. in quibus Scylax Vossii, Palmerii & Gronovii ipsius notis illustratus & emendatus præmittitur Anonymi Periplo, Agathemeri Hypotyposi Geographiæ & expositioni Mundi à Jacobo Gothofredo editæ. Denique præstantissimus *Joannes Hudson* Volumine primo Geographorum Græcorum minorum quos cum notis, indicibusque locupletissimis, & H. Dodwelli de ætate singulorum scriptorum dissertationibus vulgavit, Scylacem quoque cum castigationibus, notisque integris virorum doctorum exhibuit. Oxoniæ 1698. 8. e theatro Sheldoniano. Reliqui in hoc Volumine sunt periplus Hannonis, Agatharchides de mari rubro u) è Photii Cod. CCL. cum Laur. Rhodomanni versione, Periplus uterque Arriano adscriptus, Nearchi Paraplus ex ejusdem Arriani Indicis, Marciani Heracleotæ periplus cum fragmentis Artemidori ac Menippi, & *Anonymi periplus ponti Euxini ac Mæotidis paludis* quem ab Is. Vossio & Jac. Gronovio editum jam dixi, atque è Scymni Chii atque ex Arriani periplis maximam partem ad verbum collectum esse eruditi observarunt, auctore sive *Alypio* de quo Julianus Epist. 30. sive ut Is. Vossius existimabat juniore aliquo, licet H. Dodwellus vir doctissimus in diss. de hoc scriptore suspicetur nescio quem Diocletiani Imp. temporibus propinquum.

VIII. ISIDORUS Characenus Dionysii, de quo sub initium hujus capitis, civis scripsit post fugam Tiridatis x) quam Anno Tiberii XXII. post CHRISTUM natum XXXV.) contigisse innuit Tacitus VI. Annal. 44. licet Augusti Imp. temporibus illam adscribit Dio lib. LI. p. 456.

u) De Agatharchide dixi lib. III. cap. 8. p. 207. 208.

x) Meminit ejus Isidorus p. 4. ἐνταῦθα γάζα ἦν Φραάτου τοῦ ἀποσφάξαντος τὰς παλλακίδας ἣ Τηριδάτης φυγὰς ὢν εἰσέβαλεν. Confer Vossium lib. de Philologia p. 55.

p. 456. Neque diversus videtur ab hoc Isidorus Characenus quem laudat Plinius inter externos scriptores è quibus librum II. Nat. Historiæ digessit & lib. V. c. 31. ut adeo scripsisse videatur ante imperium Flavii Vespasiani. Artaxerxes vero quem Isidori Characeni parentum ætate annos natum XCIII. decessisse è vita narrat Lucianus in Macrobiis T. 2. p. 472. non fuit Artaxerxes Ochus ut aliquando visum Vossio IV. 10. de Hist. Græcis, sed longe Junior Artaxerxes quidam è regibus Persarum qui Parthis Arsacidis subjecti fuerunt, ut pulchre observavit doctiss. Dodwellus in diss. de Isidoro Characeno §. 1. Scripserat hic Isidorus Marciano etiam Heracleotæ laudatus Παρθίας περιηγητικὸν quem allegat Athenæus III. Dipnosophist. p. 93. Hujus operis deperditi pars esse videntur qui hodie exstant σταθμοὶ Παρθικοὶ y) *mansiones Parthicæ*, quibus distantias locorum in XVIII. regnis Imperio Parthico tum subjectis (non tantum Parthyenes proprie sic dictæ) Isidorus annotavit. Primum Græce cum Scylace & aliis lucem viderunt cura optimi Hœschelii, deinde ad codicem Parisiensem castigatæ cum versione Clariss. *Hudsoni* & notulis meis in Tomo secundo Geographorum minorum editæ sunt Oxoniæ A. 1703. 8. in quo volumine præterea habentur Dicæarchi βίος Ἑλλάδος & montis Pelii descriptio, Scymni Chii quæ supersunt, Plutarchus de fluviis, Agathemer, & Strabonis Epitome, atque de singulis hisce scriptis eorumque ætate dissertationes eruditissimi Dodwelli.

IX. SCYMNUS Chius post Apollodorum, cujus z) *χρονογραφίαν στιχηρὰν ἄχρι τοῦ νῦν βίου* compositam verbis Jambicis & Attalo Philadelpho Pergami Regi inscriptam tacito Apollodori nomine laudat, scripsit ad Regem Bithyniæ Nicomedem (tertium Christum cognomine ut videtur H. Dodwello, Olymp. CLXXII. 3. ante CHRISTUM natum XC.) carmine itidem Jambico Περιήγησιν sive *enarrationem Orbis*, qua Eratosthenis maxime vestigiis insistere se profitetur v. 112. seq. Mutila sub falso *Marciani Heracleotæ* nomine primum Græce ab

y) De his σταθμοῖς sive ut apud Jo. Malalam T. 2. Chron. p. 21. vocantur μοναῖς earumque varietate præter ea que ad Isidorum notavi vide si placet Eduardi Bernhardi V. C. lib. 3. de mensuris & ponderibus p. 248. seq. Sic Amyntas quidam scripserat σταθμοὺς Περσικοὺς & σταθμοὺς τῆς Ἀσίας. Laudat Athenæus & Ælian. XVII. 17. de animal.

z) Vide si placet quæ de Apollodori Chronico scripsi lib. III. c. 27. Quod vero Stephanus Morinus V. C. p. 42. diss. periegesin Marciani Apollodoro tributam scribit à Salmasio, error est haud dubie, sive Salmasii, sive quod magis mihi persuadeo Morini.

Hœschelio una cum Scylace & aliis edita est Augustæ Vindel. 1600. 8. deinde latino carmine reddita & Græce ac latine vulgata à *Fed. Morello* Paris. 1606. 8. Hinc cum prosaria versione & notis *Erasmi Vindingii* Paulli F. Hafniæ 1662. 8. Verum jam Isaacus Vossius ad Anonymi periplum p. 38. recte monuerat Scymnum Chium esse illius periegeseos auctorem, quod postea confirmavit Lucas Holstenius ad Porphyrium p. 82. & ad Apolloni Rhodii IV. Argonaut. v. 284. ac novissime H. Dodwellus diss. de Scymno Chio §. 7. ita ut nullus dubitandi locus supersit. Igitur doctissimus *Hudsonus* non dubitavit poëmati huic verum Scymni Chii nomen præfigere, qui illud non modo recudi fecit in tomo secundo Geographorum Græcorum cum latina versione Vindingii notisque, & castigationibus: sed etiam subjecit eidem aliud Scymni ex eodem opere *fragmenta*, ex Anonymi maxime periplo quem Is. Vossius ediderat, collecta, quæ cum versione Jambica *Lucæ Holstenii* ad calcem notarum summi ejus viri ad Stephanum Byz. in lucem protulit Theodorus Ryckius Lugd. Bat. 1692. fol. Mentio Scymni Chii apud Apollonium Dyscolum hist. commentitiæ cap. 15. (uti Meursio probe observatum) & Stephanum Byz. variis in locis, & Scholiasten Apollonii IV. 277. ubi *ἐν τοῖς περὶ Ἀσίας* & 284. ubi *ἐν τοῖς περὶ Εὐρώπης* allegatur, ita enim pro *ἐν τῇ ις´* legendum docuit idem laudatus Holstenius.

X. MARCIANUS ex Heraclea Ponti oriundus, junior fuit Claudio Ptolemæo, Stephano autem qui eum sæpius laudat antiquior. Incertum idemne Marcianus qui Creticorum scriptor memoratur à Phrynicho apud Photium Cod. CLVIII. vel quem Synesius Epist. CI. ad Pylæmenem *ἑρμοῦ λογίου τύπον* appellat, & quem Valentis Imp. filias Anastasiam & Carosam Grammatica præcepta docuisse refert Socrates IV. 9. Hist. Scripsit prosa *Περίπλουν τῆς ἔξω θαλάσσης ἑώου τε καὶ ἑσπερίου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μεγίστων νήσων Periplum maris externi* a) maximarumque quæ in illo sitæ sunt insularum *libris II.* quorum prior integer exstat, de mari orientali & meridionali, posterior qui Oceanum Occidentalem & septentrionalem persequitur, capitibus tribus postremis de Africa, & capite de distantiis ab Roma ad insignes Orbis habitabilis urbes mancus ad

a) Mare externum opponit mari intra Europam, Africam, & Asiam quod satis accurate affirmat descripsisse Artemidorum. *Τῆς μὲν γὰρ ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἁπάσης θαλάσσης ἀκριβῆ τὸν περίπλουν πεποιήμεθα ἐν ταῖς ἐπιτομαῖς τῶν ια´ βιβλίων Ἀρτεμιδώρου τοῦ Ἐφεσίου Γεωγράφου, ὃν νομίζομεν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς θαλάσσης ἐπιμελέστατον περίπλουν ἐν τοῖς τῆς γεωγραφίας βιβλίοις πεποιῆσθαι.* Lib. 2. pag. 35.

ad nos pervenit. Ante hos duos libros in quibus Claudii Ptolemæi & Protagoræ Geographia atque ἀναμετρήσει σταδίων usum se fuisse testatur, idem Marcianus composuerat *Epitomen librorum undecim Geographiæ Artemidori Ephesii*, è qua prologus tantum & Ponti utriusqve, Bithyniæ & Paphlagoniæ periplus superest. Neque vero solum in hac Epitome secutus est Artemidorum, qvem Olympiade CLXIX. hoc est centum circiter ante natum Christum annis claruisse refert, sed etiam alios, quos laudat his verbis: Οἱ γὰρ δὴ δοκοῦντες ταῦτα μετὰ λόγων ἐξητακέναι ΤΙΜΟΣΘΕΝΗΣ ὁ Ῥόδιός ἐστιν ἀρχικυβερνήτης τοῦ δευτέρου Πλολεμαίου γεγονώς, καὶ μετ' ἐκεῖνον ἘΡΑΤΟΣΘΕΝΗΣ b) ὃν βῆτα ἐκάλεσαν οἱ μουσείου προσάντες. Πρὸς δὲ τούτους ΠΥΘΕΑΣ τε ὁ Μασσαλιώτης καὶ ΙΣΙΔΩΡΟΣ ὁ χαρακηνός. Καὶ ΣΩΣΑΝΔΡΟΣ ὁ κυβερνήτης τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γράψας. ΣΙΜΜΕΑΣ τε ὁ τῆς οἰκουμένης ἐκθεὶς τὸν περίπλουν, ἔτι μὲν ἈΠΕΛΛΑΣ ὁ Κυρηναῖος καὶ ΕΥΘΥΜΑΝΗΣ ὁ Μασσαλιώτης καὶ ΦΙΛΕΑΣ ὁ Ἀθηναῖος καὶ ἈΝΔΡΟΣΘΕΝΗΣ ὁ Ἰάσιος καὶ ΚΛΕΩΝ ὁ Σικελιώτης, ΕΥΔΟΞΟΣ τε ὁ Ῥόδιος καὶ ἌΝΝΩΝ ὁ Καρχηδόνιος - - Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ΣΚΥΛΑΞ ὁ Καρυανδεὺς καὶ ΒΟΤΘΑΙΘΣ - - Μετὰ δὲ τούτων τοὺς πλείστους ἈΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ ὁ Ἐφέσιος γεωγράφος, καὶ ΣΤΡΑΒΩΝ γεωγραφίαν ὁμοῦ καὶ περίπλουν συντεθεικότες, ΜΕΝΙΠΠΟΣ τε ὁ Πεγραμηνὸς c) διάπλουν γράψας ἀκριβέστεροι δοκοῦσι πάντων τῶν προειρημένων τυγχάνειν - - Ἐγὼ τοίνυν πάντων τῶν μνημονευθέντων προκρίνας ἈΡΤΕΜΙΔΩΡΟΝ τὸν Ἐφέσιον ἐπιτομὴν τῶν ἕνδεκα βιβλίων τοῦ μνημονευθέντος ἐποιησάμην προσθεὶς καὶ ἘΞ ἙΤΕΡΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ τὰ ἐλλείποντα, καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ια΄ βιβλίων φυλάξας, ὡς μετρίαν μὲν γεωγραφίαν, τελειότατον δὲ περίπλουν ἀπεργάσασθαι. Primus Marcianum è codice Jo. Georgii Herwarti Græce luci dedit *David Hæschelius* Augustæ Vindel. 1600. 8. cum Scylace, Dicæarcho & Isidoro Characeno. Latine vertit & cum notis edidit in volumine primo Geographorum minorum sæpe jam ex merito mihi laudatus *Jo. Hudsonus*, Oxoniæ 1698. 8. subjunctis Menippi Pergameni & Artemidori Ephesii elogiis atque fragmentis. Marcianum respiciunt scholia ad Apollonium quan-

b) De Timosthene & Eratosthene dixi lib III. c. 18.

c) Idem Marcianus p. 65. Μένιππος ὁ Πεγραμηνὸς καὶ αὐτὸς τῆς ἐντὸς θαλάσσης περίπλουν ἐν τρισὶν ἤθροισε βιβλίοις, ἱστορικήν τινα καὶ γεωγραφικὴν ἐποιήσατο τὴν ἐπαγγελίαν. Hoc Menippi opus, cujus novam editionem curasse se Marcianus p. 66 testatur, ἵστορα κύκλον vocat Crinagoras in Epigrammate quod edidit Salmasius ad Solin. p. 580. edit. primæ. Hinc constat Menippum non demum floruisse sub Imp. Commodo ut conjiciebat doctissimus Dodwellus diss. de ætate Marciani Heracl. §. 7. sed jam ante Augustum, sub quo fuit Philippus Thessalonicensis qui Crinagoræ Epigrammata, cujus meminit & Strabo, coronæ suæ intexuit.

quando III. 558. in illis laudatur Artemidorus ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν γεωγραφουμένων.

X. AGATHEMER Orthonis (al. Othonis) F. Marciano antiquior esse creditur à viris doctis, d) & ad Septimii Severi tempora propius accedere, licet argumenta quibus utuntur non plane certa atque explorata sunt, & ab aliis (ut à Salmasio) Agathemerus iste suppar habetur Georgio Gemisto Plethoni, qui sæculo XV. post CHRISTUM natum claruit. Equidem Compendiarii ejusmodi scriptores frequenter antiquiorum verba transscribunt, è qvibus ætatem illorum colligere valde lubricum est. Claudio Ptolemæo plurimum tribuit Agathemerus, sed quam longe ab ejus fuerit ætate remotus, nullo indubitato docet indicio. Laudat in limine libri prioris etiam alios antiquiores. ἈΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ, inqnit, ὁ Μιλήσιος ἀκουστὴς Θάλεω πρῶτος ἐτόλμησε τὴν οἰκουμένην ἐν πίνακι * γράψαι. Μεθ' ὃν ἙΚΑΤΑῖΟΣ ὁ Μιλήσιος ἀνὴρ πολυπλανὴς

d) Godfrid. Wendelinus apud Tennulium præf. ad Agathemerum, H. Dodwellus diss. de Marciani ætate §. 9. & in diss. de Agathemero.

* Tabulas Geographicas primum è Græcis composuisse *Anaximandrum* testatur etiam Strabo, Laërtius *II.* 2. & alii. Inter Ægyptios *Sesostri* hoc tribuit Eustathius ad Dionys. Καὶ Σέσωστρις δέ φασιν ὁ Αἰγύπτιος πολλὴν περιεληλυθὼς γῆν πίναξί δὲ δέδωκε τὴν περίοδον, καὶ τῆς τῶν πινάκων ἀναγραφῆς οὐκ Αἰγυπτίοις μόνον ἀλλὰ καὶ Σκύθαις (Colchis: vide Marshami Can. Chron. Sæc. *XIV.* p. 365. & Franciscum Bianchinum V. C. in Historia Universali è monumentis antiquis probata & Italice edita Romæ 1699. 4. cap. 30. p. 477. seq) εἰς θαῦμα μεταδοῦναι ἠξίωσεν. Post Anaximandrum Hecatæus, Democritus & Eudoxus similiter docuerunt brevibus in tabellis *pictos ediscere mundos*, ut Propertii *IV.* 3. 35. verbis ad sententiam Græci scriptoris efferendam utar. Idem Eustathius: πινακογραφίας κατάρξαι μὲν ἱστόρηται Ἀναξίμανδρος, Ἑκαταῖος δὲ μετ' αὐτὸν τῇ ταύτῃ τόλμῃ ἐπιβαλεῖν. Μετὰ δὲ Δημόκριτος μαθητευσάμενος Θάλητι, καὶ τέταρτος Εὔδοξος. Meminit etiam tabulæ Geographicæ areæ ab Aristagora Mileti tyranni Cleomeni Lacedæmonio Regi allatæ Herodotus V. 49. Nec defuere qui jam apud sacrum scriptorem libri Josuæ *XVIII.* 8. seq. tabularum Geographicarum vestigium sibi visi sunt reperire. Conferatur Clariss. Kiloniensium JCtus & Mathematicus Samuel Reyherus Matheseos Mosaicæ capite *XXXII.* Ex scriptorum porro Græcorum latinorumque monumentis varia de mappis Geographicis testimonia collegerunt Marsilius Cagnatus *IV.* 5. Var. Obs. Nicolaus Bergierius de publicis & militaribus Romani Imperii viis *III.* 17. Tomo X thesauri Antiqv. Rom. Gerh. Joh. Vossius libro de Philologia p 61. seq Matthias Berneggerus Quæst. I. in Tacitum, Menagius ad Laërtii Theophrastum lib. V. sect. 51. Jac. Perizonius V. C. ad Æliani *III.* 28. Var. Hist. & Cangius in glossario Latino, vocabulo *mappa mundi*. Apud Stephanum Byz. in Αἶνος & Ἄβδηρα per πίνακας & πινακογράφους Xylander & Maussacus putant denotari tabulas Geographicas, sed Holstenius & Abr. Berkelius in notis ad illa loca recte observant respici tabulas sive indices doctorum Virorum eorumque scriptorum

τῆς διηκρίβωσεν ὥστε θαυμαστῆναι τὸ πρᾶγμα. ΕΛΛΑΝΙΚΟΣ γὰρ Λέσβιος ἀνὴρ πολυΐστωρ ἀπλάστως παρέδωκε τὴν ἱστορίαν. Εἶτα ΔΑΜΑΣΤΗΣ ὁ Σιγιεὺς τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν Ἑκαταίου μεταγράψας περίπλουν ἔγραψεν. Ἑξῆς ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ καὶ ΕΥΔΟΞΟΣ καὶ ἄλλοι τινὲς (*Timosthenem* & *Posidonium* Stoicum aliquibus interjectis etiam nominat) τῆς γῆς περιόδους καὶ περίπλους ἐπραγματεύσαντο. *Libros duos* hujus Agathemeri *Compendiariarum Geographiæ expositionum*, ὑποτυπώσεων τῆς Γεωγραφίας ἐν ἐπιτομῇ, ſcriptos ad *Philonem* e) diſcipulum ſuum, lectuque haud indignos & nonnulla tradentes alibi haud obvia in lucem edere voluere viri docti Iſ. Voſſius, f) Lucas Holſtenius g) & Godfridus Wendelinus: h) Sed primus è Codice Jo. Jacobi Chifletii cum verſione & notis vulgavit *Samuel Tennulius* Amſtelod. 1671. 8. Deinde Scylaci ſubjecit *Jacobus Gronovius* V. C. qui avunculi notis ſuas addidit & verſionem pluſculis locis emendavit. Lugd. Batav. 1697. 4. Denique in Volumine ſecundo Geographorum minorum

ptorum quales à Callimacho olim compoſitos dixi lib. *III.* c. 19. p. 478. ſeq. quemadmodum patrum noſtrorum memoria ſcriptor elegantiſſimus libro quo vitas doctorum virorum ſvaviſſimo ſtylo deſcripſit, titulum fecit Pinacothecam. Mirum eſt quod Jo. Xiphilinus p. 222. è Dione narrat Metium Pompuſianum interfectum à Domitiano, quod imperium affectare videretur τὴν οἰκουμένην ἐν τοῖς τοῦ κοιτῶνος τοίχοις ἔχων ἐγγεγραμμένην. Utrum vero Diabolus Matth. *IV.* cum CHRISTO Servatori regna mundi oſtendit, hoc fecerit demonſtrata mappa Geographica, ut Viro ſummo Hugoni Grotio in mentem veniſſe videtur, aliis judicandum relinquo. Mihi quidem vel ideo hoc non videtur veriſimile, quod nemini altus mons aſcendendus ſit, ut tabulam Geographicam vel inſpiciat ipſe, vel alteri inſpiciendam relinquat. Conſule etiam ſi placet Jo. Danielis Majoris Medici Kilon. ſcrutinium Medicum Satanicæ κοσμοδείξεως capite 2. Quales denique fuerint veterum πίνακες Geographici, rudiores præſertim illi ad itinerum directionem comparati, nullo clariore teſtimonio conſtat quam reliquiis Tabulæ Theodoſianæ è Peutingeri ſchedis à M. Velſero editæ, de qua diſſerui in Bibliotheca latina. De Agathodæmonis Alexandrini tabulis Geograhicis dictum à me infra eſt in capite de Claudio Ptolemæo. De diaphragmatis ſive lineolis quibus marium trajectus & itinera notabantur, conferendus Dodwellus diſſ. de Scylacis Peripli ætate §. 16. Libellus qui nautis portus & intervalla locorum monſtrat, apud Græcos vocatur πορτολάνος, de quo vocabulo Cangius. Tabulam veterem terræ ſanctæ vulgavit Jacobus Bongarſius in tomo poſteriore præclari operis quod inſcripſit Geſta Dei per Francos, ap. Wechel. 1611. fol.

e) Lib. I. c. 6. τῶν δὲ τὰ τὴν αἴσθησιν ὡς ψευδῆ ἀπολελεγμένα ἐπιστημονικῶς διορθούμενοι δεῖν προσεπονησάμενοι, αὐτοὶ τὴν τοῦ παντὸς ὡς ἐγχειρίδιον συνελεῖν πραγματείαν, ὡς ἂν ἐπὶ μνήμης ἔχῃς ὦ ΦΙΛΩΝ ἄριστε, ὅσα καὶ διὰ ζώσης φωνῆς παρ' ἡμῶν ἀκήκοας.

f) G. Joh. Voſſius lib. de Philologia p. 56.

g) Lambec. 1. de Bibl. Vindob. p. 113.

h) Tennulius præf. ad Agathemerum.

rum è Gronovii fere editione repræsentavit recensuitque præstantissimus *Hudsonus* Oxon. 1703. 8. qui Codicis etiam Saviliani mentionem facit. Exstat quoque MStum hoc opusculum in variis Bibliothecis, Vaticana, Cæsarea, Regis Galliæ aliisque etiam privatis. In veteribus Inscriptionibus Agathemeri nomen plus simplici vice occurrit, ut notatum Wendelino. *L. Ælius Agathemer*, *C. Papirius Agathemer*, *C. Julius Agathemerus* & C. *Vatronius Agathemer* apud Gruter. & in marmoribus Arundelianis Γ. Αἴλιος Ἀγαθήμερος Ἐφέσιος & ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Ἀγαθημ... Denique Epitaphium *Claudii Agathemeri* Medici, Myrtalesque ejus conjugis, quod integrum adscribam exedit Prideausii p. 77.

Κλαύδιος ἰητὴρ Ἀγαθήμερος ἐνθάδε κεῖμαι
  Παντοίης δεδαὼς κραιπνὸν ἄκεσμα νόσου.
Ξυνὸν τοῦτο δέ μοι καὶ Μυρτάλῃ εἷσα συνεύνῳ
  Μνῆμα μετ' εὐσεβέων δ' ἔσμεν ἐν Ἠλυσίῳ.

Etiam in vita Persii pro Claudio Agaterno Medico Lacedæmonio, cujus convictu ille apud Cornutum usus esse traditur, Claudii Agathemeri nomen esse reponendum haud dubitat Reinesius in Epistolis ad Hofmannum p. 538. & in syntagmate Inscriptionum p. 610.

XI. Index Scriptorum in Geographis antiquis Græcis minoribus allegatorum.

Ex editione Clariss. Hudsoni, Oxon. 1698. *&* 1703. 8.

Tomo primo.

Æschilus. Agatharch. p. 12. *in Prometheo soluto.* Arrian. peripl. ponti Euxin. p. 19. & Anonymus Is. Vossii. p. 1.
Androsthenes Thasius. Marcian. Heracl. p. 63.
Antiphanes Bergæus. id. 62.
Appellas Cyrenæus id. 63.
Artemidorus Ephesius. id. p. 1. 6. 35. 37. 46. 63. 64. 65. 66. Anonymus periplus Is. Vossii p. 10.
Basilis. Agatharch. 48.
Botthæus. Marcian. 63.
Cleon Siciliensis. id. 63.
Cleostratus Astrologus. Scylax p. 35.
Clinias Historicus. Agatharch. 2.
Demetrius. id. 48.
Demetrius Calatianus. Anonymus Is. Vossii p. 10.
Demosthenes. Agatharch. 19. 21.
Dionysius Diogenis F. Marcian. p. 6.
Diophantus. Agatharch. p. 48.

Epho-

Tomo ſecundo.

Eupho-

Timagoras de fluminibus. id. p. 42.
Timolaus primo Φρυγιακῶν. id. p. 19.
Timosthenes. Scymnus p. 7. Agathem. p. 5. 13.
Timotheus ἐν Ἀργολικοῖς id. p. 35. XI *de fluminibus.* p. 7.
Xenophon. Excerpta è Strab. p. 148.
Zeno. Dicæarch. p. 12.

XIII. EUSEBIUS Pamphili, Cæsareensis Episcocus circa annum CHRISTI 340. denatus, præter tot alia doctrinæ atque industriæ singularis monumenta præclara, quæ capite postremo hujus libri perstringam, scripserat ad Paulinum Tyri Episcopum libros duos Περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, *de nominibus locorum & urbium in sacra Scriptura.* Horum priore libro, qui intercidit, nomina illa locorum quæ Hebraica in sacris litteris occurrunt interpretatus in Græcam linguam, subjunxerat *topographiam terræ Judææ & distinctas tribuum sortes, ipsius quoque Hierusalem templique in ea cum brevissima expositione picturam:* Καὶ ἐπὶ τούτου ὡς ἐν γραφῆς τύπῳ (ita leg. pro γραφαῖς) τῆς πάλαι διαβοήτου μητροπόλεως αὐτῆς, λέγω δὴ τὴν Ἱερουσαλήμ, τοῦ τε ἐν αὐτῇ ἱεροῦ διαχαράξας μετὰ παραθέσεως τῶν εἰς τοὺς τόπους ὑπομνημάτων. Libro posteriore qui adhuc exstat, ordine alphabeti eadem nomina persecutus Eusebius, singulorum locorum situm & quomodo sua ætate appellarentur explicavit. Hic diu lectus est latine tantum inter *S. Hieronymi* opera, qui librum istum Eusebii de locis Hebraicis vertit, atque in Palæstina ipse diu versatus non pauca emendavit & addidit. Pluribus tamen locis Hieronymi liber corruptus ad nos est delatus, unde *mendosissimum* vocat Andreas Masius p. 198. commentarii luculenti in Josuæ historiam, quo inter alia variis eum locis illustravit correxitque. Græce primus edidit *Jacobus Bonfrerius* è Soc. Jesu, nactus exemplar (mendis scatens & ipsum) in Bibliotheca Regis Christianissimi. Edidit autem præfixum eruditis suis commentariis in Josuam, Judices, & Ruth. Paris. 1631. fol. atque iterum 1659. fol. apud Cramoisium. Et quemadmodum Eusebium ex Hieronymo, ita hunc ex illo vicissim emendavit, faciliori omnia ordine digessit, novam suam versionem, notas insignes & supplementa, tabulam item Chorographicam Palæstinæ subjunxit, ut merito habeatur hoc volumen sive Onomasticon urbium & locorum S. Scripturæ ad Geographiam sacram illustrandam ex omnibus quæ hactenus exstant præcipuum atque princeps. Ab eo tempore *Joannes Marcianaus* Monachus Benedictinus in præclara sua Operum Hieronymi editione Tomo secundo Paris. 1699. fol. hunc Eusebii librum Græce ad exemplar MS. denuo recensitum cum versione Hieronymi ad MSS. codices castigata iterum exhibuit, adeoque pluribus locis meliorem dedit, sed omissis Bonfrerii notis, quod factum

factum nollet Richardus Simon in Epistolis Criticis Basileæ editis. Denique Bonfrerianam editionem integram, collata Marcianæi industria longe nitidius emendatiusque recudi curavit, & castigationes suas addidit vir doctissimus *Joannes Clericus*, subjuncta Bonaventuræ Brocardi Monachi Ord. Prædicator. qui circa A. C. 1283. in terra sancta versatus est, Palæstina, latine scripta. Amstelodami hoc ipso anno 1707. fol. Confer si placet ejus Bibliothecam selectam Tomo XIII. sub init. Etiam Petrus Bertius pridem Geographiam sacram ad Eusebii librum περὶ τοπικῶν ὀνομάτων molitus fuit, ut ex ejus digesto novo de aggeribus & pontibus ad mare structis refert Vossius cap. XLIV. §. 35. de scientiis Mathematicis. Bertio defuncto ejus Eusebiana ex Menagii munere ad Is. Vossium transmisit Claudius Sarravius, ut constat ex hujus Epistolis p. 267. edit. primæ. Eusebium auctorem esse hujus libri præter rationem dubitarunt nonnulli eruditi uti Petavius ad Epiphan. Laudatur sub Eusebii nomine etiam à Procopio Gazæo ad librum Judicum p. 503.

XIV. STEPHANUS Grammaticus Byzantinus auctor Ἐθνικῶν sive Lexici quod eruditorum manibus teritur Geographici, Eugenio in schola, quæ imperatorum auspiciis CPoli florebat, successit, si credimus Thomæ de Pinedo, qui id probat ex his verbis in voce ἀνακτόρεια: Εὐγένιος ὁ πρὸ ἡμῶν τὰς ἐν τῇ βασιλίδι σχολὰς διακοσμήσας. Verum recte observatum à Guil. Xylandro, Theodoro Ryckio & Abr. Berkelio est, hæc non Stephani sed Epitomatoris *Hermolai* verba esse videri, de quo Suidas: Ἑρμόλαος γραμματικὸς Κωνσαντινουπόλεως γράψας τὴν ἐπιτομὴν τῶν ἐθνικῶν Στεφάνου γραμματικοῦ προσφωνηθεῖσαν Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ. Idem Suidas auctor est Eugenium CPoli docuisse sub Anastasio Imp. qui Justinianum, cui Hermolaum Epitomen suam inscripsisse constat, in Imperio antecessit. Ex quibus perspicuum esse videtur, non Stephanum sed Hermolaum Eugenio in schola successisse, licet fuerit etiam antiquior quidam Eugenius Themistii Pater, sed is non Grammaticus verum Philosophus à Constantio celebratur. Non minus ambiguum est, utrum in aliis locis, quæ ad probandam vel inquirendam Stephani ætatem Berkelius allegat, loquatur Hermolaus, an ipse Stephanus. Ex Tzetza autem Stephani opus in Chiliadibus citante ne minimæ quidem notæ conjectura de illius ætate peti potest, etsi non minimam posse colligi eidem Berkelio videbatur; qui vero possit, cum Tzetza sexcentis propemodum annis scripserit post Hermolaum, nec hilum addat, ex quo ætatem Stephani discamus. Hæc enim ejus sunt verba Chiliad. 3. hist. 100. agentis de Heraclea, quæ ante dicta Perinthus:

Ὁ Ἀπολλόδωρός φησι ταύτην τὴν ἱστορίαν.
Τῷ περὶ νήσων πόλεων καὶ δήμων ἢ βιβλίῳ.
Στέφανος ὁ Βυζάντιος, οὐ γράφει περὶ ταύτης,
Περὶ τῆς Ἡρακλείας δὲ γράφει τῆς ἐν τῷ Πόντῳ.

Ubi in transcursu cum doctissimo viro Thoma Galeo cap. 8. diss. de scriptoribus Mythologicis discedere liceat è Celeberrimi Vossii sententia, qui in opere de Historicis Græcis putavit à Tzetza h. l. allegari librum Apollodori περὶ νήσων πόλεων καὶ δήμων. Ceterum è fragmento Seguieriano & ex iis, quæ non ex Epitome sed ex Stephani opere ipso supersunt apud Constantinum Porphyrogenetum, patet illum scripsisse non tantum post Athenæum Naucratitam & Grammaticum Herodianum, id est post Marci Antonini & filiorum tempora, sed & post Marcianum Heracleotam, qui Synesii æquales fuit, ut adeo eundem necesse sit vixisse post Arcadium Honoriumque, quæ opinio fuit viri summi & de bonis litteris, Stephano autem cum primis, præclare meriti Lucæ Holstenii Hamburgensis. Itaque minus audiendus Johannes Tristanus argumento leviore ductus, cui ante Gallienum vixisse, longeqve quam vulgo antiquior fuisse Stephanus videbatur, T. 2. operis præclari numarii p. 81. Plane autem ratio fugit virum doctum, * qui in Italia antiqua p. 1234. Eustathium Stephano antiquiorem putavit, cum Eustathius tot sæculis illo junior in commentariis ad Dionysium Periegetem & ad Homerum frequentissime Stephanum ejusque Ἐθνικὰ, nec Stephanum modo, sed & Stephani Epitomen, τὸν τὰ Ἐθνικὰ ἐπιτέμνοντα alleget, non quidem quod integro Stephano usus non fuerit Eustathius, ut Thomas de Pinedo suspicatur, cum contrarium pridem ostensum sit à Berkelio ex locis ubi Eustathius ex Stephano profert, quæ in nostro hodie desiderantur: (Confer Clariss. Neocorum ad Svidam in παρθένος) sed quia Hermolaus nonnulla adjecerat passim operi, quod Epitomen contraxit. Unde puto etiam minus tuto nos posse cum Holstenio, Berkelio, Theodorio Rycquio affirmare, quod Stephanus religione Christianus fuerit, etsi in vocabulo Βηθλεέμ legimus verba Christiani procul dubio scriptoris: ἐν ᾗ γέγονεν ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν. Ecquis vero nos docebit hæc Stephani esse, non Hermolai? Non miror igitur viro doctissimo Septimio Florenti Christiano in mentem venire potuisse, ut Ἐθνικῶν auctorem Ethnicis adscriberet in notis ad Aristophanis Irenem p. 77. Quod etiam facit Richardus Montacutius p. 177. Appa-

* Vide Berkelii præf. ad Stephanum.

Apparatus, Stephanum in originibus facris & Hebraicis mire hallucinari obfervans. Quamvis aliud videtur Eduardo Bernhardo litterarum illarum peritiffimo, qui p. 49. ad Jofephum non dubitat Stephanum laudare tanquam orientalium originum fedulum indagatorem. Confer Bocharti Chanaan II. 12. Ceterum rectius nos fortaffis cum præftantiffimo Petro Bælio in Lexico Hiftorico-Critico nihil definimus, & hoc totum de * religione Stephani in medio relinquimus. Quantum vero ii qui veterum fcripta in Epitomas redegerunt licere fibi in illa olim putaverint, non uno exemplo norunt viri eruditi, ut minime neceffarium fit ea de re hoc quidem in loco plura verba facere.

Stephani opus ab auctore videtur infcriptum fuiffe ἐθνικὰ, ita enim Svidas & fæpe Euftathius appellat, & fuadet fcopus operis haud poftremus, qui ad Grammaticam τεχνικὴν pertinet, & eft nomina gentilia docere, quomodo à gentium, regionum, infularum, urbiumque, pagorum, & fluviorum nominibus recte deduci debeant, quod veterum fcriptorum auctoritate plerumque facit, imo femper hoc eum facere, fi opus ipfum Stephani exftaret integrum, videremus: etfi ipfum fæpe ex ingenio formare fua ἐθνικὰ notat If. Voffius ad Melam p. 45. Ita etiam opus fuum infcripferat Orus five Orion Grammaticus, cujus liber fecundus περὶ ἐθνικῶν Stephano citatur in Ταῦα. Diverfum tamen inftitutum fuit Damaftæ Sigeenfis in ἐθνῶν καὶ πόλεων καταλόγῳ, Diogeniani ἐν πίνακι πασῶν ἐν τῇ γῇ πόλεων aliorumque, qui de Regionibus vel urbibus tractarunt Geographorum more vel Hiftoricorum. Neque huc fpectant Hippiæ Delii vel Callimachi ἐθνικαὶ ὀνομασίαι, Hellanicique & Zenodoti fcripta ejusdem argumenti, quibus in fcriptis de vocabulis & idiomatis nationi alicui peculiaribus agebant, ut alio loco diximus. Ceterum in verfione Græca Catalogi Hieronymiani, quæ ad Sophronium vulgo refertur, ftatim fub initium alio longe fenfu οἱ τὰ ἐθνικὰ συντάξαντες funt fcriptores Ethnici five pagani. Stephani porro ἐθνικὰ in plures libros digefta erant, ita quidem, ut cum litera O jam inciperet liber fextus & trigefimus, ut ex manu exarato Epitomes codice Perufino & Salmafii, qui Palatino MS. ufus fuerat obfervatione docuit Vir Clarisf. Jacobus Gronovius. Hinc patet, falli Joh. Rualdum, qui in vita Plutarchi cap. 1. citat Stephanum Byzantinum libro XXII. περὶ πόλεων, producens locum ex voce Χαιρώνεια & capite 6. afferens nonnihil ex voce Τάναγρα laudat librum XIX. Nempe fingulis litteris fingulos libros

* Fateor tamen me valde inclinare in eorum fententiam, quibus Stephanus videtur fuiffe Chriftianus.

libros à Stephano tributos, perperam putabat vir doctus. Equidem jam cum Xylandro non licet amplius dubitare litterarum ordinem secutum fuisse τὸν ἐθνικογράφον, ita tamen, ut unica littera plures interdum impleret libros, singulis præmisso indice nominum, de quibus esset dicturus. Utrumque patet ex calce fragmenti, quod ex Bibliotheca *Petri Seguierii* Franciæ Cancellarii primus in lucem protulit *Samuel Tennulius* addita latina versione & notis Amstelod. 1669. 4. Eidem fragmento Theophilus nescio quis, qui illud in membrana descripsit, hoc tristichon adjecerat:

> Σφάλματα καλλιγράφων πολυώδυνα μύρια φεύγων
> Χερσὶν ἑαῖς Θεόφιλος ὅλας ἐγράψατο βίβλες
> Τῶν ἐθνικῶν * Στεφάνοιο σοφῆς στάζοντα μελίττης.

Titulus autem hic præfigitur: Στεφάνε γραμματικε Κωνσταντινεπόλεως περὶ πόλεων νήσωντε καὶ ἐθνῶν δήμωντε καὶ τόπων καὶ ὁμωνυμίας αὐτῶν καὶ μετωνομασίας καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐθνικῶντε καὶ τοπικῶν καὶ κτητικῶντε ὀνομάτων, qui titulus plenissime quidem, quæ in Stephani libro continentur exponit, sed librarii potius merces emtori venditantis, quam auctoris esse videtur. Nomina quæ fragmentum istud libri decimi pars postrema persequitur, sunt δύμη, usque ad extremum litteræ Δ, nisi quod in vocabulo δώριον magna & aliquot paginarum lacuna est. Facile autem patet, si quis vulgatos Stephani codices cum hoc fragmento conferat, quam multa omiserit *Hermolaus* in sua Ἐθνικῶν ἐπιτομῇ, quæ sola nobis hodie omisso Stephani opere super est, apparetque recte affirmasse Is. Vossium, qui idem fragmentum tum adhuc ἀνέκδοτον non semel laudavit in suis ad Melam notis, vix vicesimam partem ἐθνικῶν descriptam ab Hermolao, unde fuere quibus in mentem venit non Epitomen ipsam sed epitomen epitomes nos duntaxat habere. Confer Bailleti judicia de præstantissimis quibusque scriptoribus T. I. p. 461. Caspar itaque Barthius epitomatori indignatus in Bibliotheca sua sive libro octavo epidorpidon de Stephano ita scripsit:

> *Cui iste fractus est liber; male incestus*
> *In orbis ambitum coactor existit.*

Ceterum id, quod dixi integri Stephani fragmentum Segvierianum post Tennulium versione & notis illustravit *Abraham Berkelius*, Lugd. Bat.

* Ita in MS. legi, non ut editum est ab aliis, τοπικῶν, testis Jac. Gronovius V. C.

Bat. 1674. 8. idemque suæ Stephani editioni postea suo loco p. 312. seqq. inseruit, & iterum ad calcem sui Stephani nova versione & notis locupletatum exhibuit *Thomas de Pinedo*. Partem fragmenti, quæ de Dodone agit, peculiariter (post triumviros illos) Academicis exercitationibus illustrandum sibi sumsit *Jacobus Gronovius* V. C. Lugd. Bat. 1681. 4. adjecta Stephani Lemonii erudita de oraculo Dodonæo Epistola, & notis doctissimis *Eduardi Bernhardi*. Pars illa fragmenti Seguieriani ex Gronovii editione recusa etiam est Tomo septimo thesauri Antiquitatum Græcarum. Equidem fatendum est Stephanum per universum opus non pauca adspergere de urbium populorumque veris & fabulosis originibus, recensere passim viros doctos, qui in civitate vel regione, de qua agit claruerunt, aliaque tradere quam plurima Historici & Geographici argumenti, ita quidem, ut si præcipue ipsum Stephanum non Stephani ἐπιτομὴν haberemus, minimam operis partem tributam videremus exponendis nominibus gentilitiis & patronymicis, unde vocem ἐθνικῶν paulo laxius à Stephano acceptam suspicabatur acutissimus Bælius, cujus verba ex T. 3. Lexici p. 2793. adscribam: *il n'y a nulle apparence que le dessein principal de ce Grammairen ait roulé sur l'explication de ces termes derivatifs. C'étoit apparement la plus petite partie de son projet, & un accessoire de son ouvrage. J'avoue qu'il est fort soigneux de marquer ces sortes de noms, mais cela n'occupe que tres peu de place en comparaison des faits quil raporte, & des temoignages qu'il cite. Et que seroit ce si nous avions tout l'ouvrage? nous y verrions une ou deux lignes par article pour l'explication du nom adjectif formé du nom de la ville, & nous verrions quelquefois des pages toutes entieres dans un seul article. Je crui sauf meilleur avis que le titre ἐθνικὰ se raporte à toutes les observations qui se peuvent faire sur un peuple, sur un lieu, entant qu'on se borne aux origines & à l'historie Geographique.* Integro Stephani opere præterea usus Constantinus Porphyrogenetus, ut patet conferenti caput *XXIII.* & *XXIV.* libri de aministrando Imperio cum iis, quæ in vulgata Hermolai Epitome de Iberia & Hispania leguntur. Ac jure mireris Meursium virum doctiss. in editione operum Constantini hoc non observasse, qui duo ista capita, quoniam de illis emendandis desperabat, sine interpretatione latina edidit. Sed caput *XXIII.* emendatum & latine versum Berkelianæ Stephani editioni p. 408. seq. integrum insertum est. In capite *XXIV.* omnia recte se habent, nisi quod verba Κοΐντος ὁ τῶν Γωμαίων πολέμαρχος ἐν ἀμφοτέραις Ἱσπανίαις delenda videntur, utpote quæ nihil aliud sunt quam nota ex ore libri in textum recepta: & postremum verbum Παννωνία ex Plutarcho de fluminibus

& Plinio lib. 3. cap. 1. Hist. mutandum est in Παvία. In libris ejusdem Constantini de thematibus Imperii Orientalis plura ex Stephano, longe iis, quæ Hermolai Epitome exhibet, locupletiora occurrunt. Vide lib. 2. thema 6. 9. 10. 12. &c. etsi raro nominatur ipse Stephanus, quod tamen fit themate *IX.* de Sicilia, ubi Stephani Grammatici nomen diserte exstat. Consulenda etiam excerpta Constantini Peiresciana ab Henr. Valesio cum versione ac notis vulgata p. 493. Stephanum ἐν τῷ περὶ κύπρȣ laudet magni Etymologici auctor & ex eo Varianus in σφηκεία quod apud Vossium p. 416. de Historicis Græcis redditur *libro de Cypro.* Sed verisimilius est ab Etymologico non respici ἐθνικὰ Stephani in Κύπρος (ubi σφηκείας hodieque meminit Epitome) quam singularem de Cypro librum. Aut in Etymologico non *Stephanus* legendum sed Philostephanus, (Cyrenæus ille fuit Callimachi familiaris) cujus περὶ Κύπρȣ laudat Clemens Alexandrinus in protreptico, atque idem Vossius partem esse putabat operis περὶ νήσων, eodem auctore, tot veteribus celebrati. Certe Isaacius Tzetza ad Lycophronem, qui Stephani quoque alibi meminit, eadem verba quæ apud Etymologum habentur producit ex Philostephano ἐν τῷ περὶ Κύπρȣ, ut antea nos annotavit Abrahamus Berkelius. Ab eodem observatum est, ἐθνικογράφον laudari præterea à Suida in Νακώνη, & Νάξης, ut auctorem Scholiorum ad Epigrammata Græca, Bisetum ad Lysistratam Aristophanis, aliosque juniores innumeros silentio involvam. Hermolai Epitomatoris mentionem occurrere in Eudociæ Macrembolitissæ Joniis MSS. testatur Carolus Fraxinetus sive du Fresneus in Glossario Græco. In edita Stephani Epitome desiderantur in littera K nomina quædam incipientia à KE tum omnia à KH, KI, KA, KN, & non pauca à KO. Neque hactenus repertus est, qui illam lacunam suppleret, etsi Josephus Scaliger Epistola ad Janum Gruterum quæ inter editas est 431. testatus est Nicolao * Sophiano præter alios codices Græcos fuisse etiam integrum Stephanum (hoc est integram Epitomen Stephani) cum toto K & Λ. Equidem in λ nulllam lacunam suspicati sunt vel primus editor Aldus, vel post eum alii: nullam tamen nomen à ΛE incipiens occurrit, & in reliquis hujus litteræ quandoque parcior esse videtur, unde Scaligero venire in mentem potuit etiam litteram Λ imperfectam in vulgatis codicibus circumferri. Præterea Ioh. Passeratius integra Stephani Epitome usus fuisse perhibetur ex eo, quod Stephanum in voce Κήφισος laudat illustrans Elegiam sextam secun-

* Non Nicolaus sed Michael Sophianus illos græcos codices habuit. Vide Paulli Colomesii Opuscula p. 57.

secundi libri propertii Poetæ. Quanquam Nicolaus Lloydius, qui locum eundem respiciens hoc de Passeratio tradiderat ad Caroli Stephani dictionarium historicum in *Argynnis*, postea per litteras à Thoma de Pinedo rogatus rescripsit se de ipsius fide dubitare. Dubitat etiam jure meritoque Berkelius, & productam à Passeratio fabulam ex Epitome Stephani in voce Ἄργυννος peti potuisse observat.

Primus Stephani Epitomen Græce in lucem edidit *Aldus Manutius* Romanus Venetiis A. 1502. fol. dicatam Johanni Taberio Brixiensi. Hinc ex *Juntarum* officina prodiit Florentiæ A. 1521. fol. Ab eo tempore *Conradus Gesnerus* Basil. 1553. 1560. fol. in secunda & tertia editione onomastici nominum propriorum, nomina locorum ex Stephano latine interpretatus adjecit, non paucis etiam castigatis ut ipse in præfatione & Epistola de libris à se editis p. 23. testatur. In Gerhardi Johannis Vossii libro de scientiis Mathematicis p. 410. leges *satis omnibus liquere, quod Stephanus multum debeat Xysto Betulejo*, quod olim Vossium secutus & ipse in exercitatione de Lexicis A. 1689. Lipsiæ edita scripsi. Sed jam non dubito à Vossio perperam nominatum Xystum pro doctissimo Xysti discipulo *Guilielmo Xylandro*, qui Basileæ A. 1568. fol. Stephanum innumeris locis emendatum cum suis castigationibus, Græce, subjecto auctorum ab ἐθνικογράφῳ laudatorum indice recudendum dedit, & hac editione procul dubio optime de Stephano promeritus est. Sunt, qui latinam versionem etiam simul edidisse affirmat, sed & hos falli constat, quamvis versionem promisit molitusque fuit Xylander, cujus partem Heidelbergæ ab ejus heredibus redemit & A. 1626. ad Holstenium misit vir summus *Claudius Salmasius*. Hic & ipse Stephanum cum versione & animadversionibus edendum aliquando in se suscepit, ut patet ex ejus notis ad Inscriptionem Herodis Attici p. 29. verum à latine transferendi labore deterrere eum non dubitavit Josephus Scaliger his verbis epistola *CCXLV.* scripta A. 1607. 3. Id. Maji. *Tamen prius Stephani ἐθνικὰ à te exspectamus, siquidem parata habes: in illo auctore melior pars litterarum κάππα & λάμβδα deest. Et præterea multa sunt suspecta, alia perspicue vitiosa, quibus sine codice mederi ne optima quidem ingenia possunt. Quid est, quod è re litteraria magis facere possis, quam hæc publicare. Sed quomodo ulla interpretatio latina è dignitate adjici possit, non video; Est enim merum Lexicon, ut Pollux, cujus, qui versionem latinam dedit, magis sese illo facto traduxit, quam commendavit. Hæc est sententia mea, non qui te à tua dimovere postulem. Nam si tibi ita videtur, nolim te à proposito tuo deterrere.*

rere. Melius tamen tibi consultum fore credo, si hoc labore supersederis, ex quo tenuissimus ad imperitos, nullus ad doctiores fructus, ad te vero nulla gloria proventura sit. Quæ viri maximi verba respiciens Jac. Gronovius Exercitat. de Dodone p. 12. *Vehementer*, inquit, *mihi placuit sententia Josephi Scaligeri negantis se videre, quomodo è dignitate Stephano aliqua interpretatio posset adjici. Unde quoque Salmasium novimus consilium vertendi hujus Lexici quod antea formaverat abjecisse, & plane hunc laborem non dubitavit supervacuum vocare magnus Casaubonus.* Forsan igitur memoria fefellit Antonium Clementium, qui in vita Salmasii p. 28. cum retulisset virum hunc, vel juvenem potius supra laudes, (tunc enim vix * viginti annorum fuit) præter alia Stephanum quoque sexcentis amplius locis emendatum ac maxima ex parte ex antiquissimo codice Bibl. Palatinæ auctum ad prælum paratum habuisse, subjungit: *Cui, si bene memini, versionem etiam adjecerat, potius temporis fallendi & styli exercendi gratia, quam quod necessarium judicaret.* Sed & Leo Allatius p. 147. apum Urbanarum versionem pariter & notas eruditissimas in Stephanum à Salmasio ad prælum paratas fuisse testatur. Quod vero p. 29. scribit idem Clementius, certo sibi constare, non periisse eum thesaurum nec in Bibl. τ̃ μακαρίτȣ à multis retro annis extitisse, sed hærere apud virum quendam eruditissimum, cui usum codicis sui Salmasius concesserit, vix dubitem verba hæc, si non ad Is. Vossium, ad Lucam certe Holstenium respicere, cui Salmasius & partem versionis Xylandri, quam forte pro Salmasiana habuit Clementius, & suum Stephanum utendum amice concesserat. Usus Holstenius præterea codice *Isaaci Casauboni*, quem similiter non mediocrem operam in isto auctore castigando posuisse constat, vel ex lectionibus ejus Theocriteis, in quibus cap. 1. Stephanum sexcentis mendis liberatum edere promittit, neque ob aliam caussam illam curam abjecisse videtur, quam quod Salmasio idem cordi esse intellexisset, cujus Stephanus tempore interjecto pervenit in Bibliothecam Isaaci Vossii, qui Berkelio utendum illum dedit. *Carolus* præterea *Sigonius* de Stephano illustrando cogitasse fertur, uti *Johannes Hartungus* quoque teste Simlero & *Aloysius Gradenicus* Bibliothecæ Venetæ S. Marci præfectus teste Kœnigio in Bibl. & Colomæsio in Bibl. selecta p. 48. seq. ut omittam Nicolaum Lloydium & viros doctissimos, qui obiter non paucis Stephani

* Antonius Clementius affirmat Salmasium natum esse A. 1596. Ita vix undecim fuisset annorum, cum ista ad eum scripsisset Scaliger. Sed verius videtur quod alii ajunt, eum natum fuisse A. 1587. Atque ipse Clementius p. 22. scribit eum A. 1506 egisse annum ætatis quartum decimum.

phani locis lucem attulere, Philippum Cluverium, Abrahamum Ortelium, Ezechilem Spanhemium, omnisque eruditionis ac veteris præcipue Geographiæ penu Isaacum Vossium: Etiam *Josephi Scaligeri* manu notatus & castigatus Stephanus editionis Xylandrinæ comparatus à Seb. Tegnagelio exstat Viennæ in Bibliotheca Augustissimi Imperatoris. Lubinum quidem hisce addere nolim, nam Tomas de Pinedo cum notasset Mich. Antonium Baudrandum Parisinum ad Philippi Ferrarii Lexicon Geographicum T. 2. p. 357. ubi de Stephano agit mox subjungere: *Quod nunc latinum reddidit, restituit & notis illustravit doctissimus P. Augustinus Lubin Augustinianus*, testatur sibi veritatem hujus rei scrutanti per litteras ad amicum scriptas, responsi loco obtigisse, Baudrandum hoc dixisse *in fide parentum*. Ac profecto non valde diligenter Stephanum trivisse videtur Lubinus ille Mercurii Geographici Gallice editi auctor, qui integrum ejus nomen esse putavit *E'tinne des Villes*, quasi *Stephanus de Urbibus*, ut Petrus de Natalibus, vel Nicolaus de Passeribus appellatus fuisset, quod non minus lepidum est, quam quod nuper ante aliquot annos Ferdinandus quidam Fabiani in Joh. Ciampini V. C. elogio laudaturus Itinerarium quoddam Gallice scriptum & duplici Indice auctum, cum in titulo legisset Verba *enrichi de deux listes*, id scriptoris nomen esse ratus, appellavit *Dominum Henricum de Deux listes*. Latinam quoque Stephani Ἐθνικῶν versionem adornavit *Benedictus Ægius* Spoletinus, quam è Vaticana Bibl. à Stephano Gradio illius tum præfecto acceptam una cum Græcis edere, Holsteniique notis præmittere volebat Theodorus Ryckius, nisi ex Italia in Belgium redux à novis Stephani interpretibus, de quibus jam dicturus sum, præventum se esse sensisset.

A. 1678. Amsterodami fol. lucem adspexit Stephani Epitome illustrata animadversionibus copiosis & latina versione Judæi Lusitani *Thomæ de Pinedo*, auctaque indice scriptorum ab ἐθνικογράφῳ allegatorum, in quo quidem Xylandrum secutus est, ut ipse fatetur, ubi de Polo agit. Non pauca tamen addidit & Xylandri hallucinationes interdum correxit, ut cum inter alia sustulit, quod Cornelium Alexandrum Polyhistorem Asclepiadæ discipulum historicum in quinq; diversos scriptores Xylander distraxerat, notatus eo nomine à Joh. Jonsio p. 13. libri de scriptoribus Historiæ Philosophicæ. Non me fugit alioqui Beverlandum p. 87. de Peccato Orig. & Ed. Bernardum p. 49. ad Josephum & alios admodum sinistre de Judæi illius animadversionibus sentire, modestia tamen illius industriaque & rem litterariam juvandi studium nemini

mini cordato improbantur. Hinc non tantum à diligentia eum commendat. Joh. Daniel Major in diss. de numis græce inscriptis, sed & Paullus Colomesius notis ad Gyraldi dialogos de Poëtis p. 105. appellare non dubitat virum multæ lectionis atque ingenii amœnissimi. Idem tamen in Bibliotheca selecta p. 46. seq. fatetur se in Stephano Thomæ de Pinedo non multum eximii deprehendisse. *Il y paroist je l' avoué, quelque lecture, mais une lecture triviale, & qui ne nous aprend rien de particulier. Pour les corrections ou les conjectures, outre que ce Juif Portugais en doit une bonne partie a Jean Hartungus, qu'il n' allegue que fort rarement; il y en a peu qu'on puisse nommer heureuses & de la force de celles des Leopars, des Scaligers des Mausacs, & des Saumaises. De plus il' témoigne n' avoir lû que fort imparfaitement les ouvrages de ces grands hommes & de plusieurs autres du travail desquels il auroit pû embellir & augmenter le sien. Je non pousse pas plus loin ma censure, parce que j' ay fait ailleurs quelques remarques sur la Critique de ce Juif.*

A. 1684. Lugduni Batavorum fol. prodiere *Lucæ Holstenii* notæ & castigationes postumæ in Stephanum, non sane à viro præstantissimo, quod valde optandum erat, ad editionem paratæ & elaboratæ, sed quales ad oram Stephani ab Holstenio adscriptas velut sylvam quandam & apparatum elaborandorum commentariorum in codice Barberiniano ex autographo quod Serenissimæ Christinæ Suecorum Reginæ Holstenius legaverat expresso reperit, nec sine magno labore digessit descripsitque *Theodorus Ryckius.* Nihilominus vel hæ inter legendum in chartam à viro insigni conjectæ nec ultimam manum expertæ notæ, plurimum longe lucis Stephano afferunt, plura loca tum illius tum aliorum scriptorum felicissime restituunt. Ac profecto non tantum MStis duobus Palatinis aliisque subsidiis præstantissimis instructus sed & Critices ac Geographiæ veteris omnisque doctrinæ callentissimus Holstenius fuit, ut si ipsi commentarium in ἐθνικὰ perficere atque edere concessum fuisset, nihil forte magis egregium in hoc genere potuisset requiri ac desiderari. Jam non adeo mirum est in postumo opere nonnullos legentibus observari errores, quorum multos ex numis præcipue ostendi posse, Pyrrhique Ligorii auctoritati nimium sæpe Holstenium tribuisse, notatum est ab illustri Ez. Spanhemio Epistola tertia ad Andream Morellum, quæ hujus speciminí rei numariæ subjungitur. Quantum vero lumen quamque haud vulgare Stephano ex numis possit accedere, docuit idem Spanhemius in incomparabili opere de præstantia numismatum,

ut

ut Harduinum aliosque nunc prætermittam. *Francisci Guieti* notas ad Stephanum sed adhuc ineditas laudat Ægidius Menagius p. 27. amœnitatum juris civilis.

Denique A. 1688. Lugduni Batavorum fol. Stephani Epitome cum nova versione & commentario eximio *Abrahami Berkelii* editus est, qui vir eruditus & diligens præter codicem Salmasianum cum codd. Palatinis collatam, variis aliis adminiculis & MSto insigni Vossiano usus non tantum innumeris locis emendatiorem sed & interdum auctiorem Stephani Epitomatorem dedit, ut in ἀγυιᾶς, ἀκυλήια & plurimis aliis vocibus lector non indiligens facile ex se observabit. Immortuus est huic operi bonus Berkelius, adeoque à littera Π commentarius ultimam auctoris manum haud expertus, qualiscunque tamen in ejus schedis exstabat cura Clarissimi *Jacobi Gronovii* adjectus fuit. Subjunctæ sunt etiam ipsius Gronovii breves notæ quædam cum variantibus lectionibus per eundem virum doctum ex MSto Perusino collectis. Sed Berkelio tametsi jam pridem defuncto non levem dicam scribit prolegom. ad Sam. Bocharti Opera *Stephanus Morinus*, V. C. quod *Bocharti*, *Palmerii* suasque ipsius observationes in Stephanum illi transmissas vel plane neglexerit vel appositas rarissime suis, quibus debebat auctoribus acceptas tulerit. Qua de re lector melius judicabit, si Bocharti, Palmerii & Stephani Morini ad Stephanum observationes, quæ T. I. Operum Bocharti editionis Trajectinæ post paginam 793. leguntur, conferet cum editione Stephani à Berkelio concinnata, evolvetque Jani Berkelii filii pietatem in vindicanda fide paterna ad Jac. Gronovium.

XV. INDEX SCRIPTORUM in fragmento Stephani Seguieriano allegatorum.

Ad paginas editionis Berkelianæ p. 313 -- 331.

Ascle-

Svi-

XVI. INDEX SCRIPTORUM in Stephani Epitome memoratorum, longe, quam est in editione Berkeliana, plenior.

Anti-

Antigonus Caryſtius, in γύαρ☉.

Antimachus, in ὑπερβόρεοι, ἀμφιγένεια, ἄργ☉, δύμη.

Ejus Θηβαΐς citatur in αἶα. ά Θηβαΐδ☉ in Κύνθ☉ & verſus aliquot heroici in τευμησσὸς.

Ἀρτέμιδ☉ β′, in κοτύλαιον.

Antiochus, in βρέττ☉, σαμάρεια.

Antiochus Cycnus Aſcalonita, Philoſ. Stoicus, in Ἀσκάλων.

Antipater, γ′ περὶ Ῥόδυ, in ἀρμενία.

Antiphanes, Bergæus Comicus, in Βέργη.

Aphrodiſius ſive Euphemius, ἐν τῷ περὶ πατρίδ☉, in ἀφόρμιον.

Apio, in ἀπόλλων☉, πόλις, καβησσὸς, κρασός.

Apollodorus p. 175. 285. 415. 164. 166. 99. 102. 313. 36. 198. 222. 768. 769. 67. 82. 123. 136. 251. 603. 369. 767. 699. 704. 740. 392. 505. 631. 638. 668. θαυμασιώτατος, in ὠρικός.

Ejus β′ περὶ Ἀλεξανδρείας, in ὀρβῖται.

Γεωγραφυμένων ά in ταυρόεις.

περὶ γῆς ϛ′ in γαυγάμηλα, ἰβηρίαι, & forte in αὔσης, ubi alii codices περιηγήσεως β′, & p. 510. 535. 596. 629. 726.

νεῶν καταλόγῳ, in τένεδος. ά νεῶν καταλόγυ, in ἄγυρα & πλαταιαί. ζ′ ejuſdem, in κορώνη. ή in ὤλεν☉.

περὶ θεῶν θ′ in ἄρει☉ πάγ☉. ιϛ′ ἀρκάς.

Καρικῶν δ′ in ὕδη, ζ′ in ἀρχόνησος & p. 517. 540. 550. ί, νάρκασος. ιϛ, λαγίνια.

περιηγήσεως, β′, in ἄβυλλοι, αὐγινάς☉, ψησσοί, τορέται, γ′ in γαυγάμηλα.

χρονικῶν ά, in ἀσσώριον, ἑλωρός, μυῦς, χήσιον. β′ in Νόαι, ὕκκαρον, φαβία, χαιρώνεια & χαλκητόριον. γ′, in ἀμαξῖτις, ἄκανθα. δ′, in ἀερία ἀμήστρατος & καινοί.

Allegantur & Apollodori Chronica, p. 628. 630. 512. 514. 543. 170. 118. 57. 314. 329. 114.

Δευτέρῳ, operis nulla mentione, in ἀριανία.

Apollodorus Nicænus, in Νικαία.

Apollonides ὁ Νικαεύς, περὶ παροιμιῶν, in τέρινα.

Apollonius Hiſtoricus Aſcalonita, in Ἀσκάλων.

Apollonius Myndius Grammaticus, in Μύνδ☉.

Apollonius τεχνικὸς, in Ἐρυσίχη. ἐν τῷ περὶ γενῶν, in χαρία.

περὶ παθῶν, έ ibid.

Apollonius p. 4. 6. 267. 296. 309. 323. 356. 409. 462. 583.

Apollonius Technius Parius.

ἐν τῷ περὶ παρωνύμων, In πάρος, ἀβασηνοί, & forte ἀβριάται.

Apollonius Καρικῶν ά in κυρόπολις, δ′ In κύον, ὕδη. έ, in ὕλλαβαλα. δ′ & ιϛ′, in βάργασα. ζ, γρυσαορίς. ιξ, in ἄγκυρα & εὔρωμος. ιη, in χωλὸν τεῖχ☉.

Τρι-

Deme-

* Phalarei nomen ab alia manu adjectum videtur.

Τρωϊ-

Juba,

* Ita vocatur in argumento quod Græcis in Argonautico Apollonii scholiis præmittitur.

θ' in

* Male interpres Stephani ait Nicandrum hunc Gangrenum eſſe appellatum.

Phi-

Ἐυρώ-

tantur: ut κβ' in Θέσωςος. κδ' in βαίτιον, ἀστηςὸς & ἄστηςα λβ' in μαυσός. μγ' in Δριλώνιος. με' in ἵππος. μζ' in ἄςακος. ν' in καρὸς νά, in κεράνεια. νβ', in βαρήτιον. νς' in αἰγείρεσσα ἀλία, λύκαια. νζ' in μεσσαπέαι.

Thucydides p. 3. 27. 38. 504. 124. 710. 127. 128. 236. 147. 157. 190. 201. 229. 303. 309. 230. 515. 563. 572. 569. 577. 260. 576. 568. 566. 392. 427. 725. 697. 678. 679. 723. 742. 603. 606. 607. 611. 770. 771. 748. 730. 731. 733. 758. 497. 481. 83. 231. 280. 295. 312. 334. 343. 348. 378. 390. 470. 471. 706.

Timæus, in ἀργύρινοι, ἀτάβυρον, εὐκαρπία, μασσαλία.

Timagenes ά βασιλέων, in μιλύαι.

Timagoras, in ϖάρτη.

Timo, Σίλλοις, in Φλιοῦς.

Timocrates Adramyttenus, in βέρεξ.

Timosthenes, in ἀλεξάνδρεια, ἀπία, ἀρτάκη.

ἐν τῷ ςαδιασμῷ, in ἀγάθη.

Timotheus Citharœdus Milesius, in Macedonia mortuus, qui scripsit νόμων κιθαρῳδικῶν libros XVIII. ἔπη 8000. & προνόμια αὐλῶν 1000. Ejus Epitaphium, in Μίλητος.

Tryphon, in ἀλαί, αὐλὶς, ἦλις.

παρωνύμοις, in ἀγγά, ἀπολλωνία, λητωεὺς, μυκάλη, χοινοῦς.

Ulpianus, Ἀραβικοῖς, in ταίνοι.

Uranius, in βραχία, μάννεως, Νίσιβις.

Ἀραβικῶν ά, in σέννονες, σίγγαρα, ἄναθα.

β' in ἐρυθρά, πάλμυρα, ταίνοι, αιαμηνη, αἰανῖτις χατραμωτίτης, Μῶβα, Μήδαβα.

γ', in ἀβασηνοὶ, ἄδανα, ἄχομαι, ζάβιδα, θαμουδᾶ, κεδρανίται, ἀτραμῖται, ὄβοδα, σῆρες, & τάρφαρα.

τετάρτη, in ἀκχηνοί.

Excidit numerus in νόσορα.

Xanthus Lydus, in ἄρνα, ἀρτύμνησος, λόκοζος.

λυδιακῶν ά in λυκοαθένη. β' in ἀρδύνιον, ςρόγωλα. γ' in Λυδία & εὐπάτρεια. δ' in ἀσκάλων, σιδήνη. ἀςερία, & ἀςελέβη. Male λυκιακοῖς quidam Codd. in μελάμπεια, ἔλγος, σιδήνη.

Xenagoras, in ἀκόντιον, καρπασία, χυτροί.

Xenion, in ἔαξος, ἔνατος, Φαλάσαρνα.

Ejus Κρητικά, in ἀρκάδες, δραγμὸς, λάμπη, κάνθανος, καμάρα, ὤλερος, ὀλοῦς, & ὑδραμία.

Xenophantus, in ἀλαί, ἀραΦηνίδες.

Xenophon, in ἀρμενία, θυμβραία, Ἐπαρίται.

Ἀναβάσει Κύρου, p. 548. 562. 573. 675. 169. 311. 459. 448.

Ελλη-

Ἑλληνικῶν α´, in *χείμερα, ἀσσυρία*.
γ´ in *σκῆψις*. *ς´* in *εὐταία*, *ζ´* in *ὄλβρος*.

ἱππαρχικῶ, in *φάληρα*.

Alius videtur, qui *ἑκκαιδεκάτῃ* in *ὄλβρος* citatur.

ἀναμετρήσεσιν in *ὠρωπός*,

Zeno Myndius Grammaticus. in *Μύνδος*.

Zenodotus, in *ἀντρῶν, δωδώνη*.

Zopyrus, in *ἀφροδισιάς*.

Ad hunc Indicem ſupplendum profuit mihi Clariſſ. Hudſoni induſtria, qui ſuas mihi ſchedas Oxoniâ humaniſſime transmiſit.

XVII. EXPOSITIO TOTIUS MUNDI ET GENTIUM, cujus latinam verſionem antiquam initio mutilam è Juretiano Codice Salmaſius Jacobo Gothofredo edendam conceſſit, auctorem videtur habuiſſe Ethnicum a) Sophiſtam, patria forte Antiochenum, b) clarum circa A. C. 347. c) unde nonnullis viris doctis d) in mentem venit hunc ipſum libellum eſſe illam Geographiam, quam ad Julianam Imp. e) miſit Alypius Cæſarii frater, addita tabula Geographica quam jambis adſcriptis exornaverat. Equidem auctor hujus expoſitionis negat ſe in Britannia fuiſſe, in extremo libri: *deinde alia quæ ſic vocatur Britannia Inſulæ, ſicut qui fuerunt narrant, valde maxima & præcipua in omnibus*. De Alypio autem Ammianus XXXIII. 1. *Negotiumque* (reſtaurandi templi Hieroſolymitani, Julianus) *maturandum Alypio dederat Antiochenſi, qui OLIM Britannias curaverat pro præfectis*. Unde non abſurde Petrus Bælius f) colligebat alium quemcunque quam Alypium ejus ſcripti eſſe auctorem. Poſſit tamen dici Alypium ad Julianum miſiſſe Geographiam, quam non ipſe ſcripſiſſet, ſed alius: neque enim Julianus diſerte affirmat illam Geographiam ab Alypio fuiſſe compoſitam, quemadmodum nec *πινάκιον* ſive Geographicam tabulam, cui tantum verſus adſcripſerat. Dionyſio Petavio notis ad Juliani Orat. 1. g) appellatur *veteris mundi deſcriptionis auctor latinus is quidem non Græcus*. Sed fortaſſe nihil aliud his verbis voluit vir eruditus, quam latina quæ habemus antiqua eſſe, non Græca: licet latina illa è Græcis converſa eſſe tot Græciſmi ab inerudito & barbaro interprete relicti mani-

a) Vide Jac. Gothofredi prolegomena & notas p. 21. ad c. XVIII.
b) Id. p. 20. Jac. Palmerius Exerc. ad auctores Græcos p. 283.
c) Gothofred. p. 12.
d) Voſſ. de ſcientiis Mathemat. 248.
e) Julian. Epiſtola XXX.
f) T. 1. Lexici, in Alypio, nota B.
g) p. 72. edit. Lipſ. Similiter Phil. Brietius parallel. Geograph. T. 1. p. 10. cujus verba Gronovius editioni ſuæ præfixit.

manifesto produnt. Confer Salmasium ad Hist. Augustam p. 456. & Steph. Le Moyne notas ad Varia sacra p. 1033. Edidit hanc latinam veterem versionem rustico sermone h) ut ait Barthius, compositam addita Græca sua interpretatione novaque ejus translatione latina & commentario *Jacobus Gothofredus*, dicavitque Salmasio Genev. 1628. 4. Institutum suum ipse exponit his verbis: *Græci scriptoris ἐπίςασις istbæc est, quæ ab insulso literione Græcæ latinæque linguæ juxta ignaro in latinam linguam transfusa fuit: tam inepte, ut jacuisse tamdiu non mirer; potius enatasse. Ea barbaries ubique banc interpretationem obsidet, ut in tam conciso præsertim opere non putes quicquam latere quod erui publice intersit. Et tamen contra est: Nempe quod in balluca auri argentique adsolet, diligentius excutienti purioris metalli ramenta quamplurima bic intermicant. Quinimo, (quis putet) & bæc ipsa versionis barbaries in bonum vertit. Nam quia interpres verbum verbo curavit reddere, Græcanica etiam ubique constructione servata, quæ vitium latinis auribus sonaret, facile fuit, Græca saltem mediocria ex latinis FACERE non bonis.* Sane vel ex his verbis (ut latinismos in Græca hac παξεμγήσεις à Laur. Normanno τῷ μακαρίτῃ observatos omittam) constat falli eos qui Græca à Gothofredo edita putant esse antiquum & originarium contextũ, quod videtur etiam sensisse Jacobus Palmerius Grentesmenilius qui locis nonnullis veteris hujus Orbis descriptionis lucem affert in Exercitationibus ad Optimos auctores Græcos p. 283. -- 286. Quamobrem non plane videtur improbandum *Jacobi Gronovii*, V. C. institutum, qui quando hanc expositionem Mundi cum Scylace, Anonymo Vossiano & Agathemere recudi curavit Lugd. Bat. 1697. 4. latinum tantum exemplar antiquum expressit, Gothofredi Græcis omissis. Notas etiam eruditas & prolegomena omisisse alii noluerint, at loca quædam in præfatione sua non infeliciter emendavit.

XVIII. In *Leonis Allatii* συμμίκτοις Bartholdo Neuhusio curante excusis Amstelodami (licet titulus falso Coloniam Agrippinam præfert) A. 1653. 8. leguntur quædam Geographica. Sunt autem hæc:

1.) *Joanis Phocæ* Cretensis Monachi qui sub Emanuele Comneno militaverat & Palæstinam invisit A. C. cIɔ cLXXXV. Ἔκφρασις ἐν συνόψει τῶν ἀπ' Ἀντιοχείας μέχρις Ἱεροσολύμων κάστρων καὶ χωρῶν Συρίας, Φοινίκης, καὶ τῶν κατὰ Παλαιστίνην ἁγίων τόπων. *Compendiaria descriptio castrorum & urbium ab urbe Antiochia usque Hierosolymam*, cum versione Allatii.

L 2.) *Epi-*

h) Barthius ad Zach. Mytilenæum p. 250. & 245.

2.) *Epiphanii* Monachi ac presbyteri Hagopolitæ *διήγησις εἰς τύπον περιηγητοῦ περὶ τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἁγίων τόπων. Enarratio Geographica Syriæ, urbis sanctæ & sacrorum ibi locorum* cum versione *Fed. Morelli* (qui è MS Vaticano prior sed minus emendate Parisiis à Jac. Sirmondo acceptam ediderat) per Allatium interpolata. Auctor singula quæ scripsit oculis se suis vidisse testatur p. 63. *τὴν γὰρ πᾶσαν ἀλήθειαν ἔγραψα καθὼς περιεπόλευσα, καὶ εἶδον οἰκείοις ὀφθαλμοῖς.* Quando scripserit, non docet. Ejusdem de S. Apostolo Andrea & de S. Maria memorat Allatius de Simeonum scriptis p. 90. & 106.

3.) *Perdiccæ* Protonatorii Ephesini *ἔκφρασις περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κυριακῶν θεμάτον* (al. *θαυμάτων καὶ θεαμάτων*) *Expositio thematum Dominicorum & memorabilium quæ Hierosolymis sunt*, versibus Politicis, cum versione *Fed. Morelli*, Jambico carmine, qui sine auctoris nomine è codice in quo Maximi Planudæ carmina præcedebant vulgaverat. Perdiccæ nomen restituit Allatius è codice Viennensi. Confer Lambecium lib. I. de Bibl. Vindobonensi p. 105. Cangio hic idem videtur Perdiccas de quo Pachymeres VI. 24. Hist. & pseudo Synodus Palamitar. A. C. 1347. habita p. 171.

4.) *Anonymi ἀπόδειξις περὶ τῶν Ἱεροσολύμων, locorum Hierosolymitanorum enarratio*, lingua Græca vulgari, cum Allatii versione.

5.) Tractatus de distantiis locorum terræ sanctæ scriptus ab Eugesippo quodam A. C. MXL. latine, è Codice Caroli Moroni.

6.) Willebrandi ab Oldenborg Canonici Hildeshæmensis qui A. C. CIↃ CCXI. Palæstinam lustravit, Itinerarium terræ sanctæ, latine ex MSto Codice Branensis Monasterii prope Svessionem, unde habuit Bibliotheca Puteana, ex hac Holstenius, ab isto Allatius.

XIX. Idem Holstenius Syntagma Geographorum Græcorum edere constituerat duabus distinctam partibus, quarum delineationem refert propinquus ejus Lambecius lib. I. de Bibl. Vindob. p. 113. seq. In *parte priore* debebant comparere:

Mich. Pselli de terræ situ, figura & magnitudine opusculum, quod fuit etiam in Bibliothecis Jac. Sirmondi & Patricii Junii, teste Vossio.

Anonymus de terra describenda in plano.

Isaacus Argyrus de terra describenda in plano.

Agathemeri Orthonis Hypotyposis Geographiæ, de qua dixi supra §. XI.

Incerti auctoris compendium Geographiæ.

Marciani Heracleotæ de ambitu orbis terrarum libri II. de quibus supra §. X.

Arte-

Artemidori Ephesii Epitomes fragmentum, de quo ibid.

Hannonis circumnavigatio Africæ, de qua disserui lib. I. cap. VI.

Scylacis Caryandeni descriptio maris interni, de quo §. VI. seq. hujus capitis.

Scymni Chii de situ orbis poëma. id. §. IX.

Dicæarchi descriptio Græciæ, de qua lib. III. cap. XI. p. 296.

Dionysii Byzantii ἀνάπλους sive i) descriptio Bospori Thracii, cujus editionem jam à celeberrimo Hudsono exspectamus, ut dixi Lib. III. c. XXXII. p. 769.

Petri Gyllii k.) qui diu in Oriente versatus est, & A. C. 1555. Romæ obiit, commentariorum de Bosporo Thracio libri III. ad Dionysium illustrandum *jam tot annos in cæcis tenebris jacentem, qui licet hominum*, inquit Gyllius, *in magna luce versaretur, tamen crassa adeo*

L 2

i) Scripsit Dionysius Byz. Stephano ac Svidæ laudatus, ante Imp. Severi tempora, qui A. C. 197. Byzantium & loca Bosporica ruinis involvit. Exordium ejus Anapli à Cangio in CPoli Christiana editum, quia breve est, h. l. integrum adscripsi. Εἰ μόνην συνέβαινε τοῖς ἀναπλέουσιν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τὸ καλούμενον αὐτοῦ στόμα, τερπνὴν ἅμα καὶ θαυμαστὴν εἶναι τὴν ὄψιν, δυχερὴς οὐκ ἄλλως ἐπὶ τοῖς ὁρωμένοις ὁ λόγος. ἀπείργασται γὰρ ἤδη τὸ σύμπαν ὑπὸ τῆς ὄψεως ἀξιοθαύμαστον ἑαυτὴν παρεχομένης κατά τε ἐγγύτητα καὶ στενοχωρίαν τοῦ πορθμοῦ, κατὰ τὴν δι' ὀλίγου τῆς θαλάττης πρὸς ἀμφοτέραν τὴν ἤπειρον ἐπιμιξίαν, ἐγγυβαθῆ κόλπων καὶ λιμένον ἀνάχυσιν, ὑφ' ὧν οὐχ ἧττον εὔθηρος ἐστιν ἡ σκεπάνη, καὶ τοῦ ῥεύματος τὸ μὲν πλέον κατιόντος, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐπικράτειαν ἀναστρέφοντος, εἰσιόντων δὲ τῶν ἀκρωτηρίων τὴν περιαγωγὴν παρ' ἀλλήλων ἀναπτυσσομένων, καὶ ἐκ τοῦ καὶ εὐθυπορίας ἀναλυόντων τοῦ ῥεύματος τὴν βίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐλάττω παρέχεται τῆς ὄψεως τὴν ἀκρόασιν, ἀναγκαῖον ἔδοξέ μοι συγγράψαι περὶ τούτων, ὡς τοῖς μὲν ἰδοῦσι μηδὲν ἐνδέοι τῆς ὁλοκλήρου καὶ τελειοτάτης ἱστορίας, οἱ δὲ μὴ θεασάμενοι, τὸ γοῦν ἀκηκοέναι περὶ αὐτῶν ἔχοιεν. Ἀρχὴ δὲ αὕτη τοῦτε λόγου καὶ τῶν χωρίων φύσεως πέλαγός ἐστιν ὁ Πόντος ὁ Εὔξεινος, μεγέθει τῶν ἄλλων πλεῖστον, ὅσα μὴ πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν ἰσώσασθαι. Μόνη δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀνακέχυται λίμνη Μαιῶτις, ἣν μητέρα καὶ τροφὸν τοῦ Πόντου κατεφήμισε λόγος ἐκ παλαιᾶς μνήμης παραδεδομένος. Ταύτης τὸ περίμετρόν ἐστι διχιλίων σταδίων, τὸ δὲ πέρας Τάναϊς, ὅρος τῶν δυοῖν ἡμερῶν.

k) Scripsit idem Gyllius quoque librum de urbe CPoli accuratissimum, in quo nihil aliud carpit Tho. Smithus V. C in notitia CPoleos p. 66. seq quam quod pœne nimia diligentia usus narrationem paulo obscuriorem & minus gratam videatur reddidisse.

adeo caligine circumfusus est, ut non videretur, nisi quis simili studio, quo uti conatus sum, ejus caliginem discuteret.

Arriani descriptio Ponti Euxini, de qua dicam infra capite de Arriani scriptis.

Anonymi descriptio Ponti collecta ex Scymno, Arriano & Marciano. Hanc à nobilissimo Godefrido Christiano Gœzio acceptam ad præstantissimum Hudsonum transmisi, qui illi in volumine tertio Geographorum Græcorum locum dabit.

Arriani, vel potius incerti circumnavigatio maris Erythræi. De hac quoque infra in capite de Arriani scriptis dicturus sum.

Isidori Characeni mansiones Parthicæ, de quibus supra §. VIII.

Palladius de Indis & Brachmannis, de quo vide si placet lib. I. c. XI. §. VI.

Strabonis Epitome, de qua capite, I. hujus libri IV. §. 4.

Gemisti Plethonis emendatio aliquot errorum Strabonis: Descriptio Græciæ è Strabone excerpta, & descriptio Peloponnesi (è Ptolemæo.) De Gemisti, uti Pselli quoque & Isaaci Argyri scriptis dicendi locus erit infra libro V. Gemisti Geographia Thessaliæ MSta in Bibl. Vindob. & Regia Londinensi.

Varia excerpta Geographica collecta è variis MSS.

In *parte altera* Syntagmatis Holsteniani, sive uti apud Lambecium lib. VI. p. 268. vocatur Corpore Byzantino, exstare debebant:

Hesychii Viri illustris Origines CPolitanæ, quas Jo. Meursius primus cum latina versione & notis edidit.

Georgii Codini Origines & antiquitates CPolitanæ, quas illustrarunt idem Meursius & Lambecius, ut libro V. dicam.

Anonymi Excerpta de Antiquitatibus CPolitanis, illa ni fallor quæ primo loco in Combefisii manipulo Originum rerumque CPolitanarum leguntur, & à Lambecio, illustrata sunt.

Pauli Silentiarii descriptio templi Sophiæ & descriptio ambitus ejusdem templi, carmine Jambico: quod à Cangio deinceps editum atque illustratum versione & notis est ad Jo. Cinnami calcem.

Petri Gyllii descriptio Urbis CPolitanæ.

De XIV. regionibus Urbis CPolitanæ libellus Anonymi latini, qui Theodosio imperante scripsit. Confer Cangii CPolin Christianam lib. I. p. 62. Præfationem ex Codice Vindobonensi edidit Lambecius lib. 2. de Bibl. Vindobonensi c. 8. p. 950. seq. Librum ipsum habes ad calcem Notitiæ utriusque Imperii.

Ema-

Emanuelis Chrysoloræ comparatio veteris & novæ Romæ.

Constantini Porphyrogeniti thematum Imperii CPolitani libri II. quorum priorem vertit atque illustravit Bonav. Vulcanius, posteriorem Federicus Morellus.

Hieroclis Grammatici Synecdemus (Comes peregrinationis) sive Notitia Provinciarum Imperii Orientalis, quam postea una cum supplemento quod è Farnesiano Codice Holstenius descripserat, in tomo secundo l) Antiquitatis Ecclesiæ illustratæ edidit Emanuel à Schelstrate Romæ 1697. fol. Meminit hujus libri Constantinus Porphyrogen. lib. 2. them. c. 1. p. 81. μαρτορεῖ καὶ τῷ λόγῳ καὶ Ἱεροκλῆς ὁ Γραμματικὸς ὁ γράψας τὸν συνέκδημον.

Notitia m) Episcopatuum sedis Antiochenæ & Hierosolymitanæ.

L 3 Appen-

l) In hujus tomi secundi Appendice præter Hieroclis synecdemum exstat & Itinerarium quod fertur sub nomine Antonini Augusti, tum Nili Doxopatrii commentarius de quinque thronis Patriarchalibus, atque aliæ hujuscemodi notitiæ veteres Patriarchatuum, Metropoleon & Episcopatuum antiqui Orbis Christiani. Quod vero multis in hoc opere agit Schelstratenus, ut dispositionem diœceseon Ecclesiasticarum juxta dispositionem provinciarum Imperii, de quarum ratione sollicite disserit, factam olim fuisse demonstret, hoc impugnavit non ita pridem Benedictus Bacchinus erudito volumine in tres distincto libros de Ecclesiasticæ Hierarchiæ origine Mutinæ A. 1704. 4. Qui tamen accurate vetera monumenta pensitaverit, neque semper ante Constantinum M. neque nusquam Ecclesiasticas diœceses cum provinciarum divisione conspirare inveniet

m) Plures ejusmodi Notitias Episcopatuum Veterum Orientis & Occidentis Græce & latine in lucem dedit *Carolus à S. Paulo* Episcopus Abrincensis Paris. 1641. fol. ad calcem Geographiæ sacræ. Animadversiones posthumæ *Lucæ Holstenii* in hoc opus, cum ejusdem observationibus in Phil. Cluverii (cujus itineris socius fuit, vide p. 263. & Lambecium VI. p. 273. & 258.) Italiam antiquam & Thesaurum Geographicum Abrahami Ortelii prodierunt Romæ 1666. 8. Denique Caroli à S. Paulo Geographia Sacra additis Holstenii animadversionibus nitide recusa est Amstelodami A. 1703. fol. Similem notitiam à *Basilio Jalimbanensi* A. C. 883. compositam Græce & latine vulgavit Gvil. Beveregius in notis ad Synodum Trullanam p. 135. seq. ubi notat Carolum non optima semper fide egisse, sed Romanorum præsulum ambitioni hinc inde litasse. Prætereo Eutychii, medio fere sæculo X clari, notitiam sedium metropoliticarum Alexandriæ ab eodem Beveregio p. 148. seq. alias item hujuscemodi à Jac. Goaro ad calcem Codini, & Em. Schelstrateno parte 2. Antiquitatis Eccles. editas. *Nici Doxopatrii* qui sæculo XII. post CHRISTUM natum scripsit Notitiam Ecclesiarum à Patriarcha CPolitano dependentium, ante Schelstratenum etiam dedere Allatius lib. 1. de utriusque Ecclesiæ consensu c. 24. Stephanus le Moyne T. 1. Var. sacror. p. 211. seq. & Richardus Simon ad calcem Historiæ Criticæ de religione

Appendicis loco subjiciendi erant:

Philonis Sophistæ liber de septem miraculis mundi, de quo dictum est lib. III. c. XXIV. §. 4.

Sotionis excerpta de Miraculis aquarum, de quibus vide si placet ejusdem libri c. VI. §. 38. & Vossium II. 7. de Hist. Græcis.

Pauli Silentiarii carmen de miraculis aquarum, de quo lib. III. c. XXVII. p. 722. seq.

Anonymus de incremento Nili, ille ni fallor qui latine inter Aristotelis scripta legitur, ut dixi ejusdem libri cap. VI. §. 37. vel potius brevior alter, quem Græce & latine ad Herodoti calcem dedere H. Stephanus G. Jungermannus & Tho. Galeus.

Seorsim ab Holstenio edendi:

Stephanus de Urbibus, Dionysius de situ Orbis, & Geographica sacra Eusebii, Hieronymi, Eucherii & aliorum.

XX. Supersunt & alia Geographica scripta Græca manu exarata in variis Bibliothecis, ut in Augusta Vindoboensi, *Androetæ* Tenedii (cujus periplum propontidis laudat Scholiastes Apollonii II. 159.)

ἱστορι-

ne & ritibus Orientalium Gallice editæ, ubi & alia quædam hujus argumenti è Tho. Smithi libro de statu præsenti Ecclesiæ Græcæ. His addes Leonis Sapientis διατύπωσιν, & expositionem novam Andronici Palæologi Imp. quam Georgii Cyprii Chronico Ecclesiæ Græcæ Lipf. 8. 1687. latine subjecit Rev. D. Jo. Olearius. De Episcopatibus Africæ observata multa sunt Joh. Fello Episcopo Oxoniensi ad Cyprianum, & præstantissimo Eliæ du Pin ad Optatum. Notitiam veterem provinciarum Africæ vulgavit Jac. Sirmondus T. 1. Var. Opusc. recusam T. 1. ejus operum atque in tomo priore historiæ persecutionis Vandalicæ Victoris Vitensis, curante Theodorico Ruinarto: cui addenda quæ ad Sexti Rufi breviarium c. 4. viri docti. Notitias provinciarum Galliæ tum idem Sirmondus T. 1. Concilior Galliæ & A. du Chesne T. 1. scriptor. Francor. Reliquarum provinciarum dispositio qualis saltem ultra Honorii & Arcadii tempora exstitit, peti potest è Notitia utriusque Imperii, quam illustravit Pancirollus, & Grævius T. VII. thesauri Romani inseruit. Notitiam Patriarchatuum Antiocheni & Hierosolymitani, nescio an eandem quam in syntagmate Geographico edere Holstenius voluit, Gvil. Tyrio subjectam exhibet Jac. Bongarsius T. 1. gestorum Dei per Francos p. 1044. seq. Notitiam Ecclesiarum Romæ Baronius T. XI. ad A. 1057. n. 20. E recentioribus Geographiam Ecclesiasticam summatim tradidere 1) Aubertus Miræus libris V. de notitia Episcopatuum orbis Christiani Antwerp. 1613. 8. & in Chronico Chronicorum Jani Gruteri. 2) Frid. Spanhemius Theologus Leidensis T. 1. Opp. qui etiam chartas Geographicas habet adjunctas, & 3) Commanvillius libro Gallicè Rothomagi A. 1700. 8. edito & magno industria composito, cui titulus; *tables Geographiques & Chronologiquos de tous les Archeveschez & Eveschez de l'Univers, ou l'on voit l'état ancien & present &c.*

.ἱςορικὸν περὶ τὸ γῆς αὐτῦ πατρίδος, teste Lambecio T. 1. p. 148. *Mich. Pselli* quod rotunda sit terra. *Nicephori Blemmidæ* brevis Geographia, *Georgii Chrysococcæ* Medici tabulæ Astronomicæ & Geographicæ, quarum meminit Labbeus p. 121. 124. Bibl. nov. MSS. *Gemisti Plethonis* varia Geographica de quibus Allatius libro de Georgiis p. 386. *Anonymi* fragmentum Historico Geographicum de divisione orbis terrarum inter tres filios Noæ, n) eorumque posteros, quod itidem exstat in Vindobonensi Bibliotheca teste Nesselio part. 1. p. 140. 230.

Doctissimus vir *Jo. Hudsonus* in tertio Volumine Geographorum Græcorum, quod sub prælo sudat, daturum se promisit:

Ephori fragmentum o) è Topographia Christiana Cosmæ, vulgatum in Appendice ad Geographica antiqua Jacobi Gronovii V. C.

Dionysii periegesin cum commentariis Græcis Niceph. Blemmidæ è Codice Bodlejano, & Metaphrasi Avieni;

Topographiæ Christianæ elegantissimam partem, & monumentum Ptolemæi Aduliticum ex Apographo Bigotiano.

Dionysium Byzantinum de Thracio Bosporo.

Anonymum à Jacobo Gothofredo editum.

Cladii Ptolemæi (de cujus scriptis infra dicam capite peculiari) longitudines & latitudines urbium ex Theonis Alex. codice, in Bibl. Bodlejana.

Gemisti Plethonis ἀνέκδοτα ex eadem Bibliotheca.

Descriptionem Arabiæ Arabice & latine ex Abulpheda per Joannem Gravium, p) & Arabiæ descriptionem Ptolemaicam Græce & latine per eundem Gravium innumeris in locis emendatam.

Periplum Ponti Euxini & locorum utriusque continentis, videlicet Bithyniæ Ponto adjacentis, Paphlagoniæ &c. Græce, auctore Anonymo.

Fragmentum de Urbium & regionum nominibus in alia atque alia mutatis, ex notis Leonis Allatii ad Georgium Acropolitam p. 244.

Sotionis libellum de fluminibus, fontibus &c.

Deperditos Geographos Græcos persequi nihil attinet, quorum præcipuos ex folis Strabonis, Eustathii, Stephani Byz. aliisque quos

n) Confer de hoc argumento Genes. X. & Josephum lib. 1. Antiqu. cap. VI. cum F. D. Bernhardi notis. Cosmam Indopleusten Lib. II. Topographiæ Christianæ p. 131. 132. & Samuelis Bocharti Phaleg.

o) Vide supra lib. III. c. 25. p. 6[illegible]

p) Confer Gravii vitam à Smitho editam p. 30.

quos paulo ante dedi indicibus colligere cuivis facile eſt. Sed pleroſque etiam notatos memini à Voſſio in præclaro de Hiſtoricis Græcis opere, & in libro de Philologia cap. XI. ac de ſcientiis Mathematicis cap. XLIII. & LXIX.

E recentioribus Græciam tabula deſcripſit *Nicolaus Sophianus* Corcyræus circa A. C. 1480. Romæ clarus, quam commentario illuſtravit Nicolaus Gerbelius Baſil. 1545. recuſo T. IV. theſauri Gronoviani. Quanquam vero & hanc & reliquas Geographiæ veteris partes illuſtrarunt multi, nemo tamen plenius hoc accuratiusque fecit Viro egregio *Chriſtophoro Cellario*, cujus notitia orbis antiqui, ſive Geographia plenior ab ortu Rerump. ad Conſtantinorum tempora prodiit Lipſiæ & Cantabrig. 1701. 1706. 4. duobus Vol. Hic ſeptuagenario propior nuper hoc ipſo A. 1707. Halæ Saxonum exceſſitè vivis, die quarta Junii, cum non hoc tantum ſed quam plurimis aliis inſignibus ingenii ſui monumentis rem litterariam pariter & gloriam nominis ſui inſigniter locupletaſſet. Singularem præterea lucem Geographiæ priſcæ affundit Joannis Harduini è Soc. Jeſu opus eruditiſſimum, cui titulus *Numi antiqui populorum & urbium illuſtrati*, Pariſ. 1684. 4.

CAPUT III.

De Dioſcoride, Aretæo, & Rufo.

Dioſcoridis Anazarbei nomen & ætas, 1. *Alii Dioſcorides*, 2. *Dioſcoridis Anazarbei ſcripta*, 3. *Interpolatores*, 4. *Editiones & MSta quædam* 5. *Alii ſcriptores de herbis*, 6. *De Aretæo*, 7. *De Rufo Epheſio*, 8.

1.

PEDACIUS DIOSCORIDES vulgo appellatur, quem à Pedania gente Romana *Pedanium* potius appellandum eſſe ex antiquiſſimo Codice MS. Vindobonenſi pulchre obſervat Lambecius II. de Bibl. Vindob. p. 591. Atque ita vocatur etiam in Photii Cod. 178. & in aliis MSS. quos Janus Lascaris & Salmaſius inſpexerunt Secta Empiricus fuit, patria Anazarbeus Cilix, civis a) Aſclepiadæ.

a) Steph. Byz. in Ἀναζαρβά. Svidæ vero errorem qui Anazarbi nomen ante Nervæ Imperium inauditum ſcribit, refellit Valeſius ad Ammian. XIV. 8. & Harduinus ad Plinii lib. V. 27. ubi Anazarbenorum mentio ex emendatione LX. Salmaſio quoque qui

piadæ. Neque dubito eum prius scripsisse quam Plinius Historiam Naturalem conderet, quanquam ætatem ipsius attigisse Plinium pariter mihi persuadeo. At quod Plinius eum non nominat b) multa tamen refert quorum similia etiam apud Dioscoridem leguntur, inde videtur accidisse, quod ambo ex iisdem hauserunt fontibus, neque Dioscoridis librum Plinius viderit. Sic multa eadem habet quoque Scribonius Largus, ut Joanni Rhodio observatum: neque is tamen Dioscoridis meminit. At meminit sæpius Plinius Valerianus, si modo ullus unquam fuit scriptor hujus nominis. & non libri quinque qui sub illo nomine exstant ideo quia è Plinii Hist. naturali excerpti sunt, Plinio alicui tribuuntur. Semel allegat Dioscoridem Apulejus de herbis c. CIX. sæpius Galenus, qui non diu post Plinium fuit. Dioscorides ipse opus suum, de quo jam dicturus sum, inscripsit *Areo* alicui (Φίλτατε Ἄρειε) quem Torrentius ad Sveton. August. c. 89. & Lambecius lib. II. commentar. p 559. eundem esse putat cum Areo Philosopho Alexandrino, quo familiariter usus est Augustus Imperator. Sed miror Lambecio hunc ipsum Areum eundem haberi cum Areo quem Asclepiadeum vocat Galenus V. ult. de compos. medicamentorum secundum genera. T. 13. Paris. p. 801. ὡς δὲ Διοσκορίδης ὁ Ταρσεὺς (Lambecius p. 561. legit Ἀναζαρβεὺς) ἔδωκεν Ἀρείῳ τῷ Ἀσκληπιαδείῳ θαυμαστῶς κατέχων τὰς αἱμοῤῥαγίας (confer Dioscoridem V. 115. περὶ χαλκίτεως.) Hunc Asclepiadeum sive Asclepiadis Anazarbei Medici sectatorem Areum esse, cui Dioscorides libros suos dicavit, certum mihi videtur. Lecanium Areum vocat Galenus V. 13. p. 795. & ejus iterum meminit p. 791. 799. &c. Sed eundem hunc esse cum Areo Philosopho Alexandrino non facile crediderim. Igitur Dioscoridis ætatem potius cum viris doctis colligamus ex Licinnio sive ut apud Tacitum XV. 33 vocatur Lecanio Basso, qui Consul fuit anno CHRISTI 64. Neronis XI. Hujus Dioscorides in præfatione ad

qui in prolegominis ad Exerc. de Homonymis hyles iatricæ p. 10. Dioscoridem Pedanium dictum esse putat à patre Pedanio, perinde ut Herodem Atticum & Apollonium Molonem, ægre assentior, quia Pedanii nomen in MSS. præmitti non vero subjici video. Pedanii plures referuntur à Jo. Glandorpio in Onomastico p. 667.

b) Confer Jac Thomasii τοῦ μακαρίτου librum de plagio litterario §. 657. & 683. seq. ubi refert Plinium à Nic. Leoniceno in libris IV. de Plinii & Medicorum erroribus: Bilibaldo Pirckhaimero, Georgio Agricola aliisque velut Dioscoridis qui scripta expilasset reprehendi, ac vicissim defensitari à Fandulpho Collenutio in defensione contra Leonicenum Pliniomastigem, Marsilio Cagnato II. 28. Variar. Obs. & Paulo Cigalino in lectione posteriore de Plinii fide atque auctoritate.

Areum meminit his verbis: δεῖγμα δὲ ὁ σμικρὸν τῆς ἐν σοὶ καλοκαγαθίας καὶ ἡ ἐ κρατίςε c) Λικιννίε Βάσσε Διάθεσις. Etiam ex hoc loco clarissime apparet alium esse Areum quem affatur Dioscorides, quam Philosophum illum Alexandrinum. Non enim tam plumbeus fuisset, ut pro Licinio Bassio non potius nominasset Augustum Imp. apud quem adeo gratiosus erat ille Areus. At Lecanius ille carbunculo jam perierat, cum scriberet Plinius XXVI. 1. *quo duo consulares obiere, condentibus hæc nobis eodem anno, Julius Rufus & Q. Lecanius Bassus, ille Medicorum inscientia sectus, hic vero pollice lævæ manus evulso acu ab semet ipso, tam parvo vulnere ut vix cerni posset.*

II. Fuere & alii Dioscorides, quos diligenter recenset Jonsius II. 6. de scriptoribus Hist. Philosophicæ, cujus observatis mea adjungam.

1) Dioscorides Medicus, ob lentes quas in facie habebat, cognominatus Φακας, teste Svida, qui eum apud Cleopatram sub Antonio vixisse, & libros XXIV. Medici omnes argumenti scripsisse affirmat. Sed male eum confundit cum nostro Anazarbeo, à quo diserte distinguit Galenus, Alexandrinum fuisse testatus expositione glossarum Hippocratis in ἰνδικόν, & Herophileæ addictum sectæ, in præf. ad eandem expositionem. Idem Galenus loco priore eum accenset Menestheo, Andreæ Chrysaris, & Xenocrati (Aphrodisiensi: alius apud Erotianum Xenocritus Cous Grammaticus) qui ὀνομαςίας φαρμάκων composuerunt, & Erotianus sive Herodianus præfat. ad glossarium suum Hippocraticum notat Dioscoridem Phacam septem libris castigasse quæ interpretandis Hippocratis vocibus difficilioribus scripserant ante ipsum alii, Xenocritus Cous, Callimachus Herophileus, Bacchæus Tanagræus, Philinus Empiricus & qui hunc in compendium misere Epicles Cretensis & Apollonius Ophis. Ordine Alphabetico hos libros compositos fuisse, atque idem opus à Galeno respici suspicatur Lambecius lib. II. p. 565. Dioscoridem Alexandrinum laudat etiam Paulus Ægineta IV. 24.

2) Dioscorides Alexandrino & Anazarbeo junior, quem patrum suorum memoria, hoc est sub Trajano & Hadriano floruisse refert Galenus præf.

c) Solennis hic titulus virorum in dignitate constitutorum. Ita Paulus Apostolus κρατίςῳ ἡγεμόνι Φήλικι. Act. XXIII. 25. adde XXVI. 25. Hinc patet quoque Theophilum cui Lucas Evangelium & Acta inscripsit, magistratum gessisse, quia & ipsum ita affatur, κρατιςε Θεόφιλε.

præf. glossarum Hippocraticarum, & γλωσσογράφον vocat in Ἰνδικόν, sed in præf. addit eum in pluribus libris (hujus forte fuere libri XXIV. Svidæ memorati) vix tertiam partem aut quartam vocum Hippocratis interpretatum, & plura è Dioscoride Anazarbeo, Nigro, Pamphiloque & qui hos ætate antecesserunt Crateva, Theophrastro, Heraclide Tarentio & aliis descripsisse. Hic ipse videtur Dioscorides qui perinde ut Artemidorus Capito, cognatus ipsius, Scripta Hippocratis recensuit & obelis dispunxit, in mutandis antiquis lectionibus audacissimus, ut Galenus passim queritur, atque ego infra in indice scriptorum à Galeno laudatorum notavi. *Tarsensem* à Galeno vocari (quod affirmat Tiraquellus de Nobilitate p. 355.) non reperi, nam in loco V. 15. de medicamentis secundum genera male excusum Ταρεὺς vel Ταρυὺς pro Ἀναζαρβεὺς, ut jam è Lambecio notavi. Salmasius in prolegomenis ad Homonyma hyles Iatricæ p. 10. ubi tres hosce Dioscorides recte distinguit, tertium istum non putat fuisse Medicum, sed Grammaticum duntaxat, quod in medio relinquo.

3) Dioscorides Epigrammatum Poëta Meleagro Gadareno qui 100. circiter annis ante CHRISTUM vixit, antiquior, de quo ita Dan. Heinsius p. 106. ad hæc Horatii in arte v. 279. *modicis instravit pulpita tignis: Persuasum est nobis, versus Dioscoridis respexisse Flaccum--- Fuit autem iste Dioscorides antiquissimus Poëta, cujus tredecim in Græca Anthologia Epigrammatica leguntur, jam edita: nos non pauciora ἀνέκδοτα habemus. Eum sane cum Callimacho, Theocrito, Apollonio & aliis, circa Philadelphi tempora vixisse existimamus. Aliquot enim εἰς τὰ Ἀδώνια conscripsit, quæ potissimum ab Arsinoë tum colebantur, ut è decimo & quinto Theocriti Idyllio scimus, & ejusdem, nisi fallor, alibi meminit.* Vide supra lib. 3. c. 28. p. 685.

4) Dioscorides Dionisii F. Atheniensis, Epicephisius, tribus Oeneidis, curator testamenti Theophrastei. Laërt. V. 57.

5) Dioscorides Isocratis * discipulus ab Athenæo lib. I. p. 11. laudatur versus Homericos Iliad. ί, 119. interpolans. Hunc igitur crediderim, quem ἐν τοῖς παρ' Ὁμήρῳ νόμοις allegat Svidas in Ὅμηρος. Ex eodem petita quæ Athenæus p. 8. seq. disputat περὶ τοῦ τῶν Ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίου, ut probe è Svida notavit. Casaubonus p. 27. Respicit & Eustathius ad Iliad. ύ, p. 1270. ὡς δὲ καὶ Ἀγαμέμνων αἰδάτο οἴνῳ

* Tiraquellus p. 355. de nobilitate in Catalogo Medicorum pro Ἰσοκράτους, aliud agens legit Ἱπποκράτους.

οἰνῳ μεθύων κατὰ τὸν Διοσκουρίδην. Ejusdem νόμιμα citat Schol. Aristoph. ad aves v. 1283. Svidas in σκυτάλη Idem forte Dioscorides qui in Schol. Appollonii I. 741. refertur tradidisse lyram datam Amphioni ab Apolline.

6) Dioscorides Stoicus, Zenonis qui Chrysippo successit pater, ad quem plures libros scripsit Chrysippus. Laërt. VII. 190. 193. 198. 200. 202. Huic Jonsius tribuit ἀπομνημονεύματα Laërtio I. 63. & Athenæo XI. p. 507. memorata, licet Casaubonus malit ea referre ad superiorem, Isocrateum. Eundem Jonsius exemplo Zenonis, Persæi ac Sphæri Stoicorum putat scripsisse πολιτείαν λακεδαιμονίων quam allegat Plutarchus in Lycurgo p. 46. & Athenæus IV. p. 140. librum laudans secundum. Respicit & Plutarchus Dioscoridem citans in Agesilao p. 616.

7) Dioscorides Cyprius unoculus discipulus Timonis Pyrrhonii qui temporibus Ptolemæi Philadelphi vixit. Laërt. IX. 114. 115.

8) Dioscorides Byzantinus Grammaticus, frater Hipparchi & Nicolai Byzantini Sophistæ, qui cum Eustephio & Asterio Lacharem Heracleonis Sophistæ, discipulum Athenis audivit sub Impp. Marciano & Leone. Svid. in Νικόλαος.

9) Dioscorides Astrologus. Censorin. c. 17. *Præterea fieri potest quod refert Varro, quodque Dioscorides Astrologus scripsit, Alexandriæ inter eos qui mortuos solent conservare, constare, hominem plus centum annis vivere non posse.*

10) Nescio sitne idem cum superiore, an quod verisimilius dixerim junior Dioscorides Ægyptius, quem cum Damide & Menippo Apollonii Tyanensis in itinere comites celebrat Philostratus IV. 12. p. 169.

Omitto 11) Dioscoridem Antigoni Regis fratris filium. Diodor. Sic. *XIX.* p. 704. 709. tum 12) Dioscoridem Ptolemæi Romam legatum, qui cum Serapione interfectus est ab Achilla teste Cæsare III. 109. de bello civili.

13) Dioscoridem præterea Apollonii Neapolitani patrem in Vet. Inscriptione apud Gruterum p. 86. 14) Dioscoridem scalptorem cujus mentio apud Svetonium Augusto c. 50. Plin. XXXVII. 1. Spon. Miscell. p. 122. Solonis faciem in Amethysto ab hoc Dioscoride cælatam Bagartius Peireskio ostendit teste Gassendo in hujus vita lib. 2. ad A. 1605. p. 115 Denique 15.) Dioscoridem à quo dicta Insula Διοσκορίδυ, Plinio Ptolemæo, Stephano & aucto-

auctori peripli maris Erythræi memorata, hodie Zocotara, de qua Bælius T. 1. Lexici.

Videtur etiam Dioscori interdum nomen expressum pro Dioscoride, ut apud Oribasium præf. εὐποριςῶν, ubi Dioscorum de herbis laudat, & forte apud Galenum VIII. 7. de medicamentis sec. locos p. 587. T. 13. edit. Parif. ubi ἡπατικὴ ἡ Διοσκόρυ memoratur: licet fuit etiam Medicus quidam Dioscorus Trallensis, sed longe junior, frater Anthemii Mechanici, diu post Galenum, Justiniani Imp. ætate clarus, cujus mentio apud Agathiam lib. V. p. 144. Neq; Dioscorides quem ἐν ςαθμοῖς καὶ μέτροις laudat Tzetzes Chil. XIII. v. 307. diversus est à nostro Anazarbeo, de cujus scriptis deinceps mihi est paucis disserendum.

III. Exstant igitur ejus περὶ ὕλης ἰατρικῆς, sive ut Erotianus καμμάρῳ vocat ὑλικῶν, *de materia medica* libri V. ad Areum, quem supra dixi Asclepiadeum illum Medicum mihi videri, & Dioscorides ipse ὁμότεχνον appellat. Hos libros ita laudat Galenus præfat. libri sexti de simplicibus Medicamentis, ut omnibus ejusdem argumenti præferat. T. 2. edit. Basil. p. 68. ὁ δὲ Ἀναζαρβεὺς Διοσκουρίδης ἐν πέντε βιβλίοις τὴν χρήσιμον ἅπασαν ὕλην ἔγραψεν, οὐ βοτανῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ δένδρων καὶ καρπῶν καὶ χυλῶν καὶ ὀπῶν, ἔτι τε τῶν μεταλλευμένων ἁπάντων, καὶ νῦν ἐν τοῖς ζώοις μορίων μνημονεύσας. Καί μοι δοκεῖ τελεώτατα πάντων οὗτος τὴν περὶ τῆς ὕλης τῶν φαρμάκων πραγματείαν ποιήσασθαι. Πολλὰ μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ὑπὲρ αὐτῶν γέγραπται καλῶς, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων οὕτως οὐδενὶ, πλὴν εἰ τὰ Νίγρου τις ἐπαινείη τοῦ Ἀσκληπιάδου. Et quibusdam interjectis τίς οὕτως καὶ ἄθλιος, ὡς παρελθεῖν τὰ Διοσκορίδου καὶ Νίγρου καὶ Ἡρακλείδου, καὶ Κρατεύα καὶ ἄλλων μυρίων ἐν τῇ τέχνῃ καταγηρασάντων &c. Et lib. 1. de antidotis T. 2. p. 433. γέγραπται δὲ αὐτάρκως περὶ πάσης τῆς κατ' ἰατρικὴν ὕλης ἐν ε βιβλίοις Διοσκορίδου. Idem præfat. Libri IV. de composit. medicamentorum secundum genera p. 359. καὶ ὁ Διοσκουρίδης ὃν οὐδενὸς ἄν τις εἴποι δεύτερον εἶναι τῶν περὶ ταῦτα σπουδασάντων. Patet etiam ex his Galeni locis, *libros quinque* tantum Dioscoridis ipsi fuisse inspectos, neque plures usquam vel à Galeno vel ab aliis veteribus allegantur: quid quod Dioscorides ipse ad quintum præfatus, ἐν τούτῳ, inquit, τελευταίῳ ὑπάρχοντι τῆς ὅλης πραγματείας, διαλεξόμεθα περὶ οἴνων καὶ τῶν καλουμένων μεταλλικῶν. Et præfat. libri primi: οἶδα γὰρ ἡμῖν στρατιωτικὸν τὸν βίον, συναγηόχαμεν τὴν πραγματείαν ἐν ε παραδεδομένην βιβλίοις, σοῦ προτρεψαμένου, ᾧ καὶ τὴν σύνταξιν ἀνωτίθεμεν &c. Usum se priorum quos antea se in hoc argumento versatos noverat scriptis, ipse profitetur, Jolai Bithyni, Heraclidæ Tarentini, Crateuæ herbarii sive ῥιζοτόμου & Andreæ Medici, ac recentiorum Asclepiadeorum

Nigri inprimis, tum Tullii Baſſi, Nicerati, Petronii & Diodoti: ad majorem ſimul cum experientia docet ſe attuliſſe induſtriam, multas terras obiiſſe, ut omnia oculis ipſe ſuis luſtraret: & vires ſingulorum ſcrutatum plurima obſervata de ſuo addidiſſe, eorum qui prius ſcripſerant emendaſſe errores, & ſuo ſingula ordini atque propriæ claſſi aſſignaſſe. Itaque paullo iniquius de noſtro videtur ſenſiſſe Salmaſius in judicio de Plinio p. 19. *Qui poſt Dioſcoridem univerſam rei Medicæ materiam herbarumque vires & naturas è Græcis memoriæ prodiderunt, in verba ejus ita videntur juraſſe, ut ab his latum unguem non diſcedant. Magni tamen illi Viri, & Medicinæ apud Græcos principes,* * *Galenus, Oribaſius, Aëtius, Paulus Ægineta, Alexander & alii. Dioſcoridem quoque ipſum omnia fere ab anterioribus accepiſſe certa apud me fides, ut Sextio Nigro, Tullio Baſſo & aliis plerisque. Quamvis enim multam operam huic ſtudio dediſſe ſe jactet, & Sextium Nigrum in quibusdam reprehendat, quod ex aliorum relatione, non ex propria experientia & αὐτοψία herbas cognoſſet, infinita tamen ex eodem mutuatum eſſe video. Quod ex Plinio facile conjectare eſt, qui cum in omnibus ferme Sextii Nigri ſcrinia compilavit, in plerisque Plantarum deſcriptionibus quas è Sextio hauſit, pares eas omnino cum his habet, quæ apud Dioſcoridem habentur; earundem herbarum hiſtoriæ, iisdem verbis deſcriptæ.* Ceterum quæ in Dioſcoride deſiderent Medicæ artis periti, & quantum viciſſim ei debere ſe fateantur, videat lector ubi lubebit in Danielis Clerici idonei harum rerum arbitri Hiſtoria Medica partis tertiæ lib. II. cap. 2. Aliis quandoq; nominibus appellare herbas Dioſcoridem, quam quibus alias illa veniunt, docuit idem Salmaſius in Homonymis Hyles Iatricæ. Et jam olim Galenus XI. de ſimplic. medicam. T. 2. p. 154 notaverat *μᾶλλον ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐσφάλται τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀήθεις ἑλλάδος φωνῆς, οἷος ἐστὶν ὁ Ἀναζαρβεὺς Διοσκορίδης, πολλὰ μὲν καλῶς εἴρηκεν περὶ τῆς ἰατρικῆς ὕλης ἱστορουμένων, ἀγνοῶν καὶ σημαινόμενα τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων.*

2. Superſunt prætérea *Libri duo*, à Photio etiam ſub Dioſcoridis nomine tanquam ſextus & ſeptimus liber, de alexipharmacis & theriacis lecti, *ſextus* quidem *περὶ φαρμάκων ὅσα τέ ἐστι τῶν δηλητηρίων καὶ ὅσα τῶν ἀλεξικάκων*, & *ſeptimus περὶ τῶν ἰοβόλων ζώων, καὶ τῆς τῶν ἀπ᾽ αὐτῶν πληγέντων σημειώσεως καὶ θεραπείας.* Hi in quibusdam editionis diſcerpti ſunt in libros quatuor, unde novem libros Dioſcoridis numerant. Verum an genuini Dioſcoridis ſint, dubitari poteſt, quia Galenus etiam libro de antidotis, ubi optime erat occaſio, horum non meminit ſed tantum libros quinque commemorat. Itaque præfatio ad Areum libro ſex-

* Idem notat Photius Cod. 178.

ſexto præmiſſa videtur eſſe confiɛta, iisdem verbis fere quibus libri quinti prologus conſtans, & ad eum, ut videtur, ab alio quodam, ſimplici imitatione expreſſa. Neque forte leɛta Photio, quia Photius librum ſeptimum ait eſſe τελευταῖον τῆς ὅλης προθέσεως, cum tamen in libri ſexti præfatione legas: ἐν τῷ τελευταίῳ ὑπάρχοντι τῆς ὅλης πραγματείας καταλεξόμεθα περὶ τῆς τῶν ὠφελεῖν ἡμᾶς ἢ βλάπτειν δυναμένων φαρμάκων ἐνεργείας.

3. Exſtant denique Περὶ εὐπορίστων ἁπλῶν τε καὶ συνθέτων φαρμάκων, *de facile parabilibus* ſimplicibus & compoſitis medicamentis ad Andromachum, *libri duo*, in editionibus antiquioribus omiſſi, & ſeparatim primum è MS. Auguſtano in lucem editi Argentorat. 1565. 8. cum verſione Jo. Moibani Medici Auguſtani, & cum his operi immortuus eſſet, Conradi Geſneri, qui & notas addidit, & Galeni aliorumque συμφωνίας. Uti reliqua ita præſentes etiam libros de integro recenſuit & verſionem novam adjunxit Saracenus in ſua Dioſcoridis editione. Sed & hi libri utrum Dioſcoridis ſint, dubitatur, licet ſub ejus nomine ab Aëtio leɛta videantur eſſe. Andromachi duo celebres Medici fuerunt, verum Dioſcoridis æqualis fuit Andromachus ſenior, Neronis Archiater.

4. Dioſcoridis περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν refertur à Galeno in libro ejusdem argumenti, T. 4. edit. Baſil. p. 468. Meminit & Jo. Tzetzes Chil. XIII. hiſt. 479.

Ἐν τοῖς σταθμοῖς καὶ μέτροις δὲ Διοσκορίδης λέγει
Κοτύλας ἤτ' ἡμίνας τρεῖς τὴν χοίνικα ὑπάρχειν
Ἤγουν δύο καὶ ἥμισυ σταθμὸν λιτρῶν τυγχάνειν.

5. Περὶ ἀντεμβαλλομένων ſive de *ſuccidaneis medicamentis* ſcripſiſſe Dioſcoridem, (neſcio an noſtrum) teſtatur Galenus libro ejusdem argumenti T. 13. edit. Pariſ. p. 965.

IV. Jam olim obſervatum à Simone Januenſi eſt, tum à Remberto Dodonæo, Jo. Antonio Saraceno, aliisque, Thoma etiam Reineſio p. 154. defenſionis Var. leɛt. varios in Bibliothecis occurrere Codices Dioſcoridis, recentiore manu corruptos, & alienorum ex Pamphilo Alex. aliisq; junioribus acceſſione interpolatos & confuſos, relato ob claritatem nominis ad Dioſcoridem, quicquid herbariis etiam inferioribus viſum fuerat. Hisce interpolatoribus tribuenda ſunt quæ ex MSS. Codicibus excerpſit Hieronymus Roſcius, exhibita ad calcem editionis Aldinæ A. 1518. 4. p. 214. ſeq. & quæ tanquam ſpuria ſeparatim edidit in Dioſcoride ſuo Græco-latino Saracenus p. 441.-- Alphabetum item

Empiri-

Empirium ſive de medicamentis experientia probatis, Dioſcoridis & Stephani Athenienſis, quod in MSS. Vindobonenſibus offendit Lambecius lib. 2. p. 59. lib. 6. p. 124. 145. & quale Caſpar Wolfius latine à ſe verſum edidit Tiguri 1581. 8. Pſeudo Dioſcoridis inediti locum è Bibl. Medicea Græce affert Jac. Tollius ad Longinum p. 6. Forte ex brevi tractatu qui inſcribitur Διοσκορίδȣ περὶ ἀντιφαρμάκων, atque Franciſco Redi judice in obſervationibus de Viperis p. 199. auctorem habet Eutecnium Sophiſtam, Nicandri & Oppiani Paraphraſten. Interpolator Dioſcoridis plus ſimplice vice etiam allegatur à Cangio in gloſſario Græcobarbaro.

V. *Dioſcoridis* * *Editiones.*

Græcæ: prima Aldi, quam Hieronymo Donato, Patricio Veneto inſcripſit, Venet. 1499. fol. adjunctum habens Nicandrum.

Altera Aldina A. 1518. 4. ex Hieronymi Roſcii Patavini recenſione, qui codice Nicolai Leoniceni uſus eſt. Huic Roſcio Franciſcus Aſulanus præſentem editionem inſcripſit, quæ Poëtam veterem Anonymum de viribus herbarum adjunctum habet, exhibitum à me ſupra libro III. cap. XXVI.

Baſileenſis ap. Jo. Bebelium, non contemnenda induſtria Jani Cornarii, A. 1529. 4.

Latinæ.

Vetus interpretatio Dioſcoridis A. 1478. edita, fuit in Bibl. Bigotiana. Ex hac verſione multa transſcripta ſunt in Matthæi Sylvatici pandectis Medicinæ, & Jo. Serapionis F. libro de ſimplicibus. Exſtat & editio veteris illius translationis Lugd. 1512. cum additionibus Petri Paduani.

Ex verſione *Hermolai Barbari*, qui eleganter, ſed dum Plinio nimis inſiſtit parum fideliter reddidit, additis ejuſdem Hermolai notis ſive Corollariis, & *Jo. Baptiſtæ Egnatii* in Dioſcoridem annotamentis. Venet. 1516. fol.

Ex verſione *Jo. Ruellii* Sveſſionenſis (cujus præclari libri tres de naturâ ſtirpium exſtant) anno eodem Pariſ. fol. apud H. Stephanum avum 1516. & Venet. 1527. 8. hinc cum Herm. Barbari in Dioſcoridem Corollariis &

* Nonnullarum fateor me notitiam debere Lambecio l. 2. de Bibl. Vindob. p. 599. ſeq. & Conrado Geſnero, cujus indicem eorum qui Dioſcoridem illuſtrarunt, annotationibus Val. Cordi præmiſſum, integrum Lambecius p. 603. ſeq. exhibuit.

& commentariis Marcelli Virgilii per Ottonem Brunsfeldium contractis. Argent. 1519. fol. præterea Basil. 1593. 8. Lugd. 1543. 12. & 1550. 8. cum brevibus H B. P. annotationibus: & Marpurgi 1543. fol. cum annotationibus Gvalteri Rivii, Argentoratensis Medici & Chirurgi ac Jo. Loniceri scholiis, & Francof. 1545. fol. cum notis G. Rivii, Val. Cordi, nomenclaturisque herbarum, vario idiomate, per Conradum Gesnerum. Denique Lugd. 1554. 12.

Ex versione *Marcelli Virgilii* Florentini, cum ejus commentariis. Florent. 1518. fol. apud heredes Philippi Juntæ: & secunda recognitio ibid. A. 1523. fol. Hanc versionem castigat Jo. Manardus libro VIII. Epistolarum Medicinalium, Lugd. 1549. 8.

Ex *Petri Andreæ Matthioli*, Medici Senensis, restitutione. Lugd. 1554. 12. cum ejus commentariis. Venet. 1565. fol. Nonnulla in Matthioli commentariis reprehendit Melchior Gvilandinus Borussus, & Amatus Lusitanus. Jo. Ruellii versio & Matthioli Commentarius in Dioscoridem ex recensione Casp. Bauhini, cum Apologia Matthioli adversus Amatum Lusitanum, Epistolis Medicinalibus & dialogo de morbo Gallico. Basil. A. 1598. fol.

Ex interpretatione *Jani Cornarii*. Basil. 1557. fol.

Ex versione meliori *Jo. Antonii Saraceni*. Francof. 1598. 12.

Matthioli commentarii, Venet. 1554. 1565. 1583. fol. cum variis plantarum & animalium imaginibus. Prodierunt etiam Venet. 1571. 4. addita Francisci Calceolarii descriptio itineris sui à Verona in Baldum montem plantis refertissimum. Exstat & ejusdem Matthioli opusculum de simplicium medicamentorum facultatibus secundum locos & genera. Venet. 1569. 12.

Jo. Roderici Castelli, sive *Amati Lusitani* enarrationes. Argentorat. 1554. 4. Venet. 1557. 4. & Lugd. 1558. 8. cum lemmatibus & annotationibus Rob. Constantini.

Annotationes *Valerii Cordi*, cum ejus historia stirpium & aliis quibusdam, edente Conr. Gesnero, Tiguri 1561. fol.

Andreæ Lacunæ, qui Julii III. Pontificis Max. Medicus fuit, notæ, quibus adhibito codice Græco optimo MS. Ruellii versio 700. & pluribus locis emendatur. Lugd. 1554. 12.

Contenti Pharmacoplæ commentarium in Dioscoridem accepisse se scribit Jos. Scaliger, ejusque doctrinam, industriam, atque acumen se laudare, Epistola XVII.

Ineditam Hieronymi Bagolini verſionem memorat Jo. Rhodius ad Scribonium Largum p. 191. Idem MStum ſuum Codicem Græcum ſuum hinc inde laudat, & Plinium Dioſcoride juniorem fatetur p. 193. quæ & Bodæi à Stapel ſententia eſt p. 592. ſeq. ad Theophraſtum, & Salmaſii p. 408. ad Solin. edit. Pariſ. & Lambecii, aliorumque. Hic Bodæus commentariis ejusmodi quibus Theophraſtum etiam Dioſcoridem illuſtrare aggreſſus fuerat, ſed conatibus ejus fata interceſſerunt. Quamplurima Dioſcoridis loca illuſtrat idem Salmaſius ad Solin & in Homonymis hyles iatricæ.

Græco-Latinæ.

Cum *Marcelli Virgilii*, Florentini, verſione & commentariis, atque *Hermolai Barbari* Corollariis. Colon. 1529. fol.

Cum verſione *Jo. Ruellii* Sveſſionenſis & notis. Pariſ. 1549. 8. ex recenſione accurata & cum caſtigationibus *Jacobi Goupyli* Prof. Pariſ. Hac editione cum ſex MSS à Jo. Sambuco collata uſus eſt Saracenus, quod ipſum exemplar hodie exſtat in Bibl. Vindobonenſi. Vide Lambecium lib. 2. p. 599.

Denique editionem optimam & pleniſſimam Dioſcoridis debemus *Jo. Antonii Saraceno*, Lugdunenſi Medico, paullo poſt defuncto, qui Græca ad Codices MSS. recenſuit, latinam verſionem novam meliorem adjunxit & ſcholia erudita addidit, Joannis quoque Sambuci caſtigationibus in calce voluminis ſubjectis. Francofurti apud A. Wecheli Heredes. A. 1598. fol. Laudant ex merito H. Stephanus de bene inſtituendis Græcæ linguæ ſtudiis p. 80. & Iſ. Caſaubonus Græco Epigrammate, quod operi præmittitur.

Verſiones Vernaculæ.

Italice ex verſione Fauſti Longiani. Deinde cum auctioribus Petri Andreæ Matthioli commentariis. Mantuæ 1549. 4. Venet. 1555. 1568. 1604. fol. & ibid. 1548. 1550. 4.

Antonii Paſini annotationes & emendationes In Italicam Matthioli verſionem. Bergomi 1591. 4.

Hiſpanice cum notis Andreæ de Lacuna Antwerp. 1555. fol. Salmanticæ 1566. 1570. fol.

Gallice cum Matthioli commentariis, interprete Antonio du Pinet, Lugd. fol. apud Gabr. Coterium, 1566, atque inde 1627. & 1642.

Ger-

Germanice per Jo. Dantzen von Aſt, Francof. ad Mœnum, 1546. fol.

Bohemicam quoque Dioſcoridis verſionem cum iconibus prælo ſubjiciendam A. 1561. memoravit Geſnerus.

De *Arabica* Dioſcoridis interpretatione, qua uſus Avicenna, Serapio, Ibn Beithar, &c. conſules Salmaſium præf. ad Cebetem, & in homonymis hyles Iatricæ: ac Bibliothecam Orientalem Barthol. Herbeloti. De ætate Dioſcoridis certe Arabes falluntur, qui ut apud Abulpharagium legas, putant eum floruiſſe ſub Ptolemæo Phyſcone.

Codices quidam Dioſcoridis MSS.

In Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi luculentum codicem Græcum exſtare cum appellationibus Arabicis omnis ὕλης ἰατρικῆς teſtatur Joſ. Scaliger in Epiſtolis p. 235. 241. 247.

Alium Codicem ante octingentos annos ad minimum ſcriptum (ejusdem Bibliothecæ) in quo omnes fere paucis exceptis plantarum figuræ manu antiquarii, qui librum ſcripſit graphice expreſſæ ſunt, laudat Salmaſius, & ex eo plantæ ſilphii imaginem deſcriptam exhibet ad Solin. p. 359. edit. Pariſ.

Alium antiquiorem, qui aſſervatur Neapoli in Bibl. Patrum Auguſtinianorum S. Johannis de Carbonaria V. C. Bernhardus Montfaucon in Diario Italico p. 309. refert his verbis: *Codex Dioſcoridis eleganter deſcriptus, membranaceus, characteribus uncialibus quadris, ſine accentibus, adpoſitis plantarum florumque figuris minio depictis à perita manu. Hujus auctoris nullum puto pari vetuſtate & elegantia exemplar exſtare: nam Regium quod antiquitatis cauſſa ſuſpicitur, huic multum concedit ætate & pulchritudine. Initio mutilum, his verbis incipit:* ΑΜΒΡΟΣΙΑ ΟΙ ΔΕ ΒΟΤΡΥΣ, *eſtque quinti ut puto ſæculi.*

Cum hoc antiquitate & elegantia ſaltem certabit, ſi non eum vincet Codex præſtantiſſimus in Bibl. Auguſtam Vindobonenſem illatus à Busbequio, quem à drogomanno ſive Interprete Sultani CPoli redemtum Matthiolo utendum dederat. Hunc prolixe deſcribit, ſpecimine etiam characterum, atque iconibus quibusdam veterum Medicorum * ex eodem prolatis Lambecius lib. 2. de Bibl. Vin-

* Medici illi ſunt Machaon, Chiron, Heraclides Tarentinus, Pamphilus Alex. Xenocrates Aphrodiſienſis, Mantias Herophileus, Sextius Niger, Cratevas, Apollonius, Memphites, Andreas, Nicander, Rufus Epheſius, Galenus & ipſe denique Dioſcorides, cujus

Vindob. capite 7. p. 519. seq. docens eum jussu Julianæ Anicii Imp. Flavii Anicii Olybrii filiæ scriptum ante annos 1200. Vide eundem p. 489 & lib. I. p. 36. seq. Mentio ejusdem Codicis apud Busbequium Epist. Turcica IV. Reinesium p. 208. Var. lect. & Colomesium in Opusculis p. 108. Alios præterea quatuor Dioscoridis Codices in eadem Bibl. Cæsarea obvios recenset Lambecius lib. 2. p. 597. seq. & quintum lib. 3. p. 344.

VI. Plures de herbis medicinalibus scriptores * memorat Epiphanius lib. 1. adversus hæreses p. 3. καὶ Νίκανδρος μὲν ὁ συγγραφεὺς ** θηρῶντε καὶ ἑρπετῶν ἐποιήσατο τῶν φύσεων τὴν γνῶσιν, ἄλλοι δὲ συγγραφεῖς ῥιζῶντε καὶ βοτανῶν τὰς ὕλας, Διοσκουρίδης μὲν ὁ ὑλοτόμος, Πάμφιλός τε καὶ Βάσος ὁ Τύλιος, Νικήρατος καὶ Πετρώνιος, Νίγερ καὶ Διότος καὶ ἄλλοι τινές. Plerosque horum laudat etiam Dioscorides & Plinius, qui diligentissime è latinis de usu herbarum in Medicina scripsit, & Galenus in præfat. libri sexti de simplic. medicamentis, qui addit præterea Mantiam, aliosque. Nos missis hisce, utpote pridem deperditis, alios duos Medicos Græcos, quorum scripta quædam adhuc exstant, Dioscoridi subjiciemus, Aretæum ac Rufum.

VII. ARETÆUS Cappadox diversus fuit ab Aretæo Corinthio (de quo Lucianus in Toxari.) Sabinum enim Hippocratis commentatorem veterem Gellio III. 16. & Galeno memoratum, quo auctore Tiraquellus & ex eo Hendreichius in pandectis Brandenburgicis, Aretæum Sabinum appellet, haud comperi. Antiquissimus scriptor & diu ante Cæsarum tempora clarus visus est doctissimo Vossio de vitiis sermon. p. 419. 782. & lib. de Philosophia p. 96. & 107. Sed argumentum quo hoc evincere conatur, quod nimirum Jonice scribat, atque Jonismus & Dorismus ante Cæsarum tempora usurpari desierint, abunde confutatur ex Arriani Indicis, quæ Jonica dialecto exarata sunt, & exemplo Cephalionis atque Dionysii Milesii, quos Jonice scripsisse Svidas testatur.

cujus imago editioni etiam Saraceni præmittitur. De singulis hisce prolixis ibidem Lambecius disserit. Imagines è Lambecio dedit etiam Jo Petrus Bellorius ad calcem illustrium Philosophor. Poëtarum Rhetorum Rom. 1685. fol. Singulas separatim exhibuit Gronovius, Machaonem & Chironem quidem T. 1. yyyy seq Cratevam T. 2. 70, & reliquos T. 3. thesauri Antiqu. Græc. dd -- ll. eeee. kkkk. & Dioscoridem ooo.

* Nota, quod συγγραφεὺς dicitur etiam de Poëta, uti apud Phædrum *Menander scriptor.*

** De singulis hisce Lambecius lib. 2. de Bibl. Vindob. loco laudato, Petavius ad Epiphan. Harduinus ad Plin. & Tiraquellus in Catalogo Medicorum, quem libro quinto longe locupletiorem & sexcentis locis emendatum dare institui.

ftatur. Unde à Vossii sententia recte discedit Ægidius Menagius in amœnitatibus juris p. 223. In Lindemio renovato G. Abr. Merklini p. 87. legas Aretæum Strabonis & Gregorii Nazianzeni esse coætaneum, quæ perspicue inter se pugnant, cum trecennis amplius annis Strabone junior fuerit Gregorius. Igitur hanc librarii vel typographi hallucinationem mittamus. Sed neque illud quod additur, Aretæum sub Augusto Cæsare vixisse, ferri facile potest. Sane Aretæum pnevmaticæ sectæ addictum esse observavit Daniel Clericus V. C. parte 2. Hist. Medicinæ lib. IV. sect. 2. c. 3. Atqui hujus sectæ auctor Athenæus Attalensis non multo antiquior fuit Plinio, vel ad summum sub Nerone scripsit, ut eidem viro docto observatum. Nusquam quoque Aretæi meminere vel Plinius vel Galenus, vel auctores ejus ætatis alii, verum à Paulo Ægineta semel atque ab Aëtio aliquoties, laudatur. Quin Aretæus ipse meminit antidoti ab Andromacho Neronis archiatro inventi, Symphonis quoque ac Philonis & Vestini (Βηςίνȣ) antidotum commemorat II. 5. Θεραπευτ. χρονίων νȣσων p. 265. edit. Henischii. Laudari Aretæum à Dioscoride Kœnigius in Bibl. annotavit. Et sane Aretæi mentio in lib. 2. ἐυπορίςων quæ sub Dioscoridis nomine leguntur p. 112. Sed illa junioris esse scriptoris, & supposita Dioscoridi jam supra monui.

Exstant hujus Aretæi περὶ αἰτιῶν καὶ σημείων ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν *de acutorum & Chronicorum* sive diuturnorum *morborum causis & signis* libro IV. initio manci.

ὀξέων καὶ χρονίων νȣσων θεραπευτικά, *de acutorum ac Chronicorum morborum curatione* libri totidem, è quibus duo posteriores mutili ad nos pervenerunt. Latine hos libros vertit *Junius Paulus Crassus*, Medicus Patavinus, non optimis Codicibus usus Venet. 1552. 4. Deinde Græca vulgata sunt à *Jacobo Goupylo* Medico Paris. 1554. 8. apud Adr. Turnebum typographum Regium, quæ editio è codice Regio auctior est capitibus quinque II - - VI. in libro postremo, licet ea genuina esse ambigit Henischius, quoniam in capite de diabete non leguntur ea, quæ ex Aretæo Aëtius de illo morbo agens repetit. Eandem editionem habeo locis variis manu viri docti emendatam. Mox Crassi versio recusa est forma minore Paris. apud Guil. Morellium & Jacobum Puteanum, passim castigata & additis à Goupylo capitibus, quæ Crassus non verterat. Hinc suam iterum interpretationem sub incudem revocavit ipse Crassus, atque ex Regia Græca editione plurimis emendavit locis, & capita illa quinque ipse quoque addidit A. 1555. De Goupylo autem con-

queritur his verbis: *Cum id opus ego jam moliri constituissem, à Medico quodam Gallo, viro ut conjicere licuit non inerudito, dudum factum fuisse cognovimus, quod ipse non detrahendi nobis studio se fecisse testatur, sed ut admoneret & ad inchoatum opus elimandum absolvendumque incitaret. Me praeterea bonum interpretem appellare non recusavit, & à nostra versione, quam ipse doctam meditationem vocat, se in edendis Graecis non mediocriter fuisse adjutum confitetur. Hisce quidem verbis amicum erga nos animum prae se tulit, sed amici operam nequaquam exhibuit. Quapropter ipsi ego ob bona verba gratias agere non debeo, cum opus verbis repugnare cognoverim, ut in Æsopi apologo lignatori vulpecula respondit. Nam si amico in me animo fuisset, me per litteras commonefacere, & nonnulla errata mihi detegere, neque ea prius quam à me responsionem acciperet, vulgo patefacere debuit. Ego enim aut me purgassem, ac errorum mihi objectorum rationem attulissem: aut si excusari non potuissent, eos ingenue, qui mensus est animi candor, amico fassus essem, meque ad castigationem paravissem. Sed illud profecto quod plerusque hominibus accidere consuevit, hominem impulit, ut in alienam segetem falcem immitteret; studium videlicet captandae gloriolae & alienis detegendis vitiis, (quo nihil facilius ac jucundius esse potest) ostentandi ingenii affectatio.* Recusa est Crassi versio è Goupyli illa quam dixi recognitione, initio Collectionis Medicae artis principum quam Henr. Stephanus latine dedit Paris. 1567. fol. Eademversio ab ipso Crasso recognita iterum prodiit una cum Rufo, Theophilo protospathario & Stephano Atheniensi Basil. 1581. 4. Denique *Georgius Henischius* Medicus Augustanus adhibitis Codicibus Veneto, Bavarico & Augustano Aretaeum de integro recensuit, quae deerant è Galeno & Aretaeo diversis litterarum typis expressa supplevit, atque adjuncta Crassi interpretatione & novo Commentario suo, quo morborum maxime natura explicatur, edidit Augustae Vindel. 1603. fol. *Petri Petiti* Medici Paris. in Aretaeum observationes brevi prodituras sibique inscriptas testatus est Menagius ad Laërtium 1692. editum p. 253. Sed necdum prodiisse illas intellexi, neque usquam exstare puto editionem Parisiensem Aretaei Graecolatinam in 4. quam auctam P. Petiti annotationibus memorat Merklini Lindenius renovatus A. 1686. editus.

IX. RUFUS Ephesius Cleopatrae Reginae Medicus fuit, si credimus Jo. Tzetzae Chil. VI. hist. 44. v. 300. at plerique Suidam secuti, longe juniorem faciunt & ad Trajani tempora referunt. Exstant ejus

De appellationibus partium corporis humani libri III. & libri primi quidem binae, ut videtur Rufi, ἐκδόσεις. His libris Kœnigio videtur usus esse Pollux libro secundo Onomastici, licet nusquam Rufum nominetenus

tenus laudat Pollux, Græce edidit Jacobus Goupylus Parif. 1554. 8. typis Regiis ex officina A. Turnebi. Latine verterat *Junius Paulus Craffus* cum Aretæo, Venet. 1552. 4. recufos deinde Parif. 1554. forma minore ex recenfione ejusdem Goupyli, & inter Medicos Principes H. Stephani A. 1567. fol. atque iterum ex fecunda Craffi recognitione A. 1555. & Bafil. 1581. 4.

De vefica renumque affectibus, liber extrema parte mutilus.

De medicamentis purgantibus fragmentum. Hæc Græce una cum fuperioribus Rufi libris & *Somno* de utero ac muliebri pudendo idem Goupylus ex officina Turnebi edidit Parif. 1554. 8. atque eodem anno latine, forma minore. Poftea inter artis Medicæ principes recudit latine H. Stephanus A. 1567. fol.

Novam editionem Græco-latinam Rufi ad MS. Bernenfe recenfitam molitus eft Martinus Bogdanus tefte Bartholiho Centur. IV. Medic. Epift. p. 37.

Rufi *de Venereis* & *de offibus* memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 126.

Rufo etiam tribnit Rafis libros περὶ ὑγιείας, qui inter Galeni fcripta leguntur, ut fuo loco dicam.

Perditi funt libri V. περὶ διαίτης Svidæ memorati, quorum fecundum allegat Oribafius.

Περὶ βοτανῶν libri IV. carmine Hexametro. Galen. præf. libri VI. de fimplic. medic. T. 2. edit. Bafil. p. 68. è quo opere nonnulla videtur adducere p. 160. Et forte ex hoc ipfo petita funt, quæ de herbis Deo alicui facratis edidit Aldus cum Diofcoride, atque ego exhibui fupra lib. III. c. 26. Sane nihil habeo, quod verifimili huic Simleri conjecturæ opponam. Refpicit & hos libros Galenus Rufum laudans lib. 1. de antidotis c. 2.

Θεραπευτικὰ βιβλία Galen. præf. lib. VI. de fimplic. Medicamentis. Ex his videntur haufta fragmenta Rufi pleraque quæ apud Aëtium exftant.

Περὶ μελαγχολίας Galen. T. 3. edit. Bafil. p. 357. τῶν δὲ νεωτέρων ἄριστα γέγραπται περὶ μελαγχολίας τῷ Ἐφεσίῳ Ῥούφῳ.

Svidas præterea memorat Rufi hujus περὶ διαίτης πλεόντων ά.

Περὶ τραυματικῶν φαρμάκων, ά.

Περὶ σύκων (de ficofis tumoribus five excrefcentiis) ά

Περὶ ἀρχαίας ἰατρικῆς, ά.

Περὶ γάλακτος, περὶ οἴνου, περὶ μέλιτος.

In

In Hippocratis quoque scripta quædam commentatus videtur, ut colligo è Galeno de libris propriis T. 4. p. 370. & T. 5. p. 450. ubi Sabinum & Rufum vocat, ἄνδρας τοῖς Ἱπποκράτους γράμμασιν ὡμιληκότας οὐ παρέργως. Alius fuit Menius Rufus cujus meminit Galenus VII. de compos. medicamentor. secundum genera T. 2. p. 416. Rufum vero Hieracem Thebanum quem refert Tiraquellus, nullum reperio, licet Hierax Thebanus laudatur à Galeno V. de compos. medicam. secundum genera T. 2. p. 387.

CAPUT IV.

DE PHILONE JUDÆO.

Philonis genus & ætas, 1. *Scriptorum editorum & deperditorum Catalogus & ordo: suppositorum quoque, cum variis Observationibus*, 2. *Editiones*. 3. *Philones varii*, 4.

I.

PHILO, gente ac religione Judæus, Patria Alexandrinus, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος a) è nobili inter suos ac sacerdotali familia fuit, Alexandri Lysimachi Alabarchæ b) Alexandrini h. e. scripturæ ac vectigalium Magistri, qui inter præcipuos ibi Magistratus erat, frater. Ætate provectus c) circa A. C. XL. caput legationis fuit popularium suorum nomine ad Cajum Imp. apud quem Alexandrini per Apionem graviter calumniati Judæos fuerant. Et quanquam irrita fuit legatio, tamen scripta ipsa & memoriæ, quas de ea reliquit, prudentiæ, virtuti, ingenio ac constantiæ ejus testimonium reddunt luculentissimum. Cum secunda vice venisset ad Claudium Imp. Romæ locutum fuisse cum Petro Apostolo ejusque habuisse amicitias scribit post Eusebium Hieron. in Catalogo c. XI. Sed Petrum

a) Joseph. XVIII. 10. Antiq. Euseb. II. 5. Hist. Nicephorus II. 9.

b) De hoc vocabulo vide laudatos à Grangæo ad Juvenal. I. 130. & Ciceronem II. ad Attic.

c) Confer de hac Philonis legatione Tillemont. T. 2. Hist. Imperator. p. 763 seq & Martinum Hankium de scriptoribus rerum Byzant. lib. I. cap. VIII. Schismaticum non fuisse Philonem contra Bernhardi Lamy sententiam probat idem Tillemontius T. 2. Memor. Eccles. parte 3. p. 228 seq.

Petrum ante Claudii fata Romam venisse incredibile videtur Sam. Basnagio T. 1. Annal. p. 499. Magis etiam incredibile mihi videtur in illo vetustiorum silentio, quod Photius Cod. CV. refert eum Christo nomen dedisse, sed postea ex indignatione quadam & tædio iterum ad suos rediisse. In Philosophia atque eloquentia ita profecit, ut vulgo etiam ferretur de eo proverbium ἢ Φίλων πλατωνίζει, ἢ Πλάτων φιλωνίζει: neque enim Judaicam tantum sed externam quoque gentium Philosophiam, Pythagoricam præcipue ac Platonicam calluit & cum Judaica conjunxit, unde Nicephorus II. 15. Philonem πρεσβεύοντα ἐπ' ἀμφοτέραις φιλοσοφίαις appellat, quod contra viri docti Joannis Jonsii sententiam (qui lib. III. c. 4. de scriptoribus Hist. Philosophicæ, Philonem Platonicum fuisse multis negat) confirmatum à me alias singulari dissertatione Lipsiæ A. 1693. edita de Platonismo Philonis Judæi, & à Jo. Clerico V. C. demonstratum in Epistolis Criticis est adversus Joannem Van der Weyen Theologum Franequeranum, Epistola VIII. Credat interim qui volet audaciori magni Scaligeri effato, *Hebraismi & Syriasmi imperitiorem fuisse Philonem, quam ullus Gallus vel Scytha, & hoc omnia ejus scripta loqui*: c. XVIII. elench. trihæres. Mihi quemadmodum constat quod non satis est Judæum natum esse, ut idem statim Hebraice vel Syriace doctus sit, ita doctorem tam celebrem legis è Judæis illa ætate, propter leves quasdam & minus congruentes neque ad Grammaticam formulam satis exactas quæ in Philone fortassis observantur etymologias, statim de ponte dejicere, atque Hebraismi omnis & Chaldaismi rudem pronunciare, videtur haud æquum. Miror etiam virorum doctorum judicium, qui è recentioribus Rabbinis Philonem Hebraicorum rituum ignorantissimum d) fuisse concludunt. In expositione librorum Mosaicorum Allegoriis nimis indulsit, fateor, atque idem ut in sacris scriptis facerent auctor fuit Christianis, præcipue Origene exemplum ejus auctoritate sua commendante, sed vel eo nomine charus esse Philo debet, quod tam amplum & locuples de ratione illius ætatis ἀλληγορούμενα tractandi testimonium præbet Judæus. Unde vero habet Vir incomparabilis, in acerrima illa sua Philonis censura e) eum *nomenclaturis solis contribulium suorum Hebræo Græcis instructum* protulisse ea quæ de nominibus

O Hebrai-

d) R. Cudworth libro qui inscribitur: true notion of the Lord's supper p. 17. *Philo Alexandrinus though Jew of nation, yet very ignorant of Jewish customs.* Hugo Grotius ad Matth. XXVI. 18. *In moribus Hebrais Philo ipse Alexandrinus non satis certus est auctor.*

e) Ed. Bernhardus apud Caveum V. C. in parte 2. Hist. litterar. ad. A. C. 40.

Hebraicis interdum argutatur. Quis enim non malit adsentiri Origeni, Eusebio & Hieronymo diserte affirmantibus Philonem ipsum nomenclaturam ejusmodi composuisse & librum de nominibus Hebraicis eorumque etymologiis condidisse.

II. Scripta * Philonis complura exstant *digna meliore cum editione tum interpretatione*, ut recte ait Cotelerius ad T. 2 monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 540. Addo etiam, ordine meliori, nam qui in editionibus occurrit, est admodum perturbatus. Sed universis his, ut spero, defectibus occurret & eruditorum exspectationi abunde satisfaciet doctissimus Vir *Ericus Benzelius* Erici Archi Episcopi dignissimi F. Præfectus doctissimus Bibliothecæ Upsaliensis, qui apparatu non contemnendo instructus jam ab aliquot annis novam Philonis editionem & uno alteroque opusculo auctiorem molitur. Philo ipse in limine libri περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν Oracula Moysis, quæ plerisque scriptis suis illustravit, in tres ideas sive tria distinguit genera: Τὴν μὲν περὶ κοσμοποιΐας, τὴν δὲ ἱστορικὴν, τὴν δὲ τρίτην νομοθετικήν. Hanc distinctionem secuti sunt, qui scripta Philonis pleraque digesserunt in κοσμοποιητικὰ, ἱστορικὰ & νομοθετικά. Sed contra Philonis mentem ac minus commode ea sunt usi. Mihi quidem, salvo aliorum judicio ita videntur Philonis scripta digerenda esse:

1. Περὶ τῆς Μωϋσέως κοσμοποιΐας. *De mundi opificio* sive in Hexaëmeron p. 1. edit. Paris. Ex hoc libro locum proferens Eusebius VIII. 13. præparat. Πάλιν οὖν, inquit, τὸν Φίλωνα παραιτέον ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν εἰς τὸν νόμον. Laudat idem XI. 24. Latine convertit Joh. Christophorsonus.

2. Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον πρώτη ad Genes. II. vers. 1. seq. *Allegoriæ sacrarum legum post Hexaëmeron lib.* 1. p. 46 Philonis Allegoriam sacrarum legum legisse se testatur Photius Cod. 103.

3. Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον δευτέρα ad Gen. II. 81. seq. *Allegoriæ lib. 2. p.* 1085. Hic liber ab Hœschelio primum Græce editus cum notis, & male in Genevensi ac Parisiensi liber tertius inscribitur & à reliquis longe distrahitur.

4. Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον τρίτη ad Gen. III. 8. sequ. *Allegoriæ liber 3. p.* 60 Hic male in editionibus inscribitur liber secundus.

Librum

* Sociniani cujusdam hominis putidam conjecturam, qui scripta Philonis composita esse existimat ab aliquo hujus nominis Christiano qui circa extremum sæculi secundi post CHRISTUM natum claruerit, confutavit Petrus Allixius V. C. in judiciò Ecclesiæ Judaicæ adversus Unitarios capite VI.

Librum quartum Allegoriarum Philonis allegat Leontius apud Turrianum IV. 2. Apologiæ pro Epistolis Pontificum.

5. Περὶ τῶν χερουβὶμ καὶ φλογίνης ῥομφαίας, καὶ τοῦ κτισθέντος πρώτου ἐξ ἀνθρώπου Καΐν. ad Gen. III. 24. seq. *De Cherubim & flammeo gladio, de Caino qui primus ex homine procreatus est* p. 108.

6. Περὶ ὧν ἱερουργοῦσιν Ἄβελ τε καὶ Καΐν ad Gen. IV. 2. seq. *De sacrificiis Abelis & Caini* p. 130.

7. Περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν ἐπιτίθεσθαι ad Gen. IV. 7. seq. *De eo, quod deterius potiori insidiari soleat* p. 155. Laudat Eusebius XI. 15. præparat. & ante eum Origenes in Matth. p. 369. Φίλων δὲ ἐν πολλοῖς τῶν εἰς τὸν Μωϋσέως νόμον συντάξεων αὐτοῦ εὐδοκιμῶν καὶ παρὰ συνετοῖς ἀνδράσι φησὶν ἐν βιβλίῳ ἐπὶ τοῦ τὸ χεῖρον. &c.

8. Περὶ Γιγάντων ad Gen. VI. 1. *De Gigantibus* p. 284.

9. Περὶ τοῦ ὅτι ἄτρεπτον τὸ θεῖον ad Gen. VI. *De eo, quod Deus sit immutabilis* p. 293. Eusebius II. 8. Hist. forte non male utriusque libri, hujus ac præcedentis, communem tradit fuisse titulum, περὶ γιγάντων ἢ περὶ τοῦ μὴ τρέπεσθαι τὸ θεῖον. Sane libro priore, qui de gigantibus inscribitur, agitur etiam de divinæ virtutis immobilitate.

10. Περὶ Γεωργίας Νῶε ad Gen. IX. 20. liber 1. *De agricultura Noë.* p. 187.

11. Περὶ φυτουργίας Νῶε sive περὶ γεωργίας liber 2. ad Gen. IX. 20. *De plantatione vineæ à Noë facta* p. 214 Libros duos περὶ γεωργίας scripsisse Philonem testatur idem Eusebius, & hunc pro secundo agnovit etiam in versione sua Lilius Tiphernas.

12. Περὶ μέθης ad Gen. XI. 21. *De ebrietate* p. 240. Hic liber videtur olim divisus fuisse in duos. Nam duos περὶ μέθης scripsisse Philonem, idem Eusebius testatum reliquit.

13. Περὶ τοῦ ἐξένηψε Νῶε Gen. IX. 24. *De verbis, evigilavit Noë* p. 273. Hunc ipsum librum puto intelligi ab Eusebio, cum memoratur εἰς ὁ περὶ ὧν νήψας ὁ νοῦς εὔχεται καὶ καταρᾶται. Neque opus est, ut pro νοῦς legamus Νῶε· nam ad νοῦν applicat Philo, quæ de Noë dicuntur.

14. Περὶ συγχύσεως διαλέκτων ad Gen. XI. 1. seq. *De confusione linguarum* p. 319. Hujus libri Eusebius facit mentionem & Hieronymus.

15. Βίος σοφοῦ τοῦ κατὰ διδασκαλίαν (Eusebius male δικαιοσύνην, licet videatur respici ad Gen. XV. 6.) τελειωθέντος ἢ περὶ νόμων ἀγράφων *Vita Sapientis per doctrinam perfecti, sive de legibus non scriptis* p. 349. Totus hic titulus

tulus in Eusebio exstat. Vulgo autem inscribitur *de Abrahamo*: Et sane majorem partem de hoc agit, prius tamen de aliis ante Abrahamum piis hominibus Enoso, Enocho, Noë, quos vocat *προτέραν τριάδα τῶν ἀρετὴν ἐπιποθησάντων*, tum paucis de Isaaco & Jacobo & Sara: singula *κατὰ τὰς ῥητὰς γραφὰς* primum, deinde *κατὰ τὰς ἀλληγορίας* ut loquitur *νόμους* persequens. Porro in limine hujus libri, Philo ait, se, postquam de mundi opificio disseruit, jam etiam de legibus agere velle, ac primo de universalioribus illis atque antiquioribus non scriptis, sed scriptarum archetypis, ad quarum normam Abraam & alii amici Dei vitam suam exegerunt. *Ὃν μὲν οὖν τρόπον ἡ Κοσμοποιΐα διατέτακται, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως ὡς οἷόν τε ἦν ἠκριβώσαμεν. Ἐπεὶ δὲ τοὺς νόμους* &c. Non puto autem à Philone alium librum hoc de argumento præmissum, quam unicum, quem numero primo retuli *περὶ κοσμοποιΐας*. Eundem respicit, cum de tetrade loquens *δι᾽ ἃς δ᾽ αἰτίας*, inquit, *ἅγιος ἐλέχθη, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως εἴρεται*. Neque syntaxin vocat collectionem plurium librorum, sed unicum librum. *περὶ φιλανθρωπίας* p. 697. *δεδήλωται πρότερον ἐν δυσὶ* (lege *τρισὶ*) *συντάξεσιν ἃς ἀνέγραψα περὶ βίου Μωϋσέως*. Reliquos separatim editos, interim hodie Ordinem sacrarum litterarum, quas interpretatur, sequi tuto nos posse existimo.

Βίος σοφοῦ αὐτομαθοῦς ἢ κατὰ φύσιν, Vita Isaaci. Et *Βίος σοφοῦ ἀσκητικοῦ* sive *ἐξ ἀσκήσεως Vita Jacobi*, periit. Vide, quæ dixi infra num. 21.

16. *Περὶ ἀποικίας* ad Gen. XII. 1. seq. *De migratione Abraami* p. 388. Meminit Eusebius.

περὶ μισθῶν liber *de mercede proborum* ad Gen. XV. 1. intercidit. Memorat Philo p. 424. *ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ περὶ μισθῶν ὡς ἐνῆν ἐπ᾽ ἀκριβείας διεξήλθομεν*.

17. *περὶ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων πραγμάτων κληρονόμος* ad Gen. XV. 2. p. 424. *De eo, quis rerum divinarum hæres sit*. Eusebius alteram quoque partem tituli servabit *περὶ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων ἐστὶ κληρονόμος, Καὶ περὶ τῆς εἰς τὰ ἴσα καὶ ἐναντία τομῆς*. Agitur enim in hoc libro etiam de fœdere Gen. XV. 10. quo Deus jussit Abrahamum dividere vaccam & cetera animalia & partes ex adverso sibi invicem ponere.

18. *περὶ τῆς εἰς τὰ προπαιδεύματα συνόδου*. ad Gen. XVI. 1. seq. *De congressu comparandæ liberalis eruditionis causa* p. 450. Nimirum humaniores artes ac disciplinas Philosophiæ famulantes Philo confert cum Hagare ancilla Abrahami. apud Eusebium non *προπαιδεύματα* legitur, sed *παιδεύματα*. Sed *προπαιδεύματα* magis probo. Et Philo ipse libro proxi-

proximo p. 428. εἰρηκότες ἐν τῷ προτέρῳ περὶ τῶν προπαιδευμάτων καὶ περὶ κακώσεως &c.

19. περὶ Φυγάδων ad Gen XVI. sequ. *De profugis* p. 428. Apud Eusebium hic liber recte inscribitur περὶ Φυγῆς καὶ εὑρέσεως *de fuga Hagaris eaque per angelum inventa:* atque ita legit Hieron. in Catalogo, Sophronius, Suidas. In quibusdam Eusebii codicibus fuit, περὶ Φύσεως καὶ εὑρέσεως, ut patet ex Rufini vers. In aliis Valesius invenit περὶ Φύσεως καὶ αἱρέσεως. Nicephorus utramque lectionem conjunxit περὶ Φυγῆς καὶ αἱρέσεως, περὶ Φύσεως καὶ εὑρέσεως. Male, ut opinor, licet in MS. Eusebii Nortfolchiensi accepi quoque legi περὶ Φυγῆς καὶ αἱρέσεως, πνεὶ Φυγῆς καὶ εὑρέσεως.

περὶ Διαθηκῶν *De testamentis* sive *pactis Dei* libro duo interciderunt. Meminit Philo libro proximo: τὸν δὲ περὶ Διαθηκῶν σύμπαντα λόγον ἐν δυσὶν ἀναγέγραφα πράξεσι. Memorat ex hoc ipso loco, atque ita, ut non vidisse se illos innuat Eusebius & exeo Hieron. Male itaque apud Eusebium legitur περὶ Διαθηκῶν πρώτης καὶ δευτέρας. Scripserat Eusebius ά καὶ β' quod exprimi debet πρῶτον καὶ δεύτερον scilicet βιβλίον.

20. περὶ τῶν μετονομαζομένων, καὶ ὧν ἕνεκα μετονομάζονται, ad Gen. XVII. 1. seq. *De iis, quorum nomina in Scripturis mutata memorantur, & quare illud factum sit.* p. 1044. Hunc librum primus Græce ex codice Augustano edidit & notis illustravit *David Hæschelius* Francof. apud Wechel. 1587. 8. Latine vertit *Fed. Morellus* Paris. 1593. 8 memorat Eusebius.

12. Βίος Πολιτικοῦ (Photius c. 103. περὶ βίου πολιτικοῦ) ὅπερ ἐστὶ περὶ Ἰωσήφ. *Vita viri civilis, sive de Josepho.* p. 526. In limine hujus libri testatur se scripsisse vitas trium virorum Abrahami, Isaaci & Jacobi, de quibus libro de Abrahamo: ὁ μὲν γὰρ πρῶτος ἐπίκλησιν Ἀβραὰμ σύμβολον διδασκαλικῆς ἀρετῆς ἐστίν. ὁ δὲ μέσος Ἰσαὰκ φυσικῆς, ὁ δὲ τρίτος Ἰακὼβ ἀσκητικῆς. Sed Isaaci & Jacobi vita intercidit, ut dixi supra post num. 15. Josephi vitam latine vertit præter Gelenium *Franciscus Zinus* Venet. 1575. 8.

22. περὶ τοῦ κατὰ τὸν Μωϋσέα θεοπέμπτους εἶναι ὀνείρους. *Quod à Deo mittantur insomnia.* Libros quinque hujus argumenti scripsisse Philonem, Eusebius, Nicepporus & Svidas testantur. Sed *primus* intercidit, *secundus* legitur p. 565. edit. Paris. in cujus limine primus allegatur: ἡ μὲν οὖν πρὸ ταύτης γραφὴ περιεῖχε τοὺς κατὰ πρῶτον εἶδος ἀττομένους τῶν θεοπέμπτων ὀνείρων, ἐφ' οὗ τὸ θεῖον ἐλέγομεν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐπιβολὴν τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις ἐπιπέμπειν φαν-

φαντασίας. *Tertium* habes p. 1108. ab Hœſchelio primum vulgatum Græce ex codice Auguſtano, & illuſtratum notis Francof. apud Joh. Wechelum 1587. 8. *Quartus* & *Quintus* non exſtant.

Τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων καὶ λύσεων. *Quæſtionum & ſolutionum in Geneſin libri VI.* præter ea, quæ exſtant latine in Micropresbytico p. 340 - 360. Baſil. 1550. fol. poſt editionem Pariſ. 1520. fol. interciderunt. Memorantur apud Euſeb. & in titulo Codicis Cæſarei.

Hactenus, quæ ad Geneſeos Librum illuſtrandum faciunt.

23. περὶ βίου Μωύσεως, ὅπερ ἐστὶ περὶ Θεολογίας καὶ προφητείας. *De Vita Moyſis, ſive* de Theologia ac Prophetia Liber I p. 602. II. p. 654. III. 664. Allegat Clemens 1. Strom. p. 342. latine vertit præter Gelenium *Franciſcus Philelphus* (vide Voſſium de Hiſt. lat. p. 591.) *Adrianus Turnebus* Pariſ. & *Franciſcus Zinus* Venet. 1575. 8.

Libri quinque ζητημάτων καὶ λύσεων ſive *quæſtionum & ſolutionum in Exodum* Euſebio & in titulo Codicis Cæſarei memorati non exſtant.

24. περὶ τῶν δέκα λογίων ἃ κεφάλαια νόμων εἰσί. *De decalogo* p. 744. Latine vertit *Joh. Vevraus* Pariſ. 1544. 8. *Joh. Chriſtophorſonus* Antverp. 1533. 4.

25. περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων εἰς τὰ συντείνοντα κεφάλαια τῶν δέκα λογίων βιβλία *Libri quinque de legibus decalogi ſpecialibus Euſebio* memorantur. Ex his *primus* intercidit, quo bina præcepta expoſuerat (1) περὶ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς αὐτοκρατεῖς ἑτέρους & (2) περὶ τοῦ μηδὲν θεοπλαστεῖν χειρόκμητον. Hæc enim duo accurate in illo ſe tractaſſe teſtatur Philo ipſe libro proximo, unde patet binos libellos ejus περὶ μοναρχίας huc non ſpectare, licet in illis *quoque agit de* cultu unius ſummi Dei.

Libri *ſecundi* pars prima qua illuſtratur præceptum (3) περὶ εὐορκίας καὶ σεβασμοῦ *de jurejurando & religione* legitur p. 769. edit. Pariſ. & quanquam titulus promittit etiam agere περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης καὶ γονέων τιμῆς, in libro ipſo hæc deſiderantur. Occurrit tamen altera pars præceptum (4) illuſtrans περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης καὶ τῶν ἑορτῶν *de ſancto ſabbatho & diebus feſtis* p. 1173. ſeq. edit. Pariſ. Primus hanc Græce edidit David Hœſchelius è codice MS. Auguſtæ Vindelicor. 1614. 4. Latine vertit Fed. Morellus Pariſ. 1614. 8. Sed tertia ad præceptum (5) περὶ γονέων τιμῆς non exſtat.

Liber *tertius* ad præceptum (6) τὸ κατὰ μοιχῶν καὶ παντὸς ἀκολάστου & ad præceptum (7) τὸ κατὰ ἀνδροφόνων καὶ πάσης βίας. *Contra mœchos, omneſque libidinoſos, & contra homicidas omnemque violentiam habetur* p. 776. In quibusdam codicibus argumenta hujus libri ita deſignantur: περὶ φθορᾶς,

περὶ

περὶ ὑπογαμίου, περὶ ἀνδροφονίας, περὶ ἐπιτιθεμένων, περὶ ἀκουσίου φόνου περὶ τοῦ μὴ ἀναισχυντεῖν γυναῖκας. In hoc libro, ut in illo de Decalogo præceptum de non occidendo postponit Philo præcepto de non committendo adulterio, secutus Codices Græcos Exodi XX, Sic & Lucas XVIII. 20. Marcus X. 19. Paulus Rom. XIII. 9 Syrus interpres Matth. XV. 19. Tertullianus de pudicitia cap. 5. Clemens VI. Strom. p. 685. Julianus Parabates apud Cyrillum Alexander. V. p. 152. Syncellus p. 131. Chronographiæ.

Liber *quartus* ad præceptum (8. 9. 10.) τὸ περὶ τοῦ μὴ κλέπτειν καὶ ψευδομαρτυρεῖν καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν, καὶ περὶ τῶν εἰς ἕκαστον ἀναφερομένων καὶ περὶ δικαιοσύνης, ἣ πᾶσι τοῖς δέκα λογίοις ἐφαρμόζει. *De furto non faciendo, de non dicendo falso testimonio & de non concupiscendo, tum de iis, quæ ad singula hæc referuntur. Denique de justitia præceptis universis congruente.* Hic liber lucem nondum vidit excepta particula περὶ ψευδομαρτυριῶν *ad præceptum nonum* quæ exstat sub titulo, τὰ περὶ δικαστοῦ *de Judice* p. 718. Latine translata à Joh. Christophorsono, tum à Rolando Petrejo Francof. 1602. 8. cujus versio una cum ipsius notis subjecta editioni Paris. Prodiit & seorsim Græce & latine, cum versione L. Humfredi Basil. 1559. 8. Integrum vero ex MS. codice Seldeniano descripsit, & edendum in se recepit Præstantissimus Benzelius. Confer, quæ de eodem codice Seldenus lib. 2. de Synedriis c. XIII. p. 353. seq.

26. Τὰ ἐν μέρει διατάγματα. *De præceptis specialibus* varios commentarios deinceps scripsit Philo, ex quibus exstant: περὶ περιτομῆς *de circumcisione* sive quare Deus Judæis injunxerit circumcisionem p. 810. Causas, quas affert Philo, ait se accepisse ἀρχαιολογουμένας παρὰ θεσπεσίοις ἀνδράσιν, οἳ τὰ Μωΰσεως οὐ παρέργως διηρμήνευσαν. Alias afferunt Justinus qu. 102. ad Orthodox. Photius Epist. 248.

27. περὶ Μοναρχίας λόγος α', β'. *De Monarchia* sive de colendo uno Deo & templo ac cultu ejus liber I. p. 812. & II. p 820. Vocabulo Μοναρχίας eodem sensu in libro similis argumenti usus est Justinus Martyr.

Liber περὶ τῆς σκηνῆς. *De tabernaculo* apud Eusebium memoratus intercidit.

28. περὶ τοῦ τίνα γέρα ἱερέων *de premiis sacerdotum & honoribus* p. 830.

29. περὶ ζώων τῶν εἰς θυσίας καὶ τίνα τῶν θυσιῶν τὰ εἴδη. *De animalibus idoneis sacrificio, deque victimarum generibus* p. 835. Eusebius vocat περὶ τῶν εἰς τὰς ἱερουργίας ζώων καὶ τίνα τῶν θυσιῶν εἴδη.

30. περὶ θυόντων. *De iis, qui victimas offerunt* p. 841.

31. περὶ τοῦ μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι. Ad Deut. XXIII.

XXIII 19. *De mercede meretricis non accipienda in sacrarium* p. 860. Græce cum notis edidit Hœschelius è codice Augustano A. 1612. 8.

32. *περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἄθλων, τοῖς δὲ πονηροῖς ἐπιτιμιῶν καὶ ἀρῶν. De præmiis & pœnis execreationibusque in Lege propositis* p. 910, Meminit Eusebius, neque assentior Gvil. Cantero, qui VIII. 7. novar. lect. à libro *περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν* diversum facit alterum *περὶ εὐχῶν καὶ ἀρῶν*. Recte porro existimat Canterus illa *περὶ ἀρῶν* p. 930. cum superiore libro esse connectenda.

33 *περὶ καταστάσεως ἄρχοντος* ad Deut. XVII. 15. seq. *De creatione Principis* (non per sortem sed suffragia) p. 722. In extrema parte hujus libri multis commendat justitiam. Latine convertit Joh. Christophorsonus.

34. *περὶ τῶν τριῶν ἀρετῶν. De tribus virtutibus περὶ ἀνδρίας de fortitudine* p. 736. *περὶ φιλανθρωπίας de charitate* p. 697. & (de qua in hujus libri extrema parte agitur) *περὶ μετανοίας de resipiscentia*. Philonem scripsisse de tribus virtutibus Eusebius testatur, *περὶ τῶν τριων ἀρετῶν ἃς σὺν ἄλλαις συνέγραψε Μωϋσῆς*. Male Sophronius Hieronymi interpres pro *ἀρετῶν* posuit *δυνάμεων*. Porro titulus iste diserte tribuitur libellis, quos dixi in codice Bodlejano, ut mihi affirmavit eruditissimus Benzelius. Ejusmodi codicem memorans etiam Gesnerus in Bibl. *Invenio præterea* inquit, *librum Philonis Græcam haberi de virtutibus, fortitudine, pietate, humanitate, pœnitentia.* Vide & Steph. le Moyne Varia sacra T. 1. p. 520.

35. *περὶ εὐγενείας. De nobilitate* p. 903. Prodiit separatim cum versione *Laur. humfredi* ap. Oporin. 8. & cum interpretatione atque Analysi *Hermanni Nehemii* Basil. 1581. 8. & Gallice *Daniele d' Auge* Professore Græcæ linguæ Regio interprete Paris. 1550. 8. cum Synesii Oratione de regno in eandem linguam translata.

36 Liber Philonis, quo probavit *πάντα δοῦλον εἶναι φαῦλον malum & insipientem, quemlibet esse servum*, intercidit. Memorat Eusebius & Hieron. & Philo ipse in proximi initio. At exstat alter ejus ad Theodotum scriptus *περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον. Quod omnis probus sit liber* p. 865. In hoc libro inter alia agit de Essæis, qui activam vitam ducebant, quorum ad quatuor millia ait suo tempore in Palæstina ac Syria versatos esse. Non plane certum est, an hoc sit proprium volumen quod de Essæorum vita edidisse Philonem ait Hieronymus II. contra Jovinian.

37. *περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν ἀρετῶν. De Vita contemplativa vel suppli-*

plicum virtutibus sive de hominibus utriusque sexus, contemplativam & solitariam vitam ducentibus, quos Therapevtas ac Therapevtridas vocatos innuit, quod animæ quandam medicinam & Dei cultum singularem profiterentur. Edit. Paris. p. 889. Pro ἱκετῶν Sandius mavult ἀσκητῶν: sed ἱκετῶν apud Eusebium legerunt etiam Rufinus, Hieronymus, Svidas, Nicephorus &c. Porro idem Eusebius & alii veteres Epiphanius XXIX. 5. Hieron in Catalogo. Sozom. l. 1. c. 12 Hist. Cassianus II. 5. Inst. Monastic: Nicephorus II. 16. Hist. Svidas in Φίλων Pachymeres ad Dionys. Ep. 1. existimarunt Philonem hoc libro agere de Christianis. Ita & titulus MS. apud Lambecium III. p. 69. Φίλων@ περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανῶν ἅμα καὶ μοναχῶν. Scholion MS. apud eundem p. 71. Μέμνηται τούτων καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου (II. 17. Hist.) Τινὲς δὲ φασι ταῦτα τὸν Φίλωνα περὶ τῶν κοινῶν ἰουδαίων εἰπεῖν. Ἄλλοι περὶ Ναζαραίων ἰουδαίων (adde Josephum IV. 4. Antiq.) Ἄλλοι περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστῶν καὶ πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν καὶ φυλαττόντων τὸν νόμον Μωϋσέως τυπικῶς. Ἄλλοι περὶ τελείων χριστιανῶν. Οἵας δὲ ἦσαν αἱρέσεως, μοναχικὸν ζῶντες βίον Θεραπευταὶ εἰκότως ὀνομάζονται. Καὶ ὁ μακάριος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ὁ μαθητὴς τοῦ ἁγίου Παύλου, ὁ γενόμενος Ἀθηνῶν ἐπίσκοπος ἐν τῷ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας (cap. 6.) τοὺς μοναχοὺς ἔφη τὸ παλαιὸν καὶ Θεραπευτὰς ὀνομάζεσθαι. De Christianis agere Philonem è Judaismo transgressis persuasere sibi quoque viri docti Tillemontius T. 2. Mem. Eccles. parte 1. p. 167. seq. Gvil. Beveregius in Codice Canonum vindicato p. 374. seq. Is. Vossius p. 46. seq. Var. Obs. & Thomas Bruno in diatriba de Therapevtis Philonis à Colomesio post Epistolam Clementis Romani edita. Sed verius ubique est Judæorum genus ab eo describi, non Christianos, idque agnovit Potius cod. CIV. & ostenderunt Scaliger c. 29. trihæresii, tum lib. 6. de emendat. temp. p. 539. & ad Eusebii Chron. p. 14. H. Valesius ad Eusebii Hist. p. 34. (qui in eo dissentit à Scaligero, quod Therapevtas Philonis negat fuisse Essenos, adstipulante Antonio Pagi ad A. C. 62. n. 3.) Gvil. Caveus in Vita Marci Evangelistæ, Anglice edita num. 3. Blondellus lib. 1. de Sibyllis c. 7. Hankius lib. 2. de rerum Rom. scriptoribus p. 86. seq.

38. Libri περὶ προνοίας *de providentia* epitomen exhibet Eusebius VIII. 14. præparat. & fragmentum lib. VII. c. 21. Fragmenta duo ex Michaelis Apostolii ἰωνιᾷ MS. edidit Hœschelius una cum libro περὶ τῆς ἑβδόμης de quo supra num. 25. Nisi liber in Flaccum simpliciter etiam inscriptus fuit de providentia (ut infra dicam) ex Gesnero colligo, hunc

ipsum integrum latine ex Lilii Tiphernatis versione exstare in Bibl. Vaticana. Meminit etiam Svidas.

De Judæis Apologeticus liber, Eusebio II. 18. Hist. memoratus intercidit. Locum ex illo allaturus idem Eusebius VIII. 6. præparat. Πρῶτα δὲ, inquit, θήσω Φίλωνος τὰ περὶ τῆς ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἰουδαίων ἣν πεποίηνται Μωυσέως ἡγουμένου, ἀπὸ τοῦ πρώτου συγγράμματος. ὧν ἐπέγραψεν ὑποθετικῶν, ἔνθα τὸν ὑπὲρ Ἰουδαίων, ὡς πρὸς κατηγόρους αὐτῶν, ποιούμενος λόγον, ταῦτα φησὶν &c. Incertum est, quid sibi velit illud ὑποθετικῶν vel ut in alio MS. legitur ὑποθετικῶς, neque satisfacit conjectura Vigeri viri doctissimi. Idem Eusebius VIII. 10. alium ejusdem operis locum producturus: τούτων δ' ἀπὸ τῆς ὑπὲρ Ἰουδαίων Ἀπολογίας λαβὼν σύγε ἀνάγνωθι ταῦτα. Quamobrem apud Svidam quoque in Φίλων pro περὶ Ἰουδαίων Clariss. Neocorus malit rescribere ὑπὲρ Ἰουδαίων.

39. Εἰς Φλάκκον p. 965. edit. Paris. sive ut Syncellus p. 331. & Photius cod. 105. titulum refert Φλάκκος ἢ Φλάκκων ψεγόμενος. *Adversus* Avillium *Flaccum*, Ægypti sub Tiberio & Cajo præfectum (adhuc A. C. 38.) qui Judæos male tractaverat, sed non diu post pœnam dedit, dignitatibus à Cajo dejectus, in exilium pulsus ac denique interfectus. Unde colligit Philo Deum adhuc curam agere gentis suæ. Hinc in versione Lilii Tiphernatis hic liber inscribitur *in Flaccum de providentia*, teste Gesnero. Cæterum recte in MSS. & editionibus præfigitur legationi ad Cajum, quæ post Flacci tempora demum accidit. Equidem Photius postponit, & Valesius postponendum esse contendit ex eo, quia Eusebius hunc librum in Flaccum respiciens II. 6. Histor. allegat Philonem ἐν δευτέρῳ συγγράμματι ὧν συνέγραψε περὶ ἀρετῶν. Sed non plane certum est, an Eusebius per librum secundum περὶ ἀρετῶν respexerit librum adversus Flaccum, nec Photii institutum est, libros eo, quo scripti sunt, ordine recensere.

40. Περὶ ἀρετῶν καὶ πρεσβείας πρὸς Γάϊον p. 992. edit. Paris. *De virtutibus* (per ironiam hunc titulum fecit Philo teste Eusebio II. 18. Hist.) *& legatione ad Cajum liber*, à Philone jam sene; successu nullo suscepta Judæorum Alexandrinorum nomine anno Christi XL. pro jure civitatis & proseucharum quo per accusationes Apionis propter negatum imaginum Imperatoris cultum erant cárituri. Photius cod. 105. hujus scripti titulum refert Γάϊος ψεγόμενος. Deest autem in Codicibus nostris pars postrema, qua alteram ut videtur, admissionem ad Cajum, sed similiter irritam descripserat. Hæc enim postrema sunt libri, qualis hodie exstat, verba: Εἴρηται μὲν οὖν κεφαλαιωδέστερον ἡ αἰτία τῆς

πρὸς

πρὸς ἅπαντῶν Ἰυδαίων ἔθνος ἀπεχθείας Γαΐυ. Λεκτέον δὲ καὶ τὴν παλινῳδίαν πρὸς Γαΐον. Miror Valesium, qui per hanc Palinodiam intelligit librum in Flaccum. Eusebius II. 5. Hist. testatur Philonem quinque libris descripsisse τὰ κατὰ Γαΐον Ἰυδαίοις συμβάντα. Horum *primus*, ut videtur, fuit liber Apologeticus, qui periit, & de quo dixi ante num. 39. *Alter* similiter perditus, de iis, quæ sub Tiberio per Sejanum mala Judæis acciderunt. Syncellus p. 328. Σηϊανὸς ἔπαρχος Τιβερίυ Καίσαρος περὶ τελείας ἀπωλείας τὰ ἔθνυς τῶν Ἰυδαίων πολλὰ συνεβύλευσεν τῷ Καίσαρι, ὡς Φίλων ὁ Ἰυδαῖος ἐξ Ἀλεξανδρείας διάγων ἱςορεῖ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς περὶ αὐτὸν πρεσβείας. *Tertius* liber adversus Flaccum, qui adhuc inter Philonis scripta, ut jam dixi, legitur. *Quartus* & *quintus* περὶ ἀρετῶν, de virtutibus *Caji Cæsaris*, quorum solus prior superest. De legatione * ipsa vide Josephum XVIII. 10. & è recentioribus Joh. Henrici Bœcleri schediasma ad hunc Philonis librum Diss. Academic. X. p. 380. seq. & Tillemontium in Imperatorum historia T. 1. p. 674. seq. qui inter alia p. 771. *Joseph semble marquer une autre audiance dans laquelle Apion ayant fort invectivé des Juifs* &c. Hæc latius forte descripserat Philo in palinodia. Narrat Eusebius II. 18. hist. ferri Philonem Claudio imperante libros adversus Cajum, quos per cavillationem de virtutibus inscripserat, coram universo Senatu recitasse, illosque dignos fuisse visos, qui in Bibliothecis asservarentur, cujus rei fidem apud auctorem esse libenter jubeo.

41. Περὶ ἀφθαρσίας Κόσμυ. *Quod mundus sit incorruptibilis* p. 938. edit. Paris. In calce mutilum esse, vel alterum hujus argumenti librum desiderari, patet ex clausula: ἃ μὲν ὖν περὶ ἀφθαρσίας κόσμυ παρειλήφαμεν, εἴρηται κατὰ δύναμιν. Τὰς δὲ πρὸς ἕκαςον ἐναντιώσεις ἐν τοῖς ἔπειτα δηλωτέον. In verbis εἴρηται κατὰ δύναμιν desinit liber περὶ κόσμυ *de mundo*, qui in edit. Paris. p. 1050. legitur & excepto exordio totus est ad verbum ex hoc de mundi incorruptibilitate expressus à verbis p. 939. c, ad 1158. a. Τετ]αὶ τοίνυν δόξαι &c. nisi quod varia hinc inde sunt omissa. Nescio, an Philo duas ejusdem libri vulgaverit editiones, an alius è Philone ista sic digesserit. Librum de mundo sub Philonis nomine video Græce subjici Operibus Aristotelis & Theophrasti, editionis Aldinæ 1495. fol. & 1552. 8. Latine A. 1526. vertit & Jacobo Tusano dicavit *Guil. Budæus* cum cujus versione edidit Simon Grynæus, additum Aristotelis libro de Mundo & Cleomedis libris duobus à Georgio Valla latine versis Basil. 1533. 8. exstat & in Micropresbytico p. 389. Basil. 1550. fol. Prodiit illa versio

P 2 etiam

* Legationis illius meminit etiam R. Azarias in Imbre Binah c. 8. narrans ante eam susceptam jejunium solenne Philonem indixisse.

etiam Parif. 1545. 8. & inter opufcula Philonis à Sichardo edita Bafil. 1527. fol. & 1583. 4.

42. Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἑρμηνείας. *Interpretatio nominum Hebraicorum in Lege ac Prophetis.* Meminit Origenes ad Johannem p. 79. fed fine Philonis nomine. Philonem auctorem laudat Eufebius II. 18. Hift. & qui latine nomina Hebraica convertit Hieronymus: *Philo, vir difertiffimus Judaeorum, Origenis quoque teftimonio comprobatur edidiffe librum Hebraicorum nominum, eorumque etymologias juxta ordinem litterarum è latere copulaffe - - Origenes* vero *inter cetera ingenii fui praclara monumenta etiam in hoc elaboravit, ut quod Philo quafi Judaus omiferat* (nomina Hebraica Novi Teftamenti) *hic ut Chriftianus impleret.* Hic liber inter Philonis opera hactenus non eft ineditus, fed latine occurrit in Micropresbytico Bafil. 1550. fol. p. 361. tum inter fcripta Hieronymi Tomo III. & nuper Græca ejus fragmenta non pauca è MSS. reftituit ac cum duplici verfione latina, Hieronymi veteri & fua ipfius recenti vulgavit Joannes Marcianæus Tomo fecundo Operum Hieronymi p. 109. feq. Idem ex Philonis fcriptis reliquis nominum Hebraicorum interpretationem laudabili ftudio collegit & literarum ordine digeftam exhibuit p. 95. feq. Parif. 1699. fol. Nemo negaverit mirificas paffim occurrere in hoc libro interpretationes atque longius petitas annominationes & etymologias; fed quas tamen fcire refert ad intelligenda multa veterum loca & allegoricas, quibus paffim utuntur Sacræ Scripturæ expofitiones.

Liber de Biblicis Antiquitatibus ab Adamo ad Saulis Regis mortem, latine tantum exftat & Philoni fuppofitus effe videtur. Prodiit inter Philonis opufcula latine edita à Jo. Sichardo Bafil. 1527. fol. In Micropresbytico ibid. 1550. fol. p. 295. Inter fcriptores antiquæ hiftoriæ quos Juda Bonutius edidit, Heidelbergæ apud Commelin. 1599. 8. Vide Martinum Hankium de Romanar. rerum fcriptoribus lib. 2. p. 90. & p. 99. feq. Huic libro Trithemius, Gefnero notante, titulum tribuit *de generationis fucceffu.*

Cum Biblicis hifce Antiquitatibus non confundendum *Breviarium temporum in tres libellos* divifum, quorum primus tempora ab Adamo percurrit, usq; ad captivitatem Babylonicam: fecundus usq; ad Maccabæos, tertius usque ad Agrippam, tertium Judæorum Regem, quem ait auctor nugivendulus regnaffe annis XXX. *usque ad hunc ultimum annum ætatis meæ decrepitæ.* Hoc breviarium Philoni à Johanne Annio Viterbienfi fuppofitum, editum & commentario illuftratum cum ceteris ejus commentis fæpe prodiit poft editionem primam Romanam A. 1498. fol. Vide Han-

Hanckium libro laudato p.90.& 96.seq. Tantum addam in præsenti, quod R. Azarias in Meor Enajim c. XXXII. idem breviarium Pseudo-Philonis, sive ut ipse Hebraice vocat, *Jedidæi* Alexandrini, sed hinc inde interpolatum retulit Hebraice, è quo latine conversum exhibet Gvil. Henricus Vorstius in Commentario ad Chronologiam Davidis Ganz. p. 308-312. Neque aliud puto esse scriptum, quam hoc Pseudo-Philonis breviarium, quod in Catalogo Bibl. Bodlejanæ memoratur inter Philonis scripta liber *de Genealogia Christi* latine cum commentario Joh. Annii Paris. 1612.

Liber, in quo *Reges Judæorum* recensuit Philo, intercidit. Mentio est apud Clementem Alex. 1. Strom. p.337. *Φίλων ἢ καὶ αὐτὸς ἀνέγραψε τοὺς βασιλεῖς τῶν ἰουδαίων διαφώνως τῷ Δημητρίῳ.* Demetrium intelligo Judæum quendam, qui scripserat librum de Regibus Judæorum sub nomine fortassis Demetrii Phalerei. Ac Philo & ipse hic fortassis alius.

III. *Editiones Philonis.*

Latinæ. Ne de Philonis scriptis à *Lilio Ægidio Libellio*, Tiphernate in latinam linguam conversis dicam, quæ Sixto IV. & Innocentio VIII. ille inscripsit, & (Gesnero teste) servat Bibliotheca Vaticana.

Opuscula pauca Philonis edita sunt à *Joh. Sichardo* Basil. 1527. fol. & 1538. 4. & in Micropresbytico A. 1550. fol. sunt autem hæc: Antiquitatum Biblicarum lib. 1. incerto interprete. Quæstionum & solutionum in Genesin lib. 1. De statu Essæorum, i. e. Monachorum, qui temporibus Agrippæ Regis Monasteria sibi fecerunt lib. 1. De nominibus Hebraicis, Hieronymo interprete: & Liber de Mundo, interprete Gvil. Budæo.

De Mundi fabricatione, de decem præceptis decalogi, de Magistratu seu Principe diligendo & de officio Judicis, *Joh. Christophorsono* interprete Antw. 1553. 4to.

Philonis scripta (quæ in Græca Turnebi editione exstant) latine versa à *Sigismundo Gelenio* Basil. 1554. fol. Lugd. 1561. 8.

Græca luculentis typis, & castigata ab *Adriano Turnebo* Paris. 1552. fol. In calce Voluminis adjectæ variæ lectiones.

Errata fere quadringenta in hac editione perquam nitidâ ex MSS. Codd. castigavit Jo. Christophorsonus Anglus ad calcem versionis suæ librorum Philonis de mundi fabricatione, de decem præceptis, de magistratu diligendo & de officio judicis, Antw. 1553. 4.

Græco-Latinæ tres hactenus prodierunt: *Prima* Genev. 1613. fol. cum *Gelenii* versione, in qua accesserunt opuscula quatuor ab *Hæschelio* primum edita cum versione *Fed. Morelli* &c. & liber de Mundo cum versione *Guil. Budæi*.

Altera Paris. 1640. fol. in qua adjunctus liber περὶ ἱερᾶς ἑβδόμης ab eodem Hœschelio vulgatus & à *Fed. Morello* versus, qui in prioribus editionibus desiderabatur.

Tertia Witeberg. 1690. fol. Parisiensem ad verbum exprimens.

Gallica per *Petrum Bellier*. Paris. 1575. fol. & ex recognitione Fed. Morelli Paris. 1612. 8.

Hæc de Philone dicta sufficiant, cui *librum Sapientiæ* quidam parum verisimili conjectura tribuerunt, ut notavi lib. III. c. 29. §. 3. Non desunt etiam viri docti, qui Philonis scripta lecta esse suspicantur S. Paulo Apostolo in Epistola ad Hebræos a) nec minus S. Johanni b) Evangelistæ: ne de Flavio Josepho dicam, ad cujus lib. IV. Antiquitatum p. 320. ita commentatur Eduardus Bernhardus vir eruditissimus, sed nimis usque acerbus Philonis reprehensor: *Hunc itaque Archæologum fortean seduxit ars Philonis, cujus sub calamo grandescunt omnia* c) *colliculique in magnos assurgunt montes. Quippe ex tota vita legislatoris præter alia argumenta utrisque usurpata facile intelligas quantum à Josepho distet Philo, à scriptore prudenti ac docto Sophista Alexandrinus, qui eloquentia Isocratis & Philosophia Peripatetica ignorantiam suam sermonis rituum reliquæque plurimum Hebraica Judæus licet passim redimere contendit.*

Philones alii.

Cum *Leonis Allatii* diatriba de Philonibus nunquam viderit lucem, & præter eos, quos colligit Jonsius III. 4. de scriptoribus Hist. Philosoph. alios quosdam mihi observatos videam, juvat eorum brevem catalogum hoc loco subjungere.

Philo Academicus, Clitomachi discipulus, quem Romam Mithridatico bello Athenis Romam profugum Cicero audivit. Vide Cic. IV. Academ. & Plutarchum Cicerone p. 861. & quæ dixi lib. III. c. 3.

Male

a) Hugo Grotius ad Hebr. IV. 12.

b) Joh. Clericus in Epistolis Criticis p. 316.

c) Idem Clericus V. C. ad Exodi XXIX 20. *Hujus ritus symbolici significationem optime interpretari videtur Philo, qui aliqui plerumque fidiculis ad negotium suum quicquid videtur trahit.*

Male hunc Aldobrandinus confundit cum longe antiquiore Philone dialectico, quo familiariter usus Zeno Citieus. Laërt. VII. 16. Forte autem idem est cum Philone Academico, quem Larissæum vocat Stobæus in Eclog Phys.

Philones duo inter Ægypti Episcopos, qui Sardicensi Synodo A. C. 347. subscripsêre apud Athanas. Apologia 2. T. 1. p. 768.

Philo Episcopus Alogorum adversarius. Auctor prædestinati c. 30. nisi hic auctor pro Philone Judæo, apud quem frequens λόγου mentio, Philonem Episcopum nobis effinxit.

Philo Aristotelis servus. Laërt. V. 15. Idem forte qui ab Athenæo XIII. p. 610. Aristotelis γνώριμος sive familiaris dicitur, & contra Sophoclis Archontis decretum Philosophos, quos ille Attica ejecerat, scripto defensitavit, impugnatus vicissim à Demochare. Vide Jonsium lib. 1. c. 17.

Philo Atheniensis, in quem Lysiæ Oratio XXX. laudata Polluci IX. 5. Alius Scepticus, de quo infra.

Philo Atheniensis Architectus, Ciceroni, Straboni, Vitruvio, Plutarcho, Plinio & Ausonio memoratus, de quo dixi lib. III. c. 24. p. 590. seq. Vide & Meursii fortunam Attic. p. 59.

Philo Batonis pater apud Gruterum in Vet. inscript. p. 327.

Philo Byblius. Infra in Herennio Philone.

Philo Byzantinus Mechanicus, cujus scripta lib. III. c. 24. recensui.

Philo, Carpathius vulgo, etiam apud Svidam: sed rectius Carpasius, Carpasiæ urbis in Cypro (vide Holsten. p. 162. ad Steph. Byz.) Episcopus Epiphanii familiaris, clarus circa A. C. 400. Sub ejus nomine commentarius in Canticum Canticorum ad Eustathium presb. & Eusebium diaconum exstat è latina versione Stephani Salutati Paris. 1537. 8. apud Rob. Steph. atque inde in Bibl. Patrum. Fragmenta hujus Philonis occurrunt Græce in expositione, quam Eusebii Pamphili nomine ad Canticum Canticor. edidit Jo. Meursius. Lugd. Bat. 1617. 4. Genuinum Philonis commentarium è codice Bigotiano dicitur editurus Anselmus Bandurius, Monachus Benedictinus.

C. Cessenius Philo, qui Clodium accusavit damnavitque teste Asconio.

C. Curtius Philo, qui Consul fuit A. U. C. CCCX.

Philo Diaconus ἀπὸ Κιλικίας, quem laudat S. Ignatius Epistola ad Philadelph. c. XI. Vide infra, Philo Tarsensis.

Phi-

Philo Dialecticus Carneadis Magister, discipulus Diodori Croni. De hoc supra lib. III. c. 33. §. 7. Idem forte contra quem περὶ σημασιῶν scripsit Chrysippus. Laërt. VII, 191. & qui laudatur à Simplicio ad Categor. Philonis Dialectici Μενέξενον citat Clemens Alex. IV. Strom. p. 523.

Philo Dyrrhachiorum præfectus. Apud Clariss. Begerum T. 1. thesauri Brandenb. p. 457. 460.

Philonis nescio cujus Epigramma in stolidi hominis canos legitur lib. I. Anthologiæ p 33.

Philo Gadarenus. Eutoc. ad Archimed. p. 55.

Philo Geographus, qui ante Eratosthenem & Hipparchum scripserat τὸν εἰς Αἰθιοπίαν, πλοῦν. teste Strabone II. p. 77. Eundem Philonem respici ab Antigono Carystio c. 160. Philonis Αἰθιοπικὰ laudante, probe observavit Vossius p. 403 de Hist. Græcis.

Philo Heracleotes, quem ἐν τῷ πρὸς Νύμφην περὶ θαυμασίων allegat Porphyrius apud Stobæum Eclog. Physic. p. 130. Fortasse huic tribuendus liber, qui exstat de septem orbis spectaculis.

Herennius Philo, Byblius Grammaticus, Domitiano imperante ac deinceps quamplurimis scriptis inclaruit, præcipue 1) libris octo Φοινικικῶν, quos è Sanchoniathone interpretatum se esse ferebat. Vide si placet supra lib. I. c. 28. & Antonium Vandalen V. C. in diss. de Sanchoniethone, quem libro de Aristea subjecit. 2) libro περὶ Ἰουδαίων, quem veluti nonum Φοινικικῶν habuit Eusebius. 3) libris XXX. περὶ πόλεων καὶ οὓς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκε, cujus operis eximii epitomen tribus libris scripserat Ælius Serenus, teste Svida. 4) libris XII. περὶ κτήσεως καὶ ἐκλογῆς βιβλίων, cujus operis pars forte fuit περὶ χρηστομαθείας. Etymol. in γέρανος. 5) περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ. Vide Meursium ad Hesychium illustr. p. 217. Vossium, Jonsiumque.

Philo ὁ ἱστοριογράφος apud Theodoritum VII. Therapevt. p. 109. haud diversus mihi videtur à Byblio, de quo jam dixi.

Philo Larissæus, Philosophus Academicus. Vide supra Academicus.

Philo libertus Pompeji. Cic. ad Attic. XVI. 4. & ad famil. VIII. 8.

Philo Medicus Plutarchi æqualis II. 6. & VIII. 9. sympos. forte Philo Tarsensis, de quo infra.

Philo Metapontinus tibicen & Poëta. Stephanus Byz. in μεταπόντιον.

Philo, nescio quis, ἐν τῷ μεταλλικῷ laudatus ab Athenæo VII. p. 322.

Philo-

Philonis Monachi Græci meditatio ascetica adversus pulchritudinem mulierum. MS. in Bibl. Vindob. incipit: εἶδον κάλλ☉ γυναικὸς βασανίζον μου τὴν διάνοιαν.

Philo, pater Nymphodori, Historici Syracusani, in Vet. inscript. apud Gruterum p. 401.

Philo poëta, Alexandro Polyhistore antiquior, e cujus libro primo τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα versus decem Hexametros profert Eusebius IX. 20. præparat. & alios quinque è libro ejus decimo quarto, IX. 24. Sane, si Josepho fides, 1. contra Apion. p. 1051. Ethnicus hic scriptor fuit, idem ut videtur Philo, quem cum Demetrio laudat Clemens I. Strom. p. 337. Sed viri eruditi Josepho haud credentes non dubitant eum fuisse Judæum. Vide Illustris Huetii demonstrat. Evangel. p. 102. seq.

Philo procurator Ausonii Epist. XXII.

Philo Ptolemæi Philopatoris assentator. Athen. VI. p. 251.

Philo Pythagoreus. Clemens Alex. I. Strom. p. 305. & Sozom. lib. 1. c. 12.

Q. Publius Philo Consul Anno U. C. 415. 427. 435. 440.

Philo Rhetor & Philosophus cujus historiam Ecclesiasticam laudant Anastasius Sinaita & Glycas, Gvil. Caveo in diss. de scriptoribus Eccles. incertæ ætatis videtur idem esse cum Philone Carpasiæ Episcopo, qui in Epiphanii vita κληρικὸς ἀπὸ ῥητόρων appellatur. Præclara ibidem vir eruditissimus observat de Rhetoribus veteris Ecclesiæ eorumque officio sacras litteras & Hist. Ecclesiasticam tradendi.

Philo Timonis Sceptici Pyrrhonii discipulus, Atheniensis. Laërt. IX. 67. 69.

Philo Sabbathius (sive uno vocabulo potius Φιλοσαββάτι☉) Judæus qui præter Celsum ac Porphyrium Evangelia scripto oppugnavit, teste Epiphanio LI. 8. T. 1. p. 429.

Philo Sophista, cujus liber de VII. orbis spectaculis exstat. Vide quæ de eo dixi lib. III c. XXIV. §. 4. & supra, in Philone Heracleote.

Philo Tarsensis Diaconus, qui cum Agathopode & Gajo S. Ignatium è Syria Romam comitatus esse, & martyrii ejus acta concinnasse traditur. Vide Epistolam Ignatio adscriptam ad Tarsenses c. X. ad Antiochenos c. XIII.

Philo Tarsensis Medicus, cujus apud Galenum mentio. Incertum idemne Medicus hujus nominis, cujus apud Celsum & alios artis salutaris scriptores mentio, etiam apud Plutarchum.

Philo Thebanus. Plutarch. Alexandro p. 691. Respicitur idem forte à Stephano Byz. in *ἄπιστα*.

Philo Tyanensis Geometra, cujus mentio apud Pappum Alex. lib. IV. proposit. 30.

L. Veturius Philo. Liv. XXVI. 33. Consul A. U. C. 547.

CAPUT V.

De Sacris Libris Novi Fœderis.

Scriptores octo, & tabula librorum N. T. Chronologica. 1. *S. Matthæi Evangelium.* 2. *Evangelium Marci,* 3. *Lucæ Evangelium.* 4. *Et Acta.* 5. *Johannis Evangelium.* 6. *Epistolæ tres.* 7. *Et Apocalypsis.* 8. *Pauli Epistolæ XIV.* 9. *Petri Epistolæ duæ.* 10. *Jacobi Epistola.* 11. *Epistola Judæ.* 12. *Evangelium secundum Ægyptios & Hebræos.* 13. *Scripta supposita CHRISTO, Mariæ & Apostolis.* ibid. *De scriptis S. Barnabæ & Clementis Romani.* 14. *De Canone & Ordine librorum Novi Testamenti.* 15. *Codices MSti celebriores.* 16. *Editiones præcipuæ.* 17. *Versiones.* 18. *Commentarii.* 19. *Harmonia Evangelica.* 20. *Distinctio in capita & στίχους.* 21. *De lingua Hellenistica & stylo N. T.* 22.

I.

TEmporis ratio me monet sacros hoc loco referre scriptores, quorum stylo DEUS doctrinam cœlestem Evangelii de CHRISTO in humani generis salutem condi jussit. Neque enim fas erat τοὺς αὐτοῦ Ἰησοῦ γνωρίμους καὶ ἀκροατὰς χωρὶς γραφῆς τὴν τῶν Εὐαγγελίων παραδεδωκέναι διδασκαλίαν, καὶ καταλιπεῖν τοὺς μαθητὰς χωρὶς τῶν περὶ Ἰησοῦ ἐν γράμμασιν ὑπομνημάτων, ut ait Origenes lib. 2. contra Celsum p. 69. Sunt autem ut notissimum est hi octo, *Apostoli* quidem sex, Matthæus, Joannes, Paulus, Petrus, Jacobus & Judas: *Apostolorum discipuli* duo, Marcus & Lucas. Hi omnes excepto Johanne & Juda scripsere ante eversam à Tito Hierosolymam, stante adhuc templo; nullus vero ex his scripsisse videtur ante annum XII. Claudii Imper. Patebit hoc è brevi tabula Chronologica

ca a) librorum N. T. secundum sententiam Jo. Pearsonii maxime in Annalibus Paulinis, & D. Jo. Millii prolegom. ad N. T. concinnata.

A. C. 52. Claudii XII. scripta *utraque ad Thessalonicenses*, non Athenis, ut habet subscriptio, sed Corinthi Act. XVIII. 5. cum Timotheus & Silas reversi essent, 2. Thess. III. 16. Respicit Petrus Apostolus 2. Epist. III. 16.

57. Neronis III. ante festum Paschale 1. Cor. V. 8. scripta *prior ad Corinthios*, cum Ephesum cogitaret Paulus, antequam Hierosolymam ascendisset, & ante iter in Macedoniam. 1. Cor. XVI. 3. 4. 5. Missa est per Stephanum, Fortunatum, Achaicum & Timotheum, à quibus litteras Corinthiorum acceperat. Meminit hujus Epistolæ Clemens Romanus Epist. I. ad Corinthios. Subscriptio vetus exaratam esse refert Philippis. Confer Salmas. p. 239. de Episcopis & Presb.

——— sub extremum anni, *posterior ad Corinthios*, Philippis, per Titum & Lucam, uti habet subscriptio.

58. Neronis IV. initio Martii, *Epistola ad Romanos*, scripta Corinthi, cum mox Hierosolymam petiturus esset Apostolus. Rom. XV. 25. Missa per Phœben, Diaconissam Eccles. in Cenchreis.

——— *Epistola ad Galatas*, in itinere Hierosolymam versus, fortassis Troade, licet subscriptio b) vetus habet, ἀπὸ Ῥώμης.

Q 2 60. Ne-

a) Ab hac Chronologia in plerisque dissentiunt Baronius in Annal. Lud. Capellus in tabella Historiæ Apostolicæ præmissa, Lud. Elias du Pin in dissertationibus Biblicis, Tillemontius in Memoriis Hist. Eccles. Huetius, Frassenius, H. Dodwellus, Sandhagenius aliique. Neque plane audeo præstare accuratissimam singulorum librorum atque Epistolarum N. T. quo singulæ scriptæ sunt temporis notationem. Verisimilem tamen exhibere me confido.

b) Subscriptionum harum, utcunque antiquarum non tanta est apud eruditos auctoritas, ut ab illa non quandoque discedendum sibi esse arbitrentur, quod Bezæ & multis aliorum testimoniis facile possit demonstrari. Neque enim ab ipsis sacris scriptoribus sunt adpositæ, sed ab Euthalio aliquo vel alio docto interprete ex conjectura adjectæ. Idem statuendum de clausulis vel inscriptionibus in versione Syriaca atque Arabica obviis.

A. C. 60. Neronis VI. *Jacobi* minoris *Epistola* Encyclica scripta Hierosolymis ante urbis excidium V. 1. tempore persecutionis II, 6. uno vel altero anno ante Jacobi martyrium, quod circa A. C. 62. pertulit.

61. Neronis VII. *Epistola prior Petri*, Romæ scripta ad Judæos in Asiatica maxime διασπορᾷ, antequam Paulus in urbem Romam veniret.

—— —— *Evangelium Matthæi*, cum Paulus prima vice Romam venisset.

62. Neronis VIII. *Epistola ad Philippenses*, Romæ sub finem primæ captivitatis Pauli, missa per Epaphroditum, qui subsidium pecuniarium Paulo à Philippensibus attulerat, & IV, 3. videtur denotari Millio per *σύζυγον γνήσιον*.

—— —— *Epistola ad Ephesios*, Romæ, per Tychicum.

—— —— *Epistola ad Colossenses*, per Tychicum & Onesimum, statim priore obsignata. Romæ.

—— —— *Epistola ad Philemonem* Colossensem, Romæ per Onesimum.

63. Neronis IX. *Epistola Pauli ad Hebræos* Hierosolymitanos XIII. 19. post Jacobum martyrio A. C. 62. affectum, quod respici videtur XIII. 7. uti per ἡγȣμένȣς presbyterium Hierosolymitanum. Scripta ex Italia, per Timotheum, cum Roma è carcere dimissus esset Paulus.

—— —— *Marci Evangelium* post Petri & Pauli ἔξοδον sive discessum ex urbe Roma, scriptum Romæ, ut testantur Epiphanius LI. 6. Theophylactus & veteres ὑπογραφαί.

64. Neronis X. *Lucæ Evangelium* & *Acta Apostolorum*, quæ in primo Pauli in urbem Romam adventu desinunt. Videtur scripsisse Lucas Alexandriæ vel Thebis Ægypti.

—— —— ante hiemem, *Epistola ad Titum*, scripta Colossis post iter per Italiæ oras susceptum. Quanquam ὑπογραφαί habent è Nicopoli Macedoniæ.

65. Neronis XI. *Epistola prior ad Timotheum*, quæ missa videtur Philippis, licet veteres ὑπογραφαί ajunt Laodiceâ.

67. Ne

A. C. 67. Neronis XIII. ante hiemem, *Epistola posterior ad Timotheum*, Romæ, in posterioribus vinculis post Apologiam primam IV. 16. cum jam tempus mortis instaret IV. 6.

—— —— *Posterior Epistola Petri*, paulo ante martyrium I. 14. quod accidit Romæ A. C. 68.

90. Domitiani IX. *Epistola Judæ*, sive illa citius scripta A. C. 71. vel 72. Vespasiani 3. vel 4. ut visum Dodwello p. 25. ad Irenæum; tamen post secundam Petri, quam respicit.

91. vel 92. Domitiani X. vel XI. *Tres Epistolæ Joannis*, Ephesi scriptæ.

96. Domitiani XV. sive ultimo, *Joannis Apocalypsis*, in Patmo.

97. Nervæ I. *Joannis Evangelium*, Ephesi, cum à Nerva ab exilio revertendi copia facta esset, vide Irenæum III. 1.

Totum divinum horum librorum corpus jampridem venit nomine *καινῆς διαθήκης* c) *novi fœderis*, sive ut non male quoque redditur, *Novi Testamenti* d): quoniam eodem veluti avthentico instrumento clare continetur Voluntas DEI de salute nostra, confirmata sanguine ac morte CHRISTI Servatoris: quemadmodum *Testamentum vetus* πρo-

c) Διαθήκη dialecto Alexandrina dicitur pro συνθήκη, ut διαβόλιον pro συμβόλιον, quemadmodum notavit Salmasius: licet Isidorus Pelus. II. Epist. 196. διαθήκην putat notare pactum sive promissum firmius quam συνθήκη. Συνθήκην etiam de lege dixit Aristoteles (observante Grotio) III. 6. politic. & Demosthenes 1. adversus Aristogiton. cujus verba laudat Papinianus lib. 1. D. tit. 3. lege 1. Similiter διατίθεσθαι de lege, pacto ac testamenti legatione poni notavit Budæus. Ita πλάκες διαθήκης *tabulæ legis*, Hebr. IX. 4. & apud Sirach. XIV. 18. ἡ διαθήκη ἀπ' αἰῶνος *vetus lex*. Philonis liber, de quo capite superiore, περὶ διαθήκης πρώτης καὶ δευτέρας *de utroque fœdere* quod Deus cum Moyse icit in monte Horeb & in agro Moabitarum. Nisi potius legendum apud Euseb. πρῶτον καὶ δεύτερον βιβλίον, Barnabæ Epist. c. IX. ἆρα οὖν κἀκεῖνοι ἐκ τῶν διαθηκῶν αὐτοῦ εἰσιν; Vet. interpres: *ergo & hi de testamento sunt?*

d) Testamenti vocabulo laxius interdum usi sunt veteres scriptores, ut cum interpres S. Irenæi II. 19. dixit *Cynicos cum Gnosticis ejusdem esse testamenti*. Ad quem locum vide, si placet, Clarissimi Grabii notas p. 142. Ceterum διαθήκης vocabulum vetustissimi quique Christiani in latina Ecclesia interpretari consveverunt *testamentum*. Ita quod Paulus Apostolus vocat διακόνους καινῆς διαθήκης, 2. Cor. III. 6. Tertullianus c. 39. De resurrectione dicit Apostolorum negotium nullum fuisse aliud, quam *veteris testamenti resignandi, & potius jam DEI in CHRISTO concionandi*. Qua ratione autem *novum* appellatur hoc testamentum, cum etiam fidelibus V. T. salus in CHRISTO proposita fuerit, dicet Eusebius libro 1. demonstrationis Evangel. Vocabulum quidem *Berith* in V. T. vix unquam pro testamento ponitur.

Epist. ad Philadelph. c. V. *προφυγὼν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς Ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς προφήτας ἀγαπῶμεν.* Disertius alterum Justini Martyris Apologia I. p. 98. à multis viris doctis jam laudatum: *οἱ γὰρ Ἀπόστολοι ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν ἀπομνημονεύμασιν* h) *ἃ καλεῖται Εὐαγγέλια, οὕτως παραδεδώκασιν.* Eodem loco lecta fuisse jam tum in Ecclesiis i) illa *ἀπομνημονεύματα*, perinde ut propheticas Scripturas testatur Justinus. Numerum quaternarium Evangeliorum celebrat Irenæus III. 1. & 11. At in Epistola ad Galatas cap. I. v. 7. per *μεταστρέψαντας τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ* Paulus non notavit *pseudapostolos veritatem Evangeliorum editorum* (illa enim tum nondum scripta erant) *interpolantes, unde sint nostra digesta*, sive nostri codices, ut illum locum videtur accepisse Marcion apud Tertull. IV. 3. sed eos qui doctrinam Evangelicam non recte docendo perverterent.

Matthæi Evangelium, ut ad illa nostra redeat oratio, rejecerunt *Cerdoniani* & *Marcion*, qui solum Lucam recipiebant. Vide de Cerdonianis appendicem ad Tertull. de præscript. c. 51. & de Marcione Irenæum lib. 1. c. 29. Epiphanium XLII. 9. Origenem in Philocalia c. 5. & 2. contra Cels. p. 77. Theodoritum lib. I. de hæreticis fabulis c. 24. At de Valentinianis nolim cum Bellarmino, k) Jansenio, aliisque affirmare solum Johannis Evangelium ab iis receptum, licet Irenæus III. c. 11. p. 220. ait eos qui à Valentino sunt eo quod est secundum Joannem plenissime uti ad ostensionem conjugationum suarum. Sane in Valentinianis commentis quæ Græce exstant ad calcem Clementis Alexandrini, loca è Matthæo & Luca proferuntur, & Tertullianus c. 38. de præscript. diserte testatur Valentinum *integro Instrumento* usum, & Scripturis *pepercisse*, nec *machæra usum palàm*, licet sensum pervertendo plus abstulerit. Est tamen Origenis locus p. 77. lib. 2. contra Celsum, qui Tertulliano videtur contradicere: *μεταχαράξαντας δὲ τὸ Εὐαγγέλιον ἄλλους*

οὐκ

h) Sic *ἀπομνημονευμάτων* libros inscripserat Xenophon, quos de dictis & factis Socratis composuit, ut dixi lib. III. cap. 4. His adde Dioscoridis Stoici *ἀπομνημονεύματα*, quibus variorum Philosophorum & virorum celebrium dicta & facta persecutus fuisse videtur, ut è Laërtio colliges atque Athenæo.

i) De more Evangelia & alios libros Biblicos in Ecclesia legendi consulenda Clariss. Wilh. Ernesti Tenzelii Exercitatio Witebergæ 1685. edita, de ritu lectionum sacrarum. Jo. Steph. Durantus II, 23. de ritibus Ecclesiæ Catholicæ, Leo Allatius de libris Ecclesiasticis Græcor. p. 33. seq. Joh. Baptista Ferrarius de ritu sacrar. Concionum lib. I. c. 15. seq. Evangelia stantes audiebant, Epistolas sedentes, ut præter Allatium p. 35. 49. notat Steph. le Moyne notis ad Varia sacra p. 987. seq.

k) Lib. I. de Verbo Dei cap. 6.

ἐκ οἶδα ἢ τοὺς ἀπὸ Μαρκίωνος, καὶ τοὺς ἀπὸ ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΟΥ, οἶμαι δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Λουκανοῦ. Itaque Origenis tempore fortaſſis Valentiniani quidam faciebant, quod Valentinum facere Tertullianus vere negavit. *Manichæi* vero & Matthæo & omnibus N. T. ſcriptis (vetus enim plane reſpuebant) ita detrahebant fidem, ut ſaltem interpolata eſſe cauſſarentur. *Solent dicere*, inquit Auguſtinus contra Adimantum c. 15. *cum Scripturarum eos urget auctoritas, hoc capitulum à corruptoribus Scripturarum inſertum eſſe Evangelio.* Confer quæ ſingillatim de Matthæo Fauſtus Manichæus apud Auguſtinum lib. XVII. c. 1. ac de Evangeliis XXXII. 3. & quæ plura ex Auguſtino loca collegit Sixtus Senenſis libro VII. Bibliothecæ Sanctæ.

Solum Matthæi Evangelium receperunt *Cerinthiani* teſte Philaſtrio c. XXXVI. neque integrum illud ſed ἀπὸ μέρους, Genealogiam potiſſimum & illa amplectentes è quibus hominem nudum CHRISTUM videbantur ſibi poſſe contendere, ut refert Epiphanius XXVIII. 5. adde XXX. 14. Itaque de aliis quam Cerinthianis capiendus Irenæus III. 11. licet alioqui deſcriptio tota non male in Cerinthianos quadret, *Qui autem Jeſum ſeparant à Chriſto, & impaſſibilem perſeveraſſe Chriſtum, paſſum vero Jeſum dicunt, id quod ſecundum Marcum eſt præferentes Evangelium, cum amore veritatis legentes illud corrigi poſſunt.* Eodem loco teſtatur *Ebionæos* Evangelio ſolo Matthæi uſos, quod monuerat etiam lib. I. c. 26. ſed Genealogiam reſecuiſſe (quod etiam in Monoteſſaro ſuo fecit *Tatianus* teſte Theodorito lib. 1. de hæret. fab. c. 20.) atque adulterato & truncato Evangelio uſos ſcribit Epiphanius XXX. 14. Euſebius autem videtur falli qui III. 27. Hiſt. Evangelium quod ſolum recepere Ebionei confudit cum Evangelio ſecundam Hebræos, quæ diverſa fuiſſe probavit præſtantiſſimus Grabe ad Irenæum p. 220 & monui in Codice Apocrypho N. T. p. 360. ubi Marium quoque notavi Mercatorem qui T. 2. edit. Garnerianæ p. 128. Ebionem Matthæi, Marci & Lucæ auctoritatem ſecutum ſcribit. Neque in viri ſummi H. Valeſii interpretatione Euſebii VI. Hiſt. 17. facile acquieveris, ubi legas *Symmachum Ebionæum adverſus Evangelium Matthæi acriter diſputare in commentariis ſuis.* Nam Græca Euſebii nihil aliud ſonant, quam quod Symmachus in ſcripto quodam ſuo (an commentariis in Matthæum, ut accepit Hieronymus, non ſatis certum eſſe puto) πρὸς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀποτεινόμενος Εὐαγγέλιον *Matthæi prolixius inſiſtens Evangelio*, ex eo hæreſin ſuam confirmare voluerit. Etiam in locis Baſilii & Chryſoſtomi quæ H. Stephanus in theſauro ad-

duxit,

etiam Parif. 1545. 8. & inter opufcula Philonis à Sichardo edita Bafil. 1527. fol. & 1583. 4.

42. Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἑρμηνεία. *Interpretatio nominum Hebraicorum in Lege ac Prophetis.* Meminit Origenes ad Johannem p. 79. fed fine Philonis nomine. Philonem auctorem laudat Eufebius II. 18. Hift. & qui latine nomina Hebraica convertit Hieronymus: *Philo, vir difertiffimus Judaorum, Origenis quoque teftimonio comprobatur edidiffe librum Hebraicorum nominum, eorumque etymologias juxta ordinem litterarum è latere copulaffe - - Origenes* vero *inter cetera ingenii fui praclara monumenta etiam in hoc elaboravit, ut quod Philo quafi Judaus omiferat* (nomina Hebraica Novi Teftamenti) *hic ut Chriftianus impleret.* Hic liber inter Philonis opera hactenus non eft ineditus, fed latine occurrit in Micropresbytico Bafil. 1550. fol. p. 361. tum inter fcripta Hieronymi Tomo III. & nuper Græca ejus fragmenta non pauca è MSS. reftituit ac cum duplici verfione latina, Hieronymi veteri & fua ipfius recenti vulgavit Joannes Marcianæus Tomo fecundo Operum Hieronymi p. 109. feq. Idem ex Philonis fcriptis reliquis nominum Hebraicorum interpretationem laudabili ftudio collegit & literarum ordine digeftam exhibuit p. 95. feq. Parif. 1699. fol. Nemo negaverit mirificas paffim occurrere in hoc libro interpretationes atque longius petitas annominationes & etymologias; fed quas tamen fcire refert ad intelligenda multa veterum loca & allegoricas, quibus paffim utuntur Sacræ Scripturæ expofitiones.

Liber de Biblicis Antiquitatibus ab Adamo ad Saulis Regis mortem, latine tantum exftat & Philoni fuppofitus effe videtur. Prodiit inter Philonis opufcula latine edita à Jo. Sichardo Bafil. 1527. fol. In Micropresbytico ibid. 1550. fol. p. 295. Inter fcriptores antiquæ hiftoriæ quos Juda Bonutius edidit, Heidelbergæ apud Commelin. 1599. 8. Vide Martinum Hankium de Romanar. rerum fcriptoribus lib. 2. p. 90. & p. 99. feq. Huic libro Trithemius, Gefnero notante, titulum tribuit *de generationis fucceffu.*

Cum Biblicis hifce Antiquitatibus non confundendum *Breviarium temporum in tres libellos* divifum, quorum primus tempora ab Adamo percurrit, usque ad captivitatem Babylonicam: fecundus usque ad Maccabæos, tertius usque ad Agrippam, tertium Judæorum Regem, quem ait auctor nugivendulus regnaffe annis XXX. *usque ad hunc ultimum annum ætatis meæ decrepitæ.* Hoc breviarium Philoni à Johanne Annio Viterbienfi fuppofitum, editum & commentario illuftratum cum ceteris ejus commentis fæpe prodiit poft editionem primam Romanam A. 1498. fol. Vide Han-

Hanckium libro laudato p. 90. & 96. seq. Tantum addam in præsenti, quod R. Azarias in Meor Enajim c. XXXII. idem breviarium Pseudo-Philonis, sive ut ipse Hebraice vocat, *Jedidai* Alexandrini, sed hinc inde interpolatum retulit Hebraice, è quo latine conversum exhibet Gvil. Henricus Vorstius in Commentario ad Chronologiam Davidis Ganz. p. 308-312. Neque aliud puto esse scriptum, quam hoc Pseudo-Philonis breviarium, quod in Catalogo Bibl. Bodlejanæ memoratur inter Philonis scripta liber *de Genealogia Christi* latine cum commentario Joh. Annii Parif. 1612.

Liber, in quo *Reges Judæorum* recensuit Philo, intercidit. Mentio est apud Clementem Alex. 1. Strom. p. 337. *Φίλων ἢ καὶ αὐτὸς ἀνέγραψε τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων διαφώνως τῷ Δημητρίῳ.* Demetrium intelligo Judæum quendam, qui scripserat librum de Regibus Judæorum sub nomine fortassis Demetrii Phalerei. Ac Philo & ipse hic fortassis alius.

III. *Editiones Philonis.*

Latinæ. Ne de Philonis scriptis à *Lilio Ægidio Libellio*, Tiphernate in latinam linguam conversis dicam, quæ Sixto IV. & Innocentio VIII. ille inscripsit, & (Gesnero teste) servat Bibliotheca Vaticana.

Opuscula pauca Philonis edita sunt à *Joh. Sichardo* Basil. 1527. fol. & 1538. 4. & in Micropresbytico A. 1550. fol. sunt autem hæc: Antiquitatum Biblicarum lib. 1. incerto interprete. Quæstionum & solutionum in Genesin lib. 1. De statu Essæorum, i. e. Monachorum, qui temporibus Agrippæ Regis Monasteria sibi fecerunt lib. 1. De nominibus Hebraicis, Hieronymo interprete: & Liber de Mundo, interprete Gvil. Budæo.

De Mundi fabricatione, de decem præceptis decalogi, de Magistratu seu Principe diligendo & de officio Judicis, *Joh. Christophorsono* interprete Antw. 1553. 4to.

Philonis scripta (quæ in Græca Turnebi editione exstant) latine versa à *Sigismundo Gelenio* Basil. 1554. fol. Lugd. 1561. 8.

Græca luculentis typis, & castigata ab *Adriano Turnebo* Paris. 1552. fol. In calce Voluminis adjectæ variæ lectiones.

Errata fere quadringenta in hac editione perquam nitidâ ex MSS. Codd. castigavit Jo. Christophorsonus Anglus ad calcem versionis suæ librorum Philonis de mundi fabricatione, de decem præceptis, de magistratu diligendo & de officio judicis, Antw. 1553. 4.

Græco-Latinæ tres hactenus prodierunt: *Prima* Genev. 1613. fol. cum *Gelenii* versione, in qua accesserunt opuscula quatuor ab *Hæschelio* primum edita cum versione *Fed. Morelli* &c. & liber de Mundo cum versione *Guil. Budæi.*

Altera Paris. 1640. fol. in qua adjunctus liber περὶ ἱερᾶς ἑβδόμης ab eodem Hœschelio vulgatus & à *Fed. Morello* versus, qui in prioribus editionibus desiderabatur.

Tertia Witeberg. 1690. fol. Parisiensem ad verbum exprimens.

Gallica per *Petrum Bellier.* Paris. 1575. fol. & ex recognitione Fed. Morelli Paris. 1612. 8.

Hæc de Philone dicta sufficiant, cui *librum Sapientiæ* quidam parum verisimili conjectura tribuerunt, ut notavi lib. III. c. 29. §. 3. Non desunt etiam viri docti, qui Philonis scripta lecta esse suspicantur S. Paulo Apostolo in Epistola ad Hebræos a) nec minus S. Johanni b) Evangelistæ: ne de Flavio Josepho dicam, ad cujus lib. IV. Antiquitatum p. 320. ita commentatur Eduardus Bernhardus vir eruditissimus, sed nimis usque acerbus Philonis reprehensor: *Hunc itaque Archæologum fortean seduxit ars Philonis, cujus sub calamo grandescunt omnia* c) *colliculique in magnos assurgunt montes. Quippe ex tota vita legislatoris præter alia argumenta utrisque usurpata facile intelligas quantum à Josepho distet Philo, à scriptore prudenti ac docto Sophista Alexandrinus, qui eloquentia Isocratis & Philosophia Peripatetica ignorantiam suam sermonis rituumque quà plurimum Hebraica Judæus licet passim redimere contendit.*

Philones alii.

Cum *Leonis Allatii* diatriba de Philonibus nunquam viderit lucem, & præter eos, quos colligit Jonsius III. 4. de scriptoribus Hist. Philosoph. alios quosdam mihi observatos videam, juvat eorum brevem catalogum hoc loco subjungere.

Philo Academicus, Clitomachi discipulus, quem Romam Mithridatico bello Athenis Romam profugum Cicero audivit. Vide Cic. IV. Academ. & Plutarchum Cicerone p. 861. & quæ dixi lib. III. c. 3.

Male

a) Hugo Grotius ad Hebr. IV. 12.

b) Joh. Clericus in Epistolis Criticis p. 316.

c) Idem Clericus V. C. ad Exodi XXIX 20. *Hujus ritus symbolici significationem optime interpretari videtur Philo, qui aliqui plerumque fidiculis ad negotium suum quicquid videtur trahit.*

Male hunc Aldobrandinus confundit cum longe antiquiore Philone dialectico, quo familiariter usus Zeno Citieus. Laërt. VII. 16. Forte autem idem est cum Philone Academico, quem Larissæum vocat Stobæus in Eclog Phys.

Philones duo inter Ægygti Episcopos, qui Sardicensi Synodo A. C. 347. subscripsere apud Athanas. Apologia 2. T. 1. p. 768.

Philo Episcopus Alogorum adversarius. Auctor prædestinati c. 30. nisi hic auctor pro Philone Judæo, apud quem frequens λόγȣ mentio, Philonem Episcopum nobis effinxit.

Philo Aristotelis servus. Laërt. V. 15. Idem forte qui ab Athenæo XIII. p. 610. Aristotelis γνώριμος sive familiaris dicitur, & contra Sophoclis Archontis decretum Philosophos, quos ille Attica ejecerat, scripto defensitavit, impugnatus vicissim à Demochare. Vide Jonsium lib. 1. c. 17.

Philo Atheniensis, in quem Lysiæ Oratio XXX. laudata Polluci IX. 5. Alius Scepticus, de quo infra.

Philo Atheniensis Architectus, Ciceroni, Straboni, Vitruvio, Plutarcho, Plinio & Ausonio memoratus, de quo dixi lib. III. c. 24. p. 590. seq. Vide & Meursii fortunam Attic. p. 59.

Philo Batonis pater apud Gruterum in Vet. inscript. p. 327.

Philo Byblius. Infra in Herennio Philone.

Philo Byzantinus Mechanicus, cujus scripta lib. III. c. 24. recensui.

Philo, Carpathius vulgo, etiam apud Svidam: sed rectius Carpasius, Carpasiæ urbis in Cypro (vide Holsten. p. 162. ad Steph. Byz.) Episcopus Epiphanii familiaris, clarus circa A. C. 400. Sub ejus nomine commentarius in Canticum Canticorum ad Eustathium presb. & Eusebium diaconum exstat è latina versione Stephani Salutati Paris. 1537. 8. apud Rob. Steph. atque inde in Bibl. Patrum. Fragmenta hujus Philonis occurrunt Græce in expositione, quam Eusebii Pamphili nomine ad Canticum Canticor. edidit Jo. Meursius. Lugd. Bat. 1617. 4. Genuinum Philonis commentarium è codice Bigotiano dicitur editurus Anselmus Bandurius, Monachus Benedictinus.

C. Cessenius Philo, qui Clodium accusavit damnavitque teste Asconio.

C. Curtius Philo, qui Consul fuit A. U. C. CCCX.

Philo Diaconus ἀπὸ Κιλικίας, quem laudat S. Ignatius Epistola ad Philadelph. c. XI. Vide infra, Philo Tarsensis.

Phi-

Philo Dialecticus Carneadis Magister, discipulus Diodori Croni. De hoc supra lib. III. c. 33. §. 7. Idem forte contra quem περὶ σημασιῶν scripsit Chrysippus. Laërt. VII. 191. & qui laudatur à Simplicio ad Categor. Philonis Dialectici Μενέξενον citat Clemens Alex. IV. Strom. p. 523.

Philo Dyrrhachiorum præfectus. Apud Clariss. Begerum T. I. thesauri Brandenb. p. 457. 460.

Philonis nescio cujus Epigramma in stolidi hominis canos legitur lib. I. Anthologiæ p 33.

Philo Gadarenus. Eutoc. ad Archimed. p. 55.

Philo Geographus, qui ante Eratosthenem & Hipparchum scripserat τὸν εἰς Αἰθιοπίαν, πλοῦν. teste Strabone II. p. 77. Eundem Philonem respici ab Antigono Carystio c. 160. Philonis Αἰθιοπικὰ laudante, probe observavit Vossius p. 403 de Hist. Græcis.

Philo Heracleotes, quem ἐν τῷ πρὸς Νύμφιν περὶ θαυμασίων allegat Porphyrius apud Stobæum Eclog. Physic. p. 130. Fortasse huic tribuendus liber, qui exstat de septem orbis spectaculis.

Herennius Philo, Byblius Grammaticus, Domitiano imperante ac deinceps quamplurimis scriptis inclaruit, præcipue 1) libris octo Φοινικικῶν, quos è Sanchoniathone interpretatum se esse ferebat. Vide si placet supra lib. I. c. 28. & Antonium Vandalen V. C. in diss. de Sanchoniethone, quem libro de Aristea subjecit. 2) libro περὶ Ἰουδαίων, quem veluti nonum Φοινικικῶν habuit Eusebius. 3) libris XXX. περὶ πόλεων καὶ οὓς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκε, cujus operis eximii epitomen tribus libris scripserat Ælius Serenus, teste Svida. 4) libris XII. περὶ κτήσεως καὶ ἐκλογῆς βιβλίων, cujus operis pars forte fuit περὶ χρηστομαθείας. Etymol. in γέρανος. 5) περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ. Vide Meursium ad Hesychium illustr. p. 217. Vossium, Jonsiumque.

Philo ὁ ἱστοριογράφος apud Theodoritum VII. Therapevt. p. 109. haud diversus mihi videtur à Byblio, de quo jam dixi.

Philo Larissæus, Philosophus Academicus. Vide supra Academicus.

Philo libertus Pompeji. Cic. ad Attic. XVI. 4. & ad famil. VIII. 8.

Philo Medicus Plutarchi æqualis II. 6. & VIII. 9. sympos. forte Philo Tarsensis, de quo infra.

Philo Metapontinus tibicen & Poëta. Stephanus Byz. in μεταπόντιον.

Philo, nescio quis, ἐν τῷ μεταλλικῷ laudatus ab Athenæo VII. p. 322.

Philo-

Philonis Monachi Græci meditatio ascetica adversus pulchritudinem mulierum. MS. in Bibl. Vindob. incipit: ἰδὼν κάλλ☉ γυναικὸς βασανίζου μου τὴν διάνοιαν.

Philo, pater Nymphodori, Historici Syracusani, in Vet. inscript. apud Gruterum p. 401.

Philo poëta, Alexandro Polyhistore antiquior, e cujus libro primo τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα versus decem Hexametros profert Eusebius IX. 20. præparat. & alios quinque è libro ejus decimo quarto, IX. 24. Sane, si Josepho fides, 1. contra Apion. p. 1051. Ethnicus hic scriptor fuit, idem ut videtur Philo, quem cum Demetrio laudat Clemens I. Strom. p. 337. Sed viri eruditi Josepho haud credentes non dubitant eum fuisse Judæum. Vide Illustris Huetii demonstrat. Evangel. p. 102. seq.

Philo procurator Ausonii Epist. XXII.

Philo Ptolemæi Philopatoris assentator. Athen. VI. p. 251.

Philo Pythagoreus. Clemens Alex. I. Strom. p. 305. & Sozom. lib. 1. c. 12.

Q. Publius Philo Consul Anno U. C. 415. 427. 435. 440.

Philo Rhetor & Philosophus cujus historiam Ecclesiasticam laudant Anastasius Sinaita & Glycas, Gvil. Caveo in diss. de scriptoribus Eccles. incertæ ætatis videtur idem esse cum Philone Carpasiæ Episcopo, qui in Epiphanii vita κληρικὸς ἀπὸ ῥητόρων appellatur. Præclara ibidem vir eruditissimus observat de Rhetoribus veteris Ecclesiæ eorumque officio sacras litteras & Hist. Ecclesiasticam tradendi.

Philo Timonis Sceptici Pyrrhonii discipulus, Atheniensis. Laërt. IX. 67. 69.

Philo Sabbathius (sive uno vocabulo potius Φιλοσαββάτι☉) Judæus qui præter Celsum ac Porphyrium Evangelia scripto oppugnavit, teste Epiphanio LI. 8. T. 1. p. 429.

Philo Sophista, cujus liber de VII. orbis spectaculis exstat. Vide quæ de eo dixi lib. III c. XXIV. §. 4. & supra, in Philone Heracleote.

Philo Tarsensis Diaconus, qui cum Agathopode & Gajo S. Ignatium è Syria Romam comitatus esse, & martyrii ejus acta concinnasse traditur. Vide Epistolam Ignatio adscriptam ad Tarsenses c. X. ad Antiochenos c. XIII.

Philo Tarsensis Medicus, cujus apud Galenum mentio. Incertum idemne Medicus hujus nominis, cujus apud Celsum & alios artis salutaris scriptores mentio, etiam apud Plutarchum.

Philo Thebanus. Plutarch. Alexandro p. 691. Respicitur idem forte à Stephano Byz. in *ἄντισσα*.

Philo Tyanensis Geometra, cujus mentio apud Pappum Alex. lib. IV. proposit. 30.

L. Veturius Philo. Liv. XXVI. 33. Consul A. U. C. 547.

CAPUT V.

De Sacris Libris Novi Fœderis.

Scriptores octo, & tabula librorum N. T. Chronologica. 1. *S. Matthæi Evangelium.* 2. *Evangelium Marci*, 3. *Lucæ Evangelium.* 4. *Et Acta.* 5. *Johannis Evangelium.* 6. *Epistolæ tres.* 7. *Et Apocalypsis.* 8. *Pauli Epistolæ XIV.* 9. *Petri Epistolæ duæ.* 10. *Jacobi Epistola.* 11. *Epistola Judæ.* 12. *Evangelium secundum Ægyptios & Hebræos.* 13. *Scripta supposita CHRISTO, Mariæ & Apostolis.* ibid. *De scriptis S. Barnabæ & Clementis Romani.* 14. *De Canone & Ordine librorum Novi Testamenti.* 15. *Codices MSti celebriores.* 16. *Editiones præcipuæ.* 17. *Versiones.* 18. *Commentarii.* 19. *Harmonia Evangelica.* 20. *Distinctio in capita & στίχους.* 21. *De lingua Hellenistica & stylo N. T.* 22.

I.

TEmporis ratio me monet sacros hoc loco referre scriptores, quorum stylo DEUS doctrinam cœlestem Evangelii de CHRISTO in humani generis salutem condi jussit. Neque enim fas erat *τοὺς αὐτοῦ Ἰησοῦ γνωρίμους καὶ ἀκροατὰς χωρὶς γραφῆς τὴν τῶν Εὐαγγελίων παραδεδωκέναι διδασκαλίαν, καὶ καταλιπεῖν τοὺς μαθητὰς χωρὶς τῶν περὶ Ἰησοῦ ἐν γράμμασιν ὑπομνημάτων*, ut ait Origenes lib. 2. contra Celsum p. 69. Sunt autem ut notissimum est hi octo, *Apostoli* quidem sex, Matthæus, Joannes, Paulus, Petrus, Jacobus & Judas: *Apostolorum discipuli* duo, Marcus & Lucas. Hi omnes excepto Johanne & Juda scripsere ante eversam à Tito Hierosolymam, stante adhuc templo; nullus vero ex his scripsisse videtur ante annum XII. Claudii Imper. Patebit hoc è brevi tabula Chronologi-

ca a) librorum N. T. secundum sententiam Jo. Pearsonii maxime in Annalibus Paulinis, & D. Jo. Millii prolegom. ad N. T. concinnata.

A. C. 52. Claudii XII. scripta *utraque ad Thessalonicenses*, non Athenis, ut habet subscriptio, sed Corinthi Act. XVIII. 5. cum Timotheus & Silas reversi essent. 2. Thess. III. 16. Respicit Petrus Apostolus 2. Epist. III. 16.

57. Neronis III. ante festum Paschale 1. Cor. V. 8. scripta *prior ad Corinthios*, cum Ephesum cogitaret Paulus, antequam Hierosolymam ascendisset, & ante iter in Macedoniam. 1. Cor. XVI. 3. 4. 5. Missa est per Stephanum, Fortunatum, Achaicum & Timotheum, à quibus litteras Corinthiorum acceperat. Meminit hujus Epistolæ Clemens Romanus Epist. I ad Corinthios. Subscriptio vetus exaratam esse refert Philippis. Confer Salmas. p. 239. de Episcopis & Presb.

——— sub extremum anni, *posterior ad Corinthios*, Philippis, per Titum & Lucam, uti habet subscriptio.

58. Neronis IV. initio Martii, *Epistola ad Romanos*, scripta Corinthi, cum mox Hierosolymam petiturus esset Apostolus. Rom. XV. 25. Missa per Phœben, Diaconissam Eccles. in Cenchreis.

——— *Epistola ad Galatas*, in itinere Hierosolymam versus, fortassis Troade, licet subscriptio b) vetus habet, ἀπὸ Ῥώμης.

Q 2 60. Ne-

a) Ab hac Chronologia in plerisque dissentiunt Baronius in Annal. Lud. Capellus in tabella Historiæ Apostolicæ præmissa, Lud. Elias du Pin in dissertationibus Biblicis, Tillemontius in Memoriis Hist. Eccles. Huetius, Frassenius, H. Dodwellus, Sandhagenius aliique. Neque plane audeo præstare accuratissimam singulorum librorum atque Epistolarum N. T. quo singulæ scriptæ sunt temporis notationem. Verisimilem tamen exhibere me confido.

b) Subscriptionum harum, utcunque antiquarum non tanta est apud eruditos auctoritas, ut ab illa non quandoque discedendum sibi esse arbitrentur, quod Bezæ & multis aliorum testimoniis facile possit demonstrari. Neque enim ab ipsis sacris scriptoribus sunt adpositæ, sed ab Euthalio aliquo vel alio docto interprete ex conjectura adjectæ. Idem statuendum de clausulis vel inscriptionibus in versione Syriaca atque Arabica obviis.

A.C. 60. Neronis VI. *Jacobi* minoris *Epistola* Encyclica scripta Hierosolymis ante urbis excidium V. 1. tempore persecutionis II, 6. uno vel altero anno ante Jacobi martyrium, quod circa A.C. 62. pertulit.

61. Neronis VII. *Epistola prior Petri*, Romæ scripta ad Judæos in Asiatica maxime διασπορᾷ, antequam Paulus in urbem Romam veniret.

—— —— *Evangelium Matthæi*, cum Paulus prima vice Romam venisset.

62. Neronis VIII. *Epistola ad Philippenses*, Romæ sub finem primæ captivitatis Pauli, missa per Epaphroditum, qui subsidium pecuniarium Paulo à Philippensibus attulerat, & IV, 3. videtur denotari Millio per *σύζυγον γνήσιον*.

—— —— *Epistola ad Ephesios*, Romæ, per Tychicum.

—— —— *Epistola ad Colossenses*, per Tychicum & Onesimum, statim priore obsignata. Romæ.

—— —— *Epistola ad Philemonem* Colossensem, Romæ per Onesimum.

63. Neronis IX. *Epistola Pauli ad Hebræos* Hierosolymitanos XIII. 19. post Jacobum martyrio A.C. 62. affectum, quod respici videtur XIII. 7. uti per ἡγουμένους presbyterium Hierosolymitanum. Scripta ex Italia, per Timotheum, cum Roma è carcere dimissus esset Paulus.

—— —— *Marci Evangelium* post Petri & Pauli ἔξοδον sive discessum ex urbe Roma, scriptum Romæ, ut testantur Epiphanius LI. 6. Theophylactus & veteres ὑπογραφαὶ.

64. Neronis X. *Lucæ Evangelium* & *Acta Apostolorum*, quæ in primo Pauli in urbem Romam adventu desinunt. Videtur scripsisse Lucas Alexandriæ vel Thebis Ægypti.

—— —— ante hiemem, *Epistola ad Titum*, scripta Colossis post iter per Italiæ oras susceptum. Quanquam ὑπογραφαὶ habent è Nicopoli Macedoniæ.

65. Neronis XI. *Epistola prior ad Timotheum*, quæ missa videtur Philippis, licet veteres ὑπογραφαὶ ajunt Laodiceâ.

67. Ne

A. C. 67. Neronis XIII. ante hiemem, *Epistola posterior ad Timotheum*, Romæ, in posterioribus vinculis post Apologiam primam IV. 16. cum jam tempus mortis instaret IV. 6.

—— —— *Posterior Epistola Petri*, paulo ante martyrium I. 14. quod accidit Romæ A. C. 68.

90. Domitiani IX. *Epistola Judæ*, sive illa citius scripta A. C. 71. vel 72. Vespasiani 3. vel 4. ut visum Dodwello p. 25. ad Irenæum; tamen post secundam Petri, quam respicit.

91. vel 92. Domitiani X. vel XI. *Tres Epistolæ Joannis*, Ephesi scriptæ.

96. Domitiani XV. sive ultimo, *Joannis Apocalypsis*, in Patmo.

97. Nervæ I. *Joannis Evangelium*, Ephesi, cum à Nerva ab exilio revertendi copia facta esset, vide Irenæum III. 1.

Totum divinum horum librorum corpus jampridem venit nomine *καινῆς διαθήκης* c) *novi fœderis*, sive ut non male quoque redditur, *Novi Testamenti* d): quoniam eodem veluti avthentico instrumento clare continetur Voluntas DEI de salute nostra, confirmata sanguine ac morte CHRISTI Servatoris: quemadmodum *Testamentum vetus* πρo-

Q 3 κεκυ-

c) Διαθήκη dialecto Alexandrina dicitur pro συνθήκη, ut διαβύλιον pro συμβύλιον, quemadmodum notavit Salmasius: licet Isidorus Pelus. II. Epist. 196. διαθήκην putat notare pactum sive promissum firmius quam συνθήκη. Συνθήκην etiam de lege dixit Aristoteles (observante Grotio) III. 6. politic. & Demosthenes 1. adversus Aristogiton. cujus verba laudat Papinianus lib. 1. D. tit. 3. lege 1. Similiter διατίθεσθαι de lege, pacto ac testamenti legatione poni notavit Budæus. Ita πλάκες διαθήκης *tabulæ legis*, Hebr. IX. 4. & apud Sirach. XIV. 18. ἡ διαθήκη ἀπ' αἰῶνος *vetus lex*. Philonis liber, de quo capite superiore, περὶ διαθήκης πρώτης καὶ δευτέρας *de utroque fœdere* quod Deus cum Moyse icit in monte Horeb & in agro Moabitarum. Nisi potius legendum apud Euseb. πρῶτον καὶ δεύτερον (βιβλίον). Barnabæ Epist. c. IX. ἆρα οὖν κἀκεῖνοι ἐκ τῶν διαθηκῶν αὐτοῦ εἰσιν; Vet. interpres: *ergo & hi de testamento sunt?*

d) Testamenti vocabulo laxius interdum usi sunt veteres scriptores, ut cum interpres S. Irenæi II. 19. dixit *Cynicos cum Gnosticis ejusdem esse testamenti*. Ad quem locum vide, si placet, Clarissimi Grabii notas p. 142. Ceterum διαθήκης vocabulum vetustissimi quique Christiani in latina Ecclesia interpretari consveverunt *testamentum*. Ita quod Paulus Apostolus vocat διακόνους καινῆς διαθήκης, 2. Cor. III. 6. Tertullianus c. 39. De resurrectione dicit Apostolorum negotium nullum fuisse aliud, quam *veteris testamenti resignandi, & potius jam DEI in CHRISTO concionandi*. Qua ratione autem *novum* appellatur hoc testamentum, cum etiam fidelibus V. T. salus in CHRISTO proposita fuerit, dicet Eusebius libro 1. demonstrationis Evangel. Vocabulum quidem *Berith* in V. T. vix unquam pro testamento ponitur.

κεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς Χριστὸν Gal. III. 17. tantiſper ſancitum erat ſanguine ac morte typica animalium Exod. XXIV. 8. Hebr. IX. 18.

II. S. MATTHÆUS, qui & *Levi* e) Marc. II. 14. & Luc. V. 27. dicitur, omnium conſenſu primus *Evangelium* litteris conſignavit, Græce ut mihi perſuadeo, non Chaldaice, vel Hebraice, ut poſt Papiam f) qui Evangelium Nazaræorum g) cum hoc confudiſſe videtur, multi veteres de Græco interprete S. Jacobo vel Paulo vel denique Luca & Joanne mirum in modum diverſa inter ſe tradentes, affirmarunt. De tempore, quando ſcripſerit, cui potius fidem habeamus quam S. Irenæo temporibus illis proximo, qui III. 1. (apud Euſeb. V. 8. Hiſt.) tradit eum edidiſſe Evangelium τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελιζομένων καὶ θεμελιούντων τὴν ἐκκλησίαν. Confer, ſi placet, egregii Doctoris Martini Chemnitii examen Concilii Tridentini pag. 16. ſeq. & eruditiſſimi Samuelis Baſnagii Annales ad A. C. LXIV. ſect. 12. Longe prius ſcripſiſſe alii referunt, at paullo juniores teſtes, ut auctor vitæ Arabice edi-

e) Levin à Matthæo diſtinguit Heracleon apud Clementem IV. Strom. p. 502. & Origenes I. contra Celſum p. 48. quorum teſtimoniis vulgarem ſententiam impugnat vir ſummus Hugo Grotius. Huic vide quæ præter Calovium τὸν μακαρίτην reſpondet Cotelerius in notis ad Conſtitut. Apoſtol. VIII. 22. & præclarus Dodwellus diſſ. 1. in Irenæum § 34.

f) Apud Euſeb. III. 39. Hiſt. Eccleſ. Adſentitur Papiæ etiam Jo. Millius in prolegomenis ad N. T. p. 8. & conjicit Matthæum ſcripſiſſe Evangelium ſuum in gratiam Hebræorum fidelium qui antea parum accurata διηγήσει ſive Evangelio ſecundum Hebræos uſi fuiſſent. Non diu poſt, Jacobum minorem curaſſe, ut Græca etiam verſio legeretur.

g) Vide, ſi juvat, quæ ſcripſi in Codice Apocrypho N. T. p. 356. 368. 668. & Eraſmi Apologiam adverſus Stunicam. Nota etiam Syriacam veterem Matthæi verſionem de Græco videri translatam non de Hebraico, & Marco ac Clementi Græcum Matthæum lectum, cujus etiam verbis quandoque utuntur. Hebraicæ vero quæ exſtant Matthæi editiones recens à Judæis vel Chriſtianis elaboratæ ſunt, & abſurdiſſime pro Matthæo authentico haberentur, ſive *Munſteriana* illa Baſil. 1537. fol. Henrico VIII. Angliæ Regi inſcripta & verſione atque commentario adverſus Judæos inſtructa; ſive *Tiliana*, quam ex Italia attulit Jo. Tilius & Joh. Mercerus latine tranſtulit Pariſ. 1555. 12. Munſteriana recuſa eſt Baſileæ 1557. 8. addita Epiſtola ad Hebræos Hebraice verſa cum latina translatione & Baſil. 1582. 8. etiam Pariſiis 1551. 8. cum præfatione Jo. Quinquarborei Aurilacenſis Aruerni. Tilianæ ſtylum terſiorem eſſe obſervant viri docti, & Matth. XVI. 17. Romano adulari Pontifici. Vide Lud. de Dieu ad Matth. p. 529. ſeq. Wagenſeilii Sotam p. 597. 1122. Rich. Simonis Hiſt. Criticam lib. 2. p. 231. ſeq. & lib. 3. p. 789. Millii prolegomena ad N. T. p. 116. 127. Utramque à Judæis è latina verſione veteri expreſſam eſſe conjicit Huetius de claris interpretibus p. 181. Exſtat & Matthæi Evangelium Hebraice in Novo teſtamento polyglotto Eliæ Hutteri. Aliam MStam verſionem Hebraicam ſe in manibus habere teſtatus eſt vir eruditiſſimus Rich. Simon.

editus à Kirstenio, * Menologium ab Ughello T. 6. Italiæ S. vulgatum 16. Nov. Auctor Operis imperf. in Matthæum, Theophylactus, Euhymius & alii, ne de subscriptione, quæ in variis Codicibus legitur, dicam. Hos, si audias, jam anno post CHRISTI adscensionem octavo vel nono Evangelium ediderit Matthæus, quæ sententia probatur etiam Seldeno VII. 12. de jure Nat. & gentium, & ex antiquis Cosmæ Indopleustæ lib. V. Cosmographiæ Christianæ p. 245. Ita enim ille de Matthæo: ὗτος πρῶτος τῶν Εὐαγγελιστῶν συγγραψάμενος Εὐαγγέλιον ... διωγμοῦ γενομένου ἐν Ἱεροσολύμοις ὅτε τὸν Στέφανον ἐλιθοβόλησαν, μέλλων καὶ αὐτὸς τὰ Ἱεροσόλυμα καταλιπεῖν, αἰτησάντων αὐτὸν τινων τῶν πιστῶν ἔγγραφον αὐτοῖς διδασκαλίαν καταλιπεῖν, δοκιμάσας τὴν ἐν σαρκὶ μᾶλλον ἐπὶ γῆς διατριβὴν τοῦ κυρίου, αὐτοῖς ἀνεγράψατο. Verisimilior Chronici Alex. & Nicephori II. 45. sententia, qui decimo quinto post adscensionem Christi anno scripsisse Matthæum affirmant. Anticipationibus abundare Matthæi Evangelium, nec Chronologiæ æque ac Lucam vel Joannem esse observantem, notavit Basnagius ad A. C. XXX. sect. 56. Titulum *Evangelii* an ipse præfixerit Matthæus, dubitari possit, quia incipit ejus liber his verbis: Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Et qui monent ipsum notanter præfixisse titulum, Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον non τοῦ Ματθαίου, haud cogitant unum idemque hæc duo significare, ut recte animadversum Joanni Drusio est in præteritis, & lib. I. quæst. Hebr. cap. 23. Primis vero Christianis omnis doctrina de Christo Evangelium appellabatur, Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ut Marci I 14. unde Paulus plus simplici vice ad Evangelium suum provocat, atque Evangelistæ dicuntur quoque Philippus & illi quorum nulla proprie dicta exstabant Evangelia. Etiam Angelus Lucæ II. 10. Evangelistam gerit, εὐαγγελιζόμενος χαρὰν pastoribus, & Joannes Baptista pœnitentiæ præco εὐηγγελίζετο τὸν λαὸν Luc. III. 18. Neque enim semper hoc verbum læti ac jucundi nuncii significatio est, quemadmodum patet ex hoc loco Epistolæ primæ earum quæ Phalaridi tribuuntur: οὐκ ἀγνοῶ δὲ λύπας εὐαγγελιζόμενος σοι καὶ δάκρυα. Vocabulum εὐαγγελίων triplici notione apud scriptores reperitur, vel pro fausto nuncio, ut apud Plutarchum Pompejo p. 640. γραμματηφόροι προσήλαυνον ἐκ Πόντου κομίσαντες εὐαγγέλια. Vel pro præmio boni nuncii, ut apud Ciceronem II. 3. & 12. ad Atticum: vel pro sacrificio quod accepto læto nuncio offerebant, ut in ejusdem Plutarchi Phocione p. 749. Φιλίππου δὲ ἀποθανόντος εὐαγγέλια θύειν τὸν δῆμον οὐκ εἴα. Antiquissimum vero de Evangeliis, quatenus hoc vocabulo commentarii Apostolici de vita ac scriptis JESU CHRISTI denotantur, testimonium est Ignatii Epist.

* Rev. D. Tho. Ittigius prælect. MSS. de Matthæo § 3.

Epist. ad Philadelph. c. V. προσφυγὼν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς Ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας, καὶ τοὺς προφήτας ἀγαπῶμεν. Disertius alterum Justini Martyris Apologia I. p. 98. à multis viris doctis jam laudatum: οἱ γὰρ Ἀπόστολοι ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν ἀπομνημονεύμασιν h) ἃ καλεῖται Εὐαγγέλια, οὕτως παραδεδώκασι. Eodem loco lecta fuisse jam tum in Ecclesiis i) illa ἀπομνημονεύματα, perinde ut propheticas Scripturas testatur Justinus. Numerum quaternarium Evangeliorum celebrat Irenæus III. 1. & 11. At in Epistola ad Galatas cap. I. v. 7. per μεταστρέψαντας τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ Paulus non notavit *pseudapostolos veritatem Evangeliorum editorum* (illa enim tum nondum scripta erant) *interpolantes, unde sint nostra digesta*, sive nostri codices; ut illum locum videtur accepisse Marcion apud Tertull. IV. 3. sed eos qui doctrinam Evangelicam non recte docendo perverterent.

Matthæi Evangelium, ut ad illa nostra redeat oratio, rejecerunt *Cerdoniani* & *Martion*, qui solum Lucam recipiebant. Vide de Cerdonianis appendicem ad Tertull. de præscript. c. 51. & de Marcione Irenæum lib. 1. c. 29. Epiphanium XLII. 9. Origenem in Philocalia c. 5. & 2. contra Cels. p. 77. Theodoritum lib. I. de hæreticis fabulis c. 24. At de Valentinianis nolim cum Bellarmino, k) Jansenio, aliisque affirmare solum Johannis Evangelium ab iis receptum, licet Irenæus III. c. 11. p. 220. ait eos qui à Valentino sunt eo quod est secundum Joannem plenissime uti ad ostensionem conjugationum suarum. Sane in Valentinianis commentis quæ Græce exstant ad calcem Clementis Alexandrini, loca è Matthæo & Luca proferuntur, & Tertullianus c. 38. de præscript. diserte testatur Valentinum *integro Instrumento* usum, & Scripturis *pepercisse*, nec *machæra usum pslàm*, licet sensum pervertendo plus abstulerit. Est tamen Origenis locus p. 77. lib. 2. contra Celsum, qui Tertulliano videtur contradicere: μεταχαράξαντας δὲ τὸ Εὐαγγέλιον ἄλλους

οὐκ

h) Sic ἀπομνημονευμάτων libros inscripserat Xenophon, quos de dictis & factis Socratis composuit, ut dixi lib. III. cap. 4. His adde Dioscoridis Stoici ἀπομνημονεύματα, quibus variorum Philosophorum & virorum celebrium dicta & facta persecutus fuisse videtur, ut è Laërtio colliges atque Athenæo.

i) De more Evangelia & alios libros Biblicos in Ecclesia legendi consulenda Clariss. Wilh. Ernesti Tenzelii Exercitatio Witebergæ 1685. edita, de ritu lectionum sacrarum. Jo. Steph. Durantus II. 23. de ritibus Ecclesiæ Catholicæ, Leo Allatius de libris Ecclesiasticis Græcor. p. 33. seq. Joh. Baptista Ferrarius de ritu sacrar. Concionum lib. I. c. 15. seq. Evangelia stantes audiebant, Epistolas sedentes, ut præter Allatium p. 35. 49. notat Steph. le Moyne notis ad Varia sacra p. 987. seq.

k) Lib. I. de Verbo Dei cap. 6.

οὐκ οἶδα ἢ τοὺς ἀπὸ Μαρκίωνος, καὶ τοὺς ἀπὸ ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΟΥ, *οἶμαι δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Λουκανοῦ.* Itaque Origenis tempore fortaſſis Valentiniani quidam faciebant, quod Valentinum facere Tertullianus vere negavit. *Manichæi* vero & Matthæo & omnibus N. T. ſcriptis (vetus enim plane reſpuebant) ita detrahebant fidem, ut ſaltem interpolata eſſe cauſſarentur. *Solent dicere*, inquit Auguſtinus contra Adimantum c. 15. *cum Scripturarum eos urget auctoritas, hoc capitulum à corruptoribus Scripturarum inſertum eſſe Evangelio.* Confer quæ ſingillatim de Matthæo Fauſtus Manichæus apud Auguſtinum lib. XVII. c. 1. ac de Evangeliis XXXII. 3. & quæ plura ex Auguſtino loca collegit Sixtus Senenſis libro VII. Bibliothecæ Sanctæ.

Solum Matthæi Evangelium receperunt *Cerinthiani* teſte Philaſtrio c. XXXVI. neque integrum illud ſed *ἀπὸ μέρους*, Genealogiam potiſſimum & illa amplectentes è quibus hominem nudum CHRISTUM videbantur ſibi poſſe contendere, ut refert Epiphanius XXVIII. 5. adde XXX. 14. Itaque de aliis quam Cerinthianis capiendus Irenæus III. 11. licet alioqui deſcriptio tota non male in Cerinthianos quadret, *Qui autem Jeſum ſeparant à Chriſto, & impaſſibilem perſeveraſſe Chriſtum, paſſum vero Jeſum dicunt, id quod ſecundum Marcum eſt præferentes Evangelium, cum amore veritatis legentes illud corrigi poſſunt.* Eodem loco teſtatur *Ebionæos* Evangelio ſolo Matthæi uſos, quod monuerat etiam lib. I. c. 26. ſed Genealogiam reſecuiſſe (quod etiam in Monoteſſaro ſuo fecit *Tatianus* teſte Theodorito lib. 1. de hæret. fab. c. 20.) atque adulterato & truncato Evangelio uſos ſcribit Epiphanius XXX. 14. Euſebius autem videtur falli qui III. 27. Hiſt. Evangelium quod ſolum recepere Ebionei confudit cum Evangelio ſecundam Hebræos, quæ diverſa fuiſſe probavit præſtantiſſimus Grabe ad Irenæum p. 220 & monui in Codice Apocrypho N. T. p. 360. ubi Marium quoque notavi Mercatorem qui T. 2. edit. Garnerianæ p. 128. Ebionem Matthæi, Marci & Lucæ auctoritatem ſecutum ſcribit. Neque in viri ſummi H. Valeſii interpretatione Euſebii VI. Hiſt. 17. facile acquieveris, ubi legas *Symmachum Ebioneum adverſus Evangelium Matthæi acriter diſputare in commentariis ſuis.* Nam Græca Euſebii nihil aliud ſonant, quam quod Symmachus in ſcripto quodam ſuo (an commentariis in Matthæum, ut accepit Hieronymus, non ſatis certum eſſe puto) *πρὸς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀποτεινόμενος Εὐαγγέλιον Matthæi prolixius inſiſtens Evangelio*, ex eo hæreſin ſuam confirmare voluerit. Etiam in locis Baſilii & Chryſoſtomi quæ H. Stephanus in theſauro ad-

duxit, & quæ Valesio ansam interpretationis suæ dedisse videntur, *ἀποτείνεσθαι πρός τινα* commode exponi potest *diutius alicui inhærere*, non ut exponit Stephanus, *in aliquem invehi*. Miror quoq; quales fuerint Ebionei, qui Methodio teste in Convivio decem virginum p. 133. Scripturas à Spiritu S. inspiratas negabant, *ἐξ ἰδίας κινήσεως τὰς προφήτας λελαληκέναι φιλονεικοῦντες*. De Tychio Messaliano Euthymius apud Lambecium III. p. 171. *καὶ ἑτέρας μὲν θείας γραφὰς διέφθειρε καὶ παρερμήνευσε, κατ' ἐξαίρετον δὲ ἅπαν τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, καὶ πάσας τὰς περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ῥήσεις εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα παρερμήνευσε.* Ex his verbis satis patet Matthæi Evangelium à Tychio non rejectum, nec corruptum, sed tantum falsis interpretationibus perversum fuisse. Recentiore ætate non memini exstitisse Christianorum quenquam ea impudentia, qui Matthæi auctoritati divinæ derogare voluerit præter Anabaptistas nonnullos, à quibus capita quædam temere vocata in dubium notarunt Sixtus Senensis lib. VII. Bibl. Frassenius disquisit Bibl. p. 665. seq. & Rich. Simon libri I. Hist. Criticæ N. T. p. 100. Hisce addi potest Natalis Albertus de Versé auctor recens libri qui inscribitur tombeau du Socinianisme, cujus hæc sunt verba p. 167. *il est certain que ce que nous appellons presentement l'Evangile de S. Matthieu n'est qu'une traduction fort suspecte, S. Hierome nous apprenant que l'Evangile Hebreu de S. Matthieu étoit fort different du Grec.* Ibidem initia Evangeliorum Matthæi, Lucæ & Joannis sollicitat & pro addititiis habet satis absurde.

III. MARCUS Evangelista utrum à Joanne Marco S. Barnabæ consobrino de quo Act. XII. 12. XV. 37. Coloss. IV. 10. & 2. Tim. IV. 11. & Philem. 23. distingui a) debeat, non plane videtur exploratum. Filius h. e. discipulus appellatur à Petro 1. Epist. V. 13. Confer Euseb. II. 15. Hist. Patria Cyreneus fuisse traditur in Actis de vita Marci quæ græce & latine edidit Henschenius ad 25. April. & sæculo quarto vel quinto scripta esse conjicit Tillemontius; septimo vel octavo, Elias du Pin. Genere sacerdotali fuisse Marcum pseudo-Hieronymus & Beda scripsit, primum Alexandriæ Episcopum multi b) prodiderunt licet *οἰκουμενικὸν* potius pro more Apostolico, non *τοπικὸν* egisse contendit Salmasius sive Walo Messalinus p. 204. 211. 261. Judæum *Ἑβραΐζοντα* magis quam *ἑλληνίζοντα* Grotius conjicit è fre-

a) Distinguunt præter alios quam plurimos Cotelerius ad Const. Apost. II. 57. p. 262. & Tillemont. T. 2. Memor. Ecclesf. p. 159. seq. At diversos esse negant Sam. Basnage ad A. C. 66. n. 15. seq. & Jo. Georg. Dorsheus ὁ μακαρίτης prolegom. commentarii ad Marcum.

b) Petav. dogm. Theol. T. 3. p. 697. seq. 711.

è frequentioribus Hebraismis ad Marc. V. 25. VI. 14. IX. 42. X. 26. &c. Evangelium suum scripsit Romæ c) ut videtur, non latine d) sed Græce, post Petri & Pauli ἔξοδον sive discessum e) ex urbe Roma circa A. C. LXIII. f) Πέτρε ἐν Ῥώμῃ ἐντειλαμένε αὐτῷ, ut præter alios affirmat Cosmas Indopleustes lib. V. Topographiæ Christianæ p. 246. Nam, & Papiæ apud Euseb. III. ult. & Irenæo III. 11. atque inde aliis pluribus veteribus Marcus *interpres* g) & *sectator Petri* dicitur, atque ὑπαγορευθὲν ὑπὸ

c) Epiphan. LI. 6. Theophilact. & Veteres ὑπογραφαὶ Gvil. Cave in vita Marci §. V.

d) Latine scripsisse Marcum nusquam affirmant tot veteres pro hac sententia laudati, à Melchiore Inchofero lib. V. Historiæ sacræ latinitatis cap. 8. ne quidem Nazianzenus, licet ait eum scripsisse Ἰταλίῃ h. e. in Christianorum usum in Italia. At in pseudo Damasi Pontificiali fateor illud satis aperte innui nam in vita Petri; *Hic* inquit, *scripsit duas Epistolas quæ Catholicæ nominantur, & Evangelium Marci quia Marcus auditor ejus fuit & filius de baptismo, quæ post omnem quatuor Evangeliorum fontem, quæ ad interrogationem & testimonio ejus hoc est Petri formata sunt, dum alius* (Marcus) *Latine aliusque* (Lucas) *Græce, & alius* (Matthæus) *Hebraice consonant, tamen ejus testimonio sunt firmata.* Sed neque ejus scriptoris, neque Petri de Natalibus qui IV. 86. Catalogi ab ipso Marco Græcè versum Aquilejæ refert, neque Orientalium recentiorum vel deceptorum vel male intellectorum (nam per Romanam linguam etiam ab illis Græcam quandoque intelligi observavit Seldenus) tanta est auctoritas, ut illis assentiendum sit contra silentium & contraria Veterum testimonia Hieronymi, Chrysostomi, Augustini. Etiam αὐτόγραφον quod jactatur S. Marci Venetum, Græcis literis exaratum esse testantur Baronius ad A. C. 45. n. 41. Honoratus Nicquetus de titulo S. Crucis Christi p. 93. & Maximilianus Misson in Itinerario. Sed licet illum Codicem Latinum esse demus Genebrardo, Gretsero, Cicconio, Montfaucono, tamen vix quisquam est nostra ætate inter viros eruditos Romanæ etiam Ecclesiæ, qui Marcum latine scripsisse sibi persuadent, ut patet evolventi scripta Rich. Simonis, Eliæ du Pin, Tillemontii, Frassenii, aliorumque. Confer Seldenum ad Eutychii Origenes Alexandrinas p. 152. & Kortholti τοῦ μακαρίτου librum de Variis Bibliorum editionibus p. 71. seq. Ernesti Christiani Schrœdteri Exerc. de lingua Marci avthentica Witeberg. 1702.

e) Ita potius cum viris doctis intellexerim verba Irenæi III. 1. quæ laudat Eusebius V. 8. Hist. Similiter Chrysostomi locum exponit Halloisius T. 1. vitarum Scriptor. Oriental. p. 384. b.

f) Alii longe prius scripsisse malunt, anno quarto Claudii Cæsaris Vide Selden. de jure Nat. p. 887.

g) Sic Titum Pauli interpretem vocat Hieronymus, Glauciam Petri interpretem Clemens VII. Strom. p. 549. quod non aliter intelligendum puto, quam Apostolos his usos esse veluti discipulis ad mandata sua dogmataque absentibus perferenda. Vide interim si placet quæ de hoc ἑρμηνέων Apostolicorum munere tradit Rich. Simon lib. 1. Hist. Crit. N. T. cap. 10. & p. 332. seq. & in novis observationibus p. 119. seq. Sam. Basnage T. 1. Annal. p. 750. seq. ad A. C. 66. n. 13. seq. & Dan. Heinsius prolegom. ad Exerc. in N. T. p. 23.

ὑπὸ Πέτρου Evangelium suum edidisse. Multa eadem quæ Matthæus & iisdem quandoque verbis sed brevius tradit, unde *pedissequum & breviatorem Matthæi* vocat Augustinus lib. I. de consensu Evangelistarum c. 2. Quanquam vero negare nolim Matthæi librum ab eo visum, tamen patet eum Matthæi abbreviatorem h) non esse, qui non modo Genealogiæ & aliorum haud paucorum quæ persequitur Matthæus, ne verbo quidem meminit, sed & alia plenius alioque ordine, alia denique refert quæ in Matthæo plane frustra quæras. Petri quoque Apostoli abnegationem disertius describit *XIV.* 66. seq. quod à Petro didicisse Marcum notat Chrysostomus homil. *LXXXVI.* in Matth. p. 889. & ex hoc integritatem ejus fidemque jubet cognoscere, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἔκρυψε τὸ ἐλάττωμα τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων σαφέστερον ἀπήγγειλεν. Idem Chrysostomus Homil. IV. in Matth. p. 34. observat quod Marcus imitatus sit succinctam Petri brevitatem, uti Lucas Pauli copiam: καὶ ἕκαστος δὲ ὁμοίως τὸν διδάσκαλον ἐμιμήσατο, ὁ μὲν τὸν Παῦλον ὑπὲρ τοὺς ποταμοὺς ῥέοντα, ὁ δὲ τὸν Πέτρον βραχυλογίας ἐπιμελούμενον.

Marci Evangelium rejecerunt olim Cerinthiani, Cerdoniani, Marcion & Ebionitæ, de quibus paullo ante in Matthæo dixi. De duodecim versibus postremis capitis ultimi quæ in nonnullis codicibus omissa, Marco quidam male abjudicant, vide sis disputata à me in Codice Apocrypho N. T. p. 326. seq. & V. C. Eliæ du Pin prolegomena Biblica part. 2. p. 35. seq.

IV. LUCAS sive Lucius, i) Antiochenus, incertum num idem cum Luca Medico Coloss. IV. 14. k) quin Judæus fuerit, at antequam

h) Confer Fabrum Stapulensem initio commentarii in Marcum, Grotium ad Matth. XXIV. 36. Casp. Hermannum Sandhagenium τὸν μακαρίτην Decade prima Epistola Theolog. 1. Rich. Simonem lib. I. Hist. Crit. N. T. p. 108. & Jo. Millium prolegom. ad N. T. p. 12. seq.

i) Λούκιος dicitur S. Nazianzeno: Ματθαῖος μὲν ἔγραψεν Ἑβραίοις θαύματα Χριστοῦ, Μάρκος δ' Ἰταλίῃ, Λούκιος Ἀχαΐδι. Fuerunt enim jam olim qui teste Origene Lucam eundem putarunt cum Lucio quem Paulus inter συγγενεῖς suos refert Rom. XVI. 21. Neq; verisimilitudine destituitur hæc sententia, licet Grotius hunc Lucium putat esse Λούκιον illum Cyrenæum Act. XIII. 1. & Lucæ nomen suspicatur potius esse decurtatum pro Lucillio. In calce codicis Cottoniani atque in aliis apud Jo. Mabillonium p. 111. T. 1. musei Ital. legitur: *Explicit liber Evangelii secundum Lucanum.* Nimirum illa ætate pro Beda dicebant Bedanum, pro Offa Offanum & similia, ut observavit Hickesius lib. 2. thesauri septentrional. p. 251.

k) Paulinus Natali IX. Felicis: *Hic Medicus Lucas, prius arte, deinde loquela: Bis Medicus Lucas.* Confer Muratorii V. C. ἀνέκδοτα T. 1. p. 8. Sed Lucam Medicum à Luca Evan-

quam CHISTO nomen daret, ne dubito quidem, præcipue si verum est quod legas in Origenes sive Adamantii cujusdam dialogis adversus Marcionitas p. 8. & Epiphanii LI. 11. eum fuisse è numero *LXX.* discipulorum. Neque adeo repugnat & Lucam & Marcum ex illis fuisse, licet veteres miro consensu ut Marcum Petri, ita Lucam tradunt Pauli fuisse interpretem, & sectatorem. Haud dubie enim Apostolorum etiam præ *LXX.* illis magna prærogativa erat. Neque obstat porro quod Lucas affirmat se ea scribere quæ acceperit ab illis qui fuissent *οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται.* Nam non de omnibus *LXX.* dici hoc poterat quod Act. I. 21. seq. ad Apostolum requiritur, ut CHRISTO semper adfuerint à tempore baptismatis Joannis, usque dum in cœlos sublatus est. Ex eo ipso loco constat, non à Paulo solo Evangelium Lucæ esse suppeditatum, ut legitur apud Irenæum III. 1. & in Synopsi Athanasii junioris: ὑπηγορεύθη μὲν ὑπὸ Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, συνεγράφη δὲ καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ μακαρίου Ἀποστόλου l) καὶ ἰατροῦ. Sed si à Paulo forte quædam hausit, ut Tertull. IV. 2. & 5. ad Marcionem quoque confirmat, ea fuisse paucissima, pleraque autem omnia ab αὐτόπταις reliquis Apostolis accepisse. Neque enim Paulus fuerat αὐτόπτης. Itaque & Eusebius III. 24. affirmat Lucam ex Pauli contubernio, καὶ τῆς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων ὁμιλίας ὠφελημένον, *& reliquorum Apostolorum sermonibus* (Petri maxime, ut habet pseudo Dorotheus) *adjutum* scripsisse: è quo tamen neutiquam sequi arbitror, Lucam nullis plane rebus interfuisse ipsum, aut nunquam adfuisse Domino in his terris versanti, quemadmodum illi sentiunt qui ipsum credunt fuisse ex Hellenistis A. C. XLI. Antiochiæ conversis Act. XI. 20. Ut vero alte & à capite omnia posset accurate repetere, παρακολουθῆσαι πᾶσιν ἀκριβῶς atq; ad finem plene deducere, quoniam haud semper neq; maximam partem adfuisset, non sufficiebat ipsi sua αὐτοψία, sed uti Spiritu S. adspirante, ita

R 3 & Apo-

Evangelista distinguit Sam. Basnagius quem vide ad A. C. 60. num. 33. Idem num. 32. de Sila sive Silvano intelligit verba 2. Cor. VIII. 19. *cujus laus magna est in Evangelio,* quæ de Luca interpretati rectius ni fallor sunt interpolator Epistolæ Ignatii ad Ephes. §. 15. Origenes, Hieronymus & alii veteres. In Bibl. Renati Moreau fuit *Epistola Lucæ ad Medicum Claudium Galenum* teste Labbeo Bibl. nova MSS. p. 217. Sed non minus conficta fuit hæc Epistola, quam imagines quas à Luca pictas referunt Jo. Phocas apud Allatium in συμμίκτοις p. 36. & alii scriptores exigua fide digni, quos explodit Jo. Reiskius in erudito tractatu de imaginibus JESU CHRISTI p. 129. seq.

l) Proprie non Apostolus erat sed Apostolicus, non Magister sed discipulus, ut ait Tertullianus IV. 2. contra Marcion. Nonnunquam tamen viri etiam Apostolici veteribus veniunt nomine Apostolorum, ut multis exemplis docuit Frid. Spanhemius lib. III. Misc. sacr. diss. de Apostolatu T. 2. Opp. p. 295. Sic Lucas Apostolus dicitur etiam Idatio in fastis.

& Apostolorum qui rebus interfuerant testimonio opus erat. Alexandriæ Evangelium protulisse Lucam, Syrus interpres annotavit. Alexandriam intelligi Troadis m) ubi Pauli se comitem factam testatur Lucas Act. XVI. 11. Græce scripsit non Syriace n) licet Antiochenus, atque *inter omnes Evangelistas græci sermonis, eruditissimus*, agnoscitur ab Hieronymo Epist. 145. ad Damasum, & ad VI. Esaiæ. Hebraismos equidem in Luca quoque non paucos observasse sibi visus est vir eruditus Jo. Vorstius, sed nimis illum liberalem fuisse in anumerandis sacrorum N. T. scriptorum Hebraismis, jam spirantem adhuc monuerat amicus Tho. Reinesius in Epistolis ad eum scriptis, & pluribus exemplis docuit egregius juvenis Horatius Vitringa in flore ætatis nuper extinctus. Certe *audacius quam verius hoc contendi* à Vorstio recte affirmat Rev. D. Jo. Henr. Majus in Examine Hist. Criticæ Simonianæ p. 375. *Lucam plus Hebraismorum quam ceteros scriptores sacros usurpasse.* Post Matthæum & Marcum scripsisse videtur Lucas, plerorumq; omnium judicio recentium veterumque, Irenæi III. 1. Tertulliani IV. 5. contra Marcion. Eusebii III. 24. Hist. Augustini II. 2. de consensu Evangelist. &c. Etiam Marci o) vestigiis insistentem observasse sibi visus est Grotius ad Marci I. 4. & 23. II. 12. 21. IV. 20. 21. VI. 14. XII. 40. &c. Unus Clemens Alex. in Hypotyposeon libris Lucam Marco præponere videtur, apud Euseb. VI. 14. Hist. dum ait prima scripta esse Evangelia in quibus genealogia texitur. προγέγραπ]αι τῶν Εὐαγγελίων τὰ τὰς περιέχοντα γενεαλογίας. Deniq; Samuel Basnagius p) non dubitavit affirmare quod ipso Matthæo prior, adeoq; omnium Evangelistarum primus Lucas scripserit. Sed pace viri eruditissimi licebit verba prima Evangelii Lucæ ita intelligere, ut Matthæo & Marco illa neutiquam detrahant, licet & hos respexerit Lucas inter illos πολλὰς. Neque enim ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι aliud est quam ἀνετάξαντο ut Casaubono notis ad Lucam probe observatam. Sic Diodorus Sic. in præfat. Histor. ὀλίγοι δ' ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἀρξάμενοι τὰς κοινὰς πράξεις ἐπεχείρησαν ἀναγράφειν μέχρι τῶν καθ' αὐτοὺς καιρῶν. Hippocrates de veteri Medicina: ὁκόσοι ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν. Quid igitur injurii est in sacros illos scriptores, quando Lucas ait alios quidem, neque unum sed plures, scripsisse ante se de rebus JESU CHRISTI, (utrum simul respexerit Evangelium secundum Hebræos, Evangelium secun-

m) vide Sam. Petiti Varias lect. lib. I. cap. 12.
n) Conf. Fulleri Sacr. Misc. IV. 1.
o) Idem notat Millius prolegom. in N. T. p. 14.
p) Sam. Basnage Annal. ad A. C. LX. n. 31. T. 1. p. 712.

cundum Ægyptios, παραδόσεις Matthiæ &c. docti judicent) quorum laudatissimo exemplo incitatus ipse quoq; voluerit hoc aggredi, omnibus usque ab stirpe diligenter inquisitis, ut Theophilus haberet scripto etiam consignata illa quæ è Lucæ sermonibus coram perceperat. Hic enim sensus verborum *ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης* q) *λόγων τὴν ἀσφάλειαν.* Theophilum illum virum fuisse in dignitate constitutum jam supra p 90. observavi ex elogio *κρατίστου* quod Lucas ei tribuit, quod possit etiam confirmari è recognitionibus pseudo Clementis X. 71. si fides scripto nullius fidei, ubi inter conversa Antiochiæ à Petro plus quam decem millia hominum refertur Theophilus, *cunctis potentibus in civitate sublimior, qui domus suæ ingentem Basilicam Ecclesiæ nomine consecravit, in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo cathedra.*

Lucæ Evangelium rejecerunt Cerinthiani, & Ebionitæ: solum illud recipientibus Cerdonianis & Marcione, sed qui mirifice interpolatum r) & primis capitibus truncum variisque locis mutilatum habuit atque ut videtur s) sine Lucæ nomine præfixo, & præmissis vicissim t) Marcionis antithesibus. Non omnia tamen quæ aliter legisse referunt Tertullianus & Epiphanius, totidem Marcionis corruptiones fuisse videntut, cum nonnulla forte ita repererit in suis codicibus, ut recte viri docti annotarunt. Quemadmodum locus de eo qui sabbatho opus famulum faciebat, qui in quibusdam Codd. legitur post Luc. VI. 5. non à Marcionitis ut volebant Grotius & Arnaldus, sed ex Evangelio Ægyptiorum adjectus esse videtur Millio p. 30. prolegom. ad N. T. Joannem vero Bodinum qui Marcionem secutus prima Lucæ capita in dubium vocavit, confutat illustris Huetius demonstrat. Evangel. IX. 9. 7. p. 776. seq.

V. Evangelio etiam alterum *λόγον* sive librum, *πράξεις* nimirum *Ἀποστόλων* Lucas subjecit, cui ACTA APOSTOLORUM diserte tribuunt etiam veteres, ut Irenæus III. 15. & 19. Tertullianus de jejuniis c. 10. *commentarium Lucæ* appellans, ut alios juniores omittam. In codicibus quibusdam nomen auctoris non fuit adscriptum, forte quod tanquam *δεύτερος λόγος* Evangelio statim subjunctus fuit hic liber, ut suspicatur Clariss. u) Dodwellus. Plerique tamen Codi-

q) Vide Salmas. de Hellenistica p. 103. & Sviceri thesaurum in *κατηχέω.*

r) Irenæus lib. I. cap. 29. lib. 3. c. 11. Tertull. IV. contra Marcion. & Epiphan. hæres. XLII. 10. seq. T. 1. p. 310. seq.

s) Confer Rich. Simonis lib. 1. Hist. Crit. N. T. p. 125.

t) Tertull. IV. 4. contra Marcion.

u) Dodwell. diss. I. ad Irenæum p. 69.

Codices hunc titulum præfixum habent: x) Λȣκᾶ Εὐαγγελιςȣ̃ πράξεις Ἀποςόλων, vel πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποςόλων διὰ Λȣκᾶ Ἀποςόλȣ. A Lambecio y) etiam affertur imago Lucæ in genibus scribentis Auctorum librum, quam Codici vetusto in Bibl. Vindobonensi præmissam reperit. Græce scriptum esse nemo quod sciam ambigit, atque Rich. Montacutium z) quidem si audimus *luculento & purissimo sermone, ut ne ipsæ quidem Athenæ magis Attice loquantur.* Quanquam Epiphanius *XXX.* 6. & 12. Actorum Apostolicorum librum à Josepho Tiberiensi Hebraice repertum memorat. Non diu post Evangelium, aliquo tamen tempore interjecto à Luca videtur compositus, & quanquam universe *Apostolorum* Acta titulus pollicetur, aliorum tamen res vix attingit liber quam Petri & Pauli, Pauli autem maxime, cujus conversionem, itinera & labores persequitur usque ad primam in urbe Roma commorationem biennii Act. *XXIII.* 30. & defensionem apud Neronem quarto hujus Imperii anno, A. C. LVIII. Utrum Romæ propterea scriptum librum necesse sit, ut colligit Hieronymus, alii videant, qui malunt Alexandriæ a) hoc factum sive illa Troadis, sive Ægypti; vel in altera Ægypti urbe Thebis: mihi enim hoc totum videtur esse perquam incertum. Neque omnia Pauli, etiam illis quæ tangit temporibus, ne dum Petri gesta Lucam attigisse, pulchre observat Hieronymus in secundam ad Galatas. Quærentibus cur Paulo superstes historiam non ulterius pertexuerit, respondet Chrysostomus homil. I. in Acta, quod ad scopum præcipuum jam hæc quæ scripsit sufficerent, & de cetero sanctis illis viris magis curæ esset Ecclesias doctrina Evangelii replere, quam λογογραφεῖν. Quanquam vero in synopsi Athanasiana legas Petrum Acta ὑπαγορεῦσαι sive eorum materiam præbuisse Lucæ, tamen verius est quod Euthalius à Clariss. Zacagnio editus p. 421. affirmat Lucam quibus ipse interfuisset & quæ ipse vidisset conscripsisse. συναπεδήμει γὰρ, inquit, τοῖς τε ἄλλοις Ἀποςόλοις, καὶ μάλιςα τῷ Παύλῳ, καὶ εἰδὼς ἀκριβῶς γράφει. Hieronymus in Catalogo S. E. *Lucas Evangelium sicut audierat scripsit, Acta vero Apostolorum sicut viderat ipse composuit.*

Pro-

x) Rich. Simon I. Hist Crit. N. T. p. 19. seq.

y) Lambec. lib. 2. Bibl. Vindob. p. 571.

z) Montacutius præf. ad Analecta Origg. Eccles.

a) Etiam Theophilum cui Acta Lucas inscripsit, inter primos credentium & nobilissimos Alexandriæ fuisse scribit Bar.Bahiul, auctor Syrus Lexici apud Castellum, Alexander vero Morus parum verisimiliter illi Theophilo inscripsisse libros suos Lucam suspicatur, quem judicio Areopagitico falsi damnatum Athenienses precibus Pisonis concedere noluere, ut refert Tacitus II. 55. Hist.

Probe ex Varrone notavit Scaliger *actum* latine dici, quod alii barbare *tractatum* appellant, sed græca inscriptio præsentis libri manifestum facit *Acta* vel *Actus* hoc loco eo sensu esse accipienda uti quæ veteribus memoratur acta urbis, acta Pompeji, acta publica & diurna populi Rom. acta Cæsaris, acta temporum Augusti, acta Tiberii, Caji &c. acta diurna Senatus, acta Antonii, acta Pilati, de quibus superfluum est hic plura afferre post doctorum hominum b) diligentiam. Erant quidem illa commentarii, in quos res non quælibet sed eximiæ, magnæ, graves notatuque dignissimæ referebantur, & ad posterorum memoriam transmittebantur. Ac qui magni aliquid gessisset, is dictus est fecisse quod dignum esset exire in acta, neque quicquam magis desiderabant & non factum querebantur, qui res dignas memoria patrassent. *Fiant ista palam, cupiunt & in acta referri.* Præter hanc rationem aliam insuper inscriptionis causam reddit Chrysostomus T. 5. edit. Frontonis Ducæi p. 155. Διὰ τί ἐκ εἶπε θαύματα Ἀποςόλων κ. τ. λ. *Cur non dixit Miracula Apostolorum? Cur non inscripsit Signa Apostolorum, virtutes ac prodigia Apostolorum, sed tantum Acta Apostolorum? Non enim idem sunt acta & prodigia & virtutes, sed multum inter utraque discrimen est, - - - Actum ex utroque contexitur, ex nostra diligentia & ex gratia divina. Miraculum solam exhibet cœlestem gratiam, neque sudoribus nostris indiget. Actum est, probis moribus esse, castum, modestum, iræ imperare, cupiditates subigere, largiri eleemosynas, benignitatem exhibere, omnem virtutem exercere - - Miraculum est dæmones abigere, excæcatos oculos aperire &c. Majus quidem est miraculum, actio vero & conversatio res quidem est signis minor, sed utilior & fructuosior. - - Idcirco etiam beatus hic & generosus ac mirabilis Lucas ita librum inscripsit Acta Apostolorum, non miracula Apostolorum, tametsi fecerant & ipsi miracula. Verum illa quidem certo tempore facta sunt & præterierunt, hæc autem quovis tempore ab illis exhiberi opus est qui salutem sunt adepturi. Quando igitur non miracula, sed acta nobis æmulanda proponuntur Apostolorum, propterea librum sic inscripsit.* Neque tamen miracula etiam annotare prætermisit Lucas, quæ per Apostolos operatus est Dominus, postquam receptus in cœlos Spiritu Sancto eorum pectora replevit. Sed vix pauca attigit ex innumeris, quæque sufficere putavit ad veritatem promissi à CHRISTO facti demonstrandam. Eorum præcipuum est admirationeque dignissimum & cujus causa reliqua facta sunt omnia, incredibilis ille doctrinæ Evangelicæ mundo & carni adeo adversæ per ministerium hominum tam paucorum illite-

b) Ad Plinium, Sveton. &c.

ratorum atque imbellium, etiam inter hostes vafros & potentes progressus, factus sola prædicationis efficacia, sine vi, sive fascinantibus eloquentiæ ingenii vel fucatæ eruditionis præstigiis, sine honorum opumve exspectatione. Hoc cum in Apollonio suo ostendere non potuerit Philostratus, frustra sane Hierocles impendit operam quo illum CHRISTO non inferiorem esse, imo præstare ostenderet, non iis tantum miraculis quæ de Christo memoriæ produnt Evangelistæ, sed illis quoque quæ de Apostolis in Luca produntur, plerisque fere impudenter translatis in Apollonium, variisque ineptis & inanibus ex Damide similiumque nugivendulorum grege adtextis, in quibus non erat profusurus Apollonius suam facultatem res miras patrandi, siquidem habuisset, tantaque ut visum Philostrato sapientiæ magnitudine præditus fuisset.

Acta Lucæ rejecerunt olim præter *Cerinthum*, de quo Philastrius hæresi 36. *Ebionitæ* Epiphan. XXX. 16. *Tatianus* & *Severiani*, Euseb. IV. 29. Hist. *Marcionitæ* Tertull. V. 2. contra Marcion. & *Manichæi*, Augustin. contra Adimantum c. 17. & de utilitate credendi c. 3. Et contra Epistolam fundamenti cap. 5. Ineptam Wolfgangi Lazii, Jo. Fabri & Materni Cholini dubitationem, qui ambiguos se hærere professi sunt, utrum Lucas Acta sua ex Abdia, an hic è Luca descripserit, alibi, in prolegomenis ad Pseudo-Abdiam, explosi. Quod vero Chrysostomus homil. I. in Acta queritur illa ætate multis librum hunc ignotissimum fuisse, potius mihi supinam ac privatam quorundam socordiam & toporem, quam publicam Ecclesiæ negligentiam castigare videtur. Πολλοῖς, inquit, τοῦτι τὸ βιβλίον οὐδ' ὅτι ἐνι γνώριμόν ἐστιν, οὔτε αὐτὸ οὔτε ὁ γράψας αὐτὸ καὶ συνθείς. Idem certe Chrysostomus hom. LXVI. de diversis locis N. T. testatur sua ætate prælegi solita in Ecclesiis post Paschatos festum, (T. 5. edit. Ducæi p. 842.) quod confirmat Euthalius à Clariss. Zacagnio editus p. 443. & Augustinus tractat. VI. in Joannem, c) præterea lex Theodosii de Festis lib. XV. Cod. Theodos. tit. 5. lege 5. Recentium quoque Græcorum eundem morem observarunt Cangius, glossario Græco in πραξαποστόλος, & Lambecius lib. V. de Bibl. Vindob. p. 287.

De *altercatione Papisci & Jasonis* quam ab Aristone Pellæo scriptam ad Lucam veluti auctorem male retulit Clemens Alex. sexto Hypotyposeon, teste Maximo ad Dionysium de Mystica Theol. c. 1. vide Gvil. Spenceri notas ad Origenem IV. contra Celsum p. 57. J. E. Grabii

c) Confer Sam. Basnagii Annales 1. p. 805. & quæ scripsi in præf. ad partem posteriorem Codicis Apocryphi N. T.

bii prolegom. ad Irenæum p. 15. & T. 2. ſpicilegii Patrum pag. 127. ſeq. Gvil. Cavei Hiſt. literariam S. E. ad A. C. 136. & Rev. Doctoris mei Tho. Ittigii diſſ. de Patribus Apoſtolicis p. 91. ſeq.

VI. S. JOANNES Zebedæi Bethſaidenſis piſcatoris & Salomes F. Jacobi frater οὐ μόνον ἰδιώτης ἀλλὰ καὶ ἀγράμματος d) ſed qui in JESU amore quo unice ſeſe effert e) abunde hauſit eruditionis divinæ ac cœleſtis, tantam quoque vim eloquendi divina, ut eſſet Boanerges quidam ſive tonitru filius Marc. III. 17. Verſatus deinde major natu in Aſia, ἔνθα τὸ παλαιὸν ἐφιλοσόφουν οἱ τῆς Ἑλληνικῆς συμμορίας ἅπαντες f) EVANGELIUM Græce condidit Epheſi g) omnium poſtremus h) jam nonagenario major i) cum è Patmo reverſurus eſſet poſt Domitiani necem quæ A. C. 96. contigit. Nam Syriace primum ſcriptum à Joanne, & Græce deinde à Græcis ad fidem converſis vel à neſcio quibus aliis converſum eſſe, Salmaſii k) parum veriſimilis conjectura eſt, omni veterum conſenſu deſtituta, licet apud Epiphanium XXX. 6. & 12. mentio Evangelii Joannis Hebraice reperti à Joſepho Tiberienſi, ſed ἀπὸ Ἑλλάδος εἰς Ἑβραΐδα φωνὴν μεταληφθέντος. Ad Avtographum Græcum Joannis provocat Petrus Antiochenus apud auctorem Chronici Alex. p. 521. neſcio qua fide: at Chryſoſtomus homil. 1. in Joann. p. 13. teſtatur Syros, Ægyptios, Indos, Perſas, Æthiopas & infinitas alias nationes uſas Evangelio Joannis in ſuam translato linguam. Imaginem Prochori ex Joannis dictantis ore Evangelium excipientis & Græce ſcribentis

d) Chryſoſt. 2. in Joann. p. 10. ex Act. IV. 13.

e) Jo. XIII. 23. XIX. 26. XX. 2. XXI. 7. 20. Grotius obſervat Petrum maxime fuiſſe φιλόχριστον, Joannem φιλιησοῦν, ut Alexander de amicis ſuis dicebat Hephæſtionem eſſe φιλαλέξανδρον. Craterum φιλοβασιλέα. Diodor. Sic. XVII. 114. Plutarch. Alexandro p. 671.

f) Chryſoſt. loco laudato.

g) Irenæus III. 1. apud Euſeb. V. 8. Hiſt. & Epiphan. LI. 12. licet alii in Patmo ſcripſiſſe affirmant, Hippolytus, Dorotheus &c. Vide Sam. Basnage ad. A. C. 97. n. 11.

h) Clemens Alex. in libris Hypotypoſ. apud Euſebium VI. 14. & III. 24. Hiſt. conſentiente Irenæo, Epiphanio LI. 19. & aliis veteribus.

i) Epiphan. T. 1. p. 434. διὸ ὕστερον ἀναγκάζει τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸν Ἰωάννην παραιτούμενον εὐαγγελίσασθαι δι' εὐλάβειαν καὶ ταπεινοφροσύνην, ἐπὶ τῇ γηραλέᾳ αὐτοῦ ἡλικίᾳ μετὰ ἔτη ἐνενήκοντα τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Πάτμου ἐπάνοδον. Conf. Svidam in Ἰωάννης. Jo. Dallæum lib. 1. c. 16. de ſcriptis Dionyſii Areopag. & Stephanum le Moyne ad Varia ſacra p. 1020. ſeq.

k) Refellitur à Rich. Simone 1. Hiſt Crit. N. T. p. 333. qui p. 41. ſeq. etiam Petri Antiocheni ad Joannis Avtographum provocantis fidem vocat in dubium.

tis refert è veteri Codice Lambecius II. de Bibl. Vindob. p. 571. A Versione Græca LXX. Interpretum quandoque discessisse Joannem & Hebraicis verbis institisse observat Eusebius in Psalmos à præstantissimo Montfaucono nuper editus p. 171. ὅθεν καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὡς ἂν Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τὸν Σωτῆρα οὐ πτερνισμὸν ἀλλὰ καὶ πτέρναν (Jo. XIII. 18) ὠνομακέναι ἐμνημόνευεν. Confer exempla plura apud Christianum Schotanum de auctoritate versionis LXX. Interpretum p. 67. Julianus parabates apud Cyrillum X. p. 327. vitio vertit Joanni quod JESUM DEUM esse docuerit, aliis hoc Apostolis non ausis facere. τὸν Ἰησοῦν οὔτε Παῦλος ἐτόλμησεν εἰπεῖν Θεὸν, οὔτε Ματθαῖος, οὔτε Λουκᾶς, οὔτε Μάρκος, ἀλλ' ὁ χρηστὸς Ἰωάννης. Saltem in hoc acutius vidit Julianus Socinianis, quod JESUM à Joanne DEUM esse pronunciatum non negavit. Si voluisset aciem intendere, idem etiam ab aliis factum Apostolis intelligere potuisset. Quod vero Joannes JESU divinitatem diligentius ceteris exposuit, ideo jampridem aquilæ insigne & Theologi titulum tulit, unde & Evangelium ejus θεολογίαν appellat Svidas in Ἰωάννης. Scilicet hanc fidem inculcavit *Joannes Domini discipulus, volens per Evangelii annunciationem auferre eum qui à Cerintho inseminatus erat hominibus errorem, & multo prius ab his qui dicuntur Nicolaitæ, qui sunt vulsio ejus quæ falso cognominatur scientia* &c. ut locuples testis Irenæus III. 11. p. 218. Utrum voluerit simul Platonicas περὶ τοῦ λόγου argutationes, quales nuper ediderat Philo Judæus, emendare, doctiores judicent. Temporis rationem per Paschata unus reliquis videtur distinctius designasse. Tam sublimis porro divinitatis JESU præco pauca ejus miracula l) & in his duo tantum apud reliquos memorata Evangelistas retulit: sermones Domini velut in supplementum ceterorum Evangelistarum complures adnotavit. Nam ut Theodoro Mopsvesteno apud auctorem Catenæ traditum, Joannes laudata & confirmata trium qui ante se Evangelium scripsissent fide, ea quæ illi omisissent pauca adjuncturum se spopondit. ὁ δὲ ἐπῄνεσε μὲν τῆς ἀληθείας τοὺς γεγραφότας, ἔφησε δὲ βραχέα μὲν αὐτοῖς παραλελεῖφθαι καὶ τῶν μάλιστα ἀναγκαίων λεχθῆναι θαυμάτων τὰ διδασκαλικὰ ἅπαντα μικροῦ. Εἶτα καὶ δεῖν ἔφασκε τοὺς περὶ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας τοῦ Χριστοῦ διαλεγομένους, μηδὲ τοὺς περὶ τῆς θεότητος λόγους παραλιπεῖν, ὥστε μὴ τοῦ χρόνου προβαίνοντος τούτοις ἐνεθισθέντας τοῖς λόγοις τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο μόνον αὐτὸν νομίζειν ὅπερ ἐφαίνετο. Ἐπὶ τούτοις παράκλησις τῶν ἀδελφῶν ἐγένετο, ταῦτα ἃ μάλιστα ἀναγκαῖα μὲν κρί-

νει

l) Nazianzenus de Joannis Evangelio: παῦρα δ' Ἰωάννου γράφεται ἱερῇ ἐνὶ βίβλῳ θαύματα, ἀλλὰ λόγοι πολλοὶ Χριστοῖο λέγονται.

νει πρὸς διδασκαλίαν παραλελειμμένα ἢ ὁρᾷ τοῖς λοιποῖς, γράψαι μετὰ προσθήκης, ὃ δὴ καὶ πεποίηκε. Confer Topographiam Christianam Cosmæ Indopleustæ Lib. V. p 248. Si fides auctori Martyrii S. Timothei apud Photium cod. CCLIII. p. 762. Joannes etiam priorum trium Evangelistarum scripta recensuit. τοὺς τόμους οἱ ἀνέγραφον διαφόροις γλώσσαις τὰ σωτήρια τοῦ δεσπότου πάθη τε καὶ θαύματα καὶ διδάγματα, τούτους παρὰ τῶν κομιζόντων δεξάμενος Ἰωάννης διέταξέ τε καὶ συνδιηρθρωσε, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν Εὐαγγελιστῶν τὸ ὄνομα ἐνηρμόσατο.

Evangelium Joannis rejecerunt præter *Cerinthianos*, *Ebionæos*, *Cerdonianos*, & *Marcionem* de quibus supra in Matthæo, *Theodotus* Byzantinus auctor Theodotianorum, de quo Epiphanius LIV. 1. tam *Alogi*, de quibus idem Epiphanius LI 3. 18. 22. quanquam Ebionæos & Cerinthianos videtur per Alogos denotasse, nam LI. 12. etiam nominetenus illos compellat: ποῖ πλανᾶσθε Κήρινθε καὶ Ἐβίων καὶ οἱ ἄλλοι; & Theodotum p. 462. ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἀλόγου αἱρέσεως appellat. Vide & Philastrium c. LX. Γνησιότητα & auctoritatem hujus Evangelii adversus Alogos asseruit novissime, ut alios in præsenti omittam, Jo. Clericus V. C. commentario in prima Evangelii Joannis. At Grotium qui ad XX. 30. & XXI. 24. contendit caput ultimum Evangelii non ab ipso Joanne, sed ab Ecclesia Ephesina additum esse, refellunt Calovius, Noldiusque ad Joannem, Elias du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 44. Huetius demonstratione Evangelica p. 35. seq. & Jo. Millius prolegom. in N. T. p. 29. qui tamen p. 30. locum Jo. V. 4. de angelo ad κολυμβήθραν descendente m) ex Evangelio ad Hebræos vel alio ejusmodi Apocrypho scripto insertum esse, incerta prorsus suspicione auguratur. Omitto superstitiosos Evangelii Joannis & primorum ejus verborum abusus, de quibus Delrio disquis. Mag. lib. I. c. IV. qu. 54. & lib. VI. c. II. sect. 3. p. 1021. Quanquam neque aliis Evangeliis pepercit maleferiata hominum περιεργία, ut sortes n) ex iis lectæ, & suspensione illorum vel lectione sisti incendia & vis averruncari existimata morborum, furumque & aliorum maleficorum crimina prodi posse credita, satis demonstrant. Nec

m) In variis quidem antiquis ille codicibus desideratur. Vide Bernardi Lamy Concordiam Evangel. Tom. 2. p. 656. seq. & Rich. Simonis diss. de MSS. N. T. p. 69. Non tamen certum hoc argumentum statim νοθείας, quia veteres quidam Christiani quandoque nonnulla è metu præpostero scandali in Codicibus quos publice legebant omiserunt. Vide, si placet, quæ de loco Joh. VIII. 1. seq. ubi de adultera sermo, disserui in Codice Apocrypho N. T. p. 357. seq.

n) Ant. van Dalen de Oraculis p. 315. seq. edit. 2. Obs. Hallenses IV. 13.

minor cultus Evangeliorum codicibus exhibitus o) qui literis descripti aureis & argenteis, ornati gemmis, in loco editiori & in tribunalibus repositi, prælati in supplicationibus, in processionibus sollennibus: lecti à Regibus publice, posita tantisper Regis veste ac persona, suspensi de collo, p) adoratione, q) deosculatione r) & obsignatione honorati, per eos juratum s) & innocentiæ fides facta, illis ostensis depositæ inimicitiæ, t) ordinandorum impositi capitibus, u) à stantibus cum prælegerentur auditi, & quod in Polonia jussu Micislai Regis factum, strictis velut in defensionis tesseram equitum auscultantium gladiis. Utinam vero à multis genuinum illud atque unicum cultus genus non negligatur, quod CHRISTO auctore jubet facere pœnitentiam & credere Evangelio Matth. I. 15.

VII. Præter Evangelium habemus etiam ejusdem Joannis EPISTOLAS *tres*, licet nomen suum iis Joannem præfixisse negat Dionysius Alex. apud Euseb. VII. 25. Hist. De harum *prima* qua nulla ardentior est ad commendandam charitatem, nemo dubitavit quin Apostoli esset, exceptis hæreticis quibusdam à quibus Evangelium quoque respui jam dixi, vel qui omnes Epistolas Catholicas, ut Marcion, rejecerunt. Eusebius III. 24. Hist. τῶν δὲ Ἰωάννου συγγραμμάτων πρὸς τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ ἡ προτέρα τῶν Ἐπιστολῶν παρά τε τοῖς νῦν καὶ τοῖς ἔτ' ἀρχαίοις ἀναμφίλεκτος ὁμολόγηται. Dionysius Alex. apud eundem VII. 25. p. 275. συνᾴδουσι μὲν γὰρ ἀλλήλοις τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ Ἐπιστολή, ὁμοίως τε ἄρχονται. Chrysostomus homilia in Matth. XXI. 23. edita à Cotelerio III. monument. Eccles. Græcæ p. 148. αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ κῆρυξ ὁ ταῦτα κηρύξας (Jo. XVII. 3.) αὐτὸς ἐν τῇ Ἐπιστολῇ τῇ ἑαυτοῦ γράφων, τῶν δὲ ἐκκλησιαζομένων οὐ τῶν ἀποκρύφων μὲν ἡ πρώτη Ἐπιστολή. Τὴν γὰρ δευτέραν καὶ τρίτην οἱ πατέρες ἀποκανονίζουσιν, τὴν μέντοι πρώτην Ἐπιστολὴν ἅπαντες εἶναι Ἰωάννου συμφώνως ἀπεφήναντο. Augustinus tractatu VII. in hanc Epist. *Si nos diceremus, DEus dilectio est, scandalizaretur aliquis ex vobis, & diceret, quis dixit? - - - Nunc ecce habetis, fratres, Scripturas DEI, Canonica est ista Epistola, per omnes gentes recitatur, orbis terræ auctoritate tenetur, orbem terrarum ipsa ædificavit. Audis hic ab Spiritu DEI,*

o) Vide Jo. Ciampinum part. 1. Vett. monument. Musiv. cap. XVI. & Rev. Jo. Andreæ Schmidii trigam diss. Historico-Theol. 3. de cultu Evangeliorum, Jenæ 1692. 8.
p) Chrysost. & Hieron. ad Matth. XXIII. 5.
q) Rich. Simon Obs. Nov. in N. T. p. 121.
r) Pagi ad A. C. 825. n. 23.
s) Niceph. Gregoras XII. 5.
t) Socrates VII. 13. Hist. p. 351. A.
u) Jac. Goar ad Euch

olog. p. 312.

DEI, DEUS dilectio est. Jam si audes, fac contra DEUM, & noli diligere fratrem tuum. Ne Sociniani quidem quod sciam aliud profiteri ausi sunt, quanquam illis hoc à Menochio & Cornelio à Lapide impingitur. Joannem ἐν τῇ μείζονι Ἐπιςολῇ laudat Clemens ALEX. 2. Strom. p. 389. agnoscens adeo alias quoque ejus Epistolas breviores, neque peculiarem titulum ad quos exarata fuerit sciens producere, quem Possidius in Indiculo scriptorum Augustini, & Augustinus II. 39. quæst. Evangel. & Pseudo-Hyginus Epist. 1. p. 190. habent, *Epistolam Joannis ad Parthos.* x) i. e. inquit Grotius, *ad Judaos* y) *Christum professos, qui non sub Romanorum sed sub Parthorum vivebant imperio in locis trans Euphratem, ubi ingens erat Judaeorum multitudo, ut Nearda, Nisibi, & aliis in locis.* Saltem verisimilius hoc est quam quod Lightfootus Hor. Talmud. in 1. Cor. I. 14. eam à Joanne suspicatus est ad *Corinthios* directam esse, quod nemo veterum scripsit. De tempore nihil certi reperi annotatum, nisi quod conjectura plerorumqne est ab ætate provecto scriptam esse & Docetarum z) errores in illa perstringi. Locum celeberrimum V. 7. de tribus in cœlo testibus a) quem vel interpolare quosdam vel tollere ausos Codicum varietas demonstrat, tanto minus mirabimur, quod Socrates etiam VII. 32. Hist. de loco altero b) IV. 3. hujus Epistolæ differens notat, quod οἱ πάλαι ἑρμηνεῖς αὐτὸ τοῦτο ἐπεσημήναντο, ὡς τινες εἶεν ῥαδιουργήσαντες τὴν ἐπιςολὴν, λύειν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον θέλοντες. Et Beda ad 1. Joann. IV. 3. *In tantum namque ex Deo non sunt, ut quidam eorum, qui pravo dogmate separare volebant ab hominis dispensatione divinitatem CHRISTI, hunc quoque versiculum ex hac Epistola eraserint, ne scilicet per auctoritatem B. Joannis convinceretur error eorum.*

Epistola secunda scripta est ad quandam Babyloniam, *Electam* nomine, ut legas in adumbrationibus ad hanc Epistolam quæ feruntur sub nomine Clementis Alexandrini. Nomen enim proprium fœminæ esse Electam, recte observarunt viri doctissimi, c) perinde ut ἐκλεκτος

x) Vide Franciscum Combefis. T. 1. auctar. noviss. Bibl. Patrum p. 483.

y) Confer Jo. Braunii V. C. librum I. select. sacrorum c. 14.

z) Petav. lib. 1. de incarnat. c. 4.

a) Hujus loci vindicias singulari libro nuper edidit Rev. Frid. Ernestus Ketnerus Lips. 1696. 4. Ad eundem locum vide & mirare industriam clarissimi Millii.

b) Ad hunc locum conferendus Rev. Tho. Ittigius c. X. de hæresiarchis pag. 185. seq. & Rich. Simon 1. Hist. Critic. p. 357.

c) Grotius ad Epist. 2. Joannis & Colomesii pag. 62. Obs. Sacr. Quanquam alii nomen proprium supprimi existimant, atque ἐκλεκτὴν vocari hanc quocunque alioqui nomi-

τος viri nomen est apud Herodian. lib. I. & Jo. Tzetzan Chil. VI. hist. 55. Eandem Joannes Κυρίαν vocat, quemadmodum latini fœminas honestas vocabant *dominas* sive *domnas* & Nazianzenus Epist. IV. Κυρία τῇ μητρί. d) Hanc Epistolam diserte Joanni Domini discipulo tribuit Irenæus lib. 1. c. 13. & lib. 3. c. 18. Allegant Tertullianus, Cyprianus. &c.

Epistola tertia ad *Cajum* e) quem Joannes ἀγαπητὸν vocat, & Beda, pseudo Dexter atque alii eundem putant esse cum illo de quo Rom. XVI. 23. & 1. Cor. I. 14. aut qui in Actis XIX. 29. XX. 4. Quanquam vero v. 4. τέκνον à Joanne appellatur, non necesse est ideo à Joanne fuisse è gentibus conversum. Quod si fuisset, ejus quoque in jam dictis locis mentio fieri potuit, haud obstante ætate, quæ de his pariter Epistolis haud est explorata, utut Epheso scriptas & post primam plerique existimant. Ex hac prolaturus nonnihil Hieronymus Epist. LXXXV. *Clangat*, inquit, *tuba Evangelica, filius tonitru, quem JEsus amavit plurimum*, Presbyter Electæ Dominæ. *Et in alia Epistola*: Presbyter Cajo charissimo. Quare omisso Apostoli titulo Presbyterum se appellet Joannes, ad secundæ Epistolæ initium multis disputatum est ab Oecumenio.

Hanc utramque Epistolam Joanni Evangelistæ vindicat nectarei similitudo sermonis, & jampridem adscribunt Canones Apostolis tributi, Canones Laodiceni & Carthag. Chrysostomus teste etiam Svida in Ἰωάννης, Athanasius junior in synopsi, & qui in eas scripsere Beda & Oecumenius & alii juniores infiniti, ex quibus Anonymus f) quidam Græcus, cujus hi sunt versus:

Ἐπιστολὴν Ἰάκωβος μίαν πλέκει,
Δισσὰς ὁ Πέτρος ταύτας ὑφαίνει πάλιν,
Ὁ Θεολόγος βροντῶν τρεῖς Ἰωάννης,
Καὶ μίαν αὖθις συντίθησιν Ἰούδας,
Ἑπτὰ πέλουσι Καθολικαὶ σύμπασαι.
Θεολογικὴ δ' ἀποκάλυψις πάλιν
Σφραγὶς πέφυκε τῆς δὲ τῆς βίβλου πάσης.

Dubius

nomine fœminam, uti Rufus ἐκλεκτὸς ἐν Κυρίῳ Rom. XVI. 13. Ita Christophorus Henricus Ritmeier in diatriba de Electa Domina. Helmst. 1706. 4.

d) Alia exempla vide apud Rittershus. ad Plin. lib. X. Epist. & ad Salvian. p. 82. Zimmermannum p. 815. florileg. & Cotelerium ad Patres Apostolicos p. 75.

e) Confer Jo. Henr. Heideggeri Enchiridion Biblicum III. 27. & Jo. Braunii selecta sacra pag. 161.

f) Apud Allatium diss. 1. de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 48.

Dubius hæret Origenes apud Euseb. VI. 27. Hist. p. 227. καταλέλοιπε δὲ καὶ ἐπιστολὴν πάνυ ὀλίγων στίχων, ἔστω δὲ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην. Idem Eusebius III. 25. καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου, εἴτε τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τυγχάνουσαι εἴτε καὶ ἑτέρου ὁμωνύμου ἐκείνῳ. Illius scilicet Joannis presbyteri eadem ætate clari, de quo Papias apud Euseb. III. 39. & Dionysius Alex. apud eundem VII. 25. ubi & Joannis cognomento Marci mentio, quem à Joanne presbytero Ephesino g) distinguit, haud alienus alioqui ab eorum sententia qui tres Epistolas Joanni Evangelistæ tribuunt. Hieronymus. c. IX. de S. E. *Reliquæ autem duæ Epistolæ Joannis* h) *presbyteri asseruntur, cujus & hodie alterum sepulchrum apud Ephesum ostenditur.* Cosmas Indoplevstes VII. p. 292. σιωπῶμεν δὲ ὅτι τὰς καθολικὰς ἀνέκαθεν ἡ ἐκκλησία ἀμφιβαλλομένας ἔχει, καὶ πάντες δὲ οἱ ὑπομνηματίσαντες τὰς θείας γραφὰς οὔτε εἰς αὐτῶν λόγον ἐποιήσατο τῶν καθολικῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ κανονίσαντες τοὺς ἐνδιαθέτους βίβλους τῆς θείας γραφῆς, πάντες ὡς ἀμφιβόλους αὐτὰς ἔθηκαν, λέγω δὴ Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐπίσημος καὶ λαμπροῦ βίου, μετ' οὐ πολὺ τῶν Ἀποστόλων γενόμενος. Καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, καὶ Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, καὶ Ἀμφιλόχιος ἐπίσκοπος γενόμενος τοῦ Ἰκονίου, φίλος καὶ κοινωνικὸς τοῦ μακαρίου Βασιλείου, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς πρὸς Σέλευκον αὐτῷ γραφεῖσιν ἰάμβοις ἀμφιβαλλομένας αὐτὰς ἐξεῖπεν. Ὁμοίως καὶ Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων εἰς τὸν κατὰ Ἰουδαίων λόγον αὐτὰς ἀπεκήρυξεν. Οὐ γὰρ τῶν Ἀποστόλων φασὶν αὐτὰς οἱ πλείους, ἀλλ' ἑτέρων τινῶν πρεσβυτέρων ἀφελεστέρων. Ὅθεν ὁ Παμφίλου εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν λέγει, ὅτι ἐν Ἐφέσῳ δύο μνήματά εἰσιν, ἓν Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, καὶ ἓν ἑτέρου Ἰωάννου πρεσβυτέρου τοῦ γράψαντος τὰς δύο Ἐπιστολὰς τῶν καθολικῶν, τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην. - - - Εἰ μὴ γὰρ τὴν πρώτην Πέτρου καὶ τὴν πρώτην Ἰωάννου οὐ λέγει αὐτὸς καὶ Εἰρηναῖος εἶναι τῶν Ἀποστόλων, ἕτεροι δὲ οὔτε αὐτὰς λέγουσιν εἶναι τῶν Ἀποστόλων ἀλλὰ τῶν πρεσβυτέρων. Πρώτη γὰρ καὶ δευτέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου γέγραπται, ὡς δῆλον ἑνὸς προσώπου εἶναι τὰς τρεῖς. Ἕτεροι δὲ καὶ τὴν Ἰακώβου σὺν ταῖς δυσὶ ταύταις δέχονται. Ἕτεροι δὲ πάσας δέχονται. Παρὰ Σύροις δὲ εἰ μὴ αἱ τρεῖς μόναι αἱ προγεγραμμέναι οὐχ εὑρίσκονται, λέγω δὴ Ἰακώβου, Πέτρου καὶ Ἰωάννου. Sane in antiquis Codicibus & primis editionibus versionis Syriacæ N. T. Epistola secunda & tertia Joannis & posterior Petri, & Judæ illa etiamnum desideratur.

VIII. Denique exstat inter libros sacros, ejusdem Joannis

T Evan-

g) Non distinguendum esse suspicatur Clariss. Dodwellus ad Irenæum p. 10.
h) Probata hæc sententia etiam Bucero, Grotio & paucis quibusdam aliis.

Evangelistæ, ita enim persuasi sumus, APOCALYPSIS, i) quam postquam Romæ in oleum igneum demersus nihil passus k) atque inde in insulam relegatus est in exsilio l) in insula Ægæi maris Patmo m) vidisse se & ad septem Asiæ Ecclesias n) scripsisse auctor ipse testatur. De tempore diversa tradunt veteres. Nam Epiphanius LI. 33. sub Claudio (Nerone) hoc factum affirmat, ut adeo ante eversum templum Hierosolymitanum o) scriptus liber sit, quod svadent quoque loca Apoc. VI. 16. XI. 1. &c. Etiam apud Hieronymum 1. in Jovinianum legebatur, *quod à Nerone missus in ferventis olei dolium*, antequam Marianus Victorius pro *à Nerone* scriberet *Romæ*. Et in recentiore versione Syriaca adscriptum exstat: *Revelatio quæ facta fuit Joanni Evangelistæ in Insula Patmo, cum in illam injectus fuisset à Nerone* p) *Cæsare*. Sed plerosque movit Irenæi auctoritas qui V. 30. de Apocalypsi verba faciens, *neque enim*, inquit, *ante multum temporis visum est, sed pæne sub nostro sæculo, ad finem Domitiani Imperii*. Quæ verba laudant Eusebius III. 18. & V. 8. Hist. Maximus in Dionysii Epist. X. Nicephorus & alii. Hieronymus de S. E. c. X. *Quartodecimo anno secundam post Neronem persecutionem movente Domitiano Joannes in Patmos insulam relegatus scripsit Apocalypsin*. Eandem sententiam secutus quoque fuerat Eusebius in Chronico, cui suffragantur Arethas, Syncellus

i) De Vocabulo ἀποκαλύψεως & duodecim Apocalypsibus Apocryphis vide si placet quæ scripsi in Codice Apocrypho N. T. p. 935. seq.

k) Tertull. de præscript. c. 36. atque ex eo Hieron. lib. I. contra Jovinian. c. 14. Pseudo Prochorus, Pseudo Abdias &c.

l) Maimonidem & alios Judæos qui negant Prophetiam locum habere in exsule, confutat Jo. d'Espagne in examine XVII. pronunciatorum Judaicorum p. 12. seq.

m) Apoc. I. 9. Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ καὶ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ex hoc loco non certo constat scriptam etiam Apocalypsin in Patmo, quod tradit Abdias & Dorotheus. Imo non amplius in illa fuisse cum scriberet Joannes, conjicias è verbo ἐγενόμην. Ephesi forte scripserit.

n) Confer Christoph. Cellarii τοῦ μακαρίτου Exercitationem de septem Ecclesiis Asiæ & exsilio Joannis Apostoli. Halæ Magdeburg 1701. Et de præsenti statu septem illarum Ecclesiarum librum singularem Thomæ Smithi. V. C.

o) Hæc sententia probatur Hentenio præf. ad Aretham in Apoc. Hugoni Grotio ad Apocalyps. I. 9. & de AntiChristo, T. 3. Opp. p. 492. 499. Hammondo, Peganio ad Apocalypsin p. 40. Ligthfooto T. 1. Opp. p. 799 T. 2. p. 118. seq. & 563. Joanni Lomeiero dier. genial. decade 2. diss. 3. & Hermanno ab Hardt V. C. conjectura de millenario.

p) Confer Stephani le Moyne notas ad Varia Sacra p. 1019.

lus & omnis fere turba Chronologorum ut pseudo-Abdiam V. 2. & Mariyrologiorum ac Menæorum scriptores prætercam. Pro eadem sententia disputat Blondellus II. 2. - 4. de Sybillis & Apocalypseos interpretes plerique, etiam novissime Bossvetus p. 9. seq. sed & Sam. Basnage ad A. C. XCVI. 12. Jussus est scribere Joannes quæ vidit præsentia & futura & brevi futura. *γράψον ἃ εἶδες, καὶ ἅ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα.* Apoc. I. 19. *ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.* I. 3. & XXII. 10. Plenum sensum horum vaticiniorum vix quisquam perspexit, licet innumerabiles illum videre sibi visi sunt, qui se mutuo refellunt. Recte Cajetanus: *exponat cui Deus dederit.* De Calvino Scaliger: *sapit, quod in Apocalysin non scripsit.* At vero *qui obscuritatem Apocalypseos Joanneæ contra auctoritatem Scripturæ objicit, idem agit ac si quis quadraturam circuli objiceret certitudini Mathematicæ*, ut ait Stillingfleetus in Epistola ad Deistam. Joanni Evangelistæ Apocalypsin tanquam auctori constanter tribuunt, atque adeo divinam ejus auctoritatem amplectuntur non modo Tertullianus, Cyprianus & latinæ Ecclesiæ doctores universi teste Hieronymo: sed & Græci antiquissimi, Justinus Martyr, q) Irenæus, Origenes & qui commentariis illustrarunt Arethas & Andreas aliique quam plurimi. Vide Sam. Basnagium T. I. Annal. p. 811. seq. Jac. Basnagium T. I. Hist. Eccles. Gallice editæ lib. VIII. c. 7. p. 435. 436. Bezam, Grotium & Calovium ad Apocalypsin, Baronium ad A. C. 97. Rich. Simonis Hist. Criticam N. T. D. Jo. Henr. Majum in ejus examine cap. XIX. & Rev. Gustavum Schrœterum in asserta Canonica auctoritate Apocalypseos, Rostoch. 1697. 4.

Libri hujus auctorem esse *Cerinthum* hæreticum, præscripto Joannis nomine auctoritatem commentis suis mutare conantem, veteres quidam crediderunt non modo hæretici *Alogi* r) sed & Catholici

q) Justinum & Irenæum etiam Apocalypsin interpretatum esse, sive commentario illustrasse; scribit Hieronymus. Sed videtur Eusebii verba male accepisse, ut probe observavit Huetius p. 38. demonstrat. Evangel. & Clariss. W. E. Tentzelius in florum sparsione ad Hieron. de S. E. p. 25. Nicephorus quidem IV. 6. Hist. aperte respicit locum Justini in dialog. cum Tryphon. p. 308. In laterculo marmoreo scriptorum Hippolyti Portuensis inter alia memoratur ὑπὲρ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου καὶ Ἀποκαλύψεως. Vide Scaligerum VII. de emendat. temp. p. 728. Andreas quoque Cæsareensis testes γνησιότητος hujus libri laudat Papiam, Irenæum, Methodium Cyrillum Alex. Gregorium Naz. Hippolytum.

r) Philastrius hæresi LXIX. & Epiphanius LI. 3. T. I. p. 424. qui Alogorum adversus Apocalypsin objectiones refellit num. 32. seq. p. 454. seq.

lici s) Dionyſio Alexandrino antiquiores. Neque tamen adſentitur illis Dionyſius, ſed potius aliorum multorum à fratribus accedens ſententiæ, quos ait ampleĉti eam & magni facere, librum etiam haud intelleĉtum ſibi veneratur, & arcanam quandam planeque admirabilem ſingularum rerum intelligentiam in eo latere exiſtimat. Ut autem Cerintho à quibusdam Apocalypſis Joannis tribueretur, factum eſſe videtur duplici de cauſa. Nam primum quidem in ea leguntur quædam quæ à Nepote apud Euſeb. VII. 24. Hiſt. & aliis nonnullis Judaizantibus tam craſſe explicabantur, ut Cerinthianis fabulis viderentur frigidam ſuffundere. Deinde Cerinthus & ipſe crepabat Apocalypſin in plerisque eandem cum Joanne, ſed locis quibusdam à ſe interpolatam, quod colligo ex verbis t) Caji presbyteri apud Euſebium III. 28. Hiſt. & Theodoriti II. 3. hæret. fab. Hinc jam minus mirum eſt quod Apocalypſin Joanneam non modo rejecerunt *Cerdoniani*, u) *Marcionitæ* x) & *Theodotiani*: y) Sed & inter Catholicos Scriptores, Orientales z) præſertim, alii eandem in Catalogo ſcriptorum N. T. prætermiſerunt, ut fit in Canone Apoſtolico & Canone a) Laodiceno poſtremo, qui in Codice Canonum Eccleſiæ univerſæ eſt CLXIII. à Cyrillo Hieroſol. Catecheſi IV. 22. Greg. Nazianzeno poëmate 33. de libris utriusque Teſt. T. 2. Opp.

s) Dionyſius Alex. apud Euſeb. VII. 25. τινὲς μὲν ὖν τῶν πρὸ ἡμῶν &c. Eundem Dionyſii locum ſed non integrum produxerat Euſebius III. 28. Hiſt.

t) Ex additis obſervationibus quibusdam deſcripſi in Codice Apocrypho N. T. p. 956. ſeq.

u) Tertull. de præſcript. c. LI. Epiphanius hæreſi XLI. p. 299. ſeq.

x) Tertull. IV. 5. contra Marcion. Epiphan. hæreſi XLII, p. 309.

y) Epiphan. hæreſi LIV. p. 462. ſeq teſtatus Theodotianos eſſe ἀπόσπασμα hæreſeos Alogorum, à quibus Apocalypſin rejici monuit præter Epiphanium LI. 3. Auguſtinus & auĉtor prædeſtinati hæreſi XXX.

z) Hieronymus Epiſtola CXXIX. ad Dardanum: *Neque Græcorum quidam Eccleſiæ Apocalypſin Joannis eadem libertate* (nemine contradicente) *ſuscipiunt.* Junilius Afer: *De Joannis Apocalypſi apud Orientales admodum dubitatur.* In Occidente etian nonnullos fuiſſe qui eam non reciperent, colligas ex his Sulpicii Severi lib. 2. Hiſt. *Librum S. Apocalypſis qua à plerisque aut ſtulte aut impie non recipitur.* Concil. Toletan. IV. can. 16. A. C. 633. *Quia plurimi ſunt qui Apocalypſeos auĉtoritatem non recipiunt, eamque in Eccleſia Dei prædicare contemnunt, ſi quis eam deinceps aut non receperit, aut à Paſcha usque ad Pentecoſten miſſarum tempore in Eccleſia non prædicaverit, excommunicationis ſententiam habebit.*

a) Reĉte hoc factum, ad illum Canonem annotat Lucas Oſiander. In Arabica autem verſione ejusdem Canonis, obſervante Jo. Gregorio, Apocalypſis Joannis N. T. memoratur. Quemadmodum etiam Nazianzenum aliis in locis Apocalypſin pro divina agnoſcere notavit Claudius Fraſſenius p. 753. ſeq. disquiſitionum Biblicarum.

2. Opp. p. 98. Et in codicibus quibusdam Syriacis & Arabicis b) Novi fœderis. Alii inter Apocrypha retulere, ut illi de quibus Eusebius III. 24. & 25. Hist. & Amphilochius in carmine de Sacræ Scripturæ libris ad Seleucum, c) tum Gregorius Nyssenus d) & auctor veteris Stichometriæ. e) Alii Joannem presbyterum, Virum Apostolicum suspicati sunt auctorem esse, ut Dionysius Alex. f) apud Eusebium VII. 25 & Eusebius III. 39. Hist. Stylum quoque carpit Dionysius his verbis p. 267. Διάλεκτον μέντοι καὶ γλῶσσαν οὐκ ἀκριβῶς ἑλληνίζουσαν αὐτοῦ βλέπω, ἀλλ' ἰδιώμασι μὲν βαρβαρικοῖς (Hebraismis) χρώμενον, καί που καὶ g) σολοικίζοντα. Recentiores Erasmum. D. Lutherum, Zwinglium, Calvinum, Jos. Scaligerum, Lucam Osiandrum, Joh. Bodinum aliosque qui utrum Joannis Evangelistæ esset, aliquando subdubitarunt, prætereo.

IX. S. PAULUS qui & *Saulus*, h) Judæus de tribu Benjamin

T 3

b) Vide Jo. Gregorii præf. ad Observationes in quædam S. Scripturæ loca T. IX. Critic. sacror. Angl.

c) Amphiloch. τὴν δ' Ἀποκάλυψιν τὴν Ἰωάννου πάλιν τινὲς μὲν ἐγκρίνουσιν, οἱ πλείους δέ γε νόθον λέγουσι.

d) Homilia εἰς τὴν ἑαυτοῦ χειροτονίαν T. 2. p. 44. Ἤκουσα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ΕΝ ἈΠΟΚΡΥ͂ΦΟΙΣ πρὸς τοὺς τοιούτους δι' αἰνίγματος λέγοντος. ὡς δέον ἀκριβῶς μὲν ζέειν τῷ πνεύματι, κατεψύχθαι δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ. ὄφελον γὰρ ἦσθα, φησι, ψυχρὸς ἢ ζεστός. Apoc. III. 15. Videndum tamen an in hoc Nysseni loco Ἀπόκρυφα sint, quod vult Heinsius, *ab Ecclesiis non recepta*, num potius *arcana visiones*, uti Pseudo-Dionysio c. 3. de Eccles. Hierarchia Apocalypsis vocatur κρυφία καὶ μυστικὴ ἐποψία τοῦ τῶν μαθητῶν ἀγαπητοῦ καὶ θεσπεσίου. Ita certe Nysseni locum intellexit Svicerus T. 1. thesauri p. 446. Sic Commodianus Instruct. XLIII. 17. *Operta Joannis*, ex Rigaltii emendatione. Eodem sensu Juvenalis dixit *arcanum volumen Moysis* XIV. 102. Φοινίκων ἀπόκρυφα βιβλία apud Hesychium Illustrem in Pherecyde. Vet. gloss. *opertum*, ἀπόκρυφον. Tertullianus c. 3. de pallio referens quædam de protoplastis è Genesi, *sed arcana ista*, inquit, *nec omnium nosse*,

e) In quibusdam Codicibus στιχομετρίας post verba καὶ ὅσα τῆς νέας εἰσὶν ἀπόκρυφα, sequitur Ἀποκάλυψις Ἰωάννου στίχων αε.

f) Rationes hujus refellit Elias du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 68. 69. & Jo. Lightfootus Opp. posthum. p. 145.

g) Confer Balthas. Stolbergium de solœcismis & barbarismis N. T. dictioni falso tributis p. 10.

h) Saulus nomen mali ominis, non tantum propter Regem impium hoc nomine, sed & propter significationem. Nam ut in scholis ad Vespas Aristophanis p. 353. legas, σαῦλον καλεῖται τὸ φαῦλον καὶ διερρυηκός. Itaque è Saulo Paulum factum affirmant veteres, ut Augustinus, Alucinus, Bernardus, Petrus Blesensis. Vide Novarium

min ex oppido Judææ Gischalis fuit, i) quo à Romanis capto, cum parentibus suis qui jus sibi civitatis Romanæ comparaverant k) Tarsum Ciliciæ commigravit: ab his ob studia legis missus Hierosolymam, à Gamaliele l) viro doctissimo eruditus est. Etiam ex more Judæorum qui cum studio legis opificium aliquod conjungere m) solebant, simul tentoria n) in usum militarem è pellibus conficere didicerat, unde σκηνοποιὸν vocat Lucas, nonnulli veteres σκυτοτόμον. E persecutore Pharisæo adscitus inter Apostolos, sed extra numerum illorum duodecim, qui CHRISTO in terris versanti adfuerant, à Domino tamen ipso, non ab hominibus neque per homines o) cooptatus, nulli jure cedebat Apostolorum, omnibus plura etiam tulisse & majora laborasse professus p) atq; ita non Apostolus gentium, q) ut inter Judæos quoq; longe maximum numerum CHRISTO fuerit lucratus, ut vel scripta ejus testantur. De vita ejus præter Lucam in Actis Apostolorum ejusque interpretes, videndi sunt scriptores sed longe minore fide digni qui *vitas Apostolorum* succincto stylo scripserunt, *Græce* quidem Sophronius Hieronymi interpres: Dorotheus à Caveo in Historia litteraria Script. Eccles. ad A. C. 303. & à Cangio editus ad calcem Chronici Paschalis p. 434. qui p. 437. etiam

Græce

rum in limine adagior. Ecclesiasticor. & Sannazarium ad Damasi carmen. 1. Pauli nomen à Proconsule Cypri Paulo ad CHRISTI fidem converso tulisse scribit Hieron. Sed vide Frid. Spanhem. T. 2. Opp. p. 327. Augustinus serm. 25. de Sanctis: *qui fecit ex Saulo Paulum, fecit ex Simone Petrum.*

i) Hieron. de S. E. c. 15.

k) Schol. Græc. ad Act XXII. 28. Vide etiam illustris Ez. Spanhemii Orbem Romanum p. 140. seq. edit. secundæ

l) De hoc Gamaliele præter Pearsonium & alios interpretes Actorum & Vitæ Pauli scriptores adi J G Dorschei semestre Tiburtio Dionisianum p. 237. seq. D. Carpzovium ad Schikardi jus Regium Hebr. p. 101. & 425 seq. Wagenseilium in Sota. p. 991. seq. & Casp. Henr. Graunii historiam Gamalielis cognomine Senis Witeb. 1687. 4. Gamalielem ipsum deinde Christianum & baptizatum fuisse refert Eustratius apud Phot. Cod. 171.

m) Vide Grotium ad Matth, XIII. 55. Act. XVIII. 3. Ligtfooti Horas Talmud. ad Marci VI. 3. Buxtorfii Lex. Talmud. in אמנות, & Hottingerum nepotem ad Gemaram Chagigah. p. 122.

n) Coteler. ad Constitutt. Apostol. II. 63. Erasmus & Stunica ad Act. XVIII. 3. Conr. Sam. Schurzfleisch V. C. in diss. de Paulo σκηνοποιῷ, & in altera quam inscripsit animadversiones ad insigniores Ciliciæ antiquitates, ubi inter alia è Dione Chrysost. & Libanio observat magnum eorum numerum olim in Cilicia fuisse qui corio operarentur, quo spectant & udones Cilicii apud Martial XIV. 114. Nam & hodie tapetia Tarsi confecta è Cicilia exportari, recentiores navigationum libri testantur. Etiam à scenofactoria dictiones petere Paulum observatum fuit, ut 2. Cor. V. 1. XII. 9.

o) Galat. cap. 1. v. 1. Act. IX. 5. p) 2. Cor. XI. 23. q) Rom. XI. 13. 1. Tim. II. 7.

Græce & latine exhibet Anonymum de patria & Parentibus Apostolorum, Hippolytus à Combefisio auctar. novi T. 2. sive in Historia Monothelitarum p. 831. vulgatus, & eadem fere tradens Epiphanius in Codice Regis Christianissimi signato IIMDCCCCLI. fol. 233. & anonymus cum Oecumenio in Epistolas Pauli pridem editus: *latine* Abdias, in Codice N. T. Apocrypho cum notis à me vulgatus, & Abdiæ insistens vestigiis Ordericus Vitalis, tum pseudo Linus de passione Petri & Pauli, Isidorus Hisp. sive quisquis auctor de vita & morte sanctorum utriusque Test. & auctor indiculi Apostolorum à Florentinio illustrati & cum Martyrologio Hieronymiano editi: ut omittam poëmata de duodecim Apostolis, Venantii, Walafridi Strabi, &c. S. Damasum carmine 1. in Paulum Apost. His accedunt Menæa & Acta Sanctor. 29. Junii. Tum Nicetas ap. Combefisium T. 1. Auctar. noviss. Euthalius in prologo ad Epistolas Pauli Græce scripto, & partem in Complutensibus & ab Erasmo, Rob. Stephano, Christoph. Pelargo, & cum Oecumenii commentariis, sed integre in Novo Test. edit. Bœclerianæ, & emendatius denique cum latina versione vulgato in collectaneis monumentorum veterum doctissimi & humanissimi Laur. alexandrini Zacagnii. Inter recentiores celebrandus inprimis Jo. Pearsonius in Analibus Paulinis & Analium scriptores Baronius, Jac. Capellus ac Sam. Basnage: tum Antonius Godellus, Claudius Dausquejus, Barthol. Gavantus, Tho. Massutius & Joannes Brant in vita Paulli, Hermannus Witsius in meletematis Leidensibus, Jan. Bircherodius in serie Chronolog. Actorum S. Petri & Pauli, Lud. Cappellus in Historia Apostolica illustrata, & qui vitas ceterorum quoque Apostolorum diligentissime scripsere Gvil. Caveus & Tillemontius: ut omittam Joachimum Perionium, Joach. Camerarium, G. Majorem aliosque, & Andream Wilckium in posteriore parte ἱορτογραφίας, qua recentium Poëtarum carmina in Apostolos collecta exhibentur. His addere licebit forte V. C. Joannem Schedium, quem à pluribus annis vitam Pauli molitum disces ex Actis Erud. T. 1. supplementi p. 336. Sed missis hisce & quæ de itinere Paulino singulari diatriba non ita pridem commentatus est V. C. Christoph. Cellarius, tantum noto in præsenti me eorum sequi rationes, qui Paulum r) conversum esse existimant anno quarto sive ultimo Caji, A. C. XLII. & capite truncatum A. C. LXVIII. s) Neronis XIV. Intra istud tempus scriptæ ab eo sunt divinæ quas

r) Frid. Spanhem. in diss. de Conversionis Paulinæ Epocha T. 2. Opp. p. 323.

s) Vide interim quæ disputat Pagi T. 1. Criticæ Baron. p. 51. seq. ut probet Petrum ac Paulum morti addictos anno Neronis duodecimo, Nerva & Vestino COSS.

quas Ecclesia jampridem legit *Epistolæ quatuordecim*, illo ut est credibile ordine quo sub initium hujus capitis demonstravi, licet in sacro Bibliorum volumine t) nescio quo auctore dispositæ potius videntur (maximam certe partem) pro dignitate eorum ad quos scriptæ fuerunt. Nonnullis Epistolis præter Pauli nomen etiam *Timothei* vel *Sosthenis* vel *Silvani* præfigitur. *Cur id?* Respondet Salvianus Epist. IV. *primum credo, ut simul agnoscerentur qui simul scriberent. Deinde ut ii qui separatim ab unoquoque eorum edocti fuerant, scirent omnium non discrepare sententiam. Postremo, ut quos singulorum non movebat auctoritas, omnium saltem moveret assensus.* Priori ad Corinthios quidem *Pauli & Sosthenis*, Epistolis ad Philippenses, Colossenses & Philemonem *Pauli & Timothei*, utriq; vero ad Thessalonicenses *Pauli, Silvani ac Timothei* præmittitur. Nec propterea de auctore Paulo dubitatum est, uti nec de Epistola Clementis ad Corinthios sctipta sub nomine Ecclesiæ Romanæ, Locuples inprimis testimonium Pauli Epistolis præbet Apostolus Petrus 2. III. 15. seq. ubi adjungit in illis u) quæ de adventu CHRISTI ad judicium Paulus scripsit, esse *δυσνόητα* quædam, à levibus & imperitis hominibus male accepta atq; *ut ceteras* divinas *scripturas* in perversum & exitiosum sensum detorta. De rationibus vero quæ Epistolas hasce interpretibus difficiliores reddunt, expendi merentur quæ nuper è Jo. Lockii postumo libro qui inscribitur *an essay for the underſtanding of St. Pauls Epistles by consulting St. Paul himself,* notavit Joh. Clericus V. C. Tom. 13. Bibl. selectæ p. 38. seq. Hyperbata x) in iisdem Epistolis jam olim observavit Irenæus III. 7. & Tertull. c. 43. de resurrect. Photius Epist. CLXIV. καὶ γὰρ πολλή τις τοιούτου σχήματος τῷ μεγάλῳ Παύλῳ ἡ χρῆσις, ὥσπερ καὶ τῆς ἐλλείψεως καὶ τῶν παρεμβολῶν καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀπὸ κοινοῦ, καὶ κατὰ πᾶσαν ἰδέαν ἡ μεταχείρησις Eloquentiam tamen Pauli multis merito celebrat Chrysostomus, tum alibi tum in homiliis de ejus

t) Epistolas non magis quam Prophetas ac Psalmos ordine Chronologico digestas in sacris Codicibus exhiberi, recte observant Chrysost. & Theodoritus prolegom. in Epist. ad Rom. Sententiam vero Epiphanii qui T. 1. p. 350. videtur credidisse ordinem illum ab ipso esse Apostolo Paulo, refellit Rich. Simon lib. I. Hist. Crit. N. T. p. 158. seq.

u) ἐν οἷς legunt plerique Codices, licet nonnulli habent ἐν αἷς ut notant R. Steph. & Oxonienses & in Alexandrino reperisse se Grotius testatur.

x) Hæc figura ab affectu vehementi proficiscitur notante Longino c. 18. vide & Hesychium Hierosol. à Cotelerio editum T. 3. monument. Eccles. Græcæ p. 2. Marcellinus in vita & Theo p. 36. progymnasm, etiam in Thucydide hyperbata frequentiora observant.

ejus laudibus, Photius Epist. CLXV. Hieronymus item, ne de aliis dicam, & Eusebius III. 24. Hist. eam vocans πάντων ἐν παρασκευῇ δυνατώτατον λόγων νοήμασί τε ἱκανώτατον γεγονότα. Quibus veterum testimoniis juvat subjungere hæc Buceri c. XII. prolegom. in Epist. ad Rom. *Ex Spiritu S. Apostolus scripsit, imo hæc ipse omnia scripsit Paulo usus tanquam organo. Nihil ergo hic frustra dicitur, nihil non rei congruens eoque apposite. Sunt alicubi, ut videntur carni, anapodota, sunt hyperbata, sunt mioses, tautologiæ, macrologiæ, pleonasmi, ἀνακόλουθα & alia quæ inter vitia orationis numerantur. At si tu probe consideres, ut soleant loqui ii, qui vehementer sunt affecti, maxime, qui tractant divina: quid deceat Evangelium CHRISTI, & illo quidem tempore, in quo omnia tractari debuerunt virtute CHRISTI, nullis humanis præsidiis* &c. Cum suas mitteret Paulus Epistolas, usus est quandoque amanuensi, qui vel ex dictantis exciperet ore, vel ex Autographo illas describeret, quibus ipse deinde manu sua aliquid subscripsit. Amanuensis ejusmodi fuit *Tertius* Rom. XVI. 22. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος, ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ. Subscriptiones occurrunt 1. Cor. XVI. 21. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ἤτω ἀνάθεμα Μαρὰν ἀθά. 2. Thess. III. 17. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον y) ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ, οὕτω γράφω.

1. *Epistola ad Romanos* sive ad Christianos ex Judæis z) & gentibus Romæ versantes, græce scripta est non latine, etsi Scholiastes Syrus notat scriptam esse *Romane* רומאית, quo vocabulo Græcam linguam significari, Romæ tunc & in omni fere Romano imperio vulgatissimam, Seldenus ad Eutychium observavit. Igitur non magis fide dignum est quod Cornelius à Lapide *Tertium* Pauli amanuensem suspicatur Epistolam hanc latine versam misisse ad Romanos, quam quod à Melchiore Inchofero lib. V. histor. sacræ latinitatis cap. 6. traditur Paulus latine interdum & prædicasse & scripsisse. Epistola ad Romanos missa est è Corintho, cum nondum Romæ Apostolus fuisset, ut recte monet Euthalius pag. 570. De anno in diversa abeunt viri docti, aliis annum CHRISTI 52. a) vel 54. b) aliis annum 60. c) assignantibus. Ego eis subscripsi qui mediam amplexi sententiam, referunt eandem ad A. C. 58.

U 2. *Prior*

y) Velut nota impressa signumque. Vide Ausonium Tollii p. 670.

z) Vide Jo. Braunii selecta sacra lib. I. cap. 2.

a) Lud. Cappellus in Hist. Apostol. illustrata.

b) Salmas. apparatu de primatu Papæ p. 46. H. Dodwellus de jure Laicor. circa sacra p. 252.

c) Ita D. Sandhagenius ὁ μακαρίτης.

2. Prior ad Corinthios, ſive eos qui è Judæis d) & gentibus Evangelio crediderant Corinthi & in tota Achaja. e) De hac Epiſtola Clemens vir Apoſtolicus in Epiſtola ad eosdem Corinthios ſcripta c. XLVII. ἀναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. Τί πρῶτον ὑμῖν ἐν ἀρχῇ Εὐαγγελίου ἔγραψεν; ἐπ' ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν περὶ αὐτοῦ τε καὶ Κηφᾶ καὶ Ἀπολλώ, διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιεῖσθαι. Hanc Epheſo miſſam à Paulo, cum jam Corinthios vidiſſet & docuiſſet, ſcribit Euthalius p. 589. Alii Philippis vel in itinere cum Epheſum tenderet ablegatum malunt, ut ſupra § 1. dixi, ubi quoque de tempore quod miſſa videatur A. C. 57. quæ ſententia placuit etiam Eliæ du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 48. ſeq. & ſcrutatori ſacrarum litterarum, quoad viveret, ſedulo D. Caſpari Hermanno Sandhagenio τῷ μακαρίτῃ.

Verba 1. Cor. V, 9. Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ reddenda eſſe: *ſcripſi vobis in hac Epiſtola*, neque aliam quandam Epiſtolam quam ante priorem ad Corinthios Paulus ſcripſerit, ſed hanc ipſam reſpicere oſtendi in Codice Apocrypho N. T. p. 919. Poſſunt etiam verba ἔγραψα ὑμῖν reddi, *ſcribo vobis*. Sic in Epiſtola Philippi ad Athenienſes apud Demoſthenem Orat. de Corona: γέγραφα ὑμῖν ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων, *Scribo vobis ne amplius de his laboretis*. Epiſtola VIII. earum, quæ Phalaridi tribuuntur: γέγραφά σοι συντόμως, *ſummatim tibi ſcribo*. Quod vero nullam Epiſtolam ad Corinthios Paulus ante hanc miſerit, declarat etiam ſignum & nota manus ſuæ, quam veluti antea incognitam Corinthiis in extremo Epiſtolæ adſcribit. Confer Grotium ad 2. Theſſ. III, 17.

3. Poſterior ad Corinthios, eodem ut videtur anno, menſibus aliquot interjectis ad eosdem ſcripta, licet B. D. Sandhagenius integrum interponat biennium. Miſſa è Philippis Macedoniæ, per Titum & Lucam, ut notant ὑπογραφαί. Euthalius p. 611. ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ Μακεδονίας. Confer Jo. Braunii ſelecta ſacra lib. I. cap. IV. & Gvil. Cave in vita Pauli ſect. V. num. 1.

4. *Epi-*

d) Confer Braunii V. C. ſelecta ſacra lib. I. cap. 3. Coſmas Indopleuſtes VII. pag. 279. πρὸς τοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων πιστεύσαντας, λέγω δὲ Κορινθίους, ἀνθρώπους φιλολόγους ὄντας καὶ φιλοσόφους.

e) Jo. Fellus Epiſcopus Oxonienſis in limine notarum ad Epiſtolam priorem Clementis: *Epiſtola D. Pauli quæ ad Corinthios inſcribitur, omnibus totius Achajæ Eccleſiis teſte ipſo Apoſtolo mittebatur; nimirum* τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ *2. Cor. I.*

Inſu-

4. *Epiſtola ad Galatas* ſive Judæos f) & Gentiles ad CHRISTUM converſos in Gallogræcia g) quibus Evangelium prædicaverat circa A. C. LI. Argumentum Epiſtolæ eſt Galatas dehortari, ne jugo Legis Moſaicæ h) iterum collum animosque ſupponerent. Idem diſſuaſerat Romanis, ſed ad illos quos nondum præſens ipſe docuerat & ſcribit minus familiariter, & prolixius iis capita Chriſtianæ fidei exponit. Ad Galatas vero & brevius omnia, & tanquam Doctor ipſorum, ita ut nec à gravi increpatione ſibi temperet. Scripſiſſe hanc Epiſtolam adhuc Neophytum & in gratia rudem, adeoque inter primas, non dubitat affirmare Tertullianus lib. I. c. 20. contra Marcion. Prius ad Galatas quam ad Corinthios ſcripſiſſe, & ſcripſiſſe Epheſo circa extremum Anni 56. vel initium 57, cum nonnullis viris doctis ſentit Elias du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 49. ſeq. Sed longe ſerius ſcripſerit, ſi fides habenda veteri ſubſcriptioni & Euthalio p. 624. Codicibus idem Syriacis & Arabicis, qui etiam per Timotheum miſſam adjungunt. His adſentiens Salmaſius p. 19. Apparat. *Romæ erat*, inquit, *Paulus, cum Epiſtolam ad Galatas dedit.* Romam non venit ante annum 61. Non poſſum tamen improbare eorum ſententiam, qui non diu poſt Epiſtolam ad Romanos in itinere Hieroſolymam verſus A. C. 58. exaratam hanc Epiſtolam arbitrantur.

5. *Epiſtola ad Epheſios* Gentiles præcipue, i) tum etiam illis permixtos Judæos ad Evangelium converſos, qui tunc Epheſi atque in minore Aſia degebant, cum nondum eos Paulus vidiſſet, ut Euthalio notatum p. 633. ſeq. De eo quod hanc Epiſtolam Marcion inſcriptam legit *ad Laodicenſes*, vide, ſi juvat, diſputata à me in Codice Apocrypho N. T. p. 858. & Jo. Millium prolegom. in N. T. Romæ ſcriptam in primis vinculis omnes fere conſentiunt, miſſamque per Tychicum. Jac. Uſſerius in diſſ. de Epiſtola ad Laodicenſes p. 301. *Eſt Epiſtola ad Coloſſenſes quaſi Epitome Epiſtolæ ad Epheſios, ut Epiſtola ad Epheſios, Epiſtolæ ad Romanos.*

Inſuper collecta Hieroſolyma mittenda 1. Cor. XVI. 1. & 2. Cor. VIII. 6. ad totam Achajam pertinuit, quod conſtare poterit ex Rom XV. 26. 2. Cor. IX. 2. Qui demum Corinthios irrigaſſe (Apollo) 1. Cor. III. 6. totam Achajam perluſtraſſe fertur, Act. XVIII. 27.

f) Γαλατία Ἑλληνὶς hæc dicitur Themiſtio Orat. XXIII. p. 299. Mentio Γαλατῶν pro Gallogræcis in Callimachi hymno in Delum v. 184. ad quem locum conſules illuſtris Ez. Spanhemii notas p. 439.

g) Hinc Tertullianus c. 14. de jejuniis *Galaticari* dixit de ſuperſtitioſa obſervatione Judaicarum ceremoniarum.

h) Braunius lib. I. ſelect. ſacr. cap. 5.

i) id. cap. 6.

Eos vero qui ex Eph. III. argumentum prioris cujusdam ad Ephesios scriptæ Epistolæ petere instituunt, confutavi in Cod. Apocr. N. T. p. 915. seq.

6. *Epistola ad Philippenses* k) sive Judæos & gentiles Philippis in præcipua illa urbe & in tota Macedonia à Paulo, qui bis ibi præsens fuerat Act. XVI. 12. XX. 6. de Evangelio edoctos, missa ex urbe Roma, non diu ante finem primæ suæ captivitatis, per Epaphroditum quem ab Epaphra de quo Coloss. I. 7. & IV. 12. male, ut existimo, distinguit Frassenius disquisit. Bibl. p. 707. Post annum Neronis quartum scriptam esse recte annotavit Blondellus libro de Episcopis p. 2.

7. *Epistola ad Colossenses* Christianos, qui in urbe erant Phrygiæ Pacatianæ Colossis. Scripta antequam eos vidisset Paulus, & transmissa statim, ut videtur, post obsignatam ad Ephesios Epistolam. Vide Euthalium p. 648. Quoniam vicina erat Laodicea, igitur jubet hanc Epistolam etiam in Laodicensium Ecclesia legi IV. 16. quemadmodum τὴν ἐκ Λαοδικείας sive Laodicensium Epistolam ad Paulum, quam suis videtur litteris adjunxisse, legi à Colossensibus.

8. *Prior ad Thessalonicenses* scripta post eam quæ hodie posterior legitur, si credimus Grotio de Antichristo & in limine ad 1. Thess. & ad 2. Thess. III. 17. Quod vero 2. Thess. III. 15. provocat ad ea, quæ edocti fuerint per Epistolam, potest id de illa ipsa accipi, vel certe de hac priore quam post scriptam esse minus certa conjectura Grotius contendit. De altero loco 2. Thess. II. 2. ubi falsam sub Apostoli nomine ab impostoribus jactatam Epistolam memorari nonnulli existimant, dixi in Codice Apocrypho N. T. p. 916. seq. Priorem ad Thessalonicenses Athenis missam esse à Paulo, qui eos jam vidisset, notat Euthalius p. 656. Sed viri docti malunt scriptam esse Corinthi, eodem quo posterior anno, ut si non prima hæc (quemadmodum Chrysostomo, Theodorito, Anselmo aliisque persuasum) saltem secunda omnium Pauli, quas habemus Epistolarum scripta fuerit etiam ex Grotii sententia. Sed adversus illam vide, quæ erudite disputat Sam. Basnagius ad A. C. LI. n. 74.

9. *Po-*

k) Qui plures Philippensibus Epistolas à Paulo missas contendunt, nituntur loco Polycarpi Epist. c. 3. ὃς καὶ ἀπὼν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς. Sed certum est Ἐπιστολὰς etiam in plurali numero interdum de unica dici Epistola, ut demonstravi in Codice Apocrypho N. T. p. 914. seq. Ita latini quoque scriptores ut Plinius XXXIII. 3. *M. Bruti in Philippicis campis Epistolæ reperiuntur frementes fibulas tribunitias ex auro geri.* Justinus XI. 12. *tertias Epistolas & per Epistolas Alexandrum deprecatur:* atque XI. 8. *accepto poculo Epistolas* (Parmenionis Epistolam superiore die redditam) *Medico tradidit.*

9. *Posterior ad Thessalonicenses* scripta, non Romæ, ut habet Euthalius p. 663. sed Corinthi eodem A. C. 52. Claudii 12. Notant autem veteres Theophylactus aliiq; Ecclesiæ Thessalonicensium hanc inscriptam esse, licet pauci adhuc ibi essent qui fidem haberent Evangelio, Jason forte Judæus Silæ sive Silvani ac Timothei cognatus, & nonnulli alii. Confer Braunium lib. I. c. 9. select. sacr.

10. *Prior ad Timotheum* l) Ephesi jam versantem & multarum Ecclesiarum urbiumque totarum & gentium curam creditum ut notat Chrysostomus, Scripta est, si Euthalio p. 686. & subscriptionibus antiquis fides, ex Laodicea Phrygiæ Pacatianæ Metropoli. Sed viri docti malunt ex Philippis Macedoniæ, m) neque assentiuntur iis, qui per Epistolam ἐκ Λαοδικείας Coloss. IV. 23. hanc ipsam intelligunt. Tempus autem ab Usserio n) & aliis non absurde refertur ad A. C. LXV.

11. *Posterior ad Timotheum* scripta Romæ ab Apostolo omnium, ut videtur, postrema. Romæ in vinculis scriptam esse omnes consentiunt, at non in prioribus, ut Baronio ad A. C. 59. n. 10. seq. Lightfooto & aliis persuasum; sed in posterioribus, ut affirmant veteres ὑπογραφαὶ apud Zacagnium, tum Athanasius, Eusebius, aliique; & ex loco 2. Tim. IV. 6. atque aliis argumentis colligit Sam. Basnage T. I. Annal. p. 726.

Epistolas ad Timotheum à quibusdam hæreticis rejectas testatur Clemens 2. Strom. p. 383. De Marcionitis certe hoc constat è Tertulliano, Hieronymo & Epiphanio, ne dicam de illis, quos infra notabo omnes Pauli Epistolas repudiasse.

12. *Epistola ad Titum* o) quem in Creta ad Evangelium prædicandum & Ecclesias constituendas reliquerat, scripta non Nicopoli, ut habent ὑπογραφαὶ, & ubi se hiematurum scribit (ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι III. 12.) sed vel Colossis, ut malunt viri docti, vel alio vicino loco. Tempus non longe remotum ab eo, quo scripta prior ad Timotheum.

l) De Timotheo vide Bollandum in Actis Sanctorum 24. Januar. & quæ in ejus vita Caveus, Tillemontius &c.

m) Salmas. p. 38. de primatu Papæ. Jo. Claudii opera posthum. T. 5. p. 318.

n) Usserius T. 2. Annal. ad A. C. 65. Heideggeri Enchirid. Bibl. p. 920.

o) De Tito vide Acta Sanctor. IV. Januar.

Epistolam ad Titum rejecit Marcion, teste Tertull. V. 21. & Hieronymo in commentar. atque Epiphanio, itaque apud Philastrium error est c. 45. scribentem de Marcione: *secundum Lucam autem Evangelium solum accipit, non Evangelia: nec Epistolas Pauli, nisi ad Timotheum & Titum.* At recte Augustinus IV. 16. de doctrina Christiana. *Has*, inquit, *tres Apostolicas Epistolas ante oculos habere debet, cui est in Ecclesia doctoris persona imposita.*

13. *Epistola ad Philemonem* p) suum συνεργὸν, qui curam Colossensis Ecclesiæ tum gerebat, ejusque uxorem q) Appiam scripta Romæ in prioribus vinculis circa A. C. 62. pro Onesimo r) Philemonis fugitivo servo, sed jam ad CHRISTI perducto sacra & ad frugem reverso. Subscriptio hujus Epistolæ in MS. Cryptoferratensi apud Zacagnium p. 708. πρὸς Φιλήμονα καὶ Ἀπφίαν δεσπότας Ὀνησίμου καὶ πρὸς Ἄρχιππον διάκονον τῆς ἐν Κολοσσαῖς ἐκκλησίας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ὀνησίμου οἰκέτου. Mentio ejusdem Onesimi Coloss. IV. 9. quem Episcopum Berrhöensem vocat auctor Constitt. Apost. VII. 46. & sub Domitiano passum tradunt Nicephorus & Menæa 15. Febr. Euthalius p. 707. ἰστέον δὲ ὅτι οὗτος ὁ Ὀνήσιμος καὶ μαρτυρίου ἠξιώθη ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει, Τερτύλλου τοῦ τηνικαῦτα τὴν ἔπαρχον ἐξουσίαν διέποντος, τῇ τῶν σκελῶν κλάσει τὴν ψῆφον ὑπομείνας τοῦ μαρτυρίου. Sed alius omnino de quo in Ignatii ad Ephesios Epistola c. 1. Onesimus Ephesi Episcopus, ut recte magno Pearsonio observatum in Vindic. Ignatii p. 379. Alium etiam Onesimum Byzantii Episcopum memorant Nicephorus CPol. & Philippus Cyprius in Chronico Ecclesiæ Græcæ. Ceterum chirographum Pauli quod in hac Epistola v. 18. Philemoni pro Onesimo liberaliter offertur, non obligationem constitutoriam, sed veram solidamque continere expromissionem, erudite disputat Zacharias Huberus V. C. diss. Juridico Philologica 2. seq.

Epi-

p) Philemonis memoriam celebrant Græci, & latinorum Martyrologia 23. Nov. Gazæ Episcopum fuisse tradit Pseudo-Dorotheus.

q) Vide Muratorium ad hæc Paulini Natali XIII. Felicis v. 64. *Appia qualis erat soror illa Philemonis olim.*

r) Onesimus servi nomen etiam apud Sveton. Galba c. 13. è Mureti emendatione XV. 11. Var. lect. & Onesimus Plutarchi servus apud Galen. de optimo docendi genere. Plures in antiquis inscriptionibus apud Gruterum p. 900, 13. 987, 8. &c. & Sponium p. 73. Misc. Sic Onesiphorus l. 59. D. de Manumissis testamento & *Utilius* apud Capitolinum in Marco c. 29. *Chresimus* libertus Augusti apud Gruterum p. 485, 2. *Utilia* & χρήστη vel χρησίμη, nomina ancillarum. Vide Menagii c. 31. amœnitatum Juris, & Val. Chimentellum de honore bisellii cap. 8. Ad nomen Onesimi vero quod *utilem* sonat, alludit Apostolus v. 10. τόν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον.

Epistolæ ad Philemonem brevitatem suam profuisse, ut *Marcionis* falsarias manus effugeret, testatur Tertull. V. 21. & Hieron. præf. commentarii ad hanc Epist. postquam dixisset quosdam nolle eam inter Epistolas Pauli recipere, caussatos non semper Apostolum nec omnia CHRISTO in se loquente dixisse, subjungit: *Pauli esse Epistolam ad Philemonem, saltem Marcione auctore doceantur, qui cum ceteras Epistolas ejusdem vel non susceperit, vel quædam in his mutaverit atque corroserit, in hanc solam manus non est ausus mittere, quia suam illa brevitas defendebat.* Igitur forte apud Epiphanium T. 1. p. 373. legendum διὰ τὸ ὀλοχερῶς αὐτὴν, ὃ διαστρόφως παρ' αὐτῷ κεῖται. Quod vero Theologus insignis Jo. Gerhardus in exegesi loci de S. Scriptura §. 269. notat *Anomœos quoque hanc Epistolam ut more humano scriptam contemsisse, referente Epiphanio hæresi LXXVI.* apud Epiphanium non inveni, licet LXXVI. 6. p. 991. seq. de Anomœis tradit, quod Prophetarum & Apostolorum nomina contumeliis incessere non dubitaverint, & quando urgeri rationum vi ac constringi se viderent, data fuga dicere consueverint, τοῦτο Ἀπόστολος ὡς ἄνθρωπος ἔφη, *hoc Apostolus tanquam homo dixit*, abusi, ut existimo, loco 1. Cor. VII. 12. quo tamen non hominis erroribus obnoxii opinionem Paulus opponit præcepto DEI, sed Apostolicam sententiam diserto Κυρίου, hoc est, CHRISTI versantis in terris mandato subjungit.

14. Epistola ad Hebræos Hierosolymitanos s) post Jacobum minorem A. 62. martyrio affectum, sed ante excisam Hierosolymam scripta ex Italia t) (ut habet vetus inscriptio & Euthalius p. 668.) missa per Timotheum, postquam Roma è primis vinculis dimissus Paulus esset. u) Huic enim Epistolam tribuere videtur Petrus posteriore Epistola III. 15. & variis argumentis atque testimoniis Paulo vindicare aggressi sunt tum alii, tum qui instar omnium esse potest Frid. Spanhemius libro de auctore Epistolæ ad Hebræos. x) Hebraice scripsisse Paulum

s) Lud. Cappellus in Hist. Apostol. Jo. Braunius lib. I. select. sacr. c. 11. Beza &c.

t) Hebr. XIII. 24. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ Ἰταλίας. 23. Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον μεθ' οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.

u) Conf. Frid. Spanhem. F. T. 2. Opp. p. 226. seq.

x) Prodiit separatim primum A. 1658. 8. deinde cum Lud. de Tena & aliorum Viror. doctor. ad eandem Epistolam lucubrationibus Lond. 1661. fol. Denique T. 2. Operum Spanhemii libro secundo Misc. sacr. p. 171. seq.

lum Clemens Alex. apud Euseb. VI. 14. Hist. & unius illius fide quasi Hebræus ad Hebræos non aliter quam ea lingua scribere potuerit, Euseb. y) ipse III. 23. Euthalius p. 670. Cosmas Indopleustes V. p. 255. Theodoritus, Theophylactus, & in catalogo Hieronymus affirmant. Græcam versionem Clemens Alex. *Lucæ*, Eusebius III. 38. *Clementi* Romano tribuit, quod nonnullis placuisse refert etiam Gobarus apud Photium Cod. CCXXII. atque ob dictionis similitudinem magis probatur Theophylacto. Sed Græca quæ hodie habemus originarium esse auctoris sacri contextum, argumentis non contemnendis post Calvinum probat laudatus Spanhemius part. 3. cap. 2. Millius præf. ad N. T. p. 11. seq. Blondellus prolegom. ad Pseudo-Isidorum p. 44. seq. Heideggerus in Enchiridio Biblico p. 943. & Jac. Capellus Obs. ad N. T. p. 109. 112. seq. neque audiendi qui cum Widmanstadio Syriacam versionem hujus Epistolæ pro fonte venditant, aut cum Hallensibus T. 7. Observatt. select. p. 268. contendunt *indubitatis & invictis argumentis probari posse, quod Hebraice primum scripta fuerit*, cum ex tota antiquitate ne unus quidem possit proferri testis qui Hebraicam viderit. In Oriente usque quaque à primis usque temporibus receptam constat, sed in Occidente z) quidem à nonnullis de ea dubitatum, ut testatur Eusebius III. 3. VI. 11. & 14. Hist. & Hieronymus ad Es. VI. & VIII. ad Matth. XXVI. & Epist. 129. ad Dardanum. Inter primos fuit *Cajus* adversus Montanistas disputans, de quo Eusebius VI. 14. Hieronymus in Catalogo, & Photius cod. 48. qui ab *Hippolyto* quoque eam rejectam testatur cod. 21. Amphilochius sive Nazianzenus carmine ad Seleucum:

Τινὲς δὲ φασι τὴν πρὸς Ἑβραίους νόθον,
Οὐκ εὖ λέγοντες, γνησία γὰρ ἡ χάρις.

Neque Philastrius prætereundus, qui hæresi LXXXVIII. *Non tamen*, inquit, *in Ecclesia leguntur populo nisi tredecim Epistolæ Pauli, & ad Hebræos interdum. Et in ea quia rhetorice scripsit sermone plausibili* (confer Origenem apud Euseb. VI. 25. p. 227. Hist.) *inde non putant esse ejusdem Apostoli. Et quia & factum CHRISTUM dicit in ea, unde non legitur, de pœnitentia autem propter Novatianos æque.* Novatianos quidem ad hanc Epistolam provocasse, præter Epi-

y) At Eusebius in Psalmos à Clariss. Montfaucono editus p. 15. observat Paulum in hac Epistola versione LXX. Interpretum usum, uti Hieronymus quoque in Es. VI. quo ipso eam Græce primitus scriptam agnoscunt. ὁ δὲ Ἀπόστολος νομομαθὴς ὑπάρχων ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους τῇ τῶν ὁ ἐχρήσατο.

z) Confer Rich. Simonem lib. 1. Hist. Crit. N. T. c. 16. lib. 2. p. 95. & Jac. Basnage Hist. de l'Eglise T. 1. lib. VIII. c. 6.

Epiphanium hæresi LIX. testatur Eulogius apud Photium cod. CCXXX. Sed Arianos voluisse sollicitare hujus auctoritatem Epistolæ docet Theodoritus in limine commentarii, cui congruit quod Epiphanius LXIX. 37. illam ab Arianis rejici affirmat, & Epistolam ad Hebræos ἐκ ἐκκλησιάζεσθαι objicit Anomœus Athanasio I. de Trinitate, cui respondens ille, ἀφ' ἐ, inquit, κατηγγέλητο Ευαγγέλιον χριςῦ, Παύλυ εἶναι πεπίςευται ἡ ἐπιςολὴ, κᾳγμετ' αὐτῆς εἰσὶν ἐπιςολαὶ ἰδίαι πᾶσαι τῦ Παύλυ.

S. Barnabæ à nonnullis tributam esse tradit Philastrius hæresi 88. Hieron. in Catalogo ubi de Paulo Apostolo differit, & respicit ad Tertulliani cap. 20. de pudicitia. Placuit hæc sententia etiam viro docto Jo. Cameroni. Sed Barnabæ qui nunquam fuit in Italia esse non posse probat Frid. Spanheimius part. 2. cap. 8. & Rev. Thomas Ittigius diss. de Patribus Apostolicis pag. 172. seq. & 182. B. Luthero in XXVIII. Genes. auctor visus est *Apollo* a) ille Alexandrinus, cujus Auctor XVIII. 24. & in priore ad Corinthios I. 12. III. 4. &c. Tit. III. 13. & in Epistola Clementis Romani cap. 47. mentio. Quanquam vero hanc sententiam, si à Paulo discesseris, verisimillimam Spanhemius esse fatetur, probatam quoque Joanni Clerico T. IV. Bibl. selectæ p. 410. tamen refellitur ab eodem Spanhemio part. 2. cap. 9. neque parvi ponderis est quo inter alia utitur argumentum, quod ne unus quidem veterum hoc tradidit. *Lucam* esse auctorem, post alios non ita pridem scripsit Elias Boherellus V. C. in notis ad eruditam suam versionem Gallicam librorum Origenis contra Celsum pag. 143. *Epistolam ad Hebræos Pauli esse vetus est & communis Opinio. Ego præter cetera animum inducere non possum ut credam Paulum qui nihil se à quoquam accepisse aut doctum fuisse asserit Galat. I. v. 12. velle de se ipso tanquam Apostolorum auditore loqui, quod facit* b) *auctor Epistolæ ad Hebræos cap. 2. vers. 2. At sic Lucas Evangel. cap. I. versic. 2. Multaque sunt cur hanc Epistolam Lucæ adscribendam putem. Nam ut omittam ipsum cum Timotheo Pauli comitem fuisse, Act. XVI. 3. & 10. XXVII. 37. & Hebr. XIII. 23. ne reliquis immorer*

a) De hoc Appolline Alexandrino quem Corinthiorum Episcopum vocat Hieronymus ad Tit. 3. videndus Jo. Prideaux p. 463. seq. Opp. & Clarisf. Vitringa III. 21 Obs.

b) Hoc argumentum movit D. Lutherum, Lucam Osiandrum aliosque de quibus B. Gerhardus in exegesi Loci de S. Scriptura. §. 274. ut Paulum auctorem esse negarent. Sed per communicationem Paulus ait εἰς ἡμᾶς, respiciendo magis ad Hebræos quibus scribit, quam ad se. Confer quæ ad eum locum respondet Seb. Schmidius ὁ μακαρίτης p. 168. seq. & Spanhemius de auctore Epist. ad Hebræos part. 3. c. 5.

morer quæ aliunde duci possunt argumentis, monere obiter contentus ero de quibusdam vocibus Lucæ particularibus quæ in Epistola ad Hebræos occurrunt, ut est ἐπιστέλλειν pro scribere Epistolam, Act. XV. 20. & XXI. 5. Hebr. XIII. 22. Ἡγέμενοι pro Verbi ministris, Act. XIV. 12. & XV. 22. Hebr. XIII. 7. 17. & 24. item vox ἀρχηγὸς Act. III. 15. & V. 31. Hebr. II. 10. & XII. 2. quæ nescio an aliis observata fuerint, certe non memini. Sed non sunt hæc pauca ita Lucæ particularia, ut non ab aliis illius ætatis scriptore sacro usurpari potuerint eodem sensu. Et longe plures Paulinas locutiones in Epistola ad Hebræos demonstravit Spanhemius part. 2. cap. 1. seq. qui Lucam auctorem non esse multis disputat cap. 7. cui adde si placet Eliam du Pin. T. 2. prolegom. Bibl. p. 56. Eodem loco docet Spanhemius scriptorem non esse c) *Clementem Romanum* qui Hebræos nunquam docuit, & ipse testimoniis ex Epistola ad Hebræos utitur, de quo vide etiam sis Rev. D. Ittigii diss. de Patribus Apostolicis p. 231. seq. Nam illud quidem omitto quod c. 9. ab eodem Spanhemio docetur auctorem non posse esse *Marcum*, neque *Tertullianum* denique, si tamen cuiquam tam absurda opinio in mentem venire potuit, ut testatur Sixtus Senensis.

A *Marcione* rejectam Epistolam ad Hebræos (& forte à *Basilide*, quem cum Marcione Hieronymus conjungit) auctor est Epiphanius LXII. 9. Idem de Marcione licet ex Tertulliano colligere, & diserte scribit Hieronymus præfat. in Epist. ad Titum. Latinorum quorundam quam dixi opinionem Paulo hanc Epistolam adjudicantium à Marcione descendere existimavit Sandius in Hist. Eccles. p. 148. Sed parum credibile est hæretici hominis ὑποθέσει suæ servientis auctoritatem Catholicos scriptores sequi voluisse. Arianis à quibus similiter in dubium vocatam Epistolam ab Hebræos jam retuli. succenturiantur recentiores Sociniani quidam, atque ex his Gregorius Enjedinus, contra cujus objectiones illam vindicatam videre est in Fewrbornii Theologi egregii Giessensis anti Enjedino, & Hoornbeckii Socinismo profligato T. 1. p. 23. seq. Cajetanus quoque præfat. ad Epist. ad Hebræos, *quoniam*, inquit, *Hieronymum sortiti sumus regulam ne erremus in discretione librorum Canonicorum, nam quos ille Canonicos tradidit, canonicos habemus, & quos ille à Canonicis discrevit, extra Canonem habemus, ideo dubio apud Hieronymum auctore hujus Epistolæ existente, dubia quoque redditur Epistola, quam nisi sit Pauli, non perspicuum est Canonicam esse. Quo fit, ut ex sola hujus Epistolæ auctoritate non possit, si quod dubium in fide accideret, determinari.* Sed Categanum socii Ecclesiæ suæ vel dese-

c) Clementem pro auctore habuit Patricius Junius, cui Clementis Epistolam debemus.

deserunt vel refellunt. D. Lutherum quoque nostrum de hac Epistola durius aliquando locutum esse non diffiteor, veritum ne per illam Novatiani vel Montanistici errores stabilirentur, atque auctoritate veterum quorundam Catholicorum latinorum Doctorum abreptum.

Epistolas Pauli vel omnes vel plerasque rejecerunt *Ebionitæ* utriusque generis, & *Encratitæ*, teste Origene libro quinto adversus Celsum extremo. Idem de *Helcesaitis* tradit Origenes in PC 82. sed. ex Epiphanio XXX. 3. constat affines hos Ebionitis fuisse, quorum in Paulum calumnias tangunt idem Epiphanius XXX. 16. & 25. Eusebius III. 27. Hist. & Theodoritus lib. 2. hæret. fab. c. 1. De Encratitis sive Severianis quoque idem Eusebius IV. 29. βλασφημοῦντες δὲ Παῦλον τὸν Ἀπόστολον ἀθετοῦσιν αὐτοῦ τὰς ἐπιστολὰς μήτε πράξεις τῶν Ἀποστόλων καταδεχόμενοι. Hieronymus præf. ad Titum: *Sed Tatianus Encratitarum Patriarches, qui & ipse nonnullas Pauli Epistolas repudiavit, hanc vel maxime, hoc est ad Titum Apostoli pronunciandam credidit, parvipendens Marcionis & aliorum* (Basilidem eodem loco nominaverat) *qui cum eo hac in parte consentiunt, assertionem.* De eodem Tatiano Eusebius: τοῦ δὲ Ἀποστόλου φασὶ τολμῆσαί τινας αὐτὸν μεταφράσαι φωνὰς ὡς ἐπιδιορθούμενον d) αὐτῶν τὴν τῆς φράσεως σύνταξιν Victor Capuanus de Tatiano: *Sed & dictis Apostolicis manus profana emendationis, vel ut dicam verius corruptionis dicitur intulisse.* Marcion vero recepit Pauli Epistolas tantum decem, alioque ordine, & passim interpolatas ac truncas, 1. ad Galatas, 2. & 3. utramque ad Corinthios, 4. ad Romanos, 5. & 6. utramque ad Thessalonicenses, 7. ad Ephesios quam ipse inscripsit ad Laodicenses, 8. ad Colossenses, 9. ad Philemonem, & 10. ad Philippenses. Vide si placet Clarissimi Jo. Rodolfi Wetstenii notas in Adamantii dialogos contra Marcionitas p. 18. seq. De *Manichæis* patet ex Augustini lib. IX. contra Faustum, quod Pauli Epistolas ita admiserunt, ut dicerent vel Apostolum cum videtur sibi contradicere, sententiam suam retractasse, vel ab aliis inserta quædam illi esse aliena. *Veruntamen si ejus est & prior illa sententia, nunc emendata est: sin fas non est Paulum inemendatum dixisse aliquid unquam, ipsius non est.*

X. Simon Bethsaidensis, Bar Jona sive filius Joannis, cognomento PETRUS, Andreæ frater, ἡ ἀπαρχὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, e) ὁ τῶν Ἀποστόλων

d) Conf. Rich. Simonis Hist. Crit. N. T. lib. I. p. 367. seq.

e) Vide Blondellum in Pseudo Isidoro pag. 45. seq. ac de reliquis Petri prærogativis Chamierum T. 2. panstratiæ Cathol. T. 2. lib. XI. c. 14. seq. ad 19. & M. Antonium de Dominis IV. 1. Dreieri Controvers. cum Pontific. diss. IX. & X.

ςόλων πρῶτος, ᾧ πρώτῳ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἀπεκάλυψεν. ὃν ὁ χριςὸς εὐλόγως ἐμακάρισεν, ὁ κλητὸς καὶ ἐκλεκτὸς, καὶ συνέςιος καὶ συνοδοίπορος, ὁ καλὸς καὶ δόκιμος μαθητὴς, ut celebratur à Pſeudo Clemente in Epiſtola ad Jacobum. Judæis maxime f) ad Evangelium convertendis à Domino miſſus Galat. II. 7. poſt Apoſtolatum atque *εὐαγγέλιον περιτομῆς* per plures annos geſtum denique crucifixus capite ad terram verſo g) CHRISTUM ſuum martyrio honoravit Romæ Anno Neronis XIV. CHRISTI LXVIII. De Vita & martyrio Petri præter eos quos ſupra in Paulo memoravi, conſules Acta Sanctorum XXIX. Januar.

Epiſtola prior Petri, quam *majeſtuoſam* Joſ. Scaliger appellabat, ſcripta eſt Judæis h) CHRISTI nomen profeſſis *ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου* (hinc Epiſtola *ad Ponticos* dicitur Tertulliano & Cypriano) *Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας*. Confer Salmaſ. Apparat. de primatu Pontificis p. 19. & 45. ſeq. Græce utique, non Hebraice ut Baronio ad A. C 45. n. 29. viſum, quaſi *Marcus* Græce vertiſſet. Nam quod Hieronymus Epiſt. 150. ad Hedibiam ait *duas Epiſtolas quæ dicuntur Petri, ſtylo & charactere diſcrepare, ſtructuraque verborum*, non linguarum diverſitatem intelligit, ſed rationes dicendi. Jam ſub Claudio datam putat Grotius ad II. 13. ſed A. C. 54. atque adeo Neronis anno primo H. Dodwellus diſſ. 1. Cyprianic. §. 5. Ligtfootus plane reducit ad A. C. 65. ſed præplacet mihi media ſententia quæ Epiſtolam hanc refert ad A. C. 61. Neronis VII. Romæ ſcriptam tradunt *ὑπογραφαὶ*, ex V. 13. Salutat vos *ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτή*, i) per Babylonem enim Roma ab Euſebio & aliis veteribus k) intelligitur, etiam à recentioribus non paucis ut Valeſio p. 33. ad Euſeb. Grotio ad Epiſt. Petri & appendice de Antichriſto T. 3. Opp. Theol. p. 488. Sed forſan uti ſimplicius ita rectius ſentiunt ii qui de Babylone Seleucienſi Aſiatica accipiunt, ut præter Scaligerum, Salmaſium aliosque Petrus de Marca VI. 1. operis de Concordia Sacerdotii & Imperii. Syncellus p. 332. de hac Petri loquens Epiſtola: *μέμνηται καὶ ἐν αὐτῇ Μάρκου* (τοῦ Εὐαγγελιςοῦ p. 331.) *καὶ τῆς πόλεως Βαβυλῶνος, ἄλλοι δὲ Ἰόππης γεγράφθαι φασίν*. *Petri phraſin multo eſſe perplexiorem quam Pauli-*

f) Confer Frid. Spanhemium T. 2. Opp. p. 342. ſeq.

g) Hieron. cap. 1. Catalogi. Ceterum è crucifixione Petri patet Petrum non fuiſſe civem Romanum. Paulus enim quod civitate Romana gauderet, decollatus fuit.

h) Joſ. Braunius lib. 1. ſelect. ſacr. c. 13.

i) Alludit ad Electæ nomen, cui Epiſtolam ſecundam inſcripſit S. Joannes.

k) Vide B. Gerhardum in exegeſi Loci de S. Scriptura §. 271. Martinum Hanckium V. C. lib. 2. de Rom. rer. ſcriptoribus p. 54.

Paulinam, Erasmi judicium est in præfat. ad suam Paraphrasin. Idem in loco 1. Petri V. 12. suspicatur priorem aliquam Epistolam l) hujus Apostoli memorari, quod visum etiam Grotio & in Observatt. sacris Paulo Colomesio. Verum rectius alii de hac ipsa Epistola sua loqui contendunt Petrum, ut notavi in Codice Apocrypho N. T. p. 906.

Posterior Petri ad eosdem scripta est & eodem auctore ut III. 1. ipse testatur: ταύτην ἤδη, ἀγαπητοὶ, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν. Et initio Epistolæ: Σίμων Πέτρος δοῦλος καὶ Ἀπόστολος Ἰησοῦ χριστοῦ. adde I. 18. Sed scripta longe serius, paulo ante quam martyrium Romæ A. C. 68. Apostolus subiret. Vide I. 14. Priorem ab omnibus receptam, at posteriorem ab Antiquioribus ἐνδιάθηκον haud fuisse habitam, scribit Eusebius III. 3. Hist quem alii sequuntur. Petro eam vindicat adversus Grotium Calovius, Hammondus, Rich. Simon 1. Hist. Crit. N. T. p. 197. seq. Campegius Vitringa IV. Obs. S. p. 937. Gvil. Caveus in vita Petri sect. X. num. VI. Diversum à priore Epistola stylum alii diverso interpreti tribuunt, qui in priore fuerit Marcus vel Silas, in posteriore Glaucias: Sed alii verisimilius hoc ni fallor à diverso repetunt tempore m) & ætate scriptoris. Sane *nonnulla* n) *ex ea transtulit Judas in suam, palamque testimonio illius usus est. Hanc itaque in sacrorum librorum serie inter Catholicas posuit Clemens Alex. in libris ὑποτυπώσεων, & Athanasii postmodum Synopsi, & Gregorii Naz. carmini in quo sacri percensentur libri, inseri meruit est.*

IX. JACOBUS minor Alphei F. frater o) DOMINI, circa A. C. LX Hierosolymis scripsit Epistolam Catholicam sive ἐγκύκλιον,

l) Erasmi verba hæc sunt: *Cum in priore Petrus testetur se scripsisse per Silvanum, & in posteriore apperte testetur eam esse secundam, non video qui res possit explicari, nisi aut posterior Petri non sit, aut Silvanus eam scripserit jussu Petri. Quod si hac ab ipso Petro scripta sit, videtur tres scripsisse, quarum prima interciderit.*

m) Jac. Basnage Hist. de l'Eglise T. 2. p. 425. *Mais pourquoy ne dit on pas plutôt que St. Pierre étoit fort âgé lors qu'il écrivit cette seconde lettre. Il alloit mourir, & le Saint Esprit qui anime les hommes ne chande point leur style ni leur caractere: au contraire il s' accommode à leur temperament & leur âge. Le style des Auteurs secrez est peutetre different comme celui des autres hommes.*

n) Huetius demonstrat. Evangel. P. 41.

o) Vide Combefis T. 1. Auctar. noviss. Bibl. PP. p. 543. D. J. Georgii Dorschei semestre Tiburtio Dionysianum pag. 210. seq. ubi refellitur etiam pseudo Dexter qui Jacobum Majorem Zebedei F. ad Judæos per Hispaniam dispersos Epistolam scripsisse affirmat. Frater CHRISTI porro vocatur Jacobus, quia ex matris ejus sorore genitus.

five ut nonnulli p) vocant Canonicam, ad Judæos maxime q) Christianismum amplexos qui usque quaque dispersi degebant. Ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ. r) Cæsarius quæst. 78. ἐπιστέλλων τῇ ὑφ' ἡλίῳ ὁ θεῖος Ἰάκωβος. Syncellus ad A. C. 37. p. 329. τούτῳ τῷ ἔτει διωγμοῦ κατὰ τῆς ἐκκλησίας γινομένου, πολλοὶ μὲν τῶν πιστῶν διεσπάρησαν, πρὸς οὓς πρῶτον ἔγραψεν καθολικὴν ἐπιστολὴν Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, τοῖς ἐν διασπορᾷ τοῦτο ἐπιγράψας. Grotium vero & Rich. Simonium I. Hist. Crit. N. T. p. 191. seq. qui non Jacobum Zebedei neque Jacobum Alphei, sed diversum ab utroque Apostolo Jacobum Justum Hierosolymorum Episcopum auctorem hujus Epistolæ faciunt, confutant Coulanus & Majus in libris Simonio oppositis. Veteres nonnulli Eusebio II. 23. Hist. teste eam pro spuria habuerunt, neque Origenes apud Euseb. VI. 25. inter libros sacros commeminit. *Et ipsa ab alio quodam sub Jacobi nomine asseritur, licet paulatim procedente tempore obtinuerit autoritatem*, ut ait Hieron. in Catalogo. Hinc Erasmus dicere ausus est eam non redolere Apostolicam gravitatem, & D. Lutherus s) cum eandem præcipue Paulo contradicere existimaret, non dubitavit paulo contemtius de illa loqui, sequentibus ejus exemplum Magdeburgensibus & Althamero. t) Sed & ipse hoc postea retractavit Lutherus, & post ejus tempora vix quisquam est inter Christianos repertus qui Apostolicæ ejus auctoritati fidem detraheret. Quod vero scopum præcipuum hujus Epistolæ u) nonnulli esse contendunt confutationem hæreseos Simonis Magi, quæ in fide sola sine operibus spem salutis docuerit esse repositam, procul est profecto à veritate repulsum. Nam fides Simonis Magi x) in ipsum ejusque Helenam, nihil profecto ad fidem de qua Jacobus. Quomodo autem Jacobus cum Paulo conspiret, varie disceptarunt è Reformatis quidem præ-

p) Prologus Hieronymo tributus in Epistolas Cathol. Cassiodorus c. 8. divin. lect. & Canon Laodicenus & Athanasius Epist. 39. festivali.

q) Braunius lib. I. c. 12. select. sacr.

r) Confer Scalig. ab Euseb. Lightfooti Opera postuma p. 103. seq. Ant. Vandale lib. de Aristea p. 105. seq. Sam. Basnage ad A. C. 37. n. 23. & Jo. Marckii Exerc. textual. pag. 436.

s) Confer Raithlii Vindic. versionis Lutheri pag. 642. Gerhardi exegesin Loci de S. Scriptura §. 27. Jo. Musæi contra Erbermann. p. 110. seq. Rev. D. Mayeri reisenden Lutheraner p. 397. seq. D. Majum examine Criticæ N. T. p. 205. & Baelii Lexicon in *Luther*, nota (N) seq.

t) Grot. T. 3. Opp. p. 722.

u) Frassenius disquisit. Bibl. p. 739.

x) Vide Rev. D. Tho. Ittigii de hæresiarchis p. 37.

præter interpretes utriusque Epistolarum Coccejus contra Masenium T. 7. p. 22. Jac. Altingius T. 5. Opp. heptade 2. diss. 4. Turretinus, & Jo. Vorstius singularibus diatribis, Georgius Bullus in Harmonia Apostolica ejusque Apologia adversus Tho. Tullium, Gvil. Cave in vita Pauli sect. IX. Herm. Witsius in diss. adversus Caveum, Franciscus Burmannus p. 116. seq. Exerc. David. Huygenius in diss. de fide, Jac. Goussetus, &c. è nostratibus videndi D. Jo. Hulsemannus in Harmonia Apostolica adversus Grotium, D. Niemannus in diss. de fide incarnata, & Christoph. Franckius ὁ μακαρίτης Exerc. anti Limborch. p. 337. seq. Equidem si verum volumus, tota res videtur componi posse tribus verbis, cum luce clarius sit merum esse fidei cadaver, (neutiquam vero fidem illam actuosam ac salutis compotem Paulo celebratam) quam veluti ineptam sterilemque Jacobus explodit.

XII. JUDAS Apostolus, Jacobi de quo jam dictum est frater y) Epistolam scripsit postquam secunda jam à Petro edita fuisset, cujus z) nonnulla ad verbum repetit & interpretatur & v. 17. eam videtur singillatim innuere quando ait, ὑμεῖς δὲ ἀγαπητοὶ μνήσθητε τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. Ad eosdem adeo scripta est, & iisdem opposita erroribus Gnosticorum a) in quorum Hæresi XXVI. 11. Epiphanius, ὡς καὶ περὶ τούτων, inquit, ἐκινήθη τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν τῷ Ἀποστόλῳ Ἰούδα, λέγω δὴ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γραφείσῃ Καθολικῇ ἐπιστολῇ. Ἰούδας δέ ἐστιν οὗτος ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Κυρίου λεγόμενος. Quanquam vero tanquam Apostolica Epistola testimonium habet ab antiquissimis scriptoribus Tertulliano, Clemente & aliis, tamen de ea dubitatum esse à quibusdam, propter Henochi maxime testimonium, Eusebius & Hieronymus referunt: nec lecta est à Syris. Hinc recentiores etiam nonnulli b) vix ausi sunt eam Apostolicis scriptis accensere, & Gro-

y) De hoc Juda Thaddæo qui ex modestia forte se Jacobi potius quam DOMINI fratrem appellat, & à Juda Ischariote diversus est, videnda Menologia & Menæa 19. Jun. Martyrologia 28. Octobr. singillatim Florentinius ad Martyrolog. Hieronymi p. 170. seq.

z) Erasmus de Judæ Epistola: *Cum Epistola Petri posteriore non solum stylo ac sententiis, sed & verbis mire congruit, quædam illius velut interpretans, quale illud de judicio blasphemiæ.*

a) Confer Hammondum ad 2. Petri 2. & Epist. Judæ, & Campegium Vitringam V. C. Observatt. sacr. IV. 9. p. 937. seq. Josuæ Glanvilii serm. 2. de charitate Catholica.

b) In his D. Lutherus quoque noster. Confer Sam. Pomarii prolegomena ad Epist. Judæ p. 11. seq.

Grotio plane in mentem venit auctorem hujus Epistolæ statuere non Judam Apostolum, sed Judam Episcopum XV. Hierosolymitanum qui fuit Hadriani temporibus, paulo ante Barchochebam, & Carpocratianorum maxime errores perstringere voluerit. Grotium confutant Rich. Simon I. Hist. Crit. N. T. p. 201. seq. Campegius Vitringa Obs. sacr. p. 973. seq. & Gvil. Caveus in vita Judæ Apostoli, tum Calovius, Hammondus, Coccejus, Gomarus.

XIII. Hactenus de libris N. T. ἐνδιαθήκοις breviter dictum esto, quibus multa Apocrypha jam olim (ab hæreticis maxime) adjuncta fuisse constat. Eximiam quandam præ illis & antiquitatem & auctoritatem à viris quibusdam doctis, H. Dodwello, J. Ernesto Grabio & nuper à Jo. Millio tribui video *Evangelio* duplici, quorum alterum *secundum Ægyptios* dictum fuit, sive quod Apostolorum discipuli & Christiani Catholici in Ægypto illius essent auctores, sive quod Ægyptii illo uterentur c): alterum *secundum Hebræos*, scriptum Hebraice, quod legerunt Nazaræi qui ex Hebræis sive Hebraistis nomen CHRISTO dederant, legis Mosaicæ simul observantes. Sane perantiqua hæc scripta esse (licet ante Lucæ Evangelium composita, cum viris doctis præstare nolim) satis demonstrant testimonia ex illis petita ab utroque Clemente, Ignatio, Papia & aliis. Fragmenta Evangelii secundum Ægyptios exhibui in Codice Apocrypho N. T. p. 335. seq. Evangelii secundum Hebræos p. 355. seq. quod posterius in Græcum latinumque sermonem ex Hebraico vertisse se testatur Hieronymus in Catalogo, ubi de S. Jacobo, unde sub *Arami* d) nomine (quoniam in *Aram* sive Syria versabatur Doctor Stridonensis) perstringitur à Theodoro Mopsvesteno apud Photium Cod. CLXXVII τοῦτον καὶ πέμπτον Ευαγγέλιον προσαναπλάσαι λέγει, ἐν ταῖς Ευσεβίου τοῦ Παλαιστίνου βιβλιοθήκαις ὑποπλαττόμενον εὑρεῖν.

XIV. Scripta Varia Apocrypha sub CHRISTI, Mariæ & Apostolorum nominibus vario tempore jactata, digessi ac recensui in singulari opere quod jam sæpe memoravi sub titulo *Codicis Apocryphi N. T.* Hamb. 1703. 8. Igitur in præsenti titulos tantum plerosque perstringam addito quodam observationum veluti spicilegio. Cum illum librum ederem, nondum in manus inciderat meas libellus germanice editus eodem A. 1703. sine loci notatione 8. sub titulo Σύνεσις καὶ ἀπόκρισις Ἰησοῦ, *sapientia*

tia

c) Hæc ratio magis probatur Clariss. Godofredo Oleario in eruditis Observationibus ad novi fœderis loca, Lipsiæ nuper editis.

d) Vide si placet dicta à me lib. III. c. 13. §. 15. p. 359.

tia JESU *duodecennis in quæstionibus & responsionibus quas admirati fuerunt Judæi, à Rabbino qui præsens interfuit, Hebraico idiomate descripta, postea à quodam Christiano in Græcam translata linguam & è Græco MSto Budensi Germanice versa.* Sed quicunque librum legerit, facile intelliget recens haud dubie compositum, neque ex Hebraico vel Græco conversum aut è Bibl. Budensis vetusto Codice Græco depromtum, sed à Germano quodam vernacula lingua compositum, quasi hujuscemodi armis aut defensoribus istis indigerent sacra de DEO Triuno & CHRISTO Θεανθρώπῳ dogmata. Scripta CHRISTI præter Ethnicos apud Augustinum e) requirunt etiam Muhamedani, ut patet ex his verbis Ahmet ben Abdala in Epist. ad Emanuelem Portugalliæ Regem & Mauritium Principem Auriacum quam cum confutatione sua nuper edidit Rev. D. Zacharias Grapius Rostoch. 1705. 4. p. 116. *Dicant jam Christiani, si CHRISTUS est DEUS, & venit ut Magister hominum, ubi sunt libri, scripta vel præcepta quæ reliquit?* Feruntur etiam apud Mahumedanos dicta quædam Sospitatoris nostri, quæ in Evangeliis nostris haud leguntur. Ex his sunt quæ colligit Levinus Warnerus in notis ad centuriam proverbiorum Persicorum proverb. LXI. p. 30. seq. *Dixit JESUS filius Mariæ, super quo pax sit:* Qui opibus inhiat, similis est ei qui aquam maris potat: is quo plus bibit, sitim plus provocat, nec bibere desistit donec pereat.

Dixit JESUS filius Mariæ Joanni filio Zachariæ: Cum quispiam aliquid de te commemorans vera loquitur, Deum lauda: Si mendacia profert, magis Deum lauda, augetur enim opus tuum (bonum) in catalogo operum tuorum, idque sine omni tuo labore, hoc est illius bona opera in catalogum tuum referuntur.

JESU beatæ memoriæ aliquando Mundus visus est instar anus decrepitæ esse, cui ille, quot, *inquit,* maritos habuisti? *Ipsa adeo multos se habuisse respondet, ut numerari non possent.* Mortui igitur illi, *inquit JESUS,* te reliquerunt? *Imo vero, illa ait, ego occidi & sustuli eos. Tum JESUS,* mirum, *inquit,* est, adeo insipientes esse alios, ut cum viderent quomodo reliquos tractaris, tui tamen amore flagrent, & de aliis exemplum non capiant.

Tempore JESU tres aliquando iter faciebant, qui thesaurum invenientes, esurimus, inquiunt, ideoque unus ex nobis abibit & cibum coëmet. Unus ille qui ibat allatum cibum, consultum, inquit, erit, ut cibum veneno inficiam, quo vescentes moriantur, egoque solus thesauro potiar. Quod fecit & cibo venenum admiscuit. Sed & duo illi viri inter se convenerant, ut cum cibum apportaret, eum interfice-

e) Vide Cod. Apocryph. N. T. p. 304.

terficerent, quo ſoli theſauro fruerentur. Cum igitur cibum veneno mixtum afferret, eum occiderunt. Et ipſi cibum illum venenatum comedentes, ſtatim ſunt mortui. Eum ecce JESUS tranſiens cum Apoſtolis ſuis dicebat: Hæc eſt conditio Mundi! Videte quomodo ternos hoſce tractaverit, & ipſe tamen poſt eos in ſtatu ſuo perſeverer. Væ illi qui petit Mundum ex Mundo.

Macarius Alexandrinus ſub extremum homiliæ XII. videtur dictum aliquod CHRISTI proferre quod in [illegible]geliſtis fruſtra quæſieris. Διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει, ἠγάπων (οἱ Ἀπόστολοι) τὸν Κύριον. Λοιπὸν ὁ Κύριος ἔλεγεν αὐτοῖς. Τί θαυμάζετε τὰ σημεῖα; Κληρονομίαν μεγάλην δίδωμι ὑμῖν, ἣν οὐκ ἔχει ὁ κόσμος ὅλος. *Propter ſigna quæ* (tum ipſe tum per illos) *faciebat, Dominus ab Apoſtolis diligebatur. Ceterum hic ad eos, quid miramini, inquit, ſigna hæc? Hereditatem magnam do vobis, quam univerſus mundus non habet.* Non dubito tamen Macarium reſpexiſſe ad Luc. X. 17--20. atque aliis verbis expreſſiſſe quæ apud illum Evangeliſtam legerat. Idem homilia XXXVII. ſub init. Ἀλλ' ἀκούων τοῦ Κυρίου λέγοντος ἐπιμελεῖσθαι πίστεως καὶ ἐλπίδος δι' ὧν γεννᾶται ἡ φιλόθεος καὶ φιλάνθρωπος ἀγάπη, ἡ τὴν αἰώνιον ζωὴν παρέχουσα. *Sed audiens Dominum jubentem ſtudere fidei ac ſpei per quæ generatur charitas erga DEUM hominesque, quæ operatur in Vitam æternam.* In hoc loco Macarius non unum aliquem locum Evangeliſtæ, aut ſingulare CHRISTI dictum, ſed univerſam Evangelii ſummam ſuis verbis complexus eſſe videtur. Idem de plurimis aliis veterum locis dici poterit.

In eodem Codice Apocrypho præter integra deſcripta à me & teſtimoniis, cenſuris atque animadverſionibus illuſtrata, *Latine* quidem Evangelium Nativitatis Mariæ, Evangelium Infantiæ (à Clariſſ. H. Sikio verſum ex Arabico) & Evangelium Nicodemi, additis Pilati Lentulique Epiſtolis, Abdiæ Acta Apoſtolorum, Mariæ Epiſtolas tres & Paulinas ad Senecam, Joannis item litteras breves ad quendam hydropicum: *Græce & Latine* vero Protevangelium Jacobi, Evangelium Thomæ extrema parte mutilum, Pilati relationem ad Tiberium, hactenus ineditam: Epiſtolam CHRISTI ad Abgarum, Epiſtolam Pauli ad Laodicenſes & Petri ad Jacobum: habes de Evangeliis Apocryphis circiter quinquaginta, 1) Evangelio ſecundum Ægyptios, 2) Evangelio æterno, 3) S. Andreæ, 4) Apellis, 5) Duodecim Apoſtolorum, 6) S. Barnabæ, 7) S. Bartholomæi, 8) Baſilidis, 9) Cerinthi, 10) Deſpoſynorum narratione de genere CHRISTI, 11) de Ebionitarum Evangelio. 12) De Evangelio Encratitarum, 13) Evae, 14) Gnoſticorum εἰς ὄνομα τῶν μαθητῶν. 15) De Evangelio ſecundum Hebræos. 16)

De

De Evangeliis quæ falsavit Hesychius. 17) Jacobi utriusque Evangeliis. 18) De libro Infantiæ Salvatoris. 19) S. Joannis de transitu B. Mariæ. 20) Evangelio Judæ Thaddæi, 21) Judæ Ischariotæ, 22) Leucii, 23) De Evangeliis quæ falsavit Lucianus, f) 24-26) De tribus Manichæorum Evangeliis. 27) De Evangelio Marcionis, 28) libro de S. Maria & obstetrice, 29-30) De S. Mariæ interrogationibus majoribus & minoribus. 31) libro de Nativitate Salvatoris. 32-34) libro triplici de nativitate & libro de transitu S. Mariæ. 35) Evangelio Matthæi Hebraico quo usi Nazaræi g) 36) S. Matthiæ Evangelio. 37) De narratione sub Justiniano Imp. reperta h) de genere CHRISTI. 38) De Evangelio Nicodemi. 39) S. Pauli Evangelio. 40) Evangelio perfectionis. 41) De Evangelio S. Petri, 42) S. Philippi, 43) Simonianorum, 44) Evangelio secundum Syros, 45) Tatiani, 46) Thaddæi, 47) S. Thomæ, 48) Valentini, 49) De Evangelio vivo & 50) Hieron. Xavierii Historia CHRISTI Persice scripta. Timotheo quoque Evangelium tribuunt in Menæis suis Græci die XXII. Januarii.

Persecutus præterea sum in eodem volumine præter Abdiam Acta Apostolorum Apocrypha quæcunque, Achajæ presbyterorum & Diaconorum Epistolam de passione S. Andreæ. Andreæ ejusdem πράξεις, Acta Apostolorum quibus usi sunt Apostolici sive Apotactici, Clementis Romani recognitiones, Cratonis libros X. de gestis & passionibus Apostolorum, Acta Apostolorum quibus usi sunt Ebionitæ, & Encratitæ: Acta i) Joannis: Leonidæ & Neocharidis sive Xenocharidis Acta sub nomine S. Andreæ Apostoli edita: Leucii Charini Manichæi Acta sub SS. Joannis, Petri, Thomæ, Andreæ &c. vulgata nominibus, Linum de passione Petri & Pauli, Acta Apostolorum quibus usi sunt Manichæi, Marcellum de conflictu S. Petri & Simonis Magi. Anonymi Histo-

f) Leucium non diversum esse ab hoc Luciano contendit Millius prolegom. ad N. T. p. 37.

g) Fragmentis ex hoc Evangelio allatis p. 368. * adde hæc Hieronymi Epist. CXLIX. ad Hedibiam quæst. VIII. *In Evangelio autem quod Hebraicis litteris scriptum est, legimus non velum templi scissum, sed superliminare templi miræ magnitudinis corruisse.*

h) Hæc à Chassanæo in catalogo gloriæ mundi parte IV. male tribuitur Lactantio, quanquam ad calcem vetustarum quarundam Lactantii editionum Latine exstat.

i) Allatis à me p. 765. seq. veterum locis adde hæc Clementis Alex. in adumbrationibus ad 1. Epist. Joannis: *Fertur in traditionibus, quoniam Joannes Evangelista ipsum corpus* (CHRISTI) *quod erat extrinsecus tangens, manum suam in profunda misit, & ei duritia carnis nullo modo reluctata est, sed locum manui præbuit,*

Historiam S. Marci Evangelistæ: Joannem Marcum de passione S. Barnabæ, Anonymi Acta S. Matthiæ k) versa ex Hebræo. S. Matthiæ traditiones Clementi Alex. & aliis memoratas. Mellitum de passione S. Joannis Evangelistæ. Memoriam Apostolorum qua usi sunt Priscillianistæ, qui liber blasphemissimas dicitur à Turibio, Laudem & Passiones Apostolorum, Acta Apostolica quibus usi Origeniani, πράξεις S. Pauli, Acta Pauli & Theclæ, Pauli prædicationem, Acta S. Petri, Philalethen Eusebium de passionibus Apostolorum, Acta l) S. Philippi, Prædicationes & διδαχὰς, διδασκαλίας, παραδόσεις, διατάξεις Apostolorum. Policratem de vita S. Timothei, Prochori Historiam de S. Joanne Evangelista, Acta Apostolorum quibus usi sunt Quartadecimani: Sortes Apostolorum. Periodos sive Acta S. Thomæ, Historiam Petri Persice scriptam auctore Hieron. Xaverio & Zenam Legisperitum de Vita & Actis Titi, fragmenta Apostolorum à Steph. Prætorio Hamb. 1595. 4. in lucem edita: præcepta Petri & Pauli, & Canones atque Symbolum m) Apostolorum.

Denique referuntur à me *Apocalypses* Apocryphæ, liber IV. Esdræ, Revelationes Patriarcharum & Prophetarum, Apocalypsis S. Petri, S. Pauli ἀναβατικὸν, Apocalypsis & Visiones: Apocalypsis S. Joanni tributa & diversa à Canonica, Apocalypsis Cerinthi, Apocalypsis miraculosis Cœcilii illustrata commentariis, Apocalypsis S. Thomæ, S. Stephani proto-

k) Non melioris furfuris est, quæ Æthiopico idiomate exstat Vindobonæ in Bibl. Imperatoris *Historia Apocrypha de liberatione Matthiæ Apostoli Beryti è carcere & circulis ferreis*, per orationem quandam beatissimæ Virginis Deiparæ Mariæ: simul etiam *colloquium CHRISTI* Servatoris nostri *cum* jam memorata beatissima *Matre sua* de multis superstitiosis & absurdis nominibus, quibus virtus singularis adscribitur. Vide Lambecium VIII. p. 643. seq. & Nesselii Catalogum Codicum linguar. Oriental. num. 243.

l) Periodum & Martyrium MS. S. Philippi Apostoli allegat Cangius in glossario Græco, vocabulo κοσμοκράτωρ & alibi.

m) Petrus King (diversus ab illustri Kingio Archi-Episcopo Dublinensi) in erudito libro Anglice nuper duplici jam vice, atque inde Belgice apud Batavos, & Latine Lipsiæ edito, qui inscribitur Historia Symboli Apostolici, observat symbolum dictum non à tesseris militaribus vel militari Zona, quam σύμβολον στρατιᾶς vocat Cæsarius qv. 78. pag. 214. neque à collatione in convivio quæ potius est συμβολή, sed à signis arcanis, quæ habebant initiati in Mysteriis gentium, & ab Apulejo ac Firmico *signa*, à Clemente Alexandrio σημεῖα, τεκμήρια, σύμβολα & ἀπόρρητα σύμβολα appellantur. Arnobio & Firmico *symbola profanæ religionis*, Plutarcho consolat. ad uxor. p. 611. & Proclo ad Politiam Platonis p. 370. 372. μυστικὰ σύμβολα & συνθήματα. Hujusmodi fuisse verisimile est σύμβολα quæ restitui jussit Julianus parabates teste Sozomeno lib. V. 3. p. 597. licet in alia abeunt viri doctissimi H. Valesius & Steph. le Moyne ad Varia sacra p. 325.

protomartyris & Hermæ Pastor. Sunt etiam qui jactant Apocalypsin S. Mariæ Virginis de pœnis inferorum, quemadmodum & Gregorii Thaumaturgi Apocalypsis qua per Joannem Evangelistam mediante Maria Virgine veram fidem edoctus est, laudatur à Jo. Vecco, Georgio Metochita &c. Vide Leonis Allatii Græciam Orthodoxam T. 2. p. 484. 735. 952. 986. & 1056. Liturgias sive Missas CHRISTI, Petri, Jacobi, Matthæi perstringo p. 314. præter quas à Leontio Scholastico CPol. contra Nestorium & Eutychen memoratur etiam Missa Apostolorum.

In quibusdam Codicibus librorum Novi Fœderis scripta etiam virorum Apostolicorum Barnabæ n) & Clementis Romani o) juncta fuisse constat, quamobrem præsenti loco utriusque horum monumenta paucis juvat attingere. Qui plura de illis volet, doctissimorum virorum Tho. Ittigii de Patribus Apostolicis dissertationem p. 170. seq. Gvil. Cavei Hist. litterariam S. E. I. Baptistæ Cotelerii Patres Apostolicos, & W. E. Tentzelii dissertationes selectas consulet.

Epistolam Catholicam p) quæ sub *S. Barnabæ* nomine fertur, Judaizantibus in primis oppositam Christianis, Clemens Alexandrinus & post eum alii Apostolo sive viro Apostolico q) tribuere non dubitant, quanquam inter libros sacros recipi à paucis meruit, unde ἀντιλεγομένοις accenset & νόθοις r) Euseb. III. 25. Hist. & Hieron. in Catalogo. Post Hierosolymitanum templum eversum scriptam esse, probe observavit Stephanus le Moyne s) & fatetur etiam Jo. Millius t) qui eam refert ad A. C. LXX. Ceterum Clariss. W. E. Tentzelio u) non audeo assentiri, qui ob nonnullas

n) In Nicephori CPol. στιχομετρίᾳ, quam Anastasius Bibl. latine vertit, scripta N. T. quibus contradicitur hæc referuntur: *Apocalypsis Joannis versuum* 4000. *Apocalypsis Petri versuum* 5800. *Barnabæ Epistola versuum* 1306. *Evangeliū secundum Hebræos versuum* 2200.

o) Vide veterem Indicem librorum N. T. apud Gvil Beveregium lib. 2. Codicis Canonum vindicati c. 9. ubi Epistolæ Clementis ad Corinthios libris sacris accensentur. Ac priorem quidem etiam Eusebius sua & superiore memoria in plurimis Ecclesiis frequentatam scribit III. 16. Hist. Utraque in Codice Alexandrino libris Apostolicis subjicitur.

p) Origenes I. contra Celsum p. 49. γέγραπται δ' ἐν τῇ Βαρνάβα Καθολικῇ ἐπιστολῇ, ὅθεν ὁ Κέλσος τάχα λαβὼν &c.

q) Christianus Schotanus qui in libro de auctoritate LXX. Interpretum p. 118. duos Barnabas distinguit, refellitur ab If. Vossio de LXX. Interpretibus p. 147.

r) Confer Sam. Basnage T. 1. Annal. p. 617. seq.

s) Notis ad Varia sacra p. 919.

t) Prolegom. ad N. T. §. 3. & 12.

u) Tentzelius in florum sparsione ad Hieron. de Viris illustribus p. 32. seq. & in dialogis menstruis Germanice editis A. 1696. p. 104. seq.

nullas conjecturas haud plane invictas hanc Epistolam suppositam esse contendit ab Alexandrino quodam ex Judæo Alexandrino Catecheta. Longe minus eam Polycarpi esse, le Moynio crediderim, licet Polycarpi & Barnabæ Epistolas in MSto Codice confusas reperit, cujus generis plures librariorum errores notavit H. Dodwellus diss. I. ad Irenæum §. 30. Pars vero posterior Epistolæ Barnabæ parænetica, quæ adfuit in Codice Corbejensi, incipitque à verbis: μεταβῶμεν δὲ καὶ ἐπὶ ἑτέραν γνῶσιν x) καὶ διδαχὴν, videtur esse aliud plane scriptum, nescio cujus vetusti scriptoris, sive quale *judicium de duabus viis*, inter Petri Apostoli Apocrypha veteres y) quidam memorant, sive quale ex veteri quadam διδαχῇ occurrit de eodem argumento lib. VII. Constitutt. Apostol. capitibus primis viginti.

Editiones z) Epistolæ S. Barnabæ.

Primus cum veteri versione latina vulgare instituit *Jacobus Usserius*, sed nondum perfecta editio periit in gravi incendio Oxoniensi A. 1643.

Hugo Menardus, sive ipso jam defuncto Lucas Dacherius cum veteri versione & Menardi notis vulgavit Paris. 1645. 4.

Cum notis *Is. Vossii*, ad Epistolam Ignatii calcem prodiit Amst. 1646. 4. Recusa hæc editio Lond. 1680. 4. *Joachimus* quoque *Joannes Maderus* Barnabæ Epistolam cum Vossii notis imprimi curavit Helmst. 1655. 4.

Cum notis *Jo. Baptistæ Cotelerii*, inter Patres Apostolicos Paris. 1672. fol.

Cum Hermæ Pastore, additis ad calcem brevibus *Ed. Bernhardi* in Barnabæ Epist. notis. Oxon. 1685. 12. è theatro Sheldoniano, curante Episcopo Ox. *Joanne Fello*, qui laciniam præmonitionis Usserianæ ex incendio servatam præfationi inseruit, & in Epistola ipsa notis brevibus adspersis illustrata lacunas Græci textus ex latina veteri versione & hujus vicissim è Græco suppletas minio distinxit.

Epistola Barnabæ cum Epistola Polycarpi ex fide MS. Codicis confusa in Variis sacris Viri doctiss. *Stephani le Moyne*, cum uberrimis

x) De eo utrum ad Gnosticos respexerit Barnabas, ut visum Hammondo, confer D. Tho. Ittigium de hæresiarchis p. 180. seq.

y) Vide sis Codicem Apocryphum N T. p. 802.

z) Plerasque ante me notavit idem Rev. Ittigius de Patribus Apostol. p. 174.

mis ejus observationibus & annotationibus. Lugd. Bat. 1685. & 1694. 4.

Cum notis Menardi, Is. Vossii Cotelerii, Jo. Felli & Ed. Bernhardi, in nova editione Patrum Cotelerii Apostolicorum, cura V. C. Joannis Clerici recusorum Amst. 1698. fol.

Latine in Bibliotheca Patrum Lugdunensi, Tomo I.

Anglice cum Epistolis Clementis, Polycarpi & Ignatii ac Hermæ Pastore, *Guilelmo Wakao* interprete. Lond. 1693. 8.

Germanice, cum Epistola Clementis Rom. interprete *Godofredo Arnoldo* A. 1696. 12.

In Actis Eruditorum A. 1691. p. 198. inter nova litteraria primo loco relatum est Jo. Millium Oxoniæ in colligendis primorum Ecclesiæ doctorum monumentis strenue pergere, proximeque S. Barnabæ Epistolam cum omnium quotquot in eam exstant commentariis & amplissima H. Dodwelli dissertatione ejusque paraphrasi esse editurum. Sed necdum quod sciam ista ἔκδοσις lucem vidit, licet Millio jam ante paucos menses, post vix absolutam incomparabilem Novi Testamenti editionem Oxoniæ exstincto. Neque prodierunt quæ ibidem in Actis Eruditorum tanquam ad prelum parata laudantur Clementis Romani scripta, Millii notis illustrata.

S. Clementis a) *Romani* Epistola ad Corinthios, pulcherrimum haud dubie post sacras litteras Apostolicæ doctrinæ monumentum, scriptum videtur esse paulo ante templum eversum A. C. LXIX. aliquot annis post missam ad eosdem S. Pauli priorem, cujus meminit Epistolam. Neque lectu indigna est Epistola Clementis posterior, quanquam de illa veteres dubitasse constat.

Editiones b) *Epistolarum Clementis Romani.*

Prima egregii Viri *Patricii Junii* ex Codice antiquissimo sacrorum Voluminum Græco Alexandrino, quibus has Epistolas invenit subjunctas, & priorem cum latina sua versione notisque eruditis, posteriorem extrema parte mutilam Græce tantum edidit. Lacunas vocabulorum, quæ in MSto legi non poterant (una enim cap. 57. integræ unius vel duarum paginarum lacuna restitui haud potuit) ex inge-

a) Meminit hujus comitis sua atque συνεργȣ̃ Paulus Apostolus Philipp. IV. 3.

b) Confer laudati D. Ittigii diss. de Patribus Apostolicis p. 233. seq.

ingenio c) suppletas distinxit d) minio. Oxon. 1633. 4. Mirifice hoc monumento cum illud vidit delectatus est vir summus Hugo Grotius, ut patet ex ejus Epistola 347. Recusa est præclara Juniana editio *Joach. Jo. Madero* curante præmissis nonnullis quibus γνησιότης & antiquitas harum Epistolarum adstruitur Helmstad. 1654. 4.

Epistola prior cum versione & notis Junii, posterior cum versione *Gothofredi Wendelini* & ejusdem de Clementis atque ejus Epistolarum (nam posteriorem quoque genuinam esse contendit) divinatione. Paris. 1672. fol. in Tomo primo Collectionis Conciliorum Labbeanæ.

Epistola utraque cum versione & notis *J. Baptistæ Cotelerii*, qui in capita sive sectiones utili instituto distinxit & fragmentum Epistolæ secundæ è Parallelis MSS. Damasceni addidit, in Tomo priore Patrum ejus Apostolicorum Paris. anno eodem 1672. fol.

Cum versione Junii hinc inde interpolata & notis brevibus *Joannis Felli* Oxoniensis Episcopi, Oxon. 1669. 12. & 1677. 12. in qua posteriore editione capitum distinctio Coteleriana est adhibita.

Cum versione Cotelerii, & divinatione Godfr. Wendelini atque *Pauli Colomesii* notarum spicilegio, Lond. 1687. 8. addita Tho Brunonis dissertatione de Therapevtis Philonis, & fasciculo Epistolarum singularium à variis recentibus viris doctis scriptarum.

Cum versione & notis Cotelerii, notisque Junii, Felli, & Colomesii: divinatione Wendelini, & additamentis Maderianis: in nova editione Patrum Apostolicorum Cotelerii, *Jo. Clerico* V. C. curante Amstelod. 1698. fol.

Cum versione Cotelerii & spicilegio notarum Pauli Colomesii, in Bibliotheca Patrum Apostolicorum Græco-Latina, qua Clementis, Ignatii & Polycarpi scripta genuina complexus est, præmissa eru-

c) Felicius quædam postea supplenda conjecerunt Pearsonius, Fellus, Cotelerius, Colomesius. Vide & Jo. Clericum T. 2. Artis Criticæ p. 322. Quod vero doctissimus Junius sibi persuasit Epistolam 1. Clementis ab *Hieronymo* olim Latine versam fuisse, & illam versionem adhuc in Bibliothecis latere è quodam fratrum Lobiensium Catalogo suspicatus est, in utroque fefellit eum ratio, ut Rev. Ittigius probe observavit. Loca quamplurima quæ è sacris litteris Clemens laudat, cum editione LXX. Interpretum contulit Christianus Schotanus lib. de auctoritate LXX. Interpretum p. 108 - - - 117.

d) In aliis editionibus vel minoribus typis excusa sunt, ut in Maderiana, vel uncinulis inclusa.

erudita sua de Patribus Apostolicis dissertatione Theologus præstantissimus D. *Thomas Ittigius* Lipſ. 1699. 8.

Gallice interprete *Antonio Teisserio*, Avenione A. 1684. *Audio & virum illustrem* (ita Colomesius A. 1687.) *ac eruditorum delicium* Ezechielem Spanhemium, *quem & alloqui & mirari nobis contigit in ædibus Lambethanis, primam S. Clementis Epistolam in Gallicum sermonem olim transtulisse, quam Reip. litterariæ, spero, non invidebit vir doctissimus.*

Anglice per *Guil. Burtonum* Londinensem (eundem qui Historiam Græcæ linguæ scripsit) cum notis copiosis, & judicio Clarissimi Cavei haud ineruditis Lond. 1647. 4. atque iterum *Wilhelmo Wakao* interprete, una cum Barnabæ, Ignatii & Polycarpi Epistolis atque Hermæ Pastore. Lond. 1693.

Germanice ex versione *Godofridi Arnoldi*, una cum Epistola Barnabæ A. 1696. 12.

Belgicè nescio quo auctore Amstelod. 1646. 12. 1656. 4.

Feruntur & aliæ Epistolæ sub Clementis hujus nomine latinè, quæ *decretales* vulgo appellantur, & nulla fide dignæ sunt, ne quidem ullo modo conferendæ antiquitate cum aliis, quanquam itidem suppositis Clementino nomini monumentis, ut sunt: *Canones Apostolorum* LXXXV. *Constitutionum Apostolicarum* libri VIII. (quorum libro septimo videtur etiam comprehendi quæ à quibusdam vocatur *Liturgia* Clementis) *Recognitionum* libri X. qui è sola Rufini versione latine exstant, *Homiliæ Clementinæ* XIX. *Epitome* è Petri periodis & κηρύγματι, & *Epistola ad Jacobum* fratrem Domini, quæ omnia in Patribus Apostolicis Cotelerii recensita & illustrata habentur. Verum missis hisce, de Canone atque ordine librorum sacrorum Novi fœderis adhuc pauca mihi dicenda veniunt.

XV. Historiam Canonis librorum N. T. quorum auctoritas vel statim à quo scripti sunt, in Ecclesiis omnibus obtinuit, ita ut qui eos rejicerent pro hæreticis haberentur; vel non statim ita innotuit omnibus, sed interjecto tempore tamen ab universa recepti sunt Ecclesia: exhibuerunt é veteribus quidem Eusebius in Hist. Ecclesiastica & Eusebium fere secutus Hieronymus in Catalogo: Inter recentiores, Theologi nostri laudatissimi Christianus Kortholtus libro de Canone & Jo. Gerhardus in exegesi Loci de Scriptura sacra cap. IX. & X. Philippus præterea Jacobus Hardtmannus de gestis Christianorum sub Apostolis cap XII. & Jo. Henr. Majus in examine Hist. Criticæ N. T. Tum è Romanæ sociis Ecclesiæ Sixtus Senensis in Bibl. sancta, Possevinus in Apparatu,

ratu, Baronius in Annal. Huetius in demonstratione Evangelica, Rich. Simon in Hist. Critica N. T. & Lud. Elias du Pin in Prolegom. Biblicis & Bibliothecæ scriptor. Eccles. Tomo I. atque in responso ad Petitdidierim quod tomo VI. adjungitur: Natalis Alex. in Hist. Eccles. Claudius Frassenius in disquisitionibus Biblicis & Gvilelmus Bonjour e) Tolosanus in triduana de Canone librorum sacrorum concertatione, Rom. 1704. 4. dialogo tertio. E Reformatis aliisque Protestantibus Jac. Basnage Historiæ Controversiarum Theolog. Gallice editarum libro octavo, & in præfat. ad Historiam V. & N. T. imaginibus in æs incisis observationibusque Criticis & moralibus itidem Gallico idiomate illustratam, & in diss. Apologetica adversus Richardsonum: f) Sam. Basnage Tomo primo Annalium Ecclesiasticorum, Jo. Henricus Heideggerus in Enchiridio Biblico, Jo. Leusdenius in Philologo Græco, Tho. Milles ad Cyrilli Hierosolym. Catechef. IV. 22. Daniel Whitby Prolegom. 3. ad Commentaria Anglice edita in N. T. Nehemias Grew in Cosmologia sacra lib. V. cap. 1. Richardsonus & Stephanus Nye in historica recensione & Apologia Canonis N. T. adversus Amyntorem Jo. Tolandi (qui tamen ipse Tolandus quoque disertis verbis negat se ullum N. T. librum vocare in dubium) Simon Episcopius libro IV. Institt. Theolog. & Jo. Clericus diss. 3. ad Harmoniam Evangelicam, & qui omnium denique industriam vicit Joannes Millius in prolegomenis eruditissimis ad Novum Testamentum.

Quod ad *Ordinem* librorum N. T. attinet, ex veterum monumentis & Codicibus antiquis abunde constat valde diversum illum fuisse, nam & Evangelistæ g) quandoque aliter atque hodie fieri solet juncti deprehenduntur, & Acta Apostolica h) jam præmissa Epistolis Catholicis, jam Apocalypsi: neque Epistolæ Pauli, vel Catholicæ etiam eadem semper ratione collocatæ. Vulgatum tamen ordinem fere probari video ab Eusebio III. 25. Hist. Canone Apostolico LXXXV. Carthaginiensi XXVII. à Nazianzeno carmine XXXIII. aliisque compluribus & scriptoribus & Codicibus. Sed quæcunque de diversa illa collocatione com-

e) Confer Acta Erud. A. 1706. p. 502. seq.

f) Hist. des Ouvrages des Scavans A. 1704. p. 18. seq.

g) Christianus Druthmarus in cap. 1. Matthæi: *Vidi librum Evangelii Græce scriptum qui dicebatur S. Hilarii fuisse, in quo primi erant Matthæus & Joannes, & posteriores alii duo. Interrogavi Eufemium Græcum, cur hoc ita esset? dixit mihi, in similitudinem boni agricolæ, quos fortiores habet boves, primo jungit.*

h) Vide si placet quæ notavi in Codice Apocrypho N. T. p. 750.

computationeque librorum Biblicorum, non Novi ſolum ſed antiqui quoque fœderis apud veteres obſervantur, diligentiſſime annotavit Vir doctiſſ. hoc ipſo anno 1707. Oxoniæ cum magna litterarum jactura denatus Humfredus Hody, parte poſtrema operis egregii de Bibliorum textibus Originalibus, Oxon. 1705. fol.

XVI. Avtographis ſacrorum ſcriptorum pridem deperditis, multi ſuperſunt MSti Codices vario tempore variisque locis exarati, non Græci modo ſed & latini, ne de aliis linguis in præſenti dicam, quibus cum ſi veterum Eccleſiæ doctorum commentarii ac monumenta per omnium à CHRISTO nato ſæculorum decurſum, & verſiones antiquæ quælibet conferantur, clariſſime apparebit, non obſtante variarum lectionum vi, eadem tamen ſcripta Apoſtolica nos hodie legere quæ lectitarunt veteres etiam primi Chriſtiani, neque quicquam eſſe ita mutatum, detractum, interpolatum, vel etiam temporum injuria alterationem paſſum, ut hodie non eadem credenda, ſperanda, facienda, colenda & obſervanda nobis proponantur, quæ, Apoſtolis ipſis ſuperſtitibus, in eorum ſcriptis cœtus fidelium agnovit. Interim haud inutile eſt varias Codicum lectiones, ſi ſobrie fiat, conſulere, non modo ut quantum fieri licet, adhibito judicio Critico, genuinas ab alienis ſeparemus, ſed etiam ut rationes quibus interpretes librorum ſacrorum plerique ſive veteres ſive recentes paſſim uſi ſunt intelligamus, ad eos vel tuendos aut excuſandos vel explicandos vel denique redarguendos. Infinitum eſſet Codices MStos librorum novi fœderis à viris doctis conſultos percenſere, nec minus ineptum hoc loco recoquere ea quæ de MSS. diſſeruit Richardus Simon lib. 1. Hiſt. Crit. N. T. cap. 29. ſeq. & in diſſertatione Critica libro tertio ſubjecta, atque Antonio i) Arnaldo oppoſita, tum noviſſime Jo. Millius in doctis illis ſuis & laborioſis ad N. T. prolegomenis. At præcipua quædam attingere, & virorum doctorum qui in codicibus N.T. Græcis maxime & latinis conferendis laudatam poſuere induſtriam, non erit ſpero ingratum lectori.

Inter antiquiſſimos Codices Græcos eſt *Vaticanus* ille Veteris & Novi Teſtamenti, litteris ſcriptus majuſculis. Alter Codex quem *Alexandrinum* k) vocant, itidem litteris majoribus, univerſos libros ſacri

i) Arnaldus A. 1691. 12. ediderat librum hoc titulo: *diſſertation Critique touchant les Exemplaires ſur leſquels Mr. Simon pretend que l'ancienne Vulgate a été faite. & ſur le jugement que l'on doit faire de fameux Manuſcrit de Beze.*

k) De hoc ita Jo. Millius prolegom. p. 143. *Ut eſt exemplar N. T. omnium toto orbe longe vetuſtiſſimum, ita certe jam ab ipſis ferme Canonis incunabilis vix exſtitiſſe cenſeo qui archetypam Evangeliſtarum & Apoſtolorum ſcripturam ipſo fidelius expreſſerit.*

Codicis complexus è dono Cyrilli Lucaris in Bibl. Regia Londinensi. Specimem litterarum illius codicis exstat in Briani Waltoni prolegom. Bibl. 2. inter *Græcolatinos* antiquissimus facile est celebris ille codex l) Evangeliorum & Actorum, latinam versionem ante Hieronymianam habens adjunctam, quem Theod. Beza A. 1581. Cantabrigiensi Academiæ donavit, m) & cujus pars altera esse videtur n) similis omnino codex Epistolarum Paulinarum qui est in Bibl. Regis Christianissimi. Etiam in Bibliotheca S. Germani similis Epistolarum Pauli codex per antiquus græcolatinus occurrit, membranis purpureis, o) litteris aureis descriptus, cujus characterum specimen dat V. C. Jo. Mabillonius Opere de re diplomatica pag. 347. testatus accentus quibus Græca instructa sunt à prima manu adjunctos esse. Aliud specimen characterum Codicis Græci valde antiqui N. T. cujus fugienti scripturæ recentior manus homilias Ephræmi Syri superilleverat, è doctissimi Joannis Boivinii observatione exhibet Bernardus Lamy Oratorii D. J. Presbyter in appendice ad commentar. Harmoniæ Evangel. p. 656. & post illum præstantissimus Ludolphus Neocorus sive Kusterus in Bibliotheca novorum librorum A. 1698. p. 454. Claromontanum Codicem antiquissimum Græcolatinum Epistolarũ Pauli quo usus est Beza, diversum esse ab illo quem jam dixi exstare in Bibl. Regis Galliæ, variis argumentis disputat Eduardus Stillingfleet Vindicatione doctrinæ de S. Trinitate, Anglice A. 1697. edita p. 157. seq.

E veteribus Ecclesiæ Doctoribus Origenes & Hieronymus & pauci quidam alii, Codices N. T. varios consulere & ex iis libros sacros recensere instituerunt. Inter recentiores signum quasi ad hoc studium sustulit *Laurentius Valla*, qui ad notas suas in N. T. concinnandas tribus Codicibus Græcis & totidem latinis est usus. Eas circa A. C. 1440. elucubratas diu post *Erasmus* in lucem protulit, qui & ipse ad suam Novi Test. editionem sæpius deinde repetitam & emendatam usus est tum aliis

l) Cum hoc MSto. convenire Codices quibus olim usus Lucifer Calaritanus, tum in Actorum librum Beda, præterea MS- β Rob. Stephani, & MS. Bodlejanum, docet Rich. Simon Obs. novis in N. T. cap. 2.

m) Confer Bezæ Epistolam ad Inclytam Academiam Cantabrigiensem, quæ illum Codicem servat in Bibl. S. Trinitatis. Arnaldum quidem fugit ratio, qui à falsario sæculi VI. vel VII. illum existimavit esse exaratum. Bezæ Epistolam habes etiam in Epistolis selectis à Paulo Colomesio editis pag. 250. & in Rev. Benthemii libro de statu Ecclesiæ Anglicanæ p. 354.

n) Vide eundem Simonium II. 26. Epist. select.

o) Sic codex Evangeliorum ex versione Gothica Ulphilæ, membranis purpureis, litteris aureis scriptus est, quem videre & mirari mihi contigit Upsaliæ in Bibliotheca Illustris Academiæ.

aliis MStis, tum uno Græco Evangeliorum Codice exarato ante mille annos, qui hodie dicitur esse in Bibl. publica Basileensi. Dum vero Codices Græcos qui cum latino vulgato frequentius conspirant suspectos habet, ac si à Concilii Florentini tempore ad latinos libros essent interpolati, non semper contigit optimas illi deligere lectiones, ut à Sepulveda in Epistolis, à Leo & maxime à Stunica satis quidem acerbe non tamen semper citra rationem ipsi fuit objectatum. Eodem tempore viri docti qui Card. Ximenii auspiciis *Complutense* opus Biblicum concinnarunt, ad Novum Test. usi sunt Codicibus Vaticanis & uno inprimis venerandæ vetustatis è Rhodo Insula. Inde præ ceteris operæ pretium fecit *Rob. Stephanus*, qui non modo latinos Codices quam plurimos & Correctoria quæ vocantur Biblica consuluit, atque inde egregias editiones latinas Bibliorum variis lect. & notis criticis obelisque & asteriscis instructas adornavit, sed & in editione Græca luculenta A. 1550. fol. Novum Test. dedit collatum cum Codicibus MSS. p) sedecim. Hujus editionis exemplo usus Beza, cui H. Stephanus lectiones aliorum Codicum decem, & præcedentium editionum varietates adscripserat. *Marchio* quoque *Velesius* q) *Petrus Faxardus* Hisp. Evangelia quatuor contulit cum aliis XVI. MSS. quorum octo fuere in Bibl. Laurentiana Regis Hisp. Varias lectiones ex istis Codicibus edidit Jo. Melchior de la Cerda in Adversariis sacris cap. XCI, acceperat enim illas à Joanne Mariana, qui passim illas in notis suis ad N. T. memorat. Ceterum non semper tuto hisce licere uti, quoniam nonnulli ex Codicibus illis ad vulgatam latinam castigati esse videantur, non uno loco Rich. Simon observat, & Vulgatæ tuendæ r) totum illum laborem esse insumtum indicat Mariana. *Joannes Matthaus Caryophilus* editionem N. T. Complutensem contulit cum MSS. Codd. XXII. decem quidem exemplaribus Evangeliorum, octo Actorum & Epistolarum, ac denique quatuor Apocalypseos. Collationes illas interjecto tempore edidit Petrus Possinus Romæ A. 1673. fol. cum Catena Græcorum Patrum in Marcum. *H. Ernstius* de studiis diebus festis convenientibus c. 2. p. 29. ait se Novum Testamentum cum omnibus fere editis & non paucis MSS. Codd. Patrumque Græcorum commentariis summo studio contulisse & ad editionem parasse. Sane in Bibl. Gudiana exstat editio Novi Testamenti Genevensis A. 1620. 4. ab Ernstio collata cum viginti Codd. editis vel MSS.

p) Confer de illis MSS. prolegomena Millii p. 117. seq.

q) Male Marcus Velserus appellatur in latina versione commentarii Jo. Pearsonii in Symbolum Apostolicum p. 535.

r) Vide Stillingfleetum in Vindicatione doctrinæ de S. Trinitate p. 165.

Joannes Hentenius Commentario Euthymii in quatuor Evangelistas latine à se reddito præmittit Varias lectiones ex codice illo Græco Euthymii collectas Paris. 1547. 8 *Lucas Brugensis* non modo latinos Bibliorum Codices manu exaratos diligentissime ruspando, post Sixti V. & Clementis VIII. curam multas vulgatæ versioni maculas absterfit, sed & A. 1606. ad calcem commentarii in Evangelia notas publicavit in varias lectiones editionis Græcæ Evangeliorum. Inter inedita *Guil. Coddæi* Jo. Meursius in Athenis Batavis memorat *allegationes textuum è N. T. Græcorum ex Patribus & auctoribus aliis Græcis, quatenus aut ab editis vulgatorum Codicum textibus & variis circa eos lectionibus adhuc discrepant, aut diversitates lectionum quæ constant, firmant & fulciunt.* Sed ille quidem Coddæi labor quod sciam non vidit lucem. Porro è Roberto Stephano maxime selectæ, sive potius ex editione minore A. 1569. (ut Millio observatum) excerptæ sunt Variæ lectiones in editione luculenta Bibliorum Græcorum Wecheliana 1597. fol. quam Francisco Junio plerique (alii Frid. Sylburgio) deberi opinantur. In Tomo sexto Polyglotton Londinensium habentur Variæ lectiones non modo quas à Rob. Stephano, & Marchione Velesio collectas, tum quas in Wechelianis Bibliis exstare dixi, sed etiam excerptas ex Cantabrigiensi Bezæ & Claramontano fratrum Puteanorum Codice quo idem Beza usus est, & ex aliis MSS. undecim quos in Angliæ Bibliothecis invenerunt. Varias lectiones Codicis Alexandrini in Opere ipso Biblico Græco Novi fœderis contextui subjecerunt, uti ad eundem Codicem passim in suis commentariis provocat Hugo Grotius, qui ejus lectiones à Patricio Junio acceperat. Hujus antiquissimi Codicis editionem aliquando parasse Joannem Millium, testatur illustris Bentlejus in Epistola ad eum scripta p. 95. *Servantur etiam Oxonii Acta Apostolorum, vetustate quidem pari* (cum codice Cantabrig.) *sed versione multum diversa; Et in Gallia denique Epistolæ S. Pauli, qui codex & antiquitate & latina versione, atque adeo scripturæ & voluminis forma Cantabrigiensi nostro simillimus est & germanissimus. Atque hæc quidem talia exemplaria, cum aliis omnibus ubivis gentium, quod sciamus, longe longeque & dignitate & tempore antecedant neque quidquam hodie superfit simile aut secundum, cum tineis (proh dolor) atque muribus luctantur, & utut iis incendia pepercerint, ipso senio intra annos paucos non dubie peritura sunt. Tu vero, Milli doctissime, qui omnium mortalium maxime in eo studio versatus es, non patieris hanc laudem tibi præripi, sed maturabis veneranda illa pignora & monumenta vetustatis à situ & interitu vindicare. Scimus enim te horum omnium editionem instituere, quæ una pagina & in uno conspectu Codicem Alexandrinum, qui familiam ducet, & Cantabri-*

tabrigiensem cum versione sua, atque ubi hic deficit Oxoniensem deinceps atque Gallicorum repræsentet: quæ singulas litteras atque apices exemplarium, etiam ubi à librariis peccatum est, accurate & religiose subsequatur. Nihil illi purpuræ assuetur discolor aut diversum: nullæ interpunctiones, nullæ notæ accentuum, quorum omnis hodie ratio præpostera est atque perversa: adeo ut qui tuam editionem sibi comparaverit, ipsa illa propemodum Archetypa versare manibus atque oculis usurpare videatur. Ea res olim, ut certum est augurium, & Britanniæ nostræ splendori erit, & Ecclesiæ præsidio, tuos vero labores amplissimis præmiis atque immortali gloria compensabit. Macte ista pietate & diligentia esto. In te omnes ora atque Oculos convertimus, te unum in hoc curriculum vocamus: ipsi codices celerem tuam opem implorant & flagitant: quid cessas per medias laudes & faventium plausus secundo rumore ingredi? Tu vero ut polliceri de te possum, facies id sedulo, simulac exibit Novum tuum Testamentum fere ad umbilicum usque perductum: quo in opere, nisi vererer coram in os te laudare, dicerem quam longo intervallo aliorum omnium in eo genere labores post te reliqueris. Ea typorum elegantia est & magnificentia, ea in annotationibus eruditio elucet, in Variis lectionibus industria: quippe etenim ad eam copiam comparandam omnia S. Patrum scripta, omnes antiquas versiones, & infinitam vim Codd. MSS. curiose excussisti. Has quamvis magnificas laudes etiam vincit opus ipsum & editio N. T. luculenta Milliana quæ hoc Anno 1707. Londini in folio lucem vidit cum uberioribus & eruditissimis prolegomenis, complectentibus non modo Historiam Criticam Canonis sacri, quem diligenter confirmant, sed etiam per singula sæcula progrediendo censuram continentibus Codicum quibus Patres Græci & latini fuerunt usi, denique recentium virorum doctorum industriam qui N. T. ediderunt vel varias lectiones collegerunt celebrantibus. At enim codicis Alexandrini eo quo Bentleius notat modo edendi consilium jam pridem videtur Millius abjecisse, sumptuum fortassis magnitudine deterritus. In iisdem prolegomenis p. 152. queritur se *Joannis Sauberti* quem perperam duobus vicibus *Sarbertum* vocat, Varias lectiones in Matthæum, licet summo studio quæsitas, haud vidisse. Utinam vero innotuisset mihi optimi viri desiderium, nihil enim libentius fecissem quam ut librum illum eximium Helmstadii 1672. 4. editum & singulari plane industria in hoc genere versantem, satisque apud nostros obvium ei transmisissem. In calce hujus voluminis Saubertus etiam Varias lectiones Matthæi enotavit è Codice MSto Chrysostomi in Matthæum qui perantiquus sine accentuum apicibus exstat in Bibliotheca Helmstadiensi. Novum Test. præterea cum Variis lect. edidit, ut notum etiam pueris est, *Stephanus Curcellaus*, usus non modo illis quas Rob. Ste-

pha-

Stephanus notaverat, sed etiam adhibitis codicibus Thuano, Mazariniano aliisque Amst. 1658. 8. recusum 1675. 1685. 8. Hanc editionem secutus Felbingerus qui Socini dogmatis subscribebat s) in Germanica sua versione N. T. At Curcellæi industriam longe vicerunt *Oxonienses* in N. T. Græce vulgato cum variis lect. è theatro Scheldoniano Anno eodem 1675. 8. quæ editio recusa est Halæ A. 1702. 8. cum præfatione D. Augusti Hermanni Franckii, quanquam in hac quoque ut à Curcellæo plures magni monumenti διττὰς γραφὰς prætermissas monuit Rich. Simonius in responsione ad judicium Theologorum Hollandiæ de Hist. Crit. V. T. p. 48. seq. Non omnes sed selectas varias lectiones è priore illa Oxoniensi A. 1675. notatas videre est in editione majori atque insigni Lond. 1703. fol. quæ Græca scholia selecta è Patribus à Jo. Gregorio adjuncta habet. Præcipuas quoque editioni suæ Græcæ N. T. non ineleganti adtexuit Rev. Jo. Georgius Pritius Lipſ. 1703. 12. Quemadmodum minor illa Oxoniensis cum integris Var. lect. recusa est in Bibliis Græcis editionis Lipsiensis 1697. 8. Jampridem porro *Joannes Morinus* Oratorii Parisiensis presbyter lib. 1. Exerc. Bibl. 2. c. 3. seq. varias quasdam lectiones è codice Claramontano aliisque expendit, eo maxime studio, ut vulgatam versionem tueretur. Idem consilium fuit *Jo. Boisii* Ecclesiæ Eliensis Canonici, in erudito libro cujus est titulus: *Veteris interpretis cum Beza aliisque recentioribus collatio in quatuor Evangeliis & Apostolorum Actis in qua, annon sæpius absque justa satis causa hi ab illo discesserint, disquiritur* Lond. 1655. 8. De Varietatibus passim quoque monent eruditi auctores commentariorum in N. T. ut *Jacobus Faber* & *Guil. Estius*, qui latini & Syriaci interpretis diversas lectiones annotavit, *Ludovicus de Dieu* qui Syriaci, Arabici, Persici: *Thomas Mareschallus* qui Coptici, Gothici Anglosaxonici. *Joannes* etiam *Maldonatus* longe plures Varias lectiones Græcas suis in Evangelistas commentariis inseruerat, sed earum bonam partem editores ex ipsius societate omiserunt, ut à Valvassore accepisse se refert Rich. Simonius III. Hist. Crit. N. T. 619. seq. Fuere insuper qui versionibus suis in linguas vernaculas adderent notationem variarum lectionum, saltem selectarum, uti in Gallica N. T. interpretatione fecit idem *Simonius*, & ante eum, minus accurate quidem *Amelotus*: in Germanica Offenbaci 1703. 8. vulgata *Joannes Henricus Reitze*. Nonnullas aliis plerisque neglectas varias lectiones N. T. persequitur *Jo. Lomeierus* dierum genialium par-

s) Curcellæo quoque ipsi à nonnullis datum vitio, quod in quibusdam locis visus sit Socinianis frigidam suffundere. Vide Jo. Gotlieb Molleri dissertationem quæ inscribitur: Curcellæus in editione N. T. Socinizans. Rostoch. 1696. 4.

parte I. diss. IV. Daventriæ 1694. 8. Denique *Laurentinus Zacagnius* Bibliothecæ dignissimus custos Vaticanæ in collectione monumentorum veterum inter alia præclara edidit Euthalii Episcopi Sulcensis qui sub extremum sæculi post natum CHRISTUM quinti claruit, recensionem Epistolarum Pauli & Actuum Apostolorum & Epistolarum Catholicarum. Testatur Euthalius p. 513. contulisse se ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῆς ἐν Καισαρείᾳ βιβλιοθήκης Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου Doctissimus vero Zacagnius cum Euthalianis etiam aliorum codicum MSS. lectiones passim contulit. Rom. 1698. 4.

XVII. *Editiones præcipuæ Novi Testamenti.*

Prima *Complutensis*. Græcum textum sine accentibus expressum habens, addita præter veterem vulgatam versione nova latina interlineari. Occurrit in magno Opere Biblico Ximeniano in sex distincto Voluminibus, ex officina Arnaldi Gvilelmi de Brocario, Compluti 1515. fol. Sed per sex vel septem annos postquam excusum fuisset, suppressum constat, ita ut ante A. 1523. à paucis visum sit.

Secunda *Desiderii Erasmi*, cum ejus latina versione & commentariis. Basil. 1516. fol. apud Jo. Frobenium, præmissa Epistola ad Leonem X. Pontificem data Calendis Februariis ejusdem anni, in qua Gvilelmum Archi Episcopum Cantuariensem Mæcenatem suam prædicat. Sæpius deinde hoc opus suum Erasmus recognovit, atque ex inimicorum etiam quandoque monitu Sutoris, Lei, Stunicæ, Beddæ, Sepulvedæ quædam mutavit emendavitque, commentarios etiam auxit in posterioribus editionibus A. * 1519. 1522. 1527. (in qua editione quarta primum Complutensem se inspexisse indicat) & 1535. Hinc inter opera Erasmi recusum Novum Testamentum cum ejus commentariis est Basil. 1540. fol. atque nuper demum Lugd. Bat. 1705. fol. tomo sexto: in qua nova & luculenta editione commentarii (quæ exstant quoque in Criticis Sacris Anglicanis) non ut in superioribus separatim excusa, sed utilissimo instituto singulis statim paginis N. T. sunt subjuncta. Omitto Novum Testamentum cum Erasmi versione sine commentariis recusum sæpissime variis in locis ut Basil. 1553. 8. & 1558. 8. apud Nic. Bryling. Paris. 1543. 8. apud Carolum Gvillard Lips. 1582. 8. Giessæ 1669. 4.

Tertia Græca *Aldina* in editione eleganti Bibliorum Græcorum, quam dedit Aldus Venet. 1518. fol.

A a Ab

* Huic editioni præmissa Leonis X. approbatio.

Ab eo tempore secutæ editiones *Græca* Hagenoensis A. 1521. 8.

Argentoratensis per Wolfium Cephaleum 1524. 8.

Argentoratensis altera, in Bibliis Græcis A. 1524. 8. ad Aldinam expressis.

Basilieenses 1531. 8. per Jo. Bebelium, & 1533. 8. apud Nic. Brylingerum, ad tertiam Erasmi editionem.

Simonis t) Colinei Paris. 1534. 8. perquam nitida editio.

Basileensis apud Jo. Frobenium & Nicolaum Episcopium, Basil. 1545. 4. typis Græcis majoribus atque luculentis.

Hervagiana ejusdem anni, in Bibliis Græcis Basil. 1545. fol. ex Aldina edit.

Parisienses *Rob. Stephani* Patris 1546. 12. & 1549. 12. emendatissima, in qua nullum dicitur vitium typographicum exstare: denique tertia major illa luculentissima cum veterum κεφαλαίων notatione Variisque lect. è XVI. Codicibus MSS. A. 1550. fol. typis Regiis.

Benedicti Prævotii. Paris. 1549. 12.

Parisiensis Roberti Stephani filii 1569. 12. è typographia Regia, cum variis lectionibus selectis atque insignioribus, editio nitida & emendatissima.

Jo. Crispini itidem perquam elegans. Genev. 1553. 12.

Tigurina, nec ipsa contemnenda, apud Froschoverum A. 1559. 8. additis Græce summariis rerum & sententiarum quæ singulis capitibus continentur, variisque lectionibus.

Antwerpiensis apud Plantinum 1574. 16. cum Privilegio Philippi II. Regis Hispaniæ.

Henr. Stephani A. 1576. 12 cum ejus dissertatione de stylo N. T. & lectionibus atque interpunctionibus sacri textus ex Bezæ editione.

Genevensis A. 1587. 12. apud Eustathium Vignon, cum Variis Lect. & Is. Casauboni notis in loca quædam quatuor Evangelistarum Actorumque. Nam quæ idem vir doctus in Epistolas Apostol. scripsit, quærenda sunt in Criticis sacris Anglis.

Fran-

t) Editio Colinæi in locis quibusdam è conjectura videtur esse emendata. Colomesius in Bibl. selecta p. 97. de hac editione: *Cette edition a ceci de particulier, qu'elle est conforme à la Vulgate en plusieurs endroits, même ou là leçon de la Vulgate est vicieuse, comme en S. Jaques chapitre 3. verset 5. Castalion dans la defense de sa traduction de la Bible recommende cette edition; Beze au contraire dans sa reponse à Castalion n'en fait pas grand cas.* Colinæi exemplar, *dit il p.* 222. non magni facio, quoniam rescivi multa fuisse in eo à quodam alioqui Græcæ linguæ doctissimo ex solis conjecturis emendata. *Il l'a suit pourtant dans ses notes sur le verset* 18. *du* 2. *chapitre de S. Jaques.* Videsis etiam Rich. Simonem lib. 2. Hist. Crit. N. T. p. 284.

Francofurtensis, in Bibliis Græcis Wechelianis 1597. fol. typo luculento, cum Frid. Sylburgii, vel ut plerisque video esse persuasum Francisci Junii, qui varias lect. ex editione Rob. Stephani filii A. 1569. 12. addidit. Recusa hæc Francofurtensis editio Venet. 1687. fol. apud Nicolaum Dulcem.

Genevensis apud Petrum de la Roviere A. 1620. 4. typis majoribus, cum notis brevibus Josephi Scaligeri in locos aliquot difficiliores.

Lugdunensis apud Batavos A. 1624. 12. apud Elzevir. nitidissima editio.

Amstelodamenses, satis itidem nitidæ A. 1633. 12. apud Blavium, & 1641. 1656. 12. apud Elzevir. tum novissime apud Wetsten.

Roterodamensis A. 1654. 12. apud Arnoldum Leers.

Londinensis A. 1635. 8. cum notis Rob. Stephani, Jos. Scaligeri, & Is. Casauboni, atque Variis lect. selectis ad voluminis calcem. Post editionem 1622. 8. ex officina Jo. Billii.

Parisiensis è Typographia Regia. A. 1642. fol. typis majoribus elegantissimis, cum Variis lect. ex editione Roberti Steph.

Argentoratenses curante Jo. Henrico Bœclero, qui præter meliores editiones, etiam antiquis membranis usum se fuisse testatur, è quibus & Euthalii prologum in Epistolas Pauli Græcè addidit. A. 1645. ex officina Jo. Phil. Mulbii 12. & 1660. 12.

Steph. Curcellæi, cum locis Parallelis & Variis lect. Amst. 1658. 8. & 1675. 1685. 8. Vide supra p. 183. seq.

Francofurtensis per Rudolfum Leusdenium. A. 1692. forma majore octava. Noti quoque Parentis ejus Jo. Leusdenii, viri de sacrar. litterarum studio præclare meriti editiones cum notatione 1900. versiculorum in quibus solis ex 7959. versiculis totius N. T. vocabula omnia universi N. T. reperiuntur.

Londinensis A. 1700. 8. cum vocabulorum primitivorum notatione in ora libri.

Oxoniensis cum locis parallelis & Variis lect. longe pluribus, & per centum amplius Codices conquisitis. A. 1675. 8. è theatro Sheldoniano. Recusa hæc editio in Bibliis Græcis Lipsiensibus A. 1697. forma majore octava, & separatim Halæ Sax. 1702. 8.

Oxoniensis major cum locis parallelis, Variis lect. selectis & scholiis Græcis quæ *Jo. Gregorius* è SS. Patribus & aliis scriptoribus Græcis collegit, & ipso defuncto edidit ac recensuit V. C. Jo. Ernestus Grabe. A. 1703. fol. è theatro Sheldoniano. Nitida & insignis editio,

Lipsienses variæ, ut quæ minori forma ad Leusdenianam recusa est cum

præfatione Rev. D. Adami Rechenbergii, tum illa quam summariis locis parallelis locupletioribus, præcipuis Variis lect. & chartis denique Geographicis ornatam dedit civis atque amicus noster D. Jo. Georgius Pritius Lipsiæ 1703. 12. vulgata sub idem tempus etiam erudita introductione in N. T. in qua pleraque quæ ad rem Criticam, Historiam, Chronologiam & Geographiam pertinent, breviter & perspicue exposuit.

Denique iterum celebranda *Jo. Millii* editio, ad illam Rob. Stephani quæ A. 1550. fol. prodiit conformata, typis etiam majoribus & luculentioribus, locis vero parallelis & Variis lectionibus tanta industria sex fere lustrorum labore, conquisitis & annotatis, ut nihil hactenus simile Christianus orbis viderit. Hoc opus instigante potissimum viro summo Eduardo Bernhardo susceptum cum jam ante annos fere sedecim typis exscriptum esset, interim tamen per tantum temporis apud auctorem jacuit, destitutum prolegomenis, eruditorumque desideria etiamnum forte moraretur, nisi benefico jussu gloriosissimæ Reginæ ANNÆ, urgente potissimum Illustri Joanne Eboracensi Episcopo auctor impulsus fuisset ad opus maturandum, quod uberrimis & doctissimis prolegomenis & subjuncto magno Variarum lectionum supplemento feliciter effecit, opere vix absoluto paucis diebus post extinctus. Oxoniensem editionem luculentissimam auspiciis primum Joannis Felli Episcopi, sed illo cum vix ad caput XXIV. Matthæi processum esset defuncto, auctoris excusam sumtibus, & hoc anno 1707. fol. absolutam, jam in Belgio minoribus typis itidem in folio recudunt Batavi, curam operis gerente Clarissimo *Ludolpho Kustero*, qui pro sua eruditione atque ingenio daturus est operam, ut quantum magnificentia hæc forte priori cedet, tantum præstet aliis commodis & accessionibus. Unicuique libro sacro Millius complura veterum testimonia præfixit.

Editiones Novi Testamenti cum Versione una vel pluribus.

Quas hactenus recensui editiones Novi fœderis, eas omnes Græcas fuisse lector intelligit, exceptis Complutensi, & iis quas Erasmus dedit, hæ enim quoniam omnium primæ fuerunt, primo etiam loco à me fuerunt commemorandæ. Nunc alias referre placet, quæ versionem vel unam vel plures sive latinas sive alias cujusque linguæ habent adjunctas.

Pari-

Parisiensis Græcolatina Roberti Stephani A. 1551. 12. prima fuit quæ capita in minutas sectiones sive versiculos u) distincta habuit.

Cum versione duplici, vulgata Veteri & nova *Theodori Bezæ* hujusque commentario, apud Rob. Stephanum. A. 1556. fol. atque inde 1580. 8. duobus Vol. & 1582. 1589. fol. in quibus editionibus plura retractavit, plurima etiam in novissima quinta A. 1598. fol. quæ deinde addito Joach. Camerarii commentario recusa est Cantabrigiæ 1642. fol. Dedicavit opus Beza Elisabethæ Angliæ Reginæ, ut Millius suum ANNÆ, quæ nostro sæculo Elisabetham feliciter reddit suis Britannis. Reprehenditur Beza à Drusio, Heinsio, Grotio, Pricæo, Boisio, Camerone, Lud. de Dieu, Erasmo Schmidio & aliis non uno in loco. A. Rich. Simone quoque lib. II. Hist. Crit. N. T. cap. 25. 26. & III. 50. Nec immerito variis in locis, ut existimo, reprehenditur. At plurima vicissim præclare eum observasse, atque erudite illustrasse, iniquus sit qui non fateatur. Etiam eodem Simonio teste lib. III. Epist. 31. select. p. 216. doctissimi quique sacrarum litterarum interpretes Romani Bezam non infrequenter describunt. *Les plus habiles Commentateurs Catholiques Maldonat, Estius, Luc de Bruges & quelques autres ont copié Beze en plusieurs endroits.* Sed in

u) Inventi illius his verbis meminit filius H. Stephanus præfatione ad Concordantias Græcas Novi Testamenti. *Ultimum quod in litteras sacras vel potius in earum lectores parens meus Robertus contulit beneficium, minus aliis non fuisse qui judicant, non infagaci esse judicio videntur. Id cujus honorificam mentionem facio beneficium illud est, quod quum Testamenti novi libri in tmemata quæ capita vulgo vocantur divisi essent, ipse horum tmematum unum quodque in tmematia divisit, vel potius subdivisit: quæ appellatione ab aliis magis quam ab ipso probata versiculi vocata fuerunt. Nam ipsi vel græca illa voce tmematia, vel latina quæ illi respondet, sectiunculas nominare magis placebat. Illam enim veterem commatum in oratione appellationem (Ciceroni incisorum) ad alium restringi usum videbat. Verum ut his paucis de nomine contentus sim, at de re ipsa plura dicam, initium à duobus sumam, quorum utrum magis mirari debeas dubitabis. Unum est quod Lutetia Lugdunum petens hanc qua de agitur Capitis cujusque catacopen confecit, & quidem magnam ejus, inter equitandum, partem; alterum quod illum paulo ante de hac cogitantem plerique omnes incogitantem esse ajebant: perinde ac si in re prorsus inutili futura, ideoque non tantum nullam laudem consecutura sed in derisum etiam ventura ponere tempus atque operam vellet. At ecce contra eorum damnatricem instituti patris mei opinionem, inventum illud simul in lucem, simul in omnium gratiam venit: simulque in tantam autoritatem, ut quasi exautorarentur alia Testamenti Novi sive Græca, sive latina, sive Gallica, sive Germanica, sive in alia vernacula lingua editiones, quæ inventum id sequutæ non essent.*

in hoc humani aliquid passus Beza est, quod acerbe nimis insectatus fuit alterum sacrarum litterarum interpretem non minus eruditum Castellionem. Erasmo quoque iniquior fuit, unde Heinsius in Apologia contra Crojum, p. 5. *Josephus Scaliger Bezæ amicissimus qui eum fratris instar coluit, neque hilarior unquam fuit quam cum Bezæ sui meminisset, interim frequentius eum quam vellet ab Erasmo discessisse judicabat; quod & acerbius subinde ab eo factum vidi qui nollent, ut cum ineptire eum dixit non semel, de quo tamen ad invidiam prope alibi:*

Erasmus ille, quo fatentur plurimi
Nihil fuisse, nec futurum doctius.

In versione Bezæ præcipue carpi solet, quod nimis superstitiose versetur in exprimendis articulis & verborum compositorum etymologia, etiam ubi nulla ἔμφασις apparet.

Cum versione latina Bezæ, & Syriaca, veteri Hebraicis descripta litteris, addita Immanuelis Tremellii latina interpretatione. Apud H. Steph. 1569. fol.

Cum versione Erasmi per *Matthium Flacium* emendata, & ejusdem Flacii commentariis. A. 1570. fol.

Cum versione latina & D. Lutheri Germanica. In Bibliis quadrilingvibus Davidis Wolderi. Hamb. 1596. fol.

Cum versione interlineari *Ariæ Montani*. Ex officina Commelini 1599. 8. & Genevæ 1522. 12. & ad calcem Hebr. Bibliorum ab eodem Aria cum versione interlineari adornatorum. Antwerp. 1571. fol. recusorumque Lipsiæ non ineleganter 1657. fol.

Cum versionibus undecim, *Syriaca, Hebraica, latina, Germanica, Bohemica, Italica, Hispanica, Gallica, Anglica, Danica, Polonica*, curante *Elia Huttero*. Norimb. 1599. fol. duobus Volum. Idem Hutterus etiam lectiones Evangeliorum & Epistolarum anniversarias vulgavit Græce, Hebraice, latine & Germanice id. 1601. 8.

Cum versione latina & Germanica, edente *Eilhardo Lubino*. Rostoch. 1614. 4.

Cum versione Erasmi interpolata per *Matthiam Hafenrefferum* Francof. 1618. 4.

Cum versione *Græco Barbara Maximi Margunii* Calliopolitani Genev. 1638. 4. duobus Vol. typis majoribus nitidisque. Græco Barbaram hanc N. T. versionem nuper recensuit atque separatim minori forma edidit cum in Anglia versaretur *Seraphim* Hieromonachus

chus Mytilenæus, Lond. 1703. 12. cujus eruditi & humanissimi Viri dono utor. Recusa eadem versio Halæ Saxonum.

Cum versione latina Veteri, & interlineari nova Ariæ Montani: *Syriaca* item & *Arabica*, atque *Æthiopica*, quibus singulis latina versio adjuncta est. Tomo quinto Bibliorum polyglotton Londinensium Briani Waltoni. 1657. fol. Syriaca & Arabica occurrunt etiam in Polyglottis Parisiensibus 1645. fol. Syriaca litteris Syriacis & Hebraicis descripta in Polyglottis Regiis Antwerpiensibus A. 1581. fol.

Græcè cum versione D. Lutheri Germanica & Præfat. Jo. Winkleri τȣ̃ μακαρίτȣ. Luneburg. A. 1702. 8.

Prætereo editiones Græcolatinas librorum N. T. haud omnium, ut Evangeliorum & Actorum cum versione Vulg. & Bezæ commentariisque selectis à Balduino Walæo Lugd. Bat. 1653. 4.

Matthæi, Lucæ, capitum X. XI. Joannis, Actorum, Capitum XII. prioris ad Corinthios, & Epistolarum 1. & 2. ad Timotheum ad Titum & Philem. Jacobi item trium Joannis & Judæ cum notis eruditis Jo. Pricæi, Lond. 1660. fol. inter Criticos sacros.

XVIII. *Versiones Novi Testamenti.*

Pleniorem versionum Biblicarum atque adeo librorum novi fœderis quoque notitiam haurire licebit lectori è Christiani Kortholti τȣ̃ μακαρίτȣ libro erudito de variis Scripturæ editionibus Kil. 1686. 4. Jacobi Usserii Historia dogmatica de Scripturis & sacris vernaculis cum auctario viri doctiss. H. Warthoni Lond. 1689. 4. & è Rich. Simonis Historia Critica N. T. libro secundo ac novis ejusdem in Hist. N. T. Observationibus. Jam olim scripta Apostolica in omnes fere omnium gentium linguas translata esse testantur Eusebius Orat. de laudibus Constantini p. 662. Chrysostomus homil. LXXXI. in Matth. XXVI. p. 845. (ubi Persas, Indos, Scythas, Thraces, Sauromatas, Mauros & Britannicarum memorat incolas insularum) & Homil. I. in Joannem p. 13. Theodoritus V. Therapevt. p. 81. (ubi mentio linguæ Romanæ, Ægyptiæ, Persicæ, Indicæ Armenicæque, Scythicæ atque Sauromaticæ) & Anastasius Sinaita in Hodego c. XXII. p. 339. Sed in præsenti suffecerit mihi brevem quandam versionum N. T. quæ exstant veluti indicem subjicere, ordine litterarum.

Ægyptiaca sive *Coptica* MSta exstat in Bibl. Vaticana, in Parisiensi Regis Galliæ & in Bodlejana, è qua loca quædam produxit qui editionem ejus moliebatur Tho. Mareschallus in notis ad vers. Gothicam.

Vide

Vide Kircheri prodromum Coptum c. VIII. qui ante annos mille & trecentos conditam existimavit, Simonii Hist. Crit. N. T. lib. 2. p. 190. seq. Hottingeri fasciculum p. 188. sq. Epistolas Huntingtonianas p. 16. sq. Capita quædam hujus versionis descripsit & ad editionem cum versione & notis paravit redux nuper ex Anglia Clariss. vir Jo. Adolphus Hofmannus Plœnensis.

Æthiopica * prodiit Romæ Ao. 1548. seq. præmissa Eusebii Epistola ad Carpianum & Canonibus Evangel. apud Valer. & Ludovicum Doricum Fratres Brixianos. Ex mutilo facta exemplari, cujus lacunas Petrus Tesfa Tziionus Æthiops è Græcis & latinis exemplaribus explere coactus fuit. Hanc editionem recuderunt Londinenses in opere Polyglotto, retentis mendis veteribus & novis superadditis, judice Jobo Ludolpho comment. ad Hist. Æthiop. p. 298. Idem Ludolfus præf. ad Lexicon Æthiop. *Æthiops meus in multis versionem editam differre ajebat ab exemplaribus MStis patriæ suæ.* Joannem Postkenium præpositum Ecclesiæ S. Georgii Coloniæ curatorem editionis Romanæ male facit Imbonatus Bibl. latino Hebraica p. 417. Recenti ætate Ludovicus Caldeira & Ludovicus de Azevedo Lusitani è Soc. Jesu Novum testamentum Amarana lingua verterunt teste Philippo Alegambe & Nic. Antonio.

Anglicæ versiones Bibliorum quam plurimæ exstant, de quibus Matthæus Polius in prolegomenis ad novissimam Jacobi I. Regis jussu & auspiciis adornatam & A. 1612. primum editam, quam cum commentariis suis vernaculo idiomate edidit Lond. 1688. fol. operi nondum absoluto immortuus. Vide etiam, si placet, de illa versione Jo. Durellum in historia rituum Angliæ p. 215. & documenta ad Gvil. Burneti Historiam Reformationis Angliæ p. 213. seq. edit. Francof. Galteri Delæni, Henrici VIII. biblioscopi versionem N. T. allegat Tho. Gatakerus p. 447. Adversar. edit. Lond. Omitto antiquiores, quas memorari non proferri in lucem videas Bedæ, Alfredi & quæ in Bibliothecis Angliæ adhuc MSS. occurrunt sub x) nomine Wiclefi &c.

Anglo Saxonica versio antiqua quatuor Evangeliorum charactere Anglosaxonico excusa Londini A. 1671. 4. cura Matthæi Parkeri Archi Ep. Cantuariensis & Jo. Foxi. Deinde emendatius, ad latus versionis priscæ Gothicæ, cum animadversionibus eruditis Tho. Mareschalli. Dordraci 1665. Amst. 1684. 4.

Arabi-

* Hanc & plures alias rariores N. T. editiones versionesque evolvere mihi licuit in Bibliotheca collegæ mei honoratisſ. conjunctissimique Jo. Frid. Winckleri. Alexandrini Codicis lectionibus congruere Æthiopicam observat Millius in prolegom. ad N. T. p. 121.

x) Wiclefi non esse, contendit Warthonus ad Usser. de Scripturis vernac. p. 426. licet à Wiclefo Anglice translatas esse S. Scripturas neutiquam dubitat.

Arabicæ tres diversæ N. T. versiones exstant, una quæ reliquis præstat, à Tho. Erpenio ex MSto Leidensi edita Ao. 1616. 4. Altera è Gabr. Sionitæ recensione legitur in Polyglottis Parisiensibus, atque inde in Londinensibus. Tertia ab hac parum distans, vulgataque omnium prima Romæ A. 1591. fol. Addi potest etiam quarta in Bibliis Arabice jussu congregationis de propaganda fide editis ibid. 1671. fol. 3. Vol. quam subinde ad Vulgatæ versionis lectiones interpolatam esse indignatur Simonius.

Armenica quam Uscanus Episcopus Vuschvaanchæ, jussu Jacobi Caractri Patriarchæ Armenorum & Concilii ab ipso A. 1662. congregati separatim Amstelodam. 1668. 8. & in Bibliis integris Armenice 1666. 4. excudi curavit, cum sacrorum librorum codices in Armenia rarissimi essent & jam 500. Joachimicis venderentur, nec parum inter se discreparent. Confer Rich. Simonis Hist. Criticam religionis Orientalium p. 137. seq. & lib. 2. Hist. Crit. N. T. p. 196. seq. Antiquam versionem Armenam non à Chrysostomo ut vulgo tradunt vel Gregorio primo Patriarcha, sed Chrysostomi tempore à discipulis Isaaci Patriarchæ Armeni Mose Grammatico, Davide Philosopho & Mampræo concinnatam tradit Clemens Galanus lib. I. c. VII. p. 63. seq.

Belgicæ versiones variæ exstant, sed reliquis facile præfertur quæ à viris doctissimis jussu potentissimorum Ordinum composita, notisque insignibus illustrata prodiit primum A. 1637. fol. De hac aliisque interpretationibus Belgicis sacrorum librorum vide sis Jo. Leusdenii Philologum Hebræo mixtum p. 70. seq. & Rev. Henricum Rudolfum Benthemium in libro de statu Ecclesiarum & Scholarum Belgicarum capite VII.

Bohemica exstat in Novo Testamento Polyglotto Eliæ Hutteri & in Bibliis Bohemicis Ao. 1596. 1613. excusis. Joannis Hussi versio Bohemica perstringitur à Melch. Inchofero in Historia sacræ latinitatis p. 264.

Danicæ versiones duplices exstant: vel quæ è fontibus * à Joanne Paulo Resenio Selandiæ Episcopo fuit composita, ac deinde à Jo. Svaningio emendata; vel quæ è Germanica D. Lutheri interpretatione profluxerunt. De utrisque consules Theologos insignes Kortholtum lib. de variis Biblior. editt. capite XXVIII. & Jo. Wandalinum in Epistola ad Magnificum D. Mayerum quam hic versionis Lutheri Historiæ p. 68. seq.

Bb inse-

* De Jo. Stenbuchii examine versionis Danicæ N. T. adi Nova litteraria maris Baltici A. 1705. p. 178. & Acta Erud. 1706. p. 342.

inſeruit. De Reſeniana vide ſis etiam Jo. Mollerum V. C. in Hypomnematis ad Albertum Bartholinum de ſcriptis Danorum p. 297.

Eſthonica habetur interprete Goſekenio. Quin imo duplici lingua Eſthonica atque Lettica quæ in Livonia obtinent, Novum Teſtamentum, ſed & univerſus ſacer codex prodiit auſpiciis Regis Sveciæ glorioſ. memoriæ Caroli XI. & curâ D. Jo. Fiſcheri τȣ͂ μακαρίτȣ Livoniæ tum Superintendentis Generalis. Rigæ, 1685. & 1686. 4.

Finnica ſive *Finnonica* N. T. verſio interprete *Mich. Agricola* Rectore Scholæ Aboënſis prodiit Holmiæ 1548. teſte Baazio & Meſſenio apud Scheferum. Integer deinde Bibliorum Codex illa lingua translatus curante *Æſchillo Petræo* Holmiæ 1642. fol. apud Henr. Kayſer, cum præfat. Petræi & aliorum triūm Profeſſorum Academiæ Aboënſis.

Gallicas verſiones N. T. enumerare difficille eſt. Itaque de antiquioribus à ſæculo usque XIII. videat lector quæ Simonius, Elias du Pin, aliique obſervarunt. Recentiores ſunt 1) *Francisci Veroni* qui Lovanienſium interpretationem interpolavit. A. 1646. 2) *Michaëlis de Marolles*, Eraſmum potiſſime ſecuti A. 1649. 1653. 1655. 3) *Dionyſii Ameloti* x) Oratorii D. J. presbyteri, cum notis Criticis. A. 1666. & 1688. 4. 4) *Iſaaci le Maiſtre de Sacy*, ejusque ſociorum & hyperaſpiſtarum *Foſſei* & *Arnaldi* A. 1667. quæ vulgo venit nomine verſionis Janſeniſtarum vel Montenſis, ac ſæpiſſime recuſa eſt, & graviſſime impugnata, y) nec trepide defenſitata. 5) *Antonii Godelli* A. 1668. quæ paraphraſis potius eſt ſive ut ab auctore ipſo vocatur verſio explicata. 6) *Dominici Boburii* S. I. A. 1693. & 1703. 7) *Caroli Hurei* Profeſſoris emeriti Pariſ. cum notis A. 1702. 12. quatuor Volum. 8.) *Rich. Simonis* z) cum notis Criticis. Trivultii 1702. 8. duobus Vol. 9) *Joannis Clerici*, una cum commentario. Amſt. 1703. 4. 10) *Davidis Martini* qui Genevenſem Bibliorum verſionem emendavit notasq; addidit. Amſt. 1706. fol.

Germanica vel ante D. Lutherum noſtrum prodierunt, vel eum ſunt ſubſecutæ. Antiquiſſimis interpretibus N. T. accenſendus venit

Otfri-

x) Animadverſiones in hanc verſionem à Claudio Bruſſono editæ ſunt Delphis Batavor. 1697. 12.

y) Vide Acta Er. A. 1686. p. 201. ſeq. & Rev. D. Jo. Frid. Mayeri Eccleſiam Papæam Lutheranæ Reformationis Patronam & clientem p. 90. ſeq. Paſchaſius vero Queſnellus verſionem illam Montenſem fere eſt ſecutus in præclara ſua edit. N. T. obſervationibus Moralibus illuſtrata.

z) Condemnata eſt Simonii verſio à Cardinali Noalſio Archi-Ep. Pariſ. & Boſſveto Epiſcopo Meldenſi. Defenſitavit ſe auctor in remonſtratione adverſus Cardinalem, & lib. III. Epiſt. ſelect. p. 260. ſeq. Vide etiam ſis quæ in verſione illa reprehenduntur in Memoriis litterar. Trivult. 1702. part. 1. p. 383. ſeq. edit. Amſt.

Otfridus qui sub Lothario Imp. Evangelia versibus Theotiscis reddidit, editus sed mendose admodum a) à Flacio Basil. 1541. 8. Tum qui *Tatiani* Harmoniam veteri lingua Theotisca convertit, Otfrido non valde ut videtur junior, vulgatam cum perspicua versione & eruditis notis à Clarissimo Jo. Philippo Palthenio, Gryphiswaldiæ 1706. 4. De Bibliis Germanicis ante Lutherum impressis tum etiam de MSS. quibusdam & de versione ipsa laudatissima *Lutheri*, ejusque variis editionibus, translationibusque adire operæ pretium est Historiam ejus versionis scriptam à Rev. atque Magnifico D. Jo. Frid. Mayero. Hamb. 1701. 4. Neque aliud habeo quod in Præsenti addam ejus observatis, quam Novum Testamentum è Lutheri versione in Judæorum gratiam laudabili instituto litteris editum esse Hebraicis à M. Christiano Mollero Pastore Ecclesiæ Sandoviensis. Francofurti ad Oderam 1700. 4. Post Lutherum Germanice vertit libros Novi fœderis, (ne de Johannis Evangelio per *Nic. Crumbachium* Germanice A. 1522. Lipsiæ vulgato, aut Epistolis & Evangeliis annuis Ao. 1641. à Georgio Holzajo S. I. illustratis dicam) *Hieronymus Emserus* Dresd. 1527. Tubing. 1534. 8. & in Bibliis Germanicis Jo. Eccii 1537. 1558. 1602. fol. Tota quoque Biblia Germanica *Jo. Dietenbergius*, transtulit A. 1534. fol. qui & ipse in N. T. insistit vestigiis b) Emseri. Postea A. 1582. *Caspar Ulenbergius*, & denique A. 1662. *Theologi Moguntini*. E Reformatis præter Bibliorum interpretes *Tigurinos* A. 1525. & *Jo. Piscatorem* Herbonensem A. 1604. 4. Novum Testamentum Germanice transtulit *Amandus Polanus* Basil. 1603. 8. & non ita pridem *Jo. Henricus Reitze*, Offenbaci 1703. atque iterum 1706. 8. E nostris quoque nuper *Caspar Ernestus Triller* novam versionem dedit Græcis etymologiis, constructionibus, temporibusque contentiosius inhærentem, quam propterea splendido titulo inscripsit eine mit dem Grundtext genauer übereintreffende Übersetzung des Neuen Testaments. Amst. 1703. 8. Germanicis versibus totum N. T. A. 1675. 8. Stendaliæ expressit *Daniel Bernhardi*, Superintendens vet. Marchiæ Generalis hoc ipso anno 1707. nonagenario propior defunctus. Notum denique est à Socinianis duplicem versionem N. T. Germanicam editam esse, unam quidem plerisque ex illorum cœtu probatam, *Racoviensem* A. 1630. 8. auctoribus Christoph. Ostorodo, Joach. Stegmanno, Jo. Crellio &c. alteram privato ausu compositam à *Jeremia Felbingero* Amst. 1660. 8.

a) Meliorem editionem quam à Frehero Lambecio & nuper à Jo. Schiltero τῶ μακαρίτῃ incassum exspectavimus, utinam publico tandem impertiant qui bene possunt nobilissimi Viri Frid. Rostgaardus vel Theodoricus von Stade.

b) Vide D. Mayeri Eccles. Papæam &c. p. 82.

Gothicam versionem quatuor Evangeliorum auctore ut creditur c) *Ulphila* (licet aliud nuper visum præstantissimo Hickesio) ex argenteo codice qui in Bibl. Upsaliensi asservatur descripsit & glossario notisque illustravit Franciscus Junius fil. In lucem edita est litteris Gothicis, addita versione Anglo Sax. & notis Tho. Mareschalli Dordrac. 1665. Amst. 1684. 4. Deinde latino typorum charactere excudi curavit & versionem Islandicam notasque addidit Georgius Stiernhelmius Holmiæ 1671. 4.

Græcobarbaram Maximi Margunii Calliopolitæ versionem N. T. jam memoravi supra p. 190. Recordor etiam me legere latinam vulgatam N. T. interpretationem exstare redditam Græce, perinde ut olim versionem latinam V. T. quam ex Hebræo concinnaverat S. Hieronymus sua jam ætate Græcæ translatam à Sophronio refert in Catalogo c. 134. & lib. 2. in Rufin. Referri etiam in hoc loco possunt qui Paraphrasi Græca poëtica libros Novi Testamenti reddiderunt, ut Evangelium Joannis Nonnus qui sæculo quinto Christiano scripsit, & lectiones Evangelicas atque Epistolicas avorum nostrorum memoria J. Possellius.

Hebraica versio exstat in N. T. polyglotto Eliæ Hutteri. Ut omittam MStas quas viri docti laudant N. T. interpretationes & duplicem versionem Hebraicam Matthæi de quibus supra pag. 126. & versionem Hebraicam Epistolæ ad Hebræos à Münstero editam, aliamque recens elaboratam à Frid. Alberto Christiano ex Judæo editamque Lipf. A. 1676. 4. cum præfatione Theologi insignis Jo. Benedicti Carpzovii, qui Munsterianam in Codice suo non reperit, itaque parum abest quin neget editam esse. Sed est mihi editio Matthæi Hebraici Munsteriana Basil. 1557. 8. in cujus calce Epistola ad Hebræos latine & Hebraice legitur. Lectiones Epistolarum & Evangeliorum Hebraice editæ sunt ab eodem Elia Huttero, sed dictionem in illa versione haud satis castigatam observat Imbonatus Bibl. Hebræolatin. p. 38. Ibidem lego Erhardum Schiggium Stekboræum Helvetium Evangelia Joannis & Lucæ Hebraica versione donasse. Memorat & p. 50. Friderici Petri Evangelia anniversaria Hebraice conversa Antwerp. 1581. 8. Georgii Mayeri è Soc. JEsu Novum Test. Hebraice versum cujus mentionem facit Ribadeneira, editum esse haud existimo. At D. Lutheri versionem Germanicam N. T. litteris Hebraicis excusam nuper prodiisse, dixi paulo ante in versionibus Germanicis. Lectiones quoque anniversarias Evangeliorũ Hebraice edidit Gvil. Robertsonus. Lond. 1661. 8.

Hiber-

c) Vide Baazii inventar. Eccles. Sveo Gothor. p. 86. & Georgii Frid. Heupelii eruditam diss. de Ulphila Witeb. 1693. 4.

Hibernica N. T. versio interprete Gvil. Daniele lucem vidit auspiciis Wilhelmi Ufferii equitis aurati, Lond. 1602. 4. recusa ibid. 1681. 4. Confer Arnoldi Booti indicem auctorum animadversionibus sacris præmissum, vocabulo *vernacula*, & de Hibernica versione V. T. quam à Kingo adornari curavit Gvil. Bedellus Kilomoriensis Episcopus, Gvil. Burnetum in Bedelli vita p. 120. seq & Simonium lib 2. Hist. Crit. N. T. p. 516. seq.

Hispanica quæ Eliæ Hutteri N. T. polyglotto inserta est auctorem habet Cassiodorum de Reyna, qui tota Biblia transtulit Basil. 1569. 4. Novum Test. ex eadem versione paululum mutata recusum A. 1596. ut Cypriani de Valere Biblia Hispan. Amst. 1602. & Novum Test. separatim A. 1625. Exstat & versio Hispanica N. T. interprete Francisco Dryandro sive de Enzinas (de Aquifolio) A. 1542. & Joannis Peresii Venet. 1556. De antiquioribus versionibus Biblicis Hispanicis videri possunt Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispana veteri T. 2. p. 57. 259. &c. & Rev. Caspar Lindenbergius in erudita Epistola d) de non contemnendis ex lingua Hispanica utilitatibus Theologicis.

Hungarica N. T. interpretatio prodiit Oppenheim. 1612. 8. Amst. 1646. 12. & universorum Bibliorum, Casparo Carolo interprete Herborn. 1686. 8. Exstat & versio Georgii Kaldi Soc. Jesu, Viennæ 1626. fol. Idem Kaldus A. 1629. etiam Evangelia & missas per annum legi solitas Hungarice vulgavit.

Islandica versio Evangeliorum edita est à Clariss. Stiernhielmio una cum Gothica versione, de qua supra dixi, Svecica item ac latina Ceterum de Islandica duplici totius S. Scripturæ editione Ao. 1584. & 1644. excusa videndus Jo. Mollerus V. C. in Hypomnematis ad Albertum Bartholinum de scriptis Danorum p. 227.

Italicæ versiones N. T. quæ hodie legi solent vel Antonio Bruccioolo debentur ex edit. Bibliorum Veneta 1538. 4. vel Joanni Diodato Genev. 1607. 1641. fol. vel alterutram harum interpolatam referunt, ut Brucciolanam quidem editio N. T. Veneta 1542. 1552. 1562. Lugd. 1596. &c. Antiquior est Nicolai Malermi Abbatis Benedictini, paucis visa, quam excuderunt Veneti A. 1471. 1477. 1507. 1541. Ne dicam de Bibliis Italice excusis jussu Sixti V. A. 1589. sed mox iterum suppressis, de quibus Gregorius Leti in vita Sixti V. parte 3. libro IV. p. 385. seq.

d) Legitur in Novis litterariis maris Baltici A. 1702. mense Octobri p. 302. seq.

Lapponica lingua vidi Evangelia atque Epistolas Dominicales excusas in manuali Lapponico Jo. Tornæi Holm. 1648. forma octava majore, sumtu Regio.

Latinæ versiones Bibliorum atque adeo N. T. vel antiquæ sunt vel novæ. Antiquæ fuerunt innumeræ, ut ex Hieronymo & Augustino multi annotarunt. Præ ceteris probata fuit quæ vetus *Italica* e) appellata est, ut verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. Hujus specimen Evangelium Matthæi edidit Jo. Marcianæus Paris. 1695. 12. Et totius fere Novi Test. versio ante Hieronymiana restitui posset è Codice antiquissimo Bezæ & altero Regio Paris. vel Claromontano. Equidem quæ veteres illas secuta est *Hieronymiana*, omnium fere priorum usum sensim abolevit, itaque hac uti non dubitarunt, si non Augustinus ipse, f) certe Salvianus, Eucherius, Prosper, Fulgentius, Junilius, Petrus Chrysologus, Gregorius M. g) &c. Eadem hodie venit nomine versionis vulgatæ, cujus editio antiquissima est A. 1462. ** quam deinde secutæ sunt Moguntina A. 1472. Norimbergensis 1475. Antw. 1487. Coloniensis 1479. Veneta 1497. aliæque innumeræ. In emendando latino interprete post Vallam & Erasmum suis in N. T. annotationibus, diligenter versati sunt quorum præ ceteris probandæ editiones Rob. Stephanus, Lucas Brugensis, Lovanienses Theologi, & Sixtus V. ac Clemens VIII. Pontifices. h) Luculenta quoque editio Regia Paris. 1642. fol. typorum charactere majore octo voluminibus. Veterem versionem interpolarunt Isidorus Clarius 1542. Renatus Benedictus, 1558. Lucas & Andreas Osiandri 1592, 1600. & Paulus Eberus 1574.

Inter

** Hanc editionem Joannes Faustus & Petrus Schefer pararunt Moguntiæ & tanquam scripta manu essent vendiderunt ejus exempla Parisiis pretio 60. coronatorum. Hinc ex multitudine illorum in suspicionem artis Magicæ venerunt, donec comperto typographiæ artificio, sententia Parlamenti fuerunt absoluti. Vide Serarium rerum Moguntinar. lib. 1. & Chevillierum in originibus typographiæ Paris. part. 1. c. 1.

e) Vide P. Pithœum de latinis sacror. Biblior. interpretibus, p. 5. seq. Opp. Paris. 1609. 4.

f) Augustinum Hieronymi versione usum in speculo & alibi notat Jo. Morinus Exerc. Bibl. p. 481. seq. & Marcianæus prolegom. ad Bibl. divinam Hieronymi §. 4. Sed Augustini speculum interpolatum esse contendit Rich. Simon in Critica sive Censura Bibl. Hieronymianæ p. 26. seq.

g) Gregorius M. præf. in Moralia: *Sedes Apostolica cui præsideo utraque editione utitur*, (veteri Italica & Hieronymiana.)

h) Perquam nitidæ sunt sed non minus raræ hæ editiones (prima Sixti præcipue) excusæ in urbe Roma typis majoribus. 4. & fol. Quoniam autem in posteriore Clementis editione multa emendata atque aliter posita fuerunt quam in Bibliis Sixtinis, hinc Tho. Jamesius libellum quo utramque inter se contulit inscripsit bellum Papale. Lond. 1600. 4.

Inter recentiores *Laurentius Valla* Novi Test. versionem edidisset teste Erasmo, ni à Pontifice fuisset prohibitus. *Jacobus Faber* Stapulensis non modo vulgatam IV. Evangeliorum versionem asteriscis & obeliscis distinctam ad Græca exegit, sed & Epistolas Pauli dedit ex duplici versione, veteri & sua recens elaborata, additis commentariis. Eodem tempore Novum Test. vertit præter *Complutensis* curatores editionis *Erasmus* A. 1516. Hic suam versionem sæpius, ut supra notare me memini emendavit & Matthiam Flacium A. 1570. ac Matthiam Hasenrefferum Ao. 1614. interpolatores est nactus. Biblia universa transtulit *Santes Pagninus* Lugd. 1528. Pagninum interpolavit *Arias Montanus* concinnata versione interlineari A. 1571. Ante Montanum *Tigurini* A. 1543. & *Seb. Castellio* A. 1550. tota Biblia transtulerunt cujus posterioris versio emendatior recusa est A. 1573. & cum defensione versionis N. T. contra Bezam, Lipsiæ 1698. fol. De *Beza* interpretatione supra dixi, præter quam memorandus etiam *Erasmus Schmidius* qui A. 1658. N. T. à se translatum cum commentariis dedit in lucem, & qui libros sacros universos de integro latine reddidit operi immortuus præclarus doctor *Sebastianus Schmidius* Argent. 1694. 4.

Paraphrasin latinam N. T. Erasmo debemus, & qui Hammondi paraphrasin ex Anglico latine vertit, atque Harmoniæ suæ Evangelicæ paraphrasin & ipse subjecit, Joanni Clerico V. C.

Metaphrasin Poëticam Evangeliorum, ne de Sedulio & Probæ Faltoniæ centonibus dicam, versibus latinis jam olim dedit Juvencus, Actorum Apostolicorum Arator: at Epistolarum Paulinarum Metaphrasin Elegiacam Erancifcus Bonadus Augeriæ presbyter Basil. 1537. 8.

Lettica & *Livonica.* Vide supra in *Esthonica.*

Lituanica Biblia interprete Samuele Boguslao Chylinski Lituano lucem viderunt Lond. 1660. Quod vero Micrælius in Hist. Eccles. p. 778. Nicolaum quoque Radzivilium Olicæ Ducem qui A. 1565. obiit Biblia in Lituanicam linguam transferenda curasse scribit, de Polonica videtur esse accipiendum, de qua infra. Differt autem Lituanica dialectus à Polonica, Servica, Bohemica, Croatica &c. ut Gallica ab Italica & Hispanica, vel uti Esthonica differt à Finnonica & Lapponica.

Lusitanica versio N. T. jussu Illustris & præpotentis Societatis Belgicæ commerciorum quæ in Indiam Orientalem exercentur edita est Amsterod. 1681. 4. recensita à Bartholomæo Heynen & Joanne de Vooght.

Malai-

Malaica lingua Novum Teſtamentum reddidit Daniel Brouwerius A. 1668. 4. Evangelium quoque Matthæi à Joanne van Haſel Malaice verſum memoratur in verſionibus centum Orationis Dominicæ junctim editis.

Moſcovitica. Vide infra *Ruſſica*.

Perſica Evangeliorum verſio duplex typis exſcripta exſtat, una è Græco compoſita circa A. C. 1341. & è tribus MSS. cum verſione *Abrahami Wheloci* Prof. Cantabrig. & notis ob fatum auctoris non ultra caput XVII. Matthæi deductis Lond. 1657. fol. Altera facta è Syriaco & cum verſione *Davidis Clerici* & *Thomæ Gravii* notis vulgatum tomo quinto operis Biblici polyglotti Waltoniani. Confer de hac verſione Simonium 2. Hiſt. Crit. N. T. p. 7. & 205. & Hottingeri faſciculum p. 112-227. De Hiſtoria JESU CHRISTI & Hiſtoria Petri quam in gratiam Echebaris magni Mogoris Perſice condidit *Hieronymus Xaverius*, dixi in Codice Apocrypho N. T. p. 381. & 828. ſeq.

Polonice libros S. Scripturæ primus reddidit Jo. Leopolienſis teſte Staravolſcio de ſcriptoribus Polon. p. 79. Hieronymi Leopolitani circa A. C. 1536. clari verſionem celebrat Sixtus Senenſis. Sed celeberrima ſunt Biblia auſpiciis Nicolai Radzivilii i) Ducis Olicenſis edita Breſtiæ in Lituania. 1663. fol. Recuſa Dantiſci 1632. Amſt. 1660. 8. Novum Teſtamentum quoque Thorun. 1585. Amſt. 1686. 8. Simonis Budnæi anti Trinitarii verſio Bibliorum Polonica prodiit in Lituania A. 1572. 4. Novum Teſt. è verſione Martini Czedrovii Ao. 1577. 4. & Valentini Smalcii Racov. 1620. 12. Denique Biblia è verſione Jacobi Wieci è Soc. Jeſu, Cracov. 1599. Idem Wiecus teſte p. 392. Sotwello, Harmoniam quoque Evangelicam Janſenii, Evangelia & Epiſtolas anniverſarias, præterea N. T. cum argumentis capitum notiſque Polonice verſa prælo dedit. Eodem tempore Juſtum Rabum ex eadem ſocietate Polonicam Bibliorum translationem concinnaſſe Sotwellus memorat.

Ruſſica ſive Moſcovitica verſio Bibliorum prodiit Oſtroblæ A. 1581. fol. Exſtat quoque Novum Teſtamentum ſeparatim typis exſcriptum. Codicem ante 400. annos manu exaratum memorat Stephanius notis ad Saxonem Grammaticum p. 11. Vide & de hac verſione Simonium lib. 2. Hiſt. Crit. N. T. p. 223. ſeq. & Jo. Sauberti prolegomena ad Varias lectiones Evangelii Matthæi p. 46. ſeq. Novam verſionem

i) Confer Bælii Lexicon in *Radziwil*. nota C.

nem è linguis originariis ab aliquo tempore pararunt k) Ernestus Glück & Elias Kopyewitz.

Slavonica versio Bibliorum, dialecto Vandalica sive Illyrica (à qua Russica illa differt) interprete Georgio Dalmatino vidit lucem Witebergæ A. 1584. fol. præfixa Germanica præfatione. Quæ vero de antiqua Slavonica Sacrorum librorum interpretatione ad Methodium vel Cyrillum aut falso etiam ad Hieronymum auctorem relata plerique narrant, de industria prætereo.

De *Svecicis* Bibliorum versionibus accuratam notitiam petere licet è prolegomenis præmissis novissimæ editioni jussu potentissimi Regis CAROLI XII. editæ Holmiæ A. 1703. fol. Cui hæc editio non est ad manus, is consulet Acta Eruditorum A. 1704. p. 342. seq.

De *Syriaca* versione N. T. qua nulla facile antiquior exstare existimatur, dissertationem perquam eruditam edidit Andreas Mullerus Greiffenhagius Berolini 1673. 4. qua inter alia pag. 27. negat se plane persuasum hanc quam ex Antiochenis exemplaribus descriptam habemus, eandem ipsam esse in quam Jacobus Nisibensis & Ephraim Syrus commentati sunt. Post editionem primam nitidam Viennensem A. 1562. 4. quam è duobus MSS. dedit *Jo. Albertus Widmanstadius*, Syriacis litteris vulgata est Cothenis à *Martino Trostio* A. 1621. 4. subjecta singulis paginis versione *Emanuelis Tremellii*, & subnexis volumini quinque præcedentium editionum Variis lect. Deinde exstat in Bibliis Regiis Antwerpiensibus A. 1571. Parisiensibus A. 1645. Gabriele Sionita potissimum curante (confer ejus Epist. ad Neuhusium in Allatii συμμίκτοις pag. 297. & 300. seq.) & Londinensibus 1657. Denique punctis tam diacriticis quam vocalibus ornatam charactere nitido recudi fecit separatim *Ægidius Gutbierius* noster ὁ μακαρίτης, addita versione Latina Evangelii Matthæi, lexico brevi & Variis lect. Hamb. 1663. 8. In hac editione & in polyglottis habentur etiam Epistola posterior Petri, & secunda ac tertia Joannis, & Judæ Epistola quas edidit Pocokius l) Lugd. Bat. 1630. 4.

 & Apo-

k) Nova litterar. maris Baltici A. 1698. p. 94. Acta Eruditor. A. 1705. p. 240. aufgefangene Briefe Tomo III. p. 257

l) Pocokius in præf. *A quo aut quando in linguam Syriacam translatæ sint hæ Epistolæ, supra vires meas disquisitio est.* *Unum tamen monere liceat*, Dionysium *quendam qui commentariis Syris has una cum ceteris Canonicis & Actis Apost. nec non Apocalypsi illustravit, in præfat. ad secundam Petri monere, Epistolam secundam Petri non fuisse versam in linguam Syram cum libris qui diebus antiquis redditi sunt, ideoque non inveni-*

& Apocalypsis m) quam è MS. Scaligerano quod est in Bibl. Leidensi vulgavit cum versione Ludovicus de Dieu A. 1627. 4. recusam post ejus Opera Amst. 1693. fol. Hæc enim in plerisque MSS. Syriacis n) & inprimis editionibus desunt. *Hebraicis* litteris versio N. Syriaca descripta prodiit Heidelbergæ A. 1568. fol. & Genevæ 1569. fol. cum versione Tremellii, & Græco N. T. cum Bezæ translatione. Deinde minori forma Antwerpiæ à Plantino A. 1575. sine punctis. Hinc *Guidonis Fabricii* Boderiani cura Parisf 1584. 4. cum versione interlineari, N. T. Græco & vulgata. Præterea in N. T. polyglotto *Eliæ Hutteri* Norimb. 1599. fol. Denique ante paucos annos in Germania, edente *Christiano Knorrio* L. Barone de Rosenroth.

Turcica versio Novi Test. auctore *Guil. Seamanno* prodiit Oxon. 1666. 4. Præterea Albertus Bobovius sive Bobowsky Polonus in gratiam Levini Warneri totam Sacram Scripturam Turcice vertit, quæ hodie in Bibl. publica Leidensi MSta asservatur. Confer de hoc Bobovio Thomam Hyde in appendice ad Cosmographiam Adami Peritsol. Hic ipse est Ali-Beigh Muhammedis IV. interpres quam Biblia vertisse Turcice, lego in præfatione ad Catechesin Lutheri Virginiana & Svecica lingua jussu Caroli XI. Regis vulgatam Holmiæ 1696. 8. Andreas vero Mollerus in notis ad Azizi Nesephæi Tartari fragmentum lingua Turcica scriptum de cognitione Dei & hominis, ubi allegat verba CHRISTI Joann. III. 3. *Ista*, inquit, *auctor Arabice citat, nescio unde. Namque Erpeniana versio & Parisina quam Londinensis sequitur aliter habent. Turcicam S. Scripturæ sive integre sive ex parte factam versionem non credam auctorem legisse, Quam Jo. Ungnadius fieri curavit Thuano* o) *lib. XXX. teste, recentior procul dubio*

feniri nisi in translatione Thomæ *Episcopi Heracleensis*. Hujus Thomæ Heracleensis versionem MS. Novi Test. ea quam nos legimus meliorem accuratioremque manu sua eleganter descriptam habuit Prockius teste Rev. Hochstetero Theologo Tubingensi Orat. inaugural. p. 29.

m) Interpretem Ludovicus de Dieu vocat *Lucam* quendam, ut ipsi quidem videtur Maronitam, At Rich. Simonio lib. 2. Hist. Crit. N. T. videtur potius Europæus.

n) Confer Cosmæ Indopleustæ locum à me allatum supra p. 145.

o) Thuanus ad A. 1565. qui Ungnadio emortualis fuit, testatur eum incredibili propagandæ religionis desiderio ardentem immensis sumtibus Biblia sacra & Theologorum aliquot scripta in linguam Turcicam & Croaticam converti, & ad gentes illarum linguarum peritas transferri curasse. Andreas Mollerus in Annalibus Freibergensibus p. 284 de eodem Ungnadio: Er hat mit grossen Unkosten das Neue Testament/ die Augspurgische Confession und andre Christliche Bücher in Croatische

bio est hoc MSto quod CPoli A. 1559. erutum est. Vetus quidem Testamentum Judæi Taurici Turcice legere dicuntur, sed qui in Turcia sunt Christiani, vel Syriace vel Arabice vel Græce vel Iberice vel aliter Scripturam legunt.

Vandalica. Vide supra, *Slavonica.*

Virginiana versio Bibliorum auctore *Jo. Elioto* lucem vidit Cantabrigiæ in Nova Anglia 1663. & 1685. 4. Sed alia plane est lingua Americanorum Virginiana qua Catechismum Lutheri editũ esse paulo ante memorabam.

Wallica sive Cambro-Britannica Novi Test. versio excusa est Lond. 1567. 4. Bibliorum integrorum 1588. 1620. & 1689. 8.

Hæc de versionibus Novi Test. dicta sufficiant, in quarum multitudine cum videmus nullam plane repertam esse hactenus omnibus numeris absolutam, minus mirabimur Matthiam Flacium diligentem illum sacrarum litterarum scrutatorem jam olim scribere non dubitasse in parte 2. Clavis S. Scripturæ tractatu VI. *Verissimum sane est, nullam sacrorum Codicum versionem prorsus vel jam factam esse vel deinceps fieri posse, etiamsi ab aliquo angelo tentaretur, in qua plane nullus sit lapsus.*

XIX. *Commentaria Veterum quotquot edita sunt Græce vel Latine in libros Novi Testamenti.*

Ex antiquis Ecclesiæ doctoribus Græcis in *Matthæum* exstat Origenes sed non p) integer: tum Jo. Chrysostomus: & longe junior auctor operis q) Imperfecti.

In *Marcum* Victor Antiochenus & commentarius Latine editus in editionibus Latinis Chrysostomi.

In *Lucam* Titus Bostrensis, sive junior aliquis sub illo nomine.

In *Joannem* Origenes (iterum r) truncus) & Chrysostomus ac Cyrillus Alex. (itidem s) haud integer.)

 In

sche Sprache transferiren und mit cerulischen und glagolischen Buchstaben zu Tübingen drucken lassen. Cyriacus Spangenbergius in Chronico Sax. ad A. C. 1564. notat hoc instituto fideliter eum adjutum esse à Primo Trubero Croato, Stephano Consule Austriaco, & Antonio Dalmata.

p) Græce à cap. XIII. 36. tantum ad XXII. 33. Sed Latine ex veteri (Bellatoris ut videtur) versione usque ad XXVII. 66.

q) Desunt homiliæ in tria postrema Matthæi capita, & opus ipsum Latine tantum exstat, sicut quoque Euthymius nondum Græce prodiit.

r) Desinunt in Joann. XIII. 33.

s) Desunt quæ Cyrillus scripserat à cap. X. 17. ad XII. 49. quod non observantes quidam Jodoci Clichtovei supplementa pro Cyrilli verbis laudaverunt.

In *universos Evangelistas* Catenæ Patrum à Corderio & Possino editæ, tum latina commentariorum Theophili Antiocheni * versio, Theophylactus & Euthymius Zigabenus.

E latinis veteribus in *Matthæum*, Hilarius Pictaviensis, Hieronymus, Chromatii t) quædam: Augustini quæstiones, Christianus Druthmarus Grammaticus, Paschasius Ratbertus, Rabanus Maurus. Anselmus Cantuar. (sive ut alii Gvil. Parisiensis) & Rupertus Tuitiensis, ne de inedita Hildebrandi (postea Gregorii VII) expositione dicam.

In *Marcum* Hieronymus & fragmenta sub Jo. Hierosolymitani nomine vulgata.

In *Lucam* Ambrosius & qui editus est sub nomine Jo. Hierosolymitani.

In *Joannem* Augustinus, Alcuinus, Rupertus Tuitiensis.

In *Evangelistas universos* Augustini quæstiones & Arnobii junioris annotationes in loca quædam & scriptores Harmoniarum quos infra separatim recenseo. Tum Beda, Hugo de S. Victore, & Tho. Aquinas in Catena aurea è Patribus collecta.

In *Acta Apostolorum* Græci Chrysostomus, Oecumenius, Theophylactus. E latinis Beda.

In *Epistolas Pauli* è Græcis Chrysostomus, Theodoritus, Jo. Damascenus, Oecumenius, Theophylactus; ne de Euthalii prologis dicam, Photiique Commentariis MSS. Sola enim edita hoc loco referre mihi animus est. In Epistolam ad Romanos Origenes exstat è versione Rufini sub falso nomine Hieronymi. Prodiit etiam Basileæ 1537. 4. apud Robertum Winter Veteris Theologi Græci succincta in Epistolam ad Romanos exegesis, Jo. Lonicero interprete. Sed eadem illa cum Oecumenio.

E latinis Hieronymus u), Pelagius sive potius Pelagianus quidam inter Hieronymi editus opera, alius item qui legitur inter opera Ambrosii x) & Hilarius Diaconus à multis incerta conjectura existimatur:

* Utrum Theophilus sit auctor, vide disquirentem Clariss. Tenzelium diss. select. p. 214. seq.

t) In caput V. & VI.

u) Hieronymi non in omnes Epistolas habemus, sed tantum ad Galatas, Ephesios, Titum ac Philemonem. Alter vero commentarius inter Hieronymi opera editus sive Pelagii ipsius, ut Vossio in Hist. Pelag. p. 11. seq. & Garnerio ad Mercatorem p. 367. persuasum, sive Pelagiani cujusdam, ut malebat Cotelerius ad Patres Apostol. T. 1. p. 89. seq. prætermisit Epistolam ad Hebræos.

x) Commentarius in Epistolam ad Hebræos alterius esse auctoris à reliquis & è Chrysostomo collectus videtur, cujus homilias in hanc Epistolam ex ore Magistri sui digessisse traditur Constantinus presbyter Antiochenus.

tur: Sedulius item Scotus & Remigius (non Remensis nec Lugd.) sed Antissodorensis sive Haymo Halberstad. Primasius, Beda sive Florus Lugdunensis, Rabanus Maurus, Lanfrancus Cantuariensis, Anselmus sive Herveus Cenomanensis, Petrus Lombardus & Jo. Sarisberiensis.

In *Epistolam ad Romanos* Petrus Abeilardus & Guilelmus Remensis y) *ad Galatas* Claudius Taurinensis, (quæ enim in Matthæum & reliquas Pauli Epistolas scripsit, nondum sunt edita.)

In *Epistolas Catholicas* è Græcis Oecumenius, ut breves adumbrationes sive explicationes omittam quæ in loca quædam harum Epistolarum leguntur Latine sub nominibus Clementis & Didymi Alexandrinorum. Et Victoris Antiocheni Commentarium MS.

E latinis in primam Joannis Augustinus in Epistolas Catholicas Beda.

In *Apocalypsin* Arethas & Andreas Græci: Latini Victorinus, Tychonius inter Augustini Opera, Baringvedus sive Berengarius * Anglus sub specioso Ambrosii nomine editus, Primasius, Beda, Ambrosius, Authbertus, Haymo, Anselmus Laudunensis, Bruno Casinensis, Richardus de S. Victore.

In Evangelia & Epistolas anniversarias Commentarius habetur è Patribus collectus à Smaragdo, & Homiliarum Pauli Diaconi, Rabani item Mauri Homiliæ & Radulfi Ardentis, Honoriique Augustodunensis. E Græcis Homiliæ Theophanis Ceramei.

Commentarii z) præcipui recentium in N. T. latine editi.

In *universam Sacram Scripturam*, Glossæ Ordinariæ & interlinearis auctores Walafridus Strabus Fuldensis & Anselmus Laudunensis, adjunctis commentariis Nicolai Lyræ & Pauli de Carthagena ad illa annotationibus, Antwerp. 1634. fol. sex Volum.

y) T. 4. Bibl. Cisterc. p. 174.

* Vide Warthon. Auctar. ad Usser. de Scripturis vernaculis p. 392.

z) Pleniorem horum recensionem exspectabit lector à R. P. Longo Oratorii Parisiensis presbytero in Bibliotheca sacra Scripturæ quam incredibili studio jampridem instruit. Nam Gvil. Crowæi quidem Elenchus scriptorum in sacram Scripturam Lond. 1672. 8. quem fere sequi se profitetur Clariss. Lipenius in Bibl. Theologica, & Bern. Lamy in calce Harmoniæ Evangelicæ, tum Jo. Caroli Postii Bibl. exegetico Biblica Lips. 1703. 8. non sunt usquequaque accurata. Et summe Rev. D. Mayeri Bibliothecæ Biblicæ pars tantum prima lucem vidit, dum per ardua negotia prohibitus est Vir Magnificus reliquas absolvere.

Hugonis Cardinalis Commentaria. Venet. 1600. fol. octo voluminibus,

Dionysii Carthusiani. Lugd. 1573. fol. septem voluminibus.

Tho. de Vio Cajetani commentarii in totam S. Scripturam exceptis Cantico Canticor. Prophetis & Apocalypsi. Lugd. 1639. fol. quinque voluminibus.

Jo. Marianæ scholia Madrit. 1619. fol. & cum supplementis Petri Lanselii & notis Biblicis Emanuelis Sa. Antw. 1624. fol.

Biblia magna Joannis de la Haye Paris. 1643. fol. quinque Vol. in quo opere hrbes commentarios Jac. Tirini, Steph. Menochii, Emanuelis Sa & Jo. Gagneum atque Gvil. Estium in loca difficiliora. In ejusdem Bibliis maximis occurrunt præterea uberiora prolegomena, variæ versiones Latinæ earumque concordia & commentaria Nicolai de Lyra, ibid. 1660. fol. tomis XIX.

Cornelii à Lapide commentaria in universam Scripturam excepto Jobo & Psalmis. Antw. 1671. fol. decem Volum.

Francisci Junii & Imman. Tremellii Biblia cum brevibus notis. Editio optima Wecheliana 1603. fol. cum Pauli Tossani indice.

Jo. Piscatoris in utrumque Testamentum. A. 1646. fol. duobus Volum.

* Critici sacri excusi Londini fol. tomis IX. in quorum VI. & VII. habes ad N. T. notas Vallæ & in Vallam Jac. Revii, tum Erasmi, H. Stephani, Francisci Vatabli, Seb. Castellionis, Isidori Clarii, Nic. Zegeri, Jo. Drusii, Jos. Scaligeri, Is. Casauboni, Jo. Cameronis, Ottonis Gvaltperii, Jac. & Ludovici Capellorum, Jo. Pricæi & viri summi Hugonis Grotii. Abrahami item Sculteti exercitationes Evangelicas. Recusi deinde sunt Critici in Belgio & Francofurti quoque 1701. cum duobus Voluminibus supplementorum, sed ad N. T. nihil quicquam accessit præter Nortoni Knatchbulli animadversiones & Andreæ Masii quædam.

Matthæi Poli Synopsis Criticorum & aliorum S. Scripturæ interpretum. Lond. 1669--1676. fol. quinque Vol. recusa Francofurti 1679. hinc Ultrajecti Jo. Leusdenio curante A. 1686. Denique iterum Francofurti minoribus typis A. 1694. 4.

Ludovici de Dieu notæ in utrumque Test. Amst. 1693. fol.

Jo. Dougtæi Analecta sacra in V. & N. T. Lond. & Amst. 1693. 8.

Daniel Brenius in utrumque Test. ibid. 1664. fol.

Lucæ

Lucæ Osiandri Biblia cum notis. Francof. 3. Volum. 1608. fol.

D. Abrahami Calovii Biblia illustrata. Francof. 1672. fol. quinque Volum. Prætereo Jac. Raupium, aliosque.

In *totum Novum Testamentum* Nicolaus Gorram. Antwerp. 1617. 1620. duobus Volum. fol. Benedictus Arias Montanus. Antwerp. 1575. 1588. 4. Alphonsus Salmeron. Madrit. 1597--1602. sedecim Voluminibus & Brixiæ 1601. denique Colon. 1602. 1604. Natalis Bedda, Ed. Leus, Stunica &c. in loca varia N. T. contra Erasmum, è quibus Stunica ceteris eruditior legitur etiam in Criticis Anglis.

Jo. Calvinus in totum N. T. excepta Apocalypsi. Theod. Beza, Rudolphus Gvaltherus, Bened. Aretius, Augustinus Marloratus, Dan. Tossanus, Joannes Coccejus &c. ne dicam de Anti-Trinitariis Socino, Crellio, Schlichtingio, Wolzogenio, & Georgio Enjedino, cujus detorsiones confutavit Haberkornius, ac nuper in Germanico opere de divinitate CHRISTI Philippus Jacobus Spenerus ὁ μακαρίτης.

Henr. Hammondi Paraphrasis & commentarius ad N. T. ex Anglico Latine translatus à Jo. Clerico V. C. qui suas & ipse notas addidit. Amst. 1698. fol.

His adde notas Criticas ad N. T. scriptas à Joach. Camerario, Dan. Heinsio, Alexandro Moro, Nortono Knatchbull, ac nuper à Clariss. Viro Lamberto Bos. Et commentaria Victorini Strigelii, Matthiæ Flacii atque Erasmi Schmidii in N. T. notasque haud contemnendas Jo. Michaëlis, Theologi Gryphiswaldensis, editas nuper cum præf. Rev. D. Jo. Fechtii. Rostoch. 1706. 4.

In *quatuor Evangelia* Jacobus Faber, Jo. Maldonatus, Adamus Contzen, Aloysius Novarinus, Franciscus Lucas Brugensis, Joannes de Sylveira Lugd. 1681. fol. tribus Volum. quinta editio. Petrus Possinus in spicilegio Evangelico.

Jo. Lightfootus, Balduinus Walæus, Jo. Boisius, Petrus Keuchenius, Henr. Bullingerus.

Martinus Bucerus, Erasmus Sarcerius, & Jo. Georgius Dorscheus nuper admodum vulgatus cum erudita præfatione Theologi insignis Jo. Fechtii. Hamburg 1706. 4.

De Harmoniis Evangelicis dixi inferius separatim.

In *Matthæum* Thomas Aquinas, Alphonsus Tostatus hujusque Epitomator Petrus Ximenes, Jacobus Alphonsus de Avendano, Jo. Ferus,

rus, Paulus Pallacius de Salaza, Franciscus Titelmannus, Matthias Honcamp. Mogunt. 1690. 8. tribus Vol.

Frid. Spanhemii patris dubia Evangelica, & Frid. Spanhemii filii Vindiciæ Evangelicæ T. 3. Opp. Jo. Pricæus, Carolus Maria de Veiel. Et in loca selecta Franciscus Gomarus, Christoph. Pelargus, Wolfgangus Musculus. Simon Episcopius in capita priora XXIV.

Petrus Kirstenius, Jo. Gerhardus, cum Jo. Ernesti Gerhardi fil. Analectis: Jo. Brentius, Ægidius Hunnius, Dav. Chytræus, Melanchthon &c. Petri Winstrupii pandectæ in prima X. capita, duobus Vol. in folio. Auctor speciminis Antiquitatum abstrusiorum in Matthæo Ao 1657. 4. Gotfridus Olearius.

In *Marcum* lectiones II. Joannis Gersonis, Commentarius Angeli del Paz, Stanislaus Socolovius, Joannes Soarez Episcopus Conimbricensis.

Carolus Maria de Veiel, Lamb. Danæus.

Christophorus Hegendorfinus, Jo. Winckelmannus.

In *Lucam* Bonaventura, Angelus del Paz, Didacus Stella, Socolovius, Soarez, Franciscus Toletus.

Jo. Pricæus, & in loca quædam cap. 1. & 2. Franciscus Gomarus, Christoph. Pelargus.

Jo. Brentius, Jo. Winckelmannus, Franciscus Lambertus.

In *Joannem* Thomas Aquinas, Bonaventura, Claudius Gvillandus, Benedictus Pererius, Franciscus Titelmannus, Franciscus Ribera, Jo. Ferus, Franciscus Toletus.

Jo. Oecolampadius, Wolfg. Musculus & in loca selecta Gomarus, in caput X. & XI. Pricæus, Christoph. Pelargus.

Jo. Brentius, Phil. Melanchthon, Alexander Alesius Scotus professor Lipsiensis, Caspar Cruciger, Cassiodorus Renius, David Chytræus, Jo. Wigandus, Nicolaus Selneccerus, Ægidius Hunnius, Georgius Mylius, Paulus Tarnovius, Wilh. Lyserus & Christianus Nifanius. Francof. 1684. 4. denique Analysis ac paraphrasis D. Seb. Schmidii. Argent. 1684. 4.

In *Acta Apostolorum* Jo. Ferus, Caspar Sanctius, Aloysius Novarinus, Bened. Pererius, Arturus Pitseus, Jo. Lorinus, Libertus Fromondus, Nicolaus du Bois, Jo. de Sylveira Lugd. 1678. fol.

David Pareus, Henr. Bullingerus, Jo. Pricæus, Jo. Lightfootus, Balduinus Walæus, Jo. Boisius, Jo. Pearsonii Annales Paulini & prælectiones

ctiones in prima capita Actor. Caspar Streso, & Carolus Maria de Veiel. Multis Actorum locis afferunt quoque lucem Sam. Basnage V. C. tom. I. Annalium & Lud. Cappellus in Historia Apostolica illustrata. Tum vitæ S. Pauli scriptores de quibus supra p. 151. Gerbrandum vero van Leewen, qui paraphrasi & notis eruditis hunc librum Belgico sermone explicuit Amst. 1704. 8. duobus Vol. aliosque qui Anglico, Germanico, Gallico idiomate illum sunt interpretati, de industria prætereo, quoniam eos tantum referre constitui qui Latina lingua editi sunt.

Neque omittendi qui Acta illustrarunt è nostris, Justus Jonas, Jo. Brentius, Dan. Arcularius à Balth. Menzero editus, Nic. Selneccerus, Ægid. Hunnius, Christoph. Pelargus, Georgius Calixtus, Jo. Tobias Major, Jo. Georgius Dorscheus & Jo. Gerhardus cum analectis Jo. Ernesti Gerhardi filii.

In *Epistolas Pauli* Tho. Aquinas, Jac. Faber, Benedictus Justinianus, Jo. Gagnejus, Franciscus Titelmannus, Petrus Stævartius, Gvil. Estius, Jac. Natlantus, Petrus Launæus, Aloysius Novarinus, Isaacus Habertus, Bernardi Pionii Minoritæ Capucini Analysis paraphrasis & Commentarius. Paris. 1703. fol.

Wolfgangus Musculus, Dav. Pareus, A. Hyperius, A. Schultetus.

Conradus Vorstius in omnes, exceptis posteriore ad Tim. ad Titum, Philem. & Hebræos.

Ægidius Hunnius, Frid. Balduinus, Til. Heshusius, G. Major, Christianus Chemnitius, Jo. Quistorpius, Eilhardus Lubinus, Nic. Selneccerus (excerpta ad Hebræos) & Georgius Calixtus.

In *Epist. ad Romanos* Dominicus à Soto, Jo. Ferus, Cornelius Mussus.

Jac. Altingius tom. III. IV. Opp. Caspar Streso, Stephanus Derbais, Christoph. Wittichius, Wilh. Momma, Simon Episcopius in Capp. VIII - - XI. Jacobus Arminius in caput IX.

Jo. Brentius, Jac. Wellerus, Dav. Rungius, Augustus Varenius, Seb. Schmidii in prima sex capita commentarius, & paraphrasis capitum XII. Philippi Jacobi Speneri paraphrasis è Germanico Latine versa. 8.

In *Epist. I. & 2. ad Corinthios* Libertus Fromondus, Antonius Peresius, Adamus Contzen.

Robertus Rollocus.

David Rungius, ac D. Speneri paraphrasis.

In *priorem* Tho. Mortonus & Jo. Lightfootus & in caput XII. Jo. Pricæus: Paraphrasis Seb. Schmidii.

In *Epist. ad Galatas* Adamus Contzen, Marinus Grimannus, & Hieron. Seripandus.

Johannis van der Weyen Analysis, in Variis sacris: & Wilh. Mommæ meditationes posthumæ. Franciscus Gomarus.

D. Lutherus, Jo. Brentius, Andreas Kunadus, Barthol. Battus, Hieron. Kromayerus, Dan. Lagus, Justus Fewerbornius, Frid. Weisius Helmst. 1705. 4. Seb. Schmidii Analysis & commentarius. Exstat quoque commentarius locuples D. Speneri, sed Germanice, & Jo. Lockii paraphrasis notis illustrata, Anglice.

In *Epist. ad Ephesios* Gabriel Vasquez, Augustinus de Quiros.

Anonymus è Bibl. Joannis Archi-Ep. Eboracensis cum notis in V. T. editus Cantabrig. 1653. 8. & Clariss. Rhenferdi cura recusus Amst. 1703. 8. Ludov. Crocius.

Hieron. Wellerus, Meno Hannekenius, Barthol. Battus, Dan. Lagus, Jo. Tarnovius: D. Speneri commentarius postumus in Epist. ad Ephes. & Coloss. Germanice editus. Sermones Petri Bosc, Gallicè.

In *Epist. ad Philippenses* Jo. Antonius Velasquez, Antwerp. 1637. fol. 2. Volum.

Franciscus Gomarus & Jo. Dallæi sermones Gallice editi.

Barthol. Battus, Jo. Tarnovius.

In *Epist. ad Colossenses* Augustinus de Quiros.

Franciscus Gomarus, Jac. Altingii Analysis exegetica tom. 4. Opp. ne de iis dicam qui Anglice hanc Epistolam explicarunt ut Tho. Cartwrightus, vel qui Belgice & quorum etiam Germanice versio fertur, ut David Knibbe & Jo. d' Outrein.

Analysis & commentarius Seb. Schmidii. Frid. Rappoltus, Jo. Tarnovius.

In *Epist. 1. & 2. ad Thessalonicenses* Gabr. Vasquez.

Franciscus Gomarus.

Seb. Schmidii paraphrasis, Jo. Tarnovius, Hieron. Wellerus.

In 1. & 2. *ad Timotheum* Claudius Espencæus.

Jo. Pricæus.

Jo. Gerhardus.

Prioris paraphrasis auctore Seb. Schmidio.

In *Epist. ad Titum*, Espencæus, Jo. Gopyli paraphrasis.

Jo. Pricæus, Jo. Wallisius tomo III, Opp.

Frid. Rappoltus, Jodocus Willichius, Jo. Henr. Wildhagen præside D. Jo. Fechtio, Rostoch. 1692. 4.

In *Epist. ad Philemonem* Franciscus Fevardentius.

Jo. Pricæus, Lamb. Danæus, Franciscus Gomarus.

Scipio Gentilis, Christianus Fridericus Frankenstein Lips. 1665. 12. Paraphrasis Seb. Schmidii.

In *Epistolam ad Hebræos* Franciscus Ribera, Lud. de Tena.

Jo. Braunius, Christoph. Wittichius, Petrus van Hœke, Caspar Streso & in priora IX. capita Jac. Altingius tom IV. Opp. Exstat & commentarius eruditus & copiosus Anglice editus à Jo. Oweno, fol.

Sebast. Schmidius, Jo. Henricus Majus, Justus Christophorus Schomerus, Casp. Erasmi Brochmanni commentarius postumus, Hafn. 1706. 4. & MS. Jo. Schultze Rectoris Hamb. τοῦ μακαρίτου.

In *Epistolas Catholicas* Tho. Aquinas sive alius junior, (allegat enim Lyranum) Jo. Lorinus, Nic. Serarius.

Franciscus Gomarus, Conradus Vorstius.

Eilhardus Lubinus, Conradus Hornejus.

In *Epistolam Jacobi*.

Petrus Stævartius, Augustinus de Quiros, Franciscus Fevardentius.

Jacobus Laurentius.

Caspar Erasmus Brochmannus, Christoph. Samuel Martini, Seb. Schmidii Analysis ac paraphrasis.

In *Petri utramque* Franciscus Fevardentius & Jo. Baptista Folengius, ut alios quamplurimos omittam quos videas licet apud Ludovicum Jacobum à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia p. 180. seq.

Gvil. Amesius in utramque, & in posteriorem Thomas Smith,

Jo. Gerhardus, Hieron. Wellerus, Nic. Selneccerus.

In *Epistolam primam Joannis* Jo. Ferus, Petrus Maldonatus, Jo. Baptista Folengius.

Jo. Pricæus, Simon Episcopius,

Seb. Schmidius, Ægidius Hunnius, Frid. Rappoltus, & ζητήματα postuma Jo. Georg. Dorschei in primam Joannis & secundam Rostoch. 1697. 4.

In *Joannis secundam & tertiam*.

Jo. Pricæus.

Jo. Benedictus Carpzovius, Fil. cujus commentarius legitur inter Opp. Theologica D. Rappolti.

In *Epistolam Judæ* Augustinus de Quiros, Franciscus Fevardentius, Nic. du Bois, Jac. Bolducius.

Hermannus Witsius in Meletematis Leidensibus, Jo. Pricæus, Antonius Grellotius.

Samuel Pomarius, Jo. Gerhardus, Jo. Georgius Dorscheus & Brandanus Henricus Gebhardi, Francof. 1700. 4. Christoph. Samuel Martini. Petrus Kirstenius.

In *Apocalypsin* Tho. Aquinas, Joannes Hussus (sine nomine auctoris Witeb. 1528.) Bernardinus Senensis, Franciscus Ribera, Jo. de Sylveira, Lud. ab Alcasar (quem in multis secutus est Bossvetus a) in commentario ad Apocalypsin Gallice edito Paris. 1689. 8.) Lib. Fromondus, Dan. Herveus.

Jo. Pricæus, H. Morus, Josephus Medus, Antonius Grellotius, Jo. Marckius, & qui Bossveti hypothesin ad examen revocavit Campegius Vitringa. Exstat & Anglice ac Germanice Peganii dilucidatio propria visionum Apocalypseos.

Jo. Gerhardus, Jo. Cluverus, Matthias Hoë, Hieron. Kromayerus, Jo. Winkelmannus, Matthæus Hofmannus b) & Caspar Heunischius, Brandani Henrici Gebhardi Isagoge & paraphrasis.

XX. *Harmoniæ Evangelicæ Scriptores Veteres.*

De harmonia Evangelica in quam sæculo XII. Latine commentatus est *Zacharias Chrysopolitanus* tom. XIX Bibl. Patrum edit. Lugd. obvius; quamque vetus latinus interpres *Victor Capuanus* c) venditavit sub falso nomine *Tatiani:* & de altera quam latine vertit & sub *Ammonii Alex.* nomine edidit Ottomarus Luscinius Augustæ Vindel. 1523. sed quæ & ipsa Tatiano d) tribuitur in versione antiqua Theotisca per Clariss. Palthenium nuper vulgata, non repetam ea quæ dixi in Codice Apocrypho N. T. pag. 378. seq. Utraque latine, in Orthodoxographis & in Biblio-

a) Rich. Simon III. 31. Epist. select.

b) Vide Acta Erud. 1688. p. 590. seq.

c) Hujus Victoris Capuani Catenam MS. in Evangelia habuit Fevardentius, & ex eadem Fragmenta quædam Polycarpi produxit ad Irenæi III. 3. laudata etiam Grotio ad Jo. XVII. 4.

d) Tatiano adscribit quoque Baronius. Sed ab ejus sententia discedunt non sine causa Viri doctissimi. Vide Antonium Pagi ad A. C. 172. n. 3.

bliothecis Patrum plus simplici vice edita est. Posterior è Luscinii versione & recognitione Casparis Bruschii prodiit etiam Erfurti 1544. 8. & in Micropresbytico Basil. A. 1550. fol.

Theophili Antiocheni perinde ut genuina Tatiani Harmonia Evangelica periit: si modo ulla unquam exstitit Theophili Harmonia, & non Hieronymus Theophili commentarios in Evangelia, quos cum reliquorum ejus scriptorum elegantia congruere negat in Catalogo c. 25. & quorum latinam versionem hodie habere e) nos sunt qui existiment, cum Tatiani Monotessaro confundens scripsit Epistola CLI. ad Algasiam: *Theophilus Antiochenæ Ecclesiæ septimus post Petrum Apostolum Episcopus quatuor Evangelistarum in unum opus dicta compingens ingenii sui nobis monumenta reliquit.* Conf. Zacharias Chrysopolitanus p. 742. ex Hieronymi Homilia de villico iniquitatis.

Fragmentum Epistolæ *Julii Africani* ad Aristidem quo conciliatur genealogia Christi in Matthæo & Luca, servavit Eusebius lib. I. Hist. cap. 7.

Eusebii libri περὶ διαφωνίας Ευαγγελίων quos memorat Hieron. Catalogo c. 81. & ad Matthæi I. interciderunt. Exstant vero ejus *Canones Evangelici* quibus secutus Ammonium Alex. f) per X. columnas capitula Evangelistarum (qualia è veteri computatione etiam in melioribus N. T. editionibus & in vett. MSS. ad marginem notantur) ita inter se comparavit, ut statim appareat quotnam & quibus in pericopis Evangelistæ eandem rem referant. Hi Canones jam omissa jam præmissa Epistola Eusebii ad Carpianum præfiguntur Græce quibusdam N. T. editionibus ut Erasmi, Rob. Stephani A. 1550. & Polyglottis: Latine ex Hieronymi versione occurrunt in editionibus Doctoris illius Stridonensis, & in Orthodoxographis. Sed & Æthiopice in editione N. T. Æthiopica. Similiter Arabice, Syriace, Coptice, Anglo-Saxonice exstant in Codicibus Novi Test. illarum linguarum MSS. Præterea in veteri scholio ad Marcum quod è Codice Bibl. Regiæ produxit Rich. Simon lib. III. Hist. Crit. N. T. p. 89. allegantur Eusebius ἐν τῷ πρὸς Μαρῖνον περὶ τ̃ δοκȣ́σης ἐν τοῖς Ευαγγελίοις περὶ τ̃ ἀναςάσεως διαφωνίας.

Epiphanium à viris quibusdam doctis inter scriptores Harmoniæ Evangelicæ referri video, proter ea ni fallor quæ disputat hæresi LI. Alogorum.

e) Theophili esse negant Cotelerius ad Patres Apostol. T. 2. p. 16. Tillemontius, Albertus & alii.

f) Hieron. præf. in Evangelia ad Damasum, & Isidorus Hisp. VI. 15. Origg.

Augustini libri IV. de Consensu Evangelistarum leguntur in parte posteriore tomi tertii editionis luculentæ Operum Doctoris Hipponensis quam Monachis Benedictinis Francisco Delfau, Thomæ Blampino & aliis viris doctis congregationis S. Mauri Christianus orbis debet.

De *Hieronymo* vetus scriptor à Jo. Mabillonio tom. IV. Analect. editus: *Evangelii Historiam ita conciliatoriis* g) *dissertationibus declaravit, ut unicam fore arbitretur.* Videlicet in commentariis suis ad Matthæum & in aliis scriptis, subinde speciem διαφωνιῶν in Evangeliis conatur tollere, licet nullum ejus opus peculiare sub titulo Harmoniæ Evangelicæ exstat.

Juvenci Metaphrasis Poëtica Latina Historiæ Evangelicæ merito huc refertur, perinde ut Theotisca illa vetus *Otfridi.*

Utrum *Constantini M.* Imperatoris τριοσὰ & τέτρασσα huc spectent, quæ memorat Eusebius in ejus vita III. 37. eruditus Lector judicet. Sane ita visum Joanni Lightfooto, Hor. Hebraic. ad Joannis VIII.

Ex *Hesychii* Hierosolymitani h) Εὐαγγελικῇ συμφωνίᾳ præstantissimus Cotelerius tomo III. monumentorum Ecclesiæ Græcæ edidit cum versione sua & notis συναγωγὴν ἀπορίων καὶ λύσεων, quibus loca nonnulla Evangelistarum inter se conciliantur.

Anonymi Monotessaron jussu Ludovici Pii compositum quod evolvit olim D. Lutherus, servatur in Bibliotheca Paulina Lipsiensi & celebratur à Joachimo Fellero τῷ μακαρίτῃ, in præfat. ad Catalogum MSS. illius Bibliothecæ. Andreas quoque Osiander testatus est usum se esse *Anonymi* veteris harmonia è Monasterio ad fontem salutis.

Clementis presbyteri Lanthoniensis (circa A. C. 1170. clari) Harmoniam à Latino Anglice versam à Jo. Wicklefo servant Angli MS. in suis Bibliothecis.

Prætereo alios sequioris ætatis scriptores Harmoniarum Evangelicarum Guidonem de Perpiniano, Ludolphum Saxonem, Petrum Lombardum & Jo. Gersonem: Petrum Comestorem in Historia Scholastica; Simonem Carsulanum sive de Cassia cognomento Fidatum (qui Florentiæ A. 1348. obiit) libris XV. de gestis Salvatoris. Colon. 1545. fol. atque ἀντιπιμένων utriusque Testamenti scriptorem Julianum Pomerium.

Har-

g) Ita forte legendum pro *consolatoris*. Cotelerius legit *conciliatoris*.

h) Solenne est huic Hesychio gesta & dicta CHRISTI, quo facilius difficultates etiam perleves solvat, multiplicare, uti faciunt è recentioribus A. Osiander, Carolus Molinæus, Codomannus, Jo. Cluverus, Abr. Calovius, Casp. Hermannus Sandhagenius.

Harmoniæ Evangelicæ scriptores recentiores ordine litterarum recensiti.

Joannes Alesius, Lichæ 1605. 8.
Natalis Alexander in expositione litterali & morali Evangelii JESU CHRISTI secundum IV. Evangelistas, Paris. 1703. fol.
Christophorus Althoferus, Jen. 1653. 1658. 4.
Anonymi Concordia Evangelica, Paris. 1653. edita, & Tillemontio atque aliis sæpe laudata.
Anonymi alterius Concordia edita Gallice sub titulo: Meditations sur l'Histoire & la Concorde des Evangiles. Bruxellis 1676. 12. duobus Vol.
Anonymi Angli Harmonia in Bibl. Usserii reperta & ex Anglico Germanice translata Francof. 1672. 8. & cum præfat. Augusti Hermanni Franckii, Halæ Sax. 1700. 8.
Jo. Avenarius, Basil. 1588. 12.
Jacobus de Ausoles, Paris. 1610.
Jo. Banzius, Colon. 1624. 4.
Cæsar Baronius & Sam. Basnage tomo primo Annalium.
Sebast. Barradii Lusitani Commentaria in Concordiam Evangelicam, Mogunt. 1601. fol. quatuor Volum.
Benjamin Beauport Franciscanus. Paris. 1552. 8. Gallicè.
Thomæ Beauxamis Carmelitæ Commentarii in Harmoniam Evangelicam ex antiquis Patribus congesti. Paris. 1590. 2. Vol.
Balthasaris Bebelii Antiquitates Evangelicæ. Argent. 1673. 4.
Cæsaris Becilli Urbinatis connexio Evangeliorum, in qua textus ordine servato rerum gestarum series indicatur. Rom. 1623. Paris. 1631. & 1651. 12.
Detlevi Becmanni vita CHRISTI Meditationibus ducentis illustrata. Hamb. 1684. 8. Germanice.
Jani Bircherodii Series Chronologica Annorum JESU CHRISTI. Hafniæ 1679. 4.
Joannis Bourghesii Professoris Duacensis Historia & Harmonia Evangelica tabulis & quæstionibus explicata. Montibus Hannoniæ 1644. fol.
Jo. du Buisson, Duaci 1575. Jansenium Gandavensem secutus, Rom. 1576. 8. Colon. 1604. 12.

Anto-

Antonius Brockevius. Colon. 1539.

Jo. Bugenhagenii Pomerani Concordia Evangelica Historiæ passi Christi & glorificati. Witeb. 1524. 8.

Florentii de Bruin. Dordraci 1690. 8. Belgicè.

Henrici Buntingii, Magdeb. 1589. fol. cum septem annorum Christi (1. 2. 30. --34.) Calendariis Historicis,

G. Calixti Concordia Evangelistarum ex ejus dictatis inscio auctore edita Halberstadii 1624. 4. & deinde sæpius alibi.

Abr. Calovii Harmonia Germanice, Witeb. 1680. 8. & Latine in Bibliis illustratis tomo primo N. T. 1676. fol.

Centuriatores Magdeburgenses tomo I. capite X.

Jo. Calvini i) Harmonia ex Matthæo, Marco, Luca (nam in Joannem separatim scripsit) Genev. 1555. fol. ex officina Rob. Steph. & sæpius deinde alibi, & inter opera. Etiam Gallice & Germanice.

Tho. Cartwrighti Harmonia Evangelica per Analysin Logicam & Metaphrasin historicam illustrata. Amst. 1630 4.

Matthæi à Castro epitome Concordiæ Jansenianæ. Antw. 1593. 8.

Martini Chemnitii Harmonia Evangelica à Polycarpo Lysero k) & Jo. Gerhardo continuata atque ad umbilicum perducta. Francof. 1593. 1608. 4. Jenæ 1617. 1626. 1627. 4. & Francof. 1615. fol. Genev. 1628. 1645. Roterd. 1646. Hamb. 1647. Francof. 1657. Hamb. 1704. fol. duobus Volum.

Joannis Christiani speculum Harmonicum præcipuarum harmoniarum, Bernæ 1642. 4. & Germanicè A. 1643. teste Lipenio, ipse enim librum haud vidi.

Joannis Clerici Harmonia Evangelica, in qua uno conspectu quatuor columnis verba Græca Evangelistarum integra conferuntur, addita latina versione vulgata, & editoris paraphrasi. Amst. 1699. fol. & latine tantum Altdorf (titulus præfert Lugdunum) 1700. 4. Anglice quoque prodiit Lond. 1700. 4. Fatetur Clericus in ordine præ ceteris institisse se vestigiis Jo. Richardsoni, de quo infra. Etiam notas

i) Calvinus Andreæ Osiandro veluti è diametro adversatur, & dum temporis ordinem sæpissime ab Evangelistis neglectum supponit, etiam ubi diversa narrare videntur Evangelistæ, unam eandemque rem ab illis referri arbitratur. Dicam & hic cum Livio XXVI. 49. *Si aliquibus assentiri necesse est, media simillima vera sunt*, nam ambæ sententiæ & Osiandri illa & hæc Calvini excedere aliquando modum videtur, ut magno Chemnitio probe observatum.

k) Lyserus incepit à capite 52. Gerhardus à capite 141. Ex merito commendatur hoc opus in Consiliis Witebergens. Theolog. part. 1. tit. 1. num. 4. In tabulas illud redegit David Klugius ὁ μακαρίτης.

notas in hanc Harmoniam suam pollicetur in memoriis litterariis Trivultinis A. 1702. parte I. p. 157.

Jo. Cluverii Harmonia Evangelistarum digesta secundum paschata & itinera CHRISTI, edente filio Mich. Cluvero. Rostoch. 1628. 4. paucis constans foliis.

Harmonia Brunonis Cognati Carthusiani, quem de nonnullis monet Petavius II. 12. Epist.

Laur. Codomannus. Norimb. 1568. 4. Germanicè.

Alanus Copus. Lovan.. 1572. Duac. 1603.

Bernh. Copus, una cum Jo. Alesio de quo supra. Lichæ 1605. 8.

Simonis Corroyi, Ord. Cœlestinorum, Consonantia Evangelica. Lugd. 1547. Antw. 1591.

Pauli Crellii, Witeb. 1566. 8. Germanice, è Bugenhagio fere.

Adriani Crommii è Soc. Jesu. Lovan. 1633.

Jacobi Dornkrellii ab Eberhertz patris & filii, in Harmonia Biblica Luneburg. 1686. fol. Germanicè, & novis curis filii de integro ibid. 1688. 8. separatim sub titulo: der Evangelischen Vergleichung zweyte Arbeit.

Tho. Draxi Harmonia, Calvinum potissime oppugnans, ut Lipenio notatum.

Laurentius Echard in Historia Ecclesiastica generali trium priorum sæculorum Lond. 1702. fol. Anglicè.

Laurentius Edingerus in delineatione Harmonica ἀκολουθείας Evangelii de CHRISTO. Hafn. 1670. 8.

Ruperti Erythrophili Pastoris Hanoverani Catena aurea in Harmoniam Evangelistarum. Magdeb. 1604. 4. & Germanice 1608. 4.

Andreæ Fabri syntagmata Hist. Evangelicæ Harmonicum, Germanicè. Ulmæ 1652. 4.

Christophori Fischeri. Ulsenæ 1575. 1579. 1583. fol. Concionibus Germanice habitis.

Laur. Forerus in vita JESU CHRISTI. Dillingæ 1640. 8.

Michael Fouqué. A. 1574. Gallicè. Confer Rich. Simonis Epistolas selectas lib. 2. p. 101.

Paulus Frisius de tempore ministerii CHRISTI. Witeb. 1604. 4.

Henr. Gartwaithi Harmonia Evangelica Lond. 1630. 4. Anglicè.

Jo. Gerhardi. Vide supra in Chemnitio.

Roberti Gouleti. Paris. 1535. 8.

Sam. Gradockii. Lond. 1668. fol. Anglice.
Frid. Greiffenii. Germanicè.
Jo. de la Haye Historiæ Evangelicæ dispositio ipsis Evangelistarum verbis ordinata serie distributa. Duaci 1607. 4. Ej. Triumphus veritatis ordinati Evangelii quadriga invecta SS. Patrum exercitu stipata. ibid. 1609. fol.
Jo. Henricus Heideggerus libro. III. Enchiridii Biblici cap. VI.
Protasius Henriettus. Paris. 1667. 4. Gallicè.
Joannes Hiud. Lond. 1632. 8. Anglicè.
Jo. Hussi Collectio gestorum CHRISTI secundum tres annos prædicationis ejus digesta. Inter ejus opera Norimb. 1558. fol.
Cornelii Jansenii Gandavensis Episcopi Commentaria in Concordiam Evangel. Lugd. 1571. fol. & 1582. 1594. & sæpius aliis in locis.
Cornelii Jansenii Iprensis Tetrateuchus. Lovan. 1639. 4.
Petri de Irurosqui, Navarri Dominicani series Evangelii &c. Stellæ Navarrorum 1557. fol.
Davidis Klugii Harmonia Evangelistarum Chemnitio-Lysero-Gerhardiana in tabulas redacta. Jen. 1670. 4.
Antonii à Koninckstein Enarratio in Monotessaron Evangelicum. Colon. 1539. 8.
Jo. Kromayeri, Superintend. Vinariensis A. 1636. 8. Germanicè.
Bernardi Lamy Presbyteri Oratorii Paris. Harmonia sive Concordia IV. Evangelistarum. Paris. 1689. 12. Ejusd. Commentarius in Harmoniam cum Apparatu Chronologico & Geographico & præfatione in qua demonstratur veritas Evangelii, ibid. 1699. 4.
Jo. Lightfoot Harmonia Evangelistarum inter se & cum V. T. tom. I. Opp.
De Polycarpi Lyseri Patris (qui A. 1610. Dresdæ obiit) Harmonia Evangelica: Vide supra in Chemnitio.
D. Val. Ernesti Lœscheri tentamen accuratæ Harmoniæ, In relationibus novantiquis Germanice editis A. 1701. p. 164. seq.
Eilhardi Lubini Harmonia Græcolatino Germanica. Rostoch. 1616. 4.
Severini Lubomlii Poloni Ord. Prædicatorum. Cracov. A. 1607. fol.
Reinardi Lutz. Basil. 1561. fol.
Jo. Henrici Maji Theologi Giessensis Harmonia Evangelica l) omnium dictorum & factorum Domini nostri JESU CHRISTI usque ad Pascha-

l) Auctor ipse in præf. *Compendium non tantum Basti operis Chemnitio Lyseriani, Lightfootiani aliorumque exhibeo; sed & occasionem suppedito plura meditandi.*

Pascha σταυρώσιμον, perpetua paraphrasi & commentario ex singulis commatibus cognitionem veritatis & praxin pietatis commonstrante illustrata. Giessæ 1707. 4.

Jo. Mathesii Historia JESU CHRISTI è IV. Evangelistis Norimb. 1568. Germanicè.

Gerhardi Mercatoris Harmonia Duisburgi, 1592. 1603. 4.

Gortwaldi Meschini tabula novæ Harmoniæ Evangelicæ edita Spiræ, teste Lipenio.

Theobaldi Meuschii Harmonia Evang. Hanov. 1604. 4.

Caroli Molinæi Collatio & unio Evangelistarum Hanov. 1565. 4.

Rich. Montacutius in Θεανθρωπικῷ sive Originibus Ecclesiasticis. Lond. 1636. 1640. fol. duobus Volum.

G. Oenopolæ Harmonia. Francof. 1607. fol.

Jo. Godfridi Olearii Vita CHRISTI. Halis Sax. 1669. 12. Germanice.

Andreæ Osiandri Harmonia Græce & latine libris IV. in quibus Evangelica historia è quatuor Evangelistis ita in unum est contexta, ut nullius verbum ullum omissum, nullum alienum immixtum, nullius ordo turbatus, nihil non suo loco positum: omnia vero litteris & notis ita distincta sunt, ut quid cujusque Evangelistæ proprium quid cum aliis & cum quibus commune sit, primo statim adspectu deprehendere queas, addito libro annotationum & Elencho sive Indice per tabulas argumentorum. Græce & Latine Basil. 1537. fol. & Germanice per Jo. Schweinzerum. A. 1540. 8.

Pauli de Palatio. Constatiæ 1605. 4.

Joach. Perionii. Paris. 1553. fol.

Potensteineri. Amst. 1653. 4. Germanice edita & Lipenio memorata.

Dionysius Petavius XII. 18. Doctrinæ temporum.

Paulus Pezron in Historia Evangelica per Judaicam & Romanam confirmata. Paris. 1696. 12.

Jo. Georgius Pritius in tabula Chronologica cap. XXXVI. Introduct. in lectionem N. T. Lips. 1704. 12.

Barthol. Radmannus de Vita CHRISTI. Francof. 1600. fol.

Vincentii Regii è Soc. JEsu dilucidatio Concordiæ & Historiæ Evangelicæ libris VIII. Colon. 1615. fol.

Joannis Pauli Resenii Apparatus Evangelicus sive Harmonia IV. Evangelistarum, nescio an edita.

Jo. Richardsoni Ardachadensis in Hibernia Episcopi Harmonia exhibita à Jacobo Usserio ad calcem Annalium V. T.

Joannis Roberti Arduennatis è Soc. JEſu Myſticæ Ezechielis Quadrigæ hoc eſt Sancta Evangelia Hiſtoriarum & temporum ſerie vinculata Græce & latine. Mogunt. 1615. fol.

Franciſci de Roxas Toletani Commenraria in Concordiam Evangeliorum ſecundum ordinem Evangeliorum totius anni. Madrit. 1621. fol.

S. le Roux Concordia IV. Evangeliſtarum. Pariſ. 1701. 8.

Jo. Rubi Hannonii. Colon. 1572. 8.

Dan. Sachſii Concordia Evangeliſtarum Concionibus 300. explicata Francof. 1651. 1658. 1662. fol. tribus Volum. Germanicè.

Caſp. Sagittarii Harmonia Evangelica Paſſionis m) JESU CHRISTI. Jen. 1684. 4.

Caſp. Hermanni Sandhagenii Harmonia Evangelica Luneb. 1684. 1688. 8. Germanicè.

Joſephus Scaliger à CHRISTI baptiſmo ad mortem usque computat Paſchata quinque p. 86. ad Euſeb. & libro VI. de emendat. temporum p. 552. ſeq. Paullo aliter Paſchata quinque colligit Wilh. Langius de Annis CHRISTI lib. II. cap. 10. ſeq. Fuere è veteribus qui unico tantum anno baptiſmum Domini & prædicationem paſſionemque concluſerunt, ut patet è Philaſtrio hæreſi 105. aliisque apud Blondellum prolegom. ad lib. de Epiſcopis p. 27. ſeq. & Grotium ad Luc. IV. 19. Eidem ſententiæ adſtipulatus nuper eſt Franciſcus Burmannus parte 2. Exerc. diſſ. 2. de intervallo τῆς πολιτείας ſive functionis CHRISTI p. 257. Aliis placet tria tantum Paſchata admittere, ut poſt Irenæum II. 38. Petavio XII. 17. doctrin. temp. & Noriſio Cenotaph. Piſan. c. XVI. Sed libenter accedo eorum ſententiæ qui Joannis Evangeliſtæ teſtimoniis congruentius Paſchata quatuor à Soſpitatore noſtro poſt baptiſmum celebrata eſſe docent.

Juſti Georgii Schottelii Harmonia Evangelica. Brunſvic. 1675. 8. Germanice.

Andreæ Seelmatteri, Helvetii. Baſil. 1612. 4. itidem Germanice.

Nicolai Selnecceri Explicationes Harmoniæ Evangel. Lipſ. 1604. 8.

Caſparis Serrano Luſitani Compendium Concordiæ Evangel. Janſenii Gandavenſis. Colon. 1593. 8.

Georgii Sigelii Hiſtoria JESU CHRISTI. Norimb. 1585. fol.

Bar-

m) Idem argumentum docte perſecutus eſt & Evangeliſtarum narrationes diligenter inter ſe contulit Antonius Bynæus in libris III. de CHRISTO crucifixo. Amſt. 1691. 1696. 1698. 4. Ejusdem Bynæi de CHRISTI circumciſione liber vidit lucem A. 1690. 4.

Barthol. Siultati Diarium humanitatis CHRISTI. Francof. ad Viadrum 1600. 4. Germanice.
Georgii Steinhardi Evangelistarium. Lips. 1593.
Rob. Stephani Harmonia Evangel. Paris. 1553. fol.
Jo. Stineri. Colon. 1629. fol.
Taylori vita CHRISTI. Lond. 1657. fol. Anglice.
Salamonis Van Till. Harmonia Evangelica commentario in Matthæum adjuncta. Dordraci 1687. 4. Belgicè.
Sebast. Nanus Tillemontius parte 1. memoriarum ad Hist. Ecclesiasticam spectantium. Paris. 4. & Bruxellis 1694. 12. Gallicè.
Jo. Mariæ Verrati, Carmelitæ Harmonia Evangelica. Venet. 1571.
Didaci Villalobos. Pintiæ 1555. fol.
Abrahami Coueti de Vivier Historia Evangelica Ordine naturali digesta ita ut ratio habeatur potissime locorum in quibus Dominus est versatus. Prodiit Hagæ Comm. 1705. 4. Gallice.
Pauli Voëtii, Amstelod. 1654. 4.
G. Joannis Vossi Harmoniæ Evangelicæ de passione, morte, resurrectione ac adscensione JESU CHRISTI Servatoris nostri, libri III. Amst. 1656. 4. Ejusdem liber de Genealogia n) CHRISTI, ibid. 1643. 4. & inter Opera VI. Vol. in fol. edita.
Jac. Usserius. Vide supra Anonymus, & Richardson.
Mich. Waltherus (pater) in Harmonia Biblica. Argentor. 1627. 4. Norimb. 1654. & 1696. fol. quæ auctior est editio.
Gvilelmi Whiston brevis Consideratio Chronologiæ V. T. & Harmoniæ Evangelistarum. Cantabrig. 1702. 4. Anglicè.
Georgii Wirth Professoris Lips. Hortulus è IV. Evangelistis. Francof. 1610. 4.
Dan. Witby in Indice Chronologico post commentarium in N. T. Lond. 1703. fol. Anglice.
Philippi Ziegleri Concordia Evangel. Francof 1620. fol. Germanicè.

XXI. *Distinctio librorum N. T. in capita & versiculos.*

Antiquissimi Codices scriptorum sacrorum Novi fœderis quemadmodum nullis accentibus atque interpunctionibus, sic nulla

 stinctio-

n) De hoc argumento consulendum Petri Possini diallacticon Theogenealogicum cum Catena Patrum Græcorum in Matthæum editum Rom. 1646. fol.

quoque capitum notatione distincta fuerunt. Primus capitulorum distinctionem (quemadmodum V. T. libris Parascharum & Haphtararum) videtur libris Evangelicis & Apostolicis intulisse usus lectionum publicarum in Christianorum cœtibus, unde pericoparum & capitulorum jam apud Justinum Martyrem & Tertullianum mentio occurrit. De illorum ἀναγνωσμάτων ratione consulenda Clarissimi Viri W.E. Tentzelii erudita diatriba de ritu lectionum sacrarum. Witeb. 1685. 4. Deinde ob alias etiam causas in capita dividi cœperunt, vel ad Evangelistas inter se conferendos, vel ad verba scriptorum alleganda & tanto facilius reperienda, quem usum omnium postremo loco, & multo demum tempore interjecto veteres respexisse est credibile. Ad conferendos inter se Evangelistas primus capitum distinctionem (quæ forte nec in Tatiani Monotessaro nulla fuit) scriptis Evangelicis applicuisse videtur Ammonius Alex. quem in Canonibus Evangelicis, de quibus supra dixi, Eusebius fuit secutus. Qualis illa fuerit, Canones Eusebiani qui adhuc exstant Ammonii Harmonia, & κεφαλαίων illorum sive capitulorum numeri in marginibus plerorumque Codicum N. T. & in Hieronymo adnotati ignorare nos non sinunt. Præterea apud Euthymium Matthæus dispescitur in pericopas majores LXVIII. Marcus * in XLVIII. Lucas in LXXXIII Joannes in XVIII. Singularum pericoparum inscriptiones Græcæ sive argumenta paucis verbis comprehensa leguntur in quibusdam editionibus N. T. ut Rob. Stephani, & ante commentaria Theophylacti in IV. Evangelia, atque in reliquos N. T. libros (excepta Apocalypsi) ante Commentaria Oecumenii, unde illa depromsit, atque in Exercitationibus suis ad N. T. Græce descripsit Daniel Heinsius, qui & editioni N. T. Elzevirianæ A. 1633. 12. jussit adnecti. Ex Heinsio dedit illa etiam Rev. D. Georgius Pritius introductione in lectionem N. T. cap. XXV. Apud latinos aliæ videntur obtinuisse distinctiones, nam Hilarius in commentariis suis Matthæum dividit in Canones XXXIII. Alii eundem distinxere in capita XCIV. Lucam in CVII. Denique in latinis atque inde in universis per occidentem Ecclesiis obtinuit distinctio capitum quæ Hugoni Cardinali vulgo tanquam auctori tribuitur, qua Matthæus v. g. dispescitur in capita XXVIII. Marcus in XVI. &c. Sic capita etiam majora videmus Græcis in usu fuisse præter minora illa κεφάλαια sive sectiones, ut patet è Svida, in τίτλος & κεφάλαιον, qui ait Matthæum habere τίτλους sive capita majora LXVIII. at κεφάλαια sive capitula minora 355. Marcum titulos XLVIII. capitula 236. (nam

σλϛ´

* Ita & in Catena ad Marcum Possiniana.

σλς' legendum pro λς' ut Simonius & alii monuere) Lucas titulos LXXXIII. capitula 348. Joannes denique titulos XVIII. capitula 232. Sic Apocalypsin in λόγυς XXIV. capitula 72. dividit Andreas Cæsareensis. Sic latini in Bibliis suis ante versiculorum rationem receptam capita singula diviserunt per litteras A. B. C. &c. quarum notationem etiam sequuntur antiquiores editiones Concordantiarum.

Denique fuit distinctio librorum sacrorum in στίχυς, quæ in diversis codicibus perquam exstitit diversa ut patet ex antiquis στιχομετρίαις, qualem habes ad calcem Chronographiæ Nicephori CPol. editionis Scaligeri, & in Operibus posthumis Petri Pithoei, adjuncta versione latina Anastasii Bibliothecarii, unde recudi eam curavit in Criticis sacris Anglis Joannes Pearsonus, Jacobus Goar ad calcem Syncelli & Fabrottus ad calcem Historiæ Ecclesiasticæ Anastasii. Alias στιχομετρίας & indiculos librorum sacrorum è MSS. codicibus vulgaverunt Cotelerius ad Patres Apostolicos T. 1. pag. 117. Jo. Morinus in Exerc. Bibl. Richardus Simon lib. 1. Hist. Crit. cap. ultimo: Josephus Maria Thomasius sive Carus, & Laurentius Alexander Zaccagnius. Ceterum de tota illa ratione στίχων apud veteres consulendi præter jam laudatos Salmasius in prolegomenis ad Solinum, Dan. Heinsius in Aristarcho sacro cap. XIII. Jo. Crojus Obs. in N. T. cap. X. seq Balthasar Stolbergius Exerc. VII. & XI. earum quæ libro de solœcismis & barbarismis Novi Test. dictioni falso imputatis subjiciuntur, Joannes Henricus Majus in examine Hist. Crit. N. T. cap. XXXIII. Jo. Georgius Pritius introductione in N. T. cap. XXIV. seq. & Humfredus Hody de Bibliorum textibus originalibus IV. 4. p. 644. seq. Ut autem de proportione στίχων ad κεφάλαια & τίτλυς aliquomodo constet, quatuor Evangelistæ v. g. divisi erant in majores sectiones CCXVII. capitula minora MCLXII. ut computant etiam Epiphanius & Cæsarius, sed στίχυς sive versiculos 9900. Hodiernam librorum N. T. in versus distinctionem jam supra p. 189. notavi nos debere Roberto Stephano. Quemadmodum & hoc jam observatum à multis est, distinctionem illam tam capitum quam versuum quali hodię utimur, licet ad loca evolvenda utilissimam & propterea aliquomodo necessariam non tamen semper ita esse comparatam, ut lectori ad sensum sacrorum scriptorum rectius intelligendum sit subsidio, atque ubi vel argumentum vel sententia definit, jubeat paulisper veluti subsistere, sed non raro divellat conjugenda, & quæ divelli oportebat conjungat.

XXII.

XXII. De ſtylo Novi Teſtamenti & lingua Helleniſtica.

Quoniam ſancti homines DEI ſcripſerunt impulſu SPIRITUS SANCTI τὸ πῶς καὶ τί illis ſuggerente, hic afflatus divinus ita moderatus eſt naturalem vel ſtudio acquiſitam quæ in ipſis erat ſcribendi facultatem, ut procul ab omni errore, ſalutaria humano generi traderent: linguæ vero illorum idioma neutiquam immutavit, ſed quemadmodum voluit DEUS voluntatem ſuam nobis exponi lingua hominum, ita non magis captavit Hebraiſmos quam Græciſmos, ſed uſus eſt ſcribentium conſvetudine loquendi, quæ in diverſis etiam ejusdem linguæ non plane eadem fuit. Hebraiſmi vero qui in libris Novi Teſt. obvii ſunt, partim ab uſu verſionis LXX. Interpretum, partim à ſcribentium conſvetudine profluxere, qui Hebræo Chaldaico generi loquendi adſveti, etiam cum græce ſcriberent ducebant aliquem idiomatis illius colorem. Si tamen probe advertas, pauciores in Novi fœderis libris deprehendas Hebraiſmos quam volunt præclari viri, ſolœciſmos vero nullos, ac ne barbariſmos quidem, cum nusquam promittant Apoſtoli Attice ſcribere, & tam ſit Hebræis barbarus Atticiſmus, quam Hebraiſmus Athenienſibus. Qui porro novum veluti linguæ genus effinxerunt viri doctiſſimi quod vocarunt Helleniſticum, nimium dixere illi quidem & minus commode uſi ſunt vocabulo: quocunque tamen nomine appelles, certum eſt ſingularem quendam & ab aliis ſcriptoribus Græcis differentem non linguam nec dialectum, ſed colorem dictionis Græcæ ſtylique in libris Novi fœderis exſtare, cui nihil usquam ſimilius aut propius eo nomine accedens reperitur, quam Græca LXX. Interpretum verſio Veteris Teſtamenti. Hanc igitur diligenter qui evolvet, non male tempus ſuum collocaverit ad ſcripta Apoſtolica familiarius intelligenda. Qui vero eruditorum hominum varias de ſtylo librorum ſacrorum diſceptationes & in his obſervationes quoque varias neutiquam contemnendas cognoſcere deſideraverit, ab eo conſuli poterunt hæc ſcripta:

Diſſertationum Philologicarum de Stylo N. T. Syntagma à Jacobo Rhenferdo V. C. collectum addita ipſius diſſ. de ſæculo futuro. In iſto habes 1) Rev. D. *Jo. Olearii* diſſ. inauguralem de ſtylo N. T. Lipſiæ A. 1668. 4. editam atque inde ſæpius recuſam: 2) *Jo. Henrici*

Bæcleri

Baecleri diss. ejusd. argumenti vulgatam Argentorat. 1642. 3) *Sebast. Pfochenii* diatriben de linguæ Græcæ *N. T.* puritate Amst. 1629. 8. atque inde sæpius excusam. 4) Jo. Cocceji stricturas eousque ineditas pro Pfochenio adversus Gatakerum. 5) *Balth. Bebelii* Exerc. de phrasi *N. T.* Witeb. 1659. 6) *Mosis Solani* diss. sub Rhenferdii præsidio contra Pfochenium habita. 7) *Martini Petri Cheitomæi* Græcobarbara *N. T.* quæ Orienti originem debent. Amst. 1649. 12. 8) *Jo. Henrici Hottingeri* de usu scriptorum Hebraicorum in *N. T.* 9) *Jo. Leusdenii* diss. X. seq. Philologi Hebræo Græc. in quibus succincte agitur de dialectis & XXXI. generibus Hebraismorum *N. T.* è *Casp. Wysii* dialectologia sacra, Tiguri 1650. 8. & *Jo. Vorstii* libris duobus de Hebraismis o) *N. T.* Lugd. Bat. 1648. 10) Jo. Vorstii de Adagiis *N. T.* 11) *A. Kesleri* Superintend. Eisfeldensis de dictorum *V. T.* allegatione in Novo. 12) De stylo sacrarum litterarum & præsertim *N. T.* Græci, nec non de Hellenisti & Hellenistica dialecto doctissimorum quorundam tam veteris quam recentioris ævi scriptorum sententiæ, à *Joachimo Jungio* p) collectæ & editæ Hamb. 1639. 4. occasione litis quæ ipsi cum nonnullis intercessit, de qua vide si placet Jo. Molleri V. C. Isagogen in hist. Chersonnesi Cimbricæ p. 586. seq.

Syntagma dissertationum de stylo *N. T.* Græco, quas collegit *Taco Hajo van den Honert* Ecclesiæ Amstel. Pastor, Amst. 1702. 4. In hoc exhibentur. 1) *H. Stephani* dissertatio hujus argumenti quam editioni *N. T.* A. 1576. præfixit, pollicitus librum integrum de puritate dictionis *N. T.* qui non vidit lucem. 2) *Theod. Bezæ* de dono linguarum & Apostolico sermone diss. è commentario ad Act. X. 46. & fragmentum Epistolæ ad Elisabetham Reg. commentario in *N. T.* præfixæ. 3) *G. Pasoris* Ideam dialectorum *N. T.* 4) *Jo. Georgii* Strau-

o) Nimis à Vorstio Hebraismos multiplicari monuit ipsum Reinesius Epistola ad eum XIV.

p) Huic collectioni *Jacobus Grossius* Pastor Hamb. ad S. Catharinæ opposuit triadem propositionum Theologicarum, stylum N. T. Græcum à barbaris criminationibus vindicantium & sententiam Criticorum qui Hellenismum propugnant nihil illius rectitudini derogare ostendentium. Jenæ 1640. 12. Grossio *Daniel Wulferus* Norimbergensis opposuit Innocentiam Hellenistarum vindicatam (sine auctoris & loci notatione) in 12. Respondit Grossius in observationibus pro triade propositionum Apologeticis. Cumque *Jo. Musæus*, Theologus postea celeberrimus A. 1641. edidisset disquisitionem de stylo N. T. in qua Grossii trias propositionum & observationum Apologeticarum modeste examinatur, respondit Grossius in tertia defensione, & vindiciis disquisitionis Musæanæ A. 1642. editis, in defensione quarta.

Straube disp. philologicam de emphasi Græcæ linguæ N. T. 5) *Honerti* ipsius Epistolam ad Abrahamum Boddens de styli N. T. puritate.

Eliæ Benoist Delfensis Ecclesiæ V. D. Ministri adversus Honerti Epistolam amica Expostulatio. Delfis 1703. 4. Honerti responsio &c.

Matthias Flacius parte II. Clavis S. Scripturæ tractatu V.

Salomo Glassius in philologia sacra lib. I. tractatu III. &c.

Jo. Henricus Majus in Examine Hist. Criticæ N. T. cap. XXVI. & XXVII.

Claudii Salmasii de Hellenistica Commentarius, controversiam de lingua Hellenistica decidens & plenissime pertractans Originem & dialectos Græcæ linguæ. Lugd. Bat. 1643. 8.

Dan. Heinsii Exercitatio de lingua Hellenistica & q) Hellenistis. Lugd. Bat. 1643. 8.

Claud. Salmasii funus r) linguæ Hellenisticæ, sive confutatio Exercitationis de Hellenistis & lingua Hellenistica. *Cui libet exequias ire Hellenisticæ, i, licet. Ecce illa jam effertur.*

Ejus-

q) De Hellenistis Actor. VI. 1. IX. 29. & XI. 20. memoratis, septem sententias eruditorum reperio, è quibus perplacet mihi *prima* Lud. Cappelli Opp. posthum. p. 394. cui Hellenistæ sunt Ethnici. *Secunda* est If. Vossii c. ult. de Sibyllinis, atque intelligit Judæos Ethnicorum Romanorum partes secutos, aut qui in eorum stipendio vixerunt. *Tertia* Erasmi, qui nomen Hellenistarum factionem etiam innuere existimat, non tantum nationem aut linguam. *Quarta* Petri de Marca VI. de concordia Sacerdotii & Imperii c. 1. p. 59. è cujus sententia Hellenistæ sunt Judæi dispersionis secundæ in provinciis Græcorum sive gentilium dispersi. *Quinta* Jo. Lightfooti, qui Hellenistas fuisse existimavit Judæos habitantes in gentibus neque gnaros Linguæ Hebraicæ, sed quamvis aliam illius in qua versarentur gentis linguam solitos loqui. *Sexta* Hellenistas accipit de proselytis justitiæ è Græcis. Ita Joach. Camerarius, Beza, Salmasius, Crojus, Pearsonius lectionibus ad Acta Apostol. p. 52. seq. Matthæus Cottierius, Gvil. Caveus, & Sam Basnage ad A. C. 35. n. 7. *Septima* denique Hellenistas contendit fuisse Judæos Græcienses ἑλληνιςὶ διαλεγομένους (ita Syrus, Chrysost. Theophylact. Oecumen. & in versione Græcobarbara Maximus Margunius) verbis Græcis, phrasibus uti solitos Hebraicis & extra Judæam habitantes. Ita Josephus Scaliger ad Eusebii num. 1734. Dan. Heinsius in Exerc. ad N. T & in aliis quæ memoravi scriptis, Drusius, Hugo Grotius, Hammondus, Rich. Simon, Coccejus præf. ad Cod Sanhedrin. Jo. Seldenus, Dionys. Petavius, Constantinus l'Empereur, Barthol. Maierus in Philologia sacra aliique.

r) Hugo Grotius Epistola 694. notat ex ipsius Salmasii concessis facile posse componi librum de lingua Hellenistica rediviva. Confer Rich. Simonis Hist. Criticam N. T. cap. 27. seq. & novas observationes cap. 5.

Ejusdem ossilegium Hellenisticæ, sive appendix ad confutationem Exercitationis de Hellenistica. ibid. 1643. 8.

Martini Schookii de Hellenistis & lingua Hellenistica diss. ad Heinsium & Salmasium. Ultraj. 8.

Jo. Crojus in Observationibus ad N. T. contra Heinsium cap. XXX-XXXIV. Genev. 1645. 4.

Dan. Heinsius in Apologia adversus Crojum. 12.

M. Jacobi Bohlii justa & moderata absentiæ ab exsequiis & justis funebribus funeri linguæ Hellenisticæ paratis excusatio & venia. Regiomont. 1647. 4.

Matthæi Cotterii de Hellenistis & lingua Hellenistica exercitationes secundariæ Argentorat. 1646. forma minore.

Tho. Gatakeri de stylo N. T. adversus Pfochenium. Lond. 1648. 4. & una cum ejus Cinno, Adversariis & aliis Operibus Criticis, Trajecti ad Rhen. 1698. fol.

Horatii Vitringa Campegii F. animadversionum ad Jo. Vorstium de Hebrasmis N. T. specimen. Ad calcem observationum Miscellanearum Lamberti Bos, Franequ. 1707. 8.

Rob. Boyle de stylo sacræ Scripturæ. Oxon. 1665. Genev. &c. 4.

Balthasaris Stolbergii Prof. Witebergensis liber de solœcismis & barbarismis Græcæ novi fœderis dictioni falsò tributis, ut & de Cilicismis aliisque à D. Paulo nove usurpatis, cum Exercitationibus XII. Philologicis. Witeb. 1685. 4. præmissa præfatione C. S. Schurzfleischii.

Pauli Antonii de N. T. Philosophismis sive dictionibus Philosophicis Exercitatio. Lipf. 1686. 4.

Nic. Aagardi Prof. Eloquentiæ Sorani de stylo N. T. diss. Soræ 1655. 4.

Hæc de Novi fœderis libris dicta sufficiant, quibus tunc demum recte & salutariter utemur, non quando ista de quibus hactenus disserui, quantumvis subtiliter discusserimus, aut totum etiam sacrum Codicem teneamus ad ungvem, sed quando illis tanquam voce (quæ profecto est) divina, ad fidem, atque amorem DEI hominumque patiemur nos adduci, ut per fidem vita beata ac sempiterna in nomine JESU CHRISTI perfrui possimus.

CAPUT VI.
DE FLAVIO JOSEPHO.

Josephi nomen, ætas, vita. 1. *Libri de bello Judaico. Josepus, Hegesippus. Judæi barbari à Josepho dicti. Josephus hebraicæ linguæ non ignarus.* 2. *Antiquitatum Judaicarum libri.* 3. *Num scripti primum Hebraicè. ibid. Quanta fide dignus Josephus.* 4. *Ejus de CHRISTO testimonium.* 5. *Libri duo contra Apionem.* 6. *De Maccabæis.* 7. *Scripta deperdita.* 8. *Josephi lectione Comes quidam ab irreligiositate conversus.* 9. *Josephi editiones Græcæ.* 10. *Latinæ.* 11. *Græco latinæ.* 12. *Versiones in linguas vernaculas.* 13. *Editiones promissæ.* 14. *De Josepho pseudo Gorionide.* 15. *Ejus editiones.* 16. *Alii Josephi qui Græce scripsere.* 17. *Alii quidam scriptores de rebus Judæorum.* 18. *Index scriptorum à Josepho allegatorum.* 19.

I.

JOSEPHUS prænomen *Flavii* a) accepit à Flavio Vespasiano manumissore ac Patrono suo, à quo etiam civitate Romana donatus est, gente Judæus, secta Pharisæus, filius Matthatiæ, sive Matthiæ potius, è genere b) sacerdotali & regio Asmonæorum, natus Hierosolymis anno primo Caji Caligulæ Cæsaris, qui fuit post natum CHRISTUM trigesimus septimus. In litteris una cum fratre germano Matthia institutus ita profecit, ut quatuordecim añorum cum esset jam à sacerdotibus & primoribus civitatis quærendo de lege c) exerceretur, & annó ætatis sexto decimo trium apud Judæos sectarum placita cognoscere inciperet. Hinc *Banuni* eremitæ se addixit, ejusque austerum vivendi genus per triennium imitatus

a) Flavius vocatur non tantum in editionibus & codicibus MSS. sed etiam apud Clementem 1. Strom p. 341. Origenem, Minucium Felicem, Photium aliosque conf. Tillemonti T. 1. Hist. des Empereurs p. 967. De Matthiæ nomine vide, si placet Vales. ad Euseb. p. 47.

b) Genus suum ipse recenset Josephus in vita, è publicis tabulis (δημοσίαις δέλτοις) p. 998. Conf. de his Clariss. Perizonium in triade diss. 1. Tales fuere δημόσιαι κύρβεις, è quibus genus suum refert Synes. Epist. 57.

c) Ita accipio verba Josephi: συνιόντων ἀεὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν τῆς πόλεως πρώτων ὑπὲρ τοῦ παρ᾽ ἐμοῦ περὶ τῶν νομίμων ἀκριβέστερον δὲ γνῶναι. Confer, quæ de JESU duodecenni Luc. II. 46.

tatus rediit Hierosolymam & vitam civilem ac Pharisæorum hæresin amplexus est, quam testatur leges patrias d) diligentius reliquis coluisse, & vitæ instituto proxime ad Græcorum Stoïcos e) accessisse. Anno ætatis vicesimo sexto CHRISTI LXIII. f) Romam accessit, & per mimum quendam Judæum Neroni carum insinuans se in favorem Poppeæ libertatem impetravit amicis quibusdam suis, quos Felix procurator captivos illuc miserat. Reversus domum omnia tumultu plena reperit, & frustra civibus suis graves injurias ulcisci cupientibus & qualicunque successu elatis suasit, ut pacem cum Romanis colerent. Missus deinde anno ætatis tricesimo, CHRISTI LXVII. cum potestate in Galilæam, ut rebus turbidis prospiceret, utriusque Galilææ rector (II. 25. de bello Judaico p. 822.) multa fortiter & prudenter gessit, ducis functus munere, è multis periculis feliciter evasit, adversus æmulos, inimicos & perfidos magna moderatione usus est. Inter alia Judæos nolentes ferre inter se, nisi qui circumcidi se paterentur, prohibuit, professus g) *oportere suo quemque consilio Deum colere, non ab aliis coactum*. Tandem capta à Vespasiano Jotapata anno eodem LXVII. Neronis XIII. Kalendis Julii post aliquot dies, quibus delituerat, vivus venit in Victoris h) potestatem, ab eoque cum mox ipsi & Tito filio præsagisset imperium i) in vinculis habitus est, donec biennio interjecto eventus veritatem vaticinii comprobasset. Tum enim à Vespasiano solutus, catenæque ejus securi confractæ k) ut mos erat facere in illis, qui præter fas vincti fuerant. Ex Alexandria profectus Tito adfuit in obsidione Hierosolymæ l) Anno Christi LXX, ætatis Josephi XXXIII, ubi singula diligenter annotavit, & postea Romæ otium nactus græcæ linguæ dedit operam m) & ad concinnandam historiam animum appulit. Vespasiani, Titi & Domitiani gratiam constanter expertus non obstantibus invido-

d) Josephus in vita. p. 1023.

e) Id. p. 999.

f) Male in Clariss. Cavei Hist. litteraria excusum 93.

g) pag. 1007. οὐκ εἴασα βιασθῆναι, φάσκων δεῖν ἕκαςον ἀνθρώπων κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν τὸν Θεὸν εὐσεβεῖν, ἀλλὰ μὴ κατὰ βίας.

h) Josephus III. de bello Judaico c. 14. (in Græco 24. seq.)

i) ib. III. 14. & V. 12. VII. 12. p. 854. 901. 961. Sueton. Vespas. c. 5. Xiphilinus p. 203. Svid. in Ἰώσηπος. De hoc vaticinio Josephi lectu digna & erudita exstat Gotfridi Olearii dissertatio edita Lipsiæ A. 1699. qua hoc totum callidæ prudentiæ tribuit.

l) Lib. I. contra Apion. p. 1037.

m) XX. ult. Antiqu.

vidorum accusationibus. n) Vixit ultra tertium decimum Domitiani annum, in quo Antiquitatum libri desinunt: fuit autem ille ætatis Josephi LVI. CHRISTI XCIII. Et post hoc opus etiamnum composuit libros contra Apionem. Forte tamen haud diu superfuit Patrono suo Epaphrodito, cujus casum, (interfectus hic est anno Christi XCV, à Domitiano) in ipsius etiam Josephi perniciem ab inimicis versum suspicatur H. Dodwellus diss. 6. ad Irenæum p. 468.

II. Scripsit ἸΟΥΔΑΪΚῊΣ ἹΣΤΟΡΊΑΣ o) περὶ ἁλώσεως *De bello Judaico & eversa Hierosolyma libros VII.* quod opus ante libros viginti Antiquitatum compositum est imperante adhuc Vespasiano, & in illis subinde allegatur. Compositum est à Josepho Hebræo patria lingua p) primum, in civium suorum usus, deinde Græce oblatum Vespasiano, non certe ante annum ejus septimum, q) CHRISTI LXXV. Magna fide versatum se in hac historia, cui ipse interfuit, describenda testatur Josephus tum alibi tum in vita sua pag. 1026. ubi *Justi* commentariis de eodem argumento compositis fidem detrahit, suum autem opus demonstrat

n) In vita p. 1031. 1032.

o) Eusebius III. 9. Hist. Eccles. ἱστορίαν τοῦ κατ' αὐτὸν Ἰουδαϊκοῦ πολέμου vocat, atque ita Josephus ipse, non uno in loco & Steph. in Φασαηλίς. Isidorus Pelus. IV. Ep. 75. Ἰωσήπου (ἀνδρὸς Ἰουδαίου μὲν, φιλαλήθους δὲ) περὶ τῆς ἁλώσεως ἱστορίαν. In Codice Bodlejano: περὶ ἁλώσεως Ἰουδαίας καὶ τῆς μεγάλης πόλεως.

p) Josephus procemio: Προὐθέμην ἐγὼ τοῖς κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν Ἑλλάδι γλώσσῃ μεταβαλὼν, ἃ τοῖς ἄνω βαρβάροις τῇ πατρίῳ συντάξας, ἀνέπεμψα πρότερον, ἀφηγήσασθαι. Qui nam sint illi οἱ ἄνω βάρβαροι docet idem paucis interjectis, Πάρθους μὲν καὶ Βαβυλωνίους, Ἀράβων τε τοὺς πορρωτάτω καὶ τὸ ὑπὲρ Εὐφράτην ὁμόφυλον ἡμῖν, Ἀδιαβηνούς τε γνῶναι διὰ τῆς ἐμῆς ἐπιμελείας ἀκριβῶς &c. Nec mirum Judæos à Judæo homine barbaros appellari, cum Christiani etiam hoc nomine appellent quandoque Christianos diversa lingua utentes. Vide Cotelerium ad homiliam IV. Clementin. T. I. Patrum Apostol. p. 563. Quænam vero sit lingua Josephi patria, non æque perspicuo testimonio ejus constat. Itaque alii Syro-Chaldaice Josephum prius libros de bello Judaico scripsisse affirmant. Vid. Sam. Basnagii Exerc. ad Baronium p. 388. ubi Josephum Hebraice calluisse negat, quod mihi de Judæo legis studiosissimo, & qui ex Hebraicis libris Antiquitates Hebraicas condidit, nullo modo credibile videtur, licet puro Hebraismo usum in scribenda historia nolim contendere. Argumentis plerisque, quibus Hebraismi imperitum nonnulli audacter faciunt ob violentiores aliquas Hebraicorum nominum interpretationes (quas è Josepho collegit Jo. Martianæus T. 2. Hieronymi p. 170-175.) respondit If. Vossius libro de LXX. Interpretibus. Confer. Pauli Pezronii antiquitatem temporum restitutam p. 49. & Humfredum Hody de Bibliis Original. p. 223. seq.

q) Tillemont. Hist. des Empereurs T. I. p. 971. edit. Bruxell.

ſtrat & Tito Imp. probatum fuiſſe, qui illud ſubſcripto manu ſua decreto r) juſſerit vulgari, & Regi Agrippæ, qui LXII. ſcriptis ad Joſephum Epiſtolis ſuam illi benevolentiam teſtatam fecerit. In libro I. contra Apionem pag. 1037. non tantum Veſpaſiano ac Tito, Regique Agrippæ, ſed Julio Archelao quoque & Herodi & aliis à ſe monſtratam refert, fideique tuliſſe teſtimonium. Statua donatum in urbe Roma narrat Euſebius III. 9. Hiſt. Eccleſ. Hieronymus c. 13. Catalogi: *Joſephus Romam veniens ſeptem libros Judaicæ captivitatis Imperatoribus Patri filioque obtulit, qui & Bibliothecæ publicæ traditi ſunt, & ob ingenii gloriam ſtatuam quoque meruit Romæ.* Latine transtulit *Rufinus* Aquilejenſis, cujus verſio exſtat, quemadmodum & altera liberior audaciorque *Ambroſii* ſive alterius, neſcio cujus, quæ ambulat ſub nomine *Hegeſippi.* Nam Benedictini quidem in præclara ſua Ambroſii operum editione affirmant illam ſe prætermiſiſſe, quod in ea nihil Ambroſiani ſtyli atque ingenii eſſe cenſerent: quod viſum etiam Latino Latinio eſt in Epiſt. ad Maſium tom. 2. lucubration. p. 119. Quanquam Johannes Frid. Gronovius in Monobiblo Obſervat. ſacrarum c. I. & 21. variis argumentis probat vel Ambroſium vel Ambroſii æqualem auctorem eſſe, cui accedit, quod Jo. Mabillonius in Codice antiquiſſimo Bibl. Ambroſianæ reperit tributum Ambroſio Epiſcopo tom. I. Muſei Italici p. 14. *Hegeſippi* vero nomen ex Joſepi ſive Joſippi nomine corruptum notavit Iſ. Voſſius in appendice de LXX. Interpretibus p. 127. Frequens autem latinis ſcriptoribus antiquis Joſepum potius dicere, quam Joſephum: vide Valeſium ad Euſeb. p. 19. perinde, ut Græcis ἰώσηπον, licet in quibusdam etiam occurrit ἰώσηφος ut apud Pſeud Ariſteam inter LXX. interpretum nomina, & I. Maccab. V. 18. (ad quem locum, ſi placet, vide notas Johannis Druſii) & in Svida, atque alibi paſſim. Porro libros de bello Judaico cum laude memorat Photius codice XLVII. Hieronymus Epiſt. XXII. ad Euſtochium de cuſtodia Virginitatis: *tales Joſephus Græcus Livius in ſecunda Judaicæ captivitatis hiſtoria Eſſenos refert.*

III. ἸΟΥΔΑΪΚΗ͂Σ ἈΡΧΑΙΟΛΟΓΊΑΣ * *Antiquitatum Judaicarum libri*

r) Ita intelligend verba: ὥστε χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν. Neque aliud ſonant latina Rufini interpretis, nec Nicephori II. 28. Hiſt. Ut fallantur, qui ſibi perſuaſerunt Titum manu ſua libros Joſephi deſcripſiſſe. Confer laudatam G. Olearii diatribam §. I. & Tillemontium p. 972.

* Juſtinus Martyr cohortat. ad Græcos p. 9. ὁ γοῦν Ἰώσηπος τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας καὶ διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν βιβλίων σημῆναι βουλόμενος, ἀρχόμενος τῆς ἱστορίας οὕτω γέγραφε. Φλαβίου Ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

libri XX. inscripti *Epaphrodito* s) quem sub extremum alloquitur & κράτιϛον appellat, & in procemio ingenti mactat encomio. Clausulæ autem loco Josephus operi Antiquitatum *vitam suam* subjunxit t) licet in editionibus vita Josephi ab Antiquitatibus divulsa legatur, post libros de bello Judaico. Titulum Ἀρχαιολογίας & librorum numerum videtur mutuatus à Dionysio Halicarnassensi, de cujus viginti libris ἀρχαιολογίας Ρωμαϊκῆς dixi libri III. c. XXXII. Perducit autem Josephus historiam ab origine mundi, usque ad duodecimum Neronis annum, quo rebellare Judæi adversus Romanos cœperunt: & finē operi imposuisse se testatur A. tertio decimo Domitiani, qui fuit CHRISTI XCIII. ætatis Josephi LVI. In MSS. Codicibus singuli libri præmissum habent numerum añorum, quorum historiam complectuntur.

Liber *I.*	annos 3833	- - - - - - -	A. Mundi 3833
	(Is. Vossius p. 154. de LXX. interpretibus 3733)		
	Gesnerus in Bibl. p. 243. b. male 1833.		
Liber *II.*	annos 220		4053
III.	2	(Gesnerus perperam 52)	4055
IV.	38		4093
V.	476		4569
VI.	32		4601
VII.	40		4641
VIII.	163		4804
IX.	177	menses 7 (Gesnerus 157)	4981
X.	182	menses 6. dies 10. (Gesn. 82.)	5164
XI.	253	menses 5. (Gesn. 243)	5417
XII.	170		5587
XIII.	82		5669
XIV.	32		5701
XV.	18		5719
XVI.	12		5731
XVII.	14		5745
XVIII.	32		5777
XIX.	3	menses 6. dies 19	5781
XX.	22	Summa annorum	5803

In

s) Videtur intelligi *Epaphroditus* libertus Neronis, quem memorat Arrianus libro primo Epictetearum diss. c. 1. & 26. Interfectum à Domitiano (anno CHRISTI 95.) tradidit Dio lib. 67. p. 766. Conf. Jo. Pearsonii Opera posthuma p. 172. Alius Epaphroditus Chæronensis Grammaticus librorum helluo, quorum ultra 30000. collegerat, clarus circa eadem tempora & sub Nerva Imp. hydrope exstinctus, de quo Svidas.

t) Clarissime hoc testatur Josephus XX. 9. p. 703. & p. 1032. Conf. Rev. Thomæ Ittigii prolego-

In libris ipsis Josephi passim tempora supputantur, & numeri annorum traduntur; sed ita fere, ut nec inter se satis, nec cum Græca LXX. Interpretum versione, nec cum externis scriptoribus conveniant, ut pluribus exemplis nuper admodum ostendit Petrus Brinch Danus in Chronologiæ Josephi examine, edito Hafniæ A. 1701. 4. & Fridericus Spanhemius in Chronologia sacra parte 2. c. 3. T. 1. Opp. p. 151. seq. Non dubium est in multis depravatos codices esse in culpa, ut Is. Vossio, Bonjourio aliisque observatum, in nonnullis forte Josephi quoque negligentiam. Capitum distinctio in Græcis alia, alia est in latinis: & in latinis quoque ipsis editionibus varia ac diversa, nulla à Josepho: incertum itidem, num ipse sit indicis ante singulos libros præmissi auctor, an alius aliquis junior. Ceterum MStorum Josephi Codicum in Antiquitatum libris tanta est discrepantia, ut Emericus Bigotius non dubitaverit, Josephum binas illius operis editiones adornasse. Ita enim ille in litteris u) datis Rhotomago 21. Febr. 1669. *Libros decem priores Antiquitatum contuli cum MSto codice præstantissimo Bibliothecæ Regiæ, cujus meminit in exercitationibus adversus Baronium Casaubonus. Posteriorum decem librorum nullum potui reperire MStum codicem bonæ notæ, universi enim, quos inspexi, ita differunt ab impressis, ut conferri plane non possint. Jampridem credidi, atque etiam nunc mihi persuadeo Josephum duplici vice antiquitates suas vulgasse. Prima editio continebat contextum primum decem librorum, qualis exstat in impressis, posteriorum autem qualis occurrit in Codicibus MSS. quos consului. In secunda editione priores decem libri ita legebantur, ut occurrunt in MSto Regio, posteriores vero quales sunt in editis. Nec leviter hoc, quod conjicio de duabus editionibus confirmatur à Josepho ipso affirmante, quod scripta sua* x) *Græcis emendanda permiserit.* Etiam Hebraice Antiquitatum libros primum scripsisse legas in Bibliotheca Sixti Senensis lib. IV. p. 273. sed hoc recte refellit Rev. Thomas Ittigius in eruditis ad Josephum prolegomenis, confutata etiam alterius viri docti opinione, qui Antiquitates Hebraice primum stante adhuc templo scriptas colligebat è loco libri VII. c. 11. p. 249. quo affirmat Josephus sortitionem familiarum sacerdotalium obtinere ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. Longe minus probanda audacissima Jo. Harduini y) conjectura, qui Josephi scri-

gomena ad Josephum b. 3. Valeſ. ad Eusebii III. 10. Hiſt. Eccleſ. & Tillemont. Historia Imperatorum T. 1. p. 978. Le Moyne ad Varia sacra, p. 339.

u) Latina feci ex Gallicis, quæ leguntur ad calcem Epistolarum Reinesii ad Bosium, p. 381.

x) L. 1. contra Apionem p. 1037.

y) Vignolius Marvillius T. 1. Miscell. Histor. & litterar. p. 78. *Mr. l' Abbé de la Chambre sur ce que le Pere Hardouin pretendoit, que le Josephe tel que nous l' avons aujourdhui est un ouvrage de quelques Moines du treizième Siecle: nous le croirons, me disoit il, quand il nous aura prouvé que les Jesuites sont les auteurs des lettres provinciales.*

scripta, qualia hodie habemus non antiquo illi scriptori nobilissimo Judæo, sed nescio, quibus impostoribus tertii decimi à CHRISTO nato sæculi tribuit. De Hebraica Josephi versione, quæ dicitur servari in Bibl. Vaticana, dixi nonnihil infra §. V. nota b. uti de Josepho Gorionide §. XV. hujus capitis.

IV. Fidem Josephi plerique veteres & recentes celebrant, quibus velut proprio nomine appellatur φιλαλήθης. Theodorus Meliteniota in proœmio Astronomiæ: Καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ ἱστοριῶν ἀρχαιολογίᾳ συγγράφεται. Svidas: Ἰώσηπος Ἰουδαῖος φιλαλήθης λέγων περὶ τοῦ προδρόμου &c. Isidorus Pelusiota IV. Epist. 75. Ἰωσήπου ἀνδρὸς Ἰουδαίου μὲν, φιλαλήθους δὲ. Sozomenus Historiæ libro & capite primo Ἰώσηπος - - ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ Θεοῦ ἀληθείας. Jornandes de rebus Geticis c. 4. *Josephus quoque Annalium relator verissimus, dum ubique veritatis conservat regulam, & origines causarum à principio revolvit.* Josepho Scaligero *diligentissimus & φιλαληθέστατος omnium scriptorum* præf. ad opus de emendatione temporum. Sane Josephus ipse optime intellexit nihil in Historico magis esse necessarium, quam studium veritatis. Τῷ γὰρ ἱστορίαν ἀναγράφοντι τὸ μὲν ἀληθεύειν ἀναγκαῖον. p. 1024. vitæ suæ. Testatus etiam est, se ea, quæ de gentis suæ antiquitatibus tradit, non aliunde quam ex sacris libris Moysis ac Prophetarum & ex Hebraicis litteris diligenter transtulisse. Μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων p. 1. proœm. & p. 3. Τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ διὰ ταύτης ποιήσειν τῆς πραγματείας ἐπηγγειλάμην, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ παραλιπών p. 4. Ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον ἀναγεγραμμένα, ἔχει δὲ οὕτως. & lib. X. cap. 11. pag. 349. clarissime ait se tantum Metaphrastem agere librorum sacrorum neque addere illis quippiam de suo, nec detrahere: καὶ γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντάς τι τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἠσφαλισάμην μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν Ἑλληνίδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσειν μήτε προστιθεὶς τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπεσχημένος. At si quis Josephi Antiquitates cum sacris litteris non indiligenter conferat, magna passim & hinc inde vix ferenda libertate vel negligentia usum deprehendet, nam non modo omittit complura & adjungit vel secus interpretatur, deteritque narrando, (miracula præcipue, quo fidem apud Ethnicos invenirent: Conf. Jo. Gregorii diss. Anglice editam de LXX Interpretibus p. 33. seq.) sed & aliter non pauca commemorat, ut adversa fronte cum

Moy-

Moyse ac Prophetis in narratione rerum quarundam concurrat. Hoc non Jacobo Saliano tantum in Annalibus V. T. qui Josepho iniquiorem (fateor) aliquando se præbet, & Antonio Possevino in Apparatu sacro, sed innumeris præterea aliis viris doctis observatum, è quibus Jacobus Usserius in Epistola ad Lud. Cappellum p. 42. *De ipso quoque Josepho*, inquit, *non est prætereundum, quod ex sacris Hebræorum litteris Origines suas translaturum se est pollicitus, neque subtrahendo quicquam neque addendo, id eum pari fide non præstitisse. Eodem consilio, quo Persis nuper Hieronymus Xaverius Jesuita interpolatam à se Evangelicam dedit Historiam, etiam Græcis ille rerum in V. Testamento gestarum transmisit memoriam: nonnulla, quæ erant in Canone, supprimens, alia (ut quum Salomoni verbi gratia pro XL. regni annis* z) *LXXX. tribuit, & in numero talentorum argenti ad templi usum à Davide relicto* I. *Chron.* XXII. 14. *Centum millia pro mille millibus substituit) immutans, atque ex scriptis Apocryphis non pauca adjiciens, uti in ejus de Moyse trienni, de eodem juvene cum Æthiopibus bellum gerente, de Tharbi regis Æthiopum filia connubium ejus expetente & aliis ejusdem farinæ narrationibus licet perspicere.* Plura exempla Historiarum sacrarum à Josepho non optima fide relatarum collegit nuper Clarissimus Vir Antonius Vandalen libro adversus historiam Aristeæ cap. X. & XI. & p. 500. tum in libro de origene ac progressu idololatriæ c. VII. Petrus Baylius Tomo primo dictionarii, ubi de Abimelecho agit: *Il y a long temps que je suis indigné contre Josephe & contre ceux qui l'épargnent sur ce sujet. Un homme qui faisoit profession ouverte du Judaisme dont la foi étoit fondée sur la divinité de l'Ecriture, ose raconter les choses autrement qu'il nes les lit dans la Genese, il change, il ajoute, il suprione des circumstances, en un mot il se met en opposition avec Moise de telle sorte, qu'il fait que l'un de deux soit un faux Historien. Cela est-il suffrable, & n'en faut il pas conclure ou qu'il ne s'est gueres soucié de scandaliser sa nation, ou qu'il à cru que le sentiment particulier qu'il avoit sur la fallibilité* a) *& par consequent sur la non inspiration de Moise étoit commun parmi les Juifs? Je croy, que tous les anciens Histo-*

z) Similia librariis forte rectius imputantur, quam Josepho.

a) Hoc nullo pacto verisimile est de Josepho, & perspicuis ejus testimoniis revincitur. Potius dixerim Josephum Pharisæum non putasse contradicere se sacris scriptoribus, cum maxime eos interpolavit secundum traditiones gentis suæ, vel etiam pugnantia scripsit. Quot sunt inter Christianos, qui libros sacros tractando secundum suas opiniones præconceptas idem fecerunt, faciuntque, nec tamen de Sacrorum scriptorum θεοπνευςία dubitant. Neque Petrum Comestorem auctorem historiæ Scholasticæ, nec Xaverium Evangeliorum interpolatorem crediderim de fide divinorum scriptorum dubitasse, aut ex suis hiscé scriptis de illa sententia posse convinci, qui tamen neutiquam sunt Josepho in referenda Historia sacra accuratiores.

Historiens ont pris la méme licence à l'égard des vieux memoires qu'ils consultoient. Ils y ont consu des supplémens, & n'y trouvans pas les faits developpez & embellis à leur fantasie, ils les ont étendus & habillez comme il leur à plu, & aujourdhui nous prenons cela pour histoire. Cotelerius in Chrysost. ad Danielem p. 225. *Idem Josephus in fine libri decimi refert hoc visum (Dan. VIII.) sed confuse ac, uti solet, parum accurate.* Sunt & alia, quæ in Josepho reprehendunt viri docti, nam in his etiam, quæ ex Ethnicis scriptoribus produxit testimoniis fidem ejus desiderant, ut Antonius Vandalen lib. de Aristea pag. 211. præterea multorum parachronismorum reum & in narratione rerum suæ ætatis vel affectu vel errore abreptum arguunt. Vide Petri Possini diss. de genere Herodis p. 34. seq. Harduinum Chronolog. V. T. p. 259. Papebrochii apparatum ad propylæum Actis Sanctorum Maji præmissum p. 18. Jobo Ludolfo commentar. ad Historiam Æthiop. p. 230. Josephus dicitur *Antiquitatum Judaicarum fabulator sæpius quam historicus.* Etiam Richardus Simonius Tomo 3. Epist. selectarum Epistola octava notat Josephum non dubitasse Judæorum subinde *Agadoth* sive fabulosas narrationes, v. g. de Moysis victoria ab Æthiopibus reportata historiæ suæ adspergere. Adde eundem Simonium T. 2. Epist. 1. p. 6. seq. Alii hallucinationes in Josepho castigant Geographicas, ut Bochartus T. 1. Opp. pag. 1197. sequ. Errores quosdam morales & Theologicos notat Rev. Ittigius in laudatis prolegomenis c. 5. seq. Historicos alios errores Petrus Brinch in Historiæ Josephi examine, Hafniæ 1701. 4.

V. Utcunque autem ista se habeant, nihilominus in rebus, quæ circa ipsius tempora atque jam inde gesta sunt, ubi Historia Biblica desinit, & universe de rebus gentis suæ, ne de aliis in præsenti dicam, plurima annotavit scitu dignissima: & quis cordatus propter ætatem, eruditionem, judiciumque non libenter ei plus quam multorum Rabbinorum testimoniis tribueret? Errores autem, ut non admisit nullos (homo enim fuit) attamen tot tantique illi non sunt, ut velut intestabilis, propterea de ponte sit dejiciendus. *Nullam occasionem* (verba Casauboni sunt Exerc. XII. num. 2) *prætermittit Baronius sive justam sive injustam detrahendi Josepho, historico nobilissimo, quicquid ingrati Josephomastiges muginentur. - - Si omnes Josephi errores hallucinationes aut ablepsiæ (de iis non loquor, in quibus discedit à Bibliis, in quo excusari non potest) in unam summam contrahantur, vix centesima ea pars fuerit culparum ab uno Eusebio admissarum sive in Chronico sive in aliis scriptis. Cur igitur tanta cura & tanta cum iniquitate Josepho insultabimus? cujus libros nisi providentia Dei singularis ad nostra servasset tempora, in quantis rerum Judaicarum tenebris hodie versaremur? Quot fabulas, quot mendacia jubar Historiæ Josephi discutit?* Evangelicam quoque & Apostolicam Historiam Josephus confirmat

firmat in multis, etiamsi vel maxime ponamus dubitandum esse de γνησιότητι locorum de CHRISTO Servatore b) lib. XVIII. Antiq. cap. 4.

b) Hoc Josephi loco non utuntur Justinus, Tertullianus, Chrysostomus; aliique complures, quando contra Judæos disputant. Non produxit Origenes alia Josephi laudans in libris contra Celsum. Ne Photius quidem tanto junior meminit, in cujus Bibl. Antiquitates Josephi bis recensentur cod. 76. & 238. Ante Eusebium tamen lib. 1. c. 11. Hist. Eccles. & lib. 3. demonstrat. c. 5. allegaverit illum Macarius quidam cubiculi imperatorii præfectus, siquidem genuinus sit hujus ad Diocletinum sermo, qui refertur in Actis Sanctorum Maji T. 5. pag. 149. Locum Macarii à Clariss. Viro W. E. Tenzelio primum in dialogis menstruis Germanice editis A. 1697. pag. 556. observatum hic adscribere integrum non dubitavi: Ἰώσηππος ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, γενόμενος καὶ ἱστορῶν μετ᾽ ἀληθείας τὰ κατὰ Ἰουδαίους μαρτυρεῖ τὸν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν γεγονότα ἐνανθρωπήσαντα τε καὶ σταυρωθέντα καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθέντα, οὗ τὰ συγγράμματα ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀπόκειται βιβλιοθήκῃ· λέγει δὲ οὕτως. Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ἀληθῆ δεχομένων. Καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἐπήγετο. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. Καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ᾽ ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων; καὶ οὐκέτι νῦν τὸ Χριστιανὸν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένον οὐκ ἐπέλιπε φῦλον. Ταῦτα οὖν τοῦ τῶν Ἑβραίων γραμματέως πάλαι ταῖς ἑαυτοῦ βίβλοις ἐγχαράξαντος περὶ τοῦ δεσπότου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ποία ἄρα ἀπολογία τοῖς ἀπίστοις ὑποληφθήσεται; Sed merito existimandum hæc Acta martyrii Macariani, si non longe post Diocletianum plane conficta, saltem interpolata atque locum Josephi insertum à recentiore manu esse. Post Eusebium laudatur Josephi testimonium ab Isidoro Pelus. IV. Epist. 225. Sozomeno l. 1. Hist. c. 1. Sophronio interprete Catalogi Hieronymiani, Georgio Hamartolo, Cedreno, Zonara & Glyca, quem sub Theodori Metochitæ nomine Meursius edidit, in Chronicis: Svida in Ἰώσηπος & Nicephoro l. 1. Hist. Eccles. c. 39. è quibus varias lectiones notavit *Jo. Andreas Bosius* in Exercitatione ad Periocham Josephi de JESU CHRISTO c. 2. (Jenæ 1673. 4.) Latine præter Josephi interpretem Cassiodori æqualem & Hegesippum l. 2. de excidio Hierosol. c. 12. atque in anacephalæosi p. 685. citat Hieronymus Catalogo scriptorum Eccles. c. 13. & Joh. Sarisberiensis l. 2. Policratici c. 9. ac Chronographi & Historici recentiores bene multi, Haymo l. 1. c. 11. Hist. Eccles. Anonymus Bambergensis MS. in Academia Jenensi & Bosio inspectus, Cunradus Urspergensis, Freculfus, Albertus Stadensis &c. His testimoniis accedit consensus, non modo editorum codicum, sed etiam manu exaratorum græcorum latinorumque, quos evolverunt Bosius, Bigotius & *Lambecius*, quem vide in Epistola ad Augustum Luneburgensium Ducem de VII. MSS. codicibus Josephi, qui exstant in Bibl. Cæsarea (editam Vindobonæ A. 1666. 4.) & libro VIII. Comment. de eadem Bibl. pag. 3. seqq. Sed & in *Hebraica* Josephi versione fuisse

pag. 621. de Johanne Baptista c) lib. XVIII. c. 7. p. 626. De Jacobo lib. XX. c. 8. & quæ de dirutis propter Jacobi necem injustam Hierosolymis de Joanne Baptista Propheta & de Christo cum sacerdotibus adolente in templo ex iisdem Josephi libris laudant Origenes I. contra Celsum p. 35. l. 2. p. 69 & in Matthæi XIII. p. 223. Eusebius II. 23. Hist. Hieronymus Catalogo Script. Eccles. c. 2. & 13. Svidas Ἰώσηππος & Ἰησοῦς hodie vero in Josephi libris non d) reperiuntur.

VI. ΠΕΡΙ

fuisse istud testimonium in pervetusto codice MS. Vaticanæ Bibl. sed abrasum à Judæis testatur Baronius ad A. Christi XXXIV. num. 226. quod licet aliena fide narratum Casaubono videtur p. 677. Exerc. tamen confirmatur ab Huetio demonstrat. Evangel. propos. 3. §. 13. & Theophilo Comite de Windischgrætz, qui codicem illum Romæ sibi demonstratum Wagenseilio affirmavit, ut legas in *Christoph. Arnoldi* collectione Epistolarum de testimonio Josephi p. 249. seq. (Norimb. 1661. 12.) Cui addendum, quod ex inedito Gyraldi Cambrensis libro de institutione principis affert præstantissimus Caveus: *Robertus* (Canutus qui circa A. C. 1170. claruit) *Prior S. Fridiswidæ apud Oxoniam Hebraice doctus in duobus exemplaribus Josephi Hebraice scriptis invenit testimonium de Christo in aliis nuper erasum, quod & Judæis Oxoniæ degentibus ostensum fuit.* Omitto quæ contra Tanaq. Fabrum (lib. 1. Epist. 45.) pro fide hujus loci disputant H. Valesius p. 16. & 20. ad Euseb. Huetius proposit. 3. § 11. seqq. Antonius Pagi ad A. C. XXXII. num. 15. Gvil. Bonjour dialogo tertio triduanæ de Canone sacrorum librorum concertationis (Rom. 1704. 4.) Caveus parte 2. Hist. literariæ ad A. C. 67. Franciscus de Roye, & quem amicitiæ causa nomino Conr. Daniel Frick Ulmensis ὁ μακαρίτης singulari diss. Lips. 1698. 4. Natalis Alex. Tom. 6. Hist. Eccles. V. T. diss. 10. Estrangius in prolegom. ad Anglicam Josephi versionem, & novissime Cherubinus de S. Josepho, Carmelita, T. 3. Bibliothecæ Crit. S. diss. 1. parte 3. & Carolus Daubusius libris duobus de hoc testimonio editis Lond. 1706. 8. Nec Lambecii probo sententiam, qui verba hujus testimonii ita explicat, ut in ignominiam CHRISTI scripta sint à Josepho: nec illis assentior, qui plane intrusum esse ajunt à Christianis, cum mihi non videatur Josephus potuisse mentionem CHRISTI Christianorumque in historia illius ætatis prorsus prætermittere, sed interpolatum suspicior cum viris doctissimis Stephano Lemoyne notis ad varia sacra p. 931. Clariss. Wagenseilio IV. perte libr. juvenil. p. 189. & Rev. Ittigio Prolegom. ad Josephum. Paravit de hoc argumento peculiarem exercitationem quoque Fridericus Spanhemius fil. at quia imperfecta ab auctore relicta est, lucem non vidit, sed in tomo secundo ejus operum desideratur.

c) Chrysostomus in Johannis c. 1. homil. 12. p. 82. *Καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἰώσηππος τῇ τοῦ (Ἰωάννου) τελευτῇ τὸν πόλεμον λογίζεται, δι' αὐτόν τε δείκνυσι μηδὲ πόλιν εἶναι τὴν ποτὲ Μητρόπολιν οὖσαν, καὶ μακροὺς συνείρει περὶ αὐτοῦ λόγους ἐγκωμίων.* Herodis exercitum deletum, non Hierosolymam ob Joannnis cædem eversam scribit illo loco Josephus.

d) Huetius propos. 3. §. 10. contendit illa à Judæis fuisse erasa, at Blondellus lib. 1. de Sibyllis cap. 7. eadem à Christianis in libros Josephi inserta. Neutrum crediderim. Sed videmus passim ab iis, qui scriptores laudant, sententias illorum malo exemplo mutari & interpolari. Etiam Orosius VII. 6. ex Josepho refert expulsos Roma à Claudio

Imp.

VI. ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ ΙΟΥΔΑΙΩΝ *de Antiquitate gentis Judaicæ libri II.* adversus Manethonem e) Apollonium Molonem, Lysimachum, Posidonium & alios Apionem f) præcipue, qui nationi Judæorum detraxerat libro tertio & quarto rerum Ægyptiacarum. Singulari præterea scripto Judæis Apionem insultasse affirmant Justinus Martyr, Clemens, Julianus Africanus, Eusebius & Hieronymus cujus hæc sunt verba c. 13. de scriptoribus Eccles. *Scripsit & Josephus duos ἀρχαιότητος adversum Apionem Grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium contra Philonem etiam librum vituperationem gentis Judaicæ continentem scripserat.* At hujus non meminit Josephus, qui hos quoque binos libros Epaphrodito suo κρατίστῳ & τιμιωτάτῳ inscripsit, unde ante annum Christi XCV. editos fuisse oportet, quo Epaphroditum Domitianus interfecit. Sed & Apio ipse, ut Manetho & reliqui jam mortuus erat, cum Josephus eum confutaret, ut constat è lib. 2. pag. 1071. Laudat Hieronymus his verbis Epist. 84. ad Magnum Oratorem: *Josephus antiquitatem approbans Judaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta secularium profert testimonia, ut mihi miraculum subeat quomodo vir Hebræus & ab infantia sacris literis eruditus cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.* In libro secundo p. 1064. seq. est magna in græcis lacuna, quam forte supplere aliquando dabitur alicui è MSto codice.

VII. ΕΙΣ ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΥΣ ΛΟΓΟΣ ἢ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ sermo

Imp. universos Christianos, quod in editis frustra quæres. Sed & Is. Vossius libro de LXX. interpretibus hinc inde quædam profert è Syncello vel è codicibus Josephi MSS. quæ in editis haud exstant.

e) In editionibus quibusdam ut latina Paris. 1514. fol. minore per Albertum Goullet Prof. Theol. emendata, liber prior inscribitur *de Antiquitate contra Manethonem Ægyptium*, liber posterior *de antiquitate contra Apionem & fautores.* Labbeus p. 275. Bibl. novæ MSS. testatur in codice MS. 349. Regis Christianissimi exstare *Josephum contra Manethonem & alios Stoicos* (Chæremonem puta) *latine.* Sane magna pars libri prioris occupatur in confutandis iis, quæ Manetho de Judæis tradiderat. Vide pag. 1039 seq. 1042. & 1052. seq & sub initium libri secundi ait se respondisse priore libro Manethoni, Chæremoni, & aliis quibusdam. Auctor autem ipse in titulo libri nullum nomen adversarii posuerat, sed tantum inscripserat περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀρχαιότητος, ut ab Origene, Eusebio, & aliis veteribus allegatur.

f) De Appione isto Plistonice Posidonii fil. Oasitano, qui ob civitatis jus acceptum malebat audire Alexandrinus, consuli poterunt Cotelerius ad Patres Apostolicos Tomo I. pag.

ſermo diſertisſimus *de Imperio rationis*, *in laudem ſeptem Maccabaeorum* qui una cum patre Eleazaro & matre g) ſub perſecutione Antiochi Epiphanis Martyrium pro lege alacriter ſubierunt, Joſepho noſtro diſerte tribuitur ab Euſebio III. 10 Hiſt. Eccleſ. πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο οὐκ ἀγεννὲς σπούδασμα τῷ ἀνδρὶ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ ὅτινες Μακκαβαϊκὸν ἐπέγραφαν. Hieron. *Alius quoque liber ejus qui inſcribitur* περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ (*de potentia rationis*, vertit Honorius Auguſtod. lib. 1. de luminaribus Eccleſiæ c. 13) *valde elegans habetur, in quo & Maccabaeorum digeſta ſunt martyria* Idem l. 2. adverſus Pelagianos: *Unde & Joſephus Maccabaeorum ſcriptor Hiſtoriæ, frangi & regi dicit perturbationes animi, non eradicari.* Photius è Philoſtorgii l. 1. Hiſt. Eccleſ. poſt enumeratos tres Maccabæorum libros: τὸ μέντοιγε τέταρτον ὑπὸ Ἰωσήπου γεγράφθαι καὶ αὐτὸς συνομολογῶν οὐχ ἱστορίαν μᾶλλον ἢ ἐγκώμιον εἶναι φησὶ τὸ περὶ τὸν Ἐλεάζαρον καὶ τοὺς ἑπτὰ παῖδας τοὺς Μακκαβαίους διηγούμενον. Laudat hunc librum etiam Nazianzenus Orat. XXXII. ſed Joſephi nomen reticet. Ita & Syncellus p. 293. & 279. ὡς ἐν τετάρτῃ βίβλῳ τῶν μακκαβαϊκῶν. Idem pag. 24. laudat Joſephum ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς: confer græcum Scholion in margine p. 273. Hugo Grotius vero ad Lucæ XVI. 19. præſentis libri auctorem vocat Joſephum, ſed ab eo, de quo in præſenti agimus, diverſum. *Joſephum virum ſane diſertum quisquis ille fuit, Hiſtoriarum enim ſcriptorem hunc eſſe non puto.* MSti codices hujus libri plurimum inter ſe differunt, ut patet, ſi conferantur latina *Eraſmi* paraphraſis, in qua liber dedicatur neſcio cui *Polybio Megalopolitano*, & nomina matris martyrumque referuntur, multaque aliter ſe habent, quam in Græcis editis, tum MStus codex Bibliothecæ Paulinæ, ex quo novam editionem hujus libri moliebatur Boſius ὁ μακαρίτης ut ipſe affirmat in diſſ. de νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις pag. 9. & ex quo varias lectiones à Nobiliſſ. cive meo Jo. Frid. Fellero excerptæ leguntur

pag. 592. Voſſius de Hiſt. Græcis, Meurſius in Bibl. Græca, Bælius tomo 1. Dictionarii & Tillemontius Hiſt. Imperatorum T. 1. p. 775. ſeq.

g) In Eraſmi verſione & in Menologiis 1. Auguſt. mater hæc vocatur Salomone, Genebrardo Salome, Gorionidi Anna. Confer Frontonem Ducæum ad Chryſoſt. tomo 1. pag. 95. Eosdem martyres celebrant auctor libri ſecundi Maccabæorum ſive Epitomator Jaſonis Cyrenæi c. 6. & 7. & ex antiquis Eccleſiæ doctoribus Greg. Nazianzenus, Jo. Chryſoſtomus, Auguſtinus, Gaudentius Brixienſis, Leo Magnus, Maximus Taurinenſis, Euſebius Emiſenus, & Poëtæ Victorinus, Prudentius &c. Vide Baronium ad Martyrolog. Calendis Auguſti, & Bibliothecam Concionatoriam Combefiſii. Ceterum ſimilem narrationem de ſeptem filiis & matre martyrium libenter paſſis ut idololatriam effugerent, referunt Judæi in libro Chorban Beth Hammikdaſch, qui latine verſus prodiit Helmſtadii 1664. 4.

guntur ad calcem editionis Josephi Lipsiensis. Tum codex MStus Bibliothecæ Cæsareæ, de quo Lambecius lib. V. commentar. p. 104. & Rev. Ittigius in prolegom. ad Josephum b. 3. b.

VIII. Scripta Josephi deperdita præter libros de bello Judaico patria lingua compositos nulla certo licet designare, quanquam Hieronymus præf. ad lib. XI. commentar. in Esaiam refert Josephum inter eos, qui de LXX. hebdomadibus disputarunt, & Josephus ipse h) promittit se dicturum de gestis Monobazi Adiabenæ Regis, tum in procemio Antiquitatum & lib. XX. c. 9. pollicetur, se hoc opere absoluto allegoricam theoriam legum Judaicarum & rationes i) dogmatum singulari scripto in quatuor libros tributo persecuturum. Nemo autem est è veteribus, qui hoc Josephum fecisse aut illa Josephi scripta legisse se testetur. Liber vero adversus Græcos & singillatim Platonem scriptus περὶ τοῦ παντός sive περὶ τῆς τοῦ Παντὸς αἰτίας, sive ut in alio περὶ τοῦ παντὸς οὐσίας, quem in duo λογίδια distinctum legit Photius cod. XLVIII. Arnoldus Peraxylus præf. in Josephum edere promisit; tandem fragmentum ejus Græce à Max. Margunio acceptum edidit Dav. Hœschelius notis ad Photium: Josephum non agnoscit auctorem, sed vel *Cajum* presbyterum, circa Annum CHRISTI 210. clarum, qui è Josepho, Justino, Irenæo illud scriptum collegit, ut suspicatur Dodwellus diss. 6 in Irenæum p. 464. seq. vel *Hippolytum* Portuensem, sub cujus nomine fragmentum illud Græce & latine cum versione sua recudi curavit Steph. le Moyne T. 1. Var. sacrorum pag. 53. & ad calcem Josephi sui reposuerunt Lipsienses. Confer Rev. Ittigii erudita prolegomena sub extremum.

h) Lib. XX. c. 2. p. 689. ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ Βασιλεὺς ὅσα κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἐπαγγελοῦμεν. Sed nihil de hoc in sequentibus capitibus ultimi hujus libri de Monobazo legitur.

i) Josephus procem. p. 4. Τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστου σκοπεῖν πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος, ἣν ἐγὼ νῦν ὑπερβαλοῦμαι. Θεοῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταύτην γράψαι τὴν πραγματείαν. Lib. XX. c. 9. p 703. Προῄρημαι δὲ συγγράψαι καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων ἐν τέσσαρσι βιβλίοις περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται. Quanquam vero non adeo multum referre putabant doctissimus Cunæus III. 1. de Rep. Hebr. & J. H. Bœclerus exerc. ad lib. 1. c. 1. Josephi, quod hoc opus vel in herba perierit, vel ad nos non pervenerit, haud dubie tamen inter quasdam vanas frigidasque ingenii Judaici argutationes complura egregia nos docuisset, quæ forte nemo est hodie Judæorum Christianorumve, qui docere non possit.

IX. In vita Comitis de Santena, qui postea religiosus Abbatiæ Trappensis (de la Trappe) fuit & sub nomine Palæmonis innotuit, memoratur, quod lectione Josephi primum fuerit commotus ad Majestatem Dei considerandam & fidem habendam sacris litteris. Edita est illa vita Gallice Paris. 1695. 12. quam recensent Ephemerides Parisienses illius anni Ephemeride 31. p. 547.

X. *Editio Josephi Græca.*

Basileæ A. 1544. fol. typis perquam nitidis ex officina Hieron. Frobenii & Nic. Episcopii curante *Arnoldo Peraxylo Arlenio* qui hanc editionem Diego Hurtado Mendozæ dicavit, & præter MStos codices è Mendozæ Bibl. & aliorum amicorum beneficio acceptos testatur se adhibuisse Epitomen Antiquitatum Josephi nescio quo scriptam auctore. *Posterior pars*, inquit, *ἀρχαιολογίας ita multis mendis confusa & incuria quadam librarii vel imperitia deformata erat, ut ad veram præstruendam lectionem nullum laborem sufficere experti fuissemus, nisi Epitomen, quam ante annos aliquot Romæ mecum comportaveram adhibuissemus, è cujus collatione multa sua dignitati reddita, nonnulla, quæ prætermissa fuerant, restituta, beneficio inprimis ac opera Sigismundi Gelenii. In bello Judaico ac reliquis minus negotii habuimus, propterea quod & nostra exemplaria accuratius erant descripta, & alia insuper nobis suppeditata à præstantissimis doctissimisque viris Joanne Croto ac Petro Gillio.* Pro prima editione græca Josephi *Aldina*, quæ in Christophori Arnoldi præfat. ad testimonium Flavianum memoratur, legendum est *Arnoldina*, ut optime observatum Rev. Ittigio in prolegom. ad Josephum, cujus industriæ singulari in recensendis Josephi editionibus multum debere me fateor.

XI. *Editiones Latinæ.*

Antiquitates è veteri versione (quæ Rufino vulgo k) tribuitur) antiquissima editio sine loci & temporis nota in fol.

Libri

k) Rufino etiam adscribit Codex antiquissimus Mediolanensis in Bibl. Ambrosiana, de quo Erycius Puteanus IV. 41. Epist. Jo. Mabillonius T. 1. Itiner. Italici p. 12. Gvil. Burnetus Epist. 2. Itineris Ital. pag. 229. edit. Germanicæ, J. H. Hottingerus Bibl. Quadripart. p. 33. & G. Hieron. Welschius in Epistola ad Bosium, post Reinesianas pag. 470.

Libri VII. Hiſtoriarum de bello Judaico è Rufini verſione per Platinam caſtigati fol.

Antiquitates impreſſæ per Lud. Cendratam, Veronæ 1480. fol.

Antiquitatum & de bello Judaico libri ac de Antiquitate Judæorum Venet. 1486. 1499. (quam Geſnerus perperam in Bibl. pro prima edit. venditat) & 1502. cum argumentis copioſis quæ (in libros de Bello Judaico quidem) compoſuit Magiſter Franciſcus Macærata Ord. minorum.

Mediolani 1513. fol.

Pariſ. 1514. fol. cum Roberti Goullet tetramono ſive Harmonia Joſephi, ſacræ Scripturæ, Hiſtoriæ ſcholaſticæ & Hegeſippi.

Ibid. 1519. ex Jo. Parvi officina.

Coloniæ 1524. ex emendatione Godofr. Hittorpii, addito libro de Maccabæis ex Eraſmi recognitione, qui in prioribus editionibus deſideratur. Eodem anno Joſephum poſt Colonienſem editionem ſed hinc inde emendatiorem edidit Frobenius Baſil. 1524. fol.

Lugduni 1527. 8. apud Gryphium.

Iterum Coloniæ 1534. cum Beroſo, Metaſthene &c. Annii Viterbienſis.

Ex emendatione Sigiſm. Gelenii Baſil. 1534. (in qua edit. Geſnerus argumenta libris ſingulis in Græco præmiſſa convertit, & libros de bello Judaico cum duobus MSS. contulit) ib. 1540. fol. & Lugd. 1539. & 1546. 8. apud. Seb. Gryphium.

Ex verſione *Sigismundi* l) *Gelenii*, qui Antiquitatum libros & vitam Joſephi (quæ in prioribus editionibus deeſt) tranſtulit, verſionem antiquam librorum de bello Judaico & contra Apionem emendavit, ſervata in libro de Maccabæis paraphraſi Eraſmi.

Baſil. apud Froben. 1548. fol. & 1554. fol. 1559. & 1567. in qua editione diverſa ab ea, quam adornavit Eraſmus, occurrit interpretatio libri de Maccabæis quæ incipit: *Diſputaturus de re ad Philoſophiæ rationem maxime pertinente*.

Lugd. 1555. 12. Baſil. 1582. Colon. 1593. Genev. 1595. & minori forma 1611. duobus Volum.

Francof. 1580. 1587. 1617. 8. addita Chronologia per Sigismund. Feyerabend.

Hh 2 Joſe-

l) Hæc Gelenii verſio paſſim adhuc indiget emendatione, ut multi viri docti jam animadverterunt. Nemo tamen fuit hactenus, qui illam è voto Guil. Henrici Vorſtii in notis ad R. Davidis Ganzii Chronologiam p. 290. ad limam revocaret.

Josephi vita latine primum translata à *Godfr. Tilemanno* Cartusiæ Parisiensis monacho Paris. 1548. 8. Licet enim Antiquitatibus ab Auctore subjuncta fuerit, tamen veterem illius interpretationem nusquam reperire se potuisse testatur Bigotius. Præter Tilemannum transtulit etiam *Sigism. Gelenius*, & eodem anno 1548. edidit, ut jam dixi.

Solam antiquam versionem libri de Maccabæis referre genium Rufini, opinatus est Emericus Bigotius in Epistola, quæ legitur inter Reinesianas ad Bosium datas p. 382. Illam antiquam versionem interpolavit Erasmus nullo Græco usus codice.

Belli Judaici compendium è Josepho collectum à Georgio Wicelio. Colon. 1552.

Nic. Asclepii Barbati periochæ & argumenta Antiquitatum & librorum de bello Judaicó, tetrastichis comprehensa Colon. 1564. 8. cum Barthol. Steni historia Ducum, Judicum, Regumque populi Israelitici.

E Josepho supplementum Historiæ Biblicæ ab Esdra ad Maccabæos latine vertit & Bibliis suis inseruit *Seb. Castellio* Basil. 1551. 1573.

Latini Latinii ad quædam Josephi loca observationes leguntur in ejus Bibl. sacroprofana p. 188. seq.

XII. *Græco-Latinæ.*

1. Genevæ 1611. fol. in qua Antiquitatum libri & vita Josephi cum Gelenii Versione exhibentur, libri de Bello Judaico cum Rufini, & libri, qui contra Apionem vulgo inscribuntur, cum versione antiqua, quæ & ipsa Rufino vulgo tribuitur, per Gelenium emendata, tum liber de Maccabæis cum paraphrasi Erasmi. Collati etiam sunt in hujus editionis ornamentum MSti Codices Palatini, sed jam longius operæ processerant cum Marquardo Frehero proxeneta Codices illi à Jano Grutero ad Petrum Riverium typographum transmitterentur, qui pollicitus quidem est se virorum quorundam doctorum notas & Varias lectiones ejus qui MSta illa Palatina excussit studio collectas peculiari volumine editurum, sed id neutiquam præstitit.

2. Genevæ 1635. fol. editio jam memorata ad verbum recusa est nullo augmento, nec melius, si non deterius, quod chartam, litteras & emendationem spectat. Hanc omnium quotquot fuerunt inquinatissimam vocare non dubitat Tan. Faber ad Luciani Timonem tom. 1. p. 1053.

3. Lipsiæ

3. Lipsiæ 1691. fol. (quæ editio urbis Coloniæ nomen falso habet prænotatum) ita repræsentat editionem Genevensem, ut paginæ ejus servatæ sint, sed errores multi castigati præcipue in libris de bello Judaico, deinde præter laudata Doctoris quondam mei Venerandi Thomæ Ittigii de Josephi scriptis & editionibus prolegomena copiosa, accessit Appendix, in qua lectori exhibentur Aristeæ liber de LXX. Interpretibus cum versione Matthiæ Garbitii, & variis lect. meisque ad Josephi XII. cap. 2. quo summam libri Aristeæ refert, brevibus notis. Librorum de bello Judaico & libri de Maccabæis Variæ lectiones è codice Græco MS. non contemnendæ notæ, qui servatur Lipsiæ in Bibl. Paulina, à Nobiliss. amico & cive meo Jo. Friderico Fellero collectæ. Libelli de Maccabæis versio latina auctore m) Francisco Combefis cum ejusdem animadversionibus. Ac denique fragmentum ex libro περὶ παντὸς (sub Josephi nomine ab Hœschelio in notis ad Photium vulgatum) cum versione latina Stephani le Moyne.

4. Oxoniæ è theatro Sheldoniano 1700. fol. editio nitida, castigatissima, eruditissimis stipata notis, sed eheu mutila & infelicibus causis in medio cursu intercepta. In libris Antiquitatum non processum est ultra caput I. libri quinti, ita ut postrema sit pagina 352. Textum græcum comitatur versio latina vetus, quæ exhibetur non sub nomine Rufini, sed n) *Epiphanii Scholastici.* Græca & latina collata sunt cum Codi-

 cibus

m) Combefisius librum de Maccabæis cum versione sua & notis excudi fecit in Auctario novissimo Bibl. Patrum Parif. 1672. fol. Ediderat etiam hunc librum MSti codicis ope auctiorem & emendatiorem cum versione sua & notis Joannes Lloydius Oxon. 1590. Adjunctus præterea est quibusdam Græcorum Bibliorum editionibus, ut Argentinensi 1526. Basileensi 1540. apud Hervag. & 1550. ap. Nicolaum Brylingerum, Francofortensi 1597. apud Wechelum, & Græcolatinæ Basil. 1582. ex officina Brylingeriana, in qua edita est versio, quæ incipit: *Studiosissimum sapientiæ sermonem declaraturus.*

n) Ex conjectura hoc nomen est appositum, quia Cassiodorus Epiphanio isto usus est ad Historiam Ecclesiasticam Tripartitam concinnandam, ut testatur c. 17. divin. lect. & eodem capite refert, se Josephi quoque Antiquitates curasse transferri. Quia vero hoc factum ait ab amicis suis, nec Epiphanio nominatim tribuit hanc versionem, hinc colligere licet Epiphanium, si in illa elaboravit, certe non solum eam concinnasse. Verba Cassiodori hæc sunt: *Ut est Josephus pæne secundus Livius in libris antiquitatum Judaicarum late diffusus, quem Pater Hieronymus scribens ad Lucium Baticum propter magnitudinem prolixi operis à se perhibet non potuisse transferri. Hunc tamen ab amicis nostris, quoniam est subtilis nimis & multiplex magno labore in libris viginti duobus* (libris duobus contra Apionem Antiquitatum operi adjunctis) *converti fecimus in latinum. Qui etiam & alios septem libros captivitatis Judaicæ mirabili nitore conscripsit, quam translationem alii Hieronymo, alii deputant Rufino: quæ dum talibus viris adscribitur, omnino dictionis eximia merita declarantur.*

cibus quamplurimis MSS. quæ exstant in Bibliothecis Angliæ, Galliæ, Italiæ, Germaniæ. Variæ lectiones summo studio adnotatæ adjunctis animadversionibus reconditæ eruditionis è scriptoribus Talmudicis & aliis omnegenus editis & ineditis: Patricii Junii, Casauboni, Lightforti, Sam. Petiti, Jo. Andreæ Bosii emendationibus & collectaneis, auctore *Eduardo Bernhardo* viro cum paucissimis comparando ob doctrinam incomparabilem & honestissimos mores. In libris de bello Judaico, qui cum versione veteri sub nomine incerto Rufini Aquilejensis exhibentur, perventum est usque ad libri secundi caput quartum decimum, additis variis lectionibus & notis succinctis atque eruditis, cura *Henrici Aldrich* viri præstantissimi.

XIII. *Josephus in linguas vernaculas translatus.*

Anglicè Tho. Lodge interprete Oxon.

Ex Gallica Arnaldi Andillii Oxon. 1676. & 1701. nescio quo interprete.

Ex versione præstantissima Roberti Estrangii, à Jo. Hudsono collata cum Græco Oxon. 1702. fol.

Belgicè Dordraci 1652. fol. Lugd. Bat. 1607. fol.

Lamberto van der Bos interprete. Amst. 1687. fol. cum Hegesippo translato à Simone de Vries.

Gallicè Paris. 1492. fol. teste Beughemio, & 1516. fol. tum Francisco Burgundo interprete Lugduni & Paris. 1573. 8. duobus Vol. atque ex Joannis Frerii la Valle emendatione Paris. 1570. cum latina versione ad latus juncta, & subjecto Gorionidis compendio, quod è latino Dav. Kyberi adornavit Franciscus Belleforestus.

Libri de bello Judaico per Nic. de Herberay Dn. des Essars Paris. 1557.

Gilb. Genebrardo interprete. Paris. 1578. fol. 1588. 8. 1604. 8. Rothomagi 1556. fol.

Ex versione Roberti Arnaldi o) d'Andylli Paris. 1667. 1669. fol. 2. Vol. Bruxellis 1676. 8. quinque Vol. & Amst. 1681. fol. atque inde sæpius.

Antonium quoque Fayum Gallicum Josephi interpretem memorat Bosius.

Germa-

o) Gelenium sæpius quam Græca consuluisse & hujus non raro hallucinationes reddere, vel obscura loca plane omittere interpretem hunc alioqui elegantissimum notat Jo. Andr. Bosius in diss. de testimonio Josephi de CHRISTO edit. 2. pag. 12. Confer librum Gallicum Sentiments de quelques Theol. de Hollande sur l' Histoire Critique de Richard Simon lettre 4. & p. 430.

Germanicè per Casp. Hedionem. Argent. 1535. fol.

Libri de bello Judaico, seorsim. Francof. 1552. fol. & Erfurti 1560. 8. *Davide Kibero* interprete.

Josephus integer Conrado Lauterbachio interprete. Argentorat. 1574. 1595. 1611. & Francof. 1676. 4.

Cura Jo. Sprengenii & Zach. Munzeri. Francof. 1581. fol.

Sed & Michael Adam Judæus ad CHRISTUM conversus civis Tigurinus sex libros Josephi de bello Judaico capitibus 97. distinctos Germanice vertit & characteribus Hebraicis descriptos edidit Constantiæ A. 1545. teste Gesnero in appendice Bibliothecæ Tiguri 1546. Bibl. Bodlej. p. 365. Sed hæc Gorionidem exprimit translatio.

Hispanicè Antiquitates, vita Josephi & liber de Maccabæis ex latino incerto interprete Antwerp. 1554. fol.

Libri de bello Judaico post veterem minus probatam versionem, interprete *Jo. Martino Cordero* Valentino Antwerp. 1557. 8. Madrit. 1616.

Italicè, Antiquitates Petro Lauro Mutinensi interprete Venet. 1544. 8. 1549. 8.

Josephi opera ex versione Francisci Bandelli Cortonensis Venet. 1581. 4. duobus Vol.

XIV. *Editiones Josephi promissæ.*

Bonaventuræ Cornelii Bertrami c. 3. lucubrat. Franckentalens.

Josephi Scaligeri Epist. 355. Confer Casaub. Epist. 469. edit. Grævii & Gvidonis Patini Epist. 67. edit. primæ. Josephi Codex græcus notatus passim manu Scaligeri, exstat in Bibl. celeberrima C. S. Schurzfleischii Witebergæ.

If. Casauboni Epist. 717. *Ego si junior essem, & alibi viverem, auderem promittere non pœnitendam editionem illius maximi scriptoris. Videbis in hoc opere* (contra Baron.) *multa loca emendata.*

Petri Cunæi præf. ad lib. 3. de rep. Hebr. Conf. Buchneri lib. 1. Epist. 176.

Sam. Petiti, qui non modo Gorionidem cum nova versione notisque suis edere constituerat, sed & Græci Josephi illustrationem interpretationemque in se receperat, quam in rem Peirescius ipsi ab Holstenio trium MSS. Vaticanorum perlustrationem impetravit. (Vide Gassendum vita Peirescii p. 195.) aliiq; docti viri, ut fit, symbolas ad eum miserunt, Claudio Sarravio Petavianum illi codicem conciliante; (Sarrav. Epist. p. 20. seq. edit. primæ) & Hugone Grotio omnes polli-

pollicente ſuppetias (Epiſt. 1564. Confer Riveti Epiſt. ad Voſſium inter Voſſianas 362.) At enim morte interveniente pro inchoatis haberi noluit, quæ non abſolviſſet, tametſi Sam. Sorbierius ſororis ejus filius in quadam præfat. animadverſiones illas, qualescunque etiam editurum ſe pollicitus eſt, quod ipſum non præſtitit. Notæ Petiti imperfectæ Oxoniam miſſæ ſunt ad Ed. Bernhardum. vid. præfat. ad Sorberiana.

Alexandri Mori. Conſule Scheferi Epiſtolam (poſt Reineſianas ad Boſium ſcriptas) p. 461. & Wagenſeilii pag. 477. Neque enim dubito ibi pro Mornæo reponendum eſſe Morum.

Gerb. Jo. Voſſii. Noldius præf. hiſt. Idumææ.

Jo. Coccejí ibid.

Chriſtiani Schotani (qui in Bibliotheca hiſtoriæ ſacræ V.T. ſive commentario prægrandi ad Severum Sulpitium, Joſephi quædam illuſtravit) ibid.

Chriſtiani Noldii, cujus Hiſtoria Idumæa ſive liber de vita & geſtis Herodum Franequeræ 1660.12. editus notas in quædam Joſephi loca continet, & in præfat. *Liceat enim & recte hic ſperare*, inquit, *ut etiamſi nec Scaliger nec Voſſius nec Petitus litterarum lumina editionem Joſephi emendatam abſolverint, ſed morte præventi rem reliquerint infectam, ſuccedant aliunde Coccejus aut Schotanus, viri linguas apprime docti, & in Antiquitate ſacra profanaque verſatiſſimi, qui Remp. litterariam iſto ornent beneficio. Noſtri humeri debiliores ſunt, quanquam animus non deeſſet, ſi Deus & boni media ſuppeditarent, ut & fontes corrigerentur, & nova verſio librorum maxime ἀλώσεως concinnaretur, quos Gelenius neglexit, & notæ vindiciæque neceſſariæ adſpergerentur.*

Jo. Henrici Bæcleri, cujus exercitatio in prima capita libri primi Antiquitatum ſcripta A. 1642. inter varias ejus diſſertationes plus ſimplici vice excuſas exſtat. Confer Wagenſeilii Epiſt. ad Chriſtophor. Arnoldum, in teſtimonio Flaviano. p. 252.

Emerici Bigotii. Patinus Epiſt. 67. edit. primæ.

Tan. Fabri, qui in notis ad Luciani Timonem tom. I. p. 1053. poſtquam locum Joſephi emendaſſet, *atque utinam*, inquit, *præſtantibus ingeniis luberet aliquando tanti ſcriptoris emendationem ſuſcipere, ſymbolam certe daremus quadragintos amplius locos ex ingenio emendatos conferre poſſemus. Plura facere eſſet ſane perfacile, ſed doctioribus & qui Lutetiæ vitam agerent, & codicibus Regiæ Bibl. frui poſſent. Nobis non licet eſſe tam beatis.*

Jo.

Jo. Andreæ Bosii, qui apparatu insigni instructus ad Josephum edendum accessit, ut patet ex ejus exercitatione de testimonio Josephi de CHRISTO, & MStos Codices ex Bibl. Lipsiensi, Portensi, Schleusingensi, Norimbergensi, Cæsarea præcipue, tum varias lectiones è Parisiensi codice & duobus Florentinis à Bigotio excerptas impetravit. Vide Epistolas Reinesii Bosiiq; mutuas passim, Gudianas p. 43. Rev Ittigii prolegomena a. 6. & Lambecii Epistolam ad Augustum gloriosæ memoriæ Ducem Luneburgensem de septem codicibus MSS. Bibl. Vindobonensis ad Bosium mittendis. Vindob. 1666. 4. Jam tamen A. 1678. 14. Aug. Christianus Daumius scripsit ad Joach. Fellerum in hæc verba: *Mitterem Bosii litteras olim ad me datas, unde clare editio Josephi illa ejus videbatur, ut Augusti Ajax, in spongiam incubuisse. Verba ejus ad Heinsium mittere memini. Volebat enim observata illius in disputationum formam redigere.* Collectanea Bosiana ab hæredibus Oxoniam missa sunt, quibus Ed. Bernhardus in suis ad Josephum notis usum se subinde testatur.

Stephani le Moyne. Vid. Wagenseilii præfat. ad tela ignea Satanæ pag. 69. Vitam Lightfotii, operibus ejus præmissam **** 4. b. Lemonium ipsum prolegomenis ad varia sacra & Epistolas ejus ad Bosium Reinesianis subjectas p. 433 seq.

Hodie nobilissimi scriptoris editionem moliri dicuntur Parisiis eruditissimus vir *Jo. Boivinius*, Lugduni Batavorum celeberrimus *Jac. Gronovius*, & Oxoniæ vir egregius *Joannes Hudsonus*.

XV. *De Josepho Pseudo-Gorionide.*

Reliquum est, ut nonnihil etiam dicam de Josepho Hebraico, qui in Juchasin vocatur Josephus ben Matthatiæ sacerdos ben Gorion, ut unum sit familiæ nomen, alterum patris. At Josephus noster Matthiæ filius II. 25. de bello Judaico p. 822. diserte distinguit se à Josepho Filio Γωρίωνο, * & à tertio Josepho filio Simonis. Equidem Judæis liber Hebraicus, qui sub isto nomine stylo facili & eleganti scriptus exstat, pro vero Flavii Josephi ac genuino fœtu habetur, & primus ejus meminit Abraham Levita ben Dior (qui scripsit Anno CHRISTI 1160.) notante Joanne Morino. Magnis cum elogiis mactarunt R. David Ganz. p. 95. edit. Vorstii, R. Abraham Conat Curator primæ editionis CPolitanæ, posteriorisque probator R. Tam ben Jechaia: laudat & David Kimchi. qui A. C. 1380. vixit, ad Haggæi 2. Zach. 11. & in libro radicum in כבב, quibus assentitur Munsterus in præf.

 Ex

* Gorionis mortem commemorat Josephus libro V. de bello Judaico c. 1. p. 885.

Ex ipsis vero Judæis graviter in eum invehitur R. Abarbanel ** in Majene Hajeschua p. 65. plurimaque aliena à veritate scripsisse contendit præ metu & adulandi Romanis studio. Ceterum eruditis hodie Christianis plerisque dubium non est Josephum huncce Hebraicum ex Græco vel potius Latina Josephi Græci versione esse expressum vel excerptum potius, nec Josephum ipsum auctorem sed longe recentiorem aliquem esse, qui pro lubitu digessit, addidit (v. g. fabulas de Alexandro M. è Pseudo-Callisthene) interpolavit, omisit, ut ipsi videbatur. Vid. Jo. Morini Exercitat. Bibl. p. 235. seq. & parte 3. de sacris ordinatt. p. 147, Drusium lib. 1. de tribus sectis Hebræorum cap. 8. Jo. Rainoldum T. 1. prælect. de Apocryphis p. 1242. seq. Scaligerum elencho trihæresii cap. 4. seq. Bartoloccium T. 3. Bibl. Rabbinicæ p. 799. & Jacobum Basnage in Hist. Judæorum Gallice nuper edita lib. VII. cap 6. T. 5. p. 1540. seq. Jo. Picus Mirandulanus in Epist. p. 261. Opp. *Quod petis de Josepho, scias justum Josephum apud Hebræos non reperiri, sed Josephi Epitoma i. e. breviarium quoddam, in quo & multa sunt commentitia, & quæ de decem tribubus ibi leguntur, quæ post Babylonicam captivitatem postliminio non redierunt: ea esse notha & adulterina, ex Hebræis mihi plures confessi sunt.* Munsterus quoque & Breithauptius qui Gorionidem Latine verterunt & pro genuino audent venditare, tamen eum valde interpolatum à recentioribus Judæis haud diffitentur. Vide Nobiliss. Breithauptii præfat. & notas p. 222. 309. &c.

XVI. *Editiones Josephi Gorionidis.*

Hebraicæ.

Constantinopolitanæ duæ, una decurtata à R. Abraham Chonath, Medico CPol. prodiit A. M. 5250. (CHRISTI 1490.) & altera integra A. M. 5270. (CHRISTI 1510.) recusa Venetiis A. M. 5304. (CHRISTI 1544.) Cracoviæ A. M. 5355. (CHRISTI 1595.)

Francofurtensis A. M. 5449. (Christi 1690.) 12. Venetæ vestigiis insistens.

Hebraico-Latinæ

Seb. Munsteri prima editione CPol. decurtata usi, cum ejus Latina versione separatim excusa & notis Basil. 1541. fol. Hæc editio nec admodum emendata nec integra est, incipit enim à folio editionis Venetæ septimo & desinit pagina posteriore folii XCII. cum editio Veneta constet foliis CLV. Integriorem Hebraico-Latinum Gorionidem ex Veneta & quæ eam sequitur Francofurtensi

** Vide Acta eruditor. T. 2. supplementi p. 306. Non assentior Josepho de Voisin qui p. 202. ad Raym. Martini pugionem, Ganzium & Abarbanelem de Græco Josepho loqui existimant.

tensi editione typis nitidis cum perspicua versione Latina dedit Nobiliss. *Jo. Fridericus Breithauptius* Consiliarius Saxonicus Gothæ 1707. 4. libris sex Gorionidis divisis in capita minora & additis per singulas paginas brevibus notis, quibus non modo CPolitanam & Munsterianam editionem sed & Josephum Græcum & Hegesippum Latinum contulit, pollicitus notas alias prolixiores. Aliam editionem Latinam Gorionidis cum eruditis prolegomenis, notisque debemus Clariss. Viro *Joanni Gagnier*, Oxon. 1706. 4. Idem Munsterus Wormatiæ A. 1529. edidit cum versione sua compendium Gorionidis *** à Judæo Hispano Abraamo ben Dior A. C. 1161. concinnatum, ad cujus differentiam liber totus Gorionidis vocatur *liber Gorionidæ longus*, observante Scaligero. Idem compendium *Sebastianus Lepusculus* vulgavit Basileæ 1559. Latine è Munsteri versione.

Arabicè sub Gorionidis nomine exstat in Polyglottis Londinensibus interpolata librorum Maccabaicorum versio. Vide V. C. Antonii Vandale librum de Aristea p. 136.

Gallica versio Epitomes Davidis Kiberi, per *Franciscum Belleforestum* concinnata in antiquis Gallicis Josephi editionibus legitur. *Kiberi* versio Latina lucem vidit Argentor. 1550. 8.

Germanica versio.

Michaëlis Adami Judæi ad Christum conversi prodiit Tiguri 1546. litteris Hebraicis.

Alia interpretatio litteris itidem Hebraicis excusa Pragæ, 4. tum Amstel. 1661. cum commentario.

Georgii Wolfii Pastoris Grimmensis versio charactere etiam Germanico expressa Ursellis 1577. 4. Francof. 1613. tantummodo Compendium Gorionidis exhibet, quod à Munstero & Lepusculo editum retuli.

De Versione Hebraica Josephi quam in Bibl. Vaticana MStam haberi testatus est Baronius dixi supra § V. nota b. Quod vero in Siphte Jeschinim p. 66. legas Flavii Josephi antiquitates bellumque Judaicum Hebraice conversa exstare, sed tantum MSta: hoc in Actis Erud. anni 1690. p. 302. non alio argumento niti creditur, quam quod R. Azarias in Meor Enajim Josephi Testimoniis plus simplici vice est usus, qui tamen ut latinæ linguæ non imperitus fuit, latinam Josephi versionem evolvere potuit.

*** In hoc compendio alia quædam etiam addita esse, quæ in Gorionide non exstant, observat Jo. Morinus p. 313. exerc. Bibl.

XVII. *Alii Josephi, qui Græce scripserunt.*

Josephus Alexandrinæ Ecclesiæ Archidiaconus, cujus Oratio brevis panegyrica ad Synodum CPol. in qua vicarium Michaëlis Patriarchæ gessit habita A. C. 869. exstat T. VIII. Concil. p. 114.

Josephus Arimathæus, sub cujus nomine confictæ jam pridem Epistolæ, de quibus Rev. Tho. Ittigius in Exerc. de patribus Apostolicis p. 24. seq.

Josephus Bryennius circa A. 1420. clarus. De cujus scriptis adversus Latinos, aliisque multa Allatius, de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 136. 143. 237. seq. 311. 339. seqq. & in aliis suis operibus. Vide utramque partem sive potius appendicem utramque Hist. literariæ eruditissimi Cavei.

Josephi Cretensis florilegium sive hortum sententiarum MS. possidet Bibliotheca publica Augustæ Vindelicorum. Vide Reiseri τȣ̃ μακαρίτȣ Catalogum pag. 40.

Josephus CPolitanus Patriarcha Latinis cedere coactus & in Florentino Concilio A. 1439. mortuus. Vide Warthoni appendicem ad præstantissimi Cavei hist. litterariam Ao. 1416. ubi scripta ejus recensentur.

Josephus Genesius ad Constantinum Porphyrogenetum medio sæculi decimi Græce scripsit vitas Imperatorum Byzantinorum, Leonis Armenii, Mich. Balbi, Theophyli Michaëlis filii, Michaëlis Theophili filii & Basilii Macedonis. Codex Græcus MS. servatur Lipsiæ in Bibl. Paulina, cujus editionem moliti præclari viri Jo. Andreas Bosius & Christianus Wagnerus ambo Lipsienses, eruditissimi ambo & vita longiore dignissimi. Vide Caveum parte secunda Hist. litterariæ.

Josephi Hymnographi qui sæculo IX. floruit & sub Ignatio Patriarcha CPolitano Scevophylax fuit, Mariale è Græcis MSS. collectum Latine redditum & notis illustratum ab Hippolyto Marraccio lucem vidit Romæ 1662. 8.

Josephus Hypomnestici auctor, Josepho Tiberiensi, de quo infra, junior circa A. C. 420. claruit, ut parte secunda Historiæ litterariæ variis argumentis colligit Caveus, qui de hoc scriptore agit diligentissime, & parte 1. ad A. C. 668. refert Theodorum Cantuarien-

riensem jam tum illo libro Bibliothecam suam instruxisse. Opus ipsum hactenus ineditum & in quinque libros divisum varias res sacras tractat & dubia circa sacras litteras resolvit. Plurima è Flavio Josepho repetit, usque adeo, ut Josephi nomen inde scriptori hæsisse idem Caveus suspicetur. Ex codice MS. Cantabrigiensi apographum hujus libri habuit Tho. Galeus, qui ex illo quædam affert in notis ad Jamblichum de Mysteriis Ægyptiorum pag. 215. Allegatur etiam à Patricio Junio in notis ad Epist. Clementis Romani, ab If. Vossio contra Rich. Simonem, à Cangio, Seldeno, Cotelerio, denique à Clariss. Godfrido Oleario in acutis ad Matthæum observationibus.

Josephus Methonensis Episcopus Latinis favens claruit circa A. C. 1440. & Apologiam scripsit pro Synodo Florentina adversus Marcum Ephesinum. Exstat ad calcem Synodi Florentinæ Rom. 1557. 4. & T. 13. Concil. p. 677. Græce & Lat.

Josephi Metropolitæ Gani Epistola, qua Joannem Calecam Patriarcham accusat apud Annam Imperatricem A. C. 1346. habetur MSta in Bibl. Vindobonensi.

Josephi Rhacendytæ Epitome Rhetorices MSta exstat in eadem Bibl. Vindobonensi.

Josephus Studita Theodori frater Thessalonicensis Archi-Episc. & quod imaginum causa exilium subiisset Confessor dictus, circa A. C. 809. Ejus Oratio in exaltationem Crucis apud Gretserum T. 2. de Cruce p. 1200. Epistola ad Simeonem Monachum apud Baron. ad A. C. 808. num. 22.

Josephus Tiberiensis ex Judæo Christianus, laudatus Epiphanio hæresi XXX. num. 4. seq. qui ab eo hospitio exceptum se testatur. Hunc If. Vossius existimavit esse auctorem Hypomnestici, de quo antea dixi, sed refragante, ut jam notatum à me est, doctissimo Caveo.

Denique in Johannis Nicæni Epistola de festo die natali apud Combefisium in Historia Monothelitarum pag. 302. memoratur Julius Romanus Episcopus reperisse σύγγραμμά τι Ἰωσήπου τοῦ χρονογράφου συγγραφὲν παρ' αὐτοῦ, in quo scriptum fuerit, quod mense septimo in solennitate Tabernaculorum ac die expiationis apparuerit Dei Angelus sacerdosque mutus manserit, usque dum Elizabet ejus uxor in senectute concepit.

XVIII. *Scriptores quidam veteres deperditi de rebus Judæorum.*

Alexander Polyhistor ἐν τῇ περὶ Ἰουδαίων συγγραφῇ. Euseb. IX. 17. præparat. Evangelicæ. Eadem est ἡ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυΐστορος γραφὴ p. 426. ubi miror eruditum interpretem, qui vertit: *Atque hæc omnia ex Alexandri Polyhistoris Annalibus.* Vide & p. 454.

Antonius Julianus, Minucius Felix c. 36. *Scripta eorum relege, vel si Romanis magis gaudes, ut transeamus veteres, Flavii Josephi vel Antonini Juliani de Judæis require.*

Apion Plistonices de quo supra hoc capite §. VI. p. 239.

Apollonius Molo. Infra in *Melo.*

Aristæus ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων. Euseb. IX. 25. præparat. Idem cujus βιβλίον περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ τῶν Ἰουδαίων νόμου laudat c. 38. & quod etiamnum habemus, ut dixi lib. III. c. XI.

Artabanus ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς. Euseb. IX. 18. præparat. & 23. & 27.

Cleodemus Malchus. Vide Josephum p. 24.

Eupolemus ἐν τινι περὶ τῆς Ἠλίου προφητείας. Id. IX. 30.

Ezechiel ὁ τῶν Ἰουδαϊκῶν τραγῳδιῶν ποιητής, de quo vide, si juvat, quæ dixi lib. II. cap. 19.

Hecatæus καὶ βιβλίον ἔγραψε περὶ ἡμῶν inquit Josephus Judæus I. contra Apion. p. 1050.

Justus Tiberiensis, Pisti Nobilis filius, Flavii Josephi æqualis scripsit περὶ Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν à Moyse usque ad Agrippam Regem ultimū. Laërt. II. 41. Vide Phot. Cod. XXXIII. qui Chronicon appellat. Etiam separatim, ut videtur, scripsit *de bello Judaico.* Steph. in Τιβεριάς, Josephus p. 1000. ubi ait hunc Justum fere causam eversæ Reip. Judaicæ cum fratre suo fuisse, neque ejus historiam mereri fidem. Conf. Vossium II. 8. de Hist. Græc.

Melo, ὁ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας Μήλων. Apud Euseb. IX. 19. præparat. sed legendum Μόλων, ut intelligatur Apollonius Molo, de quo Josephus. Idque miror Vigero erudito Eusebii interpreti non suboluisse.

Philo Poëta ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. Euseb. IX. 20. de præparat. Liber decimus quartus ejusdem operis allegatur c. 24. Ex eodem opere proferuntur nonnulla c. 37.

Theodotus Phœnicius Poëta ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων. Euseb. IX. 22. præparat. Dixi de hoc lib. II. cap. 19.

De *Aristobulo, Clearcho, Demetrio, Democrito, Herennio Philone, Nicarcho* Ammonii F. & *Tencro* Cyziceno alibi.

XIX.

XIX. INDEX SCRIPTORUM à JOSEPHO allegatorum ad paginas editionum Græco-Latinarum Genevensium & Lipsiensium.

Mal-

CAPUT VII.

De EPICTETO Philosopho.

Epicteti ætas & vita. 1. *Num aliquid scripserit & de Enchiridio quod ex ejus dictis scripto consignavit Arrianus.* 2. *Enchiridii editiones.* 3. *cum commentario Simplicii.* 4. *cum Arriani IV. libris Epictetearum dissertationum.* 5. *cum paraphrasi antiqua Græca Christiani Scriptoris.* 6. *Arabica editio nulla.* 7. *Versiones vernaculæ.* 8. *Editiones promissæ.* 9. *Dicta Epicteti quæ in Arriani IV. libris & in Enchiridio non leguntur.* 10.

EPI-

I.

EPICTETUS Hierapolitanus, Phryx, Epaphroditi, a) qui libertus & cubicularius Neronis Imperatoris fuit, servus. b) Hic fracto (heri sui jussu) crure c) claudus, cum fortiter illud tulisset,

Kk

a) Svidas: Ἐπίκτητος ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας φιλόσοφος, δοῦλος δὲ Ἐπαφροδίτου τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νήρωνος. Neronis libertus vocatur ille Epaphroditus apud Tacitum l. 15. c. 55. Annal. & apud Arrianum in Epicteteis l. 1. c. 1. Mentio ejusdem l. 1. c. 19. & 26. Neque alius videtur, cui Flavius Josephus libros suos inscripsit, ut sentit etiam Tillemontius in historia Imperatorum T. 2. p. 471. At enim quod Abrahamo Berkelio præf. in Epictetum & Guil Saldeno in Otiis Theolog. pag. 43. in mentem venit, eundem Epaphroditum celebrari à Paulo Apostolo, procul est à veritate repulsum. Quomodo enim minister Imperatoris Ethnici, isque ut variis argumentis constat ambitiosus, adulator, crudelis, timidus, esset vel esse posset Apostolus Philippensium, Pauli frater, συνεργὸς, συστρατιώτης, λειτουργὸς τῆς χρείας αὐτοῦ & dilectus σύνδουλος, qui se à Paulo ad Philippenses Evangelii causa mitti pateretur Philipp. II. 25. & Coloss. 1, 7. Non magis exploratum est, quod sententiæ illi superstruitur, Epictetum ex Pauli ore frequenter pependisse, animumque ejus *cælesti & matutino Christianæ religionis rore quodammodo fuisse adspersum.* Nihil sane Epicteti fertur, quod non à Stoico Philosopho proficisci potuerit, nonnulla, quæ haud potuere proficisci à Christiano: ut de Christianismo ejus vel ad Christianismum propensione vanissima sit suspicio, licet S. Augustinus Epicteti virtute captus optavit eum inter æternæ vitæ consortes esse adscitum. Nescio etiam unde hauserit Lud. Morerius, quod Epaphroditum Epicteti Dominum, affirmat fuisse præfectum pretorianorum militum (Capitaine des Gardes des Neron.) Nihil ejusmodi tradit Svidas, qui ait fuisse τῶν σωματοφυλάκων Neronis, ex cubiculariis aliquem, non ἔπαρχον. Eundem nempe Epaphroditum, qui Neroni à libellis fuit, cumque in adipiscenda morte adjuvit, & ideo à Domitiano est interfectus teste Svetonio Neron. c. 49. & Domit. c. 14. Plinio Panegyr. c. 53. Xiphilino p. 766.

b) Notum distichon quod Epicteto ipsi auctori tribuit Gellius lib. 2. cap. 18. Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην καὶ σῶμ' ἀνάπηρος, καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις. Hoc Epicteti esse negant Salmasius ad Simplic. & interpres Gellii Antonius Thysius: citra causam quidem, meo judicio, nam particulam posteriorem capitis Gelliani ab aliquo sciolo adtextam haud esse, locuples auctor est Macrobius, qui illam una cum præcedentibus ex Gellio descripsit, & versus duos itidem Epicteti auctoris nomine exhibuit lib. 1. Saturnal. cap. 11. Iidem versiculi afferuntur etiam à Joanne Chrysostomo. Ceterum in Anthologia Maximi Planudis lib. 3. p. 427. idem distichon perperam refertur ad Leonidem, Poëtam Epicteto antiquiorum, ut eidem Salmasio observatum. Ex variis illius Metaphrasibus latinis unam adscribam hanc Jacobi Tollii c. 25. fortuitorum p. 220.

Natus Epictetus claudo cum corpore servus,
Iro pauperior Diis in amore fui.

Ver-

ſet, d) Philoſophiæ à Domino ſuo datus e) omnem vitam in paupertate duxit, ita ut ejus caſa ſive domuncula Romæ nullis unquam clauſtris eguerit, vacua rebus omnibus, lectum præter & culcitam quibus indormiret. f) Philoſophus Stoicorum vel maximus g) ac propter integritatem vitæ alienam à fuco & arrogantia h) ſapientiamque ſingularem paucis comparandus. Magnam ætatis partem ſolus ſine ſervo exegit, ſero tandem muliercula nutrice i) adſcita puero, quem ab amico quodam ſuo propter inopiam exponendum, ipſe ſuſceptum educavit. Sub Domitiano circa A. C. 94. pulſis Roma & Italia per SCtum k) Philoſophis deceſſit Nicopolin l) ibique ſub Trajano [cujus mentio lib. 4. c. 5.] durante bello adverſus Ge-

Verba poſtrema eleganter illuſtrat & cum Pſ. XL. ult. confert in ſua Epicteti editione Mericus Caſaubonus. c) Celſus apud Origenem l. 7. p. 368. & Cæſarius dialogo 4. licet à teneris claudiiſſe Epictetum tradit & Simplicius ad Enchirid. p. 102. & ex defluxione pedum debilitatum refert Svidas. Nonnus vero hiſt. 13. ad Nazianzeni invectivas in Julianum affirmat Epicteti crus à Tyranno quodam vinculis atq; catenis conſtrictum claudicaſſe. Porro claudicantis σκέλȣς Epictetei mentio non uno in loco, ut apud Simplicium p. 128. Nazianzenum Epiſt. 64. ad Philagrium & Orat. in Julianum p. 37. edit. Montacutii d) Celſus apud Origenem l. 7. p. 386. Ἐπίκτητος τȣ͂ δεσπότȣ στρεβλȣ͂ντος αὐτȣ͂ τὸ σκέλος, ὑπομειδιῶν ἀνεκπλήκτως ἔλεγε, κατάξεις. Καὶ κατάξαντος, ȣ̓κ ἔλεγον ὅτι κατάξει; *Epictetus, cum herus torqueret crus, subridens imperterrite, perfringes inquit. Cumque ille fregiſſet, nonne prædicebam, inquit, quod perfringes.* e) Idem Origenes lib. 3. p. 144. f) Simplicius p. 102. g) Elogium petitum ex Gellio l. 1. c. 2. Quanquam Epictetum Cynicum vocat Eraſmus in Apophthegmatis p. 950. fortaſſe quod familiaris ei fuerit Demonax Cynicus, ut teſtatur Lucianus T. 1. p. 858. qui hujus reſponſum Epicteto cœlibi illum ad uxorem ducendam hortanti redditum refert in Demonacte T. 1. p. 870. vel quod Cynici & Stoici in pluribus congruerent, quorum hæreſes tunica tantum diſtare dixit Juvenalis XIII. 122. vel quod Epictetus quædam diceret interdum apertius & κυνικώτερον, ut eſt apud Gellium lib. 17. c. 19. & quod Diogenem ac Demetrium Cynicos valde probaret, quorum dicta plus ſimplici vice laudavit. h) Vir Rev. Joannes Franciſcus Buddeus Dialogo de moribus Philoſophorum, Jenæ An. 1695. 12. edito, in quo nullis facile parcit, pag. 103. fatetur, ſi quis unquam Philoſophus fuit, cujus accurate cum doctrina & verbis vita moresque conſpirarunt, Epictetum hanc promereri laudem, certe prope ab iſta gloria, quæ ſumma utique eſt & excellens, eum abfuiſſe plane judicat atque contendit. Vide & Mottani Vayeri diſſ. de libertate T. 2. Opp. p. 348. ubi inter alia teſtatur Carolum Borromæum nullius magis libri lectione captum quam diſſertationum Epicteti. i) Simplicius pag. 272. Καὶ ὁ θαυμαςὸς ȣ̓͂τος Ἐπίκτητος μόνος τὸν πολὺν χρόνον διατελέσας, ὀψέ ποτε γυναῖκα προσελάβετο παιδίȣ τροφὸν ὅπερ ἐκτίθεσθαι μέλλον ὑπό τινος τῶν αὐτȣ͂ φίλων διὰ πενίαν, αὐτὸς λαβὼν ἀνεθρέψατο. k) Vide quæ notant viri docti ad Svetonium in Domitiano c. 10. l) Gellius lib. 15. cap. 11. & intellige Nicopolin apud Actium, conditam ab Augusto Imp. hodie

Getas sive Dacos [lib. 2. c. 22.] & pace deinde composita, quam Imperatori gratatur l. 3. c. 13. & 22. illas dissertationes habuit, quas in litteras deinde ipso defuncto retulit Arrianus m] testatus tantam fuisse dictis ejus vim, tantam efficaciam, ut auditores suos quocunque vellet permoveret n] quamobrem homines, qui illis non afficiuntur, Simplicio visi sunt vix ac ne vix quidem apud inferos corrigi posse & emendari. o] Origenis certe judicio, ipsum Platonem antecelluit Epictetus, p] cujus simplex & ponderosum dicendi genus non tantum doctos ducit movetque, sed & indoctos. Galenum quoque reliquis Philosophandi rationibus universis Epicteteam prætulisse, disertius constaret nobis, siquidem ætatem tulisset ejus liber q] pro Epicteto ad Favorinum. Suma familiaritate fuisse Adriano Imperatori, à Spartiano r] traditur, quod si verum est, nec de exiguo tempore, quo Adrianus in Græciam excurrit, intelligendum, Romam iterum Nicopoli reversum esse oportuerit, non ut videbatur viris incomparabilis doctrinæ s] Nicopoli ad mortem usque perseverasse. Oratorie etiam magis quam vere scriptum esse à Themistio t] existimo, quod Epicteto, [nisi post obitum fortassis] plurimum tribuerint duo Antonini: neq; assentio Svidæ u] affirmanti,

 Epi-

die *Prebeza sive Pribiso.* m) Salmasius ad Simplic. *Et profecto omnes Epicteti sermones & dissertationes quas scripto mandavit Arrianus, quæque hodie extant, Nicopoli habitæ sunt. Quod pluribus testimoniis ex ipsis illis dissertationibus possit probari, si quis in dubium hoc vocaret. Ibi se habitare clare dicit l. 2. c. 6.* Confer l. 1. c. 19. & 25. & l. 4. c. 1. ubi refert vocem Nicopolitarum. Romæ se tum non fuisse docet l. 1. c. 10. n) Arrianus, præf. Epictear. diss. ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσωσαν οἱ ἐντυγχάνοντες, ὅτι αὐτὸς ὁπότε ἔλεγεν λόγους τούτους, ἀνάγκη ἦν τοῦτο πάσχειν τὸν ἀκροώμενον αὐτῶν, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτὸν παθεῖν ἠβούλετο. o) Simplicius præf. ad comment. in Enchirid. Καὶ ὅστις ὑπὸ τούτων μὴ πάσχῃ τῶν λόγων, ὑπὸ μόνων ἂν τῶν ἐν ᾅδου δικαστηρίων ἐπευθυνθείη. Dixi hac de re in oratione de Eloquentia Epicteti, quam habui in Gymnasio Hamburgensi cum Professionem Publicam Eloquentiæ & Philosophiæ Moralis DEO propitio auspicarer 3. Cal. Jul. A. C. 1699. p) Origenes l. 6. contra Celsum sub init. q) Galenus libro de scriptis suis T. 4. Opp. edit. Basileensis p. 376. v. 43. memorat περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας πρὸς Φαβωρῖνον, ὑπὲρ Ἐπικτήτου πρὸς Φαβωρῖνον ἕν. Ab hoc Favorino auditum Epictetum, docet nos Gellius Favorini auditor l. 17. c. 19. r) Spartianus in Adriano c. 16. s) Salmasio ad Simpl. & H. Dodwello de ætate peripli Ponti Evx. pag. 116. t) Themistius Oratione 5. ad Jovinianum Imp. p. 63. edit. Harduini: οὕτω καὶ οἱ πατέρες τῆς σῆς βασιλείας τοὺς προγόνους ταύτης τῆς τύχης (Petav. τέχνης) προσεῖγον, τὸν Ἄρειον ἐκεῖνον ὁ Σεβαστὸς, ὁ Τιβέριος τὸν Θρασύλλον, Τραϊανὸς ὁ μέγας Δίωνα τὸν χρυσοῦν τὴν γλῶτταν, τὸν Ἐπίκτητον τὼ δύο Ἀντωνίνω. Sub Antonino Pio Epictetum etiam refert Syncellus p. 351 u) Svidæ fidem denegat Salma-

Epictetum vivendo attigisse Marci Antonini imperium. Nam ut sæculi ferme spatium inter Neronis & Marci Antonini ætatem intercedens, prætercam, Marcus Junium Rusticum Epicteti discipulum audivit, ex cujus domo Epicteti commentarios utendos sibi concessos refert in parte beneficii. x) De vita Epicteti & morte quæ commentatus fuerat Arrianus, y) hodie non exstant. Quanta exstiterit Philosophi illius admiratio, conjecturam facies vel ex eo, quod Lucianus z) adversus indoctum multos coëmentem libros narrat non defuisse, qui demortui Epicteti lucernam fictilem pretio ter mille drachmarum, sive trecentis scutatis sibi comparavit, perridicule sperans quod ad illam lucubranti sibi, sapientia Epicteti per somnum sese oblatura esset, futuro mox simili admirandi illius senis.

II. Si

Salmasius, Kusterus & Gatakerus ad Antonin. Themistio etiam Jonsius de scriptoribus Hist. Philos. p 243. & Henricus Dodwellus p. 88. & p. 114. diss. de ætate Peripli Ponti Euxini in T. I. Geographorum minorum Clariss. Jo. Hudsonii. Scio in diversa abire Menagium in limine notarum ad Laërtium, & Jo. Harduinum notis ad Themistium, sed cum neuter satisfaciat objectionibus per viros doctos motis, fas erit ab illorum sententia discedere, præcipue cum Themistium fallere potuerit memoria, Svidas fortasse deceptus sit vel ex Themistii loco, vel quod animadvertisset in M. Antonini libris subinde ac dicta Epicteti provocari ut l. IV. c. 41. l. XI. c. 34. & 36. & 37. Ambiguus super Svidæ fide hæsit etiam Lipsius l. I. manuductionis ad Philosophiam Stoicam diss. 19. Ceterum perspicue hallucinatus est vir doctus Mericus Casaubonus, qui in sua M. Antonini editione existimavit, Theosebium, de quo agit Svidas in Ἐπίκτητος, non alium esse quam M. Antoninum Imperatorem. Ut enim alia argumenta, quæ huic opponi opinioni possunt, in præsenti omittam, rem plane conficiunt excerpta Photii ex vita Isidori scripta à Damascio p. 551. 552. edit. Hœschelii, ex qua Svidas integr. locum depromsit, & ex qua constat fuisse quendam Philosophum Theosebii nomine Isidori æqualem, Marco autem Antonino longe juniorem, & Platonis præcipue studiosum, quamquam Epictetea etiam dogmata imbutum & præ se ferentem. x) M. Antoninus l. 1. c. 7. Παρὰ Ῥουστίκου, τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν οἴκοθεν μετέδωκεν. Epicteti ut jam defuncti meminit præter Antoninum l. 7. c. 19. etiam Gellius l. 2. c. 18. l. 17. c. 19. quamvis *Venerandum senem* vocat l. 1. c. 2. quod facit etiam Lucianus, itidem de mortuo Epicteto agens in loco mox afferendo. y) Incertum an singulari opere, ut putat Vir Cl. Henricus Dodwellus: an in dissertationum Epictetearum libris deperditis, de quibus dicetur paulo post. En Simplicii verba præf. commentar. in Enchirid. περὶ μὲν τοῦ βίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς Ἀῤῥιανὸς γέγραφεν, ὁ τὰς Ἐπικτήτου διατριβὰς ἐν πολυστίχοις διατάξας βιβλίοις. z) Lucianus T. 2. p. 386. καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις καὶ ἔτι ἐστιν, οἶμαι, ὃς τὸν Ἐπικτήτου λύχνον τοῦ Στωϊκοῦ κεραμεοῦν ὄντα τρισχιλίων δραχμῶν ἐπρίατο. ἤλπιζε γάρ, οἶμαι, κἀκεῖνος εἰ τῶν νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγινώσκοι, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄναρ ἐπιστήσεσθαι καὶ ὅμοιος ἔσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι.

II. Si Svidam audimus, multa ab Epicteto scripta sunt. Perinde, ni fallor, atque à Pythagora & Socrate. Nam & ex illorum dissertationibus multa litteris consignavere discipuli: licet ab ipsis Magistris nulla fere scripta fuisse relicta editaque in vulgus, præstantissimi quique auctores consentiunt. Nihil quidem celebrius est *Enchridio* sive *manuali* a) Epicteti, quo Aphorismi præcipui doctrinæ Stoicæ moralis, velut πρόχειρα βοηθήματα b) animo & memoria inscribenda continentur. Sed & hoc Simplicius c) testatur ex Epicteti dogmatibus collectum fuisse ab Arriano, præfixa illi Epistola dedicatoria ad Messalinum d) quæ jam diu est quod intercidit.

a) Simplicius præf. Ἐγχειρίδιον δὲ αὐτὸ ἐπιγέγραπται, διὰ τὸ πρόχειρον ἀεὶ αὐτὸ δεῖν καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῖς βουλομένοις εὖ ζῆν. Καὶ γὰρ τὸ στρατιωκὸν ἐγχειρίδιον ξίφος ἐστὶ, πρόχειρον ἀεὶ τοῖς χρωμένοις ὀφεῖλον εἶναι. (Ita Erasmus libellum Christiana præcepta complexum inscripsit enchiridion militis Christiani.) Addam & hæc Eustathii ad Odysseæ ω. p. 833. Ἐγχειρίδιον οὐ μόνον τὸ ξιφίδιον καὶ τὸ μαχαίριον, ἀλλ᾽ ὡς ὁ Ἀθήναιος δηλοῖ, καὶ τὸ τῆς θαλασσίας κώπης κράτημα. Etiam pro sudario sive orario, quod manibus tenetur, vocabulum ἐγχειρίδιον occurrit in vita S. Stephani Junioris T. 1. Analect. Græc. p. 510. 520. & apud alios, quorum loca notavit Cangius in glossario.

b) Vide Gatakerum ad M. Antonini lib. 3. c. 13.

c) Simplicius præf. Τὸ δὲ βιβλίον τοῦτο τὸ Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον ἐπιγεγραμμένον καὶ τοῦτο αὐτὸς συνέταξεν ὁ Ἀρριανὸς, τὰ καιριώτατα καὶ ἀναγκαιότατα ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ κινητικώτατα τῶν ψυχῶν ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν Ἐπικτήτου λόγων, ὡς αὐτὸς ἐν τῇ πρὸς Μασσαληνὸν Ἐπιστολῇ ἔγραψεν ὁ Ἀρριανὸς, ᾧ καὶ τὸ σύνταγμα προσεφώνησεν, ὡς ἑαυτῷ μὲν φιλτάτῳ, μάλιστα δὲ τὸν Ἐπίκτητον τεθαυμακότι. Addit Simplicius, quod lectio utriusque operis verum esse testatur, pleraque enchiridii capita iisdem verbis occurrere sparsim in dissertationibus ejusdem Arriani Epictetis: Τὰ δὲ αὐτὰ σχεδὸν καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν ὀνομάτων σποράδην ἐν τοῖς Ἀρριανοῦ περὶ τῶν Ἐπικτήτου διατριβῶν γραφομένοις εὑρίσκεται. d) Salmasio videtur hic esse Valerius Messalinus qui COS. fuit cum M. Valerio Largo A. U. C. 900. Antonini Pii 10. Porro Epicteti enchiridion hoc tristicho commendatur lib. 1. Anthologiæ p. 170.

Μῆτιν Ἐπικτήτοιο τεῷ ἐνὶ κάτθεο θυμῷ
Ὄφρα κεν εἰσαφίκοιο καὶ οὐρανίους κενεῶνας
Ψυχὴν ὑψικέλευθον ἐλαφρίζειν ἀπὸ γαίης.

Ad idem respicit Procopius Epist. 45. Μέμνησο τοίνυν ὡς Ἐπικτήτῳ δοκεῖ ὡς ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οὗ ἂν θέλῃ ὁ ποιητής. Vide Enchiridion c. 23.

In Stobæi Florilegio frequenter laudatur Epicteti Enchiridion, licet ex illo producta loca quædam vel plane non leguntur in libello, qualis hodie exstat & qualis à Simplicio exponitur, vel aliter scripta habentur. Unde Salmasio aliquando in mentem venit suspicari, duas editiones enchiridii diversas ab Arriano factas esse, quarum in aliam Simplicius, in aliam Stobæus inciderit. Ut cunque ista se habent, editiones & interpretationes libelli eximii sunt propemodum innumerabiles, ex quibus hæ mihi innotuerunt:

III. *Editiones Enchiridii Epicteti latinæ.*

Angeli Politiani versio seorsim excusa Argent. 1520. 4. & in ejus operibus junctim editis ab Aldo Venetiis, Parisiis ab Ascensio A. 1519. fol. & à Gryphio Lugduni 1537. 8. Tomo secundo p. 195.

Editiones Enchiridii Epicteti Græcæ.

Ex *Jacobi Tusani* castigatione Parif. 1552. 4. Hac priorem *Gregorii Haloandri* editionem memorat Vincentius Obsopœus notis in Anthologiam lib. 1. p. 70. & lib. 3. sub extrem. Ἐγχειρίδιον, inquit, *plenum energiæ paucis ab hinc annis à Gregorio Haloandro felicis memoriæ Græce, tandem cum apud Noricos ageret, editum, quem haut dubiè Venetiis cum magna juris civilis jactura Italica sorbitio perdidit & exstinxit. Pro! nefandum flagitium, & tibi, o Venetiæ, perpetuo pudendum, quod tantum virum tam crudeliter devoraveris.*

Editiones Enchiridii Epicteti Græco-latinæ.

Cum explanatione *Thomæ Naogeorgii.* Argent. 1554. 8.

Antwerpiæ A. 1578. ap. Plantinum.

A. 1634. Lugd. Bat. ex officina Jo. Maire; cum notis Jo. Dan. Snecani, forma minore. Hæc editio frequentissime repetita est in Belgio & Germania, habens additam tabulam Cebetis & narrationem Eris Pamphylii ex decimo Platonis de Rep. & Hipparchi Pythagoræi fragmentum ex Stobæi serm. 106. Notas ex Wolfio fere universas transscriptas monet Mericus Casaubonus ad Epictetum, p. 71. easdemque castigat p. 15. & 45. ad Antoninum. Isaacus Vossius in Epist. ad Salma-

sium

fium 23. Jan. 1634. *Prodiit aliquando Epictetus apud Lamerium cum notulis ejus in quem morientis Scaligeri anima transmigrasse jactatur. Certe ne Scaliger tale quid unquam somniaverit, ac hic ibi scripsit. Nihil praestitit, quod non è trivio possint Magistelli. Unus tantum est locus, cujus vulgatam sollicitat lectionem,* c. XVII. Καὶ ἐχ ὄτως ἐςὶν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ σὲ ταραχθῆναι. Non ita ei bene est, ut tuarum perturbationum ille habeat potestatem. *Ille legit* ἔςω *vel* εἴη, *cum vulgata lectio Crotone sanior sit.*

Parif. 1653. cum notis Grammaticis & versione latina Wolfii accuratius & fidelius examinata, ut promittit titulus, sed ut res loquitur, depravata. Vide Merici Casauboni notas p. 77. edit. Lond.

IV. *Editiones cum commentario Simplicii.*

Graece Venet. 1528. 4. quae editio cum MS. codice optimae notae à viro docto collata exstat in Bibl. Joannea Hamburgensi. *Latine* ex Versione *Angeli Caninii* Venet. fol. 1546. & ex versione Hieron. Wolfii Basil. 1560. 8. *Graece & latine* cum commentario Simplicii latine tantum addito ex versione Hieron. Wolfii, & Arriani libris IV. Graece & latine cum ejusdem Wolfii interpretatione. Colon. 1595. 8. ex officina Birckmanniana. Graece & latine Enchridion pariter Simpliciique commentarrius emendatior ex codice Francisci Nansii, cum Wolfii interpretatione editus est Lugd. Bat. 1640. 4. curante Dan. Heinsio. Huic editioni deinde inchoatus Salmasii in Simplicium commentarius subjunctus à Typographo fuit, unde illa editio modo Salmasiana modo Heinsiana ab eruditis viris appellatur. Graece & latinè editio Simplicii Heinsiana recusa Lond. 1670. 8. Salmasius à Stephano Joanne Stephanio acceperat Simplicium Meursii manu ad MStum codicem diligenter emendatum, ut ex ejus epistola ad Vossium docet Colomesius p. 193. Galliae Orientalis. *Haeschelius* quoque meliorem dare Simplicium fuit molitus, teste Andrea Schotto lib. 2. Obs. Humanar. c. 9. ut omittam *Gesnerum*, qui in Bibl. cum memorasset editionem Venetam Anni 1528. (perperam in Gesnero & ejus epitomatoribus excusum est A. 1538.) addit: *Sed multa in illa editione corrupta sunt & non pauca desiderantur, quae ego Bononiae & Venetiis ad Politiani & alterius cujusdam docti exemplaria castigavi & explevi in meo codice, qui fortassis aliquando committetur prelo.* *Anglice* Epicteti Enchiridion cum Simplicii commentariis vertit V. C. Georg. Stanhope. Lond. 1704. 8.

V. *Edi-*

V. *Editiones cum subjunctis libris Epictetearum dissertationum Arriani.*

Græce Venet. 1535. 8. ex Bibl. Georgii à Silva Episcopi Vaurensis.

Latine ex versione *Hieron. Wolfii* Basil. 1560. 8.

In Pandectis Brandenburgicis legas Arriani dissertationes Epicteteas latine translatas à Barthol. Facio & Angelo Politiano. Sed error est, inde ortus, quod Politianus Enchiridion, Facius Arriani libros de rebus Alexandri latine vertit.

Græce & latine cum notis *Jacobi Schegkii* Medici & Philosophi Tubingensis, licet in Enchridio ipso servata est Politiani versio Basil. 1554. 4. Salmanticæ 1555. 8. Lugd. 1600. 1660. 8.

Cum interpretatione & notis *Hieron. Wolfii* Genev. 1595. 8. apud Eustachium Vignon. & Coloniæ eodem anno & forma, tum Cantabrig. 1655. 8. Lond. 1670. 8.

Gallice ex versione Joannis de S. Francisco Paris. 1630. 8.

Isaacus Casaubonus Epist. 9. ad Thuanum scripta Genevæ 6. Cal. Nov. 1593. *Est in manibus etiam Arriani Epictetus, liber ut nosti aureolus, quem Jacobus Schegkius magni apud suos nominis homo sic latinum fecit, quasi jurasset omnia non vertere sed pervertere.* Epistola 13. ad Rich. Thomsonum data ibid. Calend. Maji 1594. *Ego nunc Arriani dissertationes publice expono, cujus aurei libri neque Schegkius neque Wolfius umbram viderunt. O Philosophum! o dignum excellenti tuo ingenio campum, quare si me audis, rape mihi banc palmam dum adhuc in medio est posita &c.* Vide eundem Epist. 21. 23. &c. Andreas Schottus lib. 5. Obs. Humanar. c. 22. insignem trajectionem indicans & hiatum lib. 3. c. 26. Arriani explens, testatur se adjutum Regis Christianissimi membranis, *quas inspexit diligenter in sua interpretatione religiosus vir Nicolaus, Nicolai Gullonii, Regii Professoris F. & cum Alberto Miræo V. C. communicavit.* Posui & ipse nonnihil temporis in elegantissimo hoc opere castigando & illustrando, Salmasii quoque emendationes quasdam & alius viri docti collationes nactus Itaque spero me longe meliores Arriani pariter libros redditurum & Epicteti enchiridion locis quibusdam illustraturum esse, sive in nova quod malim Aniani editione, sive in lectionibus ad Arrianum Epicteteis.

VI. *Edi-*

VI. *Editiones cum Paraphrasi Græca Christiani scriptoris.*

Londini A. 1659. 8. Mericus Casaubonus Epicteti enchiridion Græce & latine vulgavit cum notis suis pereruditis & Wolfii Versione: Subjuncta Paraphrasi Græca eousque inedita, auctore Christiano aliquo asceta quinti ut videtur à CHRISTO nato sæculi. Idem Casaubonus paraphrasi huic versionem latinam & notas addidit, & Cebetis tabulam Græco-latinam adnexuit. In paraphrasi miror à Christiano homine omissum caput 44. quo Epictetus suadet jusjurandum recusandum, si fieri potest, omnino, sin minus, saltem quantum fieri potest.

A. 1670. Lugduni Batav. 8. Abraham Berkelius Græce & latine edidit Enchiridion cum Wolfii versione & notis integris tum ejusdem Wolfii, tum Merici Casauboni, suisque & selectis Snecani. Paraphrasin Enchiridii cum ejusdem Casauboni versione & notis, tabulam Cebetis cum versione Wolfii & notis Variorum: Commentitiam *altercationem* d) sive interrogationes Hadriani Imp. & responsiones & *Epicteti* græce latine, disputationem Pipini cum Albino latine, *Nicarii* interrogationes & responsiones, *Carphilidis* item, & responsa virorum sapientum Alexandro reddita Græce & latine.

A. 1683. Delphis Batavor. 8. repetita editio Berkeliana augmenti loco exhibet Jacobi Gronovii notas sive castigationes ad Paraphrasin Græcam Enchiridii, ex codice MS. Mediceo.

Eodem Anno 1683. Amstelodami 8. Nicolaus Blancardus enchiridion & paraphrasin cum versionibus notisque Wolfii & Merici Casauboni & suis animadversionibus perpaucis prelo subjecit, adjunctis sententiis & dictis Epicteti collectis ex Stobæo, Gellio, & M. Antonino. In eodem volumine habetur Politiani versio Enchiridii, dicata Laurentio Medices & Apologia Epicteti ad Bartholomæum Scalam. Tum Arriani Tactica, Peripli & de Venatione liber, de quibus infra suo loco.

A. 1700. Paris. 12. Gallice Enchiridion & Paraphrasin Græcam vertit Michael Mourgues Soc. JEsu.

Non prætereundum etiam, quod Epicteti Enchiridion à *S. Nilo monacho* contractum & ad sensus Christianos interpolatum sed ab illo quod Mericus Casaubonus edidit multis locis diversum, Græce & lati-

d) De Gallica versione hujus scripti à Jo. Cortasio Paris. 1558. 8. edita vide Verdierii Bibl. Gallicam p. 682. seq.

latine editum est inter varia Nili opuscula à Josepho Maria Suaresio Romæ 1673. fol. latine à B. Theoph. Spicelio post tractatum de pio litterati hominis secessu: Gallice à *Michaele Mourgues*, ut paulo post dicam.

VII. *Arabica editio Epicteti nulla.*

Falluntur Joannes Hallervordus in Bibliotheca Curiosa p. 56. & Martinus Lipenius in Bibl. Philosophica p. 442. affirmantes Enchiridion Epicteti Arabice editum esse ex Bibliotheca Jo. Elichmanni. Nam Cebetis tabulam & aurea Pythagoræ Carmina, non Enchiridion Epicteti ex Bibliotheca Elichmanniana Arabice edidit Salmasius Lugd. Bat. 1640. 8.

VIII. *Versiones Enchiridii Gallicæ, Hispanicæ, Anglicæ, Italicæ, Belgicæ, Germanicæ.*

Gallice per *Antonium du Moulin*, Lugd, 1544. 16.

1. Interprete *Joanne de S. Francisco*: les Propos d'Epictete recueillis par Arrian &c. Paris. 1630. 8.

2. Interprete *Guilelmo du Vair*, parte quarta opusculorum, post alias editiones vulgatorum Rothomagi A. 1636. 8. Laudat hanc versionem Mericus Casaubonus in notis p. 68. 70. 81. seq.

3. Interprete *Ægidio Boileavio* qui vitam Epicteti eleganter scriptam præfixit, Cebetisque tabulam subjunxit. Rothomagi 1667. quæ tertia est editio. Vide librum Bælii cui titulus: reponse aux questions d'un Provincial. tom. 1. p. 129. seq.

4. Cum observationibus moralibus & Christianis auctore *Coquelino* Academiæ Paris. Cancellario Paris. 1688. 12.

5. Ex versione Abbatis *Bellegardei*, una cum Altercatione Adriani & Epicteti, ac Cebetis tabula Gallice reddita, sub titulo: les *Caracteres d' Epictete*. Trivultii 1700. 12.

6. Enchiridion Gallice vertit & per singula capita doctrinam moralem Stoicam & Christianam inter se contulit additis observationibus *Michael Mourgues* Soc. JEsu sub titulo *Parallele de la* e) *Morale Chretienne avec celle des anciens Philosophes*. Paris. 1702. 12. Paraphrasin Christiani scriptoris, cujus illa solum loca retulit quibus ab Epicteti verbis auctor

e) Vide si placet Memorias Trivultinas de Artibus & scientiis A. 1704. I. p. 92. seq.

auctor recedit, putat esse factam in usum Anachoretarum, (qui vocati sunt Hesychastæ) f) ante annos ad minimum mille & ducentos.

Hispanice Franciscus de Quevedo tom. 2. Opp. p. 518. seq. enchiridion elegantissima Metaphrasi poetica expressit.

Anglice Enchiridion cum Simplicii commentario, per G. Stanhope, præmissa vita Epicteti ex Gallico Ægidii Boileau. Lond. 1700. 8. edit. 2.

Germanice cum Cebete, Agapeto &c. Cothenis 1620. 8.

Danice per Brigittam Tott. Hafniæ 1661. 12.

Belgice, Lugd. Bat. 1617. forma minore, cum Cebetis tabula.

IX. *Editiones promissæ.*

David Hœschelius ad Jungermannum 7. Cal. Sept. 1608. *Animus erat dare Epicteta, Enchiridio cum tribus MSS. codicibus, Simplicio cum duobus collatis, emendata hinc inde ab ipsomet Wolfio, interpretatione notisque auctioribus. Sed idem cogitare* Heinsium *ex D. Bongarsii litteris intellexi, ut iam totus hæream. Exspecto tamen responsum, si dignabitur dare, illustris Scaligeri.*

Idem Joanni Meursio 5. Kal. Nov. 1614. *Salutem plurimam adscribo etiam Clarissimo Domino Heinsio, cui ex litteris Fed. Morelli Professoris Regii hæc ad me, ni molestum, significa, & quidem ipsa ejus verba:* Audio etiam penes Dan. Heinsium Clarissimum Doctissimumque virum esse MS. Epictetum, qui Josephi Scaligeri τῦ μακαρίτυ fuerat, emendatiorem amplioremque. Ego humanitate illius viri cum singulari eruditione juncta plane perspecta, non dubito, quin tibi publico bono peculium istud conferat vel ultro. *Hæc ille, qui etiam ad Arrianum nonnullas emendationes sponte misit.* Claudius Salmasius præf. ad Simplicium: Ipsum Epicteti Enchiridion, quod „ semper nobis in deliciis fuit, cum scriptis Codd. comparavimus, & vi- „ ginti aliquot locos in tantulo opere nondum intellectos ceteris inter- „ pretibus explicavimus, multosque alios parum hactenus explicatos „ elucidavimus.

X. *De Epicteti dictis, quæ in Arriani quatuor libris & in Enchiridio non leguntur.*

Gellius lib. 1. cap. 2. ex libro primo Epicteti dissertationum digestarum ab Arriano profert locum, qui iisdem verbis legitur in Arriani lib. 2. c. 19. unde recentiores Gellii editiones pro primo secundum reponunt, jubente id Lipsio lib. 2. cap. 3. elector. Sed & idem Gellius lib. 17. cap. 19. libros Arriani de Epicteti dissertationibus memorat & ex

f) De Hesychastis illis Cangius in glossario Græco.

iis quædam profert, quæ in Arriani opere, quale super est, frustra quæsiveris. Et l. 19. c. 1. laudat librum Epicteti Philosophi quintum Διαλέξεων, quas ab Arriano digestas congruere scriptis Zenonis & Chrysippi non dubitat. Neque ῥῆσις bene longa quam ibidem profert Gellius, in Arriani quatuor libris qui exstant legitur. Itaque quintus Arriani liber intercidisse videtur Gatakero ad Antonini l. 8. c. 49. Salmasio, aliisque, recte sane, cum Photius cod. 58. testetur ab Arriano scriptos libros octo Epicteti Διατριβῶν, & ejusdem ὁμιλιῶν libros duodecim. In Stobæo, qui subinde Arrianum laudat, sæpius Epictetum, multa leguntur Epicteti dicta quæ in Arriani libris editis frustra quæras. Forte etiam aliis collectionibus dictorum Epicteti usus est, certe *Rufum* ex dictis Epicteti de amicitia allegat serm. 19. 20. & 106. Musoniumne Rufum? quem Stoicorum placita sectatum scribit Tacitus l. 3. Hist. c. 81. Epictetea ὑπομνήματα *Junio Rustico* auctore collecta legisse se testatur Marcus Antoninus, ut supra ex ejus l. 1. c. 7. monui. Celeberrimum tamen & pluribus lectum fuit opus Arriani, quod laudat etiam Arnobius in extremo libri 2. *Cum de animarum agitur salute ac de respectu nostri, aliquid & sine ratione faciendum est, ut Epictetum dixisse approbat Arrianus.* In Bibl. Imperatoris MStæ exstant sententiæ Democriti, Epicteti & aliorum veterum Philosophorum γνῶμαι κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν Δημοκρίτου καὶ Ἐπικτήτου καὶ ἑτέρων σοφῶν. Vide Nesselium parte 3. p. 41. Sententias CXVI. Epicteti Philosophi eximii & *viri* (ut habet titulus) *prorsus boni*, è Joannis Stobæi, Antonii & Maximi collectaneis excerpsit & seorsim latine edidit *Henricus Ernstius* Hafniæ 1629. 12. Summam Philosophiæ Epicteteæ duobus verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου *sustine & abstine* circumscribit Gellius l. 17. c. 19. Porro Epicurum Philosophum Laertius l. 10. c. 6. testatur ab Epicteto dictum κιναιδολόγον, & pluribus conviciis laceratum, quorum cum aliquammulta in Arriani libris occurrant, illud tamen κιναιδολόγου non exstat. Epicteti *Epistolas* Græcas cum expositione Simplicii in Bibl. Medicea occurrere affirmavit Gesnerus. Idem post ipsum tradunt Epitomatores, & Jacobus Gaddius parum accuratus scriptor tom. 1. de scriptoribus non Ecclesiasticis p. 168. Nemo tamen fuit hactenus qui Epistolas illas in lucem proferret, neque memorantur in Catalogo Bibl. Mediceæ vel qualem vulgavit H. Ernstius ex titulis pluteorum utcunque compositum, vel qualem majore aliquantum studio concinnavit adhuc ineditum Wilhelmus Langius Danus. In notis Menagii ad Laërtium l. X. sect. 7. legas Epictetum ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐν Μυτιλήνῃ φιλοσόφους ἐπιστολῇ citari à Sexto Empirico in libris contra Mathematicos. Sed Epicteti nomen ibi male excusum est pro Epicuro.

CAPUT

CAPUT VIII.

DE FLAVIO ARRIANO.

Arriani ætas & vita, atque alii novem hoc nomine. 1. *Ejus scriptorum editorum & perditorum Catalogus, illorumque quæ exstant editiones, cum variis observationibus, per numeros septendecim.* 2.

I.

EPicteto non incommode jungetur discipulus a) ejus celeberrimus, FLAVIUS b) ARRIANUS, c) Nicomedien-

a) Ἀρριανὸς εἷς ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου Phot. cod. 58.

b) Flavii prænomen ei tribuitur in Dionis loco infra adducendo.

c) Alii ab hoc, & ante nostrum fuere 1) *Arrianus* cujus librum de meteoris memorat Joannes Philoponus in Aristotelis Meteorologica: Ἀῤῥιανὸς δὲ ἐν τῷ περὶ μετεώρων ὡς Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος ἰσχυρίζεται, εἴκοσι καὶ πέντε μυριάδας σταδίων ἔχειν τὴν περίμετρον τοῦ μεγίστου τῆς γῆς κύκλου. Idem fuit auctor libelli quo probavit *Cometas* nihil neque boni neque mali portendere, teste Agatharchide Cnidio apud Photium cod. 150. p. 549. edit. Hoeschelii. Ut adeo falsus sit Possetinus, qui eum Arriano nostro Nicomediensi adscribit in Bibl. selecta parte 2. p. 356. 2) *Arrianus* Ἐποποιὸς cujus Mataphrasin græcam Georgicon Virgilii, libros XXIV. Alexandreidos & Poëmata in Regem Attalum Pergamenum laudat Svidas. Hujus & nostri scripta confundit Jo. Meursius in Bibl. Græca. Liber primus Ἡρακλείας Arriani allegatur ab Athenæo lib. 3. p. 82. sed legendum Rhiani, ut constat è Svida Ῥιανὸς & Etymologico M. in ἀσέλληνα Ita apud eundem Athenæum l. XI. p. 499. Rhiani laudantur Epigrammata, etsi & ibi codices quidam habent Arriani, uti etiam apud Svetonium in Tiberio c. 70. & Eustathium ad Dionysium 414. & 525. 3) *Cælius Arrianus Medicus*, qui ab aliis dicitur Coelius Aurelianus, Galeno antiquior, de quo dictum à me est in Bibl. lat. 4) *Arrianus Maturius* Altinatium præstantissimus, de quo Plinius l. 3 Epist. 2. & ad quem aliquot ejus exstant Epistolæ. Hunc eundem cum nostro perperam statuunt Gvil. Stuckius ad periplum Ponti Euxini & G. J. Vossius lib. 2. Hist. Græc. c. 11. confutati à Tillemontio T. 2. Hist. Imperator. p. 474. & Dodwello in diss. de auctore Peripli Ponti Euxini. Post nostrum floruerunt 5) *Arrianus Grammaticus*, quem consabulantem inducit Athenæus l. 3. dipnosophist. p. 113. 6) *Arrianus JCtus*, sub Alex. Severo clarus, cujus in Pandectis mentio. 7) *Arrianus Seberus* præfectus ærario, sub Antonio Pio, auctor librorum de edictis. 8) *Arrianus* Cos. sub Gordiano Imp. A. U. C. 995. idem forte qui græce scripsit de Imperatoribus Maximino juniore, Gordianis, Maximo Albino, in quo-

mediensis d) Bithynus, qui propter eruditionem Atheniensi & Romana civitate e) donatus, dignitatibusque auctus est. Adriano Cæsari admiratori Epicteti charus, ab eo præfectus provinciæ armatæ, Cappadociæ f) & Xenophontis prisci non minus industria rerum gerendarum quam studio sapientiæ, scriptis & nomine ipso g) æmulus bellavit contra Alanos & Massagetas, evectus etiam ad honores urbis Senatorios

quorum vitis ejus meminit Julius Capitolinus, nisi pro *Arriano* legendum *Arabianus* ut apud Livium XXVII. 6. pro C. & L. Arriano, *Aremnium* legunt libri meliores. 9) *Arrianus* consularis Liguriæ sub Honorio Imp. memoratus in codice Theodos.

d) Eusebius in Chron. Olympiade 231. *Arrianus Philosophus Nicomediensis agnoscitur* Svidas: Ἀρριανὸς Νικομηδεὺς φιλόσοφος ἐπικτήτειος. In Patriæ itaque honorem Bithynica scripsisse notat Photius cod. 93. & 58.

e) Lucianus in Pseudomante T. 1. p. 747. Καὶ Ἀρριανὸς γὰρ ὁ τοῦ Ἐπικτήτου μαθητὴς ἀνὴρ Ῥωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ παιδείᾳ παρ᾽ ὅλον τὸν βίον συγγενόμενος. En Romanum Arrianum, non patria sed jure civitatis, perinde ut libro de venatione c. 1. Atheniensem se innuit (itidem non à loco nativitatis, sed civitate) affirmans Xenophonti Atheniensi se esse ὁμώνυμον καὶ πόλεως τῆς αὐτῆς. Quod vero propter eruditionem hoc illi jus una cum dignitatibus contigerit, Dodwellus observat ex his Arriani verbis lib. 1. expedit. Alexandri p. 26. edit. Gronov. quæ secus intellexere Arriani interpretes Gronovius ac Vulcanius: ἐμοὶ πατρίς τε καὶ γένος καὶ ἀρχαὶ οἵ δε οἱ λόγοι εἰσί τε καὶ ἀπὸ νέου ἔτι ἐγένοντο.

f) Dio in rebus Hadriani Imp. lib. 69. pag. 794. *Confecto ad hunc modum bello Judaico* (à Barcocheba concito) *bellum Alanorum* (hi sunt Massagetæ) *Pharasmanes movit, Mediamque vexata Armenia atque Cappadocia vastavit. Post Alani, partim adducti Vologesi muneribus, partim* Φλάβιον Ἀρριανὸν τὸν τῆς Καππαδοκίας ἄρχοντα φοβηθέντες *timore Flavii Arriani qui Cappadociæ præerat quieverunt.*

g) Νέος Ξενοφῶν dicitur Arrianus noster Photio & Svidæ, & Arrianus ipse se homonymum Xenophonti & Xenophontem vocare non dubitat c. 1. & 17. libri de venatione, qui in MSS. Xenophonti inscribitur, & propterea diu neglectus jacuit quod in eum qui inciderent putarent, se non librum tunc adhuc ineditum Xenophontis junioris, sed pridem editum prisci Xenophontis de venatione librum videre. Stylo etiam μιμητὴς ἀληθῶς Ξενοφῶντος fuit Arrianus, ut agnoscit Photius cod. 58. quod de quibusdam scriptis ejus non de omnibus intelligendum. In argumentis præterea librorum Xenophontem imitatus est, nam ut ille scripsit ἀπομνημονεύματα Socratis, ita hic libros de dissertationibus Epicteti: ut ille libros septem περὶ ἀναβάσεως Κύρου, ita hic libros totidem περὶ ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου: ut ille Ἑλληνικά ita hic Βιθυνικά, Παρθικά, Ἰνδικά, Ἀλανικά &c. ut ille Tactica librumq; de Venatione, ita & Arrianus gloriatus se à teneris cum Socratico illo Xenophonte studiose incubuisse, ἀμφὶ ταυτά (ita scribendum, non ταῦτα) ἀπὸ νέου ἐσπουδακότα, κυνηγέσια, καὶ στρατηγίαν, καὶ σοφίαν. Pariter enim ut ille ita & hic strenue functus est officio ducis bellici. Conf. Dodwelli diss. de ætate Peripli Euxinii §. 6. p. 112. seq.

rios ipsumque consulatum h) & in patria sacerdotio Cereris & Proserpinæ i) functus. Attigit tempora Pii & Marci Antoninorum, k) relictis post se variis scriptis, quæ secundum ordinem temporis quo elaborata videntur, maxime ex sententia Chronologi nostra ætate Clarissimi Henrici Dodwelli l) recensebo, ita ut illis quæ interciderunt præfixum videas asteriscum: interim dolebis mecum præter tot Arriani monumenta periisse etiam hujus Philosophi vitam, quam à Dione Cassio compositam fuisse Svidas m) auctor est.

II. 1. ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ βιβλία ὀκτώ. *Dissertationum Epicteti libri* * *octo*, memorati Photio cod. 58. Hi sunt, ni fallor, *libri de Epicteti dissertationibus*, quos ab Arriano compositos affirmat Gellius lib. 1. c. 2. lib. 17. c. 19. Epicteti librum vocat Augustinus IX. 4. de Civitate Dei, Ἐπικτήτου λόγους ipse Arrianus, & paulo post ὑπομνήματα in præfatione ad Lucium Gellium. Persvadeo enim mihi ex his octo libris διατριβῶν superesse hodie primores quatuor, de quorum editionibus atque interpretibus dixi capite superiore.

2. * ὉΜΙΛΙΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ βιβλία δώδεκα, *Familiarium* n) *Epicteti sermonum libri duodecim.* Hi ut existimo, à Gellio lib. 19. cap. 1. vocantur διαλέξεων libri, ubi ex quinto nonnulla græce producit. Ex homilia Arriani protreptica quædam proferuntur apud Stobæum sermone 95. pag. 521. qui alibi passim multa ex Arriani Epicteteis profert, quorum

h) Photius cod. 58. Διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπίσημον ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. Svidas: καὶ ἀξιωμάτων μεταλαβὼν καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ὑπατεῦσαι, κατά φησιν Ἑλικώνιος, διὰ τὴν τῆς παιδείας δεξιότητα. Heliconium hunc Byzantium Sophistam Christianum Svidas alibi testatur Chronicon contexuisse libris decem ab Adamo usque ad tempora magni Theodosii. Arriani Consulis mentio apud Galenum XI. 12. de usu partium T. 1. edit. Basil. p. 492.

i) Photius cod. 93. ex Arriani ipsius Bithynicis: ἐν αὐτῇ τε (Νικομηδείᾳ) γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι, καὶ ἱερέα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνακεῖσθαι φησὶ, χρηματίσαι.

k) Idem Photius c. 58. κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου τοῦ πίου καὶ Μάρκου τοῦ Ἀντωνίνου ἐγνωρίζετο. Idem traditum Svidæ in Ἀῤῥιανός.

l) In laudata diss. de ætate peripli maris Euxini, T. 1. Geographorum Græcorum minorum Viri Clariss. Jo. Hudsoni.

m) Svidas in Δίων.

n) Ita malim reddere, quam cum Tillemontio T. 2. Historiæ Imperatorum p. 473. harangues sive Orationes.

quorum pleraque in quatuor quos habemus dissertationum Epicteti libris non exstant. Sed de his jam in Epicteto lectorem monui.

3. * ΠΕΡῚ ΤΟΥ͂ ΒΊΟΥ ΤΟΥ͂ ἘΠΙΚΤΉΤΟΥ ΚΑῚ ΤΗ͂Σ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΤΕΛΕΥΤΗ͂Σ. *De vita & morte Epicteti.* Memorat Simplicius præfat. ad Enchiridion: περὶ μὲν τοῦ βίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς Ἀρριανὸς γέγραφεν ὁ τὰς Ἐπικτήτου διατριβὰς ἐν πολυστίχοις διατάξας βιβλίοις. Idem innuit Lucianus in pseudomante, tom. 1. p. 747. Quanquam professus jam supra sum non penitus esse exploratum, de magistri sui vita & morte singularem librum Arrianus composuerit, ut opinati sunt Jonsius, Tillemontius, Dodwellus: an id argumentum adtexuerit libris dissertationum, familiariumve Epicteti sermonum, quod utrumque opus communi διατριβῶν nomine complecti Simplicius videtur.

4. ἘΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ἘΠΙΚΤΗΤΟΥ *Manualis libellus Philosophiæ Epicteteæ* cum * præfatione ad Messalinum, quæ intercidit. Vide supra in Epicteto.

5. * ΠΑΡΘΙΚΑ ἐν βιβλίοις ιζ. *De Romanorum bellis & rebus à Trajano feliciter gestis adversus Parthos libri XVII.* Vide Photium cod. 58. Svidam in γνῶσις. Stephanum Byz. in Γάζακα ubi quintum & in Ἄτραι ubi septimum decimum hujus operis librum laudat.

6. * ΤΙΛΛΙΒΟΡΟΥ ΒΙΟΣ. *Vita Tillibori* latronis Asiæ celeberrimi. Meminit Lucianus in Psevdomante. tom. 1. p. 747.

7. ἹΣΤΟΡΙΩ͂Ν ἈΝΑΒΆΣΕΩΣ ἈΛΕΞΆΝΔΡΟΥ βιβλία ζ. *De expeditione Alexandri libri VII.* Attice o) scripti ad imitationem Xenophontis cujus exstant totidem libri περὶ ἀναβάσεως Κύρου. Svidas in Πίνδαρος laudat Arrianum ἐν πρώτῃ ἀναβάσει Ἀλεξάνδρου. Arrianus ipse lib. 7. p. 276. edit. Gronov. ταῦτα ἐγὼ ἀνέγραψα, ὅτι καὶ ὑπὲρ Καλάνου ἔχρην εἰπεῖν ἐν τῇ περὶ Ἀλεξάνδρου ξυγγραφῇ. Photio cod. 91. ubi hoc Arriani opus recenset, inscribuntur τὰ κατ' Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις ἑπτά. Eustathius ad Dionys. v. 976. Καὶ εὕρηται τοιαύτη γραφὴ παρά τε τῷ ἰουλιανῷ καὶ

o) Arrianus ipse in Indicis p. 334. edit. Gronov. πάντα ταῦτα λέλεκταί μοι ἤδη ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ. Ceterum in veneta editione Græca & aliquot MSS. codicibus quos Vir Cl. Jacobus Gronovius evolvit, liber sextus & septimus unum librum constituunt, & Indica de quibus paulo post ago, occupant locum libri septimi. Sed hoc à Facio ac deinceps ab aliis recte est immutatum, licet Indica male habentibus pro libro octavo, cum sit singulare opus. Etiam in MSto Codice uno Mediceo quem reliquis præstantem omnique auro omnibus numis pretiosiorem celebrat idem Gronovius, liber septimus à sexto probe est divisus, utrumque vero excipit liber singularis sub titulo Ἀρριανοῦ Ἰνδική.

καὶ παρὰ Ἀῤῥιανῷ ἢ ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρου. Πολλὰ γὰρ τῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν οὕτω. Idem ad v. 1097. ὡς παρεμφαίνει Ἀῤῥιανὸς ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρου. Palladius de Bragmanibus p. 11. Ἀῤῥιανοῦ μέντοι τοῦ μαθητοῦ τοῦ Φιλοσόφου καὶ δούλου γεγεννημένου δι' εὐφυΐαν ἢ φύσεως εἰς φιλοσοφίαν, ἐν τοῖς καιροῖς Νέρωνος τοῦ βασιλέως τοῦ κολάσαντος τοὺς ἀοιδίμους Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, τοῦτο τὰ κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα ἱστορήσαντος ὁ ἐκεκτήμην πονημάτιον ἀπέστειλα τῇ ἀνδρείᾳ τῆς σῆς καλοκἀγαθίας, ὑποτάξας μου τῷ ὑπομνηματικῷ κ. τ. λ. Eodem Photio judice cap. 92. nemini eorum qui historias optime contexuerunt postponendus est, quale quid, vel amplius etiam ipse de se affirmat Arrianus, dum libro 1. de rebus Alexandri p. 13. non minus se numerari postulat τῶν πρώτων ἐν τῇ φωνῇ ἑλλάδι quam Alexandrum Magnum τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις. Veritatis studiosum præ ceteris commendat Æneas Gazæus in Theophrastro p. 23. & φιλαλήθους cognomentum ei tribui in libris, notat Cœlius Rhodiginus lib. 1. Antiquar. lectionum c. 22.

Græce hoc opus post editionem Venetam Victoris Trinavelli A. 1535. 8. cui præfixa est Jo. Baptistæ Egnatii præfatio, edidit Nicolaus Gerbelius, Basileæ 1539. 8. subjuncta seorsim Barthol. Facii, de qua mox, interpretatione.

Latine vertit *Petrus Paulus Vergerius*, idque de industria inculto sermone, ut à Sigismundo Imperatore intelligi posset, quemadmodum testatur *Bartholomæus Facius* Genuensis, qui eam ut barbaram Germanis incultioribus relinquere se prædicat. Dubito an lucem viderit hæc Vergerii translatio (non minus quam altera *Nicolai Sagundini* Thaddæo Ugoleto Parmensi memorata) quia nec Bibliothecarum scriptores editam memorant, neque illam se usquam reperire potuisse testantur qui Arrianum postea edidere Vulcanius, Blancardus, Gronovius. Quæ vero à Facio Italis politioribus, ut ait, proposita est librorum Arriani translatio, Pisauri 1508. 8. & græco subjecta Basil. 1539. 8. atque iterum separatim excusa Lugduni 1552. 12. pluribus mendis scatet, hiatibus, atque interpolationibus scriptorem deformat, ut ostensum à Vulcanio in sua ad Arrianum præfatione. Itaque hic quem dixi *Bonaventura Vulcanius* Græca editione Gerbeliana cum vetusto codice MS. quam ab H. Stephano acceperat collata, hos Arriani libros emendatius edidit & novam accuratiorem versionem suam adjunxit, Genevæ ex officina H. Stephani A. 1575. fol. Vulcanii ἔκδοσιν *Græcolatinam* recudi curavit *Nicolaus Blancardus*, qui & ipse duobus MSS. codicibus Richeliano & Gandavensi usus est & notas addidit haud plane contemnendas, neque di-

Mm gnas

gnas ut tam inhumane acciperentur à *Jacobo Gronovio* p) in supplementis lacunarum in Ænea Tactico, Dione Cassio & Arriano Lugd. Bat. 1675. 12. p. 160. seq. tanquam aliena & præcipue Vulcanio, Freinshemioque surrepta, ac nullius pretii. Nempe vir clarissimus qui in his supplementis trium vel quatuor locorum Arriani, ex Mediceo MS. vidit rectiorem lectionem, ideo solus sapit, reliqui volitant velut umbræ. Prodiit Blancardi editio Amst. 1668. 8. cui etiam subjectus index Scriptorum ab Arriano laudatorum, qui sunt Androsthenes Callistrati Cretensis, Aristobulus, Aristus, Asclepiades, Callisthenes, Cimon, Ctesias, Eratosthenes, Euripides, Herodotus, Hecatæus, Homerus, Megasthenes, Nearchus, Onesicritus, Ptolemæus Lagi & Xenophon. Ex his Aristobulus, Asclepiades, Callisthenes, Hecatæus Eretriensis, Megasthenes & Ptolemæus Lagi ante Arrianum scripserant de rebus Alexandri Magni, Nearchus & Onesicritus navigationes jussu Alexandri susceptas scriptis tradiderunt, memorati Straboni, Plinio, Curtio, Plutarcho. Ex his Nearchi paraplum ab Indis in Persicum usque sinum, late persequitur in Indicis (de quibus mox) Arrianus, brevius ex Juba Plinius lib. 6. cap. 23. Hist. Nat. Post Blancardum denique idem *Jacobus Gronovius* hos Arriani libros atque Indica ex MS. Perusino & quatuor Codicibus Mediceis emendatos in capita divisit & cum versione Vulcanii MSto Augustano postea usi ex ipsius avtographo recensita & interpolata, suisque animadversionibus edidit Lugd. Bat. 1704. fol. Ac Præfationem quidem & notas viri doctissimi scatere invectivis in Blancardum, Freinshemium & alios viros doctos quoscunque, & magnum aliorum contemtum ac minutiarum vicissim venditationem ac deprædicationem ubique referre, non mirabitur qui alia illius scripta similis farinæ omnia viderit. Ad calcem operis recusa est ipsius Exercitatio de Pallacopa sive fossa ex Euphrate, adversus Is. Vossium.

Gallice hi Arriani libri prodierunt interprete *Claudio Witardo* Paris. 1581. 4. tum Nic. Perroto Ablancourtio ibid. 1646. 8. præter quam editionem in pandectis Brandenburgicis memorantur aliæ tres Anni 1652. 1661. 1665.

Ita-

p) Exstat & ejusdem Gronovii Epistola de Pallacopa amne (de quo Arrianus lib. 7.) ad Jo. Georg. Græviuni Lugd. Bat. 1686. 8. adversus Isaaci Vossii expositionem in appendice observationum ad Melam. Lond. 1646. 4. Nonnulla Arriani loca illustrat etiam præter Curtii interpretes, (Freinshemium præcipue) Palmerius in exercitationibus ad Scriptores Græcos.

Italicam verſionem eorundem librorum vidi in 8.

In Hiſtoria Eccleſiaſtica Socratis lib. 3. c. 23. in latina verſione Henrici Valeſii videas memorari ſingularem librum (μονόβιβλον) quem Arrianus de Alexandri vita compoſuit. Sed in Græco eſt ὁ Ἀνδρίας nomen corruptum & antecedentia arguunt ibi potius agi de Alexandro impoſtore cujus vitam ſcripſit Lucianus.

8. Ἡ ἸΝΔΙΚΗ ut Photius cod. 92. & Euſtathius ad Iliad δ'. p. 474. ſive ut Stephanus Byz. in Μάσσακα vocat ἸΝΔΙΚΑ', *De rebus Indicis liber unus* Hic cum libris ſeptem de rebus Alexandri ſolitus edi, à Clariſſ. Viro ad Solœciſtam Luciani p. 104. & ab aliis quibusdam allegatus eſt pro libro octavo hiſtoriæ Alexandri, ita ut Gvilhelmus Stuckius q) putaverit Indica Arriani intercidiſſe. At licet & iſte liber res Alexandri perſequitur, tamen peculiariter ab auctore ſcriptus & publicatus eſt, ſtylo etiam peculiari, Jonica ſcilicet dialecto, cum ſeptem libri priores Atticam eloquentiam referant. Quæ utpote ſatis teſtata & ex lectione utriusque operis & Arriano r) ipſo auctore, Photioque ac Stephano Byz. certa, prolixius demonſtrare ſuperſedeo. Vide Blancardi notas p. 507. ſeq. *Nearchi Cretenſis* s) *Paraplus* ex Arriani Indicis petitus græce & latine cum brevibus notis editus eſt in T. 1. Geographorum minorum Viri Clariſſ. Jo. Hudſoni, præfixa H. Dodwelli diſſertatione, qua illum ſuſpectum ſibi & ſub poſtremorum Ptolemæorum tempora confictum, non ab ipſo Alexandri M. æquali Nearcho compoſitum teſtatur, argumentis neſcio an conjecturis potius ad hanc ſententiam adductus. Meminit Nearchi præter alios Philoſtratus in vita Apollonii III. 15.

9. ἘΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ἈΔΡΙΑΝΟΝ ἐν ᾗ καὶ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ *Epiſtola ad Hadrianum Imp.* (quem à Trajano qui eum adoptaverat *Trajanum Adrianum* Auguſtum vocat) *in qua Periplus Ponti Euxini* à Trapezunte usque ad Dioſcuriada atque inde ad Boſporum Cimmerium indeque ad Thracium & ipſum Byzantium urbem. Hic periplus ſcriptus ab Arriano Cappadociæ jam præfecto, in uſum Imperatoris, circa annum ejus viceſimum paulo ante bellum cum Alanis, ut oſtendit Dodwellus pag. 109. In eodem periplo teſtatur Arrianus ſe de

 rebus

q) In Periplum Ponti Euxini p. 2.

r) Arrianus lib. 6. p. 270. edit. Gronovii, de Indica expeditione agens, ταῦτα, inquit, ἰδίᾳ ἀναγράψω αὐτῷ Νεάρχῳ ἑπόμενος ὡς καὶ τήνδε εἶναι ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου Ἑλληνικὴν ξυγγραφήν. Ταῦτα μὲν δὴ ἐν ὑστέρῳ ἔσται τυχὸν εἴσοτε θυμός τε με καὶ ὁ δαίμων ἄγῃ ταύτῃ.

s) Vide Gronov. ad Arrian. 332. & Berkelium ad Steph. in Λήτη.

rebus pluribus sententiam suam accuratius exposuisse *ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν* * *litteris latine scriptis*, quæ in Archivis reconditæ perierunt. Memorat istum Arriani periplum Stephanus Byz. in *ἀλμύρη*, *ἀψίλαι*, *θόανα*. Respicit & in *Ἀθῆναι*. Neque cum Is. Vossio p. 38. ad Anonymi periplum Ponti Euxini & Mæotidis paludis, crediderim Epitomen tantum hodie superesse. Idque recte negat Dodwellus p. 160. Græce primus edidit *Sigismundus Gelenius* cum periplo maris Erythræi, periplo Hannonis, Plutarcho de fluminibus & montibus, ac Strabonis Epitome Basileæ ap. Frobenium 1533. 4. *Latine* vertit post *Adrianum Turnebum* & tum hunc Ponti Euxini tum Erythræi maris (de quo mox) periplum Græce & latine edidit commentarioque & tabulis Geographicis Abrahami Ortelii additis illustravit *Jo. Guilhelmus Stuckius* Tigurinus Lugd. 1577. fol. Ab eo tempore Græce cum Stuckii versione inter alia Arriani scripta utrumque periplum edidit atque itidem tabulam Ponti Chorographicam addidit Nicolaus Blancardus Amstelodami 1683. 8. Denique Jo. Hudsonus Vir clariss. additis brevibus notis & Stuckii translatione servata præmissisque eruditis *Henrici Dodwelli* dissertationibus Chronologicis, ambos periplos Græce ac latine recudendos dedit in Geographiæ veteris scriptoribus Græcis minoribus Tomo I. Oxoniæ 1698. 8. In quo volumine exstat etiam *periplus* ejusdem *Euxini maris* & Mæotidis paludis Græce primum editus ex Bibl. Claudii Salmasii, latine versus & notis illustratus ab Is. Vossio Amst. 1639. 4. & recusus in Geographicis antiquis Jacobi Gronovii. Lugd. Bat. 1697. 4. Hunc Arriano juniorem demonstrat, antiquiorem Constantino Imper. conjicit in diss. de illius ætate ab Hudsono præfixa H. Dodwellus. Certe ex Scymno Chio, Arriano & Martiano Heracleota pleraque sua collegit, & nominetenus meminit Xenophontis τοῦ πρεσβυτέρου ita dicti respectu junioris Xenophontis Arriani. Misi præterea ad eundem præstantissimum Hudsonum tertio Geographorum minorum Volumini inserendam aliam *Anonymi descriptionem Græcam ineditam Ponti Euxini*, collectam ex iisdem Scriptoribus, sed nonnulla vel in illis non obvia vel obscurius aut inemendatius tradita explicantem, quam evulgare olim promiserat Holstenius in Syntagmate Geographorum Græcorum de quo Lambecius lib. I. commentar. de Bibl. Vindobonensi p. 113. 114. Vide & quæ de manu exaratis ex Periplo Arriani excerptis tradit idem Lambecius lib. I. p. 107. lib. 5. pag. 153.

10. ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ, *Periplus maris Erythræi*

thræi superiori maris Euxini periplo adjungi in editionibus solitus atque Arriano nostro vulgo tributus, sed & cum variis navigationum descriptionibus Italice editus atque illustratus à Jo. Baptista Ramusio Venet. 1588. fol. In se ipso libellus nullas habet notas certas quibus Arriano nostro adscribatur, nullius etiam veteris scriptoris testimonio hanc sententiam confirmante. Cum tamen in Codice quo Gelenius est usus, Arriani nomen præ se ferat, neque certa sint argumenta quibus ei abjudicetur, neque illius ingenio, curiositate atque eruditione sit indignus, inter Arriani nostri scripta ei locum dare non dubitavi. Quanquam non probo libertatem Stuckii, qui præter MSS. Codicum & editionis Gelenianæ fidem huic quoque periplo præfixit inscriptionem: ad *Adrianum Trajanum Imperatorem Cæsarem Augustum.* Quod vero argumenta quæ objiciuntur Chronologica non sint tam evidentia, ut propterea alius auctor sit nobis quærendus, vel ex eo capias licet conjecturam, quod eadem illa ex quibus Salmasius in exercitationibus Plinianis p. 1186. edit. Parisiensis probare voluit eum Arriano longe antiquiorem esse, assentientibus Vossio lib. 2. de Hist. Græcis cap. 7. & Jo. Harduino ad Plinii lib 6. c. 23. eadem illa argumenta urgentur à doctissimo Dodwello in dissertatione de ætate & auctore Peripli maris Erythræi pag. 87. seq. ut illum Arriano fuisse juniorem atque sub Marco ac Vero scripsisse ostendat ac confirmet. Neque vero necesse ast Ἀυτοκράτορας quos donis & legationibus dicitur amicos sibi servasse Charibaël Homeritarum ac Sabaitarum in Arabia Regulus, de binis in imperio sociis potius quam de duobus sibi succedentibus intelligere Imperatoribus; Trajano v. g. & Adriano, vel Adriano & Antonino Pio, siquidem & hujus ætatem attigit noster Arrianus. Ad diversitatem quam Abraham Ortelius objicit inter hunc periplum & descriptionem ejusdem oræ in Arriani Indicis occurrentem, possit responderi Arrianum prius in Indicis suis oram illam descripsisse ex Nearchi, ut ipse testatur libro, deinde ex recentiore observatione, quam à Nearchi illa differre nihil profecto mirum. Sed de hac re statuet quisque ut volet, mihi ad alia Arriani scripta est progrediendum.

II. * ἈΛΑΝΙΚΗ, ἢ ΤᾺ ΚΑΤ᾽ ἈΛΑΝΟΥΣ *De bello adversus Alanos (Hadriano Imperante gesto) liber.* Hoc bellum ipse patravit Arrianus, Alanosque ut testatur Dio lib. 69. p. 794. compescuit. Memorat Ἀλανικὴν ejus Photius cod. 58. & ejus fragmentum esse videtur ἔκταξις κατὰ Ἀλανῶν, *instructio aciei adversus Alanos*, quam Græce ex MS. Mediolanensi, cujus ab Emerico Bigotio apographum acceperat, cum versione latina

& notis suis edidit & Tacticæ Arriani subjecit Joannes Schefferus, Upsaliæ 1664. 8. Schefferi editionem recudi curavit Nicolaus Blancardus Amstelod. 1683. 8.

12. ΛΟΓΟΣ ΤΑΚΤΙΚΟ'Σ r) Η' ΤΕ'ΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ', *De acie instruenda liber*, vicesimo Hadriani Imp. anno scriptus, ut auctor ipse sub extremum testatur & accurate inter alia agens de exercitiis equestribus veterum Romanorum. Hunc ex eodem codice Mediolanensi paucis ut videtur verbis ab initio mutilum edidit, vertit & notis illustravit idem Schefferus una cum Mauritii Imp. libris XII. artis militaris de quibus suo loco dicetur. Nicolaus deinde Blancardus Tacticam ex Schefferi editione una cum aliis Arriani opusculis prelo iterum subjecit & iconismis quibusdam auxit, Amstelodami eo quem dixi Anno 1683. 8. professus (nescio quam vere, vix enim ullum hujus rei in recensione libri vestigium) se usum codice MS. Claudii Salmasii, qui pridem Arriani Tactica legisse se testatus est, in tractatu de militia Romana.

13. * ΤΑ' ΜΕΤΑ' ἈΛΕ'ΞΑΝΔΡΟΝ ἐν λόγοις ί. *Historiarum de rebus post Alexandrum gestis libri decem.* Memorantur à Photio cod. 58. & prolixius recensentur cod. 92.

14. * ΤΑ' ΚΑΤΑ' ΤΙΜΟΛΕ'ΟΝΤΑ ΤΟ'Ν ΚΟΡΙ'ΝΘΙΟΝ *De rebus à Timoleonte Corinthio in Sicilia adversus* Dionysium *gestis.* Meminit Photius cod. 93. ex ipsius Arriani Bithynicis.

15. * ΤΑ' ΚΑΤΑ' ΔΙ'ΩΝΑ ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΟΝ. De rebus gestis Dionis Syracusii adversus eundem Dionysium secundum, Dionysii F. tyrannum. Photius ubi de Arriani Bityhnicis p. 130. *Μέμνηται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ (ὁ Ἀῤῥιανὸς) καὶ ἑτέρων πραγματειῶν, ὧν ἡ μὲν ὅσα Τιμολέοντι τῷ Κορινθίῳ κατὰ Σικελίαν ἐπράχθη, διαλαμβάνει, ἡ δὲ τὰ Δίωνι τῷ Συρακουσίῳ ὅσα ἀξιαφήγητα ἔργα ἐπετελέσθη, ἡνίκα τὰς Συρακούσας καὶ πᾶσαν Σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου ὃς ἦν παῖς τοῦ προτέρου ἠλευθέρου, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ τοῦ βιβαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο.*

16. * ΒΙΘΥΝΙΚΑ' ἐν βιβλίοις ὀκτώ. *Origines & Historia Bithyniæ Patriæ suæ* à temporibus usque Mythicis ad excessum Nicomedis postremi Regis qui regnum suum Romanis testamento legavit, libris VIII. Vide Photium Cod. 93. Meminit hujus operis Stephanus Byz. in Ἀμαζόνιον, Ἄσταχος, Βιθυνόπολις: Etymologicum Magnum in Ἀφέσιος, Eustathius ad Iliad. Δ. pag. 373, E. pag. 429. H. p. 569. O. p. 1020. Jo. Tzetzes Chi-

r) Arriani nomen inter eos quorum scriptis usus est Leo Imperator, præfigitur hujus Tacticis in cod. MS. de quo Lambecius lib. 7. p. 213.

Chiliad. 3. hist. 155. verf. 987. In Catalogo MSS. Scipionis Tertii apud Labbeum Bibl. nov. MSS. p. 385. tanquam adhuc in Italiæ Bibliothecis exſtantia memorantur Arriani Parthica, Alanica, Hiſtoriæ de rebus poſt Alexandrum & Bithynica.

17. ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ *De venatione liber* ad imitationem Xenophontis ſcriptus & ſupplens ea quæ in priſci Xenophontis s) libro de venatione deſiderantur. Primus è recentioribus hunc librum, ineditum adhuc lectitavit & quædam illius illuſtravit Henricus Stephanus lib. 4. ſchediaſmatum c. 1. ſeq & lib. 5. c. 16-18. Deinde editionem ejus molitum Rigaltium teſtatur Mauſſacus ad Plutarchum de fluminibus, cujus verba adſcribam: *Arriani Κυνηγετικὸν neſcio cur hactenus non vulgatum fuerit. Hoc tantum ſcio, illud opus ab ornatiſſimo & omni virtutum genere cumulatiſſimo Claudio Salmaſio deſcriptum fuiſſe ex cod. MS. Bibl. Palatinæ, & huc usque fuiſſe neglectum, quod Xenophontis nomen vetus illa membrana proferret, quodque qui in eam inciderant non animadvertiſſent Arrianum etiam Xenophonta vocari. Eruditiſſimus Rigaltius amicus noſter dum curaret Scriptores de re accipitraria & de cura canum excudi, in animo quidem habuit κυνηγετικὸν illud Arriani ſimul edere quod à Salmaſio habebat: ſed credo Typographi ejus ſpem fefellerunt, nam quia Græcum erat, ſine verſione latina, quæ hodierna eſt ſupinitas, noluerunt hoc opus typis mandare.* Ab illo tempore primus Græce vulgavit & eleganti verſione latina Arriani Cynegeticum donavit Lucas Holſtenius Romæ & Pariſiis apud Cramoiſium A. 1644. 4. Holſtenii editionem poſtea inter alia Arriani opuſcula repetiit Nic. Blancardus & Henrici Stephani obſervationes ex ejus ſchediaſmatum libris adjecit, ſed & loca quædam ipſe emendavit ex Græco codice MS. quem Roma Octavius Falconerius ad eum transmiſerat; tum loca quædam verſionis Holſtenianæ in ora libri ſubinde reddidit meliora. Amſt. 1683. 8. Denique idem libellus gallice u) verſus eſt neſcio quo auctore & Pariſiis A. 1690. 12°. editus cum Oppiani Cynegeticis, Syneſiique Epiſtola & Baſilii homilia ejusdem argumenti.

CAPUT

s) Ita de ſe Xenophon junior, ſive Arrianus: ταῦτα λέξω ὁμώνυμός τε ὢν αὐτῷ καὶ πόλεως τῆς αὐτῆς (donatus civitate Atheniensi) καὶ ἀμφὶ ταὐτὰ ἀπὸ νέου ἐσπουδακὼς, κυνηγέσια καὶ στρατηγίαν καὶ σοφίαν.

t) Exſtant in Tomo quinto Facis Artium Jani Groteri.

u) Vide Ephemerides eruditorum Pariſienſes. A. 1690. p. 357. ſeq.

CAPUT IX.

De ZENOBIO, DIOGENIANO & aliis Proverbiorum Scriptoribus.

Catalogus scriptorum deperditorum de proverbiis. 1. *Proverbia edita sub nomine Plutarchi.* 2. *Zenobii* 3. *Diogeniani.* 4. *Appendix Vaticana.* 5. *Proverbia ab Aldo edita.* 6. *Proverbia in Hesychio.* 7. *Suida.* 8. *Proverbia Mich. Apostolii.* 9. *Gregorii Cyprii & Hermodori Rhegii.* 10. *Index scriptorum in proverbiorum Græcorum scriptoribus allegatorum.* 11. *Notitia scriptorum recentiorum qui proverbia collegerunt vel interpretati sunt, digesta ordine Alphabeti.*

I.

IN proverbiis Græcis sive congerendis sive exponendis multi olim operam posuerunt suam, quorum scripta interciderunt. Ex his incertum est, quis designetur à Marcello Ancyrano apud Eusebium in libris adversus eum scriptis lib. 1. c. 3. ubi refert, virum quendam è Græcis sapientem duobus libris explicasse proverbia ἔμμετρα, at ἄμετρα libris quatuor. διὸ καί τις τῶν παρ' αὐτοῖς σοφῶν συναγαγὼν τὰς ἀπὸ πολλῶν καὶ διαφόρως λεχθείσας παροιμίας εἰς αὐτὰς γεγραφέναι βιβλία, δύο μὲν τῶν ἐμμέτρων τῶν δὲ ἀμέτρων τέσσαρα. Forte intelligitur Aristophanes Grammaticus, cujus ἄμετροι παροιμίαι videntur laudari in scholiis græcis ad Aves Aristophanis Comici v. 1292.

ὁ εἰς τὰς παρὰ Πλάτωνι παροιμίας γράψας laudatur in Anonymi libello de incredibilibus cap. IX.

Æschylum ἐν τοῖς περὶ παροιμιῶν allegat Zenobius V. 85. Intelligit forte Æschylum Alexandrinum, ut Meursio etiam visum in libro de tragœdiis Æschyli Poëtæ.

Antiphanis Comici Drama, παροιμίαι. Athenæus lib. II. p. 60.

Apollonides Nicænus περὶ παροιμιῶν. Stephanus Byzantius in τέρινα.

Aristides ἐν τρίτῳ περὶ παροιμιῶν. Athenæus XIV. p. 641. Vide & Apostolium IX. 16.

Aristo-

Aristotelis inter scripta Laërtius V. 26. memorat Παροιμίας, de quibus dixi supra lib. 3. c. 6. ubi & de *Cephisodoro*, qui Aristotelem reprehendit, quod exiguum fecisset operæ pretium in congerendis proverbiis, cum Antiphanes Comicus integrum drama illis impleverit. Ita enim intelligendus locus Athenæi lib. 2. p. 60.

Attalus περὶ παροιμιῶν Hesych. in Κορίνθῳ. Incertum est, quem Attalum intelligat, plures enim fuere, ut dixi lib. 3. cap. 15. Stoicum tamen intelligi suspicor.

Chrysippus, Stoicus & ipse Philosophus, περὶ παροιμιῶν libros duos scripsit ad Zenodotum teste Laërtio VII. 200. Priorem laudat idem VII. 1. Allegat hoc Chrysippi opus & Zenobius II. 18. III 40. V. 32. Schol. Comici ad Equites, Pindariq; Od. 2. Isthm. Respicit Plutarchus in limine Vitæ Arati.

Cleander (Κλέανδρος) ἐν δευτέρῳ παροιμιῶν Schol. Theocriti Idyll. 5. Apostolius XV. 8.

Clearchus περὶ παροιμιῶν sæpius laudatur ab Athenæo. Vide & Zenobium V. 44. 47. 48.

Damo sive *Demo* περὶ παροιμιῶν. Plutarch. Theseo, Zenobius V. 52. Stephanns Byz. fragmento de Dodone, Harpocrat. Apostolius, Schol. Comici ad Plutum, & Pindari ad Nem. 7. Apostolius (qui XIII. 36. primum librum allegat) aliique apud Meursium pag. 1352. Bibl. Græcæ, quem, si placet, vide.

Didymus Alexandrinus tredecim de proverbiis libros scripserat sub titulo πρὸς τοὺς περὶ παροιμιῶν συντεταχότας teste Helladio apud Photium cod. 279. p. 865. Allegatur iterum p. 872. Vide & Zenobium II. 31. IV. 20. & Tzetzam Chil. VIII. versu 19. Ex hoc Didymo & Tarræo collecta esse, quæ hodie habemus Zenobii proverbia, titulus ipse profitetur.

Mylo, ὁ Μύλων ὁ παροιμιογράφος Zenobio II. 45. Confer Menagium ad Laërtii III. 40.

Seleucus Alexandrinus, περὶ τῶν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι παροιμιῶν. Svid. in Σέλευκος.

Lucillus Tarræus. Tzetzes Chil. VIII. vers. 19. laudat Didymum & Ταῤῥαῖον ἐν παροιμίαις. Librum primum περὶ παροιμιῶν allegat Apostolius præfat. Ex hoc Tarræo & Didymo collecta sunt, quæ exstant proverbia Zenobii, ut infra dicam.

Theætetus ἐν 7ῳ περὶ παροιμίας. Svid. in οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον.

Theophrastus περὶ παροιμιῶν, α'. Laërtius V. 45. Harpocration in ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι, Apostolius IV. 51. VI. 36. Stobæus,

Aristarchum quoque & *Cleanthem* adagia scripsisse notavit vir doctus Andreas Schottus, sed ex Svida in ὄνυ πόκας non magis probari potest, Aristarchum singulari opere proverbia explicasse, quam *Dicaarchum* è Zenobii II. 15. III. 65. IV. 26. & VI. 16. vel *Philonem* è Laërtii III. 40. Neque adeo veteris scriptoris locus mihi occurrit, ex quo Cleanthem de proverbiis scripsisse constaret. E Latinis *Apuleji* Platonici liber secundus proverbiorum allegatur à Charisio lib. 2. Gramm. p. 214.

Quæ exstant scripta ejusdem argumenti Græca vel integra vel ex parte, ea hoc capite deinceps breviter persequar.

II. PLUTARCHI inter monumenta Lamprias memorat παροιμιῶν βιβλία β' libros duos proverbiorum, qui interciderunt. Græca tamen proverbiorum sub Plutarchi nomine collectanea Græce legit Erasmus, allegatque *in festina lente* & alibi. Laudat etiam (ex Erasmo fortassis) Gyraldus dialogo 2. de poëtis p. 119. *Plutarchus in Paræmiarum libello, si modo is Plutarchi est.* Illa Græca Plutarchi collectanea sibi quoque videre contigisse testatur Schottus ad Zenobii Centur. 1. prov. 67. ex quo loco apparet diversa illa fuisse ab appendice proverbiorum Vaticana, ejusdem Schotti beneficio edita, quam ab Erasmo tributam Plutarcho indigne fert idem Schottus præf. & pag. 311. Sed & Vulcanius Epistola ad Theod. Canterum Centuria III. earum quas Gabbema vulgavit p. 714. Collectanea quædam Græcorum proverbiorum titulo Plutarchi edita habere se est testatus. Denique A. 1701. Lugduni Bat. Vir Cl. *Jacobus Gronovius* è codice Florentino Græce sub Plutarchi nomine edidit proverbia CXXXI. addita Latina sua versione, in præf. ad tomum decimum thesauri Antiqu. Græcarum. Ad calcem legas: Πλουτάρχου παροιμίαι αἷς Ἀλεξανδρεῖς ἐχρῶντο. *Plutarchi proverbia, quibus usi sunt Alexandrini.* Gronovius suspicatur esse potius proverbia ab Alexandrino aliquo collecta. Certe leguntur in his pleraque minime propria Alexandrinis. Erasmus sub Plutarchi nomine quædam affert, quæ in his Gronovianis neutiquam leguntur, at obvia sunt in appendice Vaticana. Codice Florentino ante Gronovium usus est vir acutissimus Alexander Morus, & ex eo quædam produxit in notis ad quædam loca Novi fœderis ad Hebr. II. 1.

III. ZENOBIUS, quem Scholiastes a) Comici & plerisque in locis Erasmus *Zenodotum* b) appellat, Sophista fuit, Svida teste, Adria-

a) Schol. Aristophanis ad nubes f. 133. Ζηνόδοτος ὁ τὰς Ταῤῥαίου καὶ Διδύμου παροιμίας ἐπιτεμὼν βουκόλοις φησὶν &c. Conf. Zenobii Centur. 3. prov. 87. Sic & Zenodotum Grammaticum Ephesium, quem notat Ammonius in οὐδὲν A. Schotto observante.

b) Ety-

Adrianique Imp. c) temporibus verſatus eſt Romæ, & libris tribus ſcripſit Epitomen Adagiorum Lucilli Tarræi & Didymi Alexandrini. *Ζενόβιος σοφιστής, παιδεύσας ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀδριανοῦ Καίσαρος ἔγραψεν ἐπιτομὴν παροιμιῶν Διδύμου καὶ Ταῤῥαίου ἐν βιβλίοις τρισί.* Anonymus in Scholiis ad Ariſtotelis Rhetorica lib. 2. p. 42. *ὡς ὁ Κράτερος φησιν, ἢ Δοῦρις ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν παροιμιῶν Ζηνοβίου ἀπὸ τοῦ Ταῤῥαίου*, ita enim legendus ille locus, & reſpicitur Zenobii II. 28. ubi Craterus & Duris laudantur. Hanc Epitomen ordine litterarum decurrentem ſed libris tribus neutiquam diſtinctam Græce primus vulgavit *Vincentius Obſopœus*, Haganoæ 1535. 8. *Ζηνοβίου ἐπιτομὴ τῶν Ταῤῥαίου καὶ Διδύμου παροιμιῶν.* Latine vertit *Gilbertus Cognatus*, Eraſmi per ſex annos amanuenſis, ſub titulo: *Sylloge Paræmiarum, quas Eraſmus in ſuas Chiliades non retulit exceptis paucis, quarum varia eſt & lectio & interpretatio.* Baſil. 1559. & inter Cognati opera junctim excuſa, fol. Denique *Andreas Schottus* Antwerpianus Societatis JESU presbyter Zenobii proverbia cum nova verſione & notis eruditis edidit atque in Centurias diſtribuit (ſunt autem proverbia DLII.) Antwerpiæ 1612. 4. cum Diogeniano aliiſque, de quibus mox. Alius fuit Zenobius, cui Auguſtinus libros de ordine inſcripſit, à quo ad hoc argumentum ſuſcipiendum carmine invitatus fuerat, ut refert lib. 1. c. 7.

IV. DIOGENIANUS non videtur ſingulare opus de proverbiis ſcripſiſſe, igitur nolim aſſentiri præſtantiſſimo Schotto, qui apud eundem Svidam in *Διογ.* pro *περὶ ποταμῶν* legit *περὶ παροιμιῶν.* Sane ex Heſychii Alex. præfat. ad Gloſſarium patet Diogenianum proverbia explicaſſe nonnulla etiam ſine explicatione poſuiſſe (hoc enim ſibi volunt Heſychii verba, *ἐβουλόμην δ' αὐτὸν μήτε τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ψιλῶς καὶ ἄνευ τῶν ὑποθέσεων τεθεικέναι*) in magno ſuo Lexico, quo Svidas etiam gnaviter eſt uſus, & de quo alibi dixi. Idem feciſſe in Lexico ſuo Eudemum conjicio ex Apoſtolii V. 96. Ex hoc Diogeniani dictionario neſcio quis (perinde ut Schottus è Svida) ſingulari libello parœmias collegit. Sane quem Schottus primus ex codice MS. Petri Pantini & altero Palatino cum verſione ſua & notis edidit, Zenobioque, de quo jam dixi, ſubjunxit, inſcribitur ſic: *Παροιμίαι δημώδεις* d) *ἐκ τοῦ Διογενια-*

b) Etymologici M. auctor in *οὐδείς* videtur vocare Zenobium. De variis Zenodotis dixi lib. 2. c. 2. §. 16. quibus adde quod ad Zenodotum (ſive adverſus Zenobium) antiquiorem longe Zenobio noſtro libros duos de proverbiis ſcripſit Chryſippus. Laërt. VII. 200.

c) Mirum hoc poſſit videri, cum Zenobius II 1. & III. 68. laudet Lucianum, qui ſcripſit M. Antonino jam defuncto. Alia temporis nota II. 35.

d) Alio ſenſu *δημώδης παροιμία* apud Apoſtolium VI. 7. VIII. 8. &c.

τῆς συναγωγῆς. Eadem plane inſcriptio Codicis Cæſarei apud Lambecium lib. VII commentar. pag. 253. Decurrit ordine Alphacetico & complectitur proverbia DCCLXXV. in Centurias à Schotto digeſta. Uſum ſe Diogeniano MS. teſtatur Eraſmus, uti poſtea Zenobio quoque (XXVI. 63. Epiſt.) ſed admodum mutilo atque inemendato. Diogenianum hunc Heracleotam Ponticum fuiſſe Svidas refert & Hadriani Imp. temporibus vixiſſe. Mox ipſe dubitat, utrum Heracleam Ponti an Cariæ patriam habuerit? Medicum enim celebrem itidem fuiſſe ex Heraclea Albace Cariæ Diogenianum. Liceat etiam addubitare de ætate. Junior enim Zenobio videtur, & II. 98. V. 23. allegat Lucianum. Fuit & Diogenianus Pergamenus, quem confabulantem ſecum inducit Plutarchus VIII. 1. ſympoſ. Neſcio idemne ſit Diogenianus Philoſophus ex quo locum de oraculorum vanitate affert Euſebius IV. 3. præparat. Theodoritus X. therapeut. p. 138. Diogenianum præterea ſive Diogenem Cyzicenum Grammaticum memorat Svidas, quem, ſi placet, vide. Diogeniani Epitome τῶν ὀνομαστικῶν ἑλληνικῶν allegatur in ſcholio Græco ad Nayianzen. apud Montfauconum p. 214. Diarii Italici.

V. APPENDIX VATICANA ſive collectio proverbiorum CCCLIII. ſimiliter ordine litterarum decurrens, quam beneficio Scipionis Cobellucii acceptam Schottus cum verſione & notis primus edidit. Chriſtianum fuiſſe auctorem qui illa collegit, probe obſervat è Centur. III. adagio 87. ut erraverit Eraſmus, ſi eadem ſylloge proverbiorum fuit, quam ille ſubinde laudat, ſub nomine Plutarchi.

VI. EDITIO PROVERBIORUM ALDINA ſive Collectio parœmiarum Alphabetica Schotto, ut opinor, haud viſa, quam *Aldus Manutius* fabulis Æſopi, Phurnuto, & aliis quibusdam Venet. 1505. fol. Græce ſubjunxit ſub titulo: συναγωγὴ τῶν Ταῤῥαίου καὶ Διδύμου καὶ τῶν παρὰ Σουίδᾳ καὶ ἄλλοις διαφόροις παροιμιῶν συντεθεισῶν κατὰ στοιχεῖον, complectitur Zenobium & proverbia è Svida excerpta, tum ex Apoſtolio quædam.

VII. HESYCHIUS in prooemio Lexici conqueſtus inter alia Diogenianum parœmias non paucas ſine explicatione in Dictionario ſuo poſuiſſe, promittit, ſe induſtria ſua, ut alios, ita hunc quoque defectum ſuppleturum. Hodie tamen in gloſſario ejus perpauca hujus argumenti leguntur, quæ ſparſim ſuis in Diogenianum & Vaticanam appendicem notis idem Schottus intexuit. Itaque eruditi exiſtimant Heſychii epitomen tantum non integrum opus ad nos perveniſſe, qua de re cum de illius gloſſario acturus ſum, dicam.

VIII. SUI-

VIII. SUIDAS longe plura proverbia Lexico ſuo * inſeruit eademque explicavit, ita ut ex illo MCCCC. collegerit Schottus, quæ cum verſione ſua & notis Zenobio, Diogeniano & Vaticanæ appendici ſubjecit, addito Joſephi Scaligeri ſtromateo proverbiorum Græcorum, verſibus Hexametris CCCCXIX. & Jambicis DCCCCXXVI. quem & ipſum verſione metrica (ita ut verſus verſui reſpondeat) ac ſubinde notis illuſtravit, ſubjuncto toti operi indice Græco alteroque Latino adagiorum. Antw. 1612. 4. Lucem viderat Scaligeri *στρωματεὺς παροιμιῶν ἐμμέτρων* Pariſ. 1593. 4. & cum Latina verſ. ibid. 1594. apud Morellum 8vo. donatus A. 1584. Claudio Puteano, & recuſus poſtea inter Saligeri Poëmata à Petro Scriverio collecta & edita Lugd. Bat. 1615. 12.

IX. MICHAEL APOSTOLIUS Byzantinus medio ſæculo decimo quinto clarus, de quo infra libro quinto dicendi locus erit, copioſiſſimam fecit parœmiarum *συναγωγὴν*. Ab eo enim collecta & explicata habemus proverbia bis mille & viginti ſeptem, inſcripta Caſpari Uxamæ ſive Oſmi in Hiſpania Epiſcopo, Romæ tum verſanti, ubi & ipſe ſcripſit, patria à Turcis occupata exſulans Apoſtolius. Horum epitomen (explicatione fere reſciſſa) edidit Græce Hervagius Baſileæ A. 1538. 8. Eadem poſtea plus vice ſimplici recuſa eſt cum clavi Homerica Georgii Perkinſi, in 8vo. Integram ac pleniorem editionem promiſit Robertus Conſtantinus, dedit Petrus Pantinus, cum cujus verſione & notis hoc opus undique non mediocri ſtudio ab Apoſtolio collectum vidit lucem Lugd. Bat. 1619. 4. ex qua editione tres vel quatuor præter rem fingit auctor Pandectarum Brandenburgicarum. Quædam Apoſtolii emendat illuſtratque Reineſius lib. 1. Var. lect. c. 24. Ceterum fallitur doctiſſimus Pantinus cum in notis p. 377. Apoſtolii *ἰωνιὰν* nihil aliud putat continuiſſe, quam hanc ipſam *συναγωγὴν παροιμιῶν*. Nam in Bibliothecis quibusdam adhuc ſupereſt illa *ἰωνιὰ*, in qua (ſimiliter, ut in edito opere proverbia) congeſtæ ſunt gnomæ Apophthegmata & varia præcepta veterum ſapientum.

X. GREGORIUS CYPRIUS quoque Patriarcha CPolitanus non omittendus, Apoſtolio antiquior cujus Parœmiæ (ſed Græce tantum) Apoſtolio Pantini ſubjectæ ſunt p. 273 - - 281. Non adeo multa ſunt hæc à Gregorio annotata proverbia, & apud jam memoratos ſcriptores fere obvia, brevis quoque eſt, quam ſubinde addidit, expoſitio.

 De

* Forte & aliud opus ſingulare de proverbiis ſcripſerat atque ordine litterarum digeſſerat. Sane hoc ſuſpicari aliquis poſſit ex his verbis in *ἔρως*. *γέγραφε δὲ ἐν τῷ περὶ παροιμίας ἐν τῷ ε στοιχείῳ.*

De aliis hujus Gregorii scriptis consulendus Leo Allatius de Georgiis p. 422. seq. præclarus Caveus in historia litteraria ad Annum CHRISTI (quo floruit Gregorius) MCCLXXXIV.

Denique *Hermodori Regii* scriptoris recentis Adagia laudat & apud se fuisse testatur Cangius in glossario Græco.

XI. INDEX SCRIPTORUM in Proverbiis Græcis memoratorum, à Schotto prætermissus.

A. Apostolium, D. Diogenianum, Pl. Plutarchum, Vat. appendicem Vaticanam, Z. Zenobium, Major numerus Centuriam, minor proverbium denotat.

Ana-

ἐν

Clear-

XII. *Notitia Scriptorum recentiorum, qui Proverbia collegerunt atque interpretati sunt.*

Jo. Ægidii Nuceriensis proverbia Gallica Latinis versibus reddita. Paris. 1519. 4. apud Badium Ascensium.

Joannes Agricola proverbia 300. Germanica collegit, illustravitque, Islebiæ 1530. 8. Deinde numerus auctus est ad 750. tot enim occurrunt in editione quæ lucem vidit Witteb. 1592. 8. Jam autem nescio quo collectore prodierant Francof. 1555. 8. Sprüchwörter schöne weise kluge Reden / / Von alten und jetzigen im Brauch gehabt und beschrieben/ in etliche tausend zusammen gebracht.

Alexander Alexandrius (ab Alexandro) libro V. genialium dierum c. 15. parœmias nonnullas congessit, illustratus etiam ab Andrea Tiraquello in suis ad Alexandrum notis.

Faustus Andrelinus Foroliviensis Epistolas novem proverbiales sive ex meris compositas proverbiis scripsit Colon. 1509. Helmst. 1662. & Hamb. 1700. 12.

Hadr. Barlandus confecit epitomen chiliadum Erasmi Colon. 1524. 8. Idem versus proverbiales è Virgilio collegit, quod factum & ab Hieronymo Clocio, Val. Rotmaro &c.

Henr. Bebelius.

Les premiers Essays des proverbes (147.) & autres questions courieuses proposez & exposex en forme de dialogue par *Fleury de Belingen*, à la Haye 1653. 12. 1656. 8vo.

Jo.

Jo. Antonius Berlucius edidit adagia selecta Græca & latina sub titulis magna cura dispositis Genev. 1632. 8. Vide Morhofium I. polyhist. p. 253.

Eduardus Bernhardus. Vide infra in Pocockio.

Jo. Boni Proverbia Gallica memorat Verdierius Bibl. Gallica p. 655. & *Jo. Antonii Bayfii* p. 640.

Carolus Bovilus proverbia & sententias cum Gallica versione & commentario latino dedit Paris. 1531. 8. 1557. 8.

Jo. Alexander Brassicanus proverbia post Erasmum scripsit sive symmicta proverbiorum edita Paris. 1530. apud Wechelum, & postea Erasmi chiliadibus in locos communes digestis adjuncta. Vide quæ ad Brassicanum Erasmus lib. XXVI. Epist. 63.

Samuel Brun Belgica adagia collegit, metrica præcipue.

Thomasius Buoni proverbia Italica Venet. 1604. & 1606. in 8. duobus Voluminibus.

Jo. Buxtorffius filius in florilegio suo Hebraico præter sententias, apophthegmata & similitudines, etiam proverbia illius gentis exhibet Hebraice & latine Basil. 1648. 8.

Gull. Cambdenus in libello postumo (Mr. Cambdens remains, sive reliquiæ inscripto) Anglica quædam proverbia persequitur.

Angelus Caninius c. 9. de locis Hebraicis pauca quædam proverbia exponit Hebraica.

Christophorus Cartwrigthus lib. V. mellificii Hebraici c. 12. adagia quædam Hebraica colligit.

Isaacus Casaubonus librum de proverbiis promittit in commentario ad Athenæum p. 10. & in Epistolis suis non uno in loco.

Gilbertus Cognatus. Vide supra §. 3. in Zenobio.

Aloysius Cynthius de origine vulgarium (Italicorum) proverbiorum Venet. 1526.

Martinus Delrio Jesu socius Adagia sacra Veteris Testamenti collegit & diligenti studio exposuit post Drusium, Zehnerumque. Prima editio lucem vidit A. 1602. altera 1614. Lugduni in 4to duobus voluminibus. Fallitur Morhofius ὁ μακαρίτης, qui lib. I. Polyhist. p. 255. adagia illa è Patribus excerpsisse Delrionem ait.

Tho. Draxe in Bibliotheca sua Scholastica Lond. 1616. 8. latina, græca, gallica adagia & versus Gnomicos ac proverbiales sub titulis apte disposuit.

Jo. Drusius edidit proverbiorum Hebraicorum è Salomone præsertim ac Siracide collectas classes duas, cum notis. Franequ. 1590. 4. Recusus est liber hic perutilis, ad calcem apparatus sacri Waltoniani separatim prælis iterum commissi Tiguri in folio. Habetur præterea in tomo postremo Criticorum sacrorum qui in Anglia primum editi deinde in Belgio & Germania iterum prodierunt. Eidem Drusio debemus Apophthegmata Hebræorum atque Arabum latine reddita cum scholiis. Franeq. 1591. 40.

Mr. le Duc. proverbes en rimes ou rimes en proverbes Paris. 1665. 12.

Desiderius Erasmus summa cum laude in hoc genere scribendi versatus, in prima * editione Anni 1500. Paris. apud Jo. Philippum Germanum adagia fere octingenta exhibet, quibus in editione Anni 1506. accedunt proverbia plus minus viginti. In editione Aldina Anni 1508. fol. jam congeruntur Chiliades tres, totidemque Centuriæ. Exstat & editio Argentoratensis A. 1517. Luculentissima & emendatissima editio est postrema Frobeniana, complexa numerum adagiorum 4151. Hæc recusa deinde sunt inter Erasmi opera tomo secundo Basileæ A. 1540 fol. Et cum Henrici Stephani annotationibus ad quædam loca 1558. 1571. fol. Denique mutato auctoris ordine & digesta in locos communes, additis proverbiis aliorum Adriani Junii, Jo. Alex. Brassicani, Jo. Ulpii, Gilb. Cognati, Cœlii Rhodigini, Polydori Virgilii, Petri Gothofredi, Caroli Bovilli, Adriani Turnebi &c. Hanoviæ 1599 1617. & 1643. fol In hac editione duo potissimum reprehendi possunt. Primum quod parum emendata est, deinde, quod ordine Erasmi turbato sæpius verba prima adagii non possunt intelligi, quæ ad proxime præcedens respiciebant, quod hac in editione procul est rejectum. v. g pag. 7. in proverbio *extra calcem. Idem libro* 21. præcesserat in Erasmo Ammianus, qui hoc ipso loco intelligitur. Sed in præsentibus editionibus præcedit locus Horatii. Epitomen Chiliadum (à quo opere Erasmum subinde *Chiliastam* vocat præstantissimus Schottus) concinnatam ab Hadriano Barlando jam supra memoravi. Vide etiam, si placet, quæ paulo post in Manutio, & Erasmum ipsum in proverbio *Herculei labores*. In nova editione luculenta Operum Erasmi Lugd. Bat. 1706. quam Joanni Clerico Viro doctissimo debent studiosi, Adagia Erasmi recusa sunt Tomo secundo, subjectis in calce paginarum Hen-

* Confer A. Chevillierium de origine Typographiæ Paris. p. 254.

Henrici Stephani & Pauli Leopardi quibusdam, & nonnullis ipsius Clerici animadversionibus.

Claudius Espencaeus edidit similium & adagiorum è Jo. Chrysostomo Centurias IV. Paris. 1569. 8.

Tho. Erpenius Centurias binas proverbiorum Arabicorum ab Anonymo quodam (ita titulus habet) Arabe collectas vulgavit cum versione & notis Josephi Scaligeri, suisque. Lugd Bat. 1614. 4. & 1623. 8. Collectorem horum proverbiorum *Abi Ubeid* vocat Gilbertus Gaulminus p. 360. notis ad lib. de morte Moysis. Non prætereunda etiam hæc Cornelii à Lapide ad Ecclesiasticum p. 40. *Citabo & centurias binas proverbiorum Arabicorum, Arabice editas cum translatione latina. Exstant eadem Syriace in codice MS. (ut oculis meis conspexi) collegii Maronitarum Romæ, collecta à Gregorio Monacho Syro ante* 400. *fere annos, qui nonnulla ex iis à Pythagora accepta affirmat. Pythagoras enim peregrinatus est per Ægyptum & Syriam, ac proverbia hæc plane similia sunt symbolis Pythagoræ. Porro verisimile est illa, uti & plurima alia Arabes accepisse à Syris. Syrorum enim libri perplures versi sunt in idioma Arabicum, pauci vero in Syriacum Arabici. Quare proverbia hæc Syriaca aut Pythagorica sunt potius quam Arabica.*

Eucharius Eyrinus in copia proverbiorum aliquot centurias adagiorum Germanicorum collegit & illustravit, addita explicatione rhythmica Lips. 1603. 8. tribus tomis.

Joannes Fischart.

Jo. Floridi proverbia Italica recusa in florilegio Gruteri.

Sebastianus Francke Adagia Germanica cum expositione sua edidit. Francof. 1541. 4.

Andreæ Friderici cornu copiæ Sapientiæ h. e. spicilegium memorabilium è probatissimis veteribus & recentioribus auctoribus sententiarum & adagiornm secundum ordinem Alphabeti Lips. 1685. 12.

Jo. Fungeri nova proverbiorum farrago ex optimis auctoribus Lugd. Bat. 1585. 8vo.

Antonius Fureterius in dictionario suo majore Gallico, quod novis & egregiis accessionibus locupletatum in Belgio atque inde Trivultii prodiit, proverbia Gallica diligenter explicat.

Andr. Gartnerii dicteria proverbialia rhythmis expressa. Francof. 1591. 8. Ejusdem thesaurus adagiorum Gallico-latinorum Francof. 1602. 12.

Guil. Gentius Noviomagus adagia quinquaginta è jure civili collegit, quæ cum Chiliadibus Erasmi prodierunt Paris. 1571. fol. & Antwerpiæ

cum Giselinianis. Nonnulla proverbia veteribus JCtis usurpata refert etiam *Scipio Gentilis* lib. 1. parergon. c. 20.

Herm. Germbergius Proverbiorum Centurias XV. edidit Basileæ 1583. 8.

Jac. Gerschovius centuriam proverbiorum Arabicorum ab Erpenio editorum distichis latinis est complexus. Gryphiswaldiæ 1635. 8.

Philippi Gesneri thesaurus adagiorum Gallicolatinorum. Francof. 1612. 12.

Victor Giselinus è Turnebi, Mureti, Canteri & Hartungi scriptis Adagia collegit Antwerp. apud Plantin. 1574. 8.

Petrus Gothofredus. Vide supra in Erasmo.

Janus Gruterus in florilegio Ethico politico Francof. 1611. 8. tribus Voluminibus exhibet præter sententias notis illustratas Proverbia quam plurima Alphabetico ordine digesta, Anglica, Belgica ex Henr. Laur. Spigelio, Gallica è Solone Vogæo, Gabr. Meurerio, Jo. Ægidio Nucerino: Germanica è Seb. Franckio, Hispanica è Cæsare Oudino. Italica denique è Jo. Florido, Orlando Pescetti &c.

Georgius Philippus Harsdorferus integram Comœdiam Germanicam è proverbiis contexuit parte 2. libri, quem inscripsit Gesprächs-Spiel. Ejus exemplum ab Italo, nescio quo, sumsisse observat Morhofius.

Jo. Heckenauerus A. 1700. 8. Ulmæ edidit proverbia MCCCXL. Gallica cum respondentibus totidem Italicis & Germanicis.

Georg. Hennischius in thesauro linguæ Germanicæ sive lexico, sed quod usque ad litteram H. tantum absolvit, adagia quoque illius linguæ diligenter retulit.

Jo. Heywood Anglica proverbia 300. illustravit totidem Epigrammatis.

Jo. Nic. Hertius Academiæ Giessensis decus singulare tomo tertio Opusculorum suorum Juridico Historicorum subjecit libros tres parœmiarum juris Germanicarum à se illustratarum, Francof. 1700. 4. Confer Observatt. Hallens. T. 4. Obs. XI. 22.

Jacobus Howellus Parœmiographiam Anglicam edidit.

Constantinus Huygenius Adagia quædam Hispanica rhythmis Belgicis expressit, quæ inter Poëmata ejus vernacula perquam elegantia leguntur.

Adrianus Junius novem Centurias adagiorum edidit & illustravit, quæ lucem viderunt Basil. 1588. 8. è Frobeniana officina, deinde Erasmi Chiliadibus in locos communes digestis adjunctæ sunt, ut supra in Erasmo dixi.

Athanaſius Kircherus Adagia quædam atque ſymbola Ægyptiorum congeſſit. T. II. Oedipi p. 166. ſeq.

Joſephus Langius Adagia & alias ſententias proverbiales ſub titulis locorum communium digeſtas edidit Argent. 1596. 8.

Jo. Langſton in Poeſeos Græcæ medulla Lond. 1679. 8. Alphabeti ordine collegit verſus græcos proverbiales & gnomicos.

Chriſtoph Lehmannus in florilegio Politico A. 1643. 12. edito Germanica adagia inter alia exhibet.

Petrus Mallara ſive *Juan de Mallara* Hiſpalenſis. Vide infra in Pintiano,

Adagia quæcunque ad illam diem exierunt, *Pauli Manutii* ſtudio (ut habet titulus) à mendis vindicata, ſublatis falſis interpretationibus, & nonnullis, quæ parum ad rem faciebant. Florent. 1575. fol. Venet. 1578. & 1609 4. Hunc laborem Concilii Tridentini auctoritate Manutio injunctum Gregorius XIII. Pontifex ita probavit, ut reliquas adagiorum editiones prohiberet ac condemnaret. Quanquam dubitant eruditi, an Manutius vir longe doctiſſimus, ſub cujus nomine editum eſt, revera manum operi admoverit. Quinimo hoc diſerte negari video ab elegantiſſimo Mureto, quem vide ſis lib. 12. Var. lect. c. 16. Barthol. Keckermannus in præcognitis Logicis p. 157. *Illud*, inquit, *eſt memorabile, quod in Eraſmi adagiis tentatum fuit non ita pridem. Namque hoc incomparabile opus cum Eraſmo inviderent Itali, alibi recuderunt, ſub alieno nomine.* Similiter Eraſmi Apophthegmata quoque deleto ipſius nomine edita ſunt hoc titulo Venet. 1590. & Colon. 1666. 12. *Apophthegmatum ex optimis utriusque linguæ ſcriptoribus libri VIII. Pauli Manutii ſtudio & induſtria, doctiſſimorum Theologorum conſilio atque ope ab omnibus mendis vindicati, quæ pium & veritatis Catholicæ lectorem poterant offendere.* Et hæc quoque editio facta eſt Pontifice Maximo approbante, ut in præfat. teſtatur idem Manutius.

Jacobi Meieri Hortulus Adagiorum Baſil. 1677. 12.

CXXXIII impia obſcœna & improba proverbia Germanica confutata per neſcio quem, latentem ſub nomine *Erneſti Meiſneri*, Jenæ 1705. 8.

Gabriel Meurerius Gallica proverbia collegit recuſa in florilegio Gruteri.

Ægidius Menagius Italica proverbia colligere & illuſtrare cum Panciatichio conſtituerat. Vide ejus Miſcellanea Italice edita p. 199. ſeq. editionis ſecundæ.

Proverbios de Don *Inigo Lopez de Mendoza* de Santillana Antwerp. 1594. 12.

Hieron. Megiserus edidit sub titulis digestas parœmias πολυγλώττους.

Jo. Mercerus Hebraice cum versione sua edidit libellum proverbiorum auctore R. Haj Gaon, cui titulus è Proverb. Salomonis 1. 3. השכל מוסר *erudito intellectus* Paris. 1561. 8.

Angelus Monosinius in flore Italicæ linguæ Venet. 1604. 4. tres chiliades adagiorum Italicorum recenset genti illi propriorum, tum plus mille proverbia itidem Italica, quæ confert cum Græcis & latinis Confer. Morhofii Polyhist. l. 1. p. 256.

Melchior Neipius Bredanus adagia aliquot congessit post Erasmum Juniumque. Prodierunt cum Erasmi Chiliadibus Paris. 1571. fol. & cum Giselinianis Antwerpiæ apud Plantinum.

Aloysius Novarinus Adagia è priscis Ecclesiæ doctoribus collecta digessit & illustravit duobus in folio Voluminibus. Lugduni 1637. & Veronæ 1651.

Ferdinandus Nunnesius; vide infra *Pintianus*.

Jo. Olorinus Variscus,

Cesar Oudinus Hispanica collegit proverbia, quæ in florilegio suo recudi curavit Gruterus.

Panciatichi. Vide supra in Menagio.

Orlandus Pesceti sive *Pisetti* Proverbia Hetrusca ordine litterarum collegit ediditque Veronæ 1603. 8. Venet. 1579. 12.

Fridericus Petri in libro, cui titulus: der Deutschen Weißheit Hamb. 1605. collectionem exhibet proverbiorum Germanicorum locupletissimam.

Ferdinandus Nonius sive *Nunnesius Pintianus* Hispanica collegit proverbia, Addidit Joannes de Mallara proverbiorum Hispanicorum Centurias decem sub titulo Philosophiæ vulgaris, & subjecta prolixa proverbiorum explanatione A. 1621. 4.

Theodorus Petræus post Jonam Prophetam Æthiopice & latine vulgatum Lugd. Bat. 1660. vulgavit proverbia quædam Æthiopica. Plura Jobus Ludolfus commentar. ad Hist. Æthiop. IV, 2. p. 560. seq.

Jo. Plantavitius Hebraicas sententias adagiaque.

Eduardus Pocokius admodum juvenis Chiliades sex proverbiorum Arabicorum verterat latine jam Anno 1635. quas nec dum vidisse lucem merito dolet. Rev. Hochsteterus in Orat. inaugurali. Thomas quoque Smithus in vita Eduardi Bernhardi p. 68. inter hujus Viri præ-

præstantissimi inedita memorat Proverbiorum Arabicorum partim à D. Pocockio partim ab Ed. Bernhardo latine versorum Collectiones. Pauca quædam Proverbia Ali Imperatoris Muslimici & carmen Tograi edidit idem Pocokius Lugd. Bat. 1629. 8.

Exstat inter Anglos, inquit Morhofius I. Polyhist. pag. 257. *cujusdam Powelli dictionarium Anglico Italico Gallicum in fol. adjiciuntur illi dictionario proverbia Anglica, Gallica & Italica non exigua cura congesta. Eorum peritiam ut ostendat auctor, Epistolas aliquas & orationculas ex meris proverbiis in tribus his linguis concinnavit.*

Joannus Rajus vir sagaci Naturæ inquisitione celebratissimus sub litteris I. R. latens Cantabrigiæ A. 1672. & 1678. 8. vulgavit uberrimam collectionem proverbiorum, præcipue Anglicorum, phrasiumque, similium & phrasium proverbialium ordine Alphabetico.

Cælius Rhodiginus eodem, quo Erasmus, tempore parœmiarum libros edere molitus est, sed ab illo præventum se videns antiquas lectiones concinnavit edìditque & in his nonnullas etiam adagiones nova perfudit luce. Vide Cœlii Epistolam ad Erasmum post Gudianas p. 117. 118. & Clariss. Bælii Dictionarium in Erasmo nota (CC)

Joannes Soropan de Rieros scripsit librum laudatum Morhofio I. Polyhist. p. 257. de usu Medico proverbiorum Hispanicorum. Titulus est: *Medicina Espannola contenida en proverbios vulgares en nostra lengua.*

Valentinus Rotmarus è Virgilio excerpsit centurias quinque & decurias tres versuum proverbialiũ Ingolst. 1570. 8. Conf. quæ de versibus proverbialibus ac sententiis ex Homero selectis dixi supra lib. II. c. 6. §. 8 & 9.

Joannes Sartorius Amstelodamensis Adagiorum Chiliades tres Belgico edidit sermone Antwerp. 1516. 8. & ex recensione Cornelii Schrevelii Lugd. Bat. 1656. 8.

Josephus Scaliger Collectionem græcorum proverbiorum *ἐμμέτρων* composuit, de qua supra §. 8. & proverbia quædam Arabica latine transtulit, ut dixi paulo ante in Erpenio.

Andreas Schottus præter editionem luculentam proverbiorum græcorum, de qua supra §. 3. seq. vulgavit Adagia sacra Novi Testamenti à se illustrata Antwerp. 1629. 4.

Justus Georgius Schottelius in opere egregio de lingua Germanica (Brunswigæ 1663. 4.) præcipua proverbia vernacula collegit p. 1112. usq; ad 1146.

Joannis Georgii Seiboldi adagia latino-germanica, in quibus multa luculenta ac plebeja observat Morhofius lib. 1. polyhist p. 259.

Joan-

Joannes Servilius, GviertenusGelder, Belgica collegit proverbia.

Henricus Laurentius Spigelius itidem Belgica proverbia congessit in Jani Gruteri florilegio recusa.

Henricus Stephanus præter notas in Erasmi Chiliades, de quibus supra in Erasmo, edidit proverbia Epigrammatica sive Epigrammata proverbialia.

Eberhardus Tappius Adagia latina DCC. contulit cum totidem Germanicis.

Andreas Tsthernıngius Prof. Poëseos in Acad. Rostoch. Proverbia Arabica ex Erpenii editione in Germanicam linguam convertit, scholiis quibusdam adjectis.

Julius Varinus in Schola vulgi Italice edita, adagiones illius gentis persequitur, disposita secundum actiones humanas. Vide de illo libello, si placet, Morhofium t. Polyhist. p. 256. Editus est Veronæ. 1642. 12.

Polydorus Virgilius eodem, quo Erasmus, tempore adagia congessit edidıtque A. 1500. Sed subsistunt intra numerum ducentesimum, & tribus vulgata sunt mensibus post primam Erasmi editionem. Vide Erasmi Epist. XVII. 3. & XXVI. 63.

Joannes Ulpius, Frisius, proverbiorum farraginem congessit post Erasmum, cujus Chiliadibus juncta prodiit. Paris. 1574. fol.

Solon Vogæus Gallica proverbia collegit quæ recusa sunt in florilegio Gruteri.

Joannes Vorstius Adagia Novi Testamenti illustravit, Coloniæ Brandenburgicæ 1669. 4. edita, & sæpius alibi, etiam cura Viri Cl. Thomæ Crenii in Belgio recusa.

Bonaventura Vulcanius Græcos proverbiorum scriptores junctim edere instituit. Vide Epistolas editas à Gabbema p. 714.

Levinus Warnerus edidit Centuriam proverbiorum Persicorum Lug. Bat. 1644. 4.

Joannes Leonhardus Weidnerus, in additionibus ad Zinckgræfium.

Paulus Wincklerus Consiliarius Brandenburgicus edidit Chiliades tres sententiarum Germanicarum adagialium, sub titulo gute Gedancken Gorlitzii 1685. 12.

Tacitus Nic. Zegerus Bruxellensis proverbia latina & Belgica edidit Antwerpiæ excusa.

Joachimus Zehnerus adagiorum sacrorum sive Biblicorum collegit Centurias quinque, & è sacris profanisque scriptoribus illustravit. Lipsiæ 1601. 4. Ejusdem similitudines Biblicæ ibid. 1603. 4.

Jul. Wilhelm Zinckgræfius in Apophthegmatis Germanicè sæpius excusis.

CAPUT

CAPUT X.

De DIONE CHRYSOSTOMO & altero juniore DIONE CASSIO.

Dionis Chrysostomi ætas & Vita. 1. *Orationes & dissertationes quæ exstant LXXX. earumque argumenta.* 2. *Editiones* 3. *Scripta deperdita.* 4. *Ætas & vita Dionis Cassii.* 5. *Caussa & ratio scribendæ Romanæ Historiæ.* 6. *Quantum è libris LXXX. ad nos pervenerit.* 7. *Epitome librorum XLV. posteriorum composita à Joanne Xiphilino.* 8. *Zonaras Dionem in Annalibus suis secutus.* 9. *Excerpta è Dione à Theodosio quodam.* 10. *Alia fragmenta Dionis quæ exstant.* 11. *Scripta alia.* 12. *Editiones & interpretes Dionis* 13. *Xiphilini.* 14. *Obiter de Vita Alexandri Severi quæ Anglice prodiit conficta à Thoma Elyoto, tanquam ex Græco Encolpii conversa.* 15. *Alii Diones.* 16.

I.

DIO a) Pasicratis F. à patria Prusa Bithyniæ urbe *Prusæus*, à Patrono suo Coccejo Nerva *Coccejanus* b) ob eloquentiam *Chrysostomus* † appellatus, gracili corpore c) parva statura, magno ingenio animoque præditus. è Sophista Philosophus d) tandem evasit, Apollonii * Tyanei & Euphratis Tyrii familiaris, temporibus Neronis ** & Vespasiani, cumque prius levia quædam argumenta e) declamatorio ac luxurioso stylo tractasset, & non in Homerum f) solum sed in Philosophos

 etiam

a) Photius cod. 209. De avo qui Romanam civitatem ab Imp. fueras adeptus, vide Dionem Orat. XLI. p. 500.

b) Idem enim hic mihi videtur cum Dione Coccejano quem laudat Plinius X. 85. Epist. etsi Tillemontius & alii viri docti distingunt.

† Eunapius procemio. Καὶ Δίων ὁ ἐκ Βιθυνίας, ὃν ἐπεκάλουν χρυσόστομον. Ita & Synesius, Photius &c.

c) Photius Cod. 209. Svid. in Δίων, Dio ipse diss. VII. p. 100. XIX. p. 260.

d) Synesius in Dione p. 36.

* Philostrat. I. de Sophist. p. 492. & Philostratus alter V. 10. de Vita Apollonii.

** Dio ipse XXI. p. 270. XXXI. p. 344. 355.

e) Hujusmodi sunt laudes Comæ, psittaci & Culicis: Memnon, Tempe, Troicus &c.

f) Orat. XI. de Ilio non capto & XII. p. 212. 213.

etiam g) Socratem, Zenonem, Musonium & alios strinxisset stylum, postea Sophistis quos passim reprehendit invisus ** neque colligens discipulos (quanquam Favorinum & Polemonem Dionis discipulos fuisse docet Philostratus I. de Sophist. p. 494. & 496. II. p. 538.) civile ac Philosophicum dicendi genus magis probavit, atque inprimis ad mores secundum præcepta Stoicæ sectæ formandos svadendosque perspicuo facili & amœno sermone totum se composuit, licet in verba Stoicorum h) jurasse minus videtur, quam naturam ipsam & rectam rationem in consilium adhibuisse. Cum ex ephebis excessisset, Ægyptum i) & varias regiones eruditionis causa adiit. Reversus, ob libertatem loquendi & quod assentari minus nosset k) tum propter amicitiam viri honesti à Domitiano interemti l) de vita fere periclitatus circa A. C. XCIV. oraculo consulto † exsulavit, nullos secum libros m) habens quam Platonis Phædonem & Demosthenis Orat. de falsa legatione. Ad ultimos usque Imperii Rom. fines processisse patet quod profectionis suæ ad Getas, Mysos n) & Thracas *** meminit. Interfecto Domitiano milites tumultuantes compescuit gravi sermone. Ab eo tempore revocatus à Nerva, apud ipsum ac deinceps apud Trajanum inprimis gratiosus fuit, ita ut eodem cum Imperatore aureo curru vectum referant Philostratus, Photius o) ac Svidas. Quamdiu vixerit non constat, senium attigisse se ipse testatur non uno in loco p) Magistratum quoque gessit in patria, & liberos habuit minime degeneres, ut constat ex Oratione XL. & XLI. p. 486. & 500.

Phi-

g) Synesius in Dione p. 37. & 38. ubi memorat ejus Orationem perditam contra Musonium, & alteram contra Philosophos, cujus iterum mentio p. 40. ubi Synesius testatur in nulla Dionis Oratione ῥητορείαν ἐπαφροδιτωτέραν observatum fuisse.

** Dio Orat. XII. p. 197. ἀλλ' οὐκ οἶδα ὅπως οὐδεὶς με ἀναλαμβάνει τῶν σοφιστῶν οὐδὲ ἥδονται ὁρῶντες -- ὅμως δὲ προλέγω ὑμῖν ὅτι ἐσπουδάκατε ἀνδρὸς ἀκοῦσαι τοσοῦτον πλῆθος ὄντες, οὔτε καλοῦ τὸ εἶδος, οὔτε ἰσχυροῦ, τῇ τε ἡλικίᾳ παρηκμακότος ἤδη, μαθητὴν δὲ οὐδένα ἔχοντος. adde XIX. p. 260. Ceterum XXII. p. 276. negat se Rhetoricam reprehendere aut bonos Rhetoras, sed tantum malos & simulatores.

h) Synesius ibid. i) Dio Orat. XI. p. 161.

k) Orat. III. de regno p. 38.

l) Orat. XIII. de exsilio p. 219. † id. p. 221.

m) Philostratus I. de Sophist. p. 492.

n) Orat. XII. p. 198. XXXVI. p. 437. Confer Γετικὰ ejusdem laudata Philostrato.

*** Orat. XIV. p. 233.

o) Photius Cod. 209. & Svid. in Δίων narrant eum quoque leonina indutum incessisse.

p) Dio Orat. XII. p. 197. 199. XL. p. 491.

Philostratus eloquentiam Dionis laudaturus ait illum fuisse quoddam veluti ἀμαλθείας κέρας τοῦ λόγου, καὶ γὰρ καὶ ἡ πειθὼ τοῦ ἀνδρὸς οἷα καταθέλξαι καὶ τοὺς μὴ τὰ Ἑλλήνων ἀκριβοῦντας. Idem alibi observat Hippodromum q) & cujus scripta adhuc supersunt Ælianum r) Dionis dictionem fuisse imitatos.

II. Exstant ejus λόγοι sive διατριβαὶ octoginta, eædem quas Photius Cod. 209. (licet alio quo hodie ordine) legit. Inveniuntur sane in his quædam, μελέται ῥητορικαὶ, sed pleræque sunt dissertiones sive tractationes breves argumenti Moralis, Politici ac Philosophici, tum Philologici quoque sive mixti, non orationes sive declamationes. Eas singulas ordine hic à me recensitas habes, addito numero duplici, è quibus major ordinem editionum, minor Photii respicit.

I. II. III. IV. (1. 2. 3. 4.) περὶ βασιλείας sive λόγοι βασιλικοί. *Dissertationes quatuor de regno* sive de virtutibus Regiis ad Trajanum Imp. quem alloquitur diss. 3. pag. 36. ὦ γενναῖε αὐτοκράτωρ & videntur scriptæ non diu post reditum ab exilio, unde adhuc ἀλήτην, Dio se appellat diss. 1. p. 3. & p. 10. ὡς γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ φυγῇ &c. Oratio quarta clauditur elegantibus ac disertis characterismis genii avari, voluptatibus deditі atque ambitiosi.

V. (5.) Λιβυκὸς Μῦθος *Fabula Lybica* qualem Alexandro Magno * narratam à Diogene Cynico dixerat Oratione IV. p. 71. ubi male interpres: *fabulam illam in posterioribus recitabo.* Nam in Græco est: *consolantes ac benigne tractantes, illis fabulam deinde recitant.* De Libycis μύθοις dixi nonnulla lib. II. cap. IX. §. 6. Hanc Libycam fabulam cum quatuor dissertationibus de regno Græcè cum paucis notis suis excudendam dedit *Jo. Caselius* Rostoch 1584. 8.

VI. (6.) Διογένης ἢ περὶ Τυραννίδος *Diogenes sive de Tyrannide.* Continet Diogenis Cynici varia dicta & facta quibus hominum plerorumque Tyrannorum præsertim (p. 93. seq.) vitam naturæ contrariam & difficilem sollicitamque reprehendit.

VII. (13.) Εὐβοϊκὸς ἢ Κυνηγός, Orditur à Venatoris pauperis & agricolæ ad cava Eubœæ (quo appulsum se scribit vel fingit Dio) narratione de vita sua tenui ac simplici, nuptiisque filii, sed non minus felici &

 hone-

q) Philostr. de Sophist. p. 615.
r) id. p. 619.
* Eandem hanc esse cum illa cujus Orat. IV. de regno mentio est, male videtur negare Casaubonus, nam utrinque de voluptate sub specie mulieris se offerente agitur. Itaque & Photis observat hanc Libycam fabulam Orationibus de regno annecti & cum illis cohærere.

honesta atque hospitali vita in deserta ac montana regione, quam opulentissimorum in urbibus & satraparum ac regum. Deinde p. 120. seq. subjungit de opificiis, qualia colenda sint in urbe ad vitam facile & honeste ducendam. Adversus publicas & venales Græcorum libidines invehitur p. 126. seq. ineptum non minus quam detestandum illud σωφροσύνης φάρμακον esse testatus.

VIII. (7.) Διογένης ἢ περὶ ἀρετῆς. De virtute sermones, dicti in Isthmiis à Diogene Cynico Corinthi.

IX. (8.) Διογένης, ἢ ἰσθμικός. Ejusdem argumenti.

X. (9.) Διογένης ἢ περὶ οἰκετῶν Diogenis sermones cum homine sollicito quod servus ei aufugisset, & oraculum consulturo. Svadet autem ut discat prius se ipsum nosse antequam oraculum adeat, neque enim alioqui illo recte usurum esse. Ἐγὼ μὲν γὰρ οἴμαί σε μηδὲν δεήσεσθαι μαντείας, νοῦν ἔχοντα.

XI. (10.) Τρωϊκὸς, ὑπὲρ τοῦ Ἴλιον μὴ ἁλῶναι. De Ilio non capto declamatio peringeniosa, dicta veluti ad Ilienses ad eximendum inveteratum errorem ex Homeri haustum fabulis, quem ex ipso Homero falsi conatur convincere & p. 161. seq. provocat ad Ægyptii cujusdam sacerdotis Onuphitensis testimonium hæc & multa alia Græcorum deridentis, totamque rem è commentariis Ægyptiorum & antiquis στήλαις aliter longe enarrantis. Ante exilium hæc declamatio à Dione scripta videtur Casaubono. Laudatur à Synesio p. 41. Eustathio ad Iliad. δ'. p. 350. Separatim edita est cum versione *Laur. Rhodamanni* ad calcem Quinti Smyrnæi. Hanov. 1604. 8. Nuper etiam Melchisedecho suo subjunxit *Henricus Hulsius*, Lugd. Bat. 1706. 8. De G. Henrici Ursini V. C. Oratione contraria, & de Godofr. Kirbachi dissertatione quam Dioni opposuit, dixi lib. 2 c. 7. §. 10.

XII. (11.) Ὀλυμπικὸς, Oratio insignis dicta in Olympiis περὶ τῆς πρώτης τοῦ Θεοῦ ἐννοίας. Post longius exordium quo se præ Sophistis ἠρωνικῶς deprimit & cum ulula festive confert ad quam convolant aviculæ, incipit pag. 199. seq. dicere de DEO & ejus sensu à natura homini insito omniumque gentium consensu, poëtarum, legislatorum, * Philosophorum

* Philosophum p. 207. vocat προφήτην καὶ ἐξηγητὴν τῆς ἀθανάτου φύσεως: Et p. 228. quo magis pii futuri sint homines eo minus adhibituros esse thuris & sacrificiorum. ὅσῳ γὰρ ἂν εὐσεβέστεροι καὶ ὁσιώτεροι γένησθε, τοσούτῳ ἐλάττων ἔσται παρ' ὑμῖν ὁ λιβανωτὸς καὶ τὰ θυμιάματα καὶ τὰ στεφανώματα, καὶ θύσετε ἐλάττους θυσίας &c.

phorum & artificum quo imagines Deorum effinxere, rem à primis repetens mortalibus, quos docet ab initio statim fuisse πανταχόθεν ἐμπιμπλαμένους τῆς θείας φύσεως. pag. 201. & spectaculo atque usu hujus universi velut mysteriis rerum divinarum initiatos. Pag. 204. Epicureos perstringit Deum in intermundia ablegantes. Pag. 209. sq. elegans est apostrophe ad Phidiam qui perelegantem sane Jovis imaginem Deo tamen ejusque Majestate longe indignam composuerat. Non minus ingeniosa sequitur ac diserta Phidiæ Apologia.

XIII. (12.) περὶ φυγῆς sermo Athenis dictus, disputat exsilium non esse malum, & plerosque homines neglecta virtute addiscere ea quæ nullius sint usus in vita.

XIV. & XV. (64. seq) Περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας dissertationes duæ, quibus docet libertatem consistere in recte agendo, & fortes bonos ac sapientes liberos esse ac nobiles, malos contra & ignavos esse ignobiles ac servos. Porro nemimem natum hominem qui non in majoribus suis multos reperiret servos, multos nobiles si hoc illi inquirere daretur. Vide p. 238.

XVI. (66.) Περὶ λύπης, de animi ægritudine fugienda, & fortiter ferendis rebus adversis.

XVII. (67.) περὶ πλεονεξίας, adversus avaritiam dissertatio, cui elegans præmittit exordium de eo, quod res quoque notissimas etiam atque etiam inculcare debeant Philosophi, quia à scientibus quoque bona præcepta raro observantur.

XVIII. (68.) Περὶ λόγου ἀσκήσεως, de dicendi exercitatione ad quendam è proceribus Romanis, qui senex à Dione rationem eloquentiæ comparandæ petierat. Svadet autem illi è Comicis Poëtis legere Menandrum, è Tragicis Euripidem, Homerum ante omnes: ex Historicis Thucydidem, Theopompum, Herodotum: Ex oratoribus Hyperidem potius & Æschinem atque Lycurgum quam Lysiam ac Demosthenem. E recentioribus Antipatrum, Theodorum, Plutionem, Cononemque. Neque prætereunda quæ subjungit, ut reddat rationem quare non tantum antiquos illos extra aleam positos, sed quoque recentiores commendet p. 257. αἱ γὰρ τούτων δυνάμεις καὶ ταύτῃ ἂν εἶεν ἡμῖν ὠφέλιμοι, ἢ οὐκ ἂν ἐντυγχάνοιμεν αὐτοῖς δεδουλωμένοι τὴν γνώμην ὥσπερ τοῖς παλαιοῖς, ὑπὸ γὰρ τοῦ δύνασθαί τι τῶν εἰρημένων αἰτιάσασθαι, μάλιστα θαῤῥοῦμεν πρὸς τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν, ἢ καὶ ἥδιον τις παραβάλλει αὐτὸν ᾧ πείθεται συγκρινόμενος, οὐ καταδεέστερος, ἐνίοτε δὲ καὶ βελτίων φαίνεσθαι. *Horum enim virtutes vel ea nobis ratione conducent, quod non legemus eas ita serviliter*

 quem-

quemadmodum veteres. Ex eo siquidem quod dictorum aliqua audemus reprehendere, maxime fiduciam sumimus ad conandum similia. Certe & libentius se quis illi accommodat, quo cum comparatus non se credit inferiorem sed nonnunquam & superiorem visum iri. Præcipue autem Socraticos consulere jubet Dio, & ex hisquem solum putat sufficere viro Remp. gerenti Xenophontem, ejusque orationes Historiæ insertas imitari.

XIX. (69.) περὶ τῆς αὐτῦ φιληκοΐας quod libentius alios auscultet Rhetoras, quam auscultari se ab aliis patiatur.

XX. (70.) περὶ ἀναχωρήσεως, secessu non indigere sapientem, alios non juvari.

XXI. (71.) περὶ κάλλυς, de pulchritudine virili male in muliebrem mutata mollitiem, dissertatio sive dialogus, ut personis appositis monstravit Casaubonus.

XXII. (72.) περὶ πολέμυ καὶ εἰρήνης. De bello & pace uti de aliis plerisque differere & Philosophos & Rhetores, sed Philosophos rectius.

XXIII. (73.) ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός. Dialogus, quo probatur hominem sapientem qui bono genio obsequitur eundem quoque esse felicem, de malis autem valere illud Homeri quod ex omnibus animalibus nullum sit homine miserius.

XXIV. (74.) περὶ εὐδαιμονίας, quod plerique de aliis rebus solliciti veræ felicitatis studium negligant.

XXV. (75.) περὶ τȣ̃ δαίμονος Dialogus (extrema parte ut videtur mutilus) de genio, utrum extra hominem sit & homo alius, uti qui fuerunt genii Rerump. Lacedæmoniis v. g. Lycurgus, Athenarum Pisistratus, Romanorum Numa, Carthaginiensium Hanno & Hannibal, Macedonum Alexander, Persarum Darius & Cambyses.

XXVI. (76.) περὶ τȣ̃ βυλεύεσθαι. De consulatione, quod ad eam peritia rerum sit opus.

XXVII. (77.) Διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ, uti in convivio & publica panegyri, ita in vita vix audiri eos qui recta suadent.

XXVIII. (78). Μελαγκόμας πρῶτος (τῇ τάξει β΄.)

XXIX. (79.) Μελαγκόμας δεύτερος sive ἐπιτάφιος, (τῇ τάξει α΄) ambo hi sermones florente ætate à Dione compositæ (vide pag. 292.) celebrant defunctum nobilem athletam Tito Imp. charum Melancomam, Jatroclis adversarium non minus pulchritudine quam robore ac virtute difficilique cestuum certamine præstantem.

XXX. (80.) χαρίδημος. Consolatio super obitu Charidemi juvenis egregii anno ætatis 22. exstincti ad Timarchum patrem, & fratrem minorem

norem natu, Patri cognominem. Inducitur autem Charidemus ipse paullo ante mortem oratione duplici suos excitans, cujus prioris argumentum petitum à miseria præsentis vitæ veluti carceris, in quem à Diis intrusi & catenæ ex voluptate & ægritudine compositæ alligati simus pœnæ loco, utpote è Titanico sanguine omnes procreati (p. 300.) adeoque illis inimici, atque unde per mortem demum liberemur. Hanc orationem mox refellit altera quam ait se accepisse ab agricola quodam ἐν ἀγροίκῳ τινὶ ῥυθμῷ καὶ μέλει. In hac confertur vita cum convivio in quo Deorum nos excipit bonitas, convivarum stoliditas multos miseros facit, bonos per mortem DEus ad se vocat potandos nectare.

XXXI. (14.) Ῥοδιακός ad Rhodios Oratio disertissima, Photio vehementer & ex merito laudata, pluribus argumentis dissvadens sordidum & ingratum illorum * (& Atheniensium p. 346.) morem quo statuam si cui recens decernerent, non ponebant novam, sed veteris alicujus deleta inscriptione, jussu prætoris nomen novum insculpebant pag. 312. Confer si placet Emundum Figrelium de statuis c. 28. pag. 238. seq. Ex hac oratione constat Rhodios illo tempore formam Reip. popularem habuisse p. 328. sub stratego seu prætore p. 312. 332. 337. 340. 351. 353. & tributariam tenuisse Cariam, partemque Lyciæ & alias præterea civitates p. 341. Romanis libertatem Rhodiorum Reip. relinquentibus p. 344. seq. E legibus Rhodiorum pag. 348. commemoratur hæc, quod carnifici nunquam liceret ingredi civitatem. Dissertationem suam de eo quod malam consvetudinem non possit defendere diuturnitas temporis, allegat p. 354.

XXXII. (15.) Πρὸς Ἀλεξανδρεῖς, Ad populum Alexandrinum, cujus indolem veri impatientem & ad nugas, voluptates & scommata pronam pluribus verbis perstringit, atque inprimis carpit quod spectaculis saltationibus & lascivis cantibus veluti ebrii & in stadio indecore se gererent & immodicis indulgerent clamoribus plausibusque. Urbem ipsam p. 372. laudat his verbis: ἡ γὰρ πόλις ὑμῶν τῷ μεγέθει καὶ τῷ τόπῳ πλεῖστον ὅσον διαφέρει τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ἥτε γὰρ Αἴγυπτος ὑμῶν, τηλικοῦτον ἔθνος, σῶμα τῆς πόλεώς ἐστι, μᾶλλον δὲ προσθήκη. Sub Tito scripsisse hanc orationem colligas ex p. 380. ubi opponit τὸν νῦν ἄρχοντα παιδείᾳ καὶ λόγῳ προσέχοντα Neroni qui Musicus scitus & aurigator optimus videri volebat, atque perfectissimus saltator. De eodem Nerone p. 383. uti de altero Imperatore pag. 391. seq. In hac Oratione p. 392. seq. Dio celebrat Theophilum

* De Corinthiis vide infra Orat. XXXVII.

lum quendam virum sapientem, qui Alexandrinorum stultitiam pertinaci ultus fuerat silentio.

XXXIII. (16.) *Ταρσικὸς πρῶτος* ad Tarsenses à quibus invitatum se ad dicendum ait dicturum ea, quæ ipsi fortassis male sint laturi: neque enim adulaturum illis, aut celebraturum externa eorum bona, quæ sine virtute civium & modestia nullius sint momenti. Præcipue exagitat molles narium strepitus, quos in loquendo & canendo frequentasse illos & indecore affectasse refert.

XXXIV. (17.) *Ταρσικὸς δεύτερος*, ad * Tarsenses eosdem prætori suo infestos, & Mallotis, Solensibus, Adanensibus atque Ægæensibus exosos, neque inter se concordes. Pagina 423. *ἐγὼ δὲ τὸν σύμβουλον* &c. *Ego vero bonum*, inquit, *Senatorem quique dignus sit præesse civitati, oportere ajo omnia simplici animo excipere quæ difficilia ac molesta occurrunt, maxime autem convitia & plebis iram, & similem esse promontoriis portum efficientibus, quæ omnem pelagi excipiunt vim, interiora autem immota & tranquilla conservant: ita & illum expositum esse plebi etiamsi aliquando irasci voluerit, etiamsi maledicere, etiamsi quidlibet facere: nihil autem affici ab iis tumultibus, neque si quis laudibus extollat, propterea attolli, neque si contumelia affici videatur, de animi dejici magnitudine.* Pagina 425. non vult ut Tarsenses exemplo Jonum sanciant plebiscito ne ullam ob rem magistratus accusare liceat, at vicissim inconsultum esse docet eos qui Remp. gerunt, temere aut ob delicta levia exacerbare & ad iram adversus civitatem impellere.

XXXV. (18.) *Ἐν Κελαιναῖς τῆς Φρυγίας*, Oratio dicta Celænis opido Phrygiæ, in qua cum præfatus esset nonnulla de habitu Philosophi & coma, quod non faciant virum sapientem, laudat Celænas p. 433. prælata tamen illis Indorum felicitate quos fabulatur è fontibus mellis, olei, lactis & vini potatos vivere quadringentos annos, præcipue vero Brachmanum haurientium è fonte limpidissimo veritatis.

XXXVI. (19.) *Βορυσθενιτικὸς λόγος, ὃν ἀνέγνω ἐν τῇ πατρίδι.* Sermo elegans recitatus in patria apud Prusæos, de iis quæ in exilio ante opidum Borysthenitarum (cujus res paucis perstringit) deambulans locutus est cum Callistrato rei bellicæ, Philosophiæ & artis dicendi perito, atque ut omnes Borysthenitæ Homeri amantissimo, & cum altero quo-

* Observanda illorum temporum est consvetudo, per quam licuit Philosophis vel Sophistis, cum in aliquam Græcorum urbem venissent, non solum de iis quæ ad mores pertinerent, pro concione verba facere, verum etiam publicis se immiscere interdum negotiis, & quod è re civium judicarent svadere. Sunt ejus argumenti aliquot è Dioneis orationes. Is. Casaub. p. 65. ad Dion. Chrysost.

quodam ejusdem opidi cive Rhoſone. Differit autem de divina gubernatione ſive aurigatione & de civitate divina Deum hominesque conſociante, occaſione horum verſuum Phocylidis:

. . πόλις ἐν σκοπέλῳ κατὰ κόσμον
οἰκεῦσα σμικρὴ κρείσσων Νίνου ἀφραινούσης,

XXXVII. (20) Κορινθιακὸς, ſermo ad Corinthios qui ante undecim annos ſermonibus Dionis capti ſtatuam ei poſuerant, & poſtea neſcio ob quam criminationem iterum dejecerant ſive (ſicut à Rhodiis ** & Athenienſibus non raro factum) alii conſecraverant.

XXXVIII. (21) Πρὸς Νικομηδεῖς περὶ ὁμονοίας τῆς πρὸς Νικαεῖς. Ad Nicomedienſes (à quibus civitate donatus fuerat) oratio qua ſvadet ut vel propter communes Deos (p. 475. 481.) concordiam cum Nicæenſibus colant, neque diutius cum illis de * primatu (p. 475.) Bithyniæ uti Athenæ olim & Sparta de Græciæ primatu decertent, ſed potius benefaciendo oſtendant ſe primam civitatum eſſe, neque per diſſidia dent anſam Optimatibus injuriarum impune exercendarum, aut Romanis Græcanica delicta ridendi. Sufficere autem debere Nicomediæ quod ſola metropolis appelletur, primatum vero cum Nicæa habeat communem. p. 479.

XXXIX. (22) Περὶ ὁμονοίας ἐν Νικαίᾳ, πεπαυμένης τῆς στάσεως. Ad Nicæenſes (à quibus & ipſe affectum ſe honore prædicat) Oratio à Dione dicta cum valetudine minus integra uteretur, adeoque brevior, qua eos poſt ceſſantem jam ſeditionem graviter monet de concordia firmiter ſervanda inter ſe. Claudit ſermonem voto ad Deos civitatis conditores & amicitiæ ac concordiæ præſides: Εὔχομαι δὴ τῷ τε Διονύσῳ τῷ προπάτορι τῆς πόλεως, καὶ Ἡρακλεῖ τῷ κτίσαντι τήνδε τὴν πόλιν, καὶ Διῒ πολιεῖ, καὶ Ἀθηνᾷ καὶ Ἀφροδίτῃ καὶ Φιλίᾳ καὶ Ὁμονοίᾳ καὶ Νεμέσει καὶ τοῖς ἄλλοις Θεοῖς ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας τῇδε τῇ πόλει πόθον αὐτῆς ἐμβαλεῖν καὶ ἔρωτα

** Supra Orat. XXXI. Rhodiaca.

* Nicæa primatus dignitatem obtinuiſſe videtur ſub Domitiano, ut viri eruditi colligunt è numo in cujus altera parte legitur Νεικαιεῖς πρῶτοι τῆς ἐπαρχίας. Vide Triſtan. T. 1. p. 334. Neque tamen Nicomediæ ut pote metropoli hunc primatum negabant Nicæenſes, ſed tantum ejusdem volebant & ipſi eſſe participes, ut utriusque civitatis ille eſſet communis. Sed Nicæni apud Senatum Romanum contra agentibus Nicomedienſibus, cauſſa deinde decidiſſe videntur, nam ut Joannes Velens obſervat, in nullis poſtea numis hunc titulum ſibi arrogavt Nicæa, quem paſſim Nicomedia Μητρόπολις καὶ πρώτη Πόντου καὶ Βιθυνίας gerit etiam in Domitiani numo apud Patin. p. 165. & in pluribus aliis juniorum Imperatorum apud Jo. Harduinum in numis urbium illuſtratis p. 356. ſeq.

καὶ μίαν γνώμην, καὶ ταυτὰ βούλεσθαι καὶ φρονεῖν, στάσιν δὲ καὶ ἔριδα καὶ φιλονεικίαν ἐκβαλεῖν, ὡς ἂν ἐν ταῖς εὐδαιμονεστάταις καὶ ἀρίσταις ἡ πόλεσι τὸ λοιπόν.

XL. (23) ἐν τῇ πατρίδι περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμονοίας. Ad cives suos Prusæenses (dicta post plurium annorum exsilium) ut cum Apemeensibus vicinis hoc desiderantibus & quorum portu Prusæi utebantur pacem & amicitiam alant. Nervæ sive Trajani benignitatem prædicat p. 490. ἀλλ' ὅμως φιλανθρωπότατος ὢν αὐτοκράτωρ καὶ σπουδαιότατος ἁπάντων ἔμοιγε παρέσχεν ὧν ἐγὼ ἐδεόμην, καὶ ἄλλοις ὧν ἐκεῖνοι ἐδέοντο. Domitiani tyrannis perstringitur p. 489. καὶ γὰρ ἦν γελοῖον μετὰ φυγὴν οὕτως μακρὰν καὶ πράγματα τοσαῦτα καὶ τύραννον ἐχθρὸν δεῦρο ἀφικομένῳ &c.

XLI. (24) Πρὸς Ἀπαμεῖς περὶ ὁμονοίας. Ad Senatum populumque Apameensem (qui missis legatis reditum Dioni ab exsilio gratulati fuerant eumque ad se invitarant.) Oratio brevis suadens amicitiam cum suis Prusæensibus.

XLII. (25) Διάλεξις ἐν τῇ πατρίδι. Sermo brevis in patria Prusa dictus quo ait semirari quod Orationes suas multi tam libenter audiant, & fere ediscant, cum ipse nihil in his agnoscat præclari.

XLIII. (26) Πολιτικὸς ἐν τῇ πατρίδι. Apologia sive exordium potius Apologiæ adversus inimicos qui ipsum perinde ut Socratem olim & Epaminondam calumniis in patria petierant.

XLIV. (27) Φιλοφρονητικὸς πρὸς τὴν πατρίδα εἰσηγουμένην αὐτῷ τιμάς. Oratio qua testatur nihil sibi jucundius esse quam à Patria amari quæ honoribus ut Patrem * ἄνδρα ἀγαθὸν καὶ ὅσον ἔζη χρόνον δικαίως προεστῶτα τῆς δὲ τῆς πόλεως p. 509. & matrem & fratres cognatos ac majores, ita Dionem quoque auxerat. Diserte autem pag. 510. testatur sibi etiam exsuli ab aliis civitatibus oblata ampla munera & dignitates (confer XLI. p. 498.) sed præ patria nihil fuisse gratum nec acceptum, in qua unice gaudet filium & patruelem & alios cognatos adolescentes ad laudem succrescere, & ad hanc virtute atque studio consequendam alios quoque cives adhortatur. Epistola ad Nervam Imp. in extremo hujus Orat. memorata qua remitti se in patriam rogavit, cum Imperatoris responsione non exstat.

XLV. (28) Ἀπολογισμὸς, ὅπως ἔσχηκε πρὸς τὴν πατρίδα. Quod post

* Confer quæ de Patre suo refert XLVI. p. 518. 519. & de avo p. 543. Filii & uxoris mentio p. 522. filii iterum p. 542. & 543. ubi jam remp. in patria ille gerebat. Sororis mortem commemorat XLVII. p. 528.

Post mortem Domitiani ** ab exsilio revocatus amicitia Nervæ Imp. quantum per morbum licuit, & deinceps Trajani usus sit in patriæ commodum & amplitudinem, idque unice se quærere, licet malevolis aliud videatur. Pag. 515. docet Senatum Prusæensium illo tempore constitisse ex delectis viris centum.

XLVI. (29) Πρὸ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐν τῇ πατρίδι, *antequam in patria philosopharetur*, ita enim hæc Oratio recte inscribitur apud Photium, dicta à Dione antequam exsularet, ad leniendos civium suorum animos, quorum aliqui orto ob caritatem annonæ tumultu lapidibus eum petere atque interficere & cremare ædes ejus voluerunt.

XLVII. (30) Δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι, Oratio qua se in patria purgat adversus criminantes quod porticum & amplam domum ædificaret ornandæ civitati, non magis enim hoc esse tyrannicum quam quod indueretur purpura, comam aleret barbamque. Sic nec Stagiram voluisse uti beneficio Aristotelis qui è tenui vico felicem & nobilem civitatem facere volebat, & viros quosque excellentissimos Homerum, Pythagoram, Zenonem, Chrysippum, Cleanthem patria excedere maluisse quam patriæ injurias ut Socrates experiri.

XLVIII. (31) Πολιτικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ, Oratio civilis dicta à Dione ad Cives Prusæenses permittente Varino * (procuratore Bithyniæ ut videtur) congregatos, suadensque Concordiam. Hic est λόγος ἐκκλησιαστικὸς quem memorat Synesius.

XLIX. (32) Παραίτησις ἀρχῆς ἐν βουλῇ Recusatio Magistratus in senatu Patrio. Quoniam non sibi, nec forte Prusæensibus expediat diutius se apud illos versari, licet non diffitetur Philosopho dignum esse officium imperare hominibus, & Philosophos optime semper Remp. tractasse, quod multis exemplis docet.

L. (33) Περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ, Oratio laudes senatus patrii complexa, quas ita procul esse contendit ab adulatione, ut si falsæ sint, dicentis vituperationem referre non diffiteatur. Simul etiam filii sui tanquam in Magistratu vestigia majorum legentis meminit, eumque pro-

 prio

** Domitianum sibi infestum habuisse & reddidisse infestiorem testatur Dio p. 512. his verbis: πρὸς δὲ τούτοις ἅπασιν ἐχθρὸν ἀνεχόμενος αὐτὸν δεῖνα, οὐδὲ τὸν δεῖνα τῶν ἴσων τινὰ καὶ δεσπότην ὀνομαζόμενον καὶ Θεὸν παρὰ πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, τὸ δὲ ἀληθὲς ὄντα δαίμονα πονηρόν, καὶ ταῦτα οὐ θωπεύων αὐτὸν οὐδὲ τὴν ἔχθραν παραιτούμενος ἀλλὰ ἐρεθίζων ἄντικρυς καίπερ ὄντα κακόν, μὰ Δί' οὐ μέλλων νῦν ἐρεῖν ἢ γράφειν, ἀλλὰ εἰρηκὼς ἤδη καὶ γεγραφώς

* κράτιστον vocat p. 530. & p. 535. ἡγεμόνα.

prio judicio non patris auctoritate Remp. gerere testatur. Hic est λόγος Dionis βυλευτικὸς Synesio laudatus.

LI. (34) Πρὸς Διόδωρον, In Diodorum quem ita optime laudare se existimat, si cives suos à quibus in Magistratus dignitatem evectus ille erat, prædicet.

LII. (35) Περὶ Αἰσχύλυ καὶ Σοφοκλέυς καὶ Ευριπίδυ, ἢ περὶ τῶν Φιλοκτήτυ τόξων. Censura & comparatiæ tragœdiæ triplicis, ejusdem argumenti, quas Æschylus Sophocles & Euripides composuerant super Philoctetæ arcu quem ipsi eripuit Ulysses.

LIII. (36) Περὶ Ὁμήρυ Laus Homeri Poëtæ, quam H. Stephanus etiam Græce præfixit luculento operi suo quo Homerum & alios Poëtas principes Heroici carminis exhibuit.

LIV. (37) Περὶ Σωκράτυς. Socratis Philosophi breve encomium.

LV. (38) Περὶ Ὁμήρυ καὶ Σωκράτυς. Dialogus de Socrate quod Homeri fuerit discipulus atque imitator.

LVI. (39) Ἀγαμέμνων ἢ περὶ βασιλείας. Dialogus de regno quod optime administretur si Reges sapientum ut Agamemnon Nestoris utantur consilio.

LVII (40) Νέστωρ sive de Nestoris magnificis dictis quibus ad Agamemnonem & Achillem usus ab Homero inducitur Iliad. α', vers. 260. seq.

LVIII. (41) Ἀχιλλεύς de Achille Chironis consilium temere adspernante, qui in bello prudentia potius quam robore & celeritate utendum esse svasit.

LIX. (42) Φιλοκτήτης, Paraphrasis versuum quorundam ex Philoctete Æschyli vel Euripidis, quibus Ulysses Lemnum delatus ad Philoctetem accedit, Herculis arcum ei erepturus, sine quo Troja capi non poterat.

LX. (43) Νέσσος ἢ Δηϊάνειρα. Dialogus de Nesso Centauro & Dejanira, quomodo illa fabula ab Archilocho & Sophocle tradita recte intelligi debeat.

LXI. (44) Χρυσηΐς Dialogus de Chryseidis descriptione apud Homerum ex qua encomium ejus nectit Dio.

LXII. (45) Περὶ βασιλείας καὶ Τυραννίδος, Tyranni & boni Regis inter se collatio scripta ad quendam bonum principem sive Magistratum quem ita alloquitur p. 588. ὁ δὲ ἀγαθὸς ἄρχων ὥσπερ σὺ τἀναντία ἐπιτηδεύει.

LXIII.

LXIII -- LXV. (46-48.) Περὶ τύχης λόγοι γ'. Tres dissertationes de fortuna, quarum *prima* disputat fortunam omnia posse in vita humana, *secunda* & *tertia*, perverse ac præter rem ab hominibus fortunam accusari.

LXVI. -- LXVIII. (49-51.) Περὶ δόξης λόγοι γ'. Dissertationes totidem de gloria, quarum prima docet vanum & plenum sollicitudinis esse studium gloriæ qua vulgo placere cupimus, altera dialogi more scripta velut inanem umbram merito à sapientibus negligi jubet. Tertia potius agit περὶ δόξης quatenus opinionem sonat illud vocabulum, quæ inter homines ut mirifice varia, sic fallax omnis & incerta est, nisi prudentia verum bonum amplecti svaserit.

LXIX. (52) Περὶ ἀρετῆς. Virtutem plerosque omnes laudare & admirari, paucos colere nisi metu legum fortasse adactos & impulsos.

LXX. (53) Περὶ φιλοσοφίας. Philosophiam non consistere in splendidis sermonibus sed in vita & actione serioque sapientiæ studio.

LXXI. (54) Περὶ φιλοσόφου. Philosophum esse qui antecellat reliquos homines cognitione & usu rerum non quarumcunque sed præclararum & utilium ad vitam felicem atque honestam.

LXXII. (55) Περὶ τοῦ σχήματος. Habitum Philosophi multos, rem ipsam paucos habere, licet ob σχῆμα istud vulgus ad illos velut ceteræ aves ad noctuam advolitent.

LXXIII. (56) Περὶ πίστεως. Quod multis exitio fuerit res magnas ipsis creditas insignemque fidem in illis positam fuisse.

LXXIV. (57) Περὶ ἀπιστίας. Dialogus ostendens quam periculosum sit aliis habere temere fidem, & amicos adsciscere: neque quicquam esse tam sacrosanctum in vita, quod non perfida hominum malitia violet. Prodiit separatim Græce & lat. Norimb. 153. 1. 8.

LXXV. (58) Περὶ νόμου, Legum encomium, quod in editione Græcolatina Paris. exhibetur non ut reliqua cum versione Naogeorgi, sed cum Fed Morelli interpretatione, cum qua separatim prodierat ib. 1598. 8.

LXXVI. (59) περὶ ἔθους de consvetudine, quam confert cum lege scripta imo ei præfert.

LXXVII. seq. (60. 61.) περὶ φθόνου λόγοι β' Dialogo priore docet figulum figulo & alios artifices mutuo invidere, non autem genuinos Philosophos. Posteriore, Philosophi hominis humanitatem & studium plures juvandi à livore alienum uberius persequitur.

LXXIX. (62) περὶ πλούτου (Τῶν ἐν Κιλικίᾳ) Divitias neque gentem neque urbem neque hominem felicem reddere posse.

LXXX. (63) περὶ ἐλευθερίας. Plerosque de libertate gloriari qui voluptatis, avaritiæ aut ambitionis compedibus vincti servitutẽ serviant.

III. *Dionis Chrysostomi editiones.*

Græca, Friderici Turrisani Venet. A. 1551. 8. præmissa præfatione ad Rodulphum Pium Carpensem Cardinalem, & variis lectionibus ad Voluminis calcem adjectis. Hæc editio cum Bonav. Vulcanii castigationibus fuit in Bibl. Petri Francii V. C. In Thuano Catalogo memoratur etiam editio Wecheliana Parif. 1554. 4. sed Christianos Wechelus nescio an plures orationes Dionis Græce excudit, quam illas quatuor de servis, servitute & libertate.

Latina, Thoma Naogeorgo interprete. Basil. apud Oporin. 1555. fol.

Per Hieronymum Zenarum Venet. 1585. fol. *Bibl. Bodlej.*

Græcolatina cum Synesii & Philostrati * Dione & Photii excerptis ac censura, versione Naogeorgi & diatriba Isaaci Casauboni qua Dionis octoginta λόγους percurrens complura loca emendat & illustrat. Curam editionis habuit Fed. Morellus qui Græco Scholiaste usus & Veneta edit. Græca cum duobus MSS. Codd. collata, atque ipse scholia sive notas nonnullas in calce voluminis adjunxit & versionem hinc inde castigavit. Parif. 1604. fol. Recusa est editio hæc ibid. 1623. fol. Omitto separatim editas Orationes IV. de regno, latine per Andream Mylium. Rostoch. 1578. 4. & Græce cum notis brevibus à Jo. Caselio ib. 1584. 8. Troica ex versione Francisci Philelphi, latine Venet. ap. Bernardinum Venetum. &c.

Proxime ut spero meliorem Dionis editionem debebimus Viro Clarissimo *Wilhelmo Piers* Collegii Emanuelis quod Cantabrigiæ est socio, qui ut ex specimine intellexi non impar huic instituto Græca diligenter recensenda, emendandam Naogeorgi versionem & scholia Græca notasque succinctas atque castigationes singulis statim paginis substernendas in se suscepit.

IV. *Scripta deperdita Dionis sunt.*

Κώμης ἐγκώμιον cui Synesius laudem calvitii opposuit.

Dissertationes sive λόγοι πολλοὶ καὶ ποικίλοι quos negat Photius ad se pervenisse. In his fuere quædam ex compluribus illis quas in patria habuisse

* Vitam Dionis à Philostrato scriptam latine vertit etiam Janus Cornarius. Basil. 1560.

buisse se testatur Dio Orat. *XLIII.* p. 504. Tum illa κατὰ τῶν φιλοσόφων & altera πρὸς Μουσώνιον quas memorat Synesius in Dione p. 40. & 37. Illa item in qua laudavit Essenos id. p. 39. Oratio ad Prusæenses cujus meminit Dio ipse *XL.* p. 487. (nisi intelligitur *XLIII.* vel seq.) Dissertatio quod malæ consvetudini non suffragatur temporis quo recepta est diuturnitas *XXXI.* p. 354.

περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἀρετῶν. *De Alexandri virtutibus* libri *VIII.* Svid.

ὑπὲρ Ὁμήρου πρὸς Πλάτωνα. *Pro Homero adversus Platonem* libri *IV.* id.

Ἐγκώμιον Ἡρακλέους καὶ Πλάτωνος. *Herculis & Platonis Encomium* id.

Εἰ φθαρτὸς ὁ κόσμος; *an mundus interire possit?* id.

Γετικά quæ Dioni Cassio adscribit Svidas, sed nostro rectius Philostratus, & qui de illis tanquam exstantibus loquitur Antonius Bonfinius in Historia Hungarica.

Oratio in Patria habita pro homine infelici quem adversus cognatorum tutorumque injurias apud Prusæenses Dio defensitavit *XLIII.* p. 506.

Oratio cui titulus Μέμνων, & altera qua *Tempe* descripsit, atque item tertia κώνωπος ἔπαινος *laus culicis:* Synes.

Epistola ad Imperatorem Nervam cum Imperatoris responsione. *XLIV.* p. 512. adde *XL.* p. 487.

Avum Dionis libenter voluisse Prusæensi civitati libertatem ab Imperatore impetrare & ea de caussa jam ποιήσασθαι λόγον testatur *XLIII.* p. 509. Confer quæ de eodem avo suo p. 519.

V. Dioni huic Chrysostomo oportune subjungetur licet aliquanto junior alius hujus nominis, & illius de quo jam dixi, fortassis nepos DIO CASSIUS. Hic cognomine ut est apud Svidam, Photiumque itidem Coccejus sive Coccejanus a) è Nicæa b) Bithynus fuit, genere nobili, Prisci Mechanici conterraneus c) quanquam Joanni Xiphilino d) Dionem Chrysostomum cum nostro ut videtur confundenti, à Pru-

a) Hujus meminit & Jo. Tzetzes in allegorica fabularum Homericarum expositione: ταύτην τὴν ῥάβδον Πλούταρχος λύτιον ὀνομάζει. Λιτοῦς δὲ Κοκκηιανὸς Κάσσιος Δίων λέγει. Fortasse Coccejanus dicitur ab avo suo (ita enim mihi persvadeo) Dione Chrysostomo de quo jam dixi. Casficii Coccejani mentio in veteri inscriptione ap. Fabrettum p. 255.

b) Dio ipse lib. 75. p. 857. & Svidas ac Photius cod. 71.

c) Dio lib. 74. p. 845.

d) Jo. Xiphilinus in Epitome lib. 53. p. 196. λέγω δὲ τοῦτο οὐκέτι ὡς ὁ Δίων ὁ Προυσαεὺς ὁ ἐπὶ τοῦ Σευήρου καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν αὐτοκρατόρων γενόμενος, ἀλλ' ὡς Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος.

à Prusa, altero Bithyniæ oppido vocatur Prusæus sive Prusaensis. Patrem habuit Apronianum, e) qui sub Trajano & Adriano Imperatoribus præfuit provinciæ Ciliciæ f) & Dalmatiæ g) quoque. Cum hoc in Cilicia versatus est h) postea in Italiam venit ac caussas in foro egit, i) variosque honores gessit, à Commodi usque temporibus Senator urbis Romæ, k) hinc sub Pertinace apud quem cumprimis gratia valuit, etiam Strategus sive Prætor l) ad Consulatum primum evectus sub Septimio Severo m) postea sub Avito præfuit Asiæ: n) Pergamo ac Smyrnæ sub Macrino: o) Africæ, Dalmatiæ, ac superiori Pannoniæ p) sub Alexandro Severo Mammææ F. Denique Romæ ejusdem Alexandri octavo Anno U. C. 982. secundum Consul, Anno CHRISTI 228.

VI. Ad historiam scribendam impulsum se refert somnio, in eoque instituto confirmatum se per aliud itemque aliud somnium, ita ut ejus fide somnii immortalitatem quoque promittere operi suo non dubitet. Βιβλίον τι περὶ τῶν ὀνειράτων καὶ τῶν σημείων δι᾽ ὧν ὁ Σεβῆρος τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἤλπισε γράψας ἐδημοσίευσα κ. τ. λ. *Cum librum* q) inquit *de somniis & prodigiis scripsissem, quorum caussa Septimius Severus principatum sperabat, eumque editum in lucem misissem ad Severum, illeque legisset, & multis atque praeclaris verbis ad me rescripsisset* r) *litteris sub vesperam acceptis, obdormivi-*

e) Nescio, quo auctore scribit Vossius de histor. Gr. II. 15. Cassium Apronianum gessisse Consulatum sexto Imp. Hadriani anno U. C. 875. Nam in fastis Cassius Apronianus Consul legitur duodecimo anno Commodi U. C. 944.

f) Dio lib. 69. p. 788. Fallitur enim doctiss. Tillemontius, qui Tom. 3. Hist. Imperatorum p. 235. edit. Paris. Dionis nostri Patrem sub Comodo demum circa A. C. 183. Ciliciæ præfuisse scribit. Sane p. 820. Dio refert quidem se in Cilicia audivisse oraculum Sexto redditum, cujus eventum observavit sub Commodo. Sed oraculum ipsum longe prius Sexto redditum fuerat.

g) Lib. 49. p. 413. h) Lib. 72. p. 820.
i) Lib. 73. p. 835. k) Lib. 72. p. 818. & 827.
l) Lib. 73. p. 835. m) Lib. 76. p. 869.
n) Lib. 79. p. 915. o) Photius cod. 71.
p) Lib. 49. p. 413. & lib. 80. p. 917. Photius cod. 71.
q) Pro Dione perperam Dionysium hoc anno habent quidam fasti. Adde Tillemont. pag. 217.
* Lib. 73. p. 828. seq.
r) Ita puto reddenda verba: πολλά μοι καὶ καλὰ ἀντεπέστειλε, non ut interpres *& ad multa rescripsisset commode.* Facile autem credo ejusmodi somnium obtigisse Dioni, nec minus credo somnium illud fuisse naturale, cum Dio lætus & Imperatoris litteras ac scriptum suum recogitans obdormiisset.

vi. Tum dormienti mihi imperatum est divinitus ut historiam conficerem, quamobrem ea, de quibus nunc ago (de rebus Commodi Imp.) scripsi. Quæ cum ipsi Severo & cæteris placerent maxime, statui illico cætera omnia, quæ spectarent ad populum Rom. perscribere: ac propterea non amplius illa seorsim relinquenda, sed huic historiæ visa sunt inserenda, ut à principio cuncta, quousque Fortuna sineret, uno opere perscripta relinquerem. Nam cum ego gravate hanc confectionem historiæ reciperem, omninoque labori cedens eam recusarem, isthæc Dea (Fortuna) *me confirmavit in somniis & recreavit, spemque bonam de tempore secuturo fecit, veluti quod superstitem historiam meam relicturum minimeque aboliturum esset. Quam ego Deam vitæ meæ sortitus sum, ut videtur, inspectricem, eique me propterea consecravi.* Huic adde, quæ alio loco narrat referens extrema Antonini Caracallæ: Ἐμοὶ δὲ καὶ πρὶν κ. τ. λ. *Mihi vero* s) *antequam imperium adipisceretur (Antoninus Caracalla) præsignificatum est quodammodo à Patre ejus (Severo) futurum, ut hæc conscriberem. Nam eo jam mortuo visus sum videre omnem exercitum pop. Romani armatum in magna planitie, atque ipsum Severum illic sedentem in colle atque in excelso tribunali concionari apud milites, meque ante conspectum stare ejus, ut audirem, quæ diceret. Quem cum ille vidisset, Huc, inquit, propius accede Dion, ut omnia, quæ dicuntur, fiuntque, diligenter intelligere & perscribere possis.* Historiam suam fere composuit Capuæ t) quam urbem secessum sibi elegit, eoque, cum vacaret, divertit, à negotiis urbis remotus futurus. Materiam historiæ scribendæ collegit u) per annos decem, in componenda vero Historia alios duodecim annos insumsit, scribens ea x) quæ vel vidit ipse, vel audivit, vel legit: nonnunquam etiam suam interponens sententiam, licet ab aliorum relatione diversam. Post Consulatum suum secundum y) in cujus temporis narratione etiam Historiæ suæ colophonem imposuit, ab Imperatore Alexandro Severo Mammeæ F. dimissus est, quia pedibus laborabat, veniamque impetravit, ut reliquum vitæ in patria exigeret, in qua (incertum quoto anno post) diem videtur obiisse supremum septuagenario aut propior aut major, ut pote, qui per quadraginta circiter annos senatoriam dignitatem gessit.

s) Lib. 78. p. 884.
t) Lib. 76. p. 860.
u) Lib. 73. p. 829.
x) Lib. 53. p. 510.
y) Lib. 80. pag. 918. ubi Dio narrat somnio sibi illam dimissionem Deum significasse ex Iliad. λ, v. 163. 164.

VII. Scripsit libros LXXX. Ῥωμαϊκῶν z) ἱστοριῶν, *Romanæ historiæ* ab Æneæ a) in Italiam adventu, usque ad annum U. C. 982. CHRISTI 228. quo ipse secundum, Alexander Severus Imp. tertium Consul fuit. A Commodi præcipue temporibus b) testatur se singula accuratius perscripsisse, quod iis ipse interfuerit ac singula rectius perspecta habuerit. Interciderunt autem libri primores XXXIV. cum priore parte libri XXXV. Desiderantur itidem libri triginta postremi ab LXI. usque ad LXXX. exceptis, de quibus statim dicam, fragmentis & Epitome. Et jam Xiphilini ætate c) desiderabatur major pars eorum, quæ de Antonino Pio & Marco Vero noster scripserat. Exstant hodie, pars posterior libri XXXV. quæ incipit ab expeditione Luculli contra Mithridatem Ponti, ac Tiridatem Armeniæ Regem susceptam Anno U. C. 684. Tum libri proximi integri unus ac viginti, à XXXVI. ad LIV. Proximi quatuor admodum manci à LV. ad LX. qui definit in morte Cæsaris Claudii Anno U. C. 806.

VIII. Exstat etiam Librorum à XXXV. usque ad LXXX Epitome ipsis fere Dionis verbis composita à JOANNE XIPHILINO Trapezuntio, sub Imperatore Michaele Duca, qui Imperio cessit A. C. 1070. Hic Xiphilinus non d) Patriarcha CPolitanus A. C. 1075. 2. Augu-

z) Svidas in Δίων, ἔγραψε Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις π΄, διαιροῦνται δὲ κατὰ δεκάδας. Idem in ὡς ἐπίπαν. Δίων ὁ συγγραφεὺς ἐν Ῥωμαϊκῶν ιζ. Jornandi c. 2. de rebus Geticis, *Dio celeberrimus Scriptor Annalium*. Quanquam Jornandes videtur Dionem Chrysostomum qui Getica scripsit cum Dione Cassio confudisse.

a) Photius cod. 71. b) Dio lib. 72. p. 826.

c) Xiphilinus p. 361. Ἱστέον ὅτι τὰ περὶ τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ εὐσεβοῦς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Δίωνος οὐχ εὑρίσκεται, παθόντων τι ὡς εἰκὸς τῶν βιβλίων, ὥστε ἀγνοεῖσθαι τὴν κατ᾽ αὐτὸν ἱστορίαν σχεδὸν σύμπασαν. Idem p. 362. οὐ σώζεται δὲ οὐδὲ τοῦ μετὰ Ἀντωνῖνον ἄρξαντος Μάρκου Βήρου τὰ πρῶτα τῶν ἱστορουμένων, ὅσα περὶ τὸν Λούκιον, τὸν τοῦ Κομμόδου υἱὸν, ὃν ὁ Μάρκος γαμβρὸν ἐποιήσατο, ἔπραξεν αὐτοῖς, καὶ ὅσα αὐτὸς εἰς τὸν κατὰ Οὐολογαίσου πόλεμον ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ πεμφθεὶς ἔδρασε. Addam his Sam. Petiti locum lib. 2. Observ. c. 3. p. „185. R. David Gans referens narrationem de matre, quæ circa Antonini Pii tempora quinionem enixa est liberorum, laudat auctorem קאסיוס is autem est meo quidem „judicio Dio Cassius, quem etiam in rebus Titi citat testem. Sed credat Judæus Apella, non „ego: nam vides pleraque ista pænè ad verbum è Julio Capitolino esse descripta. Adde quod „diu est cum Dionis Cassii libri, in quibus Antonini Pii res gestæ referebantur, desiderantur. „Neque enim Xiphilinus, Constantinus Porphyrogeneta aut Zonaras eos habuerunt.

d) Ita Tillemontius, ne dicam de H. Stephano, G. Vossio & aliis, quos reprehendit eo nomine Cousinus Gallicus Xiphilini interpres & Guil. Caveus Histor. litterar. Scriptor. Eccles. ad A. C. 1066.

Augusti vita functus, sed Joannis Xiphilini Patriarchæ fratris filius, e) atque si Mottanum Vayerum audimus Monachus CPolitanus fuit f) ut jam pridem ante præstantiss. Caveum Guil. Blanco latino Xiphilini interpreti fuit observatum, nec librorum Dionis distinctiones servavit, sed singulis Imperatoribus g) τμήματα tribuit singula. Omisit etiam plerumque quod dolendum, notationem temporum per consules, Dioni in libris, quos habemus integros, diligenter observatam, nec dubitat Dionem interdum reprehendere, cui jam objicit, quod aduletur Imperatoribus, h) jam eum accusat, quod contra Polybii exemplum frequens nimis sit in prodigiis commemorandis, i) jam super legione fulminatrice arguit mendacii. k) Ex aliis itidem scriptoribus aliquando vel supplere vel emendare conatur Dionem, ut ex Plutarchi parallelis, l) Eusebio ac m) Quadrato.

IX. Præter Xiphilinum *Zonaras* quoque in annalibus suis Epitomen quandam Dionis exhibere videtur; nam in Imperatorum Romanorum gestis hunc unice sequitur & nonnulla etiam Xiphilino omissa nos docet, ut jam à Vossio n) ac Tillemontio * observatum. Non mediocriter vero ad Dionis existimationem facit, quod historia Romana à temporibus, quibus ille definit, ad Constantinum usque longe est incertior perplexiorque. o) *Nam Herodiani historia elegantissima quidem sed parum exacta est, præcipue in temporum notatione. Lampridius & reliqui qui historiam Augustam sub initium sæculi à CHRISTO quarti composuere, vix digni sunt nomine historicorum. Aurelius Victor & Eutropius nihil fere egerunt aliud, quam ut hos circa ejusdem sæculi extrema in compendium mitterent. Zosimus denique, qui circa finem quinti scripsit, propter ætatem, qua vixit, indignior est fide, ma-*

e) Xiphilinus in Augusto p. 196. λέγω γὰρ τοῦτο οὐκέτι ὡς ὁ Δίων ἀλλ' ὡς Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος ἀδελφόπαις ὢν Ἰωάννου τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ δὲ Μιχαὴλ Αὐτοκράτορος τοῦ Δούκα τὴν ἐπιτομὴν ταύτην τῶν βιβλίων τοῦ Δίωνος συνταττόμενος.

f) T. 1. Opp p. 324. edit. in fol.

g) Id. p. 160.

h) Id. in Cæsare p. 157. seq.

i) Id. p. 171. & p. 186.

k) In M. Antonino p. 366. seq.

l) In Cæsare p. 157.

m) In Antonino Pio p. 361.

n) Vossius Hist. Gr. lib. 2. c. 27.

* Tillemont. T. 3. Hist. Imperator. p. 239.

o) Tillemont. ibid qui Dionem Herodiano iterum præfert p. 602. nota 20. ad vitam L. Septimii Severi & p. 614. nota 2. & 4. in vitam Macrini.

gisque propter errores quibus vel malis se commentariis, vel bonis male usum demonstrat. Dio contra diligenter tempora annotavit & res ipsas cum judicio digessit, sed & accuratus est in describendis comitiis p) constitutione Magistratuum aliisque ad jus publicum Romanum spectantibus tum pompa Imperatorum funebri & Apotheosi: arcanorum praeterea Imperii industrius & gnarus observator. In rebus tamen Trajani non magna fide dignum esse & maligno in Trajani memoriam auctore usum contendit H. Dodwellus, quem vide praelect. Cambdeniana IV. Allegatur ὁ Δίων ἐν τοῖς περὶ Σευήρου à Zonara T. 3. p. 7.

X Excerpta è Dionis libris posterioribus *XIX.* à *Theodosio* quodam, qui se μικρὸν vocat, servata & à Leunclavio Graece ac latine cum Dione edita sunt & perinde, ut Zonaras, ostendunt, Xiphilinum quaedam notatu digna sicco pede praeteriisse, quod magis ex Peirescianis, de quibus mox excerptis & integris Dionis libris superstitibus patet. Quinam sit iste Theodosius, incertum est, forte idem cum Theodosio Alexandrino Grammatico, cujus scholia inedita legi ad Dionysium Thracem. In Friderici quidem Sylburgii codice excerptorum MSS. nomen ejus notatum fuit his verbis: Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ὁ ἐρανίσας ταῦτα.

XI. Alia excerpta è prioribus libris *XXXIV.* jussu Constantini Porphyrogeniti confecta graecè cum notis edidit *Fulvius Ursinus* inter excerpta de legationibus Antwerp. 1582. 4. Graece & latine cum versione sua Dioni subjecit Jo. Leunclavius p. 919. - 932. His in nova Dionis editione adjungenda erunt altera excerpta quamplurima ex prioribus & posterioribus petita libris & ejusdem Constantini auspiciis selecta, quae cum versione & notis suis edidit *Henr. Valesius* in excerptis Peirescianis de virtutibus & vitiis Paris. 1624. 4. pag. 569. - 769. His doctissimus editor pag. 770. varia fragmenta Dionis è Glossario veteri nomico, Svida, Zonara, Cedreno, Tzetza in Lycophronem & Tzetzae Chiliadibus à se collecta Graece subjungit. Nonnulla excerptorum à Valesio editorum loca illustrat *Jacobus Palmerius* in exercitationibus ad optimos auctores Graecos.

XII. Scripserat itidem Dio noster (1) librum *de somniis & prodigiis, quae Septimio Severo imperium portenderunt*, de quo vide, quae supra §. 2. (2) De rebus Commodi Imp. librum, cujus ibidem mentio facta est (3) Librum *de rebus Trajani Imperat.* τὰ κατὰ Τραϊανὸν cujus meminit Svidas. Sed

p) Confer Mottanum Vayerum in judicio de Historicis T. 1. p. 325. seq.

Sed hæc tria opuſcula non dubito ab auctore poſtea inſerta fuiſſe majori operi Hiſtoriæ Romanæ. Notat præterea Svidas Dionem noſtrum ſcripſiſſe (4) *Perſica* (5) Ἐνόδια ſive quæ in itinere ſibi contigerunt (H. Wolfius legit ὁδοιδικὰ itineraria) & (6) *Getica*: Sed in Geticis lapſus memoria fuit Svidas, nam Dioni Pruſæo Getica tribuit Philoſtratus lib. I. de ſophiſt. p. 491. ὡς ἢ καὶ ἱςορίαν ἱκανὸς ἦν συγγράφειν, δηλοῖ τὰ * Γετικά. Quibus verbis Βορυσθενικὸν λόγον reſpici putat Caſaubonus, qui inter Dionis Chryſoſtomi Orationes eſt XXXVI. Sed aliud opus fuiſſe innuit Jornandes lib. de rebus Geticis c. 5. *ut refert Dio, qui hiſtorias eorum* (Gothorum) *annales Græco ſtylo compoſuit* & cap. 9. *Dio hiſtoricus & antiquitatum diligentiſſimus inquiſitor, qui operi ſuo Getica titulum dedit, regem Getis poſt tempora multa commemorat nomine Telephum.*

Denique Svidas inter ſcripta noſtri refert vitam *Philoſophi Arriani*, quam exſtare cum primis optem, licet Senecæ, Bruti, Ciceronis parum æquum ſe præſtat Dio cenſorem inſcriptis, quæ habemus: unde vapulat Franciſco Pithœo in Pithœanis, Juſto Lipſio q) aliisque.

XIII. *Editiones Dionis Caſſii.*

Græca Pariſ. ſive Divione 1548. fol. per *Robertum Stephanum*, unico eoque mendoſo, r) ut queritur, codice uſum, cum caſtigationibus ipſius & *H. Stephani* filii. In hac nitida editione non deſunt liber LIX. & LX. ſed tantummodo ex libris 57. & 58. unus factus eſt quinquageſimus ſeptimus, & ex 59. ac 60. itidem unus quinquageſimus octavus, ut obſervatum Xylandro, qui hos quatuor libros admodum utiles ad nos perveniſſe notavit.

Latine. Cornelius Beughem in incunabilis Typographicis p. 53. memorat Dionis Hiſtoriæ Romanæ libros XLVI. latine factos per *Franciſcum Piccolomineum* - - - 1489. 4. Piccolominei hujus mentio in Politiani Epiſtolis, ſed verſio iſta mihi nunquam viſa eſt, pro XLVI. autem puto legendum XXVI. Antonius Teiſſerius in elogiis Thuaneis T. I. pag 203. inter ſcripta edita *Arnoldi Peraxyli* primo loco memorat Dionis Cocceji Romanæ Hiſtoriæ libros XXII. Sed eam verſionem Geſnerus in Bibl. p. 92. b. à Peraxylo exſpectare jubet, utrum unquam

* Anton. Bonfinius Decad. I. rer. Hungaricar. lib. 2. p. 23. *Dion, qui Getica ſcripſit, multo poſt tempore Gothos Telephum Herculis filium quem ex Auge ſorore Priami tulerat, non modo Geticæ ſed Myſiæ quoque Europicæ Regem habuiſſe tradit.*

q) Vid Martin. Hanckium de Rom. rerum ſcriptoribus lib. 1. p. 126. ſeq.

r) De hoc Codice MS. Dionis qui exſtat in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, vide Antonii Pagi Criticam Annalium Baronii ad A. C. 1. num. 1.

quam edita sit merito dubitat Clariss. Baylius in Lexico, ubi de Peraxylo agit.

1. E. *Guil. Xylandri* versione cum ejus s) notis libri XXVI. Dionis prodiere Basil. ap. Jo. Oporinum 1558. fol. & Lugd. 1559. 8.

2. E. versione ejusdem *Xylandri à Jo. Leunclavio* emendata Francof. ad Mœn. 1592. 8. apud A. Wecheli heredes.

Georgius quoque *Merula* historiam de conflagratione Vesuvii montis è Dione transtulit, ut notavit Gesnerus: & Dionis Trajanum *Franciscus* Philelphus latine vertit. Vide Vossium de Hist. latinis p. 602.

Græcolatina 1.) cum *Xylandri* versione, addito Xiphilino cum translatione Blanci Genev. 1592. fol. apud *Henr. Stephanum* cum ejus castigationibus.

2. Cum Xylandri versione à *Jo. Leunclavio* emendata, & *Xiphilini* epitome (sed omissis reliquis, eorum tantum librorum Dionis, qui interciderunt) cum Blanci translatione castigata per eundem Leunclavium, tum excerptis *Theodosii exigui*, & excerptis de legationibus cum Leunclavii versione, notisque ac castigationibus in Dionem quidem Rob. Stephani ac Xylandri: in Xiphilinum ejusdem Xylandri, H. Stephani & Frid. Sylburgii, in utrumque Jo. Leunclavii, in eclogas legationum Fulvii Ursini. Præmisit Leunclavius etiam Chronologiam Consulumque notationem libris singulis ex Onufrio. Confer H. Norisii Epistolam consularem. Prodiit hæc eximia scriptoris egregii editio Hanoviæ typis Wechel. 1606. fol.

Nova *ἔκδοσις*, quam pararunt aliquot ante annos *Huguetani* in Belgio (vid. Act. Erudit. 1701. p. 430.) in herba ipsa periit. Loca quædam Dionis è Codice Mediceo feliciter emendata atque suppleta sunt *à Jacobo Gronovio* in supplementis, quæ vocat lacunarum in Ænea Tactico, Dione Cassio, & Arriano de expeditione Alexandri Lugd. Bat. 1675. 8. pag. 41. - 159.

XIV. *Editiones Xiphilini.*

Græca

Roberti Stephani A. 1551. quarta forma majore, typis Regiis.

Latina

Ex *Guil. Blanci* Albiensis translatione. Basil. 1558 fol. cum Dione è versione Xylandri. Epistola dedicatoria Blanci ad Georgium Armeniacum Cardinalem data est Romæ. 1550. 7. Calend. Mart. Ner-

s) Vignolius Marvillius T. 1. Misc. p. 191. *Xylander faisant Grec vendoit pour un peu de soupe ses notes sur Dion Cassius.*

Nervam Trajanum & Adrianum Xiphilini è *Georgii Merulæ* Alexandrini versione edidit Rob. Stephanus Parisʃ. 1544. 8. cum Ælio Spartiano & aliis ſcriptoribus Hiſtoriæ Auguſtæ. 3. Voluminibus.

Græcolatina cum Blanci verſione Pariſ. 1552. 4. edente H. Stephano & 1592. fol.

In Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptoribus Græcis & latinis, quos edidit idem H. Stephanus A. 1564. 8 quatuor Voluminibus.

In Romanæ Hiſtoriæ ſcriptoribus Græcis minoribus opera *Frid. Sylburgii* Veterenſis. Francof. apud A. Wechelii hæredes 1590. fol. in hac collectione præter Faſtos Siculos & Capitolinos, Eutropium cum Pæanii Græca Metaphraſi, Herodianum, Zoſimum, Juliani Cæſares, Olympiodori ἐκλογὰς è Photii cod. LXXX. & è Svida excerptas Cæſarum vitas habetur Xiphilinus cum verſione Blanci per Xylandrum & Sylburgium emendata, additis ad calcem libri eorundem notis ac Sylburgii præcipue, qui codicem Palatinum MS. & varias eruditorum obſervationes contulit. Editus præterea cum Dione Xiphilinus, ut paulo ante dixi, in edit. Wecheliana A. 1606. fol.

Gallicè Xiphilinum transtulit ex Italico Nicolai Leoniceni Ferrarienſis, *Claudius Roſerius* Pariſ. 1542. fol. Deinde è latino *Antonius de Bandole,* Advocatus in Provincia. Pariſ. 1610. 4.

Hiſtoire Romaine écrite par Xiphilin par Zonare & par Zoſime, traduite ſur les Originaux Grecs par *Mr. Couſin,* Preſident en la cour des Monnoyes. à Pariſ. 1678. 4.

Italicè Dionem reddidit *Leonicenus* cujus jam memini Venet. 1533. 4. Xiphilinum *Franciſcus Baldelli.* Venet. 1585. 4.

Anglicè interprete *Manningo* Xiphilinus prodiit Lond. 1704. 8. duobus Voluminibus.

XV. Dionis Caſſii ætate vixit ENCOLPIUS, quo familiariſſime uſum Imperatorem Alexandrum Severum teſtatur Lampridius cap. 17. eumque inter eos qui Alex. Severi vitam ſcripſerunt refert cap. 48. Hinc inter Hiſtoricos latinos Encolpium celebravit Voſſius vir præſtantisſimus. At ſi credimus Elioto equiti Anglo, Græce ſcripſit non latine. Prodiit enim Anno 1549. Londini libellus Anglicanus inſcriptus *Imago Imperii*, ſive *the image of Governance*, quem in Epiſtola ad Proceres Anglicanos dedicatoria è græco ſermone transtuliſſe ſe ait *Thomas Eliotus* Eques auratus, atque exemplar græcum commodato accepiſſe à Clariſſimo quodam Neapolitano cui nomen Pudericus. Auctorem libelli affirmat

ſcrit fuiſſe Encolpium, Alexandro Severo à Commentariis. *Sed Græculi alicujus recentioris commentum libellum iſtum fuiſſe, utcunque ſane Lampridio ſubinde ſatis concordem, non dubito*, inquit Seldenus in notis ad Eutychium p. 174. At Vir Clariſſ. Humfredus Hody ab ipſo Elioto totum ſcriptum ſuppoſitum & confictum ſuſpicatur. Ita enim ille lib. I. de Bibliis Originalibus p. 108. *Hiſtoria Encolpii, quam citamus, prorſus ignota eſt viris litteratis, neque multis inter noſtrates* (Anglos) *quorum lingua ſola habetur, nota, forſan uni tantum aut alteri. Ex Græco vero in ſermonem Anglicanum translata eſt (ſi ipſi titulo fides) à Thoma Elyoto Medico, & edita Anno* 1549. *Sed non eſt cur doleant viri eruditi, lingua ſolum Anglicana Hiſtoriam iſtam exſtare. Quamvis enim ex Lampridio appareat exſtitiſſe olim Hiſtoriam Vitæ Alexandri Severi ab Encolpio ſcriptam, tamen fidem dederim, non illius hanc eſſe, ſed ab aliquo Chriſtiano ejus nomini ſuppoſitam. Neque Orationes quæ in ea multæ habentur ex Codice Græco converſæ ſunt, ſed ab ipſo, crede mihi, Elyoto compoſitæ. Scio ego hominis ingenium, & Orationes confingendi morem ex aliis eius ſcriptis. Imo totum librum ab ipſo Elyoto compoſitum fuiſſe, mihi ego facile perſuadeo, quamvis prætendat à nobili quodam Neapolitano exemplar Græcum ſe mutuo accepiſſe. De Hiſtoria hac plene nos alibi.* Sed fatis citius conceſſit vir longiore vita dignisſimus hoc ipſo Anno 1707. itaque Antiquitates ejus Alexandrinas & alia præclara ingenii monumenta incaſſum fortaſſe exſpectamus.

XVI. Præter Dionem Caſſium de quo jam dixi & Dionem Chryſoſtomum cujus quoque meminit M. Antoninus lib. I. ſect. 14. & Arrianus Epictetearum diſſ. lib. III. cap. 23. fuere & alii Diones, ut Dio Alexandrinus ad Romanos legatus, cujus à Ptolemæo Auleta corrupti meminit Dio Caſſius lib. 39. pag. 98. Dio Alex. Philoſophus Academicus. Cic. IV. Acad. quæſt. Is ipſe an alius Dio Alexandrinus quem allegat Zenobius in proverb. V. 54. & Apoſtolius XIX. 24. Idem videtur etiam ab Apoſtolio XV. 3. & Svida in οὐδὲ Ἡρακλῆς laudari ἐν δευτέρῳ δευτέρας συντάξεως & in Scholiis ad Nicandrum ἐν τῷ πρώτῳ τῆς τρίτης συντάξεως. Fuit & Dio Colophonius qui inter ſcriptores de re ruſtica refertur à Plinio, Varrone & Columella: Dio Chius tibicen apud Athen. XIV. p. 638. Dio Diapyrus cujus meminit Timocles Comicus apud eundem lib. IX. p. 407. Dio Epheſius Philoſophus in veteri inſcript. apud Sponium p. 126. Miſc. Dio Epidaurius de quo Pauſan. X. p. 820. Dio Hipparini F. Syracuſanus de quo dixi in Philoſophis Platonicis lib. III. cap. 3.

CAPUT

CAPUT XI.

De PLUTARCHO Chæronensi & Lampria.

Plutarchi ætas & vita. 1. *Lampriæ liber de ejus scriptis.* 2. *Plutarchi Vitæ parallelæ.* 3. *Scripta Moralia ordine recensita.* 4. *Scripta deperdita.* 5. *Editiones.* 6. *Alii Plutarchi.* 7. *Index scriptorum à Plutarcho allegatorum, longe quam in editione Parisiensi plenior.*

I.

PLUTARCHUS è Chæronea Bœotiæ, Philosophus, à Neronis temporibus ad Hadrianum usque claruit sub quo jam senex constitutus est a) procurator Græciæ: Consularibus antea ornamentis auctus à Trajano b) quem etiam instituisse c) sunt qui referunt, & Illyrio præpositus. Præceptorem habuit Ammonium qui Athenis vita excessit. Hujus Magistri sui & suam ipsius vitam Plutarchum sparsim in scriptis suis exposuisse notat Eunapius d) in proœmio. Sed de Ammonio pleraque nos fugiunt, quia

Tt inter-

a) Syncellus p. 349. Πλούταρχος Χαιρωνεὺς φιλόσοφος ἐπιτροπεύειν Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος κατεστάθη γηραιός.

b) Suid. μεταδοὺς δὲ αὐτῷ Τραϊανὸς τῆς τῶν ὑπάτων ἀξίας, προσέταξε μηδένα τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα ἀρχόντων παρὲξ τῆς αὐτοῦ γνώμης τι διαπράττεσθαι. Hinc Plutarchum Hypatæ in Thessalia larem fixisse conjiciebat Sam. Petitus II. 10. Observ. Archontis se munere functum testatur Plutarchus ipse VI. 8. sympos. p. 693.

c) Jo. Sarisberiensis V. 1. Policratici, de Plutarcho: *Fidelis in sententiis, in verbis luculentus, & in sacrario morum tantus arbiter, ut facile Trajani præceptorem possis agnoscere.* Ibidem Epistolam ejus ad Trajanum refert, sed quæ supposita esse videtur, ut infra dicam. Vide Rualdum in vita Plutarchi cap. 15.

d) Eunapii verba sunt: αὐτίκα οὖν θεσπέσιος Πλούταρχος τόν τε ἑαυτοῦ βίον ἀναγράφει τοῖς βιβλίοις ἐνδιεσπαρμένως, καὶ τὸν τοῦ διδασκάλου, καὶ ὅτι γε Ἀμμώνιος Ἀθήνησιν ἐτελεύτα τὸν βίον προσειπών. Καίτοιγε τὸ κάλλιστον αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων εἰσὶν οἱ καλούμενοι παράλληλοι βίοι τῶν ἀρίστων κατὰ ἔργα καὶ πράξεις ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὸν ἴδιον καὶ τὸν τοῦ διδασκάλου καθ' ἕκαστον τῶν βιβλίων ἐγκατέσπειρεν, ὥστε εἴ τις ὀξυδερκοίη περὶ ταῦτα καὶ ἀνιχνεύων κατὰ τὸ προσπῖπτον καὶ φαινόμενον, καὶ σωφρόνως τὰ κατὰ μέρος ἀναλέγοιτο, δύνασθαι τὰ πλεῖστα τῶν βεβιωμένων αὐτοῖς εἰδέναι.

interciderunt Plutarchi multa & in his liber cui erat titulus *Ἀμμώνιος ἢ περὶ τοῦ μὴ ἡδέως τῇ κακίᾳ συνεῖναι.* De Plutarcho ipso quæ in scriptis ejus superstitibus potuit indagare, non indiligenter collegit *Joannes Rualdus* in erudito libro de Plutarchi vita quæ Parisiensi hujus operum editioni A. 1624. fol. adjungi solet. Videndi præterea Martinus Hanckius libro utroque de Romanorum rerum scriptoribus c. 12. Decius Celer libro de vita Plutarchi Patav. 1617. 8. & Joannes Jonsius III. 6. de scriptoribus Hist. Philosophicæ, Vossius item libro II. de Hist. Græcis c. 10. & Tillemontius tom. 2. Hist. Imperatorum p. 475. sq. Ut omittam editores vel interpretes, Xylandrum, H. Stephanum, Amiotum & A. Dacerium. Proavus Plutarchi fuit Nicarchus, avus Lamprias: uxor Timoxena, filii Lamprias, Autobulus, Plutarchus & Chæron sive Charon, filia Timoxena & fortassis e) Eurydice, cui & Polliano illius marito conjugalia præcepta inscripsit. Patris nomen qui apud Chæronenses magistratum gessit, ignoratur: Socer Alexion: Fratris vel Sororis filii sive nepotes Sextus Chæroneus & Cornelius Fronto qui M. Antoninum erudiverunt: filius Frontonidis (quæ Frontonis soror) atque adeo Plutarchi pronepos Longinus. Etiam Apulejus è posteris se Plutarchi esse prædicat lib. 1. Metamorphos. Affinitate juncti fuere Craton, Patrocles, Firmus. f) Amici complures, in his C. Sossius Senecio apud Trajanum gratiosus & quater Consul, cui Vitas Parallelas inscripsit, & Philosophus Favorinus multitudinem scriptorum ejus æmulatus. g) Servum habuit Onesimum, ut è Galeno viri docti observarunt. Romæ docentem audivit inter alios L. Junius Arulenus Rusticus, quem deinde Domitianus sustulit. Quanta quamque varia eruditione, quam libero candidoque quam vicissim gravi ac limato judicio & qua cognitione Philosophiæ, non Sophisticæ illius sed ad vitam comparatæ instructus fuerit Plutarchus, scripta ejus abunde loquuntur, quæ complura ætatem tulisse in tanto bonorum Auctorum naufragio arbitror multos mecum gaudere. Sectam Philosophorum nullam ita coluit, ut non ex aliis lubenter arriperet si quid verius meliusque ipsi videretur. Non ferens Stoicorum paradoxa, sed magis etiam inimicus Epicureorum

e) Vide Jonsium p. 238. licet hoc unde collegerit ille, nescire se fatetur Menagius in Hist. mulierum Philosophar. p. 19. Et sane fateor haud esse verisimilem Jonsii conjecturam, nam cum consolationem ad uxorem scriberet Plutarchus, tantum quatuor filios susceperat, nullam filiam nisi unam bimulam cujus mortem ibi solatur, Timoxenam matri cognominem. Oportuit igitur à scripta hac consolatione ad conjugalia præcepta intercessisse spatium viginti plus minus annorum, si Eurydicen Plutarchi filiam esse statuamus.

f) De his singulis Rualdus cap. V. & VI.

g) Vide quæ de Favorino supra lib. 3. cap. 3.

rum irreligiositati, in multis rebus Aristotelem sequitur, Platonem in plerisque, & in rebus difficillimis intellectu cum Academicorum schola non infrequenter cohibet assensum. De Christianorum h) rebus & dogmatis, cum toties se offerret occasio, nihil scribere maluit, quam vel in ea quæ non satis nosset invehi, vel ea laudare quæ videbat rejici ab omnibus & displicere Principibus viris. Equidem ex Apostolicorum librorum lectione profecisse, quod visum Theodorito i) vix crediderim, nam licet præclara nonnulla k) docet de DEO & rebus divinis, & quamvis nonnulla ex ejus scriptis opportune Ethnicis objectarunt idem Theodoritus, Eusebius & alii veteres Christiani, nihil tamen habet quod non rationis usus & lectio Platonis atque aliorum Philosophorum ipsi potuerit suppeditare. Quemadmodum vero fuerunt qui omnibus veterum scriptis si sit carendum, Plutarcho quam ægerrime carituros l) se sunt professi, vel si omnes in mare m) abjiciendi sint, Plutarchum se postremo loco servaturos affirmarunt, vel qui solum Plutarchum cum duobus vel tribus aliis perfectæ Bibliothecæ n) instruendæ existimarunt sufficere: ita Joannes Metropolita Evchaitensium sub Constantini Monomachi & Comnenorum Imperio clarus, testatus est si cuiquam ex omnibus Ethnicorum sapientibus venia sempiternorum suppliciorum speranda restet, eam nemini magis à CHRISTO expetere se quam Platoni ac Plutarcho. Versus ejus hi sunt:

Εἴπερ τινὰς βούλοιο τῶν ἀλλοτρίων
Τῆς σῆς ἀπειλῆς ἐξελέσθαι, χριστέ μου
Πλάτωνα καὶ Πλούταρχον ἐξέλοιό μοι.
Ἄμφω γὰρ εἰσι καὶ τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον
Τοῖς σοῖς νόμοις ἔγγιστα προσπεφυκότες,
Εἰ δ' ἠγνόησαν ὡς Θεὸς σὺ τῶν ὅλων,
Ἐνταῦθα τῆς σῆς χρηστότητος δεῖ μόνον
Δι' ἣν ἅπαντας δωρεὰν σώζειν θέλεις.

h) Tillemontius T. 2. Hist. Imperat. p. 477. de Plutarcho: *Il ne parle jamais de la religion Chrestienne, n'osant peut-estre en dire du bien, & ne voulant pas en dire mal, comme S. Augustin le dit de Seneque.*

i) Lib. 2. Therapevt. p. 33.

k) Vide Eugubinum de perenni Philos. VI. 6. 7. 8. & 9. Rualdum in Plutarchi vita cap. 9.

l) Confer Gassendum lib. III. de vita Epicuri cap. 7.

m) Theodorus Gaza apud Artum Vigelium præf. Bibl. Historicæ, Rolandus Maresius lib. 1. Epist. 24. Gabr. Naudæus Apologia pro eruditis Magiæ accusatis pag. 194. Whear L. relect. hiemal. c. 17.

n) Cornelius Agrippa III. 31. Epist. & Gvid, Patinus Epistola VI. edit. primæ.

Quos sic utcunque transtuli:

Si quos averni liberare nexibus
Tibi constitutum est, CHRISTE, non credentium,
Precibus Platonem redde ac Plutarchum meis,
Uterque quorum moribus, sententia,
Accessit ad leges Tuas quam proxime.
Quod si DEum esse Te universi, pridem eos
Latuit, modo hos nunc experiri gratiam
Concede, qua gratis beare omnes cupis.

Reprehendunt nonnulli in Plutarcho dictionem duriusculam; o) & quod in antiquitatibus Romanorum non raro lapsus sit p) linguæ latinæ quam in vita Demosthenis, q) & Catonis Majoris confitetur ignoratione: Græcisque suis nimium tribuat r) & nonnulla jam memoriæ errore s) jam quod ipsi ita commodum & opportunum videretur t) diversis locis diversimode commemoret. Quæ singula etiamsi quis largiatur acerrimis censoribus, excepto eo quod contra historiæ veritatem de industria finxerit nonnulla, u) quod non temere mihi de eo persuadeo (non magis quam quod in Atheismum propendisse vir quidam doctus x) scripsit, aliis ipsi vicissim objicientibus y) superstitionem & frigidas z) allegorias) cum longe plurima niteant in Plutarchi scriptis, nemo sanus ideo negabit eum lectione esse dignissimum. Tantum optarem ut plura ex præclaris ejus monumentis separatim exstarent

o) Bodinus cap. 4. Methodi Histor. Vossius de Histor. Græcis pag. 209. & Petrus Victorius XXIII, 21. Var. Lect. Vide censuras celebrium Scriptorum collectas à Thoma Pope Blount.

p) Paulus Manutius ad Cic. in Epist. II, 1. & 5. ad Q. Fratrem. Confer Jo. Rualdi animadversiones in Plutarch.

q) In Demosthene p. 846. & in Catone Majore p. 340.

r) Bodinus loco laudato & Claudius Verderius censura scriptor.

s) Bælius Lexico in Mucia, nota B.

t) Idem in Euripide, nota O.

u) Melch. Canus XI, 6. Loc. Theol. *ut vel Plutarchus scriptor alioqui verax in rebus Græcorum illustrandis & cæcutire & fingere interdum etiam videatur.*

x) Petrus Molinæus de cognitione Dei p. 81. *Plutarchus in Atheismum videtur fuisse propensior, quippe libro in eam rem edito probare conatur Atheismum tolerabiliorem esse superstitione.* Confer, si placet, quæ infra dixi inter Plutarchi scripta, num 63.

y) Rich. Simon lib. 1. Epist. select. 22. p. 167.

z) Sam. Parkerus lib. de Deo p. 22. *in libro de Iside atq; Osiride, quam frigida allegoria!*

rent excusa in juvenum usus, neque Voluminum magnitudine fieret, ut Scholis omnibus & juvenum fere Museis exulet Plutarchus, solo libello de puerorum institutione & altero de audiendis poëtis fortasse plerisque viso, qui magno cum fructu haud dubie evolverent libros ejus plerosque alios, quibus vel saluberrima vitæ præcepta, vel multa alia scitu digna (ut in vitis & libris de placitis Philosophorum) continentur.

Obiisse videtur Plutarchus anno quarto vel quinto Hadriani Imp. circa A. C. CXX, cum natus esset circa decimum Claudii Imp. annum qui respondet anno CHRISTI quinquagesimo. Sacerdotio Apollinis Pythii admodum senem functum se testatur libro an seni gerenda Resp. p. 792. Morti vicinus somniavit a) in cœlum se adscendere duce Mercurio, & proxima nocte per somnium hoc ipsi quendam interpretantem & pollicitum fore *felicem*, b) h. e. moriturum.

II. Catalogum scriptorum Parentis sui Plutarchi composuit *Lamprias* filius teste Svida, c) composuitque in gratiam amici, ut præfixa Epistola testatur, licet nomen amici excidit. Hujus πίναξ sive catalogi parte usus est H. Stephanus in sua Plutarchi editione, vulgavit eum deinde sed extrema parte adhuc mutilum Græce & Latine David Hœschelius nescio è qua Italiæ Bibliotheca Augustæ Vindel. 1597. 4. Deinde præmissus est editioni Plutarchi Francof. 1620. & inde Parisiensi Græco-Latinæ A. 1624. fol. Quoniam vero in aliis editionibus haud exstat, & brevis est, integrum eum hoc loco exhibere volui, apposito iis scriptis quæ interciderunt asterisco.

a) Artemidorus IV. 47. Onirocrit. p. 245. ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβαίνειν ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἀγόμενος ἐδόκει. καὶ τῇ ἐπιούσῃ ὄναρ ἐπεκρίνατό τις αὐτῷ τὸν ὄνειρον, καὶ ἔφη μακάριον ἔσεσθαι αὐτὸν, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν αὐτὸν ἀναβαίνειν, τὴν ὑπερβάλλουσαν εὐδαιμονίαν. Ἔτυχε δὲ νοσῶν, καὶ ὑπὸ τῆς νόσου κακῶς διακείμενος, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέθανε.

b) Μακάριος & μακαρίτης uti apud latinos *felix* & *beatus* pro defuncto. Hesych. μακαρίτης ὁ τεθνεώς, ὁ μακάριος ὁ νεκρός. Horat. lib. 1. Sat. 9. *Omnes composui, felices, nunc ego resto.* Ammianus XXV. 3. *quem cum beatum fuisse Sallustius respondisset præfectus, intellexit occisum.*

c) Svidas: Λαμπρίας Πλουτάρχου τοῦ χαιρωνέως υἱὸς, ἔγραψε πίνακα ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔγραψε περὶ πάσης Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας. Alius Lamprias Plutarchi avus IX. 2. Sympos. alius item ejus frater IX. 5. sympos. &c.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ περὶ τῆς ἀναγραφῆς τῶν Πλουτάρχου βιβλίων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

οὐδ᾽ ἄλλοτέ ποτε τῆς γενομένης ἡμῖν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πρὸς ἀλλήλους συνουσίας ἐκλαθόμενος, οὐδὲ τῆς σῆς περὶ παιδείαν καὶ περὶ τοὺς φίλους σπουδῆς καὶ προθυμίας. καὶ νῦν εὐθέως, δεξάμενός σου τὴν ἐπιστολὴν, ἐγνώρισα τοὔνομα. καὶ ἡδιαίτατα d) διετέθην, ἐῤῥωμένον ἐπιγνοὺς σε, καὶ ἡμῶν μεμνημένον. καὶ ἡδέως ἐν μέρει πάλιν ἀσπάζομαί σε, καὶ τὴν γραφὴν, e) ὧν ἠθέλησας τῶν τοῦ πατρὸς βιβλίων ἐπεμψά σοι. ἐῤῥῶσθαι εὔχομαι.

Πλουτάρχου βιβλίων πίναξ.

α΄. Θησεὺς καὶ Ῥωμύλος.
β΄. Λυκοῦργος καὶ Νουμᾶς.
γ΄. Θεμιστοκλῆς καὶ Κάμιλλος.
δ΄. Σόλων καὶ Ποπλικόλας.
ε΄. Περικλῆς καὶ Φάβιος Μάξιμος.
ς΄. Ἀλκιβιάδης καὶ Μάρκος Κορνήλιος f)
ζ΄. Ἐπαμινώνδας καὶ Σκηπίων.
η΄. Φωκίων καὶ Κάτων.
θ΄. Ἆγις καὶ Κλεομένης.
ι΄. Τιβέριος καὶ Γάϊος Γράκχοι.
ια΄. Τιμολέων καὶ Παῦλος Αἰμίλιος.
ιβ΄. Εὐμένης καὶ Σερτώριος.
ιγ΄. Ἀριστείδης καὶ Κάτων.

LAMPRIAS *De scriptis Plutarchi Charonensis.*

EPISTOLA.

Neque alias unquam veteris illius, quæ mihi tecum in Asia fuit, familiaritatis oblitus; neque tui erga disciplinas & amicos studii ac propensionis ignarus: redditis mihi litteris tuis, nomen statim agnovi; summa adhæc animi voluptate sum perfusus, quod te valere, nostrique memoriam conservare intelligerem. Saluto itaque te vicissim; & quam patris mei Plutarchi optasti librorum exscriptionem ad te mitto. Vale.

Librorum Plutarchi Index.

1. Theseus & Romulus.
2. Lycurgus & Numa.
3. Themistocles & Camillus.
4. Solon & Poplicola.
5. Pericles & Fabius Maximus.
6. Alcibiades & M. Coriolanus.
7. Epaminondas & Scipio. *
8. Phocio & Cato (minor)
9. Agis & Cleomenes.
10. Tiberius & Cajus Gracchi.
11. Timoleon & Æmilius Paulus.
12. Eumenes & Sertorius.
13. Aristides & Cato (major.)

ιδ΄.

d) ἐν ἄλλῳ γραφ. ἡδιαίτερον Ful. Ursin. ἴσως, ἡδύτ.
e) ἴσ. ἀναγραφήν. f) Κοριολάνος.

ιδ΄. Πελοπίδης καὶ Μάρκελλος.	14. Pelopidas & Marcellus.	
ιέ. Λύσανδρος καὶ Σύλλας.	15. Lysander & Sulla.	
ιϛ΄. Πύῤῥος καὶ Μάριος.	16. Pyrrhus & Marius.	
ιζ΄. Φιλοποίμην καὶ Τίτος.	17. Philopœmen & Titus.	
ιή. Νικίας καὶ Κράσσος.	18. Nicias & Crassus.	
ιθ΄. Κίμων καὶ Λούκουλλος.	19. Cimon & Lucullus.	
κ΄. Δίων καὶ Βροῦτος.	20. Dion & M. Brutus.	
κά. Ἀγησίλαος καὶ Πομπήϊος.	21. Agesilaus & Pompejus.	
κβ΄. Ἀλέξανδρος καὶ Καῖσαρ.	22. Alexander & Cæsar.	
κγ΄. Δημοσθένης καὶ Κικέρων.	23. Demosthenes & Cicero.	
κδ΄. Ἄρατος καὶ Ἀρτοξέρξης.	24. Aratus & Artaxerxes.	
κέ. Δημήτριος καὶ Ἀντώνιος.	25. Demetrius & Antonius.	
κϛ΄. Αὐγούστου βίος.	26. Augusti Cæsaris vita. *	
κζ΄. Τιβέριος.	27. Tiberius. *	
κή. Σκηπίων Ἀφρικανός.	28. Scipio Africanus. *	
κθ΄. Κλαύδιος.	29. Claudius *	
λ΄. Νέρωνος βίος.	30. Neronis vita. *	
λά. Γάϊος Καῖσαρ.	31. C. Cæsar. *	
λϐ΄. Γάλβας καὶ Ὄθων.	32. Galba & Otho.	
λγ΄. Βιτέλλιος.	33. Vitellius.	
λδ΄. Ἡρακλέους βίος.	34. Herculis vita. *	
λέ Ἡσιόδου.	35. Hesiodi. *	vitæ
λϛ΄. Πινδάρου.	36. Pindari.*	vitæ
λζ΄. Κράτητος καὶ Δαΐφαντος. g)	37. Cratetis & Daiphantis (al. Deiphanti, rectius.)	vitæ
λή. Ἀριστομένους.	38. Aristomenis. *	vitæ
λθ΄. Ἀράτου. h)	39. Arati. *	vitæ
μ΄. Βίος τῶν δέκα ῥητόρων.	40. Decem oratorum Græciæ	vitæ
μά. Ὁμηρικῶν μελετῶν, βιϐλία δ΄.	41. Homericarum declamationum libri IV.*	
μβ΄. εἰς Ἐμπεδοκλέα περὶ τῆς ε΄ οὐσίας βιϐλία ε΄.	42. In Empedoclem, de quinta essentia libri V. *	
μγ΄. περὶ τοῦ i) εἰς ἑκάτερον ἐπιχειρη̃ k) βιϐλία ε΄.	43. De concertatione in utramque partem libri V.*	

μδ΄.

g) ἐν ἄλλῳ, Δαιφάντου. F. Ursf. h) πλεονάζει ἴσως.
i) ἐν ἄλλῳ, τῶν. k) ἴσ. ἐπιχειρήσεως ἢ ἐπιχειρημάτων.

μδ'. . . . . . θῖ l) βιβλία γ'.	44. Fabularum libri III. *
μέ. περὶ ῥητορικῆς, βιβλία γ'.	45. De Rhetorica libri III. *
μϛ'. περὶ ψυχῆς εἰσαγωγῆς, βιβλία γ'.	46. De animæ introductione libri III. *
μζ'. περὶ αἰσθήσεων, βιβλία γ'.	47. De sensibus libri III. *
μή. ἐκλογὴ φιλοσόφων, βιβλία β'.	48. Excerpta Philosophorum libri II. *
μθ'. πόλεων εὐεργεσίαι, βιβλία γ'.	49. Urbium res præclare gestæ libri III. *
ν'. πολιτικῶν, βιβλία β'.	50. Politicorum Libri II. *
νά. περὶ Θεοφράστου πρὸς τοὺς καιρούς. m)	51. Ad Theophrastum de occasione *
νβ'. περὶ παρειμένου n) ἱστορίας, βιβλία δ'.	52. De his, quæ historiæ adjacent. *
νγ'. Παροιμιῶν, βιβλία β.	53. Adagiorum libri II.
νδ'. τῶν Ἀριστοτέλους τοπικῶν, βιβλία ή.	54. Aristoteleorum Topicorum libri VIII. *
νέ. Σωσίκλης, βιβλία β.	55. Soficles libri II. *
νϛ'. περὶ εἱμαρμένης, βιβλία β'.	56. De Fato libri II.
νζ'. περὶ δικαιοσύνης πρὸς Χρύσιππον, βιβλία γ'.	57. Ad Chrysippi librum de Justitia libri III. *
νή. περὶ ποιητικῆς.	58. De Poëtica. *
νθ'. περὶ τῶν ἀρεσκόντων φιλοσόφοις φυσικῆς ἐπιτομῆς, βιβλία έ.	59. De placitis Philosophorum in Physicis, epitomes lib. V.
ξ'. Στρωματεῖς ἱστορικοὶ, ποιητικοὶ, o) ξβ'.	60. Stromateis (Eusebius lib. I. Evangel. præpar. I.) historici, poëtici, LXII. (al. LXVI.) *
ξά. περὶ τοῦ μὴ εἶναι τὴν ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος Ἀκαδημίαν.	61. Non esse Academiam à Platone profectam *
ξβ'. περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν Πυῤῥωνίων, καὶ Ἀκαδημαϊκῶν.	62. De repugnantia Pyrrhoniorum & Academicorum *
ξγ'. περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογονίας.	63. De animæ, quæ in Timæo Platonis describitur, procreatione.
ξδ'. περὶ τοῦ γεγονέναι κατὰ Πλάτωνα τὸν κόσμον.	64. Mundum conditum, ex Platonis sententia. *
ξέ. ποῦ εἰσὶν αἱ ἰδέαι?	65. Ubi sint ideæ ? *

ξϛ'.

l) ισ. μύθων. m) ισ. πρὸς Θεόφραστον περὶ τοῦ καιροῦ.
n) ἐν ἄλλῳ, παρακειμένου F. Urs. o) ἔνιοι δὲ ξϛ'.

ξς΄. πῶς ἡ ὕλη τῶν ἰδεῶν μετείληφεν, ὅτι τὰ σώματα ποιεῖ.	66. Quomodo Idearum materia assumsit, ut incorporea gignat.*
ξζ΄. περὶ Σωκράτους Δαιμονίου.	67. De Socratis genio.
ξη΄. ὑπὲρ τοῦ Πλάτωνος Θεαγένους. p)	68. Super Platonis Theage. *
ξθ΄. περὶ μαντικῆς, ὅτι σώζεται κατὰ τοὺς Ἀκαδημαϊκούς.	69. De vaticinatione, defendi contra Academicos. *
ο΄. περὶ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς.	70. De virtute morum.
οα΄. περὶ τοῦ ἐν τῇ σελήνῃ φαινομένου προσώπου.	71. De facie, quæ in Luna apparet.
οβ΄. πότερον, ὁ περισσὸς ἀριθμὸς ἢ ὁ ἄρτιος ἀμείνων;	72. Utrum impar numerus, an par, sit præstantior? *
ογ΄. εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον;	73. An seni gerenda sit Respublica?
οδ΄. περὶ Στωϊκῶν ἐναντιωμάτων.	74. De Stoicis repugnantiis.
οε΄. περὶ ἐννοιῶν πρὸς τοὺς Στωϊκούς.	75. De communibus notitiis, adversus Stoicos.
ος΄. περὶ συνηθείας, πρὸς τοὺς Στωϊκούς.	76. De consvetudine ad Stoicos.*
οζ΄. ὅτι παραδοξότατα q) οἱ Στωϊκοὶ τῶν ποιητῶν λέγουσι.	77. Stoicos, quam poëtas absurdiora dicere.
οη΄. πρὸς τὴν τοῦ Ἐπικούρου ἀκρόασιν.	78. De Epicuri auditione. *
οθ΄. περὶ Θεῶν.	79. De Diis. *
π΄. πρὸς Κολώτην ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλοσόφων.	80. Adversus Colotem, de aliis Philosophis.
πα΄. ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐστὶν ἡδέως κατὰ Ἐπίκουρον.	81. Ne svaviter quidem vivi posse, secundum Epicuri decreta.
πβ΄. πρὸς Βιθυνικὸν περὶ φιλίας	82. Ad Bithynicum de Amicitia.*
πγ΄. Ἀμμώνιος, ἢ περὶ τοῦ μὴ ἡδέως τῇ κακίᾳ συνεῖναι.	83. Ammonius, sive, non jucunde cum vitio vitam traduci. *
πδ΄. πῶς ἄν τις ἑαυτὸν ἐπαινέσειεν ἀνεπιφθόνως.	84. Quomodo se quis citra invidiam laudare possit.
πε΄. εἰ ἀρετὴ ἡ ῥητορική.	85. Sitne virtus Rhetorica. *
πς΄. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος πρὸς ἀρετήν.	86. Quomodo quis in virtute se profecisse sentiat.
πζ΄. περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.	87. De oraculorum defectu.
πη΄. πῶς διακρίνομεν τοῦ φίλου τὸν κόλακα.	88. De discrimine amici & adulatoris.

p) ἐν ἄλλῳ, Θεαγένους F. Ursin.

q) ἴσ. παραδοξότερα.

πθ'. περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ.	89. De primo frigido.
ύ. περὶ βραδέως κολαζομένων, ὑπὸ τοῦ θείου.	90. De his, qui ſero à numine puniuntur.
υά περὶ ἀδολεσχίας.	91. De garrulitate.
υϐ'. περὶ ὀργῆς.	92. De ira (cohibenda.)
υγ', ὑγιεινὰ παραγγέλματα.	93. Præcepta tuendæ valetudinis.
υδ'. περὶ εὐθυμίας.	94. De animi tranquillitate.
υέ. περὶ δυσωπίας.	95. De inutili verecundia.
υς'. περὶ πολυπραγμοσύνης.	96. De curioſitate.
υζ'. περὶ φιλαδελφίας.	97. De amore fraterno.
υή. περὶ κομητῶν r) ποῖον . . καὶ Κύριον.	98. De Cometis. *
υθ'. περὶ φυγῆς.	99. De exſilio.
ρ. περὶ τοῦ ἀκούειν τῶν φιλοσόφων.	100. De auditione Philoſophorum.
ρά. . . s) ἀκούειν.	101. De Poetis audiendis.
ρϐ'. πολιτικὰ παραγγέλματα.	102. Reip. gerendæ præcepta.
ργ'. περὶ βίων. (ἐν ἄλλῳ ἦ, περὶ τὸν βίον t) . . . κυβεία.)	103. De vitarum . . in alio, vitam ſeſe habere inſtar luſus aleæ. *
ρδ'. πῶς δεῖ τοῖς σχολαστικοῖς γυμνάσμασι χρῆσθαι.	104. Qua ratione otioſis Gymnaſii exercitationibus utendum. *
ρέ. ἐρωτικός.	105. Amatorius ſermo.
ρς'. ἀποφθέγματα ἡγεμονικά, στρατηγικά, τυραννικά.	106. Apophthegmata Imperatorum, militum, Regum.
ρζ'. περὶ ἰδίου σώματος.	107. De ſuo corpore. *
ρή. συμπόσιον τῶν ζ' σοφῶν.	108. Convivium ſeptem Sapientum (Græciæ.)
ρθ'. παραμυθητικὸς πρὸς Ἀσκληπιάδην. u)	109. Conſolatorius ad Aſclepiadem * (F. Apollonium.)
ρί παραμυθητικὸς πρὸς τὴν γυναῖκα.	110. Conſolatio ad uxorem ſuam.
ρια. περὶ φιλοκόσμου.	111. De cultus corporis ſtudio. *
ριϐ'. τιθευτικός	112. Nutricator. *
ριγ'. Γαμικὰ παραγγέλματα.	113. Conjugalia præcepta.
ριδ'. περὶ τοῦ μὴ χρᾶν νῦν ἔμμετρα τὴν Πυθίαν.	114. Non reddere nunc Pythiam verſibus oracula.

ριέ.

r) ἐν ἄλλῳ, κομητῶν F. Urſin.

s) ισ. πῶς δεῖ ποιημάτων.

t) ισ. ἐνικέναι. u) ισ. Ἀπολλώνιον.

ριε´. περὶ τοῦ ΕΙ τοῦ ἐν Δελφοῖς.	115. De EI Delphis (inscripto.)
ρις´. περὶ τοῦ κατ᾽ Ἶσιν λόγου καὶ Σαραπιν.	116. De Iside & Serapide (al. Osiride.)
ριζ´. αἰτίαι τῶν Ἀράτου διοσημειῶν.	117. Causæ signorum (seu prodigiorum) Arati. *
ριη´. εἰς τὰ Νικάνδρου Θηριακά.	118. In Nicandri Theriaca. *
ριθ´. Ἀριστοφάνους καὶ Μενάνδρου σύγκρισις.	119. Aristophanis & Menandri comparatio.
ρκ´. περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας.	120. De Herodoti malignitate (seu versutia.)
ρκα´. περὶ τοῦ χρόνου τῆς Ἰλιάδος.	121. De tempore Iliados. *
ρκβ´. πῶς κρινοῦμεν τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν.	122. Qua ratione veram historiam discernere liceat. *
ρκγ´. ἀπομνημονεύματα.	123. Memorabilia. *
ρκδ´. Γυναικῶν ἀρεταί. (ἐν ἄλλῳ δὲ, περὶ τοῦ πῶς δεῖ ζῆν γυναῖκα πρὸς ἄνδρα.)	124. Mulierum virtutes, vel de officio uxoris erga maritum.
ρκε´. περὶ ζώων ἀλόγων ποιητικός.	125. De animalibus rationis expertibus, poëticus sermo. *
ρκς´. διηγήσεις παρ᾽ ἀλλήλας Ἑλληνικαὶ καὶ Ῥωμαϊκαί (Ἐπικουρείων ἐναντιωμάτων.)	126. Narrationes comparatæ Græcorum & Romanorum. (Epicureorum repugnantiæ. *
ρκζ´. πῶς ἄν τις ὑπ᾽ ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.	127. Qua quis ratione ex hostibus utilitatem capiat.
ρκη´. περὶ τοῦ μὴ μάχεσθαι τῇ μαντικῇ τὸν Ἀκαδημαϊκὸν λόγον.	128. Non adversari divinationi doctrinam Academicorum. *
ρκθ´. ἐπιστολὴ πρὸς * Φαβώρινον. x)	129. Epistola ad Phaxorinum. *
ρλ´. περὶ φιλίας y) (ἐν ἄλλῳ ἢ περὶ φίλων χρήσεως.)	130. De amicitia * (F. de Amicorum multitudine seu de amicorum usu.)
ρλα´. περὶ τοῦ ἐφ᾽ ἡμῖν, πρὸς Ἐπίκουρον, σχολαὶ Ἀκαδημαϊκαί.	131. De iis, quæ in nostra potestate, Academicæ scholæ adversus Epicurum. *
ρλβ´. εἰ λόγον ἔχει τὰ ζῷα.	132. An bruta ratione prædita.
ρλγ´. Πλατωνικὰ ζητήματα.	133. Platonicæ quæstiones.
ρλδ´. πῶς ἄν τις ἐν πράγματι φιλοπραγμόνων δόξαν διαφύγοι.	134. Quomodo quis in negotiis curiositatis opinionem effugiat. *

Uu 2 ρλέ,

x) ἐν ἄλλῳ, Φαβωρῖνον, F. Ursin.

y) ισ. πολυφιλίας.

ρλε. αἰτίαι ῥωμαϊκαί.
135. Causæ seu quæstiones Romanæ.

ρλς'. αἰτίαι βαρβαρικαί.
136. Item Barbaricæ. *

ρλζ'. περὶ τοῦ κεστοῦ τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν.
137. De cestu matris Deorum. *

ρλη. Πρωταγόρου περὶ τῶν πρώτων.
138. Protagoræ de Principiis. *

ρλθ'. περὶ τῶν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι παροιμιῶν.
139. De Alexandrinorum proverbiis. *

ρμ'. ὅτι παραδοξότερα οἱ Ἐπικούρειοι τῶν ποιητῶν λέγουσι.
140. Epicureos absurdiora quam poetas tradere. *

ρμα'. τί τὸ συνιέναι.
141. Quid sit intelligere. *

ρμβ'. περὶ τοῦ οὐδὲν καὶ μηδὲν, ὅτι οὐδὲν ἐστι συνιέναι.
142. Nihil intelligi posse. *

ρμγ'. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα.
143. Utra animalium, terrestriane an aquatilia, prudentiora.

ρμδ'. Στωικῶν καὶ Ἐπικουρείων ἐκλογαί καὶ ἔλεγχοι.
144. Stoicarum & Epicurearum sententiarum collectio & reprehensiones. *

ρμε. αἰτίαι τῶν περιφερομένων Στωικῶν περὶ ἡμερῶν.
145. Causæ de iis, quæ circumferuntur Stoicorum opinionum de diebus. *

ρμς'. περὶ περιεργίας.
146. De superflua sedulitate, sive de Curiositate. *

ρμζ'. περὶ τοῦ πρώτου ἑπομένου, πρὸς Χρύσιππον.
147. De prima illatione, adversus Chrysippum. *

ρμη. ὑποθετικὸν ἢ περὶ ἀρχῆς.
148. Admonitorium seu de Imperio. *

ρμθ'. περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς τοὺς Στωικούς.
149. De iis, quæ in nostra potestate, ad Stoicos. *

ρν'. περὶ δεισιδαιμονίας, (πρὸς Ἐπίκουρον.)
150. De superstitione ad Epicurum.

ρνα'. εἰ πᾶσι συνηγορητέον.
151. An omnibus patrocinandum. *

ρνβ. πρὸς Φηστίαν παραμυθητικός.
152. Ad Phestiam consolatio. *

ρνγ'. περὶ τῶν Πύρρωνος δέκα τόπων αἰτίαι καὶ τόποι.
153. De Pyrrhonis decem locis causæ & loci. *

αἰτίαι ἀλλαγῶν.
Causæ vicissitudinum. *

ρνδ'. περὶ μονάδων.
154. De unitatibus. *

ρνε.

ρνε΄. εἰ δώσει γνώμην ὁ πολίτης προειδὼς ὅτι z) οὐ πείσει.	155. An sit sententia dicenda civi, providenti se non esse persuasurum. *
ρνϛ΄. περὶ δοξῶν τῶν καθ᾽ a)	156. De opinionibus inter se contrariis. *
ρνζ΄. αἰτίαι Ἑλλήνων.	157. Quaestiones Graecorum.
ρνη΄. αἰτίαι γυναικῶν.	158. Quaestiones mulierum. *
ρνθ΄. περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν.	159. De illustribus Viris. *
ρξ΄. ἀποφθέγματα Λάκωνος b)	160. Apophthegmata Laconum.
ρξα΄. ἀποριῶν λύσεις.	161. Difficilium quaestionum solutio. *
ρξβ΄. χρησμῶν συναγωγή.	162. Oraculorum collectio. *
ρξγ΄. περὶ ἀλυπίας.	163. De indolentia. *
ρξδ΄. περὶ γυμνασμάτων.	164. De gymnasticis exercitationibus. *
ρξε΄. περὶ Ῥωμαίων τύχης.	165. De fortuna Romanorum.
ρξϛ΄. περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης.	166. De fortuna Alexandri.
ρξζ΄. περὶ τοῦ, Γνῶθι σεαυτόν, (καὶ εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή.)	167. De illo, Nosce te ipsum & An anima sit immortalis (ut in aliis est.) *
ρξη΄. περὶ τοῦ Λάθε βιώσας.	168. De illo, Latenter vivendum.
ρξθ΄. περὶ ἀταραξίας.	169. De statu animi imperturbati. *
ρο΄. περὶ ἀρετῆς (εἰ διδακτὸν ἡ ἀρετή.)	170. De virtute, vel (ut in aliis) An doceri virtus queat.
ροα΄. περὶ τῆς εἰς Τροφωνίου καταβάσεως.	171. De descensu in Trophonii specum. *
ροβ΄. Ἱκέτης.	172. Supplex. *
ρογ΄. Φυσικὴ ἐπιτομή.	173. Physicum compendium. *
ροδ΄. περὶ τῶν πρώτων φιλοσοφησάντων καὶ τῶν ἀπ᾽ αὐτῶν.	174. De primis Philosophis, eorumque Successoribus. *
ροε΄. περὶ ὕλης.	175. De materia. *
ροϛ΄ περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀρετῆς.	176. De virtute Alexandri.
ροζ΄. Ἀχιλλέως παιδεία.	177. Achillis institutio. *

z) al. οὐ ποιήσει.

a) ισ. καταλλήλων ἐναντίων.

b) Λακωνικὰ γραφ. ἐν ἄλλῳ F. Ursi.

ροή. περὶ Κυρηναίων.	178. De Cyrenæis. *
ροθ'. Ἀπολογία ὑπὲρ Σωκράτους.	179. Apologia Socratis. *
ρπ'. περὶ Σωκράτους καταψηφίσεως.	180. De Socratis damnatione. *
ρπά. περὶ γεοφάγων. d)	181. De his, quæ terram vorant. *
ρπβ'. Διαλέξεις περὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν.	182. Dissertationes de X. Categoriis. *
ρπγ'. περὶ προβλημάτων.	183. De problematis.
ρπδ'. περὶ χαρακτήρων.	184. De formis dicendi. *
ρπέ. περὶ πόλεων κτίσεως, (καὶ φυσικῶν ἀρεσκόντων.)	185. De urbium ædificatione, * & Physicorum placitis.
ρπς'. κατὰ τί ἔνδοξοι Ἀθηναῖοι.	186. Quibus rebus clari Athenienses.
ρπζ'. περὶ τῶν συνηγορούντων.	187. De patrocinantibus. *
ρπή. τίς ἄριστος βίος.	188. Quæ optima vita. *
ρπθ'. περὶ ἡμερῶν μελετῶν φυσικῶν καὶ πανηγυρικῶν.	189. De dierum exercitationibus naturalibus & Panegyricis. *
ρϟ'. περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς δαιδάλων φιλολόγων.	190. De artificiosis orationibus, doctisque viris apud Platæenses. *
ρϟά. περὶ σκευῶν.	191. De vasis seu instrumentis. *
ρϟβ'. περὶ εὐγενείας.	192. De nobilitate. *
ρϟγ'. ὁ πρὸς Δίωνα ῥηθεὶς ἐν Ὀλυμπίᾳ.	193. Ad Dionem oratio habita in Olympia. *
ρϟδ'. ὅτι ἔδοξεν Ἡρακλείτῳ πρότερον e) χρησιμώτερον πῦρ ἢ ὕδωρ.	194. Prius visum esse Heraclito, ignem utiliorem esse quam aquam.
ρϟέ. προτρεπτικὴ πρὸς νέον πλούσιον.	195. Hortatoria ad divitem adolescentem. *
ρϟς'. πότερον τὰ ψυχῆς ἢ σώματος πάθη χείρονα.	196. Utrum graviores corporis an animi affectiones.
ρϟζ'. περὶ ψυχῆς.	197. De anima. *
ρϟή. εἰ ἄπρακτος ὁ περὶ πάντων ἐπέχων.	198. An sit inutilis, qui in rebus omnibus assensum suspendit.*
ρϟθ'. περὶ φιλοπλουτίας.	199. De cupiditate divitiarum.
σ'. περὶ σεισμῶν.	200. De terræ motibus. *
σά. πῶς δεῖ Λάκωνα μάχεσθαι.	201. Quomodo Laconem pugnare deceat. *

σβ.

d) γραφ. γεωφαγίων, F. Ursi. e) ἴσ. πότερον.

σβ. προτρεπτικὴ εἰς Ἀσκλήπιον Περγαμηνόν.	202. Adhortatio ad Asclepium Pergamenum. *
σγ. περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι.	203. Fœnerandum non esse.
σδ. περὶ κυνηγετικῆς.	204. De venatione. *
σε. πρὸς τοὺς ἐξαπατᾶν πειρωμένους.	205. Adversus eos, qui fallere conantur. *
σς. αἰτίαι φυσικαί.	206. Physicæ quæstiones.
σζ. πρὸς τοὺς διὰ τὸ ῥητορεύειν μὴ φιλοσοφοῦντας.	207. Ad eos, qui propter Oratoriam artem non philosophantur. *
ση. περὶ ποιημάτων h) τίς ἡ αὐτῶν ἐπιμέλεια.	208. De poëtis, quæ illorum cura. *
σθ. τί κατὰ Πλάτωνα τέλος.	209. Quis ex Platonis sententia finis. *
σι. ἐρωτικαὶ διηγήσεις. i)	210. Amatoriæ narrationes seu (ut alii) Ad amantes.
τὰ ἑξῆς λείπει ἐν τῷ ἀντιγράφῳ.	Cætera in avtographo desiderantur, unde è silentio hujus Catalogi haud licet colligere scriptum aliquod Plutarchi non esse.

III. Opus Plutarchi pulcherrimum sunt *Vitæ* quas vocat *parallelas*, in quibus viros virtute, rebus gestis, doctrina vel etiam fortunæ ludibrio illustres Græcos cum totidem Romanis contulit & utrorumque mores ac fata descripsit tanta industria, ut viro præsertim in Rep. versanti vel etiam Duci exercitus (ne de aliis in præsenti dicam) nihil possit ejus esse lectione utilius, nihil amœnius quoque propter incredibilem rerum varietatē, copiam exemplorum, judicium denique ac probitatem scriptoris. Agathiæ quidem Scholastico hac in parte merito visus est prorsus incomparabilis, unde in Epigrammate lib. V. Antholog. p. 518. negat vitæ ipsius Plutarchi in hoc opere locum fuisse, quod Plutarchi nusquam occurrat similis sive παράλληλος.

Σεῖο πολυκλήεντα τύπον στήσαντο χεραιοῦ
    Πλούταρχε κρατερῶν υἷες Αὐσονίων.
Ὅττι παραλλήλοισι βίοις Ἕλληνας ἀρίστους
    Ῥώμης εὐπολέμοις ἥρμοσας ἐνναέταις.
Ἀλλὰ τεοῦ βιότοιο παράλληλον βίον ἄλλον
    Οὐδὲ σύγ' ἂν γράψαις, οὐ γὰρ ὅμοιον ἔχεις.

Ex-

h) ποιητῶν.   i) ἐν ἄλλῳ, πρὸς τοὺς ἐρῶντας.

Exstant ex illo opere quod in aliorum prius gratiam susceptum, deinde propriæ utilitatis k) & incitamenti ad virtutem causa à se productum ac continuatum profitetur:

1. Vita *Thesei*, ad Sossium Senecionem, cui videtur totum opus inscripsisse. (Vide infra n. 39. 43.) Latine vertit hanc vitam ante Xylandrum & Cruserium Jo. Lapus Florentinus. Gallice præter Amiotum & Tallemantium, Tan. Faber Salmur. 1665 & Andreas Dacerius cum Anna conjuge Paris. 1695. & Amst. 12. additis notis.

2. *Romuli*, quæ allegatur in Camillo p. 146. Latine verterunt idem Lapus & Franciscus Philelphus Gallice Dacerius.

Comparatio Romuli & Thesei p. 37.

3. Vita *Lycurgi*. Latine vertit Lapus. Gallice Dacerius; adjunctis notis.

4. *Numæ Pompilii*, quam allegat Plutarchus in Coriolano p. 233. Interpretes iidem.

Numæ cum Lycurgo comparatio p. 75.

5. Vita *Solonis*. Vertit idem Lapus.

6. *Valerii Poplicolæ*, quæ allegatur in Coriolano p. 229. Latine idem Lapus est interpretatus. Gallice Dacerius.

Comparatio Poplicolæ & Solonis p. 109.

7. Vita *Themistoclis*. Latine vertit Lapus Florentinus.

8. *M. Furii Camilli*, qui pestilentiali lue correptus periit Anno U. C. 388. octogenario major M. Æmilio & L. Sextio COSS. Hanc quoque Lapus transtulit.

* Comparatio Camilli ac Themistoclis desideratur.

9. Vita *Periclis*. Vertit Latine Lapus.

10. *Q. Fabii Maximi*, qui Verrucosus etiam & Ovicula dictus est. Vertit Latine Gvarinus Veronensis.

Comparatio Fabii & Periclis pag. 190. Hæ duæ vitæ constituerunt olim *librum decimum* l) totius operis, ut patet ex his verbis Plutarchi pag.

k) Plutarch. in Vita Pauli Æmilii p. 255. Ἐμοὶ τῆς τῶν βίων ἅψασθαι γραφῆς συνέβη δι' ἑτέρους, ἐπιμένειν δὲ καὶ φιλοχωρεῖν ἤδη καὶ δι' ἐμαυτὸν ὥσπερ ἐν ἐσόπτρῳ τῇ ἱστορίᾳ πειρώμενον ἁμωσγέπως κοσμεῖν καὶ ἀφομοιοῦν πρὸς τὰς ἐκείνων ἀρετὰς τὸν βίον.

l) Certum est longe alio ordine quam temporis Plutarchum olim has parallelas digessisse, nam Vita Demosth. & Ciceronis constituebat librum quintum; Periclis & Fabii Maximi decimum, Dionis & Bruti duodecimum. Alius quoque ordo observatur in Lampriæ Catalogo, alius apud Photium, alius in Græcis & Græco-Latinis, alius in veteribus Latinis Plutarchi occurrit editionibus. Veteres, quando hoc opus citant, duas simul vitas nominant, ut Laërtius IV. 4. aliquid referens è vita Syllæ: Πλούταρχος δέ φησιν ἐν τῷ Λυσάνδρου βίῳ καὶ Σύλλα.

pag. 153. Καὶ ἔτο τὸ βιβλίον δέκατον συντετάχαμεν, τὸν Περικλέες βίον καὶ τὸν Φαβίε Μαξίμε τ διαπολεμήσαντος πρὸς Ἀννίβαν.

11. Vita *Alcibiadis* de quo Nepos, Justinus libro V. &c. Latine vertit Donatus Acciajolus.

12. *C. Marcii* qui à captis Coriolis fortissima Volscorum urbe dictus est *Coriolanus*. Latine vertit Gvarinus Veronensis.

Comparatio Alcibiadis & Coriolani. p. 233.

13. Vita *Timoleontis*, ducis felicissimi. Latine vertit Antonius Tudertinus.

14. *L. Pauli Æmilii.* Transtulit latine Leonardus Aretinus.

Comparatio Æmilii ac Timoleontis p. 276.

15. Vita *Pelopidæ*. Latine vertit Antonius Becaria.

16. *M. Claudii Marcelli.* Vertit Gvarinus Veronensis.

Comparatio Marcelli cum Pelopida p. 316.

17. Vita *Aristidis* cognomento justi. Vertit Franciscus Barbarus.

18. *M. Catonis Majoris*, Censorii. Idem.

Comparatio Catonis & Aristidis p. 353.

19. Vita *Philopœmenis*. Vertit Latine Gvarinus.

20. *T. Quinti Flaminii*, quæ allegatur in Catone Majore p. 343. Vertit idem Gvarinus.

Comparatio Flaminii & Philopœmenis p. 381.

21. Vita *Pyrrhi*. Vertit Leonardus Aretinus.

22. *C. Marii.* Vertit latine Gvarinus Veronensis.

* Comparatio Marii ac Pyrrhi desideratur.

23. Vita *Lysandri*. Vertit Gvarinus Veronensis.

24. *L. Cornelii Syllæ*. Vertit idem Gvarinus.

Lysandri cum Sylla Comparatio p. 475.

25. Vita *Cimonis*. Transtulit Leonardus Justinianus.

26. *Luculli.* Idem.

Comparatio Luculli & Cimonis p. 521.

27. Vita *Niciæ*. Vertit Gvarinus, & Alamannus Rinuccinus.

28. *M. Crassi.* Iidem.

Comparatio Crassi & Niciæ p. 565.

29. Vita *Eumenis Cardiani*. Vertit Gvarinus.

30. *Q. Sertorii.* Vertit Leonardus Aretinus.

Comparatio Eumenis ac Sertorii p. 596.

31. Vita *Agesilai* qui cum XLI. annos regnasset, annos natus LXXXIV. decessit. Vertit latine Simon Grynæus.
32. *Cn. Pompeji.* Vertit Antonius Tudertinus.
Comparatio Pompeji & Agesilai p. 662.
33. Vita *Alexandri* Magni. Vertit Gvarinus.
34. *C. Julii Cæsaris.* Vertit Jacobus Angelus de Scarparia.
 * Comparatio Cæsaris & Alexandri desideratur.
35. Vita *Phocionis*. Vertit Lapus Florentinus.
36. *Catonis Minoris*, Uticensis. Idem.
 * Comparatio Catonis ac Phocionis periit.
37. Vita *Agidis* & *Cleomenis*. Vertit latine Antonius Tudertinus, & Alamannus Rinuccinus.
38. *Tiberii & Caji Gracchorum* fratrum. Vertit Leonardus Aretinus.
Comparatio Gracchorum cum Agide & Cleomene p. 843.
39. Vita *Demosthenis* ad Sossium Senecionem. Vertit idem Aretinus, & Hieron. Wolffius in sua Demosthenis editione.
40. *M. Tullii Ciceronis.* Vertit Achilles Philerus Bochus Bononiensis.
Comparatio Ciceronis & Demosthenis. p. 886. Hæ Demosthenis & Ciceronis vitæ constituebant librum παραλλήλων quintum, ut Plutarchus ipse testatur.
41 Vita *Demetrii* Poliorcetæ. Vertit Donatus Acciajolus.
42. *M. Antonii.* Vertit Leonardus Aretinus.
Comparatio Demetrii & Antonii p. 956.
43. Vita *Dionis* Syracusani, ad Senecionem. Vertit Gvarinus Veronensis.
44. *M. Bruti*, quæ allegatur in Cæsaris vita p. 740. & fuit cum Dione totius operis liber duodecimus. p. 958. ἐν τούτῳ δὲ τῷ δωδεκάτῳ τῶν παραλλήλων ὄντι βίῳ. Transtulit latine idem Gvarinus. Hispanice Quevedo illustravit, unde non ita pridem Belgice recusa est.
Comparatio Bruti & Dionis p. 1009.

Vitæ extra parallelas.

45. Vita *Artaxerxis* Mnemonis. p. 1011. Vertit Lapus Florentinus.
46. Vita *Arati* Cliniæ F. Sicyonii, Tyrannorum hostis jurati & decies septies prætoris Achæorum, scripta ad Polycratem Sicyonium ex Arato genus ducentem, cujus filios Polycratem & Pythoclem

clem domeſtico hoc exemplo ad virtutem accendere Plutarchus voluit. Latine interpretatus eſt idem Lapus.

47. Vita *Galbæ*.

48. Vita *Othonis* Imp. Hujus & ſuperioris verſio latina incerto interprete in antiquis editionibus occurrit. Transtulit Franciſcus Philelphus.

49. Vita *Homeri*, Plutarcho auctori vulgo tributa, & cum Homero atque alibi ſæpius edita, in editionibus Plutarchi pleriſque hactenus deſideratur. De ea vide ſi placet quæ dixi lib. II. cap. I. §. IV.

Evagoras qui Vitis Parallelis in editione Græca Plutarchi ſubjicitur, non Plutarchi eſt ſed Iſocratis. Exſtat & in antiquis latinis Plutarchi editionibus è verſione Gvarini Veronenſis.

Annibalis & *Scipionis* Africani vitæ quæ in antiquis latinis editionibus Plutarchi exſtant, à *Donato Acciajolo* compoſitæ, non ut fingit titulus è Græco verſæ ſunt.

Perierunt autem à Plutarcho ſcriptæ, & jam Photii * ut videtur tempore periiſſe videntur:

Vita *Herculis*, Lampr. & Plutarch. in Theſeo p. 14.

Epaminondæ Plutarch. in Pyrrho p. 387. & Lampr.

Scipionis, quam memorat Plutarchus in Gracchis p. 834. & 839.

Auguſti, *Tiberii*, *Claudii*, *Caji Cæſaris* (è qua videntur petita quæ de Julio Cano amicos de ſtatu animæ poſt mortem monente refert Syncellus p. 330.) *Neronis* ac *Vitellii*. Lampr.

Heſiodi Lampr. *Pindari*. Lampr. & Sopater apud Phot.

Cratetis Cynici, ut præter Lampriam teſtatur Sopater apud Phot. & Julianus Orat. VI. p. 200. & *Daiphanti* prætoris Phocenſium quam allegat Plutarchus ipſe de virtutibus mulierum p. 244. uſus etiam Sopater apud Photium Cod. 161.

* Photius Cod. 245. refert nonnulla è Plutarchi vitis Dionis & Bruti, Demoſthenis & Ciceronis, Phocionis & Catonis minoris, Alexandri & Cæſaris, Eumenis & Sertorii. Demetrii & Antonii, Pyrrhi & Marii, Arati & Artaxerxis, Agidis & Titi, quæ omnes exſtant. Sopater vero apud eundem Photium Cod. 161. p. 177. ſeq. in decimo Eclogarum libro uſus eſt Plutarcho de vita Niciæ, Alcibiadis, Themiſtoclis, Theſei, Lycurgi, Solonis, Alexandri, Cimonis, Lyſandri, Demoſthenis, Periclis, Pelopidæ, Phocionis & Ariſtidis: Inque libro undecimo vita Epaminondæ, Dionis, Ageſilai, Agidis & Cleomenis, Eumenis, Philopœmenis, Timoleontis, Arati, & Pyrrhi quæ itidem omnes editæ circumferuntur. At in nono præter vitas Demetrii & Bruti quas habemus, adhibuit vitas Cratetis, Daiphanti & Pindari quæ interciderunt.

Aristomenis. Lampr.

Arati (Poetæ fortassis.) Lampr.

Franciscus Petrarcha quoque testatus est Plutarchum in vitis parallelis *Platoni* & *Aristoteli* contulisse *M. Varronem* & *Homero Virgilium*, quod unde hauserit nescire se fatetur Rualdus in Plutarchi vita pag. 66. quem de vitis Plutarchi differentem vide cap. 17. seq. 19. & 25. seq. Equidem Platonis & Aristotelis vitæ in antiquis Plutarchi editionibus latinis exstant sed scriptæ à Gvarino, uti vita Caroli M. ab Acciajolo composita, & Cornelii Nepotis Atticus.

Promisit etiam Plutarchus vitam *Leonidæ* Spartanorum Regis lib. de Herodoti malignitate p. 866.

Metelli in Mario p. 423.

Plutarchi exemplo alii etiam parallela ejusmodi scripsere ut *Amyntianus* qui M. Antonini temporibus floruit, & Photio Cod. VI. teste scripsit vitas parallelas Dionysii & Domitiani, Philippi Macedonis & Augusti Imp. Nostra ætate *Antonius Varillasius* contulit Carolum V. cum Francisco I. Galliæ Rege, & Ludovicum XI. Galliæ cum Ferdinando Catholico Rege Hispaniarum: *Evremonius* Alexandrum cum Cæsare, Condeum Ducem cum Turennio, & Tragicos cum Cornelio Racinum. *Renatus Rapinus* comparavit inter se Ciceronem & Demosthenem, Homerum & Virgilium, Thucydidem Liviumque: *Franciscus Blondellus* Pindarum cum Horatio, & nuper denique *Richardus* ** Abbas Gallus Ximenium ac Richelium Cardinales &c.

IV. Ut Tomus prior operum Plutarchi editionum Græcolatinarum Vitas cum versione Herm. Cruserii, ita posterior moralia cum versione Gvil. Xylandri, complectitur, hoc ordine:

50. Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς sive de libris educandis, quod opusculum præter rem spuriis accenset Rualdus cap. 20. vitæ Plutarchi. Frequentissime seorsim excusum, à variis translatum notisque illustratum prodiit, & cum orationibus quibusdam Isocratis editum ut dixi lib. II. cap. XXVI. p. 851. Prodiit etiam ex *Georgii Sylvani* editione Londini 1685. 12. & cum versione & scholiis *Francisci Fabricii* Antwerp. 1663. 8. Vertit præterea Gvil. Plantius Francof. 1574. 4. Editiones Hermanni Rayani, Marci Beumleri, Theodori Vietoris recen-

** Confer Acta Erud. A. 1706. p. 85. seq.

recenset Draudius p. 1015. ibidem meminit scholiorum Suffridi Petri, Leovardiensis. Græce, Lat. Ital. Gallice & Germanice junctim edidit Georg. Joach. Stuppius Gelhusanus Francof. 1599. 8. Ex interpretatione Gvarini Veronensis fuit in Bibl. Is. Vossii.

51. Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν, sive de ratione audiendorum utiliter vel legendorum Poëtarum p. 14. ad M. Sedatum, liber scriptus in gratiam Soclari sui & Cleandri qui Sedati filius erat. Hunc librum ex versione sua edidit etiam *Hugo Grotius* & cum Basilii libro similis argumenti & poëticis excerptis ex Stobæo præfixit Paris. 1623. 4. Cum notis Christiani Guntheri prodiit Lips. 1689. 8. Georgii Weissii Jen. 1672. 8. Meminit inter Plutarchi scripta Sopater apud Photium Cod. 161. In Lampriæ catalogo non memorantur nisi fortassis num. 101. ubi post librum περὶ τοῦ ἀκούειν τῶν φιλοσόφων in MSto vacuum spatium est - - - - - - - ἀκούειν. supplendum sit πῶς δεῖ ποιημάτων, vel in eod. indice num. 208. Περὶ ποιημάτων τίς ἡ αὐτῶν ἐπιμέλεια. Cum Grotii versione notisque suis recudi curavit Jo. Potterus V. C. Oxon. 1694. 8.

52. Περὶ τοῦ ἀκούειν sive quomodo audiendi sint qui recta præcipiunt p. 37. liber utilissimus ad Nicandrum juvenem, qui jam virilem togam sumserat, quod fiebat initio anni duodevigesimi ætatis. Integer titulus apud Lampriam num. 100. est περὶ τοῦ ἀκούειν τῶν φιλοσόφων.

53. Πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου quomodo adulator ab amico internosci possit, ad Antiochum Philopappum. Sopater apud Photium Cod. 161. Lampr. num. 88. Liber versus etiam ab Erasmo Venet. 1518. 8. Basil. 1520. 4. & T. 8. Opp. Gallice ab Antonio du Saix. Anno 1537. 8.

54. Πῶς ἄν τις αἴσθοιτο προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ quomodo quis suos in virtute profectus sentire queat p. 75. *Lampr.* num. 86. & Sopater loco laudato. Liber Sossio Senecioni inscriptus disputat adversus Stoicorum sententiam peccata non esse æqualia.

55. Πῶς τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο, illustrando dicto Xenophontis, quod sapiens debeat ex inimicis etiam utilitatem capere. Ad Cornelium Pulchrum. p. 86. Lampr. n. 127. Sopater apud Photium cod. 161. Vertit etiam Erasmus Venet. 1518. 8. Basil. 1520. 4. & T. 8. Opp. item Jo. Rainoldus Lond. 1619. 12. hunc librum laudat Cardanus lib. 3. c. 13. de utilitate ex adversis capienda. Exstat & Græ-

ce atque latine in Caſ. Dornavii Amphiteatro ſapientiæ Socraticæ T. 2. p. 104. ſeq. Gallice transtulit Antonius du Saix. A. 1537 8. De eodem argumento adeundus Chryſoſtomus homilia III. de Davide & Saule T. 2. p. 869. Auguſtinus lib. 1. contra Academicos cap. 1. Boëthius Conſolatione Philoſ. lib. 2. proſa 8. Rogeri de Rabutin liber Gallice editus Pariſ. 1694. 12. Jo. Chriſtophori Becmanni V. C. Exercitatio cui titulus: *felices injuriæ.*

56. Περὶ πολυφιλίας ſive non eſſe expetendam multitudinem amicorum p. 93. In Lampria num. 82. memoratur liber περὶ φιλίας ad Bithynicum, & num 130. περὶ φίλων χρήσεως. Sed ab utroque videtur hic diverſus fuiſſe, in quo πολυφίλους confert ſcorto quod ut eſt apud Ennium.

Alium tenet, alii nutat; alibi manus
Eſt occupata, alii perpellit pedem,
Alii anulum dat ſpectandum à labris.

Scythæ apud Lucian. in Toxari p. 58. T. 2. ὅστις ἂν πολύφιλος ᾖ ὅμοιος ἡμῖν δοκεῖ ταῖς κοιναῖς ταύταις καὶ μοιχευομέναις γυναιξί. Ariſtoteles IX. 10. Nicomach. οἱ πολύφιλοι καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐντυγχάνοντες οὐδενὶ δοκοῦσιν εἶναι φίλοι. Latine vertit hunc Plutarchi librum ante Xylandrum Luſcinius.

57. Περὶ τύχης ſive de fortuna libellus p. 97. refellit dictum Theophraſti à Cicerone etiam memoratum quinto Tuſc. *Vitam regit fortuna, non ſapientia*, Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ' οὐκ εὐβουλία.

58. Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ſive de virtute & vitio, ſive de perpetua malorum miſeria & proborum felicitate p. 100.

59. πρὸς Ἀπολλώνιον παραμυθητικὸς ſive conſolatio pulcherrima ad Apollonium filio orbatum. p. 100. Diverſa ab hac eſt Conſolatio quæ in Lampriæ catalogo memoratur num. 109. πρὸς Ἀσκληπιάδην. Latine vertit *Jo. Leunclavius* ap. Oporin. 8. 1593. 8. addita nova ſimilis argumenti commentatione.

60. ὑγιεινὰ παραγγέλματα ſive de ſanitate tuenda dialogus poſt Titi Imp. obitum ſcriptus, in quo colloquuntur Moſchion & Zeuxippus p. 122. Sopater apud Phot. Cod. 161. & Lampr. num. 93. Vertit m. Eraſmus Baſil. 1520. 4. & T. 8. Opp.

61. Γα-

61. *Γαμικὰ παραγγέλματα* five conjugalia præcepta ad Pollianum & * Eurydicen p. 138. Lampr. num. 113. & Sopater loco laudato p. 177.

62. *Ἑπτὰ σοφῶν συμπόσιον* five convivium VII. fapientum p. 146. Lampr. num. 108. vertit & Gvil. Plantius Francof. 1574. 4. Danielis Claffenii commentarius prodiit Magdeb. 1649. 4.

63. *περὶ δεισιδαιμονίας* five de fuperftitione, quod Atheifmus illo tolerabilior fit. Apud Lampriam num. 150. *περὶ δεισιδαιμονίας πρὸς Ἐπίκουρον.* Sed videntur feparanda effe verba *πρὸς Ἐπίκουρον.* Gallice vertit *Tanaquillus Faber*, & cum differtatione de Romuli vita edidit Salmurii 1666. 12. Ex hoc libro Plutarchum in Atheifmum propenfiorem fuiffe nefcio an fatis æque colligit Petrus Molinæus libro de Dei cognitione p. 81. feq. Sane Atheifmum quemlibet ** in fe fuperftitione quacunque meliorem effe, nemo fanus dixerit: neque hoc usquam facit Plutarchus, qui contrarium difertis verbis docet libro quod non fuaviter poffit vivi fecundum Epicurum p. 1101. & 1104. Cum enim & fuperftitio & Atheifmus ambæ res fint peffimæ & turpiffimæ, & fuperftitionis præfertim fint quodammodo innumerabiles gradus, faltem non fert Plutarchus eos qui atheïfmum faciunt *ἀπολόγημα δεισιδαιμονίας*, ut loquitur libro de difcrimine amici & adulatoris p. 66. Dantur enim genera quædam fuperftionis tam flagitiofa, ut in DEUM æque injuria fint quam Atheifmus ipfe, & gravius bellum etiam indicat honeftati, virtuti & focietati humanæ, non quam Atheifmus univerfe ex principiis fuis deducens confecutiones omnes, malitiamque fuam exferens, fed quam Atheifmus nonnullorum hominum in fola fpeculatione falfiffima acquiefcentium, & naturæ bonitate non admittentium errorem hunc in actiones integrum fuas influere. Ita *κακοπιςίαν χείρονα τῆς ἀπιςίας* pronunciavit Epiphanius T. 2. p. 13. & Arnobius lib. V. p. 151. *rectius multo, Deos non credere quam tales*, adde lib. IV. p. 148. & innumera hujus

* Hanc Eurydicen Plutarchi filiam fuiffe fufpicabatur Jonfius, qua de fententia vide fis quæ dixi fupra §. 1. nota e.

** Bodinus Colloqv. Heptaplomere MS. libro V. *Superftitio quantacunque fit, quovis Atheifmo tolerabilior eft. Nam qui fuperftitione aliqua obligatur, hunc Numinis metus in officio quodammodo & Naturæ legibus continet, Atheum vero qui nihil nifi teftem metuit aut judicem, ad omnia fcelera proclivi lapfu ruere oportet. Ac tametfi actionum humanarum præftantiam fapientiffimus quisque non folum finibus ipfis metitur, verum etiam omnibus partibus & caufis, fcilicet efficienti, forma, fubjecto, fine; fummam tamen ac præcipuam caufam omnium actionum ipfo fine dijudicat.*

jus generis à Clariss. Bælio collecta fervido sententiæ Plutarchi latius etiam acceptæ martyre in Cogitationibus de Cometis, earumque continuatione & in Voluminibus quæstionum provincialium.

64. Ἀποφθέγματα βασιλέων καὶ στρατηγῶν ad Trajanum Imp. pag. 172. Lampr. num. 106. ἀποφθέγματα ἡγεμονικὰ, στρατηγικὰ, τυραννικά. Memorat & Sopater apud Phot. Cod. 161. qui hæc Apophthegmata βασιλέων καὶ στρατηγῶν distinguit ab alio Plutarchi libro cui titulus ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα. Præfixum Apophthegmatis anteloquium & opus ipsum κίβδηλον esse putat Rualdus in vita c. 21. nec unquam Plutarchi nervos vel sanguinem ne dum colorem deprehendi in illo, itaque videri vel προγύμνασμα filii Plutarchi vel ex variis pannis consutum. H. Stephanus 1568. 12. edidit apophthegmata Græca Regum & Ducum Philosophorum & aliorum quorundam ex Plutarcho & Laërtio Gr. L. Multa etiam ex Plutarcho versa in opere Apophthegmatum Erasmiano quod prodiit Basil. 1531. 4. postea sæpe sub Manutii quoque & aliorum nominibus recusum. De Machiavello Menagius in Menagianis T. 2. p. 96. *un Manuscrit des Apophthegmes des anciens de Plutarque ètant tombe entre les mains de Machiavel, il en prit ce qui lui plût d' avantage, & ne croyant pas qu'une simple traduction lui fit assez d' honneur dans le monde, il entreprit la vie de* Castruccio Castracani, *& là il mit dans la bouche de son heros la plus part des bonnes chosesque Plutarque rapporte des anciens.*

65. Apophthegmata Laconica ordine Alphabetico digesta p. 208. & Instituta Laconica p. 236. Lacænarum Apophthegmata p. 240. Ἀποφθέγματα καὶ ἐπιτηδεύματα λακωνικά. Lampr. num. 160.

66. Γυναικῶν ἀρεταί p. 242. s. de virtutibus mulierum ad Cleam eruditam fœminam atque ut p. 243. ait Plutarchus, πολλοῖς βιβλίοις ἐντυχοῦσαν. Lampr. num. 124. ἐν ἄλλῳ ῃ, πῶς δεῖ ζῆν γυναῖκα πρὸς ἄνδρα. Hujus magnam partem Polyænus suo strategematum operi inseruit. Laudat & anonymus περὶ ἀπίστων scriptor cap. VIII. Gallice vertit Dionysius Sylvester (Sauvage) Lugd. 1546. 8.

67. Ῥωμαϊκά sive Quæstiones Romanæ p. 263. quibus rationem reddit Plutarchus de variis ritibus priscis apud Romanos olim receptis, seorsim editæ & notis illustratæ sunt à Boxhornio Lugd. B. 1637. 4. sed admodum juvene, unde postea hoc opus vix pro suo agnovit, recusa tamen Boxhornii editio in T. 5. thesauri antiquitatum Romanorum Græviani. Κεφάλαια ῥωμαϊκά à Plutarcho in Camillo αἰτίαι

ῥωμαι-

ῥωμαϊκαὶ dicuntur p. 138. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ περὶ αἰτιῶν Ῥωμαϊκῶν ἐστι, μελέστερον διήγηται, ita & Lamprias n. 135. Meminit quoque Plutarchus in Romulo pag. 26. περὶ ὧν ἐπιπλέων ἐν τοῖς αἰτίοις εἰρήκαμεν, & in parallelis minoribus pag. 315. ὡς ἐν δευτέρῳ αἰτιῶν. Meminisse videtur & Arnobius lib. V. p. 168. *nec myrteas fas sit inferre verbenas, sicut suis scribit in causalibus Plutarchus.* Ita enim legunt nonnulli pro *Putas* quod habent Codices vetusti. Et sane Plutarchus pag. 268. rationem reddit cur matronæ sacello bonæ Deæ myrtum non inferrent. Sed potuit eadem tradere quoque *Butas* quidam quem non minus atque Callimachum, Dionysium Corinthium aliosque αἴτια hujusmodi scripsisse notavi lib. III. cap. 19. p. 482.

68. Ἑλληνικά sive Quæstiones Græcæ p. 291. In Lampriæ catalogo post αἰτίας ῥωμαϊκὰς memorantur αἰτίαι non Ἑλληνικαὶ sed βαρβαρικαὶ num. 136. Memorantur tamen etiam αἰτίαι Ἑλλήνων n. 157.

69. περὶ παραλλήλων Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν sive Parallela Historiarum Gr. & Romanar. pag. 305. Alius cujusdam Plutarchi multo recentioris esse ait *Is. Vossius* pag. 46. ad Melam, sed memorat etiam Lamprias num. 126. διηγήσεις παραλλήλους Ἑλληνικὰς καὶ Ῥωμαϊκάς. Et αἴτια sua laudat auctor p. 315. Quod vero ex numerorum ratione Vossius probare conatur Lampriæ libello titulum διηγήσεων esse intrusum, probaret aliquid si doceret numeros esse ab ipso Lampria non à librario vel editore. Meminit etiam Stobæus.

70. περὶ τῆς Ῥωμαίων τύχης sive de fortuna Romanorum p. 316. Lampr. n. 165. multum virtuti, sed fortunæ etiam plurimum debere res Romanorum disputat.

71. περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης ἢ ἀρετῆς λόγοι α΄, β΄, pag. 326. libri 2. de Alexandri M. fortuna & virtute. Lampr. n. 166. & 176. Cum versione Gvil. Budæi Arriano de expeditione Alex. subjecti sunt in editione Vulcaniana. Duabus hisce dissertationibus (in extremo ut videtur mutilis) ostendit non fortuna sed virtute magnum fuisse Alexandrum. Dissertatio una vel plures à Plutarcho præmissa de eo quod fortuna Alexander magnus fuerit, perierunt.

72. Πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι sive de gloria Atheniensium p. 345. Lampr. num. 186. κατὰ τί ἔνδοξοι οἱ Ἀθηναῖοι. Liber initio mutilus, quo rerum gestarum potius gloria quam scriptorum Athenienses efferuntur.

73. περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος ad Cleam * eruditam fœminam. Lampr. num. 116. περὶ τῆς κατ' Ἶσιν λόγου καὶ Σάραπιν. Vertit etiam Suffridus Petri Lovan. 1564. 8. Frigidas in hoc libro allegorias reprehendit Samuel Parkerus de Deo p. 22. Ad hunc librum illustrandum operæ pretium est conferre Laurentii Pignorii mensam Isiacam, Marshami canonem Chronicum & Oedipum Ægyptiacum Athanasii Kircheri etsi in hoc plurima sunt obelo digna, uti pluribus ostendere instituit Jacobus Vindetus vir doctiss. in notis ad hunc librum, sed quæ lucem publicam non adspexerunt.

74. Περὶ τοῦ Εἰ ** τοῦ ἐν Δελφοῖς, pag. 384. Lampr. num. 115. sive de Εἰ apud Delphos ad amicum Serapionem, eundem ni fallor quem poëtam Atheniensem memorat Plutarchus libro proximo p. 396. affirmatque poëmata scribere τοῖς μὲν πράγμασι φιλοσόφως καὶ αὐστηρῶς, δυνάμει δὲ καὶ χάριτι καὶ κατασκευῇ περὶ λέξιν ἐοικότα τοῖς Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου. Et p. 402. Διὰ σοῦ δὲ αὖθις εἰς φιλοσοφίαν ποιητικὴ κάτεισιν. Stoicus fuit ut colligas è p. 400. Vertit librum quoque Arnoldus Ferronus. Lugd. 1557. 8. & Joach. Camerarius, Lips. 1576. 8.

75. Περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, p. 394. Lampr. num. 114. sive de vilitate & vitiositate versuum in plerisque oraculis & quare oracula Pythia non amplius reddat carmine. Dialogus quo Philinus Basilocli narrat colloquium Theonis cum Boëtho Geometra ab Epicuri partibus stante, Zoo, Diogeniano, Serapione poëta, & interpretibus oraculorum habitum. Neque antiquioribus ætatibus omnia oracula versibus *** edita, neque suo tempore plane desiisse Pythiam oracula reddere versibus, diserte Plutarchus testatur p. 403. ἔνιοι δὲ χρησμοὶ καὶ νῦν κατὰ μέτρων ἐκτρέχουσιν. Ceterum negat Plutarchus Deum ipsum esse versuum auctorem sed Pythiam ejusque interpretes. Deum tantum visa suggerere & animum ad futura videnda illustrare. Καὶ γὰρ εἰ γράφειν ἔδει, μὴ λέγειν τοὺς χρησμοὺς, οὐκ ἂν οἶμαι τοῦ Θεοῦ τὰ γράμματα νομίζοντες ἐψέγομεν ὅτι λείπεται καλλιγραφίᾳ τῶν βασιλικῶν. *Etenim si scribenda fuissent, non enuncianda oracula, non puto nos litteras Deo imputaturos fuisse, ac reprehensuros quod elegantia regias non æquarent* p. 397. adde p. 404. Ter mille annos viguisse Delphicum illud Oraculum scribit Plutarchus p. 408.

76. περὶ

* Vide supra num. 66.

** Eustathius ad Iliad. ε. ἰστέον ὅτι τὸ ε στοιχεῖον εἶ ἔλεγον οἱ παλαιοὶ, προστιθέντες τὸ ι. Vide & Plutarchum de Orac. defectu p. 426.

*** Cic. 2. de divinat. *Pyrrhi temporibus jam Apollo versus facere desierat.*

76. περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων sive de oraculorum defectu p. 408. Dialogus inter Demetrium Grammaticum, Cleombrotum Lacedæmonium, Ammonium, Plutarchum, Heracleonem Megarensem, Didymum Cynicum & Philippum, dicatus Terentio Prisco. Lampr. n. 87. Prodiit Adriano Turnebo interprete Paris. 1556. 4. & cum prooemio Joach. Camerarii & notis editus est Lipsiæ 1576. 8. 1565. 8. Non omnia tum oracula defecisse, ex ipso Plutarcho & superiore ejus libro perspicuum est, & variis testimoniis ostendit V. C. Antonius Van Dalen libro de Oraculis. Sed sensim jam illa propagato per orbem Evangelio CHRISTI dilabebantur, ac cessabant, licet hæc Plutarchum * ratio penitus fugit.

77. ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή sive virtutem doceri posse p. 439. Lampr. num. 170. περὶ ἀρετῆς vel εἰ διδακτὸν ἡ ἀρετή. Vertit & H. Stephanus: spuriis accenset Rualdus c. 20. vitæ Plutarchi. Præter rem, ni fallor, Virtutem doceri non posse, disputaverat Plato in Menone.

78. περὶ τῆς ἀρετῆς sive de virtute Morali quod in affectuum rationabili moderatione non exstirpatione consistat, p. 440. Lampr. n. 70. exstat & cum explicationibus Joach. Camerarii Lips. 8. vertit præterea Gvil. Plantius Francof. 1574. 4.

79. Περὶ ἀοργησίας sive de ira cohibenda Fundano ** inscriptus liber p. 452. quem pulcherrimum vocat Gellius lib. 1. capite 26. Apud Lampriam num. 92. liber περὶ ὀργῆς memoratur. Similiter apud Photium Cod. 161. è Sopatri eclogis. Vertit & Erasmus T. 8. Opp.

80. περὶ εὐθυμίας sive de animi tranquillitate ad Paccium quem improbitas ministrorum suorum perturbaverat, p. 464. Lampr. n. 94. Vertit Gvil. Budæus.

81. περὶ φιλαδελφίας sive de fraterno amore ad Nigrinum & Quintum fratres qui mutuo se invicem amore prosequebantur, pag. 478. Lampr. num. 97. Vertit & Gvil. Plantius Francof. 1574. 4. & Thomas Naogeorgus.

82. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας sive de amore prolis à natura ipsa brutis animantibus longe vero magis homini commendata, pag. 493. Vertit & Gilbertus Longolius.

83. Εἰ αὐτάρκης ἡ κακία πρὸς κακοδαιμονίαν sive quod vitiositas ad infelicitatem sufficiat p. 498. Vertit & Ottomarus Luscinius.

* Confer Jo. Lightfooti Opera postuma p. 158.

** Hic fortassis Minicius Fundanus ProCOS. Asiæ sub Hadriano de quo Marqv. Gudius ad Vet. Inscript. Gruteri p. MXIV. 6.

84. *πότερον τὰ τῆς ψυχῆς ἢ τὰ τοῦ σώματος πάθη χείρονα*, quod animi quam corporis longe pejores ſint morbi. p. 500. Lampr. n. 196. Vertit & Eraſmus Baſil. 1520. 4. & T. 8. Opp. item Jo. Rainoldus Lond. 1619. 12. male à Rualdo p. 38. c. 19. vitæ Plutarchi num. 123. refertur inter ea quæ Lamprias memorat Plutarchi deperdita.

85. *περὶ ἀδολεσχίας* ſive de garrulitate p. 502. Lampr. num. 91. Sopater apud Phot. cod. 161. vertit & Thomas Naogeorgus. Prætera Ludovicus Ruſſardus Lugd. 1554. 8. teſtatus hunc librum adeo probatum viro eximio Franciſco Hoſpitalio, ut penitus ediſcendum & nunquam de manibus deponendum judicaret. Ex verſione & cum ſcholiis Joannis Caſelii viri doctiſſimi lucem vidit Roſtoch. 1589. 4.

86. *Περὶ πολυπραγμοσύνης* de cujus vocabuli ſignificatione vide Gellium XI. 16. ubi hujus libri meminit. Meminit etiam Lamprias n. 96. Græce ſeparatim bis edidit Jo. Caſelius Roſtoch. 1588. 4. & Helmſt. 1590. 8. & è latina verſione ſua cum notis, ibid. 1595. 4. In Græcolat. editione Plutarchi legitur cum Xylandri verſione p. 515. Tranſtulit quoque Eraſmus Baſil. 1520. 4. & Tomo VIII. Opp. Memorat præterea Lamprias num. 146. librum Plutarchi *περὶ περιεργίας*, quod eſt genus curioſitatis ineptæ atque inutilis, uti *πολυπραγμοσύνη* exitioſæ ac moleſtæ.

87. *περὶ φιλοπλουτίας* ſive de divitiarum cupiditate p. 523. Lampr. n. 199. Vertit etiam Eraſmus Baſil. 1520. 4. & Tom. VIII. Opp. Sopatro apud Photium Cod. 161. memoratur liber Plutarchi *περὶ πλούτου*.

88. *περὶ δυσωπίας* Lampr. num. 95. & Sopater apud Photium Cod. 161. ubi inſcribitur *περὶ δυσωπίας λόγου*. de immoderata & vitioſa verecundia qua vel ab utilibus aut honeſtis impediri, aut ad noxias & honeſtas actiones compelli nos temere patimur. p. 528. Exſtat hic liber lectu digniſſimus latine verſus etiam à Jo. Cæſario Conſentino & ab Eraſmo T. 8. Opp.

89. *περὶ φθόνου καὶ μίσους*. de odio & invidia & utriusque differentia, pag. 536. Vertit & H. Stephanus.

90. *περὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν ἀνεπιφθόνως* ſive ad Herculanum liber, qua quis ratione ſe ipſum citra * invidiam laudare poſſit. pag. 539. Lamprias n. 84. vertit & Thomas Naogeorgus.

91. πε-

* Cicero de haruſpicum reſponſis: *Poteſt quisquam vir in rebus magnis cum invidia verſatus, ſatis graviter contra inimici contumeliam ſine ſua laude reſpondere?*

91. περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Sopater apud Phot. Cod. 161. Lamprias num. 90. De sera Niminis vindicta Dialogus Cynio inscriptus & initio mutilus in quo colloquuntur Patrocles, Timon, Olympianus & Plutarchus pag. 548. Initio pro ὁ ἐπίχειρος malim legere ὁ ἐπιχείρειος. Ceterum in hoc dialogo sive libro si pro Diis Deum rescribas plurima invenies digna quæ à Christiano dicantur, ut ait Grotius pag. 128. de satisfactione CHRISTI adversus Socinum. Vertit & Bilibaldus Pirckeimerus. De eodem argumento conferes ubi lubebit Casparis Barthii Adversaria p. 2906. seq. & Acacii Enenkelii Sejanum.

92. περὶ εἱμαρμένης sive de fato liber (extrema parte mutilus) ad Pisonem quem φίλτατον vocat p. 568. Differit autem de fato ex mente Platonis, non quatenus οὐσία sed quatenus ἐνέργεια est & res non particulatim sed καθόλου instar legis dirigit & sub certis conditionibus definit ita ut contingentibus & libero arbitrio locum relinquat & casui fortunæque: tota vero Divinæ subsit providentiæ. E versione Hugonis Grotii hic liber exstat in Philosophorum sententiis de fato quas magnus hic vir congessit. Libros 2. hujus argumenti memorat Lamprias. num. 56.

93. περὶ τοῦ Σωκράτους δαιμονίου * dialogus de genio Socratis pag. 575. 580. seq. Lampr. num. 67. Vertit præter Xylandrum Thomas Naogeorgus.

94. περὶ φυγῆς de exsilio æqua mente tolerando ad amicum qui Sardibus patria sua exsulabat. pag. 599. Lampr. n. 99. Vertit & Angelus Barbatus.

* δαιμόνιον vocant itidem alii, ut Aristides T. 3. pag. 36. Apulejus *Deum* Platone ipso præeunte. Atque ut vel è Polluce notum est, δαίμονες Græcis scriptoribus sunt Spiritus etiam boni, & Platoni summus DEUS μέγιστος Δαίμων. Bonum angelum fuisse illum Socratis genium, præter Plutarchum, Proclum, aliosque veteres vix dubitarunt è Christianis Ficinus, Campanella, Augustinus Steuchus & in Hist. Philosophica Anglice edita Tho. Stanleius, quibus suffragatus nuper est amicus noster Godfridus Olearius in pereruditа diatriba de hoc argumento edita. Lipsiæ 1702. Fateor tamen verisimillimam mihi videri eorum sententiam quibus mens provida Socratis ejus fuisse genius creditus fuit. Nam ut Plato in Timæo, τὸ δὴ περὶ τοῦ κυριωτάτου παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἴδους διανοεῖσθαι δεῖ τῇδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα Θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο. Dio Chrysost. IV. de regno p. 71. ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστου νοῦς οὗτός ἐστι δαίμων τοῦ ἔχοντος ἀνδρός. Porro Socratis exemplo genios sibi adesse gloriati sunt Constantius Imp. apud Ammian. XXI. 14. ac recentiore ætate Cardanus, Campanella, Niphus, Postellus, Hermolaus Barbarus, Jo. Picus, Ascolus, Bodinique quidam amicus teste H. Moro in antidoto adversus Atheismum, & Bodinus ipse ut traditum Francisco Pithœo in Pithœanis.

95. Παραμυθητικὸς πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα sive Consolatio ad uxorem Timoxenam morte filiolæ cognominis afflictam, quam post filios duos unum natu maximum & alterum Chæronem amiserat altero postquam nata fuisset anno, p. 608. Lampr. n. 110. Vertit & Latine *Robertus Britannus*, Gallice *Stephanus Boëtius* Paris. apud Fed. Morellum 1572. 8. cum Xenophontis Oeconomico & Plutarchi præceptis conjugalibus.

96. Συμποσιακῶν προβλημάτων sive convivalium quæstionum libri IX. ad Sossium Senecionem civem suum Chæronensem, p. 612. Lampr. num. 183. περὶ προβλημάτων. Octo libros memorat Sopater apud Phot. Cod. 161. sed octo prioribus qui singuli decades singulas quæstionum continent (vide pag. 697. & 736.) nonum denique librum subjunxit Plutarchus quindecim quæstiones & sermones Athenis in Museis habitos complexum. Allegat hos libros Gellius. Macrobius quoque pleraque ex his in librum septimum retulit suorum Saturnalium. Decades quinque problematum Plutarchi ex Hadriani Junii versione cum ejus scholiis lucem viderunt Lugd. in 8. & in H. Stephani editione Latina Plutarchi.

In quæstionibus Convivalibus colloquentes inducuntur.

Agemachus.
Agias.
Alexander Epicureus.
Alexio, Plutarchi Socer, p. 701. D.
Ammonius, στρατηγὸς Athenis.
Antipater.
Apollonides ὁ τακτικὸς, p. 650. F.
Apollophanes Grammaticus, pag. 684. E.
Aristænetus Nicænus, p. 656. A.
Aristo (Ἀρίστων & Ἀριστίων scriptum invenio.)
Aristodemus Cyprius.
Athryilatus Thasius, Medicus, p. 651. A.
Avtobulus (Plutarchi F.) cujus nuptiæ memorantur, p. 666. D.
Boëthus Epicureus, p. 673. C.
Cæsernius, Flori γαμβρὸς, 702. E.
Cajus Flori γαμβρὸς, 682. F.
Callistratus Amphictyonum ἐπιμελητὴς in Pythiis 704. C. filius Leonis 705. B. Sophista 667. D.
Caphisus Theonis F.
Chæremonianus Trallianus, pag. 641. B.
Cleomenes Medicus, p. 694. F.
Crates Thessalus, p. 639. B.
Crato Plutarchi γαμβρὸς, p. 620. A.
Diogenianus Pergamenus.
Dionysius Melitensis, p. 744. F.
Dorotheus Rhetor, p. 665. A.
Empedocles, p. 728. D.

Era-

Erato ἁρμονικός, p. 645. D. 736. 743.
Eustrophus Atheniensis.
Euthydemus Plutarchi συνιερεύς, p. 700. F. Sudiensis, 657. F.
Favorinus Philosophus.
Firmus Plutarchi γαμβρός, pag. 636. A.
Florus (Μέτριος Φλῶρος p. 680. C. 626. E.) antiquitatis amans, 702. D.
Glaucias Rhetor, p. 628. B.
Hermeias Geometra.
Herodes Rhetor. Hunc innuere videtur etiam pag. 676. C. ubi introducitur ῥητόρων ὁ μάλιστα δοκῶν ἀναγνωσμάτων ἐντυγχάνειν ἐλευθερίων.
Hylas Grammaticus, p. 739. E.
Lamprias Plutarchi avus, p. 678. E. 684. A.
Lamprias Plutarchi frater.
Lucanius Pontifex Corinthi.
Lucius Pythagoricus Flori F. pag. 702. f. 704. B Tyrrhenus, Moderati discipulus p. 727. B.
Marcion
Marcus Grammaticus.
Maximus Rhetor.
Menephyllus Peripateticus.
Meniscus Pædotriba.
Milo Plutarchi amicus, p. 628. B.
Mœragenes Atheniensis, 671. C.
Moschio Medicus, p. 658. A.
Nestor.
Nicias Nicopolita Medicus, pag. 698. A.
Nicostratus, p. 714. A. D. 715. B.
Nicrus (Νίκρος an pro Νικόστρατος) Chæroneus p. 692. B.
Olympicus p. 654. B.
Onesicrates.
Patrocles Plutarchi γαμβρός, pag. 642. C. 681. D. 700. F.
Petræus in Pythiis ἀγωνοθέτης.
Philinus.
Philippus, p. 711. C. p. 712. D.
Philo Medicus.
Φιλοπάππος βασιλεὺς (mensæ) p. 628. A.
Plutarchus.
Plutarchi Pater, p. 655. F. minime præceps in loquendo, pag. 641. C.
Plutarchi filii.
Polycharmus.
Polycrates.
Praxiteles ὁ περιηγητής.
Protogenes Grammaticus.
Satyrus, p. 658. A.
Serapion Epinicia celebrans, pag. 628. A.
Soclarus, p. 640.
Sospis Rhetor.
Sossius Senecio.
Sylla Carthaginiensis: Σύλας, pag. 650. A. Σύλλας ὁ ἑταῖρος, p. 636. A.
Symmachus.
Themistocles Stoicus, p. 626. E.
Theo Grammaticus, p. 626. E. 728. f. ὁ ἑταῖρος, p. 620. A.
Theonis filii.
Thrasybulus.
Thrasyllus Ammonii F.

Timo

Timo frater Plutarchi p. 615. D.
Trypho Medicus p. 646. A. 683. C.
Tyndares Lacedæmonius.
Xenocles Plutarchi frater p. 635. A.
Zopyrio Grammaticus.
Zopyrus Epicureus, Medicus, pag. 653. C.

97. Ἐρωτικός Amatorius dialogus de honesto amore conjugali præferendo turpibus pæderastarum libidinibus, p. 748. Lampr. n. 105. Vertit & Arnoldus Ferronus Lugd. 1557. 8. In hoc libro verecundiam per alia scripta tam diligenter à Plutarcho servatam desiderat Rualdus in ejus vita cap. XXVIII.

98. Ἐρωτικαὶ διηγήσεις sive quinque amatoriæ narrationes p. 771. quæ Latine etiam versæ exstant ab Angelo Politiano T. 2. Opp. Lampr. n. 210. ἐν ἄλλῳ πρὸς τοὺς ἐρῶντας, qui posterior titulus præsenti libro minus congruit. Μυθικὰ διηγήματα, vocat Julianus Orat. VII. pag. 227.

99. Ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι quod maxime cum Principibus viris Philosopho sit disserendum s. Principi cum Philosopho frequentissime colloquendum esse p. 776. Vertit etiam Erasmus Venet. 1518. 8. Basil. 1520. 4. & T. 8. Opp. Rualdo capite 20. vitæ Plutarchi inter dubia vel spuria scripta refertur.

100. πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον, de Principe indocto sive de doctrina Principum pag. 779. Vertit etiam Erasmus ibid. seorsim prodiit Argent. 1598. 8.

101. Εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον num seni & quomodo gerenda sit Resp. ad Euphanem amicum ætate jam profectum & muneribus publicis fungentem p. 783. Lampr. n. 73.

102. πολιτικὰ παραγγέλματα sive præcepta regendæ Reipublicæ ad Menemachum virum nobilem, p. 798. Sopater apud Phot. cod. 161. & Lampr. n. 102. valde laudantur à Naudæo in Bibliograph. Polit. Meminit Plutarchus ipse in limine scripti de usu capiendo ex inimicis. Vertit præter Gvil. Xylandrum Nicolaus Saguntinus, cujus versio occurrit in edit. Latina H. Stephani.

103. περὶ μοναρχίας καὶ Δημοκρατίας καὶ ὀλιγαρχίας, brevis disputatio, p. 826. Vertit Gisbertus Longolius.

104. περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι sive de vitando ære alieno, p. 827. Lampr. n. 203. Gallice vertit *Antonius du Moulin* Lugd. 1546. 8.

105. Vi-

105. Vitæ X. Oratorum: Antiphontis pag. 832. Andocidis, 834. Lysiæ, 835. Isocratis 836. (hæc quibusdam ὑποβολιμαία * videtur, quia nonnulla aliter narrat quam Plutarchus in aliis scriptis. Vide Rualdum in vita c. 20.) Isæi, 839. Lycurgi, 841. Demosthenis, 844. Hyperidis 848. & Dinarchi 850. Conferendæ cum Photii excerptis cod. 259. seqq. ex quibus non pauca suppleri & corrigi poterunt. Ceterum Oratorum illorum omnium fere orationes saltem aliquæ ætatem tulerunt, quarum editionibus vita unius cujusque ex Plutarcho præfigi solet. Vide si placet quæ dixi lib. II. cap. ult. Plutarchi esse negat Gaddius T. 1. p. 175. levibus quibusdam argumentis. Memorantur à Lampria n. 40. Vertit Robertus Britannus.

106. Ἐπιτομὴ τ̃ συγκρίσεως Μενάνδρου καὶ Ἀριστοφάνους pag. 853. Lampr. num. 119. Menandrum Aristophani longe præfert Plutarchus. Phrynichus vero Plutarchum reprehendit quod usus sit voce Attica ** συγκρίσεως, licet constat nec Dionysium Halicarnasseum nec alios optimos scriptores ab illa abstinuisse. Aristophanem adversus Plutarchi criminationes in singulari diatriba defendit Nicodemus Frischlinus quæ Comœdiis Aristophanis cum Latina Frischlini Metaphrasi Francof 1586. 8. editis præmittitur.

107. περὶ τ̃ Ἡροδότου κακοηθείας sive de Herodoti malignitate ad Alexandrum quendam p. 854. Lampr. n. 120. Hoc libro ultus est Plutarchus ignominiam patriæ suæ Bœotiæ ab Herodoto inustam.

108. περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις p. 874. de placitis Philosophorum Physicis, utile & succinctum compendium libris V. licet *insaniunt*, inquit Xylander, *qui his libris lectis scire se putant quid de quaque in iis proposita re senserint Philosophi.* Lampr. περὶ τῶν ἀρεσκόντων φιλοσόφοις φυσικῆς ἐπιτομῆς βιβλία έ. num. 59. & περὶ φυσικῶν ἀρεσκόντων num. 185. & φυσικὴ ἐπιτομὴ 173. Hi libri conferendi sunt cum opere quod exstat sub titulo Historiæ Philosophicæ *Galeni*. Unum enim idemque scriptum est, sed neutrum integrum. Alterum vero ex altero emendari & suppleri potest ut notavit Jo. Jonsius de scriptoribus Historiæ Philosophicæ p. 268. Seorsim hoc opus prodiit Græce & Latine ex versione Gvil. Budæi Basil. 1531. 4. apud Hervagium. περὶ τῶν ἀρεσκόντων φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων citatur ab Eusebio lib. XIV. præpar. p. 747. 753. & XV. p. 836. - - 852. Cyrillus 2. contra Julian. p. 51. ἔφη γὰρ περὶ αὐτῶν ἰσχνὸς ὢν ἄγαν

* Etiam de aliis horum decem Oratorum vitis dubitat Jonsius III. 6.

** Confer Clariss. Grævii notas ad Solœcistam Luciani T. 2. p. 743. seq.

ὁ Πλούταρχος ἐν πρώτῳ βιβλίῳ Φυσικῶν δογμάτων συναγωγῆς, & pag. 46. Πλούταρχος τοίνυν ἀνὴρ τῶν παρ' αὐτοῖς οὐκ ἄσημος γεγονὼς ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῷ τῶν Φυσικῶν δογμάτων συναγωγῆς. Aëtium, Plutarchum & Porphyrium περὶ ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις allegat Theodoritus 2. Therapevt.

109. Αἰτίαι φυσικαί sive liber naturalium quæstionum pag. 911. Lampr. num. 206. Vertit Gisbertus Longolius.

110. περὶ τοῦ ἐμφαινομένου προσώπου τῷ κύκλῳ τῆς σελήνης sive de facie in orbe Lunæ p. 920. Dialogus initio mutilus & hinc inde mancus, in quo colloquuntur Sylla Carthag., Apollonides, Lucius Pythag. Pharnaces, Theon, Aristoteles junior, Menelaus Mathemat. & Lampr. Plutarchi frater. Meminit filius Lamprias n. 71. περὶ τοῦ ἐν τῇ σελήνῃ φαινομένου προσώπου. Confer magni Kepleri Astronomiam lunarem Francof. 1634. 4. editam p. 87. In hoc libro Antipodes dari inficiatus est Plutarchus, ut notavit vir illustris doctrinæ Jobus Ludolfus p. 559. commentarii ad Hist. Æthiopicam ὁμψήφους ei producens Æthiopas suos & veteres plerosque Christianos ut Lactantium, Augustinum &c.

111. περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ de primo frigido sive prima frigoris causa, ad Favorinum p. 945. Lampr. num. 89. *Fundamenta similis Parmenidianæ de principiis opinionis in hoc libro jacta videntur, qui videtur ex aliquo tractatu qui Plutarchi tempore extabat descriptus & desumptus. Habet enim non pauca & acutiora & firmiora quam solent esse auctoris ipsius qui ea vulgavit.* Hæc Baco de Verulamio in Philosophia Parmenidis, Telesii & Democriti p. 238. Vertit Hadrianus Turnebus.

112. περὶ τοῦ πότερον ὕδωρ ἢ πῦρ χρησιμώτερον, aquane an ignis sit utilior p. 955. Lampr. num. 194. ὅτι ἔδοξεν Ἡρακλείτῳ πρότερον (πότερον) χρησιμώτερον πῦρ ἢ ὕδωρ, unde hoc male à Rualdo inter deperdita refertur c. 19. p. 38. Idem cap. 20. vitæ Plutarchi non valde gravibus motus argumentis librum de aqua & igne spuriis accenset.

113. Πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἐνύδρια. Dialogus de solertia animalium probans aquatilia hac in parte terrestribus neutiquam cedere p. 959. Lampr. num. 143. Cum latina Sim. Grynæi versione prodiit Basil. 1534. 8. Gallice vertit Arnoldus Pasquet de la Rochefoucaut Paris. 1557. 8. Colloquuntur Avtobulus & Soclarus, tum Aristotimus * qui χερσαῖα sive terrestria defendit suffragantibus Eubioto, Aristone Plutarchi ἀνεψιῷ, Æacide Dioynysii Delphici, &

* Ἀριστόδημος p. 959.

& Nicandro Euthydami F.: præterea Phædimus pugnans pro aquatilibus, adsentiente Heracleone Megarensi & Philostrato Eubœensi, & Optatus neutras partes præferens.

114. περὶ τοῦ τὰ ἄλογα λόγῳ χρῆσθαι p. 984. *Gryllus* dialogus qui rectius inscribitur ὅτι ὁ ἥττων τῶν ἑαυτοῦ ἐπιθυμιῶν ἥττων ἐστὶ καὶ τῶν ἀλόγων ζώων ut ait Vavassor p. 215. de ludicra dictione. Lamprias videtur num. 125. innui hoc titulo: περὶ ζώων ἀλόγων ποιητικός. Sed idem n 132. memorat & aliud: εἰ λόγον ἔχει τὰ ζῶα. Græce & Latine occurrit etiam in Dornavii Amphitheatro, T. I. p. 359. Gallice vertit Adamus de la Planche, Tolosæ 1558. 8. Colloquuntur in hoc dialogo Ulysses, Circe & Gryllus in suem μεταμορφωθείς, neque volens iterum Ulyssis precibus humanam formam induere. Deest huic libro pars posterior de prudentia & justitia brutorum.

115. περὶ σαρκοφαγίας λόγοι sive dissertationes duæ (quarum posterior extrema parte est trunca) pro sententia Pythagoræ qui carnium esu abstinere jubebat pag. 993. 996. Vertit etiam Suffridus Petri Lovan. 1564. 8.

116. Πλατωνικὰ ζητήματα sive Platonicæ quæstiones p. 999. Lampr. n. 133. Vertit Ludovicus Nogarola Venet. 1552. 4.

117. περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογονίας sive de animæ procreatione è Timæo, ad filios Autobulum & Plutarchum p. 1012. Lampr. num. 63 cum Adr. Turnebi versione prodiit Paris. 1552. 4. exstat & Gallica versio Ludovici Regii, ibid. 4. Ex eodem libro excerpta (fortassis à Photio) p. 1030. Etiam Paccius à Plutarcho desideraverat sibi scribi περὶ τῶν ἐν Τιμαίῳ δεομένων ἐπιμελεστέρας ἐξηγήσεως, ut testatur noster in limine libri de animi tranquillitate.

118. περὶ Στωϊκῶν ἐναντιωμάτων commentarius de repugnantiis Stoicorum dogmatum inter se & cum Philosophorum illorum vita, pag. 1033. Lampr. num. 74. exstat etiam ex versione Eduardi Henrysonis, Lugd. 1555. 8.

119. Σύνοψις τοῦ ὅτι παραδοξότεροι οἱ Στωϊκοὶ τῶν ποιητῶν λέγουσιν. Compendium commentarii quo ostenditur Stoicos quam Poëtas absurdiora docere, p. 1057. Lampr. num. 77.

120. περὶ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν πρὸς τοὺς Στωϊκούς sive de communibus notitiis adversus Stoicos eorumque paradoxa Moralia p. 1058. & Physica p. 1073. seq. Dialogus in quo colloquuntur Lamprias Plutarchi frater & Diadumenus Academicus. Meminit filius Lamprias n. 75.

121. ὅτι ὐδὲ ζῆν ἔςιν ἡδέως κατ' Ἐπίκυρον sive non posse suaviter vivi secundum Epicuri decreta. Dialogus lectu dignissimus, in quo colloquuntur Xeuxippus, Theo adhuc νέος, Aristoteles quidam, Aristodemus & Plutarchus p. 1086. Lampr. num. 81.

122. πρὸς Κολώτην sive adversus Colotæ Epicurei librum Ptolomæo dicatum quo contendebat, ὅτι κατὰ τῶν ἄλλων φιλοσόφων δόγματα ὐδὲ ζῆν ἔςιν, quod secundum aliorũ Philosophorũ decreta ne vivi quidem possit. p. 1105. Hic liber sive dialogus Saturnino inscriptus in quo colloquuntur Aristodemus Ægiensis Academicus & Plutarchus, superiori libro ab auctore fuit præmissus, ut ex ejusdem exordio perspicue patet. Lampr. n. 80. πρὸς Κολώτην ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλοσόφων.

123. Εἰ καλῶς εἴρηται τὸ λάθε βιώσας contra dictum Epicuri *, *qui bene latuit bene vixit* p. 1128. Lampr. n. 168. confer Gassendum de Philosophia Epicuri p. 1207. seq. & Petrum Petitum lib. 3. Miscell. c. 30. Vertit etiam Erasmus Basil. 1520. 4. & T. 8. Opp.

124. περὶ Μυσικῆς sive de Musica Dialogus, in quo colloquuntur Onesicrates, Soterichus Alexandrinus (de quo p. 1135.) & Lysias p. 1131. Jam pridem est quod Marcus Meibomius V. C. præfat. ad veteres Musicos testatus est quinquaginta amplius loca ad Musicam spectantia in Plutarcho restituere versionesque Latinam & Gallicam emendare se posse.

125. Denique in hac editione Anni 1620. & 1624. sequitur cum Maussaci ** versione & notis, Plutarchi liber περὶ ποταμῶν καὶ ὀρῶν ἐπονυμίας καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἑυρισκομένων p. 1149. - - 1164. de fluviorum appellationibus sive cognominibus Hydaspe, Ismeno, Hebro, Gange, Phasi, Arare, Pactolo, Lycorma, Mæandro, Marsya, Strymone, Sagari, Scamandro, Tanai, Thermodonte, Nilo, Eurota, Inacho, Alpheo, Euphrate, Caico, Acheloo, Araxe, Tigride & Indo. Græce primus edidit Simon Gelenius cum Strabonis Epitome & Arriani atque Anonymi periplis. Basil. 1533. 4. Latine vertit *Natalis Comes*. Basil. 8. Exstat & alia versio *Turnebi* si titulo fides habenda, Maussacus enim Turnebi esse negat. Denique cum versione *Philippi Jacobi Maussaci* & notis, addito Vibii Sequestris Latini & Christiani ut videtur scriptoris libello de fluminibus, fontibus, lacubus, paludibus, montibus, nemoribusque & gentibus ad Virgi-

* Neocli tribuit Svid. in Νεοκλῆς.

** Ejusdem Maussaci judicium sive dissertatio de Plutarchi scriptis præmittitur in his duabus editionibus Tomo priori operum Plutarchi. Edidit quoque librum de fluminibus cum versione Maussaci & notis Jo. Hudson. V. C. T. 2. Geographor. minor. Græcorum Oxon. 1703. 8.

Virgilianum filium. Tolosæ 1615. 8. Sub Plutarchi nomine citatur ab Eustathio ad Iliad. γ. pag. 381. & Odyss. τ. pag. 1854. edit. Romanæ, quæ loca Maussacum fugerunt, indicavit vero Menagius in amœnitatibus juris cap. 3. sed alterius Plutarchi esse contendit Is. Vossius ad Melam pag. 46. & Reinesius III. 13. Var. Lect. p. 556. Diversum in hoc opere stylum ab aliis notasse sibi visi sunt viri quidam docti. Parthenio itaque, cujus amatoriæ narrationes exstant, liber ille tribuitur à Jano Cornario in præf. ad Marcellum Empiricum. Plutarchus junior in fragmento de fluminibus vocatur ab Is. Vossio pag. 140. ad periplum ponti Euxini. Ab aliis Æliano ab aliis Antonino Liberali tributum refert Maussacus, qui recte, ni fallor, Plutarcho Chæronensi vindicat. Huic tribuit etiam Sopater apud Photium Cod. 161. & unum eundemque esse scriptorem parallelorum minorum & libri de fluminibus multa suadent argumenta. Atqui illius libri auctor ad αἴτια sua provocat, quæ Plutarcho Chæronensi, cur abjudicanda sint, nemo dicet causam, cum αἴτια hæc sua alleget Plutarchus ipse in Romulo.

126. De *Proverbiis* sub Plutarchi nomine editis à doctissimo Gronovio in præfat. ad Tomum decimum Thesauri Antiquitatum Græcarum, dixi supra cap. IX. §. 2. p. 282.

127. *Epistola ad Trajanum* Imp. quæ Latine exstat apud Sarisberiensem lib. V. cap. 1. Policratici non videtur mihi esse Plutarchi, sed Latini scriptoris. Nam Plutarchus quidem longe modestius scribit etiam ad longe inferiores, quando illos ad virtutem hortatur. Non scripsisset igitur tam παιδαγωγικῶς ad Imperatorem ætate se non minorem, ut lector judicet, Epistolam ipsam (brevis enim est) subjungo. Et videtur ipse de ejus γνησιότητι subdubitasse Sarisberiensis qui Epistolam producturus, *ea dicitur*, inquit, *esse hujusmodi. Plutarchus Trajano Salutem dicit. Modestiam tuam noveram non appetere principatum, quem tamen semper morum elegantia mereri studuisti. Quo quidem tanto dignior judicaris, quanto à crimine ambitionis videris esse remotior. Tuæ itaque virtuti congratulor & fortunæ meæ, si tamen recte gesseris quem probe meruisti. Alioquin te periculis & me detrahentium linguis subjectum iri non dubito, cum & ignaviam Imperatorum Roma non ferat, & sermo publicus delicta discipulorum refundere soleat in præceptores. Sic Seneca Neronis sui merito detrahentium carpitur linguis: adolescentium suorum temeritas in Quintilianum refunditur, & Socrates in pupillum suum fuisse clemen-*

tior criminatur. Tu vero quidvis rectissime geres si non recesseris à te ipso, si primum te composueris, si tua omnia disposueris ad virtutem, recte tibi procedent universa. Politicæ constitutionis majorum vires tibi expressi, cui si obtemperas, Plutarchum vivendi habes auctorem. Alioqui præsentem Epistolam testem invoco, quia in perniciem Imperii non pergis auctore Plutarcho.

Profert deinde Sarisberiensis capite 2. & 7. ejusd. libri & VI. 1. capitula quædam ut vocat politicæ constitutionis è libello Plutarchi quem ait inscribi *Institutionem Trajani.* Ex eodem Nicolaus Oresmius Lexoviensis Episcopus de mutatione monetarum cap. 22. *ait enim,* inquit, *Plutarchus ad Trajanum Imp. quod Resp. est corpus quodammodo quod divini Numinis beneficio veluti animatur & summo æquitatis agitur nutu, & regitur quodam moderamine rationis.* Apophthegmata Trajano inscripsisse Plutarchum, jam notavi supra num. 64.

Quo facilius inveniri libri singuli Plutarchi quotquot exstant possint, brevem eorum Catalogum adjeci ordine litterarum, adscripto numero quo singulos recensui.

Conso-

De

V. *Scripta Plutarchi deperdita.*

Non referam hoc loco quæ è Lampriæ catalogo supra à me jam exhibito, petere obvium est omnibus: sed tantummodo vel præterita illi scripta, vel de quibus annotandum aliquid occurrit, paucis memorabo, Rualdi,* Jonsiique observatis nonnulla additurus.

Vitas Plutarchi perditas jam retuli supra p. 347. 348.

Μελέται Ὁμηρικαὶ libri IV. Lampr. num. 4. Schola minora ad Iliad. ο. 625. Schol. ad Euripidis Alcest. v. 1128.

De Homero libri duo. Gell. II. 8. seq. IV. 11.

Περὶ ψυχῆς εισαγωγῆς βιβλία γ΄. apud Lampriam num. 46. possit etiam verti, *de anima, introductionis libri III.* Sed iterum περὶ ψυχῆς. n. 197. Plu-

* Ruald. cap. 19. & Jonsius III. 6.

Plutarchi commentarios de anima laudant Origenes V. contra Celſ. Gellius lib. I. cap. 3. & lib. XV. cap. 10. Euſebius XI. 36. præparat. Theodoritus XI. Therapevt.

περὶ Θεοφράϛυ πρὸς τὺς καιρὺς Lampr. n. 51. Adverſus Theophraſti libros περὶ καιρῶν ſive πολιτικῶν πρὸς τὺς καιρὺς, de quibus dixi lib. III. cap. 9.

περὶ παρειμένυ ἱϛορίας βιβλία δ'. putem reddendum *de omiſſis in hiſtoria*, Lampr. n. 52.

Commentarius quartus in Heſiodum. Gell. XX. 8.

ὁπόση ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀνθρώποις περὶ ἐυφυίαν καὶ ἀρετὴν διαφορά. Gell. lib. I. cap. 1.

Αἰτίαι τῶν Ἀράτυ διοσημείων. Lampr. n. 117. Schol. Arati ſex vel ſeptem locis Plutarchum laudans, & Euſtathius ad Iliad. ω. pag. 1363. edit. Rom.

περὶ ἡμερῶν. Plutarch. Camillo p. 138. Confer Lampr. n. 189.

Στρωματεῖς. Euſebius lib. I. præp. cap. 4. & 5. Lampr. n. 60.

περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς Δαιδάλων. *De feſto Dædalis apud Plataenſes.* Euſeb. procem. libri III. præpar. Vide Jonſium p. 236. Lampr. n. 190.

περὶ ȣ̃ μὴ εἶναι τὴν ἀπὸ τȣ̃ Πλάτωνος Ἀκαδημίαν. Lampr. num. 61. Legendum cum H. Stephano περὶ τȣ̃ μίαν εἶναι &c.

περὶ φύσεως καὶ πόνων. Sopater apud Phot. Cod. 161.

Ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα (ab Apophthegmatibus Regum & ducum diverſa) idem Sopater loco laudato. Itaque fortaſſis apud Lampr. num. 159. hoc ſupplendum.

περὶ ἐυγενείας Lampr. num. 192. Stobæus ſerm. 84. & 86. Confer Seldenum præfat. libri de titulis honorum.

Ὁ πρὸς Δίωνα ῥηθεὶς ἐν Ὀλυμπίᾳ Lampr. n. 193. intellige Dionem Chryſoſtomum Plutarchi æqualem.

περὶ γεωφάγων Lampr. num. 181. ſed H. Stephanus legit γεωγράφων.

περὶ χαρακτήρων fortaſſis *de characteribus morum* quales ſcripſit Theophraſtus, licet alii malint de dicendi characteribus. Lampr. n. 184.

πρὸς τὴν τȣ̃ Ἐπικȣ́ρȣ ἀκρόασιν περὶ Θεῶν. Ita videntur hæc ex H. Stephani editione jungenda apud Lampr. n. 78. 79.

περὶ μαντικῆς. Lampr. n. 69. Stobæus ſerm. 8. & 58.

περὶ φιλίας Ἐπιϛολή. Stob. Serm. 63. 64.

ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον. Stob. ſerm. 17. 41. 90. 93.

περὶ διαβολῆς, id. Serm. 20. 38. 40.

περὶ κράτυς τοῦ σώματος. id. Serm. 51.

περὶ κάλλυς. Stob. ferm. 63. 64. Quæ idem alibi de amicitia & amore, quiete & divitiis è Plutarcho repetit, nefcio an ex peculiaribus hoc titulo hauferit libris.

ὑποθετικὸν ἢ περὶ ἀρχῆς Lampr. n. 148. Fortaffis haud diverfum ab eo quod Sarisberienfis *Archigrammaton* vocat IV. 8. Policratici: *De magiftratuum moderatione librum fertur fcripfiffe Plutarchus, qui infcribitur Archigrammaton, & Magiftrum fua urbis ad patientiam & juftitia cultum verbis inftituiffe dicitur & exemplis.*

VI. *Alii* * *Plutarchi duodecim.*

Plutarchus *Acharnenfis* in Vet. infcriptione è Creta Venetias delata apud Scalig. in Eufebium ad Annum MMCXLVII. quæ inemendata legitur apud Gruterum p. CCCXVII, 1.

Plutarchus *Alexandrinus* Grammaticus quem colloquentem inducit in Dipnofophifticis fuis Athenæus.

Plutarchus *Antiochenus* Syriæ præfectus, Chriftianus fub Conftantino M. Imp. Vide Malalam T 2. p. 3.

Plutarchus Neftorii F. *Athenienfis* Philofophus quem cum Jamblicho jungit & præclarum Ariftotelis interpretem celebrat Prifcianus Lydus in Theophraftum p. 289. 291. De eo plura Svidas, & Marinus in vita Procli c. 12. ad quam fi placet vide quæ olim fcripfi.

Plutarchus *Attici* Platonici pater laudatus Porphyrio in vita Plotini.

Plutarchus quartus poft Andream Epifcopus *Byzantinus*. Niceph. VIII, 6. & Philippus Cyprius in Chronico Ecclef. Græcæ p. 3.

Plutarchus Plutarchi noftri *Charonenfis* Philofophi filius.

Plutarchus *Eretrienfis*, cujus præter Æfchinem contra Ctefiph. & Demofthenem Orat. in Midiam meminit Plutarchus nofter in Phocione p. 746. 747.

Plutarchus *Juftiniano* Imp. à fecretis, quem inter rerum illius fcriptores Græcos deperditos refert Nic. Alemannus præf. in Procopii Hift. Arcanam.

Plutarchus *Libertus* in Vet. Infcriptione Saguntina apud Gruterum pag. DCCCCLXXVII. 7.

Plu-

* Rualdus in vita cap. 1. tres diverfos à Philofopho Chæronenfi Plutarchos obfervat, Jonfius III. 6. octo.

Plutarchus ab Origene ad Christianismum conversus & *Martyr*, de quo Martyrologia 28. Jul. & Eusebius VI. 3. 4. Hist.

Plutarchus qui *Sardicensi* Concilio subscripsit circa A. C. 347. Vide Athanas. Apologia 2.

VII. *Editiones Plutarchi.*

Græcæ.

1. & 2. Vitæ parallelæ primum lucem viderunt addito Agesilao Xenophontis & Isocratis Evagora 1517. fol. Florentiæ apud *Philippum Juntam*, deinde meliori ordine & emendatius ex *Aldi* officina Venetiis 1519. fol. ex recensione *Francisci Asulani*, qui illas Petro Bembo dedicavit. Decennio ante idem Aldus altero volumine ibidem primus ediderat Plutarchi Moralia * Anno 1509. fol. quæ inscripsit Jacobo Antiquario Perusino. Ad hunc cum Mediolanum accessisset, exceptus erat ab eo hisce hendecasyllabis:

Aldus venit en, Aldus ecce venit,
Nostrum sinciput occiputque nostrum;
Mel, sal, lac quoque, corculumque solus;
Graios altera & altera latinos
Qui apprendendo manu reduxit omnes
In verum modo limitem, superbos
Victores superans Olympiorum.
Nunc o nunc Juvenes ubique in urbe
Flores spargite, vere namque primo
Aldus venit en, Aldus ecce venit.

3. Vitæ Parallelæ editæ Basil. 1523. fol. & Moralia 1542. fol. apud Froben.

4. Plutarchi vitæ parallelæ Basil. 1560. fol. ex officina Frobenii & Nic. Episcopii. Moralia ibid. 1574. fol. ex Xylandri recensione.

5. Parisiensis editio nitida totius Plutarchi ex *H. Stephani* castigatione prodiit 1572. 8. sex Voluminibus.

6. Plutarchus eleganter & emendate editus Francof. 1605. fol. apud Wechel.

* Ut Moralia prius edita sunt quam vitæ parallelæ, sic pleraque illorum etiam ante vitas scripsisse videtur Plutarchus.

Latinæ.

Vitæ quædam per Joannem Lapum. Venet. 1478. fol.

Vitæ ex variorum interpretatione, * Lapi, Acciajoli &c. Parif. 1521. fol. & Bafil. 1542. fol. cum præf. Hieron. Gemufæi, & 1554. fol.

Vitæ è verfione *Hermanni Cruferii* (quæ interpretatione Xylandri ob elegantiam & facilitatem præfertur) Bafil. 1564. 1573. fol. & Lugd. 1566. 12. tribus Vol.

Epitome vitarum Plutarchi Latine concinnata à Dario Tiberio Cæfenate, Ferrariæ 1501. Parif. 1547. 1557. 12. & Bafil. ap. Oporin. Similis Epitome prodiit fub titulo Bibliothecæ Hiftoricæ Arti Vigelii. Francof. 1626. 8.

Plutarchus *Guil. Xylandro* interprete cum ejus notis. Heidelberg. 1561. fol. & Bafil. 1579. 8. fex Vol. & Francof. 1592. 8. apud Wechel. totidem Voluminibus. Notæ Xylandri in Plutarch. prodierunt etiam Bafil. 1561. fol.

Plutarchi Vitæ ex Verf. Cruferii & Moralia ex Variorum interpretatione apud *H. Stephanum* fex Volum. 1572. 8.

Parallela minora vertit etiam *Gvarinus*, Apophthegmata Regum & Laconica *Raphaël Regius*, Quæftiones Græcas *Petrus Lucenfis*, de Ifide & Ofiride & de oraculorum defectu *Hermolaus Barbarus*. De fortuna Rom. *Guilelmus Budæus*, Libros de placitis Philofophor. *Janus Cornarius*, de mulierum virtutibus *Alamannus Rainutius* Florentinus, Brixiæ 1488. 4. Reliquos fingulorum librorum interpretes fupra fuis quosque locis annotatos videbis.

Græco-Latinæ.

1. Francofurtenfi apud A. Wechelii heredes Claudium Marnium & Joannem Aubrium A. 1599. fol. duobus Vol. quorum prius Vitas cum verfione Cruferii & ejusd. Cruferii, Xylandri atque H. Stephani notis: pofterius Moralia cum Xylandri verfione & notis, notisque H. Stephani & Varias Lect. exhibet.

2. Fran-

* Erafmus XXVI. 60. Epift. *Quæ portenta deprehenduntur in his quæ verterunt Itali ex vitis Plutarchi? In his quæ vertit* (ex Ariftotele & Theophrafto) *Theodorus Gaza vir fine controverfia fummus, multa reprehendit Trapezuntius, quæ caftigavit admonitus. Id mihi Roma narravit qui Gazæ fuit à fecretis, tantum abeft, ut exiftimem me nusquam effe lapfum. Quin & in his quæ vertit Budæus, poffum aliquot manifeftos lapfus oftendere.*

2. Francofurtensis ex officina Danielis & Davidis Aubriorum & Clementis Schleichii, Anno 1620. fol. in qua accessit liber de fluminibus, cum versione & notis Maussaci & ejus judicio de Plutarchi scriptis, ac Lampriæ libello de scriptis Plutarchi.

3. Parisiensis, in qua accessit Vita Plutarchi à Joanne Rualdo scripta cum ejusdem in loca Plutarchi sive σφάλματα insigniora 72. animadversionibus. A. 1620. fol. typis Regiis, apud Societatem Græcarum editionum.

Varia Plutarchi loca illustravit Jac. Palmerius in Exercitationibus ad optimos scriptores Græcos Lugd. Bat. 1668. 4.

Joannis Regii scripta in Plutarchum plurima ab iis qui alienæ invidebant gloriæ suppressa partim furibus patuisse dolet Jo. Pierius lib. 1. de infelicitate literator. p. 49.

Gallicæ.

Plutarchus *Jacobo Amioto* interprete, qui MSS. Codices Græcos contulit, ut apparet ex Plutarcho Græco manu ejus notato quem hodie servant Patres Oratorii Paris. & in locis difficilioribus consuluit Turnebum. Prodiit Paris. 1567. & 1574. 8. septem Vol. & 1579. fol. 2. Vol. Genev. 1613. 8. quatuor Vol. & Paris. 1616. fol. totidem Vol. Laudant hanc versionem ex merito H. Stephanus præf. ad Apologiam pro Herodoto, T. Faber ad Luciani Timonem T. 1. p. 1054. seq. Vavassor de ludicra dictione p. 266. & 457. Rol. Maresius in Epist. p. 105. seq. & 360. Menagius in Menagianis T. 2 p. 105. seq. Operæ pretium quoque est de hac interpretatione consulere Colomesii Bibl. selectam cap. 20. & Rich. Simonis Epistolas selectas T. 1. p. 167. seq.

Vitæ Parallelæ è versione Abbatis *Tallemantii*, Paris. 1665. octo Volum. 8. In multis Amiotum potius quam Græca habuit ante oculos, unde Boilavius Despræus: *Meprisons de Senlis le Poëte Idiot,*
Le fade traducteur du francois d' Amiot.

Caspar quoque *Bachetus Meziriacus* vir doctiss. qui emendationes Plutarchi promittit in notis ad Epistolas Ovidii p. 249. novam Gallicam Plutarchi versionem est molitus, observatis in Amioti versione * bis millenis amplius erroribus.

 Deni-

* Colomesius Bibl. select. p. 42. *Aprés Amiot est venu Claude Caspar Bachet Seigneur de Meziriac de l' Academie Françoise qui estoit estimé tres savant aux belles lettres, & le premier homme de son temps pour la connoissance de la fable. Ce Gentilhomme ayant envoyé à l' Academie un discours de la traduction apres y avoir loué l' esprit le travail & le stile d' Amiot, pretend montrer qu'en divers passages jusqu' au nombre de*

Denique *Andreas Dacerius* cum conjuge doctissima novam Gallicam Plutarchi & accuratiorem de Græco concinnatam versionem dare cœpit cum notis. Sed nihil ejus hactenus prodiit quod sciam præter unicū Volumen sex primas Vitas complexum Parif. & Amst. 1695. 12.

Anglicæ.

Plutarchi Vitæ à variis versæ, præfixa Plutarchi vita. Lond. 1703. 8. quinque Vol. Ejusdem Moralia itidem variis interpretibus, ibid. 1704. 8. totidem Vol. quinta editio. Vidi & editionem Anni 1691. 8.

Italica.

Vitæ nonnullæ à Baptista Alex. Jaconello Retensi translatæ. Anno 1482. fol. & Venet. 1518. 4.

Germanica.

Hieronymo Bonero interprete. Argentorat. 1534. 1555. fol.

Hispanicæ.

Octo vitæ à Plutarcho scriptæ ex versione Joannis de Castro Salinas, Colon. 1562. fol. & Moralia interprete Didaco Gratiano de Aldrete. Compluti 1542. fol. Salmanticæ 1571. fol.

Vitæ per Franciscum de Euzinas, Argentor. 1551. fol.

VIII. INDEX SCRIPTORUM Virorumque ingenio illustrium à Plutarcho laudatorum, accommodatus ad paginas editionis utriusque Græco-Latinæ Francofurtensis, & tertiæ Parisiensis.

Litera M. præfixa numeris, Tomum secundum scripta Plutarchi Moralia complexum significat.

Æschi-

de deux mille ce grand traducteur à fait des fautes tres grossieres, dont il donne plusieurs exemples. Ce discurs n'est pas imprimé mais par les Commentaires de M. de Meziriac sur les Epitres d'Ovide l'on void bien qu'il n'accuse pas Amiot sans fondement. C'est ce que nous decouvrions encore mieux par sa nouvelle version de Plutarque, s'il plaisoit à Messieurs ses enfans de la publier. Rich. Simon I. Epist. select. p. 170. *J'ay appris qu'on avoit trouvé dans les papiers de ce judicieux Critique la Vie d'Alexandre le Grand avec ses notes sur la traduction d'Amiot, la Vie de Thesée, de Fabius Maximus & de Numa avec des notis la Vie de Jules Cæsar sans notes, des remarques sur la Vie d'Alcibiades, la Vie de Romulus & la comparaison de Thesée avec Romulus sans notes.*

Anti-

Arejus

Cato

Helio-

Nican-

Poly-

Vale-

CAPUT XII.

De APPIANO ALEXANDRINO.

Appiani vita & ætas. 1. *Historiæ Romanæ libri XXIV.* 2. *Quantum ex illis hodie superfit.* 3. *Interpretes & editiones.* 4.

I.

APPIANUS Alexandrinus Vitam suam ipse scripserat, ut colligo ex postremis præfationis ejus verbis: *Qui vero hæc scribam, multi norunt*, καὶ αὐτὸς προέφηνα *& ipse ante docui.* (in titulo scili-

scilicet operis) *Ut autem apertius dicam*, Ἀλεξανδρεὺς ἐς τὰ πρῶτα ἥκων ἐν τῇ πατρίδι καὶ δίκαις ἐν Ῥώμῃ συναγορεύσας ἐπὶ τῶν βασιλέων, μέχρι με σφῶν ἐπιτροπεύειν ἠξίωσαν. *Alexandrinus sum, honestissimo loco habitus in Patria, versatusque Romæ in agendis causis apud Augustorum tribunalia, donec me inter suos procuratores optaverunt.* Καὶ εἴ τῳ σπουδὴ καὶ τὰ λοιπὰ μαθεῖν, ἔστι μοι καὶ περὶ τούτου συγγραφή. *Cætera* (vitæ meæ capita) *qui valet scire, ex commentariis de hac ipsa scriptis cognoscere poterit.* Sub Trajano floruisse se indicat lib. 2. de bellis Civilibus p. 792. Νεμέσεως τέμενος, ὅπερ ἐπ' ἐμοῦ κατὰ Ῥωμαίων Αὐτοκράτορα Τραϊανὸν &c. & sub Hadriano lib. de bello Syriaco p. 191. Τὰ Ἱεροσόλυμα κατέσκαψεν ὁ Ἀδριανὸς αὖθις ἐπ' ἐμοῦ. Historiam vero suam edidisse demum videtur sub Antonino *Pio, qui Anno Christi CXXXVIII. Urbis DCCCXCI. Hadriano successit, testatur enim in præfatione Appianus, tempore quo scripsit, nondum quidem per ducentos annos locum fuisse Imperatoribus, at Urbem per nongentos stetisse.

II. Scripsit, teste Photio cod. 57. Ῥωμαϊκῶν sive ἱστορίας Ῥωμαϊκῆς *Historiæ Romanæ libros XXIV*, quorum vicesimum secundum laudat Zonaras T. 2. Annal. Distributum erat totum opus in τεύχη sive volumina tria, teste eodem Photio. Instituit autem Appianus in illo Historiam Romanam non ordine omnem persequi, ut factum Dionysio Halicarnasseo vel Polybio: neque per vitas illustrium virorum, ut fecit Plutarchus, sed ordine regionum ac provinciarum, ut quas res in Italia, quas in Sicilia, Africa, Hispania, quas in Asia, quas in Gallia denique ac Germania gessissent, singillatim constaret.

Liber I. erat Ῥωμαϊκῶν βασιλική. *De originibus Romanorum ab Ænea usque & de septem Regibus.* Meminit Appianus ipse in præfat. Svidas & Photius, qui ejus argumentum prolixius recenset. Idem pag. 23. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ Αἰνείου &c.

Liber II. Ἰταλική. *De iis, quæ gesta sunt in Italia extra sinum Jonicum.* Appianus loco laudato, & Photius. Confer Fulvium Ursinum ad excerpta de legation. p. 109.

Liber III. Σαυνιτική. *De bello Samnitico* per LXXX. annos gesto. Appianus, ubi male ** Σαννιτική, & Phot. Fulvius Ursinus p. 110. seq. Svidas:

* Ita recte ex eodem loco colligunt Vossius II. 13. de Hist. Gr. Hanckius lib. 1. de Rom. rerum scriptoribus c. 18. Tillemontius in Vitis Imperatorum T. 2. p. 583.

** Samnites à Græcis Saunitas dictos testatur Plinius III. 12. Hist. adde Stephanum Byz. in Σαυνῖται.

αἱ μὲν τρεῖς βίβλοι Ἀππιανοῦ αἱ πρῶται περιλαμβάνουσιν ὅσα Ῥωμαίοις ἀγωνιζομένοις εἰς Ἰταλιώτας ἔτι περὶ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἐπράχθη.

Liber IV. Κελτικὴ. *De bello cum Gallis*. Fulv. Ursinus p. 115. seq.

Liber V. Σικελικὴ καὶ νησιωτικὴ. *De bellis Siciliensibus & per insulas gestis*. Fulv. Ursinus p. 118.

Liber VI. Ἰβηρικὴ. *De bellis Hispaniensibus*.

Liber VII. Ἀννιβαϊκὴ. *De bello cum Hannibale*.

Liber VIII. Λιβυκὴ, Καρχηδονικὴ, καὶ Νομαδικὴ, *de bellis Africanis, Punicis & Nomadicis*. Laudat Evagrius lib. V. hist c. ult.

Liber IX. Μακεδονικὴ. *De bello Macedonico*. Fulv. Ursinus p. 118. seq.

Liber X. Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνικὴ. *De bellis per Graciam atque Joniam*. Appianus initio Syriacor.

Liber XI. Συριακὴ καὶ Παρθικὴ *De bellis cum Regibus Syria & Parthorum*.

Liber XII. Μιθριδατικὴ. *De bello Mithridatico*.

Liber XIII-XXI. ἐμφυλίων *de bellis civilibus* Marii & Syllæ, Cæsaris ac Pompeji, Antoniique & Augusti, *libri IX*. in quorum postremo egit etiam de Ægypto à Romanis redacta in provinciam. Atque hæc sunt τὰ Αἰγύπτια, quæ promittit in Mithridaticis p. 414. edit. Tollii.

Liber XXII. Ἑκατονταετία. *De primis centum annis sub Cæsarum imperio exactis*.

Liber XXIII. Δακικὴ. *de bellis Illyricis*.

Liber XXIV. & ultimus Ἀραβικὴ. *De bello Arabico*.

Ex his libris quod plures intercideriņt, ratio est, quia pleraque videbatur exactius tradidisse Dionysius Halicarnasseus, &, qui post Arrianum scripsit, Dio Cassius: ita enim notat auctor Anonymus qui in duo volumina sive τεύχη selectos Appiani libros conjecisse se testatur, reliquis utpote de quorum argumento alii rectius consuli possint, rescissis. Δεῖ μέν τοι τὴν μὲν Ἀρχαιολογίαν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκ τοῦ Διονυσίου λαμβάνειν, εἴ τις μὴ τὴν ἀκοὴν μόνην ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶτταν ὠφεληθῆναι ἐκ τῶν ἀναγινωσκομένων αἱροῖτο. Τὰ δὲ μετὰ τοὺς Μονάρχους, ἐκ τοῦ Δίωνος. Τὰς δὲ κατὰ ἔθνος πράξεις ἐκ τοῦ παρόντος Ἀππιανοῦ. Ἀφ' οὗ ἀναλεξάμενος ἔγωγε τῶν μὲν ἐμφυλίων τὰ τοῦ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου, καὶ ἑξῆς τούτοις τὰ Ῥωμαίοις πρὸς Αἰγυπτίους ἄχρι Κλεοπάτρας γενόμενα, ἔτι τε τὰ Ἰουδαϊκὰ καὶ τὰ Ποντικὰ καὶ τὰ Δακικὰ, οἷς ὁ Τραϊανὸς ἐλαμπρύνατο, τά τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἀννιβαϊκὰ τά τε Καρχηδονικὰ καὶ τὰ Σικελικὰ καὶ πρὸς τούτοις τὰ Μακεδονικὰ, καὶ πολλῶν ἄλλων ὄντων, τούτοις ἀρκεσθεὶς ἐν δυσὶν αὐτὰ συνέθηκα τεύχεσι. pag. 1229. edit. Alexandri Tollii.

III.

III. Ætatem itaque tulerunt, & hodieque exstant, *Præfatio* toti operi præmissa, in qua de magnitudine Imperii Romani, quamque late ejus patuerint provinciæ disserit, testatus se Romæ vidisse legatos aliquot præterea gentium barbararum, non opulentissimarum, qui se suosque populares Imperatoribus in potestatem dederent, neque tamen ab illis recepti fuerint, tanquam inutiles & oneri futuri.

Ex libris novem primoribus fragmenta XXVII. legas in Excerptis de legationibus, quæ edidit Fulvius Ursinus Græce cum notis Antwerp. 1582. 4. at in editione Appiani à Tollio curata incassum ea quæsivi. Alia ex iisdem libris fragmenta exstant in excerptis Peirescianis, quæ cum versione Henr. Valesii & notis edita sunt Paris. 1634. 4. & habentur in editione Tollii p. 1210. seqq.

Libri primi argumentum apud Photium cod. LVI.

Libri quarti sive Celticorum *Epitome* p. 1190. edit. Tollii cum *Sigism. Gelenii* versione.

Librum sextum & *septimum* sive Iberica & Hannibalica primus ex Italia secum attulit, & cum Ctesiæ, Agatharchidis, Memnonisque eclogis græce edidit ex Arnoldi Arlenii codice, valdeque depravatum castigavit & notis illustravit *H. Stephanus* Paris. 1557. 1594. 8. Curavit quoque eadem latine reddi à *Francisco Beraldo* Aurelianensi & Appiani operibus primus adjunxit græce & latine Genev. 1592. fol. Transtulerat etiam Iberica *Cælius Secundus Curio*, cujus versio in latinis veteribus Appiani editionibus legitur. Hic interpres etsi non tantum cognitionis græcarum litterarum consecutus erat, quam Beraldus, & in pluribus locis graviter impegit, interdum tamen non contemnendam operam præstitit, eodem Stephano judice, ubi fortasse sibi ipse diffidens doctos quosdam viros & græce callentes adhibuit in consilium.

Liber Octavus, sive Libyca, exstat cum latina versione *Sigismundi Gelenii*, qui & proximos, quos jam memoraturus sum libros septem convertit. Sed & veterem Libycorum Appiani translationem latinam ineditam memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 201. nisi forte Petri Candidi interpretationem intelligit, vel Basilii Chalcedonensis.

Liber undecimus itidem ætatem tulit, legiturque in duas partes distinctus Syriaca & Parthica, tum *duodecimus* sive Mithridatica, nec minus libri quinque primores de bellis civilibus, *tertius decimus usque ad decimum*

cimum septimum, quibus post motus internos Reipubl. Romanæ à secessione usque plebis in montem sacrum breviter recensitos agitur de tumultibus ac bellis, quæ Remp. concusserunt, à tempore legis agrariæ per Ti. Sempronium Gracchum latæ Anno U.C.DCXX. usque ad casum per M. Antonii legatos Sextum Pompejum.

Denique exstat *liber vicesimus tertius* sive Illyrica, quæ separatim excusa ab Oporino cum versione *Guil. Xylandri*, 8. sed in latinis editionibus Appiani ex versione *Petri Candidi* habentur: In Græcis & græco-latinis (novissima etiam Alexandri Tollii) tantummodo exordium occurrit græce. Sed integrum librum pridem ex MS. Codice Bibl. Augustanæ ediderat *David Hæschelius*, Augustæ Vindel. 1599. 4. verteratque latine præterea *Stephanus Gradius* Patricius Ragusinus Abbas, Custos Bibl. Vaticanæ, cujus versio ad calcem librorum VI. de regno Dalmatiæ & Croatiæ, Jo. Lucii Dalmatæ Amst. 1666. fol. p. 462. Atque emendandum sphalma in præstantissimi Vossii opere de historiis græcis, ubi Iberica ab Hœschelio edita esse perperam legitur, pro Illyricis, facili typothetæ lapsu.

IV. *Appiani interpretes & editiones.*

Ne de *Basilii Chalcedonensis* translatione librorum Appiani dicam, quam ineditam memorat Gaddius de scriptoribus non Eccles. T. I. p. 8.

Latinè Appianum vertit *Petrus Candidus December*, dicavitque Nicolao V. Pontifici cujus Magister brevium fuit, & Alphonso Siciliæ Regi, cujus rogatu libros Appiani interpretatus est, hos nempe: Libyca, Syriaca, Parthica, Mithridatica, libros quinque de bellis Civilibus, Illyrica & Celticorum epitomen. Romæ A. 1472. Venet. 1477. & 1492. fol. & Moguntiæ 1529. Hinc Appiani Libyca, Syriaca, Parthica, Mithridatica, libri V. de bellis Civilibus & Celticorum Epitome latinè edita sunt ex versione accuratiore *Sigismundi Gelenii*, adjunctis Illyricis ex Petri Candidi, & Ibericis ex Cœlii Secundi Curionis interpretatione cum ejusdem Curionis epistola ad Bonifacium Amerbachium, qua Gelenii viri egregii non diu ante denati vitam exponit. Basileæ apud Froben. 1544. fol. & Lugd. 1576. 1588. 12. Sane H. Stephano judice Candidi interpretationi tantum cedit, Pampineis quantum cedit labrusca racemis. Est tamen, ut idem monet Stephanus, ubi Candidus quoque juvat non modo ad

veram

verain lectionem indagandam, sed etiam, ubi rectius sensum est assecutus. Atque ut Jovius * observat, manci passimque corrupti exemplaris Græci vitio, vel laboriosus interpres eo in opere sese candidum præstare non potuit, cum alia multo felicius perscripserit.

Græce Carolus Stephanus nitidissime edidit Appiani Præfationem in totum Opus, Epitomen Celticorum, Libyca, Illyricorum exordium, Syriaca, Parthica, Mithridatica & libros V. de bellis civilibus. Paris. 1551. fol. cum variis lectionibus ad voluminis calcem.

Græcè & latinè Appianus editus est ab *H. Stephano* Genev. 1592. fol. in qua editione græcis à Carolo Stephano pridem vulgatis accesserunt Iberica & Hannibalica cum Francisci Beraldi versione, in Illyricis Petri Candidi interpretatio servata est, Græco codice integro nondum reperto: in reliquis versio Gelenii, adjectis H. Stephani in Iberica, Hannibalica, Parthica, & in conciones per totum opus sparsas notis & castigationibus.

Denique *Alexander Tollius* Amstelodami A. 1670. 8. 2. Vol. typis minoribus, sed, ut solent esse Belgici satis elegantibus hanc Stephani editionem Græcolatinam adscriptis etiam in libri ora ejus paginis, ita recudi fecit, ut græca & versionem recenseret, & notas H. Stephani, quas ille ad calcem voluminis rejecerat suo statim loco substerneret, & paucissimas quasdam aliorum Virorum doctorum à se hinc inde collectas & observatas adjungeret.

Si quis novam adornaturus esset Appiani editionem, is præter fragmenta legationum Photiique excerpta è libro primo, & Illyrica Græce ab Hœschelio edita Stephanique Gradii latinam Illyricorum versionem, adjungere posset & expendere *Jacobi Palmerii* exercitationes ad quædam Appiani loca in ejus Exercitationibus ad Varios auctores græcos Lugd. Bat. 1668. 4. p. 151.-167. in quibus p. 164. & 165. vir doctus inter alia contendit male hellenizare Appianum, neque in exemplum purioris Hellenismi proponendum; præterea pessimum in rebus Hispaniæ Geographum esse.

Translatus quoque in plures linguas vernaculas est Appianus, nam Anglice tertium non ita pridem prodiit Londini 1703. fol. *Gallicè* Paris. 1659. fol. interprete Meresio, ne dicam de veteri Gallica versione *Claudii Seysselii* Archi-Episcopi Taurinensis Paris. 1552. fol. tum de interpretatione Gallica Hannibalicorum per *Ludovicum Tagaut* Lugd. 1559. 12. vel Ibericorum, Hannibalicorumque per *Philippum de Avenelles* Paris.

* Jovius elog. Viror. Doctorum p. 28.

Parif. 1650. vel de *Hispanica* denique verfione Appiani, nefcio quo auctore edita Valentiæ A. 1522. aut *Italica* Alexandri Braccii Venet. 1538. 1550. 8. Confer fi placet, Pandectas Brandenburgicas Chriftophori Hendreichii.

A multis obfervatum eft, Appianum in Hiftoria fua, quæ Romani præcipue Imperii amplitudinem, incrementa ac militarem difciplinam accuratius perfequitur, quamque ideo viro militari utiliorem, quam civili effe affirmat Conringius, * ad verbum multa haufiffe è Polybio, Plutarcho, aliisque, unde *alienorum laborum fucum* appellat Jofephus Scaliger ad Eufebii num. 2021. & Cafpar Barthius de Appiano lib. VIII. Epidorpidon pag. 136.

Legas, monebo, cautior vagum auctorem,
Clepit fubinde verfa dicta majorum.

Johannes tamen Freinshemius ex his ipfis furtis alium potius quam Appianum fuiffe hiftoriæ hujus fcriptorem fufpicatur, miro fane argumento in notis ad Flori IV. 10. 4. *Exfcriptor Plutarchi, qui Appiani nomine fertur, nam Plutarchi coætaneus, ne fi voluiffet quidem furta tam infignia potuiffet impune facere.* Forte non plus foliditatis hoc videbitur habere argumentum, quam illa Jofephi Scaligeri ad Eufeb. num. 2140. qui fabulofa quædam cum in libris Appiani deprehendere fibi videretur, ea ab alio, nefcio quo, adtexta exiftimabat. *Multa hujusmodi fabulofa adtexta funt illi libro Appiani, ut mediocriter docto conftare poteft.* Addit tamen: *Quod fi non affuta funt, valde infantem in hiftoria Appianum fuiffe neceffe eft.* Francifcus quoque Balduinus lib. I. de inftitut. Hiftoriæ p. 87. cum obfervaffet bene multa è Plutarchi Craffo in Appiani Parthicis repeti, id factum conjicit, non ab ipfo Appiano, qui Plutarchi fuerit æqualis, fed à librariis fupplendæ in illius Commentariis lacunæ. Equidem per exempla innumera oppido patet, his, qui religioni fibi neutiquam ducunt alios exfcribere, non minus frequens effe, imo frequentius fcriptores fuæ ætatis compilare, quam vetuftiores.

CAPUT

* De prudentia Civili c. 14.

CAPUT XIII.
De PHLEGONTE, ARTEMIDORO &c.

Phlegontis ætas 1. *Scripta quæ exstant.* 2. *Scripta deperdita.* 3. *Liber de Nilo tributus Phlegonti à Menagio. ibid. Testimonium de Eclipsi admiranda Solis.* 4. *Index scriptorum à Phlegonte allegatorum.* 5. *Artemidori Daldiani ætas.* 6. *Ejus Onirocritica.* 7. *Editiones.* 8. *Alii Artemidori.* 9. *Scriptorum in Artemidoro allegatorum index.* 10. *De Astrampsychi Onirocriticis* 11. *De Achmete scriptore ejusdem argumenti.* 12. *Alii scriptores de somniis.* 13.

I.

PHLEGON a) Trallibus Lydiæ civitate natus, Hadriani b) Imp. libertus fuit non Augusti, ut quibusdam visum esse Suidas prodidit. Certe Chronicon suum ad extrema Hadriani tempora usque ad Olymp CCXXIX. produxisse Phlegontem testatur idem Svidas, ut in re manifesta libenter abstineam aliis argumentis certissimis, quæ in medium attulere viri eruditi Meursius c) Vossius, Salmasius. Utrum vero à Patrono suo dictus quoque fuerit *Ælius Phlegon*, ut vocari eum video à Naudæo quæst. 2. Jatrophil. p. 43. vel *Phlegon Hadrianus*, ut è lectione Codicis Palatini in Spartiani Severo c. 20. idem Salmasius conjicit, dubium valde esse & magis idoneo testimonio quam librarii fortassis hallucinatione indigere existimo. Neque probare possum Meursii emendationem, qui apud Phlegontem cap. 10. de mirabilibus reponit nomina Marci Plautii & Sentii Augurini, quos ait Consules fuisse anno XVIII. Antonini Pii, CHRISTI CLVI. quo pacto verisimile esset ad M. Aurelii usque imperium ætatem productam à Phlegonte. Sed haud dubie apud Plegontem deletis verbis καὶ Σέξτου Καρμῶλου reliqua jungenda, & legendum: Μάρκου d) Πλαυτίου ὑψαίου καὶ Μάρκου Φυλ-

a) Alius Phlegon cujus meminit S. Paulus Apostolus Rom. XVI. 14. Memoratur & Attius quidam Phlegon Quintillæ pater in veteri inscriptione apud Gruter. pag. DCLXXI. 6. ut Meursio jam observatum. Ælium Maurum Phlegontis nostri libertum allegat Spartianus in Severo cap. 20.

b) Spartianus in Hadriano c. 16. Vopiscus in Saturnino c. 7. Photius Cod. 97.

c) Meursius in limine notar. ad Phlegontem Vossius lib. 2. de Hist. Græc. c. 11. Salmasius ad Spartiani Hadrian. c. 16.

d) Publius Plautius dicitur in Codicibus Julii Obsequentis c. 90.

φυλβίυ Φλάκκυ qui Consules fuere anno Urbis DCXXIX. ante CHRISTUM CXXV. Qui vero cum Augurino Consul fuit Anno CHRISTI 156. male vocatur in Onufrii fastis M. Plautius Sylvanus, quæ res Meursio fraudi fuit, nam è veteri inscriptione apud Gruterum p. CXXVIII. 5. constat appellatum esse M. Cejonium Silvanum, ut notavit illustris Norisius in Epistola Consulari e) vel certe Julium Silvanum, ut est in alia inscriptione veteri quam è Gudiana collectione edidit doctissimus Cuperus in Epistola ad Almelovenium, fastis hujus Viri clariss. Consularibus præmissa. Idem Meursius male inter falsa habere jubet quod Phlegon cap. 13. mirabilium ex Apollonio Grammatico scribit Tiberio propter urbes Asiæ quas terræ motu deletas suo sumtu restauravit, colossum in foro Romæ dedicatum positis infra singularum urbium statuis. Quin imo ejus rei non modo memoria in numis exstat, sed si acutam Laur. Theodori Gronovii f) conjecturam sequimur, etiamnum hodie superest marmorea Colossi illius basis.

II. Scripta Phlegontis hæc ad nos pervenerunt:

1. περὶ θαυμασίων g) *de mirabilibus* liber, S. Hieronymo in Habacucum & Svidæ in Φλέγων memoratus, sed initio mutilus.

2. περὶ μακροβίων liber *de* h) *longævis*, Italis maxime qui centum & amplius annis vixerunt, ibidem Svidæ memoratus & ex αὐτῶν τῶν ἀποτιμήσεων sive commentariis censualibus ab auctore excerptus, in cujus extrema parte quædam desiderari videntur. Carmen Sibyllinum quod post Phlegontem c. ult. refert etiam Zosimus lib. II. c. 6. Metaphrasi latina donavit Politianus c. LVIII. Misc. illustrant Petrus Taffinus libro de anno sæculari & If. Vossius cap. IX. de Sibyllinis Oraculis qui parum verisimiliter Phlegontem ipsum carminis hujus facit auctorem.

3. περὶ τῶν ὀλυμπίων, *de Olympiis* fragmentum: sive præfatio ut conjiciebat Salmasius i) præfixa à Phlegonte libris ὀλυμπιονικῶν. Hanc Græce præmissam quoque habes præclaræ Pindari editioni Oxon. 1697. fol.

Edi-

e) T. XI. thesauri Antiqv. Rom. Græviani p. 453.

f) Vide Laur. Theodor. Gronovii observationes ad marmoream basin ab Antonio Bulifono Neapolitano primum editam T. VII. thesauri Antiqv. Græcar. p. 448. seq.

g) Alios scriptores hujus argumenti habes supra lib. I. c. 22. §. 4. & lib. 3. c. 27. §. 8.

h) De eodem argumento scripsit postea Lucianus, ut infra suo loco dicam.

i) Salmas. ad Spartian. Hadriano c. 16.

Edita sunt hæc Phlegontis opuscula Græce ex antiquissimo Palatino Codice à *Guilelmo Xylandro* primum una cum Antigoni & Apollonii mirabilibus & M. Antonino, & latina versione separatim excusa Basil. 1568. 8. apud Thomam Gvarinum. Deinde cum ejusdem Xylandri versione & *Joannis Meursii* notis, in quibus Consulum præcipue nomina in libro de mirabilibus memorata cum fastis Siculis & Capitolinis contulit ac subinde emendavit. Denique libellum de mirabilibus & alterum de longævis *Jacobus Gronovius* V. C. ex Meursii editione recudendum dedit Tomo VIII. thesauri Antiquitatum Græcarum, notis Meursii per singulas paginas statim substratis. Fragmentum de Olympiis exstat Tomo IX.

III. *Scripta Phlegontis deperdita:*

1. ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγὴ de Olympionicis & rebus per orbem terrarum gestis usque ad extrema Hadriani Imp. sive Olympiadem k) CCXXIX. 1. libri XVI. ad Alcibiadem quendam unum ex stipatoribus Hadriani Imp. Vide Svidam in Φλέγων & Photium Cod. XCVII qui legit primores hujus operis libros quinque desinentes in Olympiade CLXXVII Allegatur hoc opus quod cum magna veteris Historiæ & Chronologicæ rei jactura intercidit, ab Origene, Eusebio, Stephano Byz. aliisque. Reprehendit in illo Photius inter alia intempestivam φιλοσοφίαν & φιλοτιμίαν circa oracula, quam in his etiam quæ exstant Phlegontis scriptis observare licet.
2. ὀλυμπιάδες βιβλίοις η. Opus ejusdem * argumenti libris VIII. Svid.
3. Ἐπιτομὴ ὀλυμπιονικῶν ἐν βιβλίοις β. Svid. Pro hac Epitome Phlegontis eruditissimus Reinesius l) male habebat ὀλυμπιάδων ἀναγραφὴν à Scaligero ad calcem Chronici Eusebiani Græce editam, atque ut multa svadent, ab eodem ipso Scaligero è veterum scriptis singulari studio congestam, etsi Meursius, G. Jo. Vossius & alii passim

k) Quoniam annus primus Olymp. 229. Imp. Hadriano emortualis fuit, & Photius Phlegontis ipsius verbis testatur hunc Chronicon suum perduxisse μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων, hinc malo assentiri *Petavio* XIII. de doctrina temp. ad annum P. l. 4850. quam viro doctissimo Antonino *Pagi* qui ad A. C. 136. n. 8. pro certo tenendum affirmat Olympiadem CCXXIX. apud Svidam integram includi non vero excludi oportere.

* Salmasius ad Spartian. c. 16. putat *Phlegontis* Πραχθέντα πανταχοῦ sive Chronica libris 8. alterius argumenti fuisse ab Olympiadibus libris XVI. Sed liber XIII. & XIV. Chronicorum ab Origene, Eusebio &c. allegatur.

l) Reines. Epist. ad Hofmannum p. 585.

eam pro veteri scriptore in testimonium citant. Vide si placet quæ dixi lib. II. c. 15. p. 533.

4. Ἔκφρασις Σικελίας. Descriptio Siciliæ. Suid.

5. Περὶ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἑορτῶν βιβλία γ'. Libri III. de festis Romanorum id.

6. Περὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ τόπων καὶ ὧν ἐπικέκληνται ὀνομάτων. *De locis illustribus urbis Romæ eorumque nominibus.* Suid.

7. *Libri de Vita Hadriani Imp.* ab ipso Imperatore scripta, & sub Phlegontis nomine edita. Spartianus in Hadriano cap. 16. *Famæ celebris Hadrianus tam cupidus fuit ut libros vitæ suæ scriptos à se libertis suis litteratis dederit, jubens ut eos suis nominibus publicarent. Nam Phlegontis libri Hadriani esse dicuntur.* Vitam Hadriani allegat idem Spartianus cap. 7. Ex hac quoque petita videtur Hadriani Epistola quam è Vopisci Saturnino cap. 8. repetit Petrus Crinitus XII, 10. de honesta disciplina.

Miror Phlegonti etiam tribui librum de Nilo in Menagii notis ad Laërtii Thaletem lib. I. sect. 37. *Vetus scriptor Anonymus forte Phlegon Trallianus in tractatu* περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως *qui manuscriptus servatur in Bibliotheca Veneta, & cujus exemplum mecum communicavit Mericus Bigotius, ejusdem & ipse meminit his verbis:* Θαλῆς ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν φησὶ διὰ τοὺς ἐτησίας γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν. Πνεῖν γὰρ αὐτοὺς ἐναντίους τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ στόματα κεῖσθαι κατὰ τὴν πνοὴν αὐτῶν. Τὸν μὲν οὖν ἄνεμον ἐξ ἐναντίας πνέοντα κωλύειν τὴν ἔκβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐμπίπτειν εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ δὲ κῦμα προσπίπτον τοῖς στόμασι καὶ ῥέον ὄν, αἴτιον ἀνακόπτειν τὸν ποταμὸν καὶ ἀναπλήρωσιν οὕτως φησὶν γίνεσθαι τοῦ ποταμοῦ. Eadem fere leguntur in libro de Nilo qui sub Aristotelis nomine ex veteri tantum versione exstat in antiquis latinis Philosophi editionibus. Sed plane iisdem verbis incipit Anonymus περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναπληρώσεως, quem cum Aristotelis & Theophrasti quibusdam scriptis primus Græce vulgavit H. Stephanus A. 1558, 8. & Græce atque latine Herodoto subjecit Jungermannus ac post eum præclarissimus Galeus. Neque dubito hunc ipsum esse brevem illum libellum quem manu exaratum à Bigotio Menagius accepit.

IV. In Christianorum scriptis nihil est Phlegonte nostro celebratius propter memoratam in Chronici sui libro XIII. ad Olymp. CCII, 4. Tiberii XVIII. singularem illam Eclipsin qua

Dies diem quæsivit, intremuit solum.

Ver-

Verba Phlegontis testatur afferre se Eusebius apud Syncellum p. 325. τῷ δ' ἔτει (Petavius XII, 21. doctrin. temp. legit τῷ β' ἔτει ut semel est apud Philoponum p. 89. in Hexaëm. sed eadem pagina bis deinde legitur τετάρτῳ) τῆς σβ' ὀλυμπιάδος ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωσμένων πρότερον, καὶ νὺξ ὥρᾳ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας m) ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι. Σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν τὰ πολλὰ Νικαίας κατεστρέψατο. Hæc de admiranda illa quæ CHRISTO patiente contigit Solis obscuratione intelligenda esse ne dubitarunt quidem veteres Julius Africanus apud Syncell. p. 322. Origenes 2. contra Cels. p. 80. & 96. Eusebius apud Syncell. p. 325. Hieronymus in Chronico, Orosius VII, 4. Joannes Philoponus II, 21. & III, 9. in Hexaëm. Joannes Malalas T. I. Chron. p. 310. & Auctor Chronici Alex. ut Maximum ad Epistolam septimam Dionysii pseudo Areopag. Syncellum aliosque juniores omittam. Et quanquam Chronologicis quibusdam difficultatibus permoti viri quidam doctissimi de alia eclipsi loqui Phlegontem existimarunt, ut præter Keplerum n) in Eclogis Chronicis, G. J. Vossius II, 10. Harmoniæ Evangelicæ & novissime Sam. Basnagius ad A. C. XXIX, 30. seq. & XXXIII, n. 118. non tamen usque adeo exploratæ mihi videntur illorum rationes, ut non malim veteribus assentiri, cum certissimum sit Plegontem etiam alia de rebus CHRISTI & Judæorum Chronico suo inseruisse. Origenes tractatu XXIX. in Matth. *Si autem oportet & de temporibus aliquid dicere, dicimus quoniam in Chronicis Phlegontis cujusdam dicitur, si tamen & hunc debemus quasi vera dicentem de templo suscipere, quoniam circa quadragesimum annum à quintodecimo anno Tiberii Cæsaris facta est destructio Jerusalem, & templi quod fuit in ea.* Idem l. 2. contra Celsum p. 69. Φλέγων μέντοι ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἢ τεσσαρεσϑαιδεκάτῳ οἶμαι τῶν Χρονικῶν καὶ περί τινων μελλόντων πρόγνωσιν ἔδωκε τῷ Χριστῷ, συγχυθεὶς ἐν τοῖς περὶ Πέτρου ὡς

m) Si hæc sunt Phlegontis verba, fallit nos Africanus qui apud Syncell. p. 322. refert Phlegontem scripsisse quod eclipsis contigerit in plenilunio, & à sexta hora in nonam duraverit. Φλέγων ἱστορεῖ ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος ἐν πανσελήνῳ ἔκλειψιν ἡλίου γεγονέναι τελείαν ὥρας ἕκτης μέχρις ἐννάτης, Sane πανσελήνου non meminisse Phlegontem, diserte testatur Origenes 35. in Matth. de Eclipsi hac disserens. *Et Phlegon quidam in Chronicis suis scripsit, in principatu Tiberii Cæsariis hoc factum, sed non significavit in luna plena hoc factum.*

n) Keplerum impugnat Huetius in demonstrat. Evangel. p. 49. Vossium amicus noster Jo. Frickius, diss. de tenebris tempore salutiferæ passionis Orbi superfusis Lips. 1692. Vide & quæ de loco Phlegontis disputant Scaliger ad Euseb. p. 185. 186. Tillemontius ad vitam CHRISI nota 35. Pagi ad A. C. 32. n. 13. Bælius in Lexico ubi de Plegonte & Hugo Ferrandus reflex. sur la relig. Chrétienne T. 1. p. 321. seq. &c.

περὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐμαρτύρησεν ὅτι κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπ' αὐτοῦ τὰ λεγόμενα ἀπήντισε.

V. INDEX SCRIPTORUM à Phlegonte allegatorum.

VI. Phlegonti subjiciam ejusdem ætatis auctorem ARTEMIDORUM Daldianum, una cum aliis quibusdam scriptoribus Onirocriticis. Artemidorus ille Hadriani & Antonini Pii temporibus vixisse se innuit l. I. c. 28. p. 26. & c. 66. p. 55. ut Rigaltio jam observatum. Daldianus quam Ephesius maluit vocari, licet paterno genere Ephesius, materno Daldianus esset, ut Daldiæ sive Daldidi opido Lydiæ alioqui obscuro nomen aliquod ex se fœneraretur. En ejus verba l. III. c. ult. p. 193. ex quibus intelliges plura etiam alterius argumenti scripsisse: τὰ μὲν δὴ χρειώδη, Κάσσιε Μάξιμε, τοῖς βιβλίοις καθὼς προσῆκεν ἐξ ὁλοκλήρου πάντα ἀποδέδοται. Τὴν δὲ ἐπιγραφὴν μὴ θαυμάσῃς διότι Ἀρτεμιδώρου Δαλδιανοῦ καὶ οὐχὶ Ἐφεσίου ἐπιγέγραπται, ὥσπερ πολλὰ τῶν ἤδη εἰς ἄλλας πραγματείας πεποιημένων μοι βιβλίων. Τὴν μὲν γὰρ Ἔφεσον συμβέβηκε καὶ αὐτὴν δι' ἑαυτὴν περιώνυμον εἶναι, καὶ πολλῶν ἀξιολόγων κηρύκων τετυχηκέναι. Δαλδία δὲ (Svidæ Codicibus Δαλδίς) πόλισμα Λυδίας καὶ οὐ σφόδρα ἐλλόγιμον διὰ τὸ μὴ τοιούτων ἀνδρῶν τετυχηκέναι, ἄγνωστον τὸ μέχρι εἰς ἐμὲ μεμένηκε, διὸ θρεπτήρια οὔσῃ μοι πατρίδι πρὸς μητρὸς, ταῦτα ἀποδίδωμι αὐτῇ. Ephesius tamen vocatur à Luciano in Philopatride Libro IV. capite 74. illum solum prædicat felicē Artemidorus ᾧ μηδὲν μέτεστι κακοδαιμονίας, qualis

lis est mortuus. Hinc Epicureum nonnulli voluerunt conjicere. Sed idem plane aliis etiam pronunciatum, ut Soloni illi ad Crœsum. Et ab Epicureo quidvis potius exſpectes quam divinationem tam ſollicitam è ſomniis, ex avium involatu, & ex manus lineamentis, o) Stoico Philoſopho digniorem. Philoſophum Svidas quoque appellat, ipſe vero ſe nec rei Medicæ, Phyſicæve nec rerum humanarum demonſtrat fuiſſe imperitum.

VII. Exſtant hujus Artemidori libri quinque de ſomniis, quorum *duo* primi Onirocritica ſive divinationem è ſomniis per claſſes rerum de quibus obtingunt ſomnia perſequentes in illuſtris cujusdam viri *Caſſii Maximi* gratiam ſcripti eique dicati ſunt, quem initio libri IV. κράτιστον appellat, atque alibi à virtute ac ſapientia celebrat. Liber *tertius* ad eundem Maximum miſſus eſt ſub titulo Φιλαλήθης ἐνόδιος, atque paralipomena quædam ejusdem argumenti complectitur. *Quartum* filio cognomini inſcripſit Artemidorus nova itidem paralipomena de ſomniis interpretandis continentem. Atque hi ſunt quatuor libri ὀνειροκριτικῶν quæ ſcripſiſſe Artemidorum, Svidas refert. Qui enim in editionibus ſubjungitur *quintus* itidem filio dicatus, continet ὀνείρων ἀποβάσεις ſive narrationes ſomniorum prope centum cum eorum eventibus. Bene de hoc opere Vosſius lib. de Philoſophia c. V. §. 50. *Rem ſi ſpectes, nihil eo vanius. Sed utilis tamen ejus lectio erit ob tam multa quæ admiſcet de ritibus antiquis & ſtudio humanitatis.* Julio Scaligero quidem judice in lib. I. Ariſtot. de plantis pag. 121. *vix dici poteſt quam ridiculus plerumque ac plane ſomnians ſit. Non ille quæ contigerint aliquando do quæque eum ad modum forte obſervata ſint potius deducere videtur ad præceptiones, quam præſcribere vel Deo vel naturæ quibus artibus ſomniorum lex ſit mortalibus edicenda. Tum ſparſim ac confuſe omnia: quæ ſolus ac primus Augerius* p) *noſter hic ad artem redegit ſubtiliſſimis inventis.* Artemidorum noſtrum cum Ariſtandro Telmiſſenſi, celebri Alexandri M. ſomniorum interprete memorat Lucianus in dialogo cui titulus Philopatris T. 2. p. 775. Artemidorus ipſe præfat. libri I. teſtatur ſe non modo ſcriptores hujus argumenti quoscunque nanciſci potuit diligenter comparaſſe omnes & evolviſſe, ſed quoque

o) Præter Onirocritica quæ exſtant, ſcripſiſſe Artemidorum etiam οἰωνοσκοπικὰ & χειροσκοπικὰ teſtatur Svidas.

p) Augerium Ferrerium intelligit in libro de ſomniis, quem cum ſcriptis Hippocratis, Galeni & Syneſii ejusdem argumenti edidit Lugd. 1549. apud Tornæſ. forma minore.

per plures annos, in Græcia, Asia & Italia insulisque maximis & populosissimis esse versatum, ut de pluribus edoctus & plurimis divinatoribus consultis somniorum rationes quam perfectissime perscribere valeret. Nec dubitat affirmare quod à Numine ad hoc suscipiendum singulariter permotus sit impulsusque p. 197. Ἐπειδὴ κατὰ δαίμονα καὶ τὴν τοῦ κρατίστου Κασσίου Μαξίμου σπουδὴν προετράπην ὀνειροκριτικὰ βιβλία ποιήσασθαι: & clarius p. 161. ubi monet lectores ne quæ ipsis superflua videantur è libris suis eradant, vel de suis addant, sed potius propria scripta componant. Θεὸν ἐπόπτην καὶ φύλακα πάντων νομίζοντες Ἀπόλλωνα, ᾧ πειθόμενος ἐγὼ πατρῴῳ ὄντι θεῷ εἰς τήνδε τὴν πραγματείαν προῆλθον πολλάκις με προτρεψαμένῳ, μάλιστα δὲ νῦν ἐναργῶς ἐπιστάντι μοι ἡνίκα σοι ἐγνωρίσθην, καὶ μονονουχὶ κελεύσαντι ταῦτα συγγράψαι. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν τὸν ἐν Δαλδίᾳ Ἀπόλλωνα ὃν μύστην καλοῦμεν ἡμεῖς πατρῴῳ ὀνόματι ταῦτά με προτρέψασθαι τῆς σῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας προνοούμενον. Καὶ γὰρ εἶναι τινὰ Λυδοῖς προξενίαν πρὸς Φοίνικας q) οἱ τὰ πάτρια ἡμῖν ἐξηγούμενοι φασίν.

VIII. Græce primum editi sunt libri quinque Artemidori ab Aldo r) A. 1518. 8.

Latine vertit *Janus Cornarius* Physicus Francofordiensis Basil. 1537. 8. apud Froben. & Lugd. 1546. 8.

Græce & latine, retenta Cornarii versione licet non usque quaque optima, recudi fecit *Nicolaus Rigaltius* Paris. 1603, 4. additis eruditis notis, in quibus hinc inde laudat emendationes Isaaci Casauboni. De titulis vero capitum observat p. 10. *Hic semel notandum, quod sæpicule in his libris observari possit, imperitos librarios ineptis titulis cohærentia capita disjunxisse.* Subjecit idem Rigaltius Onirocritica Asttampsychi, Nicephori CPol. & Achmetis de quibus infra §. XI. seq.

Artemidori editionem à *Grutero* promissam testatus est Is. Casaubonus Epistola 33. ad Frid. Lindebrogium scripta A. 1595. Nostra ætate novam hujus scriptoris ἔκδοσιν moliebatur V. C. *Jacobus Tollius*, qui loca perpauca Artemidori tangit in fortuitis suis. Plura emendavit & illustravit nuper *Lambertus Bos* Franequaranæ Academiæ lumen in Obser-

q) Num itaque Cassius iste magistratum gerebat in Phœnicia? Ita videntur hæc Artemidori verba svadere. Phœnicium odoratus etiam est accuratissimus Tillemontius T. 2. Hist. Imperator. p. 732.

r) Cave credas Lindenio & Merklino, qui in opere de scriptis Medicis referunt præter libros quatuor de somniis editos etiam esse ab Aldo libros II. ejusdem Artemidori de auguriis ac manuum inspectione (οἰωνοσκοπικὰ & χειροσκοπικὰ) Græce A. 1527. 4. Hoc observatum etiam Baelio in Lex.

Observationibus Criticis Miscellaneis, Franequeræ A. 1707. 8. editis c. 21. seqq. castigatis etiam variis Cornarii interpretis erroribus.

Versiones Artemidori *Gallicas, Anglicas, Italicas, Germanicas* & *Hispanicas* libenter prætereo, quia fere non sunt sinceræ, sed frustra incassum intercedente & per Apollinis reverentiam hoc deprecante auctore s) vel mutilæ vel variis modis interpolatæ. Eas petat qui velit ex Hendreichii pandectis Brandeburgicis, qui tamen ubi de hoc scriptore agit, non est valde accuratus. Quis enim vidit libros ejus de Auguriis & de manuum inspectione? quis tres editiones Venetas Artemidori Græcas in 4. A. 1518. 1527. 1529? Quis Hispanicam Lugd. 1609. additis Augustini Nisi octo libris divinationum? Sane quæ in Indice Hispanico proscribitur editio Artemidori illius anni Lugdunensis (quemadmodum prohibentur in eodem indice omnes lingua vernacula quacunque editæ) Gallica est (non Hispanica) additis Augustini Niphi divinationum libris. Prodiit & Artemidorus Gallice Lugd. 1596. 12. & Epitome per Carolum Fontanum Lugd. 1555. 8. Paris. 1566. forma minore.

IX. *Alii Artemidori.*

Artemidorus *Aristophanius* Grammaticus, cujus περὶ δωρίδος & γλώσσας ὀψαρτυτικὰς laudat Athenæus. Glossas Opsartyticas Suidas quoque memorat, qui Pseudo Aristophanium appellat in Τιμαχίδας & Ἀρτεμίδωρος, ubi consule notas doctissimi Neocori.

Artemidorus *Ascalonita* Grammaticus quem περὶ Βιθυνίας scripsisse testatur Stephanus Byz. in Ἀσκάλων. Hunc male cum Ephesio Geographo Vossius p. 143. de Hist. Græc. confundit. Verisimilior, quanquam incerta conjectura ejusdem Vossii p. 143. ubi cum Aristophanio conjicit eundem esse, vel Meursii in Bibl. Græca, qui cum Artemidoro Capitone.

Artemidorus *Capito* Grammaticus sub Hadriano Imp. clarus, qui junctis cum Dioscoride Alexandrino operis Hippocratem olim recensuit, non parum sibi in eo licere ratus, ut Galenus haud uno loco conqueritur. Vide quæ notavi infra in indice scriptorum à Galeno allegatorum. Hujus nescio an superioris Artemidori Grammatici λέξεις allegat Erotianus in λάσιον.

Artemidorus *Cnidius* Theopompi F. Strabo XIV. p. 656. Rhetor & litterarum Græcarum doctor, is ipse qui libellorum insidiarum indicem Jul. Cæsari Idibus Martiis in curiam eunti frustra obtulit. Plutarch. Cæsare p. 738. Zonaras T. 1. p. 491. edit. Paris. Arte-

s) Artemidor. lib. 2. extrem.

Artemidorus *Dialecticus* qui contra Chrysippum scripsit. Laërt. IX, 53.

Artemidorus *Ephesius* Geographus Straboni, Plinio & Stephano Byz. sæpius laudatus, claruit circa Olymp. CLXIX. adeoque ducentis circiter annis Artemidorum Daldianum ætate antecessit, cum quo eum aliud agens confundit Gesnerus vir præstantissimus in Bibl. *Geographiam* complexus fuit Artemidorus *undecim libris* quorum Epitomen scripsit *Marcianus Heracleota*, ut dixi supra hoc libro IV. cap. 2. §. 10. Allegatur etiam à Diodoro Sic. Porphyrio de antro Nymphor. p. 233. Constantino de administrando Imp. p. 23. seq. & Athenæo qui præterea Artemidori Ephesii (nescio an hujus) ἰωνικὰ ὑπομνήματα laudat. III. p. 111. Conf. Meursium in Bibl. Græca & Vossium de Hist. Græcis. Fragmenta hujus Artemidori pleraque collegit ad calcem Marciani doctissimus Hudsonus T. 1. Geographor. Græc. minorum.

Artemidorus *Erasistrateus*. Vide infra in Artemidoro Sidensi sive Sidete.

L. Artemidorus in Vet. inscriptione apud Sponium pag. 117. Misc. Vide & Rossi sive Rubei memorias Brixianas p. 94. edit. secundæ.

Artemidorus *Musonii* Philosophi gener, Philosophus & ipse, amicus Plinii junioris quem vide lib. III. Epist. IX.

Artemidorus *Parianus*. Senec. lib. I Nat. quæst. c. 4.

Artemidorus *Pictor*. Martial. V. 41. Nescio an alius IX. 22.

Artemidorus præfectus urbis, Theodorico Rege. Cassiodor. lib. 1. Variar. Epist. 42 seq.

Artemidorus *Pugil*. Infra in Artemidoro Tralliano.

Artemidorus *Sidensis* Erasistrati sectator Medicus, laudatus Cœlio Aureliano, & diversus ni fallor ab Artemidoro Capitone de quo supra.

Artemidorus *Tarsensis* Grammaticus. Strab. XIV. p. 675.

Artemidorus *Trallianus* pugil de quo Pausanias 2. Eliac. & Martialis VI. 77. Loënsis V. 10. Epiphyll.

Incertum cujus Artemidori *Elegia* περὶ ἔρωτος laudantur in Eratosthenis catasterismis cap. 31. Artemidori συναγωγή in Scholiis ad Aristoph. Vespas V. 1164. Artemidorus quem inter scriptores *de pyramidibus* refert Plinius XXXVI. 12. nisi Ephesium alibi laudatum intelligit, qui in opere Geographico potuit ubi de Ægypto differebat pyramides quoque describere.

X. *In-*

X. INDEX SCRIPTORUM ab Artemidoro allegatorum,

Compositus ad paginas editionis Rigaltianæ.

XI. Artemidoro Rigaltius subjecit ASTRAMPSYCHI Onirocriticon sive monosticha jambica Græca centum & unum de somniorum significatione, digesta ordine litterarum, cum latina prosaria versione *Joannis Opsopœi*. Astrampsychus Magi Persæ nomen est, ut è Laërtii procemio patet sect. 2 & Svida in Μάγοι. Sed hic Astrampsychus quidam junior esse videtur. *Non admodum vetus auctor est*, inquit Rigaltius, *ut ex charactere scribendi, item ex neglectu moduli syllabarum apparet.* Svidas ejus meminit his verbis: Ἀστράμψυχος, ὃς βιβλίον ἰατρικὸν εἰς ὄνων θεραπείαν πεποίηκε, καὶ Ὀνειροκριτικόν. Sed & singulos versus Onirocritici sparsim per totum lexicon suum protulit, nomine auctoris ut sæpe solet prætarito. Versus LXXV. collegit (è Svida ni fallor) & auctoris nomen se

fugere professus jambis latinis donavit Hadrianus Junius lib. I. animadvers. cap. 18. Ex Junii editione Græce illos & Latine exhibuit Julius Cæsar Bulengerus lib. V. de ratione divinationis c. 5. Emendavit deinde & Astrampsycho restituit Josephus Scaliger, è cujus recensione legitur ad calcem Oraculorum veterum Græce & latine cum notis editorum à Joanne Opsopœo, & nostra ætate à Servatio Gallæo V. C. Rigaltianam editionem secutus est Jo. Meursius capite ultimo mantissæ libro de luxu Rom. Hafniæ 1631. 4. subjectæ, & castigationes quasdam addidit è Svida maxime & qui Astrampsychi vestigiis passim insistit NICEPHORO CPolitano Patriarcha, cujus sive Nicephori Gregoræ ὀνειροκριτικὸν κατὰ ἀλφάβητον versibus jambicis 146. è duobus MSS. Regiæ Bibl. uno & If. Casauboni altero subjunxit idem Rigaltius cum latina sua versione prosaria. Nonnullos Astrampsychi versus male proverbiis accensuere Erasmus & Hadr. Junius. Simile Onirocriticon Germani Patriarchæ CPol. MS. exstat quoque in Bibl. Cæsarea Vindobonensi. Adi Lambecium lib. V. p. 237. seq. Astrampsychi ad Ptolemæum sors qua interrogati vel interrogantes divinant MS. fuit in Bibliotheca Cardinalis à S. Angelo teste Labbeo p. 168. Bibl. nov. MSS.

XII. Junxit præterea Rigaltius Artemidoro suo Onirocritica Græce ante inedita, & Ægyptiorum, t) Indorum, Persarumque de somniorum significatione Sententias exponentia, auctore ACHMETE sive Achamete F. Seirim, u) qui Mamunis πρωτοσυμβούλου Caliphæ Babylonii interpres somniorum fuisse creditur circa A. C. 820. Ea circa A. C. 1160. Latine vertit *Leo Thuscus*, dicavitque Hugoni Etheriano, itidem Thusco. Confer ejus specimina quædam apud Barthium XXXI. 14. Adversf. Transtulit etiam Italice *Tricassius Mantuanus*. Denique è MSto Sambuci codice vertit *Joannes Leunclavius*, edidítque Latine sed sub falso ut ipse postea in Annalibus Turcicis agnovit *Apomasaris* nomine, & aliquot capitibus mutilum. Francof. 1577. 8. Versionem Leunclavii Rigaltius supplevit, Græca vero addidit è duobus MStis Codicibus Bibl. Regiæ Parif. sed utroque ἀκεφάλῳ, ita ut inscriptio & caput primum desideretur quod è MSto Vindobonensi supplet Lambecius lib. VII. p. 263. seq. Inscriptio hæc est: Βιβλίον ὀνειροκριτικὸν ὅπερ συνῆξε καὶ συνέταξεν Ἀχμὲτ υἱὸς Σηρεὶμ ὁ ὀνειροκρίτης τοῦ πρωτοσυμβούλου Μαμοῦν. Absolvitur opus capitibus CCCIV. quorum septimum ex

t) Cap. 2. laudatur Συρβαχὰμ ὁ ὀνειροκρίτης τοῦ τῶν Ἰνδῶν βασιλέως. Cap. 3. Βαρὰμ ὁ ὀνειροκρίτης Σααν σὰν βασιλέως τῶν Περσῶν. Cap. 4. Ταρφὰν ὁ ὀνειροκρίτης τοῦ Φαραὼ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων.

u) Cap. 45. ὄναρ ἐθεάσατο ὁ πρωτοσύμβουλος Μαμοῦν - - ἀπέστειλε πρὸς τὸν ὀνειροκρίτην Σειρείμ.

ex Apomasare esse depromtum idem Lambecius observat p. 274. neque p. 269. assentitur Rigaltio qui hæc Onirocritica ex Arabico Achmetis x) Arabis Medici versa existimabat, cujus *libros septem de re Medica* habuisse se testatus est Janus Antonius Saracenus notis ad Dioscoridem. Equidem Mamunus ille Cedreno, Zonaræ, Elmacino & continuatori Theophanis &c. celebratus in cujus gratiam opus de somniis Achmetes scripsisse putatur Græcæ linguæ haud erat ignarus. Sub Achmetis hujus nomine *Astrologica* quoque occurrunt MSS. in Bibliothecis, & laudantur à Meursio in glossario Græcobarbaro. Onirocritica insuper Gallice vidisse lucem Paris. A. 1581. 8. atque deinde Germanice edita esse, testis in Pandectis Brandenburgicis Hendreichius. Cangius vero refert in Codice Regis Christianissimi 1845. inscribi ὀνειροκρίτην Συρίμ, & alio ordine quoad seriem capitum & secus etiam in contextu ac in edito legi. Forte collectum opus hoc Græcum est ex Achmete, Apomasare & aliis à Christiano quodam Græco qui diu post vixit. Confer Cangii glossarium in Μαμῶν. Sane Christiani scriptoris esse nemo qui vel primam paginam Græcam legerit ambiget. Exstat vero Arabice etiam in Bibliotheca Regia Paris. num. 1034. hujusmodi liber de somniorum interpretatione divisus in quinquaginta capita de quo Herbelotus in Bibliotheca Orientali, vocabulo *Sirin*.

XIII. Hippocratis & Aristotelis scripta de somniis suo loco recensui, exstat quoque Synesii liber & in eum Nicephori Gregoræ ἑρμηνεία; & Manuelis Palæologi Onirocriticum MS. Cangio laudatum, atque onirocriticum pseudepigraphum Danielis Prophetæ ad Regem Nabuchodonosorem de quo Labbæus Bibl. nov. MSS. p 122. ne tangam quæ de hoc argumento disputarunt Cicero libris de divinat. Chalcidius p. 344. seq. Macrobius in somnium Ciceronis, aliique: & inter recentiores Cardanus, Augerius Ferrerius, Julius Cæsar Bulengerus, Caspar Peucerus &c. Longe plures autem perierunt, quorum brevi catalogo præsens caput concludam.

Alexander Myndius, Artemidor. I. 69. II. 8. & 71.

Antipater, Artemidor. IV. 64.

Antiphon Atheniensis, Tertull. c. 46. de anima, Artemidor. II. 14. & Fulgentius 1. Mythol. fabula de Daphne, Suidas in Ἀντιφῶν, Cicero 2. de divinat. & Seneca IX. controvers. Confer Jonsium p. 328. seq.

x) Diversus Achmet Medicus filius Abramii, nepos Chaleris. Vide Lambecium lib. VI. p. 126. seq. & Lib. VII. p. 265. seq.

Apollodorus Telmissensis ἀνὴρ εὐλόγιμος. Artemidor. I 82.
Apollonius Attalensis cujus librum secundum allegat Artemidor. I. 34. III. 28.
Aristarchus ἀριστος ὀνειροκρίτης. id. IV. 25.
Aristander Telmissensis. Lucianus Philopatride & Artemidor. IV. 26. e quo loco constat eum Alexandri M. ætate fuisse.
Aristademus sive Aristophon. Tertull. c. 46. de anima.
Artemon. id. & Fulgentius loco laudato. Eustath. ad Iliad. π΄. Milesius patria fuit & libris XXII. somnia exposuit. Vide Artemidor. II. 49. laudat & lib. I. c. 2.

Cassium Maximum cui Artemidorus libros suos dicavit inter ὀνειροκριτικῶν scriptores refert Jonsius p. 329. quo teste vel argumento nescio.
Cratippus. Tertull.

Demetrius Phalereus libris V. Artemidor. II. 49.
Dionysius Heliopolites Artemidor. II. 71.
Dionysius Rhodius. Tertull. c. 46. de anima.

Epicharmus etiam summum apicem inter divinationes somniis extulit cum Philochoro Atheniensi. id.

Geminus Tyrius libris III. Artemidor. II. 49.

Hermippus Berytensis, quinione voluminum. Tertull.

Nicostratus Ephesius. Artemidor. lib. I. c. 2.

Panyasis Halicarnasseus περὶ ὀνείρων libri II. Svid. Artemidor. lib. 1. c. 2. & 66. lib. 2. c. 35.
Pappi Alexandrini ὀνειροκριτικά. Svid.
Philochorus Atheniensis. Tertull. & Fulgent.
Phœbus Antiochenus Artemidor. lib. 1. c. 2. II. 8. IV. 50. & 67.

Serapion Ascalonites. Tertull. & Fulgentius 1. Mythol.
Strato. Tertull.

CAPUT

CAPUT XIV.
De CLAUDIO PTOLEMÆO.

Ptolemæi ætas. 1. *Ejus Geographia.* 2. *Magna Syntaxis & in eam Theonis commentarii.* 3. *Tetrabiblus & in eum Anonymi Græci scholia, Porphyrii sive Antiochi Isagoge & Procli Paraphrasis.* 4. *Ptolemæi Carpus, & de electionibus.* 5. *Canon Regum.* 6. *De apparentiis fixarum.* 7. *Pars prior hujus libri jamprimum Græce edita, una cum versione Bonaventuræ Urbini. Editio alterius partis Petaviana è MS. emendata ac suppleta.* 8. *De analemmate.* 9. *hypotheses planetarum.* 10. *Planisphærium.* 11. *Harmonica.* 12. *De judicendi facultate & animi principatu.* 13. *Scripta Ptolemæi deperdita & suppositia.* 14. *Alii Ptolomæi.* 15. *De globis cœlestibus veterum & similibus instrumentis Astronomicis.* 16.

I.

CLAUDIUS PTOLEMÆUS Ægyptius, Pelusiensis, a) (Arabibus inde *Elfeludi*) diversus non modo à Regibus Ægypti hoc nomine, cum quorum aliquo nonnulli b) eum confuderunt, sed etiam à Ptolemæo c) Mathematico sive Astrologo, qui Galbæ assiduus comes adfuit teste Plutarcho in Galba, p. 1063. & cum Othone Imperatore in Hispania versatus superfuturum eum Neroni pollicitus est, ut narrat Tacitus lib. 1. Hist. c. 22. Noster sub M. Aurelio Antonino d) floruit teste Svida atque ipse libro VII. magnæ syntax. p. 167. testatur se observationes Astro-

 no-

a) Pelusiensis dicitur in inscriptione Harmonicorum editionis Antonii Gogavini, etiam tetrabili codices quidam præferunt nomen Κλαυδίυ Πτολεμαίυ ȣ̓ Πελȣσιέως. Effigiem Ptolemæi dat Boissardus parte III. imag. p. 310.

b) Isidorus III. 25. Originum. Albumazar, Simon Grynæus præf. ad magnam σύνταξιν. Servius quoque in 3. Eclogam Virgilio antiquiorem perperam facit nostrum Ptolemæum, ut notatum Vossio IV. de Hist. Gr.

c) Seleucum ejus loco nominat Svetonius in Othone c. 4.

d) Jacobus Gothofredus ad veterem orbis descriptionem à se editam p. 9. *Ex Ammiano uno XIV. 4. colligo Marci Imp. temporibus Saracenorum nomen primum innotuisse: quare cum Ptolemæus eorum meminerit, & quidem primus, hinc apparet eum sub Antonino Pio non scripsisse, quod tamen hactenus creditur.* Non dicit tamen Ammianus tunc primum innotuisse Saracenos; & Saracenorum mentio apud Plinium VI. 28. Dioscoridem &c. Vide Salmasium ad Solin. p. 484. seq edit. Paris. Meminit Saracenorum etiam Targum (non Onkelosi ut Scal. ad Euseb. p. 17.) sed Hierosolymitanum Gen. XXXXVII. 25. Verum hoc recentius longe est & Turcas quoque nominatim memorat Gen. X. 2. ut omittam alia per illam paraphrasin inepta & Talmudicas fabulas resipientia, quæ notavit Jo. Morinus Exercitat. Bibl. p. 345. seq.

nomicas instituisse Alexandriæ (unde Alexandrinus Suidæ aliisque appellatur) secundo Anno Antonii Imp. (Pii, qui respondet anno CHRISTI 139. in cui proximum incidit etiam observatio æquinoctii verni de qua lib. 3. p. 62.) post Observationes Hipparchi anno CCLXV. Olympiodorus e) vero in Phædonem Platonis testatur Ptolemæum hunc in Canobi Pteris per quadraginta annos habitasse, & inventas à se Astronomicas conclusiones ac demonstrationes columnis illic positis curasse insculpendas. Canon autem Ptolemæi notat Antoninum Pium regnasse annos XXIII, unde ei superstitem fuisse Ptolemæum constat. Dici non potest quantum ei omnis fere Mathematicæ disciplinæ debeant, sed hoc optime patet ex ejus scriptis, quæ jam recensebo.

II. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ὑφηγήσεως *Geographiæ Libri VII.* quod opus promittit libro 2. magnæ syntaxeos cap. ult. unde adversus Franciscum Barocium III. 3. Cosmographiæ recte observavit Jo. Baptista Ricciolus VII. 10. Geographiæ reformatæ eundem esse magnæ syntaxeos & Geographiæ scriptorem: tum vero Julium Maternum, qui à Ptolemæo lib. 1. Geogr. c. 8. allegatur diversum fuisse à Julio Firmico Materno, qui sub Constantino M. de astrorum judiciis scripsit ad Lollianum. Docet porro Ptolemæus ipse lib. 1. c. 19. se his libris secutum esse opus Geographicum *Marini* Tyrii non diu ante editum, sed in plurimis emendasse ac supplevisse, tum locorum positioni numeros longitudinis ac latitudinis, provinciis vero terminos, quibus ad quatuor plagas orbis terrarum circumscribuntur, adsignasse. Meminit præterea Hipparchi, Maënis Titiani, Timosthenis, Diodorique Samii, & quorum itinera Marinus notaverat Septimii Flacci ac Diogenis cujusdam Theophilique ac Philemonis mercatoris & Dioscori.

Tabulas Geographicas Ptolemæi mentem presse secutus delineavit *Agathodæmon* Mechanicus Alexandrinus, incertum an idem cum Agathodæmone Grammatico, ad quem nonnullas Isidori Pelusiotæ epistolas habemus, licet de hoc non dubitat Vossius lib. de Philologia c. XI. §. 23. Sed non levis error auctoris pandectarum Brandenburgicarum, qui has Agathodemonis tabulas confundit cum tabulis Peutingerianis à Marco Velsero editis. *Græce* lucem vidit Ptolemæi opus Basil. 1533. 4. ap. Froben. Paris. 1546. 4. apud Christian. Wechelum.

Græce & Latine cum notis *Gerardi Mercatoris* Amst. 1605. atque iterum cum iisdem Gerardi Mercatoris notis & castigatione Petri Bertii Amstelod. 1618. forma majore in fol. cum tabulis Geographicis elegantibus. In Gerard. Vossio de scientiis Mathem. p. 260. male excusus Annus 1630. Cæterum

e) Menag. ad Laërtii I. 109.

terum dolendum est, quod lucem non vidit Ptolemæi editio, quam paravit G. Vossii filius doctissimus & Geographiæ veteris peritissimus Isaacus, promissam in notis ad Melam p. 72. 77. 86. 105. &c. In Bertiana editione adscriptæ Variæ lect. è Codice Palatino, & adjunctum Itinerarium Antonini, & Burdegalense, tum tabula Peutingeriana ex edit. M Velseri.

Latina Romæ 1482. in membrana apud *Nic. Hahn* f) sive Gallum, gente Germanum, qui primus typographiam Italiæ intulit, quam editionem forma majori in fol. tabulis Geographicis nitido colore pictis ornatam evolvi in Bibliothec. Abr. Hinckelmanni τȣ͂ μακαρίτȣ. Inscripta est Paulo II. Pontifici & recusa Ulmæ 1486. fol. Prodiit etiam Ptolemæi Geographia è recensione Marci monachi Cælestini Beneventani, Jo. Cotæ Veronensis, Scipionis Carteromachi Pistoriensis & Cornelii Benigni Viterbiensis Romæ 1507. cum privilegio Julii II. Papæ.

Jacobi Angeli Florentini versionem MS. Venetiis in Bibl. S. Antonii evolvit Jo. Mabillonius T. 1. Musei Italici p. 37. illam castigavit *Jo. Mullerus* Regiomontanus Annotationibus in Ptolomæi Geographiam Argentorat. 1625. Liber primus à *Biblibaldo Pirckheimero* translatus est commentariolo illustratus Anno 1525. reliqui è versione veteri castigata & cum Græcis collata per *Sebast. Munsterum* qui tabulas quoque Geographicas addidit Basil. 1540. fol. 1552. 12. Nec contemnendæ editiones Lugd. 1541. Colon. 1584. fol.

Sub *Michaëlis Villanovani* nomine, qui Ptolemæi Geographiam A. 1535. cum notis edidit, latet *Servetus*, qui Villanovæ in Arragonia A. 1509. natus est.

Prodiit & hæc Geographia ex recensione *Josephi Moletii*, qui versionem ad Græca emendavit & ad lib. I. & VII. commentarios addidit Venet. 1562.

Cum commentario *Jo. Antonii Magini* Colon. 1597. 4.

Jo. Stobnizæ Poloni introductio in Ptolemæi Geographiam. Cracoviæ 1519. *Jo. Dryandri* 1535.

Liber primus è versione *Jo. Werneri* Norimbergensis cum ejus paraphrasi & notis aliisque opusculis Geographicis 1522. & Ingolst. 1553.

Gallicam versionem manuscriptam se habere in membrana testatus est Antonius Verderius Bibl. Gallica p. 191.

Italice per *Petrum Andream Matthiolum*, cum additamentis è Seb. Munstero & tabulis Geographicis curante Jac. Castaldo. Venet. 1548. 8. Per

f) Hunc esse puto Nicolaum Donis, quem Vossius p. 413. de scient. Math. è Ficino tradit A. 1470. emisisse in Cosmographiam Ptolemæi opus mirandum cum novis tabulis.

Per *Hieron, Ruscellum* cum Josephi Moletii expositione vocabulorum Geographicorum Venet. 1574. & cum notis ac Geographia recenti Josephi Rosaccii Venet. 1599. 4. Per *Leonardum Cernotum* Venetum Patav. 1621. fol. cum commentariis J. A. Magini.

Laudat hoc opus Marcianus Heracleota, testatus se profecisse ἐκ τῆς Γεωγραφίας τοῦ θειοτάτου καὶ σοφωτάτου Πτολεμαίου. Stephanus Byz. in χαρακμῶβα ἀξιόπιστος δ' ἀνὴρ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπειδὴ γὰρ ἔθετο ἱστορῆται ἀκριβῶς τὰ τῆς Ἀραβίας. Ammianus (qui Ptolemæum libenter sequitur) XXII. 8. *ut Eratosthenes affirmat & Hecatæus & Ptolemæus aliique hujusmodi cognitionum minutissimi scrutatores.* Agathemer. l. 1. c. 6. Τοῦ τεχνικοῦ Πτολεμαίου διεξιόντος ὅσα τῇ γεωγραφίᾳ σαφέστατως διέθετο οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' ὡς ἄν τις εἴποι ἐξ οἰκείας γνώμης ἢ δόξης, ἀλλὰ ταῖς τῶν παλαιοτέρων καὶ ἔτος ἐπακολουθῶν παραδόσεσι καὶ τῶν μὲν τὰ δόξαντα ἀληθῆ εἶναι, ὡς καὶ αὐτὰ πράγματα ὑποβάλλουσιν ἐπιβεβαιῶν. Idem c. 8. ὡς παρὰ τοῦ τεχνικοῦ Πτολεμαίου μανθάνομεν. Jornandes de rebus Geticis c. 3. *De hac* (Scanzia Insula) *in secundo sui operis libro Claudius Ptolemæus, orbis terræ descriptor egregius meminit*, dicens &c. Jo. Philoponus IV. 5. ad Hexaëmeron: ὅσοι δὲ τῶν Γεωγράφων γεγόνασιν ἀκριβέστεροι, ὧν ἐστι καὶ Πτολεμαῖος καὶ Πάππος &c.

A recentioribus Geographis observatum est, gradus longitudinis & latitudinis in Ptolemæo ut plurimum fallere, in locis præsertim longius à regione, qua versabatur, dissitis. Confer If. Vossium c. 16. de Nili origine, & Jobum Ludolfum commentar. ad Hist. Æthiop. p. 91. Quin in ipsius Alexandriæ designatione non mediocriter aberrasse notavit Chazelius Astronomus & Mathematicus è societate Regia Paris. ut didici ex Bernardi Lamii apparatu Geographico ad Harmoniam Evangelicam p. 273. seq. Sed & numeri in Codicibus editis passim male sunt expressi, & nominatim in Bertiana Ptolemæi editione multos errores animadvertit Jo. Gravius consulto MSto. Ptolemæi codice Seldeniano, è quo descriptionem Arabiæ excerpsit & Abulfedæ descriptioni Arabiæ subjicere voluit. Christophoro Cellario viro de veteri Geographia præclarissime promerito suspectus est ipsius industriæ nomine Ptolemæus; *mirari enim subit, unde Ægyptius disjunctissimarum rerum tam certam ut prodit notitiam acceperit. Æque enim in remotissimis quo vix dum homines adierant, copiosus est, nec dubius ut in propinquis & cognitissimis.* Non minus de eo conqueritur Paulus Merula præf. in Geographiam, causatus plurima magno auctori scripta esse ab auditu & ex incerta aliorum fide, multa item, quæ aliis nominatissima negligenter in iis omissa, multa sequiorem nacta esse stationem, & extra verum locata situm, multa dubiam adepta nomenclaturam, in-

finita

finita non suis tributa populis vel regionibus, plurima denique cum ab aliis tum ab seipso & alibi dictis dissentientia. Salmasius p. 1186. ad Solinum de Ptolemæo: *Nomina urbium quasi recentia & extantium ubique recenset quæ jampridem esse desierunt. Sæpe vetus ac recens ejusdem opidi vocabulum velut urbium diversarum appellationes posuit. Interdum urbes jampridem extinctas & eversas cum novis commemorat quæ in earum locum successere, aliquando eodem aliquando alio loco posita. Persepolin inter regias Persidis numerat, quam ab Alexandro eversam fuisse nec post illa tempora unquam resurrexisse, omnibus auctoribus id asserentibus constat.* Plures Ptolemæi errores Ortelius ac Gerhardus Mercator, alios Philippus Cluverius, alios Marcus Velserus in rerum Augustanarum libris, alios alii annotarunt. In Scotiæ descriptione satis accuratum esse, nisi quod loca quædam magis sita sint versus septentrionem, notatum Guil. Nicolsono in Bibl. Scotica.

Novam Geographiæ Ptolemæi editionem à V. C. Jacobo Gronovio studiosi harum litterarum exspectant.

III. ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ Syncello pag. 206. Suidæ ΜΕΓΑΣ ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ. *Magna Constructionis*, sive ut Abulpharajus pag. 47. aliique Arabes vocant *Almagesti* libri XIII. complexi demonstrationes de motibus siderum & universæ sphæræ cœlestis ratione, post observationes *Aristylli, Timocharidis* p. 164. *Metonis, Euctemonis* ac præcipue *Hipparchi* p. 62. quem ἄνδρα φιλόπονον καὶ φιλαλήθη vocat p. 59. *Prodierunt* græce cum *Theonis* Alexandrini qui sub Theodosio seniore Imp. vixit commentariorum libris XI. Basileæ 1538 fol. *Pappi* enim, quem laudat Eutocius in Archimedem de circuli demensione p. 49. *Ammonii*, qui libros Ptolemæi Astronomicos Damascio exposuit teste Photio cod. CLXXXI. p. 213. & aliorum veterum ἐξηγήσεις interciderunt. *Arabicam* versionem Mohamedis filii Alhasami Tusini ineditam memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 251. 258. 256. *Persicam* p. 253. confer Bibliothecam Orientalem Bartholomæi Herbeloti p. 101. b. qui codicem Arabicum Almagesti cum commentariis MSS. evolvit in Bibl. Christianissimi Regis. *Hebraica* versio servatur Vindobonæ in Bibl. Augustissimi Imperatoris num. 56. Et *Averrois* Epitome ex Arabico Hebraice versa per R. Jacob Antoli A. C. 1231. ibidem n. 124. *Latinus* codex MS. ex Arabico A. 1230. versus exstat Oxoniæ in collegio omnium animarum. Codex græcus ante annos 200. pulcherrime exaratus Londin. in Bibl. ArchiEp. Cantuariensis, ex quo emendationem quandam Petavii firmat Seldenus in apparatu Chronolog. ad Epochas marmoreas Arundelianas pag. 236. Alius codex Græcus cum prolegomenis & græcis ad marginem scholiis

fuit in Bibl. Caroli de Montchal, teste Labbeo p. 189. Latine vertit *Georgius Trapezuntius*, g) sed ut solet fere parum accurate parumque fideliter Venet. 1515. & 1525. fol. & cum aliis * Ptolemæi Basil. 1541. fol. & recensente Erasmo Oswaldo Schrekkenfusio, Tubing. 1551. fol. Tum Paris. 1556. 8. Dilucida & brevi epitome latina majorem lucem Almagesto attulerunt *Joannes Regiomontanus* & *Georgius Purbachius* Basil. 1543. fol. cum præfatione Hieronymi Gemusæi. Librum primum Almagesti Græce cum versione sua & commentariis separatim edidit *Erasmus Reinbold* Salfendensis Witeb. 1549. 8. librum I. & II. latine Paris. 1556. 8. Georgii Trapezuntii Isagogen in Almagestum Ptolemæi Græce scriptam & in Bibl. Augustana atque Scorialensi pridem obviam memorat Leo Allatius pag. 379. de Georgiis. *Nicolai Cabasilæ* in librum tertium exstat inter Græcos Theonis commentarios p. 131. *Barlaami Monachi* quomodo ex Mathematica Ptolemæi constructione liceat Eclipsin Solis deprehendere, Labbeus p. 202. Bibl. nov. MSS. Alanus in anti Claudiano l. 1. pag. 18.

Divitiis ingenii vena Ptolemæus inundans.
Devectus superas curru rationis in arces.
Colligit astrorum numeros, loca, tempora, cursus.

Damascio in vita Isidori apud Photium cod. 242. p. 562. Ptolemæus dicitur ὁ ἄριστος ἡγεμὼν τῆς ἀστροθεάμονος ἐπιστήμης, Vide & Procli Hypothesin Astronomicarum positionum, Bedam de Natura rerum c. 47. sive potius scholion in illud caput T. 2. Opp. p. 38. Isidorus III. 25. Orig. *In utraque lingua diversorum quidem sunt de astronomia scripta volumina, inter quos tamen Ptolemæus Rex Alexandriæ* (error hic est jam supra à me notatus) *apud Græcos habetur præcipuus; hic etiam & canones instituit, quibus cursus astrorum inveniatur.* Etiam Joanni Hevelio, Hipparcho nostræ ætatis, Ptolemæus audit *scientiæ Astronomicæ plane primus quasi conditor, qui Hipparchi aliorumque ob-*

g) Naudæus in libro, qui inscribitur considerations politiques sur les coups d'estat pag. 358. *La mort de Regiomontanus fut plus tost un crime des efans de George Trapezonze, les quels faschez de sa mort & croyant que Regiomontanus en estoit cause pour avoir trop librement remarqué une infinité de fautes dans la traduction latine de l'Almageste de Ptolemée faite par le dit Trapezonze, ils se resolurent en fin de lui rendre la pareille & de la traiter plustost à la Grecque qu'à la Romaine.* Vide & Allatium lib. de Georgiis p. 378. ubi ex Nic. Perotti judicio traditur Trapezuntius non latinum sed barbarum multisque locis mendacem fecisse Ptolemæum, nec in Trapezuntii ad Ptolemæum commentariis quicquam esse alicujus duntaxat momenti, quod non sit à Theone Ptolemæi expositione subtractum.

* Cetera sunt: Tetrabiblus ex versione Camerarii Carpus ex Joviani Pontani translatione: Fixarum significationes ex edit. Leoniceni, subjunctis Procli hypothesibus Astronom. posit. è versione G. Vallæ.

observationes additis etiam propriis in formam deduxit, ac luculentas rationes, atque ita omnem doctrinam de Sole, Luna, deque tum inerrantibus tum errantibus stellis in Almagesto suo complexus est; quam non solum Alexandrini sed omnes Arabes & Latini longa temporum serie etiam retinuerunt. Jo. Mabillonius in itinere germanico p. 49. exhibet Ptolemæi effigiem à se repertam in veteri codice ante annum 1240. scripto, dioptram manu tenentis & sidera contemplantis. Dioptram enim referre potius, quam tubum opticum à recentioribus demum ingeniis repertum, jampridem viri docti observarunt.

IV. ΤΕΤΡΑ'ΒΙΒΛΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ'. *Quadripartitum* sive *quatuor libri de apotelesmatibus & judiciis astrorum*, ad *Syrum* h) Græce primum editi à *Joachimo Camerario*, cum versione sua duorum priorum librorum & præcipuorum è reliquis locorum Norimb. 1535. 4. Hinc cum versione *Phil. Melanchthonis*, qui in præfat. ad Erasmum Ebnerum Senatorem Norimbergensem testatur se editionem Camerarii multis mendis purgasse, tum numeros in locis aphеticis tam græci quam latini textus emendasse. Basil. 1553. 8. *Latinè* pridem verterat *Ægidius Tebaldinus* sive latino-barbare ex Hispanica versione, Alfonsi Castellæ Regis jussu ex Arabico i) confecta. Vertit & *Antonius Gogava* Lovan. 1548. 4. Patavii 1658. 12. Pragæ 1610. 12. Commentario illustravit *Hieron. Cardanus* prioribus 2. libris Camerarii, posterioribus Gogavæ versione servata Basil. 1554. fol. 1579. fol. Lugd. 1555. 8. & in Cardani Opp. *Georgii Valla* Commentarius Anno 1502. editus nihil aliud est, quam latina versio scholiorum græcorum, sive exegeseos jejunæ *Demophili* in tetrabiblon, quæ cum *Porphyrii* sive *Antiochi* Isagoge græce & latine, addita *Hieron. Wolfii* versione lucem vidit Basil. 1559. fol. In his scholiis Dorotheus allegatur p. 48. 110. & 139. Cleopatra p. 88. Porphyrius Philosophus p. 169. Meminit & Auctor Petosiridis ac Necepso pag. 112. λέγει ᾗ παλαιὸν τὸν Νεχεψὼ (ita leg. pro χεψὼ ut p. 112.) καὶ Πετόσιριν, οὗτοι γὰρ πρῶτοι τὸ δι' ἀστρολογίας ἐξήπλωσαν προγνωστικόν. Paraphrasin tetrabili à

h) Schol. Græc. Προσφωνεῖ τῷ Σύρῳ ὁ Πτολεμαῖος τὸ βιβλίον πρὸς ὃν καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῦ πάσας πραγματείας προσεφώνησεν. Λέγουσι δέ τινες ὡς πέπλασται αὐτὸ τὸ τοῦ Σύρου ὄνομα. Ἄλλοι δὲ ὅτι οὐ πέπλασται, ἀλλ' ἰατρὸς ἦν οὗτος ἀχθεὶς καὶ διὰ τούτων τῶν μαθημάτων.

i) Selden. uxor Hebr. p. 342. Cæterum de Alphonsi Regis cura in promovenda Arabica Quadrapartiti versione, vide, si placet, Nic. Antonium in Bibl. veteri Hispana T. 2. p. 95. vel Acta Erud. A. 1697. p. 302. Latina versio ex Arabico facta lucem vidit Venet. 1493. fol. Viderit porro Gassendus qui in Philosophia Epicuri, ubi contra Astrologos disputat T. 2. p. 501. contendit, tetrabiblon indignum esse Ptolemæi genio & subdititiũ. Equidem Jo. Pico judice l. 1. contra Astrologos p. 285. Ptolemæus *malorũ* sive Apotelesmaticorum est optimus.

Proclo concinnatam Græce edidit Melanchthon Basil. 1554. 8. Græce & latine cum versione sua *Leo Allatius* Lugd. Bat. 1654. 8. Locum Ptolemæi è codice Græco MS. in collegio corporis Christi Oxon. feliciter restituit Seldenus pag. 35. ad marmora Arundeliana. *Haly Heben Rodoan* Arabis commentarium laudat Cardanus cum Demophilo latine editum.

V. ΚΑΡΠΟΣ sive *fructus librorum suorum*, centum Aphorismis Astrologicis, ad eundem Syrum. Græca & latinam *Joviani Pontani* versionem edidere *Joachimus Camerarius* & Phil. Melanchthon una cum tetrabiblo. Exstat & Versio latina ex *Arabico* facta & post editionem Venetam 1493. fol. sæpius edita. Tum ex græco versio *Georgii Trapezuntii* cum commentariis Basil. 1550. &c. *Arabicum* codicem memorat Labbeus Bibl. MSS. p. 256. Cum Commentariis *Persicis Nasirodini Thusii* fuit inter codices manu exaratos, quos Jac. Golius ex Oriente secum attulit. Ulmæ 1674. 12. latine prodiit Astrologia Aphoristica, in qua Aphorismi Astrologici Ptolemæi, Hermetis, Ludovici de Rigiis, Almansoris, Cardani & Anonymi. Prodiit etiam Ptolemæus *de electionibus* Venet. 1509. latine.

VI. ΚΑΝῺΝ ΒΑΣΙΛΕΏΝ, *recensio Chronologica Regum* à Nabonassoro Assyriorum, Medorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum usque ad Antonium Pium, memorata *Georgio Syncello* pag. 207. seq. 261. 264. 326. aliisque & inde ex parte restituta à *Josepho Scaligero* 3. Isagog. Canonum p. 291. integrius è codice D. Overalli edita à *Sethe Calvisio* in Isagoge Chronologica pag. 97. Postea è *Theonis* Alexandrini commentariis *εἰς τοὺς πρoχείρους κανόνας* vulgata græce & latine à *Dionysio Petavio* ad calcem rationarii temporum sæpe recusi, quem vide etiam lib. IX. thesauri temporum c. 58. Hinc *Jo. Bainbrigius* edidit cum libro Ptolemæi de Hypothesibus Planetarum Lond. 1620. 4. Denique *Henricus Dodwellus* collatis præter editos Codicibus MSS. If. Vossii, (à quo integriorem edendum canonem Ptolemæi promiserat G. Vossius pater pag. 140. de scient. Mathem.) Savilii, Usseri edidit cum variis lect. & notis, adjectisque aliis fastis græcis recentioribus fragmentisque è *Theonis* & *Heraclii* Imp. commentariis in *πρoχείρους* Ptolemæi *κανόνας* subjecit dissertationibus suis Cyprianicis Oxon. 1684. 8. & 1685. fol. Brem. 1690. fol. & Amst. 1700. fol. Svidas de *Triboniano* Sidete, qui Justiniani Imperatoris ætate floruit: *ἔγραψεν ἐπικῶς ὑπόμνημα εἰς τὸν Πτολεμαίου κανόνα.* Videtur etiam *Demophilus* sive quisquis auctor scholiorum Græcorum in tetrabiblum p. 65. commentarium promittere in Canonem Astronomicum

cum

cum Ptolemæi: Ταῦτα γὰρ ἐν τῷ κανόνι μαθησόμεθα. Svidas inter scripta Ptolemæi nostri etiam refert πρόχειρον κανόνα. Fidei Canonis hujus Mathematici circa annos Regum Babyloniorum detrahit Hermannus Conringius in Adversariis Chronologicis de antiquis Asiæ & Ægypti dynastiis cap. 12. Et sane fatendum est numeros annorum haud satis constare, & varie corrumpi potuisse, Theonis quoque commentaria esse interpolata à Christiano qui Julianum dicit parabatam. In Canone Ægyptiaco Ptolemæus annos Regum non à vero die eorum natali, sed à Thoth vago qui postea pro usu civili alligatus est sub Augusti Imperio diei XXIX. mensis Augusti numerat, ut observatum Antonio Pagi ad A. C. 69. n. 3.

VII. ΦΑΣΕΙΣ ΑΠΛΑΝΩΝ ΑΣΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΕΠΙΣΗΜΑΣΙΩΝ *de apparentiis & significationibus inerrantium* per universum annum. Ejusmodi quatuor parapegmata inter se diversa exstant Ptolemæi nomine, ut notavit Jac. Usserius c 6. de Macedonum & Asianorum anno solari.

Primum solum genuinum est, in quo φάσεις suo tempori congruentes ex proprio calculo exhibet Ptolemæus, ἐπισημασίας ex veterum tabulis atque observationibus *Ægyptiorum*, *Cæsaris* (in Italia) *Calippi* Cyziceni (330. annis ante CHRISTUM in Hellesponto) *Cononis* Samii (270. ante Christum, in Italia & Sicilia) *Democriti* Abderitæ (in Macedonia & Thracia, 430. ante Christum) *Dositbei* Coloniensis (Coloni prope Athenas, ante Christum 200.) *Euctemonis* Atheniensis (Athenis, in Cycladibus, Macedonia, Thracia, 432. ante Christum annis) *Eudoxi* Cnidii (366. ante Christum, in Asia, Sicilia & Italia) *Hipparchi* Bithyni (in Bithynia, 130. ante Christum annis) *Metonis* Atheniensis (432. ante Christum, in Cycladibus, Macedonia, Thracia, Athenis) *Metrodori* Scepsii (80. ante Christum, in Italia ac Sicilia) *Philemonis* (MS. Φίλωνι habet, nisi Philippi, vel Euctemonis legendum p. 46. Uranolog. edit. Amst. pro Philemone) & *Philippi* Medmæi (in Peloponneso, Locride ac Phocide, 340. ante Christum annis.) Hoc integrum latine edidit à se versum *Federicus Bonaventura* Urbinas cum notis Urbini 1592. 4. Partem, eamque ipsam ad modum mutilam ac depravatam in Uranologio suo græce cum versione sua vulgavit 38. annis post *Dionysius Petavius* Paris. 1630. fol. Recusum est Petavii Uranologium Amstelod. (titulus quamvis præfert Antwerpiam) 1703. fol. Hujus parapegmatis exemplar integrum Græcum ab Henr. Savilio sibi communicatum fuisse Usserius testatur, Svi-

das quoque inter Ptolemæi ſcripta memorat *περὶ φάσεως καὶ ἐπισημασιῶν ἀπλανῶν ἀστέρων βιβλία β.*

Secundum Parapegma faſtorum libris Ovidio antiquiores editiones ſubjiciunt, in Petavii quoque Uranologio comparet, traditurque è Græco Ptolemæi translatum eſſe à *Nic. Leoniceno*. Sed Scaligeri, Petavii aliorumque ſententia falſo ad Ptolemæum refertur, cum ſit Rhapſodia ex variis parapegmatibus nullo judicio conſuta (confer. Petav. VII. 5. diſſ. ad Uranolog.) & forte ut Uſſerius ſuſpicabatur à Leoniceno ipſo ex Ovidio & aliis ſcriptoribus latinis congeſta.

Tertium & brevius & nullius plane momenti anno CHRISTI 1345. Aſtrologicæ ſuæ ſummæ inſeruit *Joannes Eſchenden.*

Quartum ſubjectum habetur Iſagogico Aſtrologiæ Ptolemæi ex Arabico *ab Abrahamo de Balmes* converſo, quod non aliud eſt quam Gemini Rhodii Iſagoge in Phœnomena, de qua Libro III. dixi.

VIII.

CLAUDII PTOLEMÆI

Inerrantium Stellarum Apparitiones & ſignificationum collectio.

I.

INerrantium ſtellarum apparitiones quotnam habeant differentias, quasve cauſas, item quibus niti ad ſingulas demonſtrandas obſervationibus oporteat; quibusque theorematibus reliqua (eadem methodo utentes) venari debeamus; nimirum quibus circuli, qui per medium ſignorum eſt, partibus, ſingulæ ſtellæ ubique; ſimul in medio cœli ſint, atque in unaquaque habitatione cooriantur, ſimulque occidant: adhuc quot partibus & in maximo deſcripto circulo & in eo, qui per medium ſignorum eſt, ſol ſub terris in apparitionibus diſtare debeat, omnesque ipſius partes, quarum ratione tempora particularia definiuntur, longius *in proprio quodam hujusce rei tractatu* perſecuti ſumus; addentes præterea omnes per ſingula Climata differenriarum modos inerrantium ſtellarum primæ & ſecundæ magnitudinis, quæ in quinque acceptis à nobis circa partem noſtræ terræ climatibus horæ ſemiſſe viciſſim differentibus, oriuntur & occidunt, quorum primum quaſi ab Æquinoctiali accepimus, ſcriptum per Syenem atque univerſaliter, per loca illa in quibus

VIII. Cum Ptolemæi liber hujus argumenti genuinus, quem *Federicus Bonaventura* una cum Apologia * ſua pro Theophraſtro atque Alexandro Aphrodiſeo latine cum notis edidit, ille ipſe in manus meas pervenerit græce, beneficio doctiſſimi atque amiciſſimi Collegæ mei *Jo. Frid. Winckleri*, qui eum cum ante aliquot annos Oxoniæ verſaretur ex Codice Saviliano deſcripſit, operæ pretium exiſtimavi partem priorem quæ Græce nunquam lucem vidit hoc loco una cum verſione Bonaventuræ integram ſubjungere, poſterioris vero partis quam in Uranologio Petavius edidit, tantum annotare ea quibus locis Codex iſte vel plenior eſt, vel à Petaviana editione recedit.

* Titulus integer libri eſt: Fed. Bonaventuræ Urbinatis pro Theophraſtro atque Alexandro Aphrodiſienſi de vero tempore ortus atque occaſus Orionis Apologia tribus libris diſtincta, in qua de ſpeciebus ortus & occaſus ſiderum ex Ptolemæi ſententia latiſſime agitur, multaque loca veterum Poëtarum Medicorum ac Philoſophorum & præſertim Homeri, Hippocratis, Heſiodi, Ariſtotelis, Arati, Hipparchi, Galeni, Theophraſtri, Alexandri, Virgiliique enarrantur ad Clariſſ. Mathematicum Jo. Antonium Maginum, Patavium.

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ

Φάσεις ἀπλανῶν ἀστέρων, καὶ συναγωγὴ ἐπισημασιῶν.

1.

Ὁπόσαι μὲν οὖν συνίστανται περὶ τὰς φάσεις τῶν ἀπλανῶν διαφοραὶ, καὶ περὶ τινας αἰτίας, ἔτι δὲ ποίας ὀφείλομεν ὑποτέθεσθαι τηρήσεις πρὸς τὰς τῶν κατὰ μέρος ἀποδείξεις, καὶ διὰ τινων θεωρημάτων τὰ λοιπὰ μεθοδεύειν, τουτέστι ποίαις τε τοῦ διὰ μέσον τῶν ζωδίων κύκλου μοιρῶν ἑκάστου τῶν ἐπιζητουμένων συμμεσουρανείων τε πανταχῇ καὶ συνανατέλλει καὶ συγκαταδύνει καθ᾽ ἕκαστον τῶν οἰκήσεων ἔτι τε πηλίκας διὰ τὸν ἐπὶ τῶν φάσεων ἀπέχειν ὑπὸ γῆν περιφερείας ἐπί τε τοῦ γραφομένου μεγίστου κύκλου καὶ ἐπὶ τοῦ διὰ μέσου, καὶ πόσας ἀπέχειν αὐτοῦ μοίρας ἀφ᾽ ὧν οἱ καθ᾽ ἕκαστον χρόνοι συνίστανται διὰ μακροτέρου ἐν τῇ κατ᾽ ἰδίαν συντάξει τῆς δὲ τῆς πραγματείας ἐφωδεύσαμεν. προεκθέμενοι τὰς εἰρημένας πάσας καθ᾽ ἕκαστον κλίμα τῶν διαφόρων πηλικοτέρας τῶν ποιουμένων ἀνατολὰς καὶ δύσεις πρώτου καὶ δευτέρου μεγέθους ἀπλανῶν ἀστέρων ἐν τοῖς ὑποθεμένοις ἡμῖν ἐν κλίμασιν τοῖς περὶ τὸν μέσον μάλιστα τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οἰκουμένης ἡμιωρίῳ διαφέρουσιν ἀλλήλων. ὧν πρῶτον μὲν ὡς ἀπὸ μεσημβρίας λαμβάνομεν τὸν γραφόμενον διὰ Συήνης καὶ Βερενίκης, καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ὡρῶν

bus maximus dies horarum eſt 13. 30. Secundum vero paulo Cyrene auſtralius per inferiorem Ægyptum atque per ea univerſaliter loca, in quibus maximus dies æquinoctialium horarum eſt quatuordecim. Tertium per Rhodum ac per ea omnia loca, in quibus diei magnitudo horarum eſt 14. 30. Quartum per medium Helleſpontum; atque univerſaliter per loca illa, in quibus maximus dies horarum eſt quindecim. Quintum demum ac poſtremum per medium Pontum ſcriptum; univerſaliterque per illa loca, in quibus maximus dies horarum eſt 15. 30. æquinoctialium. Jam vero tempora ipſa apparitionum à nobis annotata (quibus ut poſſemus uti, neceſſe fuit illud ſubire onus calculationum, quod tamen in illuſtrioribus tantum ac ſplendidioribus fecimus) ſimul cum obſervatis apparitionum tempore ab eis qui ante nos fuere ſignificationibus, ut magis hæc omnia in promptu habeantur, in præſenti tractatu compendio explicabimus; ubi tamen antea nonnulla de apparitionibus ipſis; ac de particularium obſervationum uſu præſati fuerimus.

2. Apparitionem igitur appellamus ſyderis inerrantis apparentem ad ſolem & horizontem acceptam primam, vel ultimam configurationem; unde & nomen deductum eſt. Horum autem, qui hoc modo accipiuntur: aſpectuum quatuor generales admodum reperiuntur differentiæ; tot enim modis ſolis poſitus ac ſyderis tum viciſſim, tum duorum horizontis ſemicirculorum ratione variantur, ortus videlicet, atque occaſus. Porro ſyderum poſitio utriusque ſemicirculorum reſpectu, indicatur communius quidem ab ortu atque occaſu; ſolis autem, à temporibus ab ipſo adductis: proprie vero à matutino & veſpertino ortu atque occaſu. Quamobrem, cum ſol ac ſtella in ſemicirculo ſunt orientali, hujusmodi aſpectum communiter matutinum exortum vocamus; ubi autem in occidentali rurſus collocati fuerint adſpectum hunc veſpertinũ occaſum dicimus. Quod ſi contraria loca occupaverint, quando ſol occidentalem tenet angulum, ſtella orientalem, aſpectus hic veſpertinus ortus dicitur; ubi vero ſol in orientali, ſtella in occidentali ſemicirculo fuerit, hujusmodi aſpectus matutinus occaſus appellatur.

3. Jam vero hi quatuor explicati aſpectus bifariam ſinguli dividuntur; in veros ſcilicet & apparentes. Et ſane communiter quidem veros aſpectus eos dicimus, qui non ſtellam tantum, ſed ipſum quoque ſolem in horizonte habent exacte collocatum; apparentes vero illos, in quibus ſtella quidem horizontem tenet, ſol vero ſub terris verſatur; atque hoc non ſimpliciter, ſed vel ante ortum vel poſt occaſum. Magis vero proprie in hisce configurationibus matutinum exortum verum dicunt, quan-

ιγ´, S. Δεύτερον δὲ τὸν γραφόμενον διὰ τῆς αἰλίου αἰγύπτου καὶ τὸν μικρῷ νοτιώτερον Ἀλεξανδρίας τε καὶ Κυρήνης, καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ιδ´ ὡρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν. Τρίτον δὲ κλίμα, τὸν γραφόμενον διὰ Ῥόδου καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ιδ´ S. ἐστὶν ὡρῶν ἰσημερινῶν. Τέταρτον δὲ κλίμα τὸν γραφόμενον διὰ μέσου ἑλλησπόντου καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ὡρῶν ἐστιν ἰσημερινῶν ιε. Πέμπτον δὲ κλίμα τὸν γραφόμενον διὰ Κιλικίας καὶ Διέννης καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων, ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ὡρῶν ιε, S. ἰσημερινῶν. αὐτοὺς δὲ τοὺς χρόνους τῶν φάσεων τοὺς τὸ τέλος εἰληφότας τῆς χρήσεως ὧν ἕνεκεν ἀναγκαῖον κἀκείνων ἁπάντων προδιεργάσασθαι τοὺς ἐπιλογισμοὺς καὶ μέχρι μόνων τῶν ἐπισημοτέρων λαμπρῶν ἀστέρων μετὰ τῶν τετηρημένων τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐπὶ ταῖς φάσεσιν ἐπισημασιῶν ἐνταῦθα τοῦ προχείρου χάριν ἐκθησόμεθα μικρὰ προδιελθόντες περὶ τῶν φάσεων αὐτῶν καὶ τῆς χρήσεως τῶν ἐπὶ μέρους παρατηρήσεων.

2. Φάσιν μὲν δὴ καλοῦμεν ἀπλανοῦς ἀστέρος, τὸν πρὸς ἥλιον καὶ τὸν ὁρίζοντα λαμβανόμενον αὐτοῦ σχηματισμὸν τὸν πρῶτον ἢ ἔσχατον τῶν φαινομένων παρ' ὃ καὶ τοιαύτης ἔτυχε προσηγορίας. τῶν δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ὑποτιθεμένων σχηματισμῶν τέσσαρες αἱ γενικώτεραι συνίστανται διαφοραί, τοσαῦτας γὰρ θέσεις μεταλαμβάνονται τοῦ τε ἡλίου καὶ τοῦ ἀστέρος πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τὰ δύο τοῦ ὁρίζοντος ἡμικύκλια τότε πρὸς ἀνατολὰς, καὶ τὸ πρὸς δυσμάς. σημαίνεται δὲ ἡ μὲν τῶν ἀστέρων καθ' ἑκάτερον τῶν ἡμικυκλίων θέσις κοινότερον ἀπό τε τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως. ἡ δὲ τοῦ ἡλίου κατὰ τὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεικνυμένων χρόνων, ἴδιον ἀπό τε τῆς ἑώας καὶ τῆς ἑσπερίας. διόπερ ὅταν μὲν καὶ τὸν ἀστέρα καὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἡμικυκλίου λαμβάνωμεν, τὸν τοιοῦτον σχηματισμὸν καλοῦμεν κοινῶς ἑώαν ἀνατολήν. ὅταν δὲ ἀμφοτέρους πάλιν ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς, καὶ τοῦτον τὸν συσχηματισμὸν καλοῦμεν ἑσπερίαν δύσιν. ἐναλλὰξ δὲ ἐχόντων ὅταν μὲν τὸν ἀστέρα νοῶμεν ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἡμικυκλίου καὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς, οὗτος ὁ σχηματισμὸς καλεῖται ἑσπερία ἀνατολή, ὅταν δὲ τὸν ἥλιον νοοῦμεν ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἡμικυκλίου καὶ τὸν ἀστέρα ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς, καὶ τοῦτον τὸν σχηματισμὸν καλοῦμεν ἑώαν δύσιν.

3. Πάλιν δὴ καθ' ἕκαστον τῶν ἐγκειμένων τεσσάρων σχηματισμῶν δύο γίνονται πρῶται διαφοραί. τοὺς μὲν γὰρ αὐτῶν καλοῦμεν ἀληθινοὺς, τοὺς δὲ φαινομένους. καὶ κοινότερον ἀληθινοὶ μὲν εἰσιν, ὅσοι μὴ τὸν ἀστέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον ἔχωσι κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν ὁρίζοντα. Φαινόμενοι δὲ ὅσοι μὲν ἀστέρα κατ' αὐτὸν τὸν ὁρίζοντα, τὸν δὲ ἥλιον ὑπὸ γῆν. οὐ μὴν οὕτως ἁπλῶς, ἀλλ' ἤτοι πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτῆς ἢ μετὰ ταύτην τὴν δύσιν. ἰδιαίτερα δὲ καθ' ἕκαστον τῶν σχηματισμῶν ἑώαν μὲν ἀνατολὴν ἀληθινὴν λέγουσιν, ὅταν συνανατέλλωσιν ὅτε ἀστὴρ καὶ ὁ ἥλιος. ἑσπερίαν δὲ ἀνατολὴν ἀληθῆ, ὅταν ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι ὁ ἀστὴρ

quando ſtella ac ſol ſimul oriuntur: veſpertinum exortum verum, quando labentę ſole ſtella horizontem conſcendit: matutinum occaſum verum quando oriente ſole ſtella occumbit: veſpertinum occaſum verum, quando ſimul ſtella ac ſol occaſum petunt. Rurſus autem matutinum ortum apparentem, cum ante ſolis exortum ſtella oriens apparet: veſpertinum ortum apparentem, ubi poſt ſolis lapſum ſtella identidem oriens cernitur occidere. Porro in veris configurationibus non ſtellarum tantum, ſed ſolis quoque loca contemplari evenit: quandoquidem hoc modo ſol pariter ac ſtella in ipſo horizonte reperiuntur; in apparentibus vero id eatenus contingit, quatenus eas exacte ac ſimpliciter accipimus; cum alioqui ſolis loca non ſemper definita ac certa intelligantur. Fieri namque poteſt ut ſecundum diverſa ſolis ſub terris commorantis intervalla, pluribus diebus matutini ac veſpertini ſyderum ortus occaſusque conſpiciantur: quaſi aliquam tempora hæc varietatem recipiant, qua de re nulla harum dictarum configurationum jam apparitio dicenda erit; ſiquidem apparitio definitio ſimulque apparentis aſpectus manifeſtatio eſt. At qui in his aſpectibus, qui poſiti ſunt, in veris quidem tempora ipſa latent, in apparentibus vero ſolis loca. Ubi igitur, non craſſiori Minerua, atque ut contigerit, apparentes configurationes acceperimus, verum primos tum in occaſu & ultimos aſpectus definiverimus; ſane tunc quod proprium apparitionis eſt, aſſequemur; uno jam exiſtente etiam ſolis loco, in quo cum ipſe extiterit, primo & ultimo ſtellæ orientes & occidentes poſſunt apparere; atque ſecundum hujusmodi jam definitum adſpectum conſtituuntur in expoſitis climatibus, ac omnino quatenus horizon tropicos ſecat.

4. Matutina quidem orientalis apparitio primus apparentiũ aſpectuum ortus; veſpertina orientalis apparitio ultimus apparentium aſpectuum ortus. Rurſusque matutina occidentalis apparitio primus ſtellæ occaſus; veſpertina occidentalis apparitio ultimus ſtellæ occaſus. In ſtellis igitur inerrantibus, quæ in circulo, qui per medium ſignorum eſt collocatæ ſunt, apparitionum ordo ita ſe habet, atq; toto quidem illo tempore, quod inter matutinum, ac veſpertinum ortum eſt, hujusmodi quidem ſtellæ cum oriuntur apparent, non cum occidunt. Eo vero quod inter veſpertinum exortum & matutinum occaſum interjacet, apparent quidem ſed neq; orientes neque occidentes: eo autem, quod eſt à veſpertino occaſu ad matutinum exortum, omnino non apparent: atq; has quidem ſtellas, cum aliquo tempore diſparent, emergentes vocamus, ſeſeq; occultantes, ipſarumq; matutinum exortum ſimpliciter emerſionem appellamus; veſpertinũ autem occaſum ſimpliciter occultationem: Cum vero aliquo tempore apparent, neque orientes neq; occidentes, κολοβοδιεξόδυς dicimus. 5. Ca-

ἀνατέλλῃ. ἑῴαν δὲ δύσιν ἀληθῆ, ὅταν ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι ὁ ἀστὴρ δύνῃ. ἑσπερίαν δὲ δύσιν ἀληθῆ ὅταν συγκαταδύνωσιν, ὅτε ἀστὴρ καὶ ὁ ἥλιος. πάλιν δ' αὖ ἑῴαν ἀνατολὴν φαινομένην, ὅταν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ ὁ ἀστὴρ ἀνατέλλων φαίνηται. ἑσπερίαν δ' ἀνατολὴν φαινομένην, ὅταν μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ὁ ἀστὴρ ἀνατέλλων φαίνηται. ἑῴαν δὲ δύσιν φαινομένην ὅταν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ὁ ἀστὴρ δύνων φαίνηται. ἑσπερίαν δὲ δύσιν φαινομένην, ὅταν μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν καὶ ὁ ἀστὴρ δύνων φαίνηται. ἐπεὶ μὲν οὖν τῶν ἀληθινῶν σχηματισμῶν οὐ μόνους τοὺς τῶν ἀστέρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοῦ ἡλίου τόπους θεωρεῖσθαι συμβέβηκεν, ἐπειδὴ καὶ οὗτος κατ' αὐτὸν συνίσταται τὸν ὁρίζοντα. ἐπὶ δὲ τῶν φαινομένων ἐφ' ὅσον οὗτος ἁπλῶς αὐτοὺς ἀκούομεν, οὐκέτι καὶ τοὺς τοῦ ἡλίου πάντως. δυνατὸν γὰρ γίνεται καὶ πλείοσιν ἡμέραις κατὰ διαφόρους ὑπὸ γῆν τοῦ ἡλίου διαστάσεις, ἑωθινάς τε καὶ ἑσπερινὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις φαίνεσθαι τῶν ἀστέρων ὡς ἂν ὑποδεχομένων σχηματισμῶν ἤδη καὶ φάσεις τινὰς παρὰ πᾶσι τῶν ὑποκειμένων χρόνων. διόπερ οὐδ' ἕτερον τῶν κατειλεγμένων σχηματισμῶν ἤδη καὶ φάσεις ῥητέον. ἡ μὲν γὰρ φάσις δήλωσίς ἐστιν ὡρισμένου τε ἅμα καὶ φαινομένου σχηματισμοῦ. τῶν δ' ἐκκειμένων οἱ μὲν ἀληθινοὶ τοὺς χρόνους αὐτοὺς καθιστῶσιν ἀφανεῖς. οἱ δὲ φαινόμενοι τοὺς τοῦ ἡλίου τόπους. ὅταν οὖν τοὺς φαινομένους μὴ καθ' ἁπλῶς οὕτως εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐκδεχώμεθα προσδιορίζομενοι δὲ τοὺς πρώτους ἢ ἐσχάτους τῶν ἀνατολῶν καὶ τῶν δύσεων, τότε καὶ τὸ τῆς φάσεως ἴδιον περιέξουσιν, ἑνὸς ἤδη γινομένου καὶ τοῦ κατὰ τὸν ἥλιον τόπου, καθ' ὃν ὄντος αὐτοῦ πρῶτον καὶ ἔσχατον οἱ ἀστέρες ἀνατέλλοντες καὶ δύνοντες φαίνεσθαι δύνανται καὶ συνίστανται κατὰ τὸν τοιοῦτον ἤδη διορισμένον, ἐπί μέν γε τῶν ἐκκειμένων * κλιμάτων, καὶ ὅλως ἐφ' ὅσον τέμνει τοὺς τροπικοὺς ὁ ὁρίζων.

4. Ἑῴα μὲν ἀνατολικὴ φάσις ἡ πρώτη τῶν φαινομένων ἀνατολή. ἑσπερία δὲ ἀνατολικὴ φάσις ἡ ἐσχάτη τῶν φαινομένων τοῦ ἀστέρος ἀνατολή. καὶ πάλιν ἑῴα μὲν δυτικὴ φάσις ἡ πρώτη τῶν φαινομένων τοῦ ἀστέρος δύσις, ἑσπερία δὲ δυτικὴ φάσις ἡ ἐσχάτη τῶν φαινομένων τοῦ ἀστέρος δύσις. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν περὶ αὐτὸν τὸν διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλον τὰς θέσεις ἐχόντων ἀπλανῶν ἡ τάξις τῶν φάσεων τὸν ἐκκείμενον περιέχει τρόπον. κατὰ μὲν τὸν ἀπὸ τῆς ἑῴας ἀνατολῆς ἕως τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς οἱ ἀστέρες χρόνον ἀνατέλλοντες, καὶ οὐ δύνοντες φαίνεται. τὸν δὲ μεταξὺ τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς καὶ τῆς ἑῴας δύσεως φαίνονται μὲν οὔτε ἀνατέλλοντες οὔτε δύνοντες. τὸν δ' ἀπὸ τῆς ἑσπερίας δύσεως ἕως τῆς ἑῴας ἀνατολῆς ὅλως οὐ φαίνονται. τούτους δὲ ὅτε μὲν ἀφανίζονται τινὰ χρόνον, καλοῦμεν ἐπιτέλλοντας καὶ κρυπτομένους, καὶ τὴν μὲν ἑῴαν αὐτῶν ἀνατολὴν ἁπλῶς ἐπιτολὴν καλοῦμεν. τὴν δ' ἑσπερίαν δύσιν, ἁπλῶς κρύψιν. ὅτε δὲ φαίνονταί τινα χρόνον μήτε ἀνατέλλοντες μήτε δύνοντες, κολοβοδιεξόδους καλοῦσιν.

* Ita interpres. Al. τάξεων.

5. Cæterum in syderibus illis, quæ à circulo, qui per medium signorum est, vel ad Ursam, vel ad meridiem insigniter distant, expositus interdum ordo varietatem habet, secundum utramque Syzygiam; cum earum partem aliam illum retinere observemus aliam vero oppositam nequaquam. Enim vero in australiorem habentibus à circulo per medium signorum positionem stellis occasum quidem vespertinum præcedere matutinum exortum videmus; atque quod emersionum occultationumque proprium est eas habere: propterea quod toto eo tempore, quod inter hasce apparitiones interjacet, penitus se celant. Matutinum vero occasum è contra tempore vespertinum exortum antecedere, eo quia non amplius ipsis contingat quod τῶν κολοβοδιεξόδων proprium est, sed potius earum, quæ vocantur νυκτιδιέξοδοι naturam imitentur; quoniam toto eo tempore, quod ab occasu matutino est, ad exortum usque vespertinum & exorientes & occidentes, totumque quod supra terram est hemisphærium pertranseuntes apparent: post solis quidem occasum exorientes, atque ante ortum ipsius occumbentes. In stellis vero, quæ borealiorem à circulo per medium signorum positionem obtinent; ex contrario vespertinus exortus (ut observatur) matutinum occasum antevertit, atque hæ ipsæ, earum quæ κολοβοδιέξοδοι dicuntur, proprium retinent; quoniam toto rursus intermedio tempore harum duarum apparitionum, neque orientes neque occidentes apparent. At matutinus exortus plerumque in illis vespertinum occasum antegreditur; eo quod non amplius, quod disparentium astrorum, emergentiumque ac sese occultantium proprium est, servant; sed earum quæ ἐνιαυτοφανεῖς appellantur; quoniam toto eo tempore, quod ab exortu matutino est ad vespertinum occasum cerni possunt, occidentes quidem post occasum solis, atque ante ipsius exortum orientes; vocantur autem hujusmodi stellæ ἀμφιφανεῖς, quamobrem in ipso commentario diligenter inspiciendum est, propterea quod stellæ, quæ dicuntur emergere, & occultari, de earum numero sunt, quæ abeunt à conspectu nostro absconduntur que: quæ vero simpliciter matutinum exortum efficere occasumque vespertinum ponuntur, ad illas pertinent, quæ ἐνιαυτοφανεῖς & ἀμφιφανεῖς appellantur: similiter autem, quæ vespertinum exortum ante occasum matutinum efficiunt, de illarum numero sunt, quæ κολοβοδιέξοδοι nuncupantur. Quæ vero è contra occasum matutinum faciunt ante vespertinum exortum, νυκτιδιέξοδοι dici solent. Quæ igitur circa differentias ordinemque apparitionum præsenti instituto conveniunt, hujusmodi fere sunt.

6. Adhi-

5. Ἐπὶ δὲ τῶν ἱκανῶς ἀπεχόντων ἀστέρων διάστασις τοῦ διὰ μέσων πρὸς ἄρκτους ἢ μεσημβρίαν, ἐνίοτε μεταπίπτει τῆς ἐκκειμένης τάξεως κατὰ τὴν ἑτέραν τῶν συζυγιῶν. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τῶν εἰρημένων ἰδιωμάτων μετὰ τῆς τάξεως τηρεῖται, τὸ δὲ ἐναντίον συμμεταπίπτει τῇ κατ' αὐτὸ τάξει. Τοῖς μὲν γὰρ νοτιωτέροις ἔχουσι τοῦ διὰ μέσων τὴν θέσιν, ἡ μὲν ἑσπερία δύσις στερίσκεται πολυχρονοῦσα * τῆς ἀνατολῆς καὶ τὸ τῶν ἐπιτολῶν καὶ κρύψεων ἴδιον ὅτι τὸν μεταξὺ πάλιν τῶν δύο τούτων φάσεων χρόνον ἀφανίζονται τέλειον. ἡ δὲ ἑώα δύσις ἀνάπαλιν ἐνίοτε προχρονεῖ τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς, ὡς μηκέτι τὸ τῶν κολοβοδιεξόδων ἴδιον αὐτοῖς ἐπισυμπίπτειν, ἀλλὰ τὸ τῶν καλουμένων νυκτιδιεξόδων. ἐπειδὴ τὸν ἀπὸ τῆς ἑώας δύσεως ἕως τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς χρόνον καὶ ἀνατέλλοντες, καὶ δύνοντες καὶ ὅλον τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον διεξιόντες φαίνονται, μετὰ μὲν τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ἀνατέλλοντες πρὸ δὲ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ καταδύοντες. τοῖς δὲ βορειοτέροις ἔχουσι τοῦ διὰ μέσων τὴν θέσιν ἀνάπαλιν, ἡ μὲν ἑσπερία ἀνατολὴ τηρεῖται προχρονοῦσα τῆς ἑώας δύσεως καὶ τὸ τῶν κολοβοδιεξόδων ἴδιον, ὅτι πάλιν τὸν μεταξὺ τούτων τῶν δύο φάσεων χρόνον φαίνονται μὲν οὔτε δ' ἀνατέλλοντες οὔτε δύνοντες. ἡ δὲ ἑώα ἀνατολὴ προχρονεῖ πολλάκις τῆς ἑσπερίας δύσεως, τῷ μηκέτι τὸ τῶν ἀφανιζομένων καὶ ἐπιτελλόντων καὶ κρυπτομένων ἴδιον αὐτοῖς παρακολουθεῖν, ἀλλὰ τὸ τῶν καλουμένων ἐνιαυτοφανῶν, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἑώας ἀνατολῆς ἕως τῆς ἑσπερίας δύσεως χρόνον φαίνεσθαι δύνανται, δύνοντες μὲν μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν, ἀνατέλλοντες δὲ πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ. Καλοῦνται δὲ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀμφιφανεῖς· διὸ καὶ παρατηρητέον ἐπὶ τῆς ἀναγραφῆς, ὅτι τοὺς ἐπιτέλλειν καὶ κρύπτεσθαι λεγομένους τῶν ἀφανιζομένων εἶναι συμβέβηκε, τοὺς δ' ἀνατέλλειν ἑώαν ἁπλῶς καὶ δύνειν ἑσπερίαν τῶν ἐνιαυτοφανῶν τε καὶ ἀμφιφανῶν. ὁμοίως δὲ τοὺς μὲν τὴν ἑσπερίαν ἀνατολὴν τῆς ἑώας προχρονοῦσαν ἔχοντας, τῶν κολοβοδιεξόδων. τοὺς δὲ ἀνάπαλιν τὴν ἑώαν δύσιν τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς τῶν νυκτιδιεξόδων. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς τάξεις τῶν φάσεων ἁρμόζοντα τῇ παρούσῃ προθέσει σχεδὸν τοσαῦτ' ἂν εἴη.

* Leg. προχρονοῦσα.

6. Adhibemus autem anni descriptionem, qui apud nos in usu est, ne dierum æquivocatio ob intercalationem quarto quoque anno factam in notandis excipiendisque apparitionibus committeretur. Itaque à primo die mensis Thoth singulos dies numerantes, proprio ordine, quoad licuit, apparitiones digessimus, quæ in ipsis fiunt in acceptis à nobis climatibus: adjecimusque ad clima ostendendum in quo fit apparitio, æquinoctialium horarum pro paralleli ratione multitudinem maximæ diei vel noctis: adscribentes præterea observatas à veteribus in solis per dies illos inambulationibus ambientis aeris significationes, non quidem quod semper, ac sine ulla varietate ejusmodi mutationes evenire dicamus, sed ut plurimum & quatenus nulla aliarum causarum, quæ plures sunt, reluctatur. Cogitandum namque est, circa enarratos inerrantium stellarum ad solem aspectus converti quodammodo aëris statum ac mutari, quemadmodum ad ipsum in tropica & æquinoctialia puncta solis ingressum. Non sane, quod causa omnis eventus in hasce configurationes sit referenda, sed maximopere quidem ad futuras mutationes producendas conferre censendum est, & lunam & reliquos quinque errones: ac lunam quidem, vel inde causæ subire rationem, quoniam ut plurimum significationes ac apparitionum diebus ad dies transfert propriarum cum sole configurationum; quinque vero rursus errones, quoniam ad eos producendos effectus cooperantur, qui propriarum temperamentis naturarum, commoderationibusque proportione respondent: quemadmodum & quatuor anni tempora interdum quidem properare, interdum vero remorari cernimus ob syzygiarum solis & lunæ intervalla & qualitates, quæ propter Planetarum transitus & configurationes Syzygiarum tempore intenduntur plurimum ac remittuntur.

7. Itaque operæ pretium erit, eum, qui ad significationes hujusmodique prædictiones animum intendere voluerit, primum significationum ipsarum causas investigare, mox (cum neque id sufficiat) animo versari, quod eorum qui hasce significationes annotandi provinciam suscepere, alii in aliis regionibus eas observarunt; sæpe numero in similibus scribendis constitutionibus aberrantes, vel ob aliquam regionis proprietatem; vel quia non ubique locorum eædem iisdem diebus apparitiones existunt. Postea pro viribus & quatenus fieri potest reliquas alias causas contemplari, planetarumque transitus in Ephemeridibus positos animadvertere, ut significationum dies proximorum solis, ac lunæ quadratorum diebus, illisque potissimum, qui præcedunt coitum, ac plenilunium accom-

6. Κεχρήμεθα δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ ἔτους χρονογραφίᾳ διὰ τὸ κατὰ τὸ ἔθος ἐπουσίας ἐν ταῖς ἐμβολίμοις διὰ τετραετηρίδος ἡμέρας ἀποδιδομένης ἐπὶ πολὺν χρόνον δύνασθαι τὰς αὐτὰς φάσεις ταῖς ὁμωνύμοις ἡμέραις ὡς ἐπὶ πᾶν ἐκλαμβάνεσθαι. τῶν οὖν ἡμερῶν ἑκάστην ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Θὼθ νεομηνίαν ἐκτιθέμενοι κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν ὑπογράφομεν, ἐφ' ὅσον ἔνεστι τὰς συντελουμένας ἐν αὐταῖς φάσεις κατά τινας τῶν ὑποκειμένων Κλιμάτων ὥρας προτάσσοντες ἑκάστης φάσεως πρὸς ἔνδειξιν τοῦ κλίματος τὸ πλῆθος τῶν συνισταμένων ἰσημερινῶν ὡρῶν τῆς μεγίστης ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἐν ᾧ γίγνεται παρ' ἀλλήλω. καὶ ἔτι προσυπογράφοντες τὰς τετηρημένας παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς κατὰ τὰς ἐκκειμένας ἡμέρας τοῦ ἡλίου παρόδοις τοῦ περιέχοντος ἐπισημασίας. οὐχ ὡς ἀπαραλλάκτως μέντοι ταύτας τε καὶ ἐκ παντὸς ἀποβησομένας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ πολὺ καὶ καθ' ὅσον οὐδὲν τῶν ἄλλων αἰτίων πολλῶν ὄντων ἀντιπίπτει. τρέπεσθαι μὲν γὰρ πως οἴεται τὰς τῶν ἀέρων καταστάσεις καὶ περὶ τοὺς ἐκκειμένους τῶν ἀπλανῶν πρὸς τὸν ἥλιον σχηματισμοὺς, ὥσπερ καὶ παρ' αὐτὴν μόνην τὴν ἐπὶ τὰς τροπὰς καὶ ἰσημερινὰς τοῦ ἡλίου πάροδον. οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις εἶναι τὴν πᾶσαν αἰτίαν τοῦ συμπτώματος, ἀλλὰ καὶ συμβάλλεσθαι πλεῖστα εἰς τὴν ἔκβασιν τῶν συντελεσθησομένων τήν τε σελήνην καὶ τοὺς ε' πλανωμένους. τὴν μὲν σελήνην αἰτίαν ἀναλαμβάνουσαν ὡς ἐπὶ πολὺ τὰς ἐπισημασίας ἀπὸ τῶν κατ' αὐτὰς τὰς φάσεις ἡμερῶν ἐπὶ τὰς τῶν ἰδίων πρὸς τὸν ἥλιον σχηματισμῶν, τοὺς δὲ ε' πλανωμένους πάλιν συνεργοῦντας ταῖς ποιότησι τῶν προτελέσεων ἀνάλογον ταῖς τῶν οἰκείων φύσεων κράσεσι καὶ συμμετρίαις καθάπερ καὶ τῶν ὡρῶν αὐτῶν ἔστιν ἰδεῖν καὶ τοὺς καιροὺς, ποτὲ μὲν συλληπτῶς ποτὲ δὲ καθυστερικῶς ἀποβαίνοντας διὰ τὰς τῶν συζυγιῶν ἡλίου καὶ σελήνης διαστάσεις καὶ τὰς ποιότητας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπὶ πλεῖστον διατεινομένας ἕνεκεν τῆς τῶν πλανωμένων ταύτης ἐπιπορεύσεως.

7. Καλῶς οὖν ἔχει προσεῖναι ταῖς ἐπισκέψεσι τῶν ἐπισημασιῶν καὶ ὅλως τῶν τοιούτων προῤῥήσεων. πρῶτον μὲν στοχαζομένους τοῦ παρ' αὐτὰς αἰτίου, καὶ μὴ τὸ πᾶν ἐπὶ μόνῳ τούτῳ ποιουμένους καὶ προσκατανοοῦντας ὅτι καὶ τῶν ἀναγραψάντων αὐτῶν τὰς ἐπισημασίας ἄλλοι κατ' ἄλλας χώρας τυγχάνουσι τετηρηθέντες. καὶ πολλαχῆ μηθ' ὁμοίαις καταστάσεσι περιπεπτωκότες ἤτοι δι' αὐτὸ τῶν χωρίων ἴδιον, ἢ διὰ τὸ μηδὲ τὰς αὐτὰς φάσεις ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις συνίστασθαι πανταχῆ. ἔπειτα καθ' ὅσον ἐνδέχεται συνεπιλαμβανομένους καὶ τῶν ἄλλων αἰτιῶν καὶ συνεπισκεπτομένους τὰς διὰ τῶν ἡμερολογικῶν ἐκτεθειμένας τῶν πλανωμένων παρόδους, ἵνα τὰς μὲν ἡμέρας τῶν ἐπισημασιῶν ἐφαρμόζωμεν, ταῖς τε τῶν ἔγγιστα διχοτόμων καὶ ταῖς πρὸ συνόδου μάλιστα καὶ πανσελήνου καὶ προσέτι ταῖς τε τῶν παρ' αὐτὰς

τὰς

accommodare valeat; ac præterea diebus etiam illis in quibus sol sub ipsis apparitionibus ad duodecim signa transitum facit, significationum vero ipsarum qualitates in configurati Planetæ naturam potissimum referre; Veneris quidem stella calidas in aëre constitutiones, Saturni frigidas, Jovis humidas, Martis siccas, Mercurii demum humidas ac ventosas, producente: qua in re, si contrariæ temperationis stellæ conciliatæ fuerint, animadvertere etiam oportet.

8. Quod vero quarundam apud veteres illustrium stellarum nullam neque in præsenti tractatu, neque in præcedenti fecerimus mentionem; videlicet Sagittæ, Vergiliarum, Hædorum, Vindemiatoris, Delphini, & si quæ aliæ hujusmodi sunt, culpam facile deprecabimur; cum id gravi admodum de causa factum à nobis fuerit. Enim vero primas & ultimas stellarum apparitiones quæ adeo exiguæ sunt, omnino difficile est percipere, oculisque notare posse; atque eos, qui ante nos fuere, quadam potius conjectura (quod ad has stellas pertinet) fuisse usos, quam observatione; facile quisque ex ipsis phænomenis judicabit. Unde præcipuum fuit consilium nostrum stellarum primæ tantum, ac secundæ magnitudinis notare apparitiones; tum ob dictam causam, tum etiam quia hæ solæ propter insignem magnitudinem (non quidem omnes) neque incertam neque explicatu difficilem causam significationum videntur habere, quæ in illarum aspectibus annotantur, præterquam quod & rationi magis consentaneum est ad stellas alias longe splendidiores, quarum apparitiones iisdem temporibus existunt, oculos convertere, videlicet pro Sagitta, & Delphino fulgentes quæ proximæ sunt, pro Vindemiatore Arcturum & spicam, pro Vergiliis & Hædis Capram ac splendidam Hyadum observare, quarum magnitudinem credibile est in ambiente aere mutationem aliquam efficere posse, apparitionumque tempus manifestum existit ac præfinitum. Quæ omnia nullo modo in obscurioribus, minoribusque astris locum habent; etsi nonnulla ex pluribus sint conflata, & sane nisi quis fabulas texere velit, nil de hujusmodi stellarum affectionibus quod ei notum sit, affirmare poterit: nec proprie quidem matutinas aut vespertinas vocare primas illarum vel ultimas apparitiones; propterea quod longe major solis distantia sub horizonte in illis inveniatur, quam matutinæ ac vespertinæ apparitionis tempora patiantur. Verum his ita satis pro præsenti instituto explicatis jam descriptionem ipsam ordine subjiciamus, quæ ita se habet.

τὰς

τὰς φάσεις ἐπὶ τὰ δωδεκατημόρια μεταβάσεων τοῦ ἡλίου τάς τε ποιότητας τῇ φύσει τοῦ μάλιστα συνεσχηματισμένου τῶν ε' πλανωμένων. τοῦ μὲν τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρος πρὸς τὰ θερμὰ τῶν καταστημάτων συνεργήσαντος, τοῦ δὲ Κρόνου πρὸς τὰ ψυχρὰ, τοῦ δὲ Διὸς πρὸς τὰ ὑγρὰ τοῦ δὲ Ἄρεως πρὸς τὰ ξηρά. τοῦ δὲ Ἑρμοῦ πρὸς τὰ ἔνικμα καὶ πνευματώδη, συνυπακουομένων πρὸς αὐτὴν τῆς πρὸς τὰς ἐναντίας τῶν κράσεων ἀποσυνεργήσεως.

8. Τὸ μέντοι τινὰς τῶν περὶ τοῖς παλαιοτέροις κατωνομασμένων ἀστέρων μὴ προσυντετάχθαι παρ' ἡμῖν μήτε ἐν αὐτῇ τῆς πραγματείας συντάξει, μήτε νῦν, οἷον ὀϊστὸν, πλειάδας, ἐρίφους, προτρυγητῆρα, δελφῖνα, καὶ εἴ τις τοιοῦτος, συγχωρητέον εἰ μὴ βαρὺ τὸ αἴτημα. μάλιστα μὲν διὰ τὸ δυσδιακρίτους, καὶ δυσκατανοήτους εἶναι παντάπασιν τὰς τῶν οὕτως μικρῶν ἀστέρων ἐσχάτας καὶ πρώτας φαντασίας. κεχρῆσθαί τε τοὺς πρὸ ἡμῶν αὐταῖς ἀπὸ στοχασμοῦ τινος μᾶλλον ἢ τηρήσεως ἐξ αὐτῶν τῶν φαινομένων ἄντις κατανοήσειεν, ἔπειθ' ὅτι τῆς πρώτης προθέσεως ἡμῖν μέχρι τῶν τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου μεγέθους ἀπλανῶν διὰ τὴν ἐκκειμένην αἰτίαν ὑποβληθείσης, τὸ τούτοις μόνοις τῶν ὑποκάτω τὰ μεγέθη καὶ μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν δυσπόριστον ἐμοί γε αἰτίαν ἔχειν καταφαίνεται τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀναγεγραμμένων ἐπισημασιῶν ἄδηλον, ἐχουσῶν τὴν αἰτίαν διὰ τὸ τῶν ἡμερῶν ἄστατον, καὶ προσαναφθησομένων ἀνοικειότερον ταῖς τῶν περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον λαμπροτέρων ἀστέρων φάσεσιν, οἷον τῷ μὲν ὀϊστῷ, καὶ δελφῖνι ταῖς τῶν κατὰ τόνδε τὸν λαμπρὸν τῶν δὲ ἐπὶ προτρυγητῆρι καὶ ἐπὶ ἀρκτούρου καὶ στάχυος, τῶν δὲ ἐπὶ πλειάσι καὶ τοῖς ἐρίφοις τὴν αἰγὸς καὶ τῶν ὑάδων, ὧν ἑκάστου καὶ τὸ μέγεθος ἀξιόπιστον ἂν εἴη πρὸς τὸ δύνασθαι τινὰ τροπὴν πρὸς τὸ περιέχον ἀπεργάσασθαι. καὶ τῆς φάσεως ὁ χρόνος σαφὴς καὶ μετὰ καταλήψεως ὡρισμένης ἃ τοῖς ἀμαυροῖς κἂν ἐκ πλειόνων τινὰ τυγχάνῃ συνεστῶτα. τοῖς δὲ μὴ μυθοποιεῖν προαιρουμένοις οὐδαμῶς ἂν ὑπάρχοντα φαίνει ἢ μᾶλλον δ' οὐδ' ἑώας ἢ ἑσπερίας κυρίως ἄντις αὐτῶν ἐπικαλέσειε τὰς πρώτας ἢ τὰς ἐσχάτας τῶν φαντασιῶν μείζονας, πολλῷ τῆς ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα τοῦ ἡλίου διαστάσεως ἐπ' αὐτῶν συνισταμένης τῶν κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς ἑώας καὶ τῆς ἑσπερίας ἐκβαλλομένων, προσπαραμεμυθημένων δὲ καὶ τούτων αὐτάρκως, ὑποτάξομεν ἤδη τὴν ἀναγραφὴν ἔχουσαν οὕτως:

Quæ deinde ſequuntur φάσεις ipſæ non modo Latine ex Bonaventuræ translatione editæ ſunt, ſed & ex alio codice Græce & Latine cum verſione Petavii jam bis prodierunt in ejus Uranologio, itaque nolo illas hoc loco ſubjungere, ſed tantum annotare loca Codicis Saviliani è quibus Petaviana ἔκδοσις vel emendari queat vel ſuppleri.

Menſis Thoth dies primus in MS. notatur reſpondere diei 29. Auguſti καθ' ἡμᾶς ἢ Αὐγούστου κθ', dies quartus reſpondet Calendis Septembris atque ita deinceps per totum annum. Confer Calendarium Ægyptium, Hebraicum & Romanum inter ſe collata à Jacobo Goaro ad calcem Georgii Syncelli.

Menſe Thoth, 3. *Eudoxo ventus.* MS. Εὐδόξῳ ἄνεμοι μεταπίπτοντες Καίσαρι ἄνεμος.

3. MS. ὡρ. ιγ'. S. hoc eſt hora 13. 30.

4. *Calippo ſignificat.* MS. χειμαίνει pro σημαίνει.

5. MS. ὡρ. ιγ. S.

6. MS. ὡρ ιγ'. S. & deinde Αἰγυπτίοις ὁμίχλη καὶ καῦμα ἢ βροντή. Et Ἱππάρχῳ ἄνεμος, νοτια.

7. *Metrodoro aëris intemperies*, addit MS. Καλίππῳ, Εὐκτήμονι, Φιλίππῳ δυσαερία καὶ ἀναμιξία ἀέρος.

8. Addit MS. Καισαρι ἄνεμοι μεταπίπτοντες, ὑετία καὶ ἐτησίαι παύονται.

9. ἢ ἀργέστης, addit MS. πνεῖ.

10. pro ὡρ. ιδ'. in MS. invenio ιγ'. S.

11. pro χειμάζει in MS. ἐπισημαίνει.

15. MS. addit ἄνεμοι.

16. pro Κάνωβος legendum è MS. Κόνωνι.

17. MS. ὡρ. ιδ. S. & pro poſtremis verbis, *Metrodoro ſignificat Democrito*, MS. Εὐδόξῳ βόρεαι παύονται, Μητροδόρῳ ἐπισημαίνει, καὶ χελιδὼν ἀφανίζεται.

18. MS. ὡρ. ιέ. S. deinde Αἰγυπτίοις ὑετία, & poſt ἑ. φ. ά. χελιδὼν ἀφανίζεται, Δοσιθέῳ νοτία, Εὐκτήμονι μετοπώρου ἀρχή.

19 MS. ὡρ. ιέ. S. deinde: Ἱππάρχῳ δυσαερία καὶ ὑετία κατὰ θάλασσαν καὶ φθινοπώρου ἀρχή.

20. Καίσαρι μετοπώρου ἀρχὴ, καὶ χελιδὼν ἀφανίζεται. Μητροδώρῳ ὑετία κατὰ θάλασσαν, καὶ δυσαερία. Ita MS.

21. ὡρ. ιδ. MS. & poſt κρύπτεται, ὡρ. ιέ. & poſt λὶψ, addit: ὀψὲ ἀπηλιώτης, Εὐδόξῳ μετόπωρον ἄρχεται.

22.

22. ὡρ. ιγ΄. S. pro ιδ΄. & ψεκὰς pro vitioso ψακάς.

23. ὡρ. ιδ΄. S. pro ιδ΄. Deinde desiderantur in MS. verba ὁ καλύμμενος usque ad ὡρ. ιε. deinde legit: Αἰγυπτίοις ψεκὰς, καὶ ἄνεμοι. Ἐπισημαίνει. Καλλίππῳ &c.

24. ὡρ. ιγ΄. S. pro ιδ΄.

25. ὡρ. ιγ΄. S. pro ιγ΄. Deinde desunt in MS. verba ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίας χηλῆς κρύπτεται. ὥρα ιε. Postea pro δι' ἡμέρας ὄμβρος legit MS. δ΄ ἡμέρας ὄμβρος, male ni fallor, etsi ita sæpius.

26. ὡρ. ιε. S. pro ιε.

28. μετοπωρινὴ ἰσημερία Αἰγυπτίοις καὶ Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει. Ita MS.

29. Addit in fine MS. καὶ ἀνέμων ἀταξία.

30. ὡρ. ιδ΄. S. præmittit MS. quod in Petav. deest.

Mensis Paophi 2. ante verba: *splendida borealis* &c. in MS. legitur: ὡρ. ιε. ὁ κοινὸς ἵππου καὶ Ἀνδρομέδας ἑῷος δύνει. ὡρ. ιε. S. λαμπρὸς &c.

3. ὡρ. ιγ΄. ἀρκτοῦρος &c.

4. ὡρ. ιε. ὁ λαμπρὸς τῆς βορείας χηλῆς κρύπτεται. Αἰγυπτίοις καὶ Καλλίππῳ χειμάζει. Δυσαστρία Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ὑετός.

5. ὡρ. ιε. S. pro ιε. deinde desunt verba *Eudoxo pluvia* & *Metrodoro pluvia*, at pro *significat Euctemoni*, MS. legit χειμάζει.

6. ὡρ. ιγ΄. S. ἀρκτοῦρος ἑῷος ἀνατέλλει. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἔσχατος τοῦ π. ε. δ. ὡρ. ιδ΄. S. καὶ ὁ λαμπρὸς τ. β. χ. κρύπτεται. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ καλύμμενος ἀντάρης κρύπτεται, ὡρ. ιε. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ β. ς. ε. α. Αἰγυπτίοις, Καίσαρι χειμὼν, ὑετὸς, βρονταὶ, ἀστραπαί.

7. ὡρ. ιγ΄. S. στάχυς ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ΄. ὁ καλύμμενος αἲξ ἑσπέριος ἀνατέλλει, καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου χηλῆς κρύπτεται. Αἰγυπτίοις ὑετοὶ, χειμαίνει. Εὐδόξῳ ὑετὸς καὶ ἄνεμος μεταπίπτων, Δοσιθέῳ ἐπισημαίνει.

8. ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου χηλῆς κρύπτεται ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ τοῦ ἡνιόχου ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὡρ. ιδ΄. S. καὶ στάχυς ἐπιτέλλει. Δημοκρίτῳ χειμάζει. ἀπόρου ὥρα.

9. ὡρ. ιε. S. στάχυς &c.

10. ὡρ. ιε. ὁ λαμπρὸς &c.

11. τὸ γόνυ τοῦ τοξότου legit MS. pro τὸ γόνυ ἑῷος.

12. ὡρ. ιε. ὁ καλύμμενος ἀντάρης κρύπτεται, Αἰγυπτίοις Ζέφυρος ἢ λίψ.

13. Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει. Ἱππάρχῳ ἀπηλιώτης.

14. Δοσιθέῳ καὶ Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει.

15. Αἰγυπτίοις ἀργέστης, ὑετός.

16. ὡρ. ιδ´. S. ὁ λαμπρὸς τῦ βορείυ στεφάνυ ἑῷ@ ἀνατέλλει. Εὐδόξῳ βορέαι ἢ νότοι. Δοσιθέῳ ἄνεμ@ μεταπίπ]ων. Καλλίππῳ ἐπισημαίνἑ. Καίσαρι ἄνεμ@ ἄτακ]@, ὑε]ὸς βρονταί.

17. ὡρ. ιε. S. ὁ καλύμεν@ ἀντάρης κρύπ]εται. Αἰγυπτίοις βορέας ἢ λὶψ, Εὐδόξῳ ἐπισημασία.

18. ὡρ. ιγ´. ἀρκτῦρ@ ἑῷ@ δύνει.

19. Εὐδόξῳ ἀνέμων μεταβολαί, βρονταί.

20. ὡρ. ιδ´. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τῦ ἡνιόχυ ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἱππάρχῳ νότ@ ἢ βορέας.

21. ὡρ. ιγ´. S. ὁ καλύμεν@ αἲξ ἑσπερι@ ἀνατέλλει.

22. ὡρ ιγ´. ὁ λαμπρὸς τῦ νοτίυ στεφάνυ ἑῷος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ζέφυρ@ ἢ νότ@. δ ἡμέρας ὑετός. Δοσιθέῳ ἐπισημασία.

23. Deest in MS.

24. ὡρ. ιδ´. S. ὁ καλύμεν@ &c.

26. Addit MS. in fine: Καίσαρι βορέας πνεῖ.

27. ὡρ. ιγ´. S. ὁ λαμπρὸς τῦ νοτίυ στεφάνυ &c. & deinde editur in fine: Εὐκτήμονι καὶ Καλίππῳ ἀμιξία ἀέρ@. κα]ὰ θάλασσαν χειμὼν πολύς.

28. ὡρ. ιγ´. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τῦ ἡνιόχυ ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις χειμάζει σφόδρα.

29. & 30. in MS. deest.

Mensis Athyr 1. ὡρ. ιγ´. S. ὁ λαμπρὸς &c.

2. post ἐπι]έλλἑ, addit MS. ὡρ. ιε. τὸ αὐτό. Αἰγυπτίοις ἐπισημαίνἑ &c. Ἱππάρχῳ νότ@ πυκνός.

3. ὡρ. ιγ´. S. ὁ λαμπρὸς τ̃ βορείας χηλῆς ἐπιτέλλει. Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἄνεμ@ μέγας πνεῖ. Ita MS.

4. pro ἀρκτῦρ@ ἑῷ@ in MS. est ἀρκτῦρο@ ἑσπέριος, & in fine: καὶ Μητροδώρῳ ἄνεμοι. χειμάζἑ.

5. ὡρ. ιγ´. S. ὁ λαμπρὸς τ̃ νοτίυ χηλῆς ἐπι]έλλἑ. ὡρ. ιδ. ὁ κα]ὰ νώτυ τῦ τοξότυ κρύπ]εται. Κόνωνι κ. ε. ἀκρασίαι πνευμάτων.

6. Καλλίππῳ ἀκρασία ἀέρων, Καίσαρι, καὶ Ἱππάρχῳ νότ@ ἢ βορρᾶς ψυχρός.

7. proverbiis: *Ægyptiis auster vehemens* &c. in MS. Αἰγυπτίοις νότ@, ὄμβρ@ με]αξὺ ζεφύρυ. Εὐδόξῳ βορέας ἢ νότ@. Μητροδώρῳ ἀκρασία ἀέρ@, Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ καὶ Ἱππάρχῳ ὑετός.

8. ὡρ. ιγ´. S. ὁ λαμπρὸς &c. ac deinde: Κ. υ. Εὐκτήμονι ἐπισημαίνἑ.

9.

9. ὡρ. ιέ. S. ὁ κοινὸς ποταμῦ καὶ ποδὸς ὠρίων© ἑῷ© δύνει. Αἰγυπτίοις χειμὼν, ὑετός.

10. pro χειμάζει, MS. χειμών.

11. in fine, ἀργέςης ψυχρός.

13. ὡρ. ιγ΄, S. ὁ κατὰ &c. ac deinde δ΄ ἡμέρας pro δὶ ἡμέρας, & Μητροδώρῳ χειμάζει, θύελλα. Εὐκτήμονι ὑετοὶ, χειμάζει.

14. ὡρ. ιδ΄. ὁ κοινὸς ποταμῦ καὶ ποδὸς ὠρίων© δύνει, Φιλίππῳ καὶ Εὐκτήμονι χειμὼν, θύελλα, Ἱππάρχῳ βορέας ἢ νότ© ψυχρὸς καὶ ὑετός.

15. ὡρ. ιδ΄. ὁ λ. τ. Π. ἑῷ© δ, & deinde post ἑσπέρι© δύνει in MS. est ὡρ. ιέ. S. & in fine: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ καὶ Κόνωνι ἐπισημασία.

16. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λ. τ. ὑ. ἑ. δ. ὡρ. ιδ. S. τὸ αὐτό. Εὐκτήμονι καὶ Δοσιθέῳ χειμάζει.

17. ὡρ. ιδ΄. ὁ κοινὸς ποταμῦ καὶ ποδὸς ὠρίων© ἑῷ© δύνει, ita MS. pro eo quod edidit Petav.

18. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ &c.

19. ὡρ. ιδ΄, S. & post ἑσπέρ© MS. post δ΄. ἡμέρας.

20. ὡρ. ιγ΄. S. deinde deest ἑῷ© & post δύνει sequitur ὡρ. ιδ΄. S. & post alterum δύνει addit MS. ὡρ. ιέ. S. sed omittit illa quæ sequuntur καὶ ὁ ἐν τῷ usque ad δύνει.

21. post alterum δύνει additur in MS. ὡρ. ιέ. S. ἀρκτῦρ© ἑσπέρι© δύνει. Αἰγυπτίοις βορέας δ΄. ἡμέρας καὶ ὑετός. Καίσαρι χειμών.

22. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐν τῷ &c.

23. MS. post primum δύνει, ὡρ. ιδ΄. & τῦ νοτίου στεφάνου pro βορείου, & post τῦ ὠρίων© addit: ἑῷ© δύνει ὡρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τῆ &c. ἑσπέρι© &c.

24. ὡρ. ιγ΄. S. & post ἐπιτέλλει, additur ὡρ. ιδ΄. S. & post δύνει, ὡρ. ιέ. S. Pro βραχίονι MS. βατραχίῳ ut in mense Chœac die VI. & alibi.

25. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἐν τῷ &c. ac post δύνει, ὡρ. ιγ΄. S. & post ἐπιτέλλει, ὡρ. ιδ΄. S. & deinde: Εὐκτήμονι καὶ Δοσιθέῳ χειμὼν καὶ ὑετία, Καίσαρι ἀκρασία ἀέρ©.

26. pro ἑσπέρι© ἀνατέλλει in MS. est ἑῷ© ἀνατέλλει. Deinde sequitur: ὡρ. ιγ΄. S. καὶ ὁ ἔσχατ© τῦ ποταμῦ ἑσπέρι© ἀνατέλλει. ὡρ. ιδ΄. ὁ λαμπρὸς τ. λ. ἑ. ἀνατέλλει. ὡρ. ιδ΄. καὶ ὁ μέσ© (an μέγας) τῆ ζώνης τῦ ὠρίων© ἑῷ© δύνει, καὶ ὁ καλύμμ© ἀντάρης ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ χειμὼν σφοδρός.

27. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ καλύμμ© ἀντάρης &c. mox post δύνει, ὡρ. ιέ. S. καὶ ὁ ἐν &c. in fine: Εὐδόξῳ καὶ Κόνωνι χειμέρι© ὁ ἀὴρ, Καλλίππῳ ὑετία.

28. ὡϱ. ιδ΄. S. ὁ ἐν τῷ &c. deinde post ἀνατέλλει, ὡϱ. ιδ, S. & post alterum ἀνατέλλει, addit MS. ὡϱ ιε. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τȣ̃ ὠϱίων☉ ἑῷ☉ δύνει. ὡϱ. ιε. ὁ χαλȣ́μεν☉ ἀντάϱης ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ψεκάς.

29. post δύνει, MS. ὡϱ. ιε. S.

30. ὡϱ. ιγ. S. ὁ μέσ☉ &c. deinde pro ἑῷος δύνει MS. habet ἑσπέϱι☉ ἀνατέλλει & ὡϱ. ιδ. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τȣ̃ ὠϱίων☉ ἑῷ☉ δύνει. ὡϱ. ιε. S. καὶ ὁ ἐν τῷ ἡγȣμένῳ &c. ut in Petav.

Mensis Chœac, 1. ὡϱ. ιδ. S. κύων ἑῷ☉ δύνει. Deinde post Πεϱσέως deest ἑῷ☉.

2. ὡϱ. ιγ΄. S. ὁ ἐν τῷ &c. mox post primum ἀνατέλλει, desunt omnia usque ad ὡϱ. ιγ΄. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ &c. denique legitur: ὡϱ. ιδ΄. S. ὁ λαμπϱός &c.

3. ὡϱ. ιγ΄. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τȣ̃ ὠϱίων☉ ἑῷ☉ δύνει. ὡϱ. ιε. ὁ ἐν τῷ ἡγȣμένῳ ὤμῳ τȣ̃ ὠϱίων☉ ἑσπέϱι☉ ἀνατέλλει. Ita MS.

4. ἐν τῷ ἡγȣμένῳ MS. legit pro ἐν τῷ ἑπομένῳ, deinde pro δι ἡμέϱας MS. δ΄. ἡμέϱας ὕει.

5. ὡϱ. ιγ΄. S. & post primum ἀνατέλλει, ὡϱ. ιδ΄. ac post alterum δύνει, ὡϱ. ιε. S. ὁ ἐν τῷ ἡγȣμένῳ ὤμῳ τȣ̃ ὠϱίωνος ἑσπέϱιος ἀνατέλλει. Καίσαϱι, καὶ Εὐκτήμονι καὶ Εὐδόξῳ καὶ Καλλίππῳ χειμών.

6. post ὠϱίων☉ MS. addit ἑσπέϱιος ἀνατέλλει. Deinde Εὐκτήμονι, Φίλωνι καὶ Καλλίππῳ ἀνέμων ἀταξία. Hujus Philonis iterum meminit hoc MS. in mense proximo Tybi, die III.

7. τȣ̃ ἑπομένȣ διδύμȣ MS. pro τȣ̃ ἡγȣμένȣ. Et post ὠϱίωνος addit: ἑῷ☉ ἀνατέλλει. ὡϱ ιε. ὁ λαμπϱὸς τȣ̃ ὄϱνιθ☉ ἑῷ☉ ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ψεκάζει. Καίσαϱι καὶ Κόνωνι χειμάζει.

8. ὡϱ. ιε. ὁ ἐν &c. mox post ἀνατέλλει: ὡϱ. ιε. S. ὁ λαμπϱὸς τȣ̃ Πεϱσέως δύνει. Αἰγυπτίοις ψεκάζει. Καίσαϱι καὶ Εὐτήμονι καὶ Εὐδόξῳ χειμών.

9. post primum δύνει MS. addit ὡϱ. ιδ΄, post alterum δύνει hæc verba: καὶ ὁ ἐπὶ τ̃ κεφαλῆς τȣ̃ ἑπομένȣ διδύμȣ ἑσπέϱιος ἀνατέλλει. Denique pro postremo σημαίνει in MS. est χειμών.

10. pro βοϱείȣ MS. videtur legere νοτίȣ. Deinde Εὐδόξῳ καὶ Δοσιθέῳ χειμέϱι☉ ἀήϱ.

11. ὡϱ. ιγ΄. S. ὁ ἐπὶ &c.

12. ὡϱ. ιδ΄. S. Deinde post ἀνατέλλει addit: Καίσαϱι νοτία. Εὐκτήμονι καὶ Εὐδόξῳ καὶ Καλλίππῳ χειμών☉ ἀὴϱ καὶ ὑετία, quæ omnia recurrunt die proxime sequenti.

13. ὡϱ. ιγ΄. S. ὁ μέσ☉ (al. μέγας) τ̃ ζώνης. &c.

14.

14. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ καλέμβρ@ &c. Deinde Μητροδώρῳ καὶ Ἐυκτήμονι καὶ Καλλίππῳ χειμῶν@ περίςασις. Δημοκρίτῳ &c. ἄνεμοι.

15. pro χειμέρι@ ἀὴρ in MS. est: Ἐυδόξῳ χειμῶν@ ἀήρ.

16. pro χειμαίνει, in MS. χειμάζει.

17. Ἱππάρχῳ νότ@ πολὺς ἢ βορέας. Ita MS.

18. pro χειμὼν in MS. Ἐυδόξῳ χειμάζει.

19. ὡρ. ιέ. S. deinde νοτίου ςεφάνου pro βορείου.

20. ὡρ. ιέ. S.

21. ὡρ. ιέ. S.

23. ὡρ. ιδ΄. S. & post ἐπιτέλλει, adde ὡρ. ιέ. Deinde post Ἀιγυπτίοις adde: καὶ Ἐυδόξῳ.

24. pro χειμαίνει in MS. χειμερινὸς ἀήρ.

25. ὡρ. ιγ΄ S. & post ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ΄. καὶ ὁ προϊςῶν ἑῷ@ δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς, &c.

26. ante κύων ἑσπέρι@ adde ὡρ. ιδ΄. & ante ὁ καλέμβρος αἴξ, ὡρ. ιέ. S.

27. ante προκύων adde ὡρ. ιδ΄. Deinde in fine: ὡρ. ιδ΄. S. ὁ λαμπρὸς τ̃ ἀετοῦ ἑῷ@ ἀνατέλλει.

28. ὡρ. ιέ. ὁ ἐν τῷ &c. mox post δύνει, ὡρ. ιέ. S. Deinde Ἀιγυπτίοις καὶ Καίσαρι χειμὼν, Ἱππάρχῳ καὶ Μέτωνι ἐπισημασία.

29. ὡρ. ιδ΄ S. deinde Ἀιγυπτίοις καὶ Κόνωνι καὶ Μέτωνι καὶ Καλλίππῳ χειμών. Καίσαρι καὶ Μητροδώρῳ ἐπισημασία. ἀκρασία.

30. post ὡρ. ιδ΄. adde: ὁ λαμπρὸς τ̃ ἀετοῦ ἑῷ@ ἀνατέλλει. Et in fine: Ἐυδόξῳ. Μητροδώρῳ χειμῶν@ ἀήρ. Ἱππάρχῳ χειμὼν ἑσπέρι@.

Mensis Tybi 1. post primum ἀνατέλλει, addit MS. Ἐυδόξῳ ἐπισημαίνει, Δημοκρίτῳ μέσ@ χειμών.

2. ὡρ. ιγ΄. S.

3. pro verbis Φιλήμονι ἐπισημαίνει, in MS. est Ἐυκτήμονι καὶ Φίλωνι καὶ Δημοκρίτῳ ἐπισημαίνει. Philonis nomen jam fuit mense superiore die 6. Vereor tamen ne corruptum sit utroque loco pro Philippo.

4. ὡρ. ιγ΄. S. deinde post primum δύνει, ὡρ. ιδ΄ S. & post alterum, ὡρ. ιέ. Denique pro ἐπιχειμάζει in MS. est ἐπισημαίνει.

5. In fine addit MS. ὡρ. ιέ. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τ̃ ἡνιόχου ἑῷ@ δύνει.

6. ὡρ. ιέ. S. & post ἐπιτέλλει, ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ τ̃ κεφαλῆς τ̃ ἑπομένου διδύμου ἑῷ@ δύνει. ὡρ. ιδ΄. S. κύων ἑσπέρι@ ἀνατέλλει. Ita MS.

8 post δύνει addit: ὡρ. ιδ΄. S. καὶ ὁ ἐπὶ τ̃ κεφαλῆς τ̃ ἑπομένου διδύμου ἑῷ@ δύνει. ὡρ. ιδ΄. S. καὶ ὁ λαμπρὸς &c. Denique ποικίλη κατάςασις legitur in MS. pro πυκνή.

9.

6. in fine addit: ὡρ. ιδ΄. ὁ καλύμμ© κάνωβ© ἑσπέρι© ἀνατέλλει. ὡρ. ιε. S. καὶ ὁ ἐπὶ τ̄ ὀυρᾶς τȣ̃ λέοντ© ἑσπέριος ἀναλέλλει. Καὶ ὁ κατὰ τὸ γόνυ τȣ̃ τοξότȣ ἐπιτέλλει. Ἐυδόξῳ ὑετός.

7. ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ τ̄ καρδίας τȣ̃ λέοντ© ἑῷος δύνει. ὡρ. ιγ΄. ἐπὶ τ̄ ὀυρᾶς τȣ̃ λέοντ© ἑσπέριος ἀνατέλλει.

8. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐπὶ τ̄ καρδίας τȣ̃ λέοντ© ἑσπέρι© ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις νότ© ἢ ζέφυρ©, μεταξὺ χάλαζα.

9. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ τ̄ καρδίας τȣ̃ λέοντ© ἑῷος δύνει. Ἐυδόξῳ ἐυδία, ἐνίοτε ἢ καὶ ζέφυρ© πνεῖ.

10. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐπὶ τ̄ καρδίας τȣ̃ λέοντ© ἑσπέριος ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ τ̄ ὀυρᾶς τȣ̃ λέοντ© ἑσπέριος ἀνατέλλει.

11. ὡρ. ιέ. S. Deinde post χειμερινὴ, ἡ ἑπομβρ© καὶ ἀ. ἀ. Δοσιθέῳ ἐυδία, ἐνίοτε ζέφυρ© πνεῖ.

13. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἔχατ© τȣ̃ ποταμȣ̃ κρύπτεται. ὡρ. ιέ. S. καὶ ὁ λαμπρὸς τ̄ λύρας ἑσπέριος δύνει. Αἰγυπτίοις ἀνεμώδης καλάστασις &c.

14. ὡρ. ιγ΄. S. deinde post ἀρχὴ, ζέφυρος ἄρχεται πνεῖν, καὶ ἐνίοτε χειμών.

15. pro Δημοκρίτῳ ζέφυρος πνεῖ, in MS. Μητροδώρῳ ζέφυρος ἄρχεται πνεῖν.

17. post ζέφυρ© πνεῖ addit MS. Ἱππάρχῳ ἔαρ© ἀρχή.

18. in fine βορρᾶς ἢ ἀπηλιώτης πνεῖ.

20. ὡρ. ιγ΄. S.

22. ὄμβροι pro ὄμβρ©.

24. pro χειμάζει in MS. καὶ χάλαζα.

25. post κρύπτεται, ὡρ. ιέ.

26. καλάστασις pro ἀκαταστασία.

27. deest etiam in MS.

29. χελιδόνες φαίνεται & post καλάστασις, Κόνωνι βορέαι &c. ὑετὸς ἐπὶ χελιδόνι, καὶ ἐπὶ δ΄ ἡμέρας βορέαι πνέουσιν καλȣ́μενοι ὀρνιθίαι.

30. μεταξὺ ἀργέσȣ, & in fine ἀλκυονίδες.

Mensis Phamenoth 1. pro χειμάζει MS. χειμὼν, ἐπισημαίνει.

2. ὡρ. ιέ. S. ὁ κοινὸς &c.

3. ἑῷ© ἀνατέλλει pro simplici ἀνατέλλει.

4. ὡρ. ιδ΄. S. & deinde ἑσπέρι© δύνει.

5. ὡρ. ιδ΄. S. & post ἀνατέλλει, Ἱππάρχῳ βορρᾶς &c.

6. ὡρ. ιδ΄. ὁ ἔχατ© &c.

8. ὡρ. ιδ΄. S.

9. ὡρ. ιέ. S.

10. pro ἐπιτέλλει in MS. ἑσπέρι© δύνει. Deinde addit Αἰγυπτίοις χειμάζει. Καίσαρι χελιδονίαν.

11. pro ὁ λαμπρὸς τ. ν. in MS. eſt ὁ κοινὸς ἵππυ καὶ ἀνδρομέδας ἐπιτέλλει. & in fine: ὀρνιθίαι ἐπὶ ἡμέρας θ'.

12. ἔκτινοι φαίνονται deinde poſt Μητροδώρῳ MS. addit: καὶ Εὐκτήμονι.

13. poſt λέοντος ſupple: ἕως δύνει.

14. νοτίυ ςεφάνυ pro βορείυ & deinde βορέας ψυχρὸς πνεῖ.

15. ὡρ. ιγ'. S. ἀρκτῦρος ἑῷος ἐπιτέλλει. Cætera deſunt in MS.

16. ὡρ. ιγ'. S. deinde deſunt verba α. ἐ. ἐ. deinde legitur βορρᾶς σύμμετρος πνεῖ.

18. deſunt verba ἢ νέτος. Deinde legitur: Εὐκτήμονι βορρᾶς πνεῖ, Δοσιθέῳ ὀρνιθίαι ἄρχονται πνεῖν, Ἱππάρχῳ &c.

20. τῦ νοτίυ ἰχθύος. Cetera poſt ἐπιτέλλει in MS. leguntur die proximo 21. male.

21. ὡρ. ιδ'. S. & pro Φιλίππῳ MS. Καλλίππῳ.

22. pro Δημοκρίτῳ MS. Δημοκλεῖ, male. Deinde pro ἐπισημαίνει legit χειμών.

23. poſt δέκα, MS. addit: Ἱππάρχῳ βορρᾶς πνεῖ.

25. ὡρ. ιδ'. S.

26. poſt ἰσημερία. ὡρ. ιδ'. & pro βορείυ videtur leg. MS. νοτίυ.

28. Αἰγυπτίοις βρονταί, ἐπισημασία. Φιλίππῳ καὶ Καλλίππῳ καὶ Εὐκτήμονι ὑετὸς ἢ ψεκάς. Ἱππάρχῳ ἐπισημασία.

29. ὡρ. ιε'. S. deinde pro ἐπισημαίνει in MS. eſt ἰσημερία.

30. Αἰγυπτίοις ἀργέςης ἄνεμος πνεῖ, pro νότος πνεῖ.

Pharmuthi menſis 1. Μέτωνι καὶ Καλλίππῳ καὶ Εὐδόξῳ ὑετός. Deinde pro Δημοκρίτῳ male Διοκλεῖ ut ſupra Δημοκλεῖ.

2. ὡρ. ιγ'. S. & poſt ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ'. S. Denique pro Καλλίππῳ MS. Μέτωνι.

3. pro ὁ Π. ἐ. α' in MS. eſt ὁ νοτίυ ἰχθύος ἐπιτέλλει, quod Petav. habet die proxime ſequente.

4. ὡρ. ιε'. S. ὁ λαμπρὸς τ βορείυ χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις καὶ Κόνωνι ἐπισημαίνει Εὐδόξῳ ὑετία γίνεται.

6. ὡρ. ιγ'. S. deinde deſunt verba: Εὐδόξῳ &c.

7. addit MS. ὡρ. ιε'. ςάχυς ἑῷος δύνει.

8. ὡρ. ιδ'. S. deinde Αἰγυπτίοις ζέφυρος καὶ χάλαζα.

9. iterum Αἰγυπτίοις ζέφυρος καὶ χάλαζα. ὡρ. ιε'. ὁ λαμπρὸς τ λύρας ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἱππάρχῳ νότος καὶ ἀνέμων συςροφή.

10.

10. ὡρ. ιγ'. deinde νοτίυ χηλῆς, & post ἀνατέλλει, ὡρ. ιε. ὁ λαμπρὸς τ̃ λύρας ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἱππάρχῳ &c.

11. ὡρ. ιγ'. S. pro ὡρ. ιδ'.

12. ὡρ. ιε. S.

13. ὡρ. ιγ'.

14. desunt verba: Ἱππάρχῳ ὑετία.

15. Αἰγυπτίοις ἀέρος ἀκαταστασία καὶ ὑετός. Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἀκρασία πνευμάτων, Ἱππάρχῳ ὑετία.

16. Εὐδόξῳ ζέφυρος καὶ ἀκρασία, μεταξὺ ψεκάζει.

17. ὡρ. ιδ'. S.

19. ψεκὰς pro ψακάς.

20. post Εὐδόξῳ MS. addit καὶ Εὐκτήμονι.

21. post Μητροδώρῳ MS. addit καὶ Καλλίππῳ.

22. ὡρ. ιγ'. S.

22. ὡρ. ιγ'. S. & 23. ψεκάς.

24. pro ὁ μετὰ τ̃ ζώνης leg. ὁ μέσος.

25. post νότος addit MS. καὶ ἀργέστης.

26. post κρύπτεται, ὡρ. ιε. & post ἀνατέλλει, ὡρ. ιε. S. & post ὠρίων addit: κρύπτεται. Ἱππάρχῳ νότος &c.

27. post ὑάδων adde ex MS. κρύπτεται. ὡρ. ιγ'. S. καὶ ὁ λαμπρὸς τ̃ νοτίυ χηλῆς ἑῷος δύνει. mox pro ὁ μετὰ leg. ὁ μέσος τ̃ ζώνης. In fine addit MS. Εὐδόξῳ ὑετός.

28. ὡρ. ιδ', & post κρύπτεται ὡρ. ιδ'. S.

29. post Μητροδώρῳ addit MS. καὶ Καλλίππῳ ἐνίοτε χάλαζα, Δημοκρίτῳ ἐπισημαίνει.

30. Αἰ. καὶ Εὐ. ψεκάς, ὑετός.

Pachon mensis 1. ὁ μέσος τ̃ ζώνης pro ὁ μετὰ, & post κρύπτεται ὡρ. ιδ'. S. atque post ζέφυρος, ἐπισημαίνει, Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ὑετία ἢ χάλαζα.

2. ἐν τῷ ἡγυμένῳ ὤμῳ pro ἑπομένῳ, & sub finem: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ νοτία.

3. ὡρ. ιγ'. S.

4. ὁ μέσος τ̃ ζώνης pro ὁ μετὰ τ̃ ζώνης, deinde post ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ'. S. Αἰ. ν. ἢ ὑετία, κ. χειμών.

5. Αἰγυπτίοις ἐπισημαίνει. Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ νηνεμία, ψεκάς.

6. post δύνει. ὡρ. ιε. S. & in fine ψεκας.

7. ὁ μέσ☉ τ̃ ζώνης pro ὁ μετὰ.

8. ante verba καὶ ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ in MS. eſt ὡρ. ιέ. & ante ὁ λαμπρὸς τ̃ νοτίȣ &c. ὡρ. ιέ. S. denique ψεκὰς ἢ νότ☉, βροντή. Ceterum diei hujus rationes cum ſuperiore vel in MS. vel in Petav. hoc loco ſunt confuſæ.

9. ὡρ. ιδ'. S. & poſt ἀνατέλλει, ὡρ. ιέ. in fine poſt ψεκὰς additur: Εὐδόξῳ ὑετός.

10. pro νοτίȣ MS. βορείας χηλῆς.

11. ὡρ. ιδ'. S.

12. poſt ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ'. S. & poſt κρύπτεται ὡρ. ιέ. S. & poſt τ̃ Περσέως MS. addit ἑσπέρι☉ δύνει.

13. in fine additur: Εὐδόξῳ καὶ Δοσιθέῳ ὑετία.

15. pro Εὐκτήμονι ἄνεμ☉ in MS. reperio: Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἐπισημαίνει.

17. ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ MS. addit βατραχίῳ & in fine, θέρȣς ἀρχή.

18. hic conjungit Petavius quæ MS. habet die 18. 19. 20. unde in ſeqq. etiam dierum rationes perturbantur. Ante ὁ λαμπρός præfigit MS. ὡρ. ιδ'. S. & ante ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ, ὡρ. ιέ. Denique Εὐδόξῳ καὶ Κόνωνι ὑετία.

19. MS. 21. & poſt Αἰγυπτίοις addit: καὶ Εὐδόξῳ καὶ Καλλίππῳ ἐπισημασία.

20. MS. 22. ὡρ. ιδ'. ὁ καλέμεν☉ αἲξ ἑσπέρι☉ δύνει, ὡρ. ιέ. ὁ καλέμεν☉ ἀντάρης &c.

21. MS. 23. ὡρ. ιέ. S.

22. MS. 24. poſt νότος, Εὐδόξῳ ὑετία, Ἱππάρχῳ νότος ἢ ἀπαρκτίας.

23. MS. 25. ὡρ. ιγ'. & poſt κρύπτεται, ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τ̃ βορείȣ χηλῆς ἑῷ☉ δύνει. Cetera quæ habet Petav. in MS. deſiderantur.

24. & 25. in MS. video deeſſe. Interim ſupple in 24. ὁ λαμπρὸς τ̃ ἀετȣ̃ ἑσπέρι☉ ἀνατέλλει, & mox ψεκάζει lege pro ψακάζει.

26. MS. ὡρ. ιδ'. deinde pro Εὐδόξῳ νότ☉, legit Δοσιθέῳ νότ☉, Καίσαρι χειμάζει.

27. poſt ἀνατέλλει, ὡρ. ιέ. S.

28. ὡρ. ιδ'.

29. ὡρ. ιγ'. S. & in fine addit: Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἐπισημασία.

30. ὡρ. ιδ'. S. & poſt Εὐκτήμονι addit καὶ Φιλίππῳ.

Men-

Mensis Payni 1. ὡρ. ιγ΄. S. & post alterum ἑπομένῳ supple ὤμῳ τοῦ ἡνιόχου, mox post κρύπτεται, ὡρ. ιέ. S. & in fine pro ψυχρός, MS. βορέας σφοδρός. Καλίππῳ καὶ Εὐκτήμονι ἐπισημαίνει.

2. in fine: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ νοτία.

3. pro ὥρα ιδ΄. MS. habet ὡρ. ιδ΄. S. & Δημοκρίτῳ pro Μητροδώρῳ.

5. iterum MS. in duos dies distrahit & pro ὥρα ιέ. habet ὡρ. ιέ. S. additque in fine: Καίσαρι νότος πνεῖ.

6. deest in MS.

7. post Εὐδόξῳ MS. addit: καὶ Δοσιθέῳ νοτία.

9. post δύνει ὡρ. ιέ. S. deinde ψεκὰς pro ψακάς & ὕδωρ γίνεται pro ἐπὶ γῆν.

10. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ὄρνιθος ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. Καίσαρι ὑετία.

11. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ἀετοῦ ἑσπέριος ἀνατέλλει, ὡρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. Αἰγυπτίοις ψεκάζει. Καίσαρι βροντή, ὑετός.

12. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου διδύμου κρύπτεται. ὡρ. ιδ΄. καὶ ὁ κατὰ γόνυ τοῦ τοξότου ἑῷος δύνει.

13. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐπὶ &c. deinde addit MS. Καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. καὶ ὁ λαμπρὸς τῶν ὑάδων ἐπιτέλλει.

14. ὡρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου διδύμου κρύπτεται. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται.

15. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὁ μετὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου ἑῷος δύνει ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τοῦ ὑδροχόου κρύπτεται. Αἰγυπτίοις ζέφυρος ἢ ἀργέστης, βροντή.

16. ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου στεφάνου ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τῶν ὑάδων ἐπιτέλλει.

17. Αἰγυπτίοις δι' ἡμέρας ψεκάζει.

18. habet MS. quæ Petav. 17.

19. Αἰγυπτίοις ζέφυρος ἢ ἀργέστης, ψεκάζει. Nihil aliud in MS.

20. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ὑδροχόου κρύπτεται, καὶ ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου ἑσπέριος ἀνατέλλει.

21. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὠρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ψεκάζει.

22. habet MS. quæ Petav. 20.

23. Αἰγυπτίοις καῦμα, Δοσιθέῳ ἐπισημασία.

24. habet MS. quæ Petav. 23. additque in fine καὶ καῦμα.

25. habet MS. quæ Petav. 24.

26. Αἰγυπτίοις ζέφυρος, βροχὴ, βροντή.

27. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τοῦ ὠρίωνος ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ΄. ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου στεφάνου ἑῷος δύνει. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βατραχίῳ Κενταύρου κρύπτεται.

28. habet MS. quæ Petav. 27.

29. habet MS. quæ Petav. 28.

30. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς &c. quæ Petav. 29. atque ὡρ. ιέ. S. ante ἀρκτοῦρος ε. δ.

Epiphi Mensis 1. Θερινὴ τροπή. ὡρ. ιγ. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τοῦ ὠρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ζ. κ. κ.

3. repetitur quod superiore die fuerat, ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑσπέριος ἀνατέλλει, additurque: Αἰγυπτίοις καὶ Δημοκρίτῳ ζέφυρος πνεῖ.

4. Καλλίππῳ καὶ Δοσιθέῳ ἐπισημασία. Δημοκρίτῳ νότος καὶ ὕδωρ ἑῷον, εἶτα βορέαι πρόδρομοι ἐπὶ ἡμερῶν ζ.

5. post primum ἐπιτέλλει adde ὡρ. ιέ.

6. post primum ἐπιτέλλει adde ὡρ. ιδ΄.

7. ὡρ. ιδ΄. S.

8. ὡρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τ. κ. τ. ή. δ. έ. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ κοινὸς τοῦ ἵππου καὶ Ἀνδρομέδας ἑσπέριος ἀνατέλλει.

9. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἐπὶ &c. quæ Petav. 8.

10. post ἐπιτέλλει ὡρ. ιέ. S.

11. post primum ἐπιτέλλει ὡρ. ιέ. S. deinde post Μητροδώρῳ ἀργέστης, Καλλίππῳ νότος, Ἱππάρχῳ νότος ἢ ζέφυρος.

12. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ΄. ὁ κοινὸς ποταμοῦ καὶ ποδὸς ὠρίωνος ἐπιτέλλει. ζέφυρος, ἀργέστης καὶ καῦμα.

13. ὡρ. ιε, deinde eadem quæ Petav. 12. usque ad ἐπισημαίνει.

14. MS. eadem quæ Petav. 13.

15. ὡρ. ιέ. deinde eadem quæ Petav. 14. nisi quod post ἀργέστης addit καὶ ζέφυρος, & in fine: καὶ προδρόμων ἀρχή.

16. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐπὶ τ. κ. τ. λ. κ. ut Petav. 15. deinde: Αἰγυπτίοις ἐπισημαίνει. δυσαερία.

17. ὡρ. ιέ. ὁ κοινὸς &c. ut Petav. 16. deinde additur: ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου ἐπιτέλλει.

18.

18. ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ & cetera ut Petav. 17. nisi quod post κρύπτεται addit ὡρ. ιέ. & deinde legit: Αἰγυπτίοις πρόδρομος ὡρ. ά. πνεῖ. Μ. Ζ. ἢ ἀργέστης.

19. ὡρ. ιγ΄. S. προκύων &c. ut Petav. 18.

20. & 21. Petav. 19. 20.

22. ὡρ. ιγ΄. S. κύων ἐπιτέλλει, ὡρ. ιδ΄. προκύων ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἔσχατος τοῦ ποταμοῦ ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ἄνεμος πολὺς καὶ ὑετία ἐνίοτε. Δημοκρίτῳ ὕδωρ καὶ αἰγίδος.

23. ὡρ. ιέ. S. ὁ μέσος τ ζ. & cetera ut Petav. 22.

24. ὡρ. ιδ΄. S. προκύων ἐπιτέλλει. ὡρ. ιέ. S. ὁ κοινὸς ποταμοῦ καὶ ποδὸς ὠρίωνος ἐπιτέλλει, Ἱππάρχῳ &c. ut Petav. 23.

25. Petav. 24.

26. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ κοινὸς &c. ut Petav. 25.

27. ὡρ. ιέ. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ἀετοῦ δύνει ἑῷος. ὡρ. ιέ. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου ἰχθύος ἑῷος δύνει. Μητροδώρῳ καὶ Φιλίππῳ ἐτησίαι πνέουσι, καὶ ὀπώρας ἀρχή. Καίσαρι πρόδρομοι πνέουσι.

28. ut Petav. 27. at post primum ἐπιτέλλει addit ὡρ. ιέ. S. & post στεφάνου ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. S. καὶ προκύων ἐπιτέλλει. Αἰ. δ. ή. ζέφυρος Φιλίππῳ δυσαερία. Πρόδρομοι πνέουσι.

29. ut Petav. 28. sed post ἄρχονται additur: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ ἀνεμώδης. Εὐκτήμονι χειμὼν κατὰ θάλασσαν.

30. ut Petav. 29. addit tamen: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ ἀνεμώδης κατάστασις.

Mesoris mensis 1. addit: Εὐδόξῳ, Καίσαρι νότος.

2. post δύνει addit: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ. Deinde post Κόνωνι, καὶ Δημοκρίτῳ & post νότος, καὶ καῦμα.

3. Εὐκτήμονι καὶ Δοσιθέῳ νοτία καὶ πνῖγη.

4. ὡρ. ιδ΄. S. Quæ deinde post δύνει apud Petav. sequuntur, MS. habet die proxime sequenti.

5. post Εὐδόξῳ, addit MS. νοτία καὶ ὁ. ά. Δοσιθέῳ ἔρχονται. ...

6. ὡρ. ιδ΄. S. & in fine additur: Εὐδόξῳ ἐτησίαι πνέουσιν.

9. sup-

9. ſupple hiatum, verbis ἑῷος δύνει.

10. poſt Εὐδόξῳ addit MS. καὶ Δοσιθέῳ νοτία, καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ ἀετοῦ ἑῷος δύνει.

14. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ λαμπρὸς τῆς λύρας ἑῷος δύνει, quæ Petav. refert ad diem præcedentem 13.

15. κύων ἀνατέλλει. Poſt hæc verba quæ Petav. ad 14. diem refert, ſequuntur in MS. quæ ad hunc 15. diem habet Petavius.

16. leg. ἀὴρ ὁμιχλώδης.

20. ὡρ. ιέ. & ἐπιτέλλει pro ἀνατέλλει.

22. 24. 27. & 29. MS. habet ὕδρου pro ὑδροχόου.

23. ὡρ. ιϛ΄.

28. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑσπέριος ἐπιτέλλει, quæ in Petav. male referuntur ad 29.

29. Εὐδόξῳ βροντῶν (βροντᾷν) ἕωθεν.

In Epagomenis nulla eſt varietas lectionis. Poſtea ſequitur: τοῦ αὐτοῦ Πτολεμαίου. Incipit: Ἡ μὲν οὖν ἀναγραφὴ pro ἀναστροφή. Deinde poſt ἀπλανῶν ἀστέρων in MS. quoque deeſt quod Petavius ſupplebat ἀριθμόν. Paulo poſt pro καὶ ἔστι legitur καὶ εἰσὶ & ἐν αἷς τε χώραις ἕκαστοι pro ἕκαστα & ἀφωρισμένων uti recte legendum pro ἀφορισμῶν Petavius conjecit. In ſecundæ magnitudinis ſtellis legendum: ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου στεφάνου. Quibuſdam interjectis pro $\overset{\Delta}{M}$ in MS. exſtat μὲν, deinde poſt μόνοις τοῖς πρώτοις legitur: τοὺς δὲ λοιποὺς κζ΄. Poſtea ἀνέγραψα pro ἀνέγραψε & κατέταξα pro κατέταξε. Poſt καὶ Λοκρίδι addit MS. καὶ Φωκίδι. Poſt Μέτων item, καὶ Εὐκτήμων. Et poſt Μητρόδωρος ἐν Ἰταλίᾳ addit καὶ Σικελίᾳ. Pro repetito Μητρόδωρος MS. legit Δημόκριτος. Denique in fine habentur quæ in Petav. deſunt: Εἰσὶ δὲ μέγιστοι κύκλοι ζ΄. ἰσημερινός. ζωδιακὸς ὁ διὰ μέσον τῶν ζωδίων, ὁ διὰ τῶν πόλων, ὁ καθ' ἑκάστην οἴκησιν, ὁ μεσημβρινός, ὁ τοῦ γάλακτος.

Ex hac collatione ſatis apparet quam negligentes librarii fuerint in libris ejuſmodi deſcribendis & præcipue in numerorum horarum annotatione, in qua ipſa tamen plurimum eſt ad totum hoc negotium momenti. Manifeſtum quoque eſt Savilianum Codicem Petaviano longe eſſe integriorem, qui & ipſe tamen licet rarius à Petaviano corrigitur ac ſuppletur. Sed jam ad alia Ptolemæi ſcripta recenſenda pergendum eſt.

IX. ΠΕΡΙ ἈΝΑΛΉΜΜΑΤΟΣ, *De analemmate* ex editione *Frid. Commandini* Rom. 1562. 4. Hunc librum nondum vidi: Sed conjicio eum parum diversum esse à planisphærio Ptolemæi de quo infra §. 11. & quod legi ex ejusdem Commandini editione ibi memorata.

X. ὙΠΌΘΕΣΙΣ ΤΩ͂Ν ΠΛΑΝΩΜΈΝΩΝ *De hypothesibus Planetarum liber* latina versione & formis Mathematicis illustratus à *Jo. Bainbridge* Lond. 1620. 4. Codex pulcherrime scriptus fuit in Bibl. Caroli de Montchall teste Labbeo p. 189. Bibl. nov. MSS. Ptolemæum optimum Astronomorum in secundo libro ὑποθέσεων laudat Simplicius in 2. de cœlo comment. 33.

XI. ἍΠΛΩΣΙΣ ἘΠΙΦΑΝΕΊΑΣ ΣΦΑΊΡΑΣ, PLANISPHÆRIUM *ad Syrum*, libellus Svidæ memoratus latine tantum exstat translatus ex Arabico Maslemi, Tolose A. 1144. Rudolpho Brugensi interprete. Emendavit Marcus Monachus Cœlestinus Beneventanus, ad calcem Geographiæ Ptolemæi Rom. 1507. fol. Editus etiam est à Jo. Valdero cum præfatione Rudolphi Burgensis ad Theodoricum Platonicum una cùm Arato, Procli sphæra, planisphærio Jordani & aliis quibusdam, Basil. 1536. 4. & cum commentariis Frid. Commandini Venet. 1558. 4. sed quæ in meo exemplo desiderantur. Hipparchum hac in parte secutus est Ptolemæus, ut docet Sinesius de dono Astrolabii ad Pæonium p. 310.

XII. ἉΡΜΟΝΙΚΩ͂Ν, *Elementorum Harmonicorum libri III.* Equidem Jonsius p. 114. Jo. Meursii vestigiis p. 185. ad Nicomachum insistens contendit auctorem, horum librorum esse nescio quem Ptolemæum Philadelphum Pythagoricum. Sed Pythagoricum auctorem non esse, satis ex ipso opere patet, in quo Archytas & alii Pythagorici diligenter confutantur, eorumque sententia non minus libere ad examen revocatur, quam Aristoxeni, Eratosthenis & Didymi. Neque Bedæ auctoritas me movet, qui in Musica theorica T. 1. Opp. pag. 346. Ptolemæum Philadelphum Philosophum Pythagoricum commemorat, nam posterioribus temporibus plures Ptolemæum nostrum confuderunt cum Rege Ægypti hujus nominis, ut Isidori Hisp. Albumasaris & aliorum Exemplis supra demonstravi. Apud Nicomachum lib. 2. p. 36. manualis Harmonici nomen Ptolemæi non videtur esse ab ipso Nicomacho, siquidem Ptolemæum nostrum ætate antecessit, sed ab eo qui è Nicomacho excerpta nobis dedit, ut Marco Meibomio observatum, neque enim opus Nicomachi quod ad librum præsertim secundum attinet, ad nos integrum pervenit. Porro Macrobius lib 1. cap. 19. in somnium Scipionis solum Ptolemæi nomen habet, non Ptolemæi Philadelphi Pythagorici:

Nam Ptolemaus in libris tribus, quos de Harmonia composuit, patefecit causam &c. Sic Cassiodorus quoque libro de Musica, & libris ejusdem argumenti locis compluribus Boëthius, & in scholiis ad Hesiodum p. 185. Jo. Protospatharius & p. 275. Jo. Diaconus. Hos Ptolemæi libros tres primus latine vertit *Antonius Gogavinus* * Graviensis Venet. 1562. 4. cum Aristoxeni libris ejusdem argumenti & Aristotelis fragmento de objecto auditus ex Porphyrii ad Ptolemæum commentariis. Post sæculi non integri spacium in illustrando hoc opere versatus *Jo. Keplerus* Mathematicus præstantissimus Appendice ad Lib. V. Harmonicorum pag. 249. (Lincii Austriæ 1619. fol.) testatus, se Ptolemæi libros III. habere græce MStos cum commentariis Porphyrii Philosophi profundissimi itidem Græcis ab initio usque ad lib. 2. c. 7. dignosque sibi semper visos, qui Græcolatini integri exirent in publicum. *Eaque de causa*, inquit, *ante annos decem cœpi in latinum sermonem illos vertere, quæ versio processit usque ad medietatem codicis Porphyriani. Quo minus ulterius pergerem, impedimento mihi fuit loci mutatio &c. At vero, cum ante annum proposuissem meos Harmonicorum libros V. edere, momentum ingens videbam situm in comparatione mei operis cum Ptolemaico, præsertim libri mei V. cum ultimis capitibus libri III. Ptolemæi, quorum tria extrema nihil habent, nisi lemmata sive titulos à Ptolemæo. Itaque reluctante genio proposui solum partem decerpere operis seipso mutili, quæ maxime ad meam materiam faciebat. Quem ad finem verti librum Ptolemæi III. à capite 3. ad finem, & tribus ultimis lemmatibus inanibus suos textus ex principiis Astronomiæ Ptolemaicæ, & ex mente auctoris, quanta potuit fieri dexteritate subjeci, & denique commentarios adjeci, quibus Porphyriani defectus commentarii suppletur, & inventa Ptolemaica cum meis comparantur, & discrimen ostenditur inter Ptolemæi symbolismos & meas demonstrationes legitimas, unde infirmitas & imperfectio symbolismorum illorum, & causa potissima hujus rei, scilicet falsitas principiorum Astronomiæ Ptolemaicæ patescit.* Postea editione Ptolemæi in aliud tempus rejecta tantum capitum libri III. titulos recenset, confertque cum locis Harmonici sui operis, quibus vel meliora vel eadem melius tradiderit. Idem in notis ad Mysterium Cosmographicum (Francof. 1621. fol.) pag. 49. *Frustra has causas ex Ptolemæi Musicis exspectatas à me esse lector ipse dicet, si quando auctores hi cum meis notis edantur, Deo vitam prorogante.* Post Keplerum iisdem libris manum admovit *Marcus Meibomius* vir doctissimus & utriusque linguæ pariter ac veteris Musicæ peritus. Qui sic in litteris datis ad *Marquardum Gudium* 14. Cal. April. 1667. *Ptolemæus non minus abstrusiori Musicæ eruditione quam reliquis scriptis clarus ob styli obscuritatem, utpote*

Ægy-

Ægyptius explicatorem hactenus non invenit, & interpretem Harmonica litteratura non instructum, cujusmodi fuit Gogavinus, qui futilem versionem Venetiis edidit, merito deterrere potuisset. Illum jam ab eo tempore, quo Musicorum veterum utrumque volumen prodiit, explicatum difficilibus locis & sexcentis restitutum adservo. Porphyrii in Ptolemai Harmonica commentarium habeo, usque ad secundi libri caput octavum. Ultima Ptolemai verba, in qua Porphyrius commentatur, sunt: πλὴν καθόσον τὸ μὲν τῶν ὅρων ἑκάστῳ ἴδιον ἔχει τὸ αἴτιον, ἐπὶ δὲ τῶν τόνων ἐπωνται πως. *Porphyrii ultima sunt:* ὥστε τὸ ἀρτηθὲν ἐφαρμόζον, τῇ διαστάσει μέλος τῇ μὲν ἀπολιπὸν τῇ δὲ ἀπολαμβάνον ἑτερότητα τοῦ ἤθους ποιεῖν. *Scire velim, num codex tuus sit magis integer?* Sed quæ vel Keplerus vel Meibomius in Ptolemæum commentati sunt, lucem hactenus non viderunt. Loca quædam ex his libris græce producit Ismael Bullialdus ad Theonem, usus codice MSto Regis Galliæ. Denique libros tres integros ex undecim codicibus MSS. Græce cum versione sua perspicua & notis vulgavit Angliæ decus *Jo. Wallisius* Oxon. 1682. 4. recusos tomo tertio operum Wallisii, ibid. 1699. fol. in quibus *Porphyrii* quoque ad Ptolemæum commentaria (non integriora, quam in codice M. Meibomii) & Manuelis Briennii Harmonica cum Wallisii versione occurrunt. Libri tertii capita tria postrema non sunt Ptolemæi, sed addita à *Gregora*, ut docet scholion, quod in duobus MSS. initio capitis 14. Wallisius reperit: Τὸ παρὸν κεφάλαιον καὶ τὰ ἐφεξῆς ἱστέον ὡς ἀπὸ πάντων παλαιῶν βιβλίων λείπουσι, οὐκ οἶδα δι᾽ ἣν αἰτίαν. Ὁ μέντοι σοφώτατος Γρηγορᾶς ἐπιστήσας τὸν νοῦν τῇ τῶν κεφαλαίων ἀκολουθίᾳ τὸ ἐνδέον ἀνεπλήρωσε προσηκόντως ἔκ τε τῶν διαφορῶν τῶν ἐμμελειῶν καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων κινήσεων. Ἔοικε δὲ ὅτι μέχρι τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐλθὼν ὁ Πτολεμαῖος τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο πρὶν προσθεῖναι καὶ τὰ ἐφεξῆς κεφάλαια, ὅσα ἐν τῷ πίνακι προέθετο. Ὁποῖον δὲ καὶ Ἀριστείδης ὁ ῥήτωρ ἐπεπόνθει. Τὸν μὲν γὰρ τελευταῖον τῶν ἱερῶν λόγων αὐτοῦ τελειῶσαι οὐκ ἔφθασεν οὐδ᾽ ἐκεῖνος, ἐτελεύτησεν γὰρ πρότερον νόσῳ χρησάμενος ἀπροσδοκήτῳ. Ὅπερ δὲ καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλείῳ τὴν ἑξαήμερον γράφοντι συνέβη. Πρὶν γὰρ αὐτοῦ τὸ κατὰ σκοπὸν ἐπιθεῖναι τέλος ἐτελεύτησε καὶ αὐτὸς, ἀνεπλήρωσε δ᾽ αὐτὴν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Γρηγόριος Νύσσης. Παραπλήσιον δὲ καὶ ὁ Γρηγορᾶς ἐπὶ τοῦ παρόντος πεποίηκε βιβλίου, συνθεὶς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ διανοίας τὰ λειπόντα κεφάλαια τρία. Gregoræ exemplo Wallisius & ipse locum supplevit Græce, lib. 2. c. 14. Videntur etiam postrema capitis 12. libri 13. Gogavino non lecta, scholion continere à verbis usque, οἱ δὲ βαρύτεροι τοῦ δωρίου. Barlaami Monachi refutatio trium capitulorum, quæ addita sunt ad Harmonia Ptolemæi, MSta occurrit in Bibl. Regis Christianissimi teste Labbeo p. 117.

XIII. ΠΕΡῚ ΚΡΙΤΗΡΊΟΥ ΚΑῚ ἩΓΕΜΟΝΙΚΟΥ͂, *de judicandi facultate & animi principatu* libellus, in quo processum judicii intellectus non ineleganter describit. Græce cum versione & notis suis primus edidit *Ismaël Bullialdus* Paris. 1663. 4. Recusus est eodem anno latine Hagæ Comitis, ibidem in 4. additis ejusdem Bullialdi notis brevibus ac Renati Cartesii Opiniones (1. de animæ specie intellectui impressa, 2. corpus non sentire sed animam, & 3. de speciebus ab objectis, emissis) Subnexis itidem Francisci Laurentii (Du Laurens) solutionibus aliquot quæstionum affinis argumenti (1. utrum aliquid sit intellectu, quod prius non fuerit in sensu, 2. quid primum in scientiis quærendum sit & quis assequendæ veritatis modus habeatur 3. de rei simpliciter sumtæ proprietatibus, 4. quod necessario aliquid existat, & illud unicum sit, adeoque Deus primo & maxime ab intellectu cognoscatur.) Apographum è græco Codice Bibliothecæ Regis Galliæ descriptum exstat in Johannea Bibliotheca hujus urbis Hamburgensis.

XIV. Scripta Ptolemæi deperdita hæc apud veteres memorantur:

Περὶ μετρήσεως μονόβιβλος in quo demonstraverat Ptolemæus non plures posse esse dimensiones quam tres. Simplicius in 1. de cœlo.

Μηχανικῶν libri III Svid. in Πτολεμ.

Ὀπτικὴ πραγματεία. Heliodorus Larissæus in Opticis, Simpl. in 1. de cœlo.

Περιήγησις Tzetz. Hist. 396. & v. 100.

Περίπλους Steph. Byz. in Λούγδουνα. Sed periplus iste & Periegesis forte non diversa fuere ab opere Ptolemæi Geographico quod habemus.

Περὶ ῥοπῶν βιβλίον. Eutocius ad Archimed. l. 1. ἰσοῤῥοπικῶν. Simplicius in 4. de Cœlo.

Στοιχεῖα. Simplicius in 1. de Cœlo.

Libri duo ὑποθέσεων. Simplic. in 2. de cœlo, comment. 33.

Suppositi sunt *Libri tres Magici*, quos Ptolemæo tribuit Trithemius. Confer Naudæi Apologiam pro viris doctis Magiæ accusatis pag. 290.

Libri de anulis, & libri Astrologici ad Aristonem. vide Jo. Picum pag. 284. Operum.

XV.

XV. Jam alios quoque nonnullos accipe Ptolemæos ingenii laude celebres.

Ptolemæus Agesarchi F. Megapolitanus scripserat Historiam Ptolemæi Philopatoris cujus librum III. allegat Athenæus X. pag. 425. Idem opus laudatur XIII. p. 577. seq. & in Clementis Alex. protreptico p. 29. & ab Arnobio VI. p. 193. Confer Vossium & Theodori Canteri Var. lect. II. 2. Apud eundem Athenæum VI. p. 251. eruditus interpres laudat Euphantum in quarto historiarum Ptolemæi, sed in Græco est: *Euphantes libro quarto historiarum scripsit, Ptolemæi tertii parasitum* &c.

Ptolemæus *Alexandrinus* cognomento Pindarion, Aristarchi discipulus, Grammaticus de quo Suid.

Ptolemæus *Aristonici* Grammatici Pater Grammaticus & ipse, de quo Suid.

Ptolemæus *Ascalonita*, de quo uti de superioribus duobus dicam in Grammaticis.

Ptolemæus Astrologus à Claudio nostro Ptolemæo diversus; comes Galbæ Imp. de quo supra hoc capite §. 1.

Ptolemæus Alexandrinus, cognomine *Chennus*, Photio Cod. 190. & Suida in Ἐπαφρόδ. atque Πτολεμ. dicitur Ptolemæus Hephæstionis, sive quod Hephæstionis fuerit filius, vel ut Jonsio p. 14. visum præceptor aut pater. Tzetzæ Chil. VIII. v. 388. audit Ptolemæus Hephæstion, perinde ut Apollonium Molonis alii vocarunt Apollonium Molonem. Ex hujus Ptolemæi itidem Grammatici, Trajano imperante clari, libris septem περὶ τῆς εἰς πολυμάθιαν καινῆς ἱστορίας Tertullæ eruditæ fœminæ dicatis excerpta servavit Photius Cod. CXC. Eadem in scriptoribus Historiæ Poëticæ cum A. Schotti versione & ejusdem atque Hœschelii notis recudi curavit, & Apollodoro, Cononis narrationibus, Parthenio & Antonino Liberali adjunxit Tho. Galeus Paris. 1675. 8. Hos ipsos libros esse quos παραδόξου ἱστορίας Suidas vocat, Vossio facile assentior. Idem Suidas præterea ait hunc Ptolemæum scripsisse Σφίγγα drama historicum, & Ἀνθόμηρον sive Poëma ad Homeri exemplum compositum libris XXIV.

Ptolemæus Chirurgus. Cels. VI. 7.

Ptolemæus Cytherius Poëta qui Poëma Epicum scripserat de herba Ægyptia psalacanthe. Suid.

Ptolemæus Grammaticus Ἐπιθέτης sive ut Eustathio appellatur Ἐπίθετος dictus quod præceptore suo Hellanico Grammatico Agathontis qui Zenodotum Ephes. audiverat discipulo relicto Aristarchum secutus est. Scripserat Suida teste περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ πληγῶν & commentarium in Odysseam.

Ptolemæus Evergetes Ægypti Rex, Aristarchum Grammaticum audivit & scripsit ἱστοριῶν (quæ Athenæus ὑπομνήματα appellare videtur) libros XXIV. Vide Vossium lib. 1. Hist. Græc. lib. 1. c. 18. p. 118. & cap. 21.

Ptolemæus hæreticus, ἀπάνθισμα τῆς Οὐαλεντίνου σχολῆς ut vocatur S. Irenæo præf. libror. adversus hæreses. Ejus Epistolam ad Floram servavit S. Epiphanius XXX. 7. Hujus potissimum Ptolemæi Valentinianismum ab Irenæo & Tertulliano impugnatum observat H. Dodwellus quem vide diss. ad Irenæum p. 318. seq.

Ptolemæus *Hephæstionis*. Vide paulo ante Ptolemæum Chenuum.

Ptolemæus *Lagi*, Ægypti Rex qui res Alexandri scripsit de quo dixi lib. III. cap. 8.

Ptolemæus *Medicus* Erasistrateus. Cœl. Aurel. III. 8. Chronicar. passion. Incertum aliusne sit Medicus Ptolemæus Galeno laudatus & Aëtio.

Πτολεμαῖος ὁ Μενδήσιος τὰ Αἰγυπτίων ἀνέκαθεν ἱστορῶν Syncell. p. 64. Ptolemæi hujus *Mendesii* sacerdotis Tatiano, Justino, Tertulliano & Cyrillo Alex. laudati librum περὶ χρόνων allegat Apio apud Clementem Alex. I. Strom. p. 320. & Eusebium X. 12. præp. Neque valde antiquior fuerit hic Ptolemæus Apione, siquidem idem sit quem ἐν πρώτῳ περὶ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως laudat Ammonius in *ἰδιωμάτοι*. Ita quidem doctissimus Vossius II. 5. Hist. Gr. Magis tamen inclino in eam sententiam, Ptolemæum Ascalonitam ab Ammonio intelligi, quem & alibi laudat & qui Herodis Ascalonitæ civis fuit.

In Morerii Lexico pro Ptolomée, *Medecin*, lege *Mendesien*.

Ptolemæus *Naucratites* Sophista cognomento Marathon, Herodis Attici auditor, sed qui ad Polemonem magis orationem suam conformabat. De eo Philostratus lib. 2. de Sophist. p. 591. seq. Ejus cum Heraclide Lycio contentionem refert idem p. 608.

Ptolemæus *Peripateticus* cujus meminit Porphyrius in Plotini vita. Utrum diversus fuerit à Ptolemæo Ascalonita, dubitare me memini lib. III. cap. 11.

Pto-

Ptolemæus cognomento *Pindarion*. Vide supra in Ptolemæo Alexandrino.

Ptolemæus *Platonicus* qui scripsit in Timæum Platonis, teste Proclo.

Ptolemæum Philadelphum Regem, *Platonis* sectatorem vocat S. Hieronymus præf. ad quæstiones Hebr. in Genesin, in eo quidem quod & ipse instar Platonis unum DEUM colendum esse duxit.

Ptolemæus Philadelphus Philosophus Pythagoricus quem Beda lib. de Musica & ex eo Meursius p. 185. ad Nicomachum atque Jonsius p. 114. memorat, nullus fuit, Harmonicorum enim quæ ille Ptolemæus dicitur scripsisse, auctor fuit Claudius noster Ptolemæus, ut supra §. 12. demonstravi.

Ptolemæensis Philadelphus inter Dipnosophistas colloquens ab Athenæo inducitur, sed is à patria Ptolemaide Phœniciæ ita dicitur, ut Antiochus Ptolemensis apud Marcellinum Comitem in Chronico. Itaque Jonsius male Philadelphum Ptolemaicum appellat, à Ptolemaide vero Ægypti dicuntur potius Ptolemaitæ, ut notavit illustris Ez. Spanhemius diss. IX. de usu numism. p. 912.

Fuit & recens quidam scriptor Claudius Ptolemæus nobilis Senensis cujus libri sex Epistolarum Italice scripti extant, quarum selectas Gallice transtulit Petrus Vidal Tolosanus, Paris. 1572. 8. Prætereo Ptolemæum Lucensem circa A. C. 1300. clarum scriptorem Chronici quod laudat Joannes Gerson de statu Ecclesiæ V. & N. T.

XVI. Cum Geographos supra cap. 2. persequerer, annotavi nonnulla §. 10. de tabulis sive chartis veterum Geographicis, de quibus varia etiam observata esse video Petro Bertio in præfatione ad Ptolemæi Geographiam. Lubet igitur in præsenti ubi de Astronomorum principe Ptolemæo mihi sermo fuit, similiter pauca quædam subjungere de veterum sphæris globisque cœlestibus & aliis ejusmodi instrumentis Astronomicis, quibus interim utetur lector, donec oriatur alius me eruditior qui satisfaciat Clariss. Viri Jacobi Bernardi a) desiderio, ut Historiam Globi plenius atque exactius describat. De observationum quidem cœlestium antiquitate præclara sunt quæ disputavit magnus Gassendus

a) Nov. Reip. litterar. A. 1699. T. 2. p. 471. *Quelques personnes curieuses souhaiteroient que quelcun fit l'Histoire du Globe, à peu pres comme on a fait celui du Calendrier, en montrant qui en a été le premier inventeur, & quels ont ete les progres. Que si ce plan est trop difficile à remplir, on voudroit savoir du moins, qui est le premier inventeur des globes celeste & terrestre,*

sendus præf. ad Vitam Tychonis Brahei. Attigit hoc argumentum etiam Clarissimus Jaquelotus diss. 1. de existentia DEI adversus Atheos cap. 22. Sed in præsenti unus mihi erit scopus propositus, veterum in efformandis cœlestis machinæ imaginibus & instrumentis Astronomicis industriam breviter perstringere.

Ut ab Hebræis initium sumam, suspicari quis possit Regem Salomonem in templo suo duas illas insignis molis columnas ideo statuisse ut singulis illis imponeret sphæram sive globum, ut vocatur 3. Reg. VII. 16. qui septem erat circumdatus circulis sive totidem planetarum orbitis, id. 17. Confer 2. Paralip. III. 16. Equidem uti sanctum tabernaculum ita templum quoque referebat imaginem universi, unde ἐκμαγεῖον παντὸς κόσμου appellatur ab auctore Chronici Paschalis pag. 77. In hoc per adytum sive sanctum sanctorum in quo manna gratiæ, atque lex & Aaronis virga, providentiæ divinæ symbola erant & DEUS super Cherubim apparebat, designabatur b) cœlum νοητὸν, in quod ingressus est JESUS, Hebr. IX. 12. 24. VI. 19. 20. Sanctum sive media pars erat, cœlum visibile & ἅγιον κοσμικὸν ut vocatur ab Apostolo Hebr. IX. 2. atrium denique quod animalibus pariter & hominibus sacris profanis patens erat sub dio, denotabat orbem terrarum. Mensa cum duodecim panibus, totidem signa Zodiaci, quæ mensa quoque Isiaca Ægyptiorum videntur significari. Mensa autem ipsa terram innuit quæ duodecim signis ambitur. Vide si placet P. Fabrum III. semestrium p. 408. Candelabrum cum septem lampadibus referebat septem planetas; quatuor cortinarum colores, & ara quadrilatera, quatuor elementa. In libro Sapientiæ IX. 8. non modo templum vocatur μίμημα σκηνῆς ἁγίας cœlestis, uti Apostolo Hebr. VIII. cœlum ἀληθινὴ σκηνὴ, sed cap. 18. v. 24. auctor libri Sapientiæ etiam in ornatu Pontificis maximi fuisse affirmat ὅλον τὸν κόσμον, quod disertius explicans Philo lib. de somniis p. 463. testatur eum jussum χιτῶνα ἐνδύεσθαι τοῦ παντὸς ἀντιμίμημα ὄντα οὐρανοῦ, ἵνα συνιερουργῇ καὶ κόσμος ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ ἄνθρωπος. Lib. de profugis p. 364. ἐνδύεται δ' ὁ μὲν πρεσβύτατος τοῦ ὄντος λόγος ὡς ἐσθῆτα τὸν κόσμον, γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐπαμπίσχεται. Etiam Josephus III. Antiqu. Jud. 9. p. 86. de vestitu Pontificis maximi loquens singula ejus εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων facta esse observat.

Ab

b) Confer Philonis & Josephi loca apud Grotium in Matthæum XXVII. 51. Clementem Alex. V. Strom. p. 563. Cosmam Indopleusten lib. I. p. 115. II. p. 134. seq. III. p. 163. 173. seq. V. p. 197. 200. seq. VII. p. 297. IX. p. 309. 311. Menasseh ben Israël in Conciliatore ad Exod. XX. 3.

Ab Hebræis ad alios deſcendere juvat. In Achillis clypeo κόσμου μίμημα à Vulcano inſculptum narrat Homerus Iliad. Σ. v. 478. ſeq usque ad extremum libri, ad quem locum confer allegorias Homericas Heraclidis p. 467. ſeq. & qui Homerum imitantur, Euripidem Electra v. 455. ſeq. Nonnum Dionyſiac. XXV. v. 381. ſeq. De Heliotropio in inſula Syro meminit Homerus Iliad. ό. 403.

Circulum 365. cubitorum in Oſmanduæ Epitaphio monumento ab Ægyptiis constructum & ad gradus annui curſus ſolis haud dubie reſpicientem memorat Diodorus Sic. lib. 1. ſ. 46. everſum ac disjectum à Cambyſe.

Sphæram primus compoſuit Atlas teſte eodem Diodoro lib. III. p. 193. obliquitatem ſigniferi addidit Anaximander, ſigna in eo Cleoſtratus. Vide Harduinum ad Plinii Hiſt. II. 8. T. 1. p. 148. Menagium ad Laërt. p. 70. & Lambecium prodromi Hiſt. litterar. p. 132. ubi & de Muſæo quem primum σφαῖραν ποιῆσαι ſcripſit Laërtius in procœm. quo de loco dixi lib. 1. c. 16. p. 103. ſeq.

Zonarum auctor Parmenides, ut ex Poſidonii teſtimonio obſervavit Scaliger ad Manil. p. 320.

De Sphæra Callipi Cyziceni, Eudoxi Cnidii, Avtolyci Pitanæi & Soſigenis conſulendus Simplicius ad Ariſtotelem de cœlo lib. 2. comment 46.

Billari ſphæram quam expugnata Sinope abſtulit Lucullus, memorat Strabo XII. p. 546.

Pythagoras ſedens & baculo ſphæram monſtrans occurrit in numiſmate Samiorum. Confer Laur. Begeri ſpicilegium Antiquitatis p. 11. qui p. 10. illuſtrat etiam Amorginorum numum, in quo Apollo cum ſphæra & circino.

De gnomone & ſciothere quem ad obſervanda æquinoctia & ſolſtitia invenit Anaximander, vide Salmaſ. ad Solin. p. 623. ſeq. & Menagium ad Laërt. lib. 1. ſect. 119. & lib. 2. ſect. 1. Ab hoc diverſa horologia ſolaria, Metonis inventum. Scal. ad Manil. p. 229. Gaſſend. T. V. Opp. p. 376. 380. Juſtus Rycquius cap. 38. de capitolio.

Archimedes non modo librum ſcripſerat περὶ σφαιροποιΐας quem laudat Carpus apud Pappum procœmio libri VIII. ſed etiam ipſe compoſuit ſphæram vitream qua miro artificio lunæ ſolis & quinque errantium motus illigavit. Dixi de hac ſphæra lib. III. c. XXII. p. 552.

Eratoſthene auctore in Porticu Alexandrina ſub Ptolemæo Philometore poſitæ ſunt armillæ ac regulæ ad notandos quotidie motus cœleſtes, ut jam notatum Gaſſendo T. V. Opp. p. 378.

Globum cœlestem primus videtur construxisse stellis in eo notatis Hipparchus. Vide Plinium lib. 2. Hist. c. 26. Synesius quidem de dono Astrolabii p. 310. testatur Hipparchum primum docuisse σφαιρικῆς ἐπιφανείας ἐξάπλωσιν sive globosæ superficiei complanationem, in figuræ diversitate proportionem rationum conservando eandem, quod artificium postea in planisphærio suo exposuere Ptolemæus, Jordanus &c. Idem Synesius auctor est Hipparchum illum παμπάλαιον solos sedecim ἀστέρας in instrumento suo disposuisse, quo contenti fuerint etiam Ptolemæus ejusque διάδοχοι. Adde Gassendum T. V. Opp. pag. 378. seq. qui p. 375. Eudoxum putat esse primum qui partim Ægyptias partim Græcas imagines siderum repræsentari in globo solidave sphæra curavit, & p. 379. Hipparchum Hypotheses tabulasque Astrologicas idoneas primum condidisse, quemadmodum postea fecit Ptolemæus qui omne genus observationum de Planetarum motu & fixarum sive è veterum monumentis collegit, sive propria industria emendavit aut addidit, ut hoc ipso capite demonstravi. Eudoxi sphæram descripsit Aratus, ut Hipparcho pridem notatum fuit.

In Demetrii Poliorcetæ chlamyde intextum erat εἴκασμα τοῦ κόσμου καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινομένων, teste Plutarcho in Demetrio p. 909. S. Menippus in pileo suo duodecim Zodiaci signa intexta circumferebat teste Svida in φαιός.

Posidonii Philosopi sphæram celebrat Cicero 2. de natur. Deor. *cujus singulæ conversiones idem efficiebant in sole & luna & in quinque stellis errantibus, quod efficitur in cælo singulis diebus & noctibus.*

Sphæræ κρικωτῆς sive armillaris meminit Varro apud Gellium III. 10. quem si placet vide.

Astris nomina imposita ex quintuplici ratione ut docet Scholiastes Arati ad v. 27. ἀλλὰ πέντε αἰτίας εὐλόγους τίθενται τῆς ἀστροθεσίας, ἢ γὰρ καθ' ὁμοίωσιν τοὔνομα τῶ ἄστρω ὥσπερ ὁ σκορπίος. ἢ κατὰ πάθος, ὡς ὁ κύων, δοκοῦσι γὰρ ἐπὶ τῇ ἐπιτολῇ τοῦ κυνὸς λυττᾶν οἱ χερσαῖοι κύνες. ἢ μυθικῶς, ὡς ἡ μεταβληθεῖσα Καλλιςὼ εἰς ἄρκτον. ἢ κατὰ τιμὴν, ὡς οἱ διόσκουροι δίδυμοι. ἢ διορισμοῦ καὶ διδασκαλίας χάριν, ὡς τὰ πολλὰ τῶν ζῳδίων. Honoris causa sideribus adscripta Ariadne, Coma Berenices, Cæsaris astrum, anima Antinoi &c. Sic ex Persarum sententia Orion erat Nimrod ἀποθεωθείς, Chronicon Paschale pag. 36. Justinus Martyr pag. 67. τί γὰρ λέγομεν τὴν Ἀριάδνην καὶ τοὺς ὁμοίως αὐτῇ κατηστερίσθαι λεγομένους; Homilia V. Clementin. §. 17. αὐτίκα γοῦν Ζεὺς κατηστέρισεν Καλλιςὼ &c. *Jam ergo Jupiter*

piter Callistonem stellam fecit, quæ vocatur ursa minor, quamque Cynosuram appellant nonnulli. Neptunus in cælo collocavit Delphinum Amphitrites gratia: & Orionem ex Euryale in Minois filia natum, propter natum Euryalem astris donavit. Bacchus cororam Ariadnæ, Jupiter aquilam qua in rapiendo Ganymede usus fuerat, ipsumque Ganymedem in Aquarii honore constituit, ac taurum honoravit ob Europam. Quin & Castorem, Pollucem ac Helenam Ledæ gratificans stellas fecit, & Perseum propter Callistonem, Virginem quæ & Dice ob Themin, Herculem propter Alcmenam. Similiter nostra ætate Astronomi illustres sideribus intulere Joannes Hevelius *scutum Sobiescianum*, Gothofredus Kirchius *Pomum imperiale, Gladios electorales Saxonicos*, & *sceptrum Brandenburgicum*, ut videre licet in Actis Erud. A. 1684. p. 397. & A. 1687. p. 452.

A diversis gentibus diversa nomina sideribus data & diversæ imagines impositæ fuerunt. Sic alia nomina aliæque imagines siderum apud Ægyptios, alia apud Chaldæos, Persas, Indos, alia apud Græcos, alia apud Arabes denique. Vide Scaligerum ad quintum Manilii pag 335. seq. Gassendum T. 5. p. 375. Salmasium præf. ad lib. de annis Climacter. Tho. Hyde in Hist. religionis Persarum pag. 390. Georgium Paschium τὸν μακαρίτην in inventis novantiquis pag. 552. editionis secundæ, Jac. Gaffarellum in curiositatibus inauditis & Philippum Cæsium in Cœlo Astronomico Poëtico. Hinc vanitas innotescit Astrologiæ apotelesmaticæ quatenus ex nominibus naturam siderum & effectus colligit. Præstat tamen vetera ac recepta semel nomina Græca imaginesque astrorum retinere quam cum Joanne Baiero c) & Julio Schillero sanctos

c) Gassendus in vita Peireskii ad A. 1628. *Cum exemplum cæli Christiani à Joanne Bayero affecti & à Julio Schillero* (Augustæ Vindel. 1627.) *confecti allatum fuit, commendavit quidem Peireskius pietatem, qua illi vulgatis Planetarum nominibus substituerunt propria Adami, Moysis, aliorumque Patriarcharum: indideruntque duodecim signis Apostolorum vocabula & asterismis ceteris aliorum sanctorum rerumque religiosarum nuncupationes, præter figuras recens confictas conditaque nova de iis carmina: sed institutum non comprobavit pervertendi confundendique quicquid cælestis notitiæ à memoria usque antiquissima respersum est in omnes libros. Quanquam serio non timuit, ne propterea Astronomi universam illam astrorum nomenclaturam immutarent, quoniam illico perviderent nihil se inde adjutari, turbari vero plurimum Addebat pervetustos illos schematismos siderum, tametsi profanos nihil officere Christianæ pietati, cum & ipse olim observasset Vercellis hujusmodi imagines à mille & ducentis annis fornici impressas. Denique optare, ut quæ solers manus novas istas calaverat, Vercellenses illas sua antiquitate commendabiles expressisset.* Jo. Hevelius prodromo Astronom. p. 110. *Licet Bayerus & ex eo Schillerus multo plures quam Tycho, & Keple-*

ctos vel cum Erhardo Weigelio d) insignia principum substituere, ne tota ratio astronomiæ perturbetur & omnia omnium superiorum Astronomorum scripta inutilia reddantur. Magis ferendum est & si fortassis parum utile vel necessarium Wilhelmi Schickardi viri cetera præstantissimi institutum, qui in Astroscopio suo veteribus nominibus & imaginibus servatis novas ex sacris indidit significationes, ut ei v. g. Gemini sint Jacob & Esau: Pisces, duo illi quibus CHRISTUS quinque millia virorum pavit &c. Mutavit tamen & ipse pleraque, dum pro Boote v. g. suggerit Nimrodum, pro Hercule Simsonem, pro Cassiopea Bathsebam ac similia. Video etiam simile quid jam pridem in mentem venisse Bedæ presbytero, qui in carmine quod incipit *Mira prorsus paganorum & sæva dementia* T. 1. pag. 417. duodecim signa Zodiaci in sensum Christianum trahit. Sic fuere jam olim qui dies hebdomadæ à planetis nollent denominari, quod hæresibus etiam adscriptis Philastrius cap. CXI. sed suaderent ea (ita Campanella in tractatu de Monarchia Hispan.) à septem sacramentis appellari, & menses à duodecim Apostolis, quod factum videre est in fastis sacris Ambrosii Novidii Fracci dicatis Paulo III. Pontifici, & elegiaco carmine ad Ovidii imitationem compositis. Rom. 1547. 4.

Neronis præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuo diebus ac noctibus vice mundi circumageretur. Sveton. Nerone c. 31.

Σφαῖραν καλάμε sive ex culmis aheneis πρὸς τὸ τῦ παντὸς μίμημα πεποιημένην memorat Lucianus in Nigrino T. 1. p. 21. Galenus XIV. de usu partium T. 1. edit. Basil. p. 522. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰς τῶν πλανωμένων ἀςέρων περιόδες μιμέμενοι διά τινων ὀργάνων αὐτοῖς ἀρχὴν κινήσεως ἐνδόντος &c. Porphyrius de anima ad Boëthum Sidonium apud Euseb. XI. 28. præparation.

plerus stellas exhibuerunt, nihilominus reliquis omnibus minime fidendum, cum nullum plane fundamentum longitudinis & latitudinis indicaverint. Atque ideo penitus mihi persuadeo, quod maximam partem fixarum exceptis Tychonicis non nisi nudo oculo rudiori Minerva tantum delineaverint ----- Figuræ Bayeri nihil amplius præstant quam quod totum cæleste negotium perturbent, & quod omnes stellæ quæ in globis ad sinistram sunt constitutæ, ad dextram appareant. Bayerus enim ordinem stellarum inconsiderate plane invertit, ex quo Catalogi omnium auctorum confunduntur; etiam lectores perturbantur, cum nullam stellam debito nomine, sed per litteras tantum, quod tædiosissimum, denominat. Confer eundem Hevelium introductione in firmamentum Sobiescianum p. 10. seq.

d) Vide Acta erud. A. 1688. p. 451. & Georgii Paschii inventa novantiqua p. 544. seq. edit. secundæ.

tion ἄνθρωπος ἐπινόησεν ἐπὶ γῆς συνόδους τῶν ἑπ]ὰ κατὰ τῶν κινήσεως δημιουργῆσαι διὰ μηχανημάτων τὰ ἐν οὐρανῷ μιμούμενος.

In numis frequentissimum est Imperatores à Cæsare usque, Regesque ac principes cum globo in manu conspici, potestatis denotandæ causa. Interdum etiam cum globo duplici, ut Imperium significetur in orientem & occidentem, v. g. in numo Commodi apud Rubenium, LI, 51. vel cum triplici ut Europæ Asiæ Africæ Imperium denotetur. Ita in numo Augusti apud eundem XV. 18. Idem Rubenius victoriam sphæræ cœlesti insistentem exhibet X. 13. quemadmodum Romam Deam cum hasta & orbe in manu. LXIII. 15. Etiam in imaginibus Imperatores sive sculptis sive pictis constat globum manu gestare. De sculpta imagine locus est insignis Ammiani XXV. 10. *Nam & Maximiani statua Cæsaris quæ locata est in vestibulo regiæ, amisit repente sphæram auream formatam in speciem poli quam gestabat.* De Justiniani statua equestri Codinus & Suidas: καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει σφαῖραν ἐμπεπηγότος τοῦ σταυροῦ ἐν αὐτῇ. Confer Marqu. Freherum in notis ad Petrum de Andlo II. 6. & doctissimi viri Christophori Becmanni notitiam dignitatem illustrium IV. 4.

In palatio Farnesiano Romæ exstat statua Herculis circa Commodi Imp. tempora ut videtur sculpta sustinentis globum cœlestem sideribus insignitum de quo adscribam hæc Francisci Bianchini viri eruditissimi in historia Universali ex antiquis monumentis confirmata Rom. 1699. 4. p. 369. *Nel palazzo Farnesiano in Roma si conserva una statua antica d'Ercole da pochi bene observata, abbenchè sia uno de piu cospicui monumenti di antichità, percioche sostiene il globo celeste che dal sito delle costellazioni rispetto à punti de' solstizi e degli equinozi si conosce lavorata à tempi di Commodo, intorno à quali fù lavorata, si come ci fece avvertire il celebre Astronomo Regio signor Cassini nell' osservarla, che ei fece l' anno 1695. quando ci portammo unitamente à vedere quel nobile monumento di antichità. Misurio il luogo della prima di ariete, il quale cadeva nel decimo grado del segno che porta lo stesso nome. L'occhio del Toro si vede collocato 40. grado lontano dal principio di cancro constituazione assai prossima alla osservata dal Tolemeo in quel secolo de gli Antonini in cui crediamo lavorata la statua. E il capo dell' uno de due Gemelli che precede detto Polluce ed Ercole, non tocca il punto del tropico estivo, ma vicinissimo è à toccario, e dimostra di rimanere circa al 29. grado di ♊, la dove à an nostri è passato ab 19. del segno sequente. Richiederebbe un trattato à parte quella ingegnosa scoltura, e forse un giorno l' otterrà per sodisfazione de gli eruditi.* Singularem de globo hoc dissertationem pollicetur auctor præstantissimus p. 571.

[illegible] Maria [illegible] Domnæ Severi imp. uxoris so- [illegible] eleganter expressa cernuntur [illegible] XVII.

[illegible] Epigrammatum lib. V. p. [illegible] legitur Epigramma [illegible] sive in mensem in quo plancæ de- [illegible]

[illegible]

[illegible] de compositione solari. [illegible] Proclus ac Beda [illegible] memoratu [illegible] Severo. [illegible]

[illegible] posita [illegible]

Nescio an hoc loco referam illud Chosrois ab Imp. Heraclio eversum, mirandum certe, etsi non magis forte huc spectans quam illud Salmonei. Ita vero de Chosröe Jo. Tzetzes Chiliad. I. hist. 66.

Ἐν τοῖς ὀρόφοις οὐρανὸν ἔχων τεχνητευθέντα
Ἐξ οὗ βρονταὶ καὶ κέραυνοι μηχανητοὶ καὶ ὄμβροι
Ἐσιωμένων πρέσβεων ἐῤῥήγνυντο, πρὸς θάμβος.

Fertur etiam Sapor rex Persarum machinam cœlestem mirandi artificii habuisse, atque ut ad recentiora tempora descendam, Gajasadinus Turcarum Imp. Friderico Imperatori tentorium misit mira arte ita instructum, ut sol & luna in eo facti cursum suum recte observarent, & horæ tam noctis quam diei recte indicarentur, ut è Trithemii Chronico Hirsaugiensi notavit Spondanus ad A. C. 1232. Vicissim Ferdinandus I. Imp. ad Solimannum misit globum cœlestem insignem argenteum cujus meminere Jovius ac Sabellicus. His adde qnæ Cardanus sub extremum libri XIII. de subtil. *Hinc soles, astra lunaque ementito cœlo, quæ Nicolaus Siccius vir splendidissimus omnique scientiarum nobiliorumque artium genere eruditus repræsentavit coram Philippo II. Hispaniarum principe. Vidimus solem sideraque in sereno collucentia, latentia artis nubibus, hebetata candidis, motum cum sidere ac tum tempore repræsentationis fabulæ congruentem. Ibi saphiros, chrysolithos verasque pyropos lumina vitreis abscondita dodecaedris icosaedrisque nativo vitri colore mentiebantur. Edidit scena tonitura, cum etiam naves velut in mari ferre ac fluctuari videres.*

Ansam hinc sumpsit vir egregius atque ingeniosus Joannes Valentinus Andreæ in Apologis suis manipulo 1. Apologo 10. Campanellæ libellum quo Monarchiam universalem, tot millium sanguine jam constantem chimæram, Philippo Hispaniæ Regi ominari voluit, ejusque irritum consilium hoc modo adumbrandi: *Thomas Campanella, insignis artifex, Archimedeæ machinæ æmulatione avtoma monarchicum fabricavit, quo motus solis ab Occidente orientis ingeniose repræsentaretur, idque* Philippo II. Hispano &c. cunctarum gentium pio parenti, inter totius Orbis monarchas potentissimo, Numine DEI electo ad sparsa imperia congreganda &c. *dedicavit. Jucundum utique spectaculum, cum Galliæ, Germaniæ, Italiæ, Angliæ & persimiles rotulæ sese mutuo insigni artificio exciperent, & puniceum illud Solare corpus supra horizontem elevarent. Id opus Indico auro fulgidum & Morphei penicillo va-*

In numo Juliæ Mæsæ quæ Juliæ Domnæ Severi imp. uxoris soror fuit, universa duodecim signa Zodiaci eleganter expressa cernuntur apud Patinum introduct. in numism. cap. XVII.

In Anthologia Epigrammatum lib. V. p. 516. legitur Epigramma εἰς μυστήριον ἔχον τὰ δώδεκα ζώδια, sive in mensam in qua planetæ descripti cum duodecim signis in Zodiaco:

Ἀργύρεος πόλος οὗτος ὅπη φαέθοντα σελήνη
Δέρκεται: ἀντιτύπων πιμπλαμένη φαέων.
Ἀπλανέες δ' ἑκάτερθε, καὶ ἀντιθέοντες ἀλῆται
Ἀδρομένης γενεῆς πᾶσαν ἄγουσι τύχην.

Videndus etiam Leontius de compositione sphæræ, & Proclus ac Beda libellis de sphæra. Suidas in ξηρόλοφος ubi memoratur θέσις ἀστρονομικὴ λϛ' ἔτη διαρκέσασα posita sub Imp. Severo. Synesius Pæonio muneris loco Astrolabium offerens, Astronomiam p. 309. vocat προσεχὲς προθυμεῖον τῆς ἀπορρήτου Θεολογίας, *congruentem trajectum ad reconditam Theologiam*. Astrolabium vero ipsum ἄγαλμα πάγκαλον τοῦ κοσμικοῦ πλάτους, cavum ex argento à Synesio excogitatum: διανοίας μὲν ἔργον ἐμῆς ὅσα μοι συνευπόρησεν ἡ σεβασμιωτάτη διδάσκαλος, (Hypatiam intelligit) χειρὸς δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰς δημιουργίαν ἀργύρου τῆς ἀρίστης. Huic Astrolabio stellas diversarum sex magnitudinum suo quasque loco inseruit, addiditque solido auro διὰ χρυσοῦ στερεοῦ descripta in vacuis locis sub circulo antarctico posita duo Epigrammata, quorum unum ita sonat:

Οἶδ' ὅτι θνατὸς ἐγὼ καὶ ἐφάμερος, ἀλλ' ὅταν ἄστρων
Ἰχνεύω πυκινὰς ἀμφιδρόμους ἕλικας,
Οὐκ ἔτ' ἐπιψαύω γαίης ποσὶν, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ
Ζηνὶ διοτρεφέος πίμπλαμαι ἀμβροσίης.

Alterum ipsius est Synesii, atque ita se habet:

Ἡ σοφίη σίβον εὗρεν ἐς οὐρανὸν, ὢ μέγα θαῦμα,
Καὶ νόον ἐξ αὐτῶν ἦλθεν ἐπουρανίων.
Ἥνιδε καὶ γυρὰ σφαίρας ἐπιτάσσετο νῶτα
Ἶσα δὲ κύκλα τομαῖς οὐχ ὁμαλαῖσι τέμε.
Πλέκτεο τείρεα πάντα πρὸς ἄντυχα τῆς ἐπὶ Τιτὰν
Νύκτα ταλαντεύει καὶ φάος ἐρχόμενος.
Δέξο ζωδιακοῦ λοξώσιας, οὐδέ σε λήσει
Κλεινὰ μεσημβρινῆς κέντρα συνηλύσεως.

Confer Bedam in libello de astrolabio T. 1. Opp. p. 394. seq.

Ne-

Nescio an hoc loco referam illud Chosrois ab Imp. Heraclio eversum, mirandum certe, etsi non magis forte huc spectans quam illud Salmonei. Ita vero de Chosröe Jo. Tzetzes Chiliad. I. hist. 66.

Ἐν τοῖς ὀρόφοις οὐρανὸν ἔχων τεχνητευθέντα
Ἐξ οὗ βρονταὶ καὶ κέραυνοι μηχανητοὶ καὶ ὄμβροι
Ἐσιωμένων πρέσβεων ἐῤῥήγνυντο. πρὸς θάμβος.

Fertur etiam Sapor rex Persarum machinam cœlestem mirandi artificii habuisse, atque ut ad recentiora tempora descendam, Gajasadinus Turcarum Imp. Friderico Imperatori tentorium misit mira arte ita instructum, ut sol & luna in eo facti cursum suum recte observarent, & horæ tam noctis quam diei recte indicarentur, ut è Trithemii Chronico Hirsaugiensi notavit Spondanus ad A. C. 1232. Vicissim Ferdinandus I. Imp. ad Solimannum misit globum cœlestem insignem argenteum cujus meminere Jovius ac Sabellicus. His adde quæ Cardanus sub extremum libri XIII. de subtil. *Hinc soles, astra lunaque ementito cœlo, quæ Nicolaus Siccius vir splendidissimus omnique scientiarum nobiliorumque artium genere eruditus repræsentavit coram Philippo II. Hispaniarum principe. Vidimus solem sideraque in sereno collucentia, latentia artis nubibus, hebetata candidis, motum cum sidere ac tum tempore repræsentationis fabulæ congruentem. Ibi saphiros, chrysolithos verasque pyropos lumina vitreis abscondita dodecaedris icosaedrisque nativo vitri colore mentiebantur. Edidit scena tonitura, cum etiam naves velut in mari ferre ac fluctuari videres.*

Ansam hinc sumpsit vir egregius atque ingeniosus Joannes Valentinus Andreæ in Apologis suis manipulo 1. Apologo 10. Campanellæ libellum quo Monarchiam universalem, tot millium sanguine jam constantem chimæram, Philippo Hispaniæ Regi ominari voluit, ejusque irritum consilium hoc modo adumbrandi: *Thomas Campanella, insignis artifex, Archimedea machinæ æmulatione automa monarchicum fabricavit, quo motus solis ab Occidente orientis ingeniose repræsentaretur, idque* Philippo II. Hispano &c. cunctarum gentium pio parenti, inter totius Orbis monarchas potentissimo, Numine DEI electo ad sparsa imperia congreganda &c. *dedicavit. Jucundum utique spectaculum, cum Galliæ, Germaniæ, Italiæ, Angliæ & per similes rotulæ sese mutuo insigni artificio exciperent, & puniceum illud Solare corpus supra horizontem elevarent. Id opus Indico auro fulgidum & Morphei penicillo va-*

ris

rie pictum, cum ad Magnum Mundi Monarcham Albani & similium aliquot ministerio deferretur, cum importunum mare Anglicum vix evasisset, nescio quo infelici casu rheda, qua vehebatur, in medio Belgii corruit, opusque inæstimabilis pretii perfregit. Qua ministrorum negligentia supra modum irritatus Philippus, cum frustra Occidui orbis artifices implorasset, justo dolori decentique pudori aliquamdiu indulgens, tandem in summi artificis DEI sapientissima machina acquievit.

Sinensium Observatorium Regium in Nanquinense una cum instrumentis sphæra, globo, quadrante, sextante &c. antiquis & longe præstantioribus * novis, Jesuitarum industria additis descriptum videre est in Ludovici de Comitibus memoriis de regno Chinensi parte 1. p. 91. seq.

De observatorio insigni Parisiensi Christianissimi Regis consules Baptistam du Hamel in Historia Regiæ scientiarum Academiæ lib. I. sect. IX. & Peraultum ad Vitruv. lib. I. cap. 2.

Ex iis quæ recentiorum ingenia in hoc genere elaborarunt, celebranda sunt inprimis Tychonis Brahei admiranda instrumenta, quibus ad observationes cœlestes usus est & quæ singulari volumine in fol. pulcherrime ligno descripta exstant Tychonem etiam vicit Johannes Hevelius, cujus machina cœlesti sive opere duobus in folio Voluminibus instrumenta ejus Astronomica describente nihil unquam perfectius & admirabilius sol adspexit. Utriusque Tychonis & Hevelii industria quoque factum est ut longe plura hodie sidera numeremus & longe accuratius noscamus quam Astrologi veteres.

Idem Tycho præter alia Globum cœlestem ex orichalco condidit diametro sex pedum, in cujus horizontis ambitu hæc verba aureis litteris insculpi curavit: *Anno à CHRISTO nato MDLXXXIII. regnante in Dania Friderico II. hunc cœlesti machinæ conformem globum, in quo affixa octavæ sphæræ sidera cœlitus organis deprehensa suis queque locis ad amussim repræsentare, errantiumque stellarum per hæc apparentias pervestigare decrevit, Cælo terrigenis qui rationem eam capiunt mechanio opere patefacto TYCHO BRAHE O. F. sibi & posteris F. F.*

In prægrandem sphæram duplicem, Ptolemaicam alteram, alteram Copernicanam à Gvilelmo Blaeu constructam legi possunt Epigrammata bina Casparis Barlæi T. 2. poëm. p. 482.

Sphæ-

* In his est globus astrifer 2000. librarum, quem vel puer nullo negotio versat, & ad omnem altitudinis gradum attollit. Vide Illustris Leibnitii novissima Sinica p. 154.

Sphæra mobilis insignis oblata Regi Galliæ Ludovico XIV. à Martinoto & Hayo celebratur in Ephemeridibus Parisiensibus A. 1701. p. 364. & in Dombensibus sive Trivultinis ejusdem anni p. 358. & A. 1707. p. 81. seq.

Globos cœlestes & terrestres admirandæ magnitudinis ac structuræ vidit recens ætas Anglicanum a) Comitis de Castello Maine, Gottorpiensem auctore b) Adamo Oleario, Norimbergensem Erhardi Weigelii c) ξ μαχαρίτε, Augustanum Christophori Trefleri & Parisienses d) Vincentii Coronelli, diametro quindecim pedum; oblatos Regi Galliæ à Cardinali Estræo. Præterea planisphæria Pardyesii, Casfini e) Fabri, f) Insulani g) &c.

De Georgii Christophori Eimmarti Astronomi Norimbergensis sphæra armillari trium fere pedum altitudine, tota ex orichalco, secundum hypothesin Copernici ita composita ut omnes ac singuli planetæ virtute solius cochleæ perennis promoti quisque periodum suam in propria orbita decurrat, vide Clariss. Wagenseilii librum de Norimberga p. 155.

Cornelii Drebelii quoque acutissimi Germani organum perpetui motus haud prætereundum, quod his verbis laudat Joannes Daniel Major ingenio errante cap. VII. *Perspicatissimus vero etiam Drebbelius ille Machinarum varii generis insolentiorum Machinator insignis, post Archimedem fere unicus, ausus est elaborato à se liquore spirituoso mirabile opus agitante simulacrum universi per artem effingere, in eoque ob arcanũ consensũ spiritus istius cum æthere, non minus planetarum sphæras atque circuitus quam anni, mensium, dierum, horarum mensuras ac differentias Jacobo primo magno Britanniæ Regi exhibere.* Eandem admirandam machinam eleganti epigrammate celebravit magnus Hugo Grotius p. 320. Poëmatum. De Adolphi Balduini sole artificiali perpetuo

Nnn

a) Vincentius Coronelli Epitome Cosmographica lib. 3. Acta Erud. 1694. mense Julio pag. 333.

b) Olear. Persische Reise-Beschreib. pag. 626 Jo. Dan. Major in genio errante F. b. seq. Morhofii poëmata p. 514. & Georgii Paschii inventa novantiqu. p. 555. seq.

c) Weigel. idea Mathes. universæ p. 75. seq. & 81.

d) Ephemerides Paris. A. 1704. p. 1040. seq.

e) Ephemerid. Paris. 1681. p. 252.

f) id. A. 1702. p. 263.

g) id. 1700. p. 140.

petuo mobili vide Ephemerides Parif. A. 1682. p. 68. & de nescio cujus artificis machina duplici quæ exstant Parisiis in Bibl Regis Galliæ, quarum altera Eclipsis cujusque locus & magnitudo, altera motus situsque planetæ cujusque in cœlo qualem secundum systema Copernici, tempore quovis desiderato habuit vel habebit, facile ad oculum monstrari potest.

Tuborum sive telescopiorum usum, quorum ope tot veteribus incognita recens ætas in sideribus observavit, alii Jacobo Metio, h) vel Galilæo de Galilæis, alii ut Petrus Borellus Zachariæ Jovannidi Zelandio i) tribuunt, alii denique Cornelio quem jam memoravi Drebbelio, vel Jo. Baptistæ Portæ aut Rogero Baconi. Sane Hieronymus quoque Fracastorius in Homocentricis p. 18. notavit *majora omnia videri & propinquiora si quis perspiciat per duo specilla ocularia altero alteri superposita*, quod congruit invento Eustachii Divini relato in transactionibus Philosophicis Anglicanis T. 1. p. 626. De Gerberto autem qui inter Pontifices Romanos Sylvestri II. nomine clarus est, apud Ditmarum Merseburgensem l. VI. Chronici p. 399. in edit. Illustris Leibnitii scriptorum veterum Brunsvicensium legas eum optime calluisse astrorum cursus discernere & Horologium fecisse *considerata per FISTULAM quadam stella nautarum duce*. Cum ejusmodi fistula sive tubo imaginem Claudii Ptolemæi sidera contemplantis in vetusto Codice reperit V. C. Joannes Mabillonius, ut supra p. 417. jam annotavi, sed vitris instructas fuisse illas veterum fistulas non constat, quas fortasse alii rectius accipiunt pro dioptris k) vitro vacuis, quibus & ipsis visum juvari propter radios oculi in unam rem intentius collectos perinde ut tuba stentorea vocem, notum est. Sed tempus jam est ut missis hisce ad telam nostram pertexendam redeamus.

CAPUT

h) Voss. de scientiis Math. pag. 201. Menagii Origines Gallicæ in lunettes de Galilée, G. Paschii inventa novantiqua pag. 523. seq. Wotton reflect. upon ancient and modern learning chap. 15.

i) Petrus Borellus de vero telescopii inventore.

k) Confer Vignolii Marvilli Misc. Historico litter. T. 1. p. 157. & H. Vagetium de Microscopiis & tubis vitro carentibus.

CAPUT XV.

De PAUSANIA & POLYÆNO.

Pausania Cappadocis ætas & alii hoc nomine. 1. *Scripta quæ exstant.* 2. *Deperdita.* 3. *Eorum quæ exstant editiones.* 4. *Index scriptorum à Pausania allegatorum.* 5. *Polyæni scriptores ætas & eo nomine plures alii.* 6. *Ejus Strategemata.* 7. *Editiones.* 8. *Deperdita scripta* 9.

I.

PAUSANIAS Cæsareensis Cappadox, non diversus ut videtur ab eo quem ἀπὸ τῆς Συρίας σοφιστὴν vocat Galenus a) III, 14. (edit. lat. 10.) de locis affectis, ubi se cum eo Romæ locutum esse testatur. Constantinus vero Porphyrog. Lib. I. them. 2. pag. 12. vocat Pausaniam Damascenum. Auditor fuit Herodis Attici b) ipse discipulos habuit Ælianum c) de quo infra, & Aspasium. d) Quod addit Philostratus, Pausaniam unum fuisse τῶν ἐκ κλεψύδρας μετεχόντων, ex alio ejus loco in vita Sophistæ Adriani pag. 582. intelligitur, nimirum fuisse illum unum ex decem Herodis Attici auditoribus familiaribus, qui præter lectiones quas communes omnibus habebat audiverunt eum stato tempore ad clepsydram dicentem. Ita enim intel-

a) Galeni verba sunt: Παυσανίας οὖν ἀπὸ τῆς Συρίας σοφιστὴς εἰς Ῥώμην ἀφικόμενός ποτε τοὺς μικροὺς δύο δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ τοῦ μέσου τὸ ἥμισυ δυσαισθήτους μὲν ἔσχεν τὸ πρότερον, ὕστερον δὲ καὶ ἀναισθήτους, κακῶς θεραπευσάμενος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, Ἐπεὶ δέ ἐγὼ θεασάμενος αὐτὸν ἠρώτων &c. Eundem hunc esse Pausaniam cum nostro non dubitat Jonsius p. 16. de scriptoribus Hist. Philos. Sane noster in Syria per aliquod tempus versatus esse videtur, & Stephanus Byz. Syriaca ἐθνικὰ diligenter è Pausania repetit, testatus quoque eum de Antiochia librum scripsisse. Alius fuit Pausanias Medicus cui Empedocles Physica sua inscripsit, Laërt. VIII. 60. Hujus Pausaniæ una cum Empedocle mentio apud Galen. libro & capite 1. Therapevt. Alius Pausanias Medicus junior ad quem scripsit Alexander Magnus teste Plutarcho in ejus vita pag. 689. Alius Pausanias Lacedæmonius, cujus περὶ Ἑλλησπόντου, Λακωνικὰ, χρονικὰ, περὶ Ἀμφικτυόνων, περὶ τῶν ἐν Λάκωσιν ἑορτῶν, memorat Svidas, idem forte cujus *Tactica* laudant Arrianus & Ælianus. Omitto Pausaniam belli Medici fulmen de quo Thucydides, Nepos &c. & Pausaniam interfectorem Philippi Macedonis de quo Justinus. Pausaniam denique cognomento λακκον de quo Gnathænæ jocus apud Athenæum XIII. p. 578.

b) Philostr. 2. de Sophist. p. 590. Svid. in Παυσαν.

c) Philostr. p. 619. d) Svid. in Ἀσπασ.

Ptolemæus Grammaticus ἐπιθέτης sive ut Eustathio appellatur ἐπίθετος dictus quod præceptore suo Hellanico Grammatico Agathontis qui Zenodotum Ephes. audiverat discipulo relicto Aristarchum secutus est. Scripserat Suida teste περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ πληγῶν & commentarium in Odysseam.

Ptolemæus Evergetes Ægypti Rex, Aristarchum Grammaticum audivit & scripsit ἱστοριῶν (quæ Athenæus ὑπομνήματα appellare videtur) libros XXIV. Vide Vossium lib. 1. Hist. Græc. lib. 1. c. 18. p. 118. & cap. 21.

Ptolemæus hæreticus, ἀπάνθισμα τῆς Οὐαλεντίνου σχολῆς ut vocatur S. Irenæo præf. libror. adversus hæreses. Ejus Epistolam ad Floram servavit S. Epiphanius XXX. 7. Hujus potissimum Ptolemæi Valentinianismum ab Irenæo & Tertulliano impugnatum observat H. Dodwellus quem vide diss. ad Irenæum p. 318. seq.

Ptolemæus *Hephæstionis*. Vide paulo ante Ptolemæum Chenuum.

Ptolemæus *Lagi*, Ægypti Rex qui res Alexandri scripsit de quo dixi lib. III. cap. 8.

Ptolemæus *Medicus* Erasistrateus. Cœl. Aurel. III. 8. Chronicar. passion. Incertum aliusne sit Medicus Ptolemæus Galeno laudatus & Aëtio.

Πτολεμαῖος ὁ Μενδήσιος τὰ Αἰγυπτίων ἄνεκαθεν ἱστορῶν Syncell. p. 64. Ptolemæi hujus *Mendesii* sacerdotis Tatiano, Justino, Tertulliano & Cyrillo Alex. laudati librum περὶ χρόνων allegat Apio apud Clementem Alex. I. Strom. p. 320. & Eusebium X. 12. præp. Neque valde antiquior fuerit hic Ptolemæus Apione, siquidem idem sit quem ἐν πρώτῳ περὶ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως laudat Ammonius in ἰδουμαῖοι. Ita quidem doctissimus Vossius II. 5. Hist. Gr. Magis tamen inclino in eam sententiam, Ptolemæum Ascalonitam ab Ammonio intelligi, quem & alibi laudat & qui Herodis Ascalonitæ civis fuit.

In Morerii Lexico pro Ptolomée, *Medecin*, lege *Mendesien*.

Ptolemæus *Naucratites* Sophista cognomento Marathon, Herodis Attici auditor, sed qui ad Polemonem magis orationem suam conformabat. De eo Philostratus lib. 2. de Sophist. p. 591. seq. Ejus cum Heraclide Lycio contentionem refert idem p. 608.

Ptolemæus *Peripateticus* cujus meminit Porphyrius in Plotini vita. Utrum diversus fuerit à Ptolemæo Ascalonita, dubitare me memini lib. III. cap. 11.

Pto-

Ptolemæus cognomento *Pindarion*. Vide ſupra in Ptolemæo Alexandrino.
Ptolemæus *Platonicus* qui ſcripſit in Timæum Platonis, teſte Proclo.
Ptolemæum Philadelphum Regem, *Platonis* ſectatorem vocat S. Hieronymus præf. ad quæſtiones Hebr. in Geneſin, in eo quidem quod & ipſe inſtar Platonis unum DEUM colendum eſſe duxit.
Ptolemæus Philadelphus Philoſophus Pythagoricus quem Beda lib. de Muſica & ex eo Meurſius p. 185. ad Nicomachum atque Jonſius p. 114. memorat, nullus fuit, Harmonicorum enim quæ ille Ptolemæus dicitur ſcripſiſſe, auctor fuit Claudius noſter Ptolemæus, ut ſupra §. 12. demonſtravi.
Ptolemæenſis Philadelphus inter Dipnoſophiſtas colloquens ab Athenæo inducitur, ſed is à patria Ptolemaide Phœniciæ ita dicitur, ut Antiochus Ptolemenſis apud Marcellinum Comitem in Chronico. Itaque Jonſius male Philadelphum Ptolemaicum appellat, à Ptolemaide vero Ægypti dicuntur potius Ptolemaitæ, ut notavit illuſtris Ez. Spanhemius diſſ. IX. de uſu numiſm. p. 912.
Fuit & recens quidam ſcriptor Claudius Ptolemæus nobilis Senenſis cujus libri ſex Epiſtolarum Italice ſcripti eſtant, quarum ſeleotas Gallice transtulit Petrus Vidal Toloſanus, Pariſ. 1572. 8. Prætereo Ptolemæum Lucenſem circa A. C. 1300. clarum ſcriptorem Chronici quod laudat Joannes Gerſon de ſtatu Eccleſiæ V. & N. T.

XVI. Cum Geographos ſupra cap. 2. perſequerer, annotavi nonnulla §. 10. de tabulis ſive chartis veterum Geographicis, de quibus varia etiam obſervata eſſe video Petro Bertio in præfatione ad Ptolemæi Geographiam. Lubet igitur in præſenti ubi de Aſtronomorum principe Ptolemæo mihi ſermo fuit, ſimiliter pauca quædam ſubjungere de veterum ſphæris globisque cœleſtibus & aliis ejusmodi inſtrumentis Aſtronomicis, quibus interim utetur lector, donec oriatur alius me eruditior qui ſatisfaciat Clariſſ. Viri Jacobi Bernardi a) deſiderio, ut Hiſtoriam Globi plenius atque exactius deſcribat. De obſervationum quidem cœleſtium antiquitate præclara ſunt quæ disputavit magnus Gaſſendus

a) Nov. Reip. litterar. A. 1699. T. 2. p. 471. *Quelques perſonnes curieuſes ſouhaiteroient que quelcun fit l' Hiſtoire du Globe, à peu pres comme on a fait celui du Calendrier, en montrant qui en a été le premier inventeur, & quels ont ete les progres. Que ſi ce plan eſt trop difficile à remplir, on voudroit ſavoir du moins, qui eſt le premier inventeur des globes celeſte & terreſtre.*

ſendus præf. ad Vitam Tychonis Brahei. Attigit hoc argumentum etiam Clariſſimus Jaquelotus diſſ. 1. de exiſtentia DEI adverſus Atheos cap. 22. Sed in præſenti unus mihi erit ſcopus propoſitus, veterum in efformandis cœleſtis machinæ imaginibus & inſtrumentis Aſtronomicis induſtriam breviter perſtringere.

Ut ab Hebræis initium ſumam, ſuſpicari quis poſſit Regem Salomonem in templo ſuo duas illas inſignis molis columnas ideo ſtatuiſſe ut ſingulis illis imponeret ſphæram ſive globum, ut vocatur 3. Reg. VII. 16. qui ſeptem erat circumdatus circulis ſive totidem planetarum orbitis, id. 17. Confer 2. Paralip. III. 16. Equidem uti ſanctum tabernaculum ita templum quoque referebat imaginem univerſi, unde ἐκμαγεῖον παντὸς κόσμου appellatur ab auctore Chronici Paſchalis pag. 77. In hoc per adytum ſive ſanctum ſanctorum in quo manna gratiæ, atque lex & Aaronis virga, providentiæ divinæ ſymbola erant & DEUS ſuper Cherubim apparebat, deſignabatur b) cœlum νοητὸν, in quod ingreſſus eſt JESUS, Hebr. IX. 12. 24. VI. 19. 20. Sanctum ſive media pars erat, cœlum viſibile & ἅγιον κοσμικὸν ut vocatur ab Apoſtolo Hebr. IX. 2. atrium denique quod animalibus pariter & hominibus ſacris profanis patens erat ſub dio, denotabat orbem terrarum. Menſa cum duodecim panibus, totidem ſigna Zodiaci, quæ menſa quoque Iſiaca Ægyptiorum videntur ſignificari. Menſa autem ipſa terram innuit quæ duodecim ſignis ambitur. Vide ſi placet P. Fabrum III. ſemeſtrium p. 408. Candelabrum cum ſeptem lampadibus referebat ſeptem planetas: quatuor cortinarum colores, & ara quadrilatera, quatuor elementa. In libro Sapientiæ IX. 8. non modo templum vocatur μίμημα σκηνῆς ἁγίας cœleſtis, uti Apoſtolo Hebr. VIII. cœlum ἀληθινὴ σκηνή, ſed cap. 18. v. 24. auctor libri Sapientiæ etiam in ornatu Pontificis maximi fuiſſe affirmat ὅλον τὸν κόσμον, quod diſertius explicans Philo lib. de ſomniis p. 463. teſtatur eum juſſum χιτῶνα ἐνδύεσθαι τοῦ παντὸς ἀντιμίμημα ὄντα οὐρανοῦ, ἵνα συνιερουργῇ καὶ κόσμος ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ ἄνθρωπος. Lib. de profugis p. 364. ἐνδύεται δ' ὁ μὲν πρεσβύτατος τοῦ ὄντος λόγος ὡς ἐσθῆτα τὸν κόσμον, γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐπαμπίσχεται. Etiam Joſephus III. Antiqu. Jud. 9. p. 86. de veſtitu Pontificis maximi loquens ſingula ejus εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων facta eſſe obſervat.

Ab

b) Confer Philonis & Joſephi loca apud Grotium in Matthæum XXVII. 51. Clementem Alex. V. Strom. p. 563. Coſmam Indopleuſten lib. I. p. 115. II. p. 134. ſeq. III. p. 163. 173. ſeq. V. p. 197. 200. ſeq. VII. p. 297. IX. p. 309. 311. Menaſſeh ben Iſraël in Conciliatore ad Exod. XX. 3.

Ab Hebræis ad alios descendere juvat. In Achillis clypeo κόσμου μίμημα à Vulcano insculptum narrat Homerus Iliad. Σ. v. 478. seq usque ad extremum libri, ad quem locum confer allegorias Homericas Heraclidis p. 467. seq. & qui Homerum imitantur, Euripidem Electra v. 455. seq. Nonnum Dionysiac. XXV. v. 381. seq. De Heliotropio in insula Syro meminit Homerus Iliad. ό. 403.

Circulum 365. cubitorum in Osamanduæ Epitaphio monumento ab Ægyptiis constructum & ad gradus annui cursus solis haud dubie respicientem memorat Diodorus Sic. lib. 1. f. 46. eversum ac disjectum à Cambyse.

Sphæram primus composuit Atlas teste eodem Diodoro lib. III. p. 193. obliquitatem signiferi addidit Anaximander, signa in eo Cleostratus. Vide Harduinum ad Plinii Hist. II. 8. T. 1. p. 148. Menagium ad Laërt. p. 70. & Lambecium prodromi Hist. litterar. p. 132. ubi & de Musæo quem primum σφαῖραν ποιῆσαι scripsit Laërtius in procem. quo de loco dixi lib. 1. c. 16. p. 103. seq.

Zonarum auctor Parmenides, ut ex Posidonii testimonio observavit Scaliger ad Manil. p. 320.

De Sphæra Callipi Cyziceni, Eudoxi Cnidii, Autolyci Pitanæi & Sosigenis consulendus Simplicius ad Aristotelem de cœlo lib. 2. comment. 46.

Billari sphæram quam expugnata Sinope abstulit Lucullus, memorat Strabo XII. p. 546.

Pythagoras sedens & baculo sphæram monstrans occurrit in numismate Samiorum. Confer Laur. Begeri spicilegium Antiquitatis p. 11. qui p. 10. illustrat etiam Amorginorum numum, in quo Apollo cum sphæra & circino.

De gnomone & sciothere quem ad observanda æquinoctia & solstitia invenit Anaximander, vide Salmas. ad Solin. p. 623. seq. & Menagium ad Laërt. lib. 1. sect. 119. & lib. 2. sect. 1. Ab hoc diversa horologia solaria, Metonis inventum. Scal. ad Manil. p. 229. Gassend. T. V. Opp. p. 376. 380. Justus Rycquius cap. 38. de capitolio.

Archimedes non modo librum scripserat περὶ σφαιροποιΐας quem laudat Carpus apud Pappum procemio libri VIII. sed etiam ipse composuit sphæram vitream qua miro artificio lunæ solis & quinque errantium motus illigavit. Dixi de hac sphæra lib. III. c. XXII. p. 552.

Eratosthene auctore in Porticu Alexandrina sub Ptolemæo Philometore positæ sunt armillæ ac regulæ ad notandos quotidie motus cœlestes, ut jam notatum Gassendo T. V. Opp. p. 378.

Globum cœlestem primus videtur construxisse stellis in eo notatis Hipparchus. Vide Plinium lib. 2. Hist. c. 26. Synesius quidem de dono Astrolabii p. 310. testatur Hipparchum primum docuisse σφαιρικῆς ἐπιφανείας ἐξαπλωσιν sive globosæ superficiei complanationem, in figuræ diversitate proportionem rationum conservando eandem, quod artificium postea in planisphærio suo exposuere Ptolemæus, Jordanus &c. Idem Synesius auctor est Hipparchum illum παμπάλαιον solos sedecim ἀστέρας in instrumento suo disposuisse, quo contenti fuerint etiam Ptolemæus ejusque διάδοχοι. Adde Gassendum T. V. Opp. pag. 378. seq. qui p. 375. Eudoxum putat esse primum qui partim Ægyptias partim Græcas imagines siderum repræsentari in globo solidave sphæra curavit, & p. 379. Hipparchum Hypotheses tabulasque Astrologicas idoneas primum condidisse, quemadmodum postea fecit Ptolemæus qui omne genus observationum de Planetarum motu & fixarum sive è veterum monumentis collegit, sive propria industria emendavit aut addidit, ut hoc ipso capite demonstravi. Eudoxi sphæram descripsit Aratus, ut Hipparcho pridem notatum fuit.

In Demetrii Poliorcetæ chlamyde intextum erat εἴκασμα τοῦ κόσμου καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινομένων, teste Plutarcho in Demetrio p. 909. S. Menippus in pileo suo duodecim Zodiaci signa intexta circumferebat teste Svida in φαιός.

Posidonii Philosophi sphæram celebrat Cicero 2. de natur. Deor. *cujus singulæ conversiones idem efficiebant in sole & luna & in quinque stellis errantibus, quod efficitur in cælo singulis diebus & noctibus.*

Sphæræ κρικωτῆς sive armillaris meminit Varro apud Gellium III. 10. quem si placet vide.

Astris nomina imposita ex quintuplici ratione ut docet Scholiastes Arati ad v. 27. ἀλλὰ πέντε αἰτίας εὐλόγους τίθενται τῆς ἀστροθεσίας, ἢ γὰρ καθ' ὁμοίωσιν τοὔνομα τῷ ἄστρῳ ὥσπερ ὁ σκορπίος. ἢ κατὰ πάθος, ὡς ὁ κύων, δοκοῦσι γὰρ ἐπὶ τῇ ἐπιτολῇ τοῦ κυνὸς λυττᾶν οἱ χερσαῖοι κύνες. ἢ μυθικῶς, ὡς ἡ μεταβληθεῖσα Καλλιστὼ εἰς ἄρκτον. ἢ κατὰ τιμὴν, ὡς οἱ διόσκουροι δίδυμοι. ἢ διορισμοῦ καὶ διδασκαλίας χάριν, ὡς τὰ πολλὰ τῶν ζῳδίων. Honoris causa sideribus adscripta Ariadne, Coma Berenices, Cæsaris astrum, anima Antinoi &c. Sic ex Persarum sententia Orion erat Nimrod ἀποθεωθείς, Chronicon Paschale pag. 36. Justinus Martyr pag. 67. τί γὰρ λέγομεν τὴν Ἀριάδνην καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῇ κατηστερίσθαι λεγομένους; Homilia V. Clementin. §. 17. αὐτίκα γοῦν Ζεὺς κατηστέρισεν Καλλιστὼ &c. *Jam ergo Jupiter*

piter Callistonem stellam fecit, quæ vocatur ursa minor, quamque Cynosuram appellant nonnulli. Neptunus in cœlo collocavit Delphinum Amphitrites gratia: & Orionem ex Euryale in Minois filia natum, propter natum Euryalem astris donavit. Bacchus cororam Ariadnæ, Jupiter aquilam qua in rapiendo Ganymede usus fuerat, ipsumque Ganymedem in Aquarii honore constituit, ac taurum honoravit ob Europam. Quin & Castorem, Pollucem ac Helenam Ledæ gratificans stellas fecit, & Perseum propter Callistonem, Virginem quæ & Dice ob Themin, Herculem propter Alcmenam. Similiter nostra ætate Astronomi illustres sideribus intulere Joannes Hevelius *scutum Sobiescianum*, Gothofredus Kirchius *Pomum imperiale, Gladios electorales Saxonicos*, & *sceptrum Brandenburgicum*, ut videre licet in Actis Erud. A. 1684. p. 397. & A. 1687. p. 452.

A diversis gentibus diversa nomina sideribus data & diversæ imagines impositæ fuerunt. Sic alia nomina aliæque imagines siderum apud Ægyptios, alia apud Chaldæos, Persas, Indos, alia apud Græcos, alia apud Arabes denique. Vide Scaligerum ad quintum Manilii pag 335. seq. Gassendum T. 5. p. 375. Salmasium præf. ad lib. de annis Climacter. Tho. Hyde in Hist. religionis Persarum pag. 390. Georgium Paschium τὸν μακαρίτην in inventis novantiquis pag. 552. editionis secundæ, Jac. Gaffarellum in curiositatibus inauditis & Philippum Cæsium in Cœlo Astronomico Poëtico. Hinc vanitas innotescit Astrologiæ apotelesmaticæ quatenus ex nominibus naturam siderum & effectus colligit. Præstat tamen vetera ac recepta semel nomina Græca imaginesque astrorum retinere quam cum Joanne Baiero c) & Julio Schillero sanctos

c) Gassendus in vita Peireskii ad A. 1628. *Cum exemplum cœli Christiani à Joanne Bayero affecti & à Julio Schillero* (Augustæ Vindel. 1627.) *confecti allatum fuit, commendavit quidem Peireskius pietatem, qua illi vulgatis Planetarum nominibus substituerunt propria Adami, Moysis, aliorumque Patriarcharum: indideruntque duodecim signis Apostolorum vocabula & asterismis ceteris aliorum sanctorum rerumque religiosarum nuncupationes, præter figuras recens confictas conditaque nova de iis carmina: sed institutum non comprobavit pervertendi confundendique quicquid cœlestis notitiæ à memoria usque antiquissima respersum est in omnes libros. Quanquam serio non timuit, ne propterea Astronomi universam illam astrorum nomenclaturam immutarent, quoniam illico perviderent nihil se inde adjutari, turbari vero plurimum. Addebat pervetustos illos schematismos siderum, tametsi profanos nihil officere Christianæ pietati, cum & ipse olim observasset Vercellis hujusmodi imagines à mille & ducentis annis fornici impressas. Denique optare, ut quæ solers manus novas istas cælavent, Vercellenses illas sua antiquitate commendabiles expressisset.* Jo. Hevelius prodromo Astronom. p. 110. *Licet Bayerus & ex eo Schillerus multo plures quam Tycho, & Keple-*

ctos vel cum Erhardo Weigelio d) insignia principum substituere, ne tota ratio astronomiæ perturbetur & omnia omnium superiorum Astronomorum scripta inutilia reddantur. Magis ferendum est & si fortassis parum utile vel necessarium Wilhelmi Schickardi viri cetera præstantissimi institutum, qui in Astroscopio suo veteribus nominibus & imaginibus servatis novas ex sacris indidit significationes, ut ei v. g. Gemini sint Jacob & Esau: Pisces, duo illi quibus CHRISTUS quinque millia virorum pavit &c. Mutavit tamen & ipse pleraque, dum pro Boote v. g. suggerit Nimrodum, pro Hercule Simsonem, pro Cassiopea Bathsebam ac similia. Video etiam simile quid jam pridem in mentem venisse Bedæ presbytero, qui in carmine quod incipit *Mira prorsus paganorum & sæva dementia* T. I. pag. 417. duodecim signa Zodiaci in sensum Christianum trahit. Sic fuere jam olim qui dies hebdomadæ à planetis nollent denominari, quod hæresibus etiam adscriptis Philastrius cap. CXI. sed suaderent ea (ita Campanella in tractatu de Monarchia Hispan.) à septem sacramentis appellari, & menses à duodecim Apostolis, quod factum videre est in fastis sacris Ambrosii Novidii Fracci dicatis Paulo III. Pontifici, & elegiaco carmine ad Ovidii imitationem compositis. Rom. 1547. 4.

Neronis præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuo diebus ac noctibus vice mundi circumageretur. Sveton. Nerone c. 31.

Σφαῖραν χαλκῆν sive ex culmis aheneis πρὸς τὸ τοῦ παντὸς μίμημα πεποιημένην memorat Lucianus in Nigrino T. I. p. 21. Galenus XIV. de usu partium T. I. edit. Basil. p. 522. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰς τῶν πλανωμένων ἀστέρων περιόδους μιμούμενοι διά τινων ὀργάνων αὐτοῖς ἀρχὴν κινήσεως ἐνδόντες &c. Porphyrius de anima ad Boethum Sidonium apud Euseb. XI. 28. præparation.

• *plerus stellas exhibuerunt, nihilominus reliquis omnibus minime fidendum, cum nullum plane fundamentum longitudinis & latitudinis indicaverint. Atque ideo penitus mihi persuadeo, quod maximam partem fixarum exceptis Tychonicis nonnisi nudo oculo rudiori Minerva tantum delineaverint ----- Figuræ Bayeri nihil amplius præstant quam quod totum cæleste negotium perturbent, & quod omnes stellæ quæ in globis ad sinistram sunt constitutæ, ad dextram appareant. Bayerus enim ordinem stellarum inconsiderate plane invertit, ex quo Catalogi omnium auctorum confunduntur; etiam lectores perturbantur, cum nullam stellam debito nomine, sed per litteras tantum, quod tædiosissimum, denominat.* Confer eundem Hevelium introductione in firmamentum Sobiescianum p. 10. seq.

d) Vide Acta erud. A. 1688. p. 451. & Georgii Paschii inventa novantiqua p. 544. seq. edit. secundæ.

tion *ἄνθρωπος ἐπενόησεν ἐπὶ γῆς συνόδους τῶν ἑπτὰ κατὰ τῶν κινήσεως δημιουργῆσαι διὰ μηχανημάτων τὰ ἐν οὐρανῷ μιμούμενος.*

In numis frequentissimum est Imperatores à Cæsare usque, Regesque ac principes cum globo in manu conspici, potestatis denotandæ causa. Interdum etiam cum globo duplici, ut Imperium significetur in orientem & occidentem, v. g. in numo Commodi apud Rubenium, LI. 51. vel cum triplici ut Europæ Asiæ Africæ Imperium denotetur. Ita in numo Augusti apud eundem XV. 18. Idem Rubenius victoriam sphæræ cœlesti insistentem exhibet X. 13. quemadmodum Romam Deam cum hasta & orbe in manu. LXIII. 15. Etiam in imaginibus Imperatores sive sculptis sive pictis constat globum manu gestare. De sculpta imagine locus est insignis Ammiani XXV. 10. *Nam & Maximiani statua Cæsaris quæ locata est in vestibulo regiæ, amisit repente sphæram auream formatam in speciem poli quam gestabat.* De Justiniani statua equestri Codinus & Suidas: *καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει σφαῖραν ἐμπεπηγότος τοῦ σταυροῦ ἐν αὐτῇ.* Confer Marqu. Freherum in notis ad Petrum de Andlo II. 6. & doctissimi viri Christophori Becmanni notitiam dignitatem illustrium IV. 4.

In palatio Farnesiano Romæ exstat statua Herculis circa Commodi Imp. tempora ut videtur sculpta sustinentis globum cœlestem sideribus insignitum de quo adscribam hæc Francisci Bianchini viri eruditissimi in historia Universali ex antiquis monumentis confirmata Rom. 1699. 4. p. 369. *Nel palazzo Farnesiano in Roma si conserva una statua antica d' Ercole da pochi bene observata, abbenchè sia uno de piu cospicui monumenti di antichità, percioche sostiene il globo celeste che dal sito delle costellazioni rispetto à punti de' solstizi e degli equinozi si conosce lavorata à tempi di Commodo, intorno à quali fù lavorata, si come ci fece avvertire il celebre Astronomo Regio signor Cassini nell' osservarla, che ei fece l' anno 1695. quando ci portammo unitamente à vedere quel nobile monumento di antichità. Misurio il luogo della prima di ariete, il quale cadeva nel decimo grado del segno che porta lo stesso nome. L'occhio del Toro si vede collocato 40. grado lontano dal principio di cancro consituazione assai prossima alla osservata dal Tolemeo in quel secolo de gli Antonini in cui crediamo lavorata la statua. E il capo dell' uno de due Gemelli che precede detto Polluce ed Ercole, non tocca il punto del tropico estivo, ma vicinissimo è à toccarlo, e dimostra di rimanere circa al 29. grado di ♊, la dove à nostri è passato ab 19. del segno sequente. Richiederebbe un trattato à parte quella ingegnosa scoltura, e forse un giorno l' otterrà per sodisfazione de gli eruditi.* Singularem de globo hoc dissertationem pollicetur auctor præstantissimus p. 571.

In numo Juliæ Mæsæ quæ Juliæ Domnæ Severi imp. uxoris soror fuit, universa duodecim signa Zodiaci eleganter expressa cernuntur apud Patinum introduct. in numism. cap. XVII.

In Anthologia Epigrammatum lib. V. p. 516. legitur Epigramma εἰς μυστήριον ἔχον τὰ δώδεκα ζώδια, sive in mensam in qua planetæ descripti cum duodecim signis in Zodiaco:

Ἀργύρεος πόλος οὗτος ὅπη φαέθοντα σελήνη
Δέρκεται: ἀντιτύπων πιμπλαμένη φαέων.
Ἀπλανέες δ' ἑκάτερθε, καὶ ἀντιθέοντες ἀλῆται
Ἀδρομένης γενεῆς πᾶσαν ἄγουσι τύχην.

Videndus etiam Leontius de compositione sphæræ, & Proclus ac Beda libellis de sphæra. Svidas in ξηρόλοφος ubi memoratur θέσις ἀστρονομικὴ λϛ' ἔτη διαμείνασα posita sub Imp. Severo. Synesius Pæonio muneris loco Astrolabium offerens, Astronomiam p. 309. vocat προσεχὲς παρθμεῖον τῆς ἀποῤῥήτου θεολογίας, *congruentem trajectum ad reconditam Theologiam*. Astrolabium vero ipsum ἄγαλμα πάγκαλον τοῦ κοσμικοῦ πλάτους, cavum ex argento à Synesio excogitatum: διανοίας μὲν ἔργον ἐμῆς ὅσα μοι σανευπόρηται ἡ σεβασμιωτάτη διδάσκαλος, (Hypatiam intelligit) χειρὸς δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰς δημιουργίαν ἀργύρου τῆς ἀρίστης. Huic Astrolabio stellas diversarum sex magnitudinum suo quasque loco inseruit, addiditque solido auro διὰ χρυσοῦ στερεοῦ descripta in vacuis locis sub circulo antarctico posita duo Epigrammata, quorum unum ita sonat:

Οἶδ' ὅτι θνατὸς ἐγὼ καὶ ἐφάμερος, ἀλλ' ὅταν ἄστρων
Ἰχνεύω πυκινὰς ἀμφιδρόμους ἕλικας,
Οὐκ ἔτ' ἐπιψαύω γαίης ποσὶν, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ
Ζηνὶ διοτρεφέως πίμπλαμαι ἀμβροσίης.

Alterum ipsius est Synesii, atque ita se habet:

Ἡ σοφίη σίβον εὗρεν ἐς οὐρανὸν, ὦ μέγα θαῦμα,
Καὶ νόον ἐξ αὐτῶν ἦλθεν ἐπουρανίων.
Ἡνίδε καὶ γυρὰ σφαίρας ἐπιτάσετο νῶτα
Ἶσα δὲ κύκλα τομαῖς οὐχ ὁμαλαῖσι τέμε.
Πλέπτεο τείρεα πάντα πρὸς ἄντυγα τῆς ἐπὶ Τιτὰν
Νύκτα ταλαντεύει καὶ φάος ἐρχόμενος.
Δέξο ζωδιακοῦ λοξώσιας, οὐδέ σε λήσει
Κλεινὰ μεσημβρινῆς κέντρα συνηλύσεως.

Confer Bedam in libello de astrolabio T. I. Opp. p. 394. seq.

Ne-

Nescio an hoc loco referam illud Chosrois ab Imp. Heraclio eversum, mirandum certe, etsi non magis forte huc spectans quam illud Salmonei. Ita vero de Chosröe Jo. Tzetzes Chiliad. I. hist. 66.

Ἐν τοῖς ὀρόφοις οὐρανὸν ἔχων τεχνητευθέντα
Ἐξ οὗ βρονταὶ καὶ κέραυνοι μηχανητοὶ καὶ ὄμβροι
Ἐσιωμένων πρέσβεων ἐῤῥήγνυντο, πρὸς θάμβος.

Fertur etiam Sapor rex Persarum machinam cœlestem mirandi artificii habuisse, atque ut ad recentiora tempora descendam, Gajasadinus Turcarum Imp. Friderico Imperatori tentorium misit mira arte ita instructum, ut sol & luna in eo facti cursum suum recte observarent, & horæ tam noctis quam diei recte indicarentur, ut è Trithemii Chronico Hirsaugiensi notavit Spondanus ad A. C. 1232. Vicissim Ferdinandus I. Imp. ad Solimannum misit globum cœlestem insignem argenteum cujus meminere Jovius ac Sabellicus. His adde quæ Cardanus sub extremum libri XIII. de subtil. *Hinc soles, astra lunaque ementito cœlo, quæ Nicolaus Siccius vir splendidissimus omnique scientiarum nobiliorumque artium genere eruditus repræsentavit coram Philippo II. Hispaniarum principe. Vidimus solem sideraque in sereno collucentia, latentia artis nubibus, hebetata candidis, motum cum sidere ac tum tempore repræsentationis fabulæ congruentem. Ibi saphiros, chrysolithos verasque pyropos lumina vitreis abscondita dodecaedris icosaedrisque nativo vitri colore mentiebantur. Edidit scena tonitura, cum etiam naves velut in mari ferre ac fluctuari videres.*

Ansam hinc sumpsit vir egregius atque ingeniosus Joannes Valentinus Andreæ in Apologis suis manipulo 1. Apologo 10. Campanellæ libellum quo Monarchiam universalem, tot millium sanguine jam constantem chimæram, Philippo Hispaniæ Regi ominari voluit, ejusque irritum consilium hoc modo adumbrandi: *Thomas Campanella, insignis artifex, Archimedeæ machinæ æmulatione automa monarchicum fabricavit, quo motus solis ab Occidente orientis ingeniose repræsentaretur, idque* Philippo II. Hispano &c. cunctarum gentium pio parenti, inter totius Orbis monarchas potentissimo, Numine DEI electo ad sparsa imperia congreganda &c. *dedicavit. Jucundum utique spectaculum, cum Galliæ, Germaniæ, Italiæ, Angliæ & persimiles rotulæ sese mutuo insigni artificio exciperent, & puniceum illud Solare corpus supra horizontem elevarent. Id opus Indico auro fulgidum & Morphei penicillo va-*

rie pictum, cum ad Magnum Mundi Monarcham Albani & similium aliquot ministerio deferretur, cum importunum mare Anglicum vix evasisset, nescio quo infelici casu rheda, qua vehebatur, in medio Belgii corruit, opusque inæstimabilis pretii perfregit. Qua ministrorum negligentia supra modum irritatus Philippus, cum frustra Occidui orbis artifices implorasset, justo dolori decentique pudori aliquamdiu indulgens, tandem in summi artificis DEI sapientissima machina acquievit.

Sinensium Observatorium Regium in Nanquinense una cum instrumentis sphæra, globo, quadrante, sextante &c. antiquis & longe præstantioribus * novis, Jesuitarum industria additis descriptum videre est in Ludovici de Comitibus memoriis de regno Chinensi parte 1. p. 91. seq.

De observatorio insigni Parisiensi Christianissimi Regis consules Baptistam du Hamel in Historia Regiæ scientiarum Academiæ lib. I. sect. IX. & Peraultum ad Vitruv. lib. I. cap. 2.

Ex iis quæ recentiorum ingenia in hoc genere elaborarunt, celebranda sunt inprimis Tychonis Brahei admiranda instrumenta, quibus ad observationes cœlestes usus est & quæ singulari volumine in fol. pulcherrime ligno descripta exstant. Tychonem etiam vicit Johannes Hevelius, cujus machina cœlesti sive opere duobus in folio Voluminibus instrumenta ejus Astronomica describente nihil unquam perfectius & admirabilius sol adspexit. Utriusque Tychonis & Hevelii industria quoque factum est ut longe plura hodie sidera numeremus & longe accuratius noscamus quam Astrologi veteres.

Idem Tycho præter alia Globum cœlestem ex orichalco condidit diametro sex pedum, in cujus horizontis ambitu hæc verba aureis litteris insculpi curavit: *Anno à CHRISTO nato MDLXXXIII. regnante in Dania Friderico II. hunc cœlesti machinæ conformem globum, in quo affixa octavæ sphæræ sidera cœlitus organis deprehensa suis queque locis ad amussim repræsentare, errantiumque stellarum per hæc apparentias pervestigare decrevit, Cœlo terrigenis qui rationem eam capiunt mechanio opere patefacto TYCHO BRAHE O. F. sibi & posteris F. F.*

In prægrandem sphæram duplicem, Ptolemaicam alteram, alteram Copernicanam à Gvilelmo Blaeu constructam legi possunt Epigrammata bina Casparis Barlæi T. 2. poëm. p. 482.

Sphæ-

* In his est globus astrifer 2000. librarum, quem vel puer nullo negotio versat, & ad omnem altitudinis gradum attollit. Vide Illustris Leibnitii novissima Sinica p. 154.

Sphæra mobilis insignis oblata Regi Galliæ Ludovico XIV. à Martinoto & Hayo celebratur in Ephemeridibus Parisiensibus A. 1701. p. 364. & in Dombensibus sive Trivultinis ejusdem anni p. 358. & A. 1707. p. 82. seq.

Globos cœlestes & terrestres admirandæ magnitudinis ac structuræ vidit recens ætas Anglicanum a) Comitis de Castello Maine, Gottorpiensem auctore b) Adamo Oleario, Norimbergensem Erhardi Weigelii c) τȣ μακαρίτȣ, Augustanum Christophori Treffleri & Parisienses d) Vincentii Coronelli, diametro quindecim pedum; oblatos Regi Galliæ à Cardinali Estræo. Prætereo planisphæria Pardyesii, Casfini e) Fabri, f) Insulani g) &c.

De Georgii Christophori Eimmarti Astronomi Norimbergensis sphæra armillari trium fere pedum altitudine, tota ex orichalco, secundum hypothesin Copernici ita composita ut omnes ac singuli planetæ virtute solius cochleæ perennis promoti quisque periodum suam in propria orbita decurrat, vide Clariss. Wagenseilii librum de Norimberga p. 155.

Cornelii Drebelii quoque acutissimi Germani organum perpetui motus haud prætereundum, quod his verbis laudat Joannes Daniel Major ingenio errante cap. VII. *Perspicatissimus vero etiam Drebbelius ille Machinarum varii generis insolentiorum Machinator insignis, post Archimedem fere unicus, ausus est elaborato à se liquore spirituoso mirabile opus agitante simulacrum universi per artem effingere, in eoque ob arcanũ consensũ spiritus istius cum æthere, non minus planetarum sphæras atque circuitus quam anni, mensium, dierum, horarum mensuras ac differentias Jacobo primo magno Britanniæ Regi exhibere.* Eandem admirandam machinam eleganti epigrammate celebravit magnus Hugo Grotius p. 320. Poëmatum. De Adolphi Balduini sole artificiali perpetuo

a) Vincentius Coronelli Epitome Cosmographica lib. 3. Acta Erud. 1694. mense Julio pag. 333.

b) Olear. Persische Reise-Beschreib. pag. 626 Jo. Dan. Major in genio errante F. b. seq. Morhofii poëmata p. 514. & Georgii Paschii inventa novantiqu. p. 555. seq.

c) Weigel. idea Mathes. universæ p. 75. seq. & 81.

d) Ephemerides Paris. A. 1704. p. 1040. seq.

e) Ephemerid. Paris. 1681. p. 252.

f) id. A. 1702. p. 263.

g) id. 1700. p. 140.

petuo mobili vide Ephemerides Parif. A. 1682. p. 68. & de nescio cujus artificis machina duplici quæ exstant Parisiis in Bibl Regis Galliæ, quarum altera Eclipsis cujusque locus & magnitudo, altera motus situsque planetæ cujusque in cœlo qualem secundum systema Copernici, tempore quovis desiderato habuit vel habebit, facile ad oculum monstrari potest.

Tuborum sive telescopiorum usum, quorum ope tot veteribus incognita recens ætas in sideribus observavit, alii Jacobo Metio, h) vel Galilæo de Galilæis, alii ut Petrus Borellus Zachariæ Jovannidi Zelandio i) tribuunt, alii denique Cornelio quem jam memoravi Drebbelio, vel Jo. Baptistæ Portæ aut Rogero Baconi. Sane Hieronymus quoque Fracastorius in Homocentricis p. 18. notavit *majora omnia videri & propinquiora si quis perspiciat per duo specilla ocularia altero alteri superposita*, quod congruit invento Eustachii Divini relato in transactionibus Philosophicis Anglicanis T. 1. p. 626. De Gerberto autem qui inter Pontifices Romanos Sylvestri II. nomine clarus est, apud Ditmarum Merseburgensem l. VI. Chronici p. 399. in edit. Illustris Leibnitii scriptorum veterum Brunsvicensium legas eum optime calluisse astrorum cursus discernere & Horologium fecisse *considerata per FISTULAM quadam stella nautarum duce*. Cum ejusmodi fistula sive tubo imaginem Claudii Ptolemæi sidera contemplantis in vetusto Codice reperit V. C. Joannes Mabillonius, ut supra p. 417. jam annotavi, sed vitris instructas fuisse illas veterum fistulas non constat, quas fortasse alii rectius accipiunt pro dioptris k) vitro vacuis, quibus & ipsis visum juvari propter radios oculi in unam rem intentius collectos perinde ut tuba stentorea vocem, notum est. Sed tempus jam est ut missis hisce ad telam nostram pertexendam redeamus.

CAPUT

h) Voss. de scientiis Math. pag. 201. Menagii Origines Gallicæ in lunettes de Galilée, G. Paschii inventa novantiqua pag. 523. seq. Wotton reflect. upon ancient and modern learning chap. 15.

i) Petrus Borellus de vero telescopii inventore.

k) Confer Vignolii Marvilli Misc. Historico litter. T. 1. p. 157. & H. Vagetium de Microscopiis & tubis vitro carentibus.

CAPUT XV.

De PAUSANIA & POLYÆNO.

Pausania Cappadocis ætas & alii hoc nomine. 1. Scripta quæ exstant. 2. Deperdita. 3. Eorum quæ exstant editiones. 4. Index scriptorum à Pausania allegatorum. 5. Polyæni scriptores ætas & eo nomine plures alii. 6. Ejus Strategemata. 7. Editiones. 8. Deperdita scripta 9.

I.

PAUSANIAS Cæsareensis Cappadox, non diversus ut videtur ab eo quem ἀπὸ τῆς Συρίας σοφιστὴν vocat Galenus a) III, 14. (edit. lat. 10.) de locis affectis, ubi se cum eo Romæ locutum esse testatur. Constantinus vero Porphyrog. Lib. I. them. 2. pag. 12. vocat Pausaniam Damascenum. Auditor fuit Herodis Attici b) ipse discipulos habuit Ælianum c) de quo infra, & Aspasium. d) Quod addit Philostratus, Pausaniam unum fuisse τῶν ἐκ κλεψύδρας μετεχόντων, ex alio ejus loco in vita Sophistæ Adriani pag. 582. intelligitur, nimirum fuisse illum unum ex decem Herodis Attici auditoribus familiarioribus, qui præter lectiones quas communes omnibus habebat audiverunt eum stato tempore ad clepsydram dicentem. Ita enim intel-

a) Galeni verba sunt: Παυσανίας ὢν ἀπὸ τῆς Συρίας σοφιστὴς εἰς Ῥώμην ἀφικόμενός ποτε τοὺς μικροὺς δύο δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ τοῦ μέσου τὸ ἥμισυ δυσαισθήτους μὲν ἔσχεν τὸ πρότερον, ὕστερον δὲ καὶ ἀναισθήτους, κακῶς θεραπευσάμενος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, Ἐπεὶ δὲ ἐγὼ θεασάμενος αὐτὸν ἠρώτων &c. Eundem hunc esse Pausaniam cum nostro non dubitat Jonsius p. 16. de scriptoribus Hist. Philos. Sane noster in Syria per aliquod tempus versatus esse videtur, & Stephanus Byz. Syriaca ἐθνικὰ diligenter è Pausania repetit, testatus quoque eum de Antiochia librum scripsisse. Alius fuit Pausanias Medicus cui Empedocles Physica sua inscripsit, Laërt. VIII. 60. Hujus Pausaniæ una cum Empedocle mentio apud Galen. libro & capite 1. Therapevt. Alius Pausanias Medicus junior ad quem scripsit Alexander Magnus teste Plutarcho in ejus vita pag. 689. Alius Pausanias Lacedæmonius, cujus περὶ Ἑλλησπόντου, Λακωνικὰ, χρονικὰ, περὶ Ἀμφικτυόνων, περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἑορτῶν memorat Svidas, idem forte cujus *Tactica* laudant Arrianus & Ælianus. Omitto Pausaniam belli Medici fulmen de quo Thucydides, Nepos &c. & Pausaniam interfectorem Philippi Macedonis de quo Justinus. Pausaniam denique cognomento λάκκον de quo Gnathænæ jocus apud Athenæum XIII. p. 578.

b) Philostr. 2. de Sophist. p. 590. Svid. in Παυσαν.

c) Philostr. p. 619. d) Svid. in Ἀσπασ.

intelligenda verba ἐπεσιτίζοντο τῇ εἰς πάντας ἀκροάσει κλεψύδραν ξυμμεμετρημένην, quæ ut multa alia haud cepit latinus interpres. Quoniam vero hoc interioris admiſſionis auditores monuerat Herodes τὸ μηδὲ τοῦ πότου καιρὸν ἀνιέναι, ἀλλὰ κἀκεῖ τι ἐπισπουδάζειν τῷ οἴνῳ, hinc factum ut illi τῆς κλεψυδρίου participes teſte Philorato vocarentur per jocum διψῶντες, ut quibus ob auſculationis vel ſtudii aſſiduitatem eſſet interim ſitiendum. Heodis Attici ſæpius mentionem facit Pauſanias, etſi quod mireris nunquam eum * præceptorem ſuum appellat. Teſtatur autem in Achaicis p. 574. Herodem in uxoris defunctæ memoriam Odeum magnificum Athenis exſtruxiſſe, idque ſe in Atticis non memoraſſe, quia cum illa ſcriberet hoc nondum fuiſſe ædificatum. Eliaca priora p, 375. affimat ſe ſcripſiſſe anno poſt Corinthum Coloniam deductam 217. Corinthum inſtauravit Julius Cæſar anno poſtremo vitæ, urbis 710. his adde 217. habes annum urbis 927. M. Aurelii Antonini 14. qui reſpondet Anno CHRISTI 174. Sed eo tempore jam ætate provectum fuiſſe credibile eſt, & jam ſub Antonino Pio claruiſſe, quoniam l. 1. p. 14. Hadriani Imp. quoque faciens mentionem eum ſua ætate Imperium gesſiſſe ſcribit, καὶ κατ' ἐμὲ ἤδη βασιλέως Ἀδριανοῦ τῆς τε ἐς τὸ θεῖον τιμῆς ἐπὶ πλεῖστον ἐλθόντος, καὶ τῶν ἀρχομένων ἐς εὐδαιμονίαν τὰ μέγιστα ἑκάστοις παρασχομένου. Iter fecit non per Græciam modo Macedoniamque & Italiam ſed per maximam etiam Aſiæ partem ad Oraculum usque Jovis Hammonis. Etiam in Palæſtina verſatum ſe fuiſſe & Jordanem ac mare mortuum vidiſſe teſtatur. Declamator fuit promtus & ingenioſus, etſi Cappadocum more e) male pronunciaret, neque f) dictionis elegantia aut luce ſatisfaceret delicatis Atticiſtarum auribus. Grammaticum quoque eruditum & rerum non ignarum humanarum, ſed ſuperſtitioſum quandoque ac credulum ſcripta teſtantur. Obiit Romæ admodum ſenex, ut Philoſtratus auctor eſt.

II. Exſtat

* Sic nec Platonem Ariſtoteles, nec Socratem Plato. *Sylburg.*

e) Hinc Epigramma, Kühnio etiam laudatum, ex Antholog. lib. 2. p. 250.

Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
Εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.

Rarius alata teſtudine, rarius albo
Invenias corvo Rhetora Cappadocem.

f) Philoſtratus p. 590. 591. Confer Sylburgii ad Pauſaniam obſervationes p. 921. ſeq. edit. Lipſ. Abraham Loeſcherus in præf. *Quanquam autem multa eſſe non negarim, quæ aut tenuiter à me aut minus eleganter ſint dicta, tamen in tam abrupta & conciſa qua involutus eſt Pauſanias ſententiarum brevitate, in tanta verborum obſcuritate, in tanta etiam rerum ambiguitate, veniam me eſſe dignum, non odio aut calumnia puto.*

II. Exſtat hujus ut cum viris doctis mihi perſvadeo Pauſaniæ (licet præſtantiſſimus Geſnerus Pauſaniam Laconem maluerit auctorem) *Ἑλλάδος περιήγησις Deſcriptio Græciæ*, ſummo ſtudio perſequens tum alia *ἀξιομνημόνευτα*, tum templa præcipue & ædificia inſignia, ſtatuas, feſta, imagines, ludos, donaria & quæcunque in locis ſingulis ſpectatu & ſcitu digna ſeſe offerebant. Vere quoque notavit Abraham Lœſcherus à Pauſania referri ſtatus rerump. Imperiorum ſucceſſiones, Regum familias & res præclare geſtas, etſi in prioribus illis quæ dixi plus ut videtur operæ poſuerit *ſcriptor ut inter doctos conſtat accuratiſſimus* : g) *Accuratus ad faſtidium usque ſtatuarum Diis dedicatarum enarrator.* h) Complectitur autem hoc opus

I. Ἀττικά i) in quibus ſunt λόγοι Ἀττικὸς, Σαλαμίνιος, Μεγαρικὸς & appendicis loco Ὠρωπικός.

II. Κορινθιακά, in quibus λόγος κορινθιακὸς Σικυώνιος k) Φλιάσιος, Ἀργολικὸς, Ἐπιδαύριος, Αἰγιναῖος, Τροιζήνιος.

III. Λακωνικά, quæ auctor ipſe Σπαρτιατικοὺς λόγους appellat pag. 462. edit. Lipſ.

IV. Μεσσηνικά, quibus appendicis loco ſubjiciuntur λόγος Ἀσιναῖος, Μοθωνικὸς, Πύλιος.

V. & VI. Ἠλιακῶν α, β. In quibus multa etiam de ludis Olympicis, & in Eliacis poſterioribus λόγος Λετρίναῖος quem Pauſanias ipſe memorat p. 412. Male Simlerus affirmat à Stephano laudari librum XI. Pauſaniæ ἠλιακῶν.

VII. Ἀχαϊκά in quibus λόγος Ἀχαϊκὸς, Δυμαῖος, Πατρεύς, Φαραῖος, Αἰγυραῖος, Αἰγειραῖος.

VIII. Ἀρκαδικά in quibus λόγος Ἀρκαδικὸς, Μεγαλοπολιτικὸς, Μεθυδριεὺς, Φιγαλεὺς, Τεγεατικός.

IX. Βοιωτικά in quibus λόγος Πλαταϊκὸς, Θηβαϊκὸς, Ὀρχομένιος, Χαιρωνεύς

X. Φωκικά.

Hoc opus Pauſaniæ, adſcripto librorum numero paſſim à Stephano Byzantino allegatur, ut ex indice ſcriptorum à Stephano laudatorum quem ſupra p. 73. exhibui, patet. Et pleraque leguntur etiam hodie in illis quos Stephani codices deſignant libris. Si in aliis aliquando leguntur, ut quæ Stephanus in σκοτινά ex Pauſaniæ decimo laudat, exſtant in libro tertio, malim equidem corruptos Stephani codices cauſſari, quam cum doctiſſimo Kühnio mihi perſvadere quod Stephanus λόγους minores in Atticis & Corinthiacis computaverit, atque adeo Λακωνικά pro decimo λόγῳ recte habuerit.

 III.

g) Laur. Begerus T. 1. Theſauri Brandenb. p. 284. h) Petrus Faber III. ſemeſtr. p. 52.

i) Auctor ipſe συγγραφὴν Ἀτθίδα vocat p. 231. & 574. edit. Lipſ. & 251.

k) Σικυωνίαν γραφὴν vocat Pauſanias p. 230. adde 219.

III. Scripta deperdita Pausaniæ sunt:

1. Opus in quo de rebus Asiaticis, Syriacis, Phœniciis egerat Pausanias, & cujus librum sextum videtur allegare Steph. Byz. in Μαριαμμία, & quod respicit idem in γάββα, γάζα, δῶρος. Confer Vossium II, 14. de Hist. Græcis, & Sylburgium in notis ad Pausan. p. 941. edit. Lipf.

2. Pausanias ἐν τῷ περὶ Ἀντιοχείας: Steph. in σελευκόβηλος. Tzetzes Chil. VII. hist. 118. ὡς Παυσανίας γράφει μὲν Ἀντιοχείας κτίσει. Stephanus Segvierianus p. 329. edit. Berkelii: Παυσανίας δὲ ἐν τῇ τῆς πατρίδος αὐτοῦ κτίσει.

3. Declamationes sive μελέται Philostratus 2. de Sophist. p. 591.

4. Περὶ συντάξεως liber. Svid.

5. Προβλημάτων βιβλίον ά. id.

6. Ἀττικῶν ὀνομάτων συναγωγή opus copiosum nostri an alterius Pausaniæ laudatum Photio Cod. CLIII. Scholiastæ Apollonii ac Thucydidis, & Eustachio ad Homer.

IV. *Editiones Pausaniæ.*

Græca Aldi Manutii, singularum paginarum summis marginibus argumentum cujusque adscriptum habens. Venet. 1516. fol. per Marcum Musurum Cretensem, Episcopum paulo post Ragusinum qui Jano Lascari librum inscripsit, *opus*, ut vere Aldus, *antiqua raraque eruditionis thesaurum continens*. Hac editione multis animadversionibus MSS. *Is. Casauboni* referta usus est Clariss. Kühnius. Fuerat illa *Joannis Bourdelotii*, qui & ipse notas in Pausaniam promittit in animadvers. ad Lucian. T. 1. p. 549. 789. & alibi.

Latina. Attica & Corinthiaca ex versione *Domitii Chalderini* Veronensis, à Jo. Oporino emendata Basil. 1541, 4.

Pausanias integer ex interpretatione *Abrahami Læscheri*. Basil. 1550. fol. Dicatus est liber Joanni Jacobo Fuggero, neque * Græca adjuncta habet, notas quoque nullas Læscherus addidit, exceptis paucis in margine conjecturis.

Romulo Amasæo interprete, qui librum inscripsit Alex. Farnesio Cardinali in Epistola data Romæ 1547, 8. Prodiit & Florent. 1551. apud Torrentium & Basil. 1557, 8. Lugd. 1559, 12.

Ex Amasæi versione per *Frid. Sylburgium* recognita. Francof. typis Wech. 1624, 8.

Stephani Nigri observationes in Pausaniam memorans Gesnerus respicit ejus Dialogos Mediol. 1517. excusos, de quibus præstantiss. Kühnius præf. in Pausan. *Præter dictum codicem mecum etiam communicati sunt*

* Emendanda itaque Bibliotheca selecta V. C. Jo. Clerici T. XI. p. 153.

sunt Dialogi Stephani Nigri à Gl. Nicasio Divionensi, viro ad litteras provehendas maxime strenuo. In eo libro reperitotius Pausaniæ compendium, & unius alteriusque loci variam lectionem: quamvis alias mendosa quævis sedulo vitet auctor ille, ut Ulysses Sirenum cantus & Circes pocula.

Græcolatinæ 1. ex *Guil. Xylandri* recensione qui Aldinam editionem Græcam plurimis in locis emendavit, & notas quoque, sed quæ initio Eliacorum priorum deficiunt, addidit. Adjuncta est separatim Amusæi versio latina à *Friderico Sylburgio* plurimis locis emendata, una cum ejusdem Sylburgii notis indicibus locupletiss. & dissertatione de Grammaticis Pausaniæ anomaliis: tum descriptio Græciæ è Strabonis epitome, Ptolemæo ac Plinio, cum annotationibus ejusdem Sylburgii, in quibus p. 505. (edit. Lipf. p. 918) etiam habetur *Cyrianoris Sophopedis* Sylburgio sciscitanti communicata explicatio numerorum sive notarum in Geographia Ptolemæi, ex qua patet numeros ibi minutorum in gradidus longitudinis & latitudinis constare quinariis, ita ut ex duodecim quinariis velut totidem partibus assis compleatur unus gradus sexaginta ut vulgo numerantur minutorum. Francof. 1583. fol. apud hæredes Andreæ Wecheli.

2. Hanoviensis A. 1613. fol. superiorem ex asse referens nisi quod versionem latinam per singulas paginas * adjunctam exhibet, typis itidem Wechelian.

3. Lipsiensis, nitida & per quam emendata, quæ superiorem totam continet, sed ita ut variis nominibus præstet, quia non modo in capita divisa est & argumenta libris præfixa habet, notasque Sylburgii & Xylandri cuivis paginæ substratas, sed & textum Græcum à præclaro Viro *Joachimo Kühnio* Argentoratensis tum Academiæ lumine castigatiorem, cum eruditis ipsius animadversionibus. Usus est Kühnius, ut jam dixi, Aldina editione à Casaubono passim notata: Voluit etiam conferre quatuor Codices MSS. Bibl. Regiæ Parif. sed iisdem illos cum Veneta editione morbis laborare comperit.

Quamplurima Pausaniæ diligenter ac fuse illustrat Jo. Meursius variis in scriptis, & Palmerius Exerc. ad auctores Græcos p. 357-442.

Gallice Pausaniam vertit Blasius Vigenerius.

V. Nihil in præsenti restat, quam ut indicem scriptorum à Pausania allegatorum subjungam, in quo concinnando suam mihi operam præstitit Vir Juvenis nobilissimus *Christophorus Woltereck* Glukstadiensis, à quo præter alia expositionem locupletissimam siglarum in numis & aliis veteribus monumentis ocurrentium, Ursati & aliorum quorumque collectionibus longe pleniorem studiosos exspectare jubeo. In-

* Fallitur igitur vir doctus T. XI. Bibl. selectæ p. 154.

INDEX SCRIPTORUM, quos in sua Græciæ descriptione Pausanias commemorat.

Concinnatus ad paginas editionis Lipsiensis

à Christophoro Woltereck, Glückstadiensi.

Anti-

Epi-

Phili-

Rhia-

VI. Pausaniæ *scriptori elegantissimo, quemque omnes merito qui sunt Historiæ & antiquitatis Græcæ studiosi carum habent*, *. subjungam ejusdem ætatis scriptorem POLYÆNUM a) patria Macedonem; qui utrum ipse aliquando militaverit, non satis constat: b) Rhetor certe fuit & genus vitæ forense secutus, c) durante adversus Persas Parthosque bel-

* Gvil. Canterus lib. VI. Nov. lect. cap. 1.

a) Polyæni complures in veterum scriptis celebrantur ut 1) *Polyænus Lampsacenus* Mathematicus, Athenodori discipulus, Epicuri familiaris, de quo meminit Epicurus ipse apud Theonem in progymnasm. pag. 19. Cic. 4. Acad. quæst. et 1. de fin. Plutarchus contra Colotem, ubi male πολύδινον legitur pro πολυαίνου in editione Aldina p. 969. Laërtius lib. 10. sect. 24. & forte etiam lib. 2. sect. 105. ubi vide notas elegantissimi Menagii. Meminit hujus Polyæni etiam Anonymus vitæ Aristotelis auctor latine editus à Nunnesio. 2) *Polyænus Atheniensis* Historicus, cujus mentio apud Eusebium in Chronico & inde in Chronico Alexandrino sive Paschali. 3) *Pollianus Sardianus* Sophista, quem sub primo Cæsare Cajo h. e. sub Julio Cæsare floruisse Svidas auctor est, & scripsisse λόγους δικανικοὺς, καὶ δικῶν ἤτοι συνηγοριῶν ὑποτυπώσεις & triumphi Parthici s. de triumpho Parthico per P. Ventidium reportato libros tres. 4) *Julius Polyænus*, cujus Epigrammata quædam græca exstant lib. 1. Anthologiæ. 5.) C. Julius Polyænus qui cum Claudio Optato duumviratum gessit Corinthi Imperante Nerone, ut ex nummis observarunt viri docti. Vide Jo. Vaillanti T. 1. de nummis Coloniar. p. 171. seq. 175. seq. 6) *Claudius Polyænus*, Claudii Cæsaris ut videtur libertus, de quo Plinius lib. 10. Epist. 75. 7) *Polyænus legatus Bithyniæ*, ejusdem Plinii æqualis, cujus meminit idem lib. 7. Epist. 6.

b) Is. Causabonus quidem in dedicatione Polyæni sui ad Mornæum: *Polyænus*, inquit, *scriptor antiquus, elegans, acutus, eruditus, & quod ad rem facit, haudquaquam* ἀπερισάλπιγκτος: *sed qui utramque militiam sagatam & togatam secutus est.* Nempe hoc collegit Causabonus ex Polyæni proœmio, in quo postquam Antonino & Vero victoriam adversus Parthos & Persas fuisset auguratus, subjungit: Ἐγὼ δὲ Μακεδὼν ἀνὴρ ἔχων πάτριον τὸ κρατεῖν Περσῶν πολεμούντων δύνασθαι, οὐκ ἀσύμβολος ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ γενέσθαι βούλομαι. Ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἤκμαζέ μοι τὸ σῶμα, καὶ στρατιώτης πρόθυμος ἂν ἐγενόμην Μακεδονικῇ ῥώμῃ χρώμενος. Ἐπεὶ δέ μοι προήκουσαν τὴν ἡλικίαν ὁρᾶτε, οὐ μὴν οὐδὲ νῦν ἀστράτευτος παντάπασιν ἀπολειφθήσομαι. Ἀλλὰ τῆς στρατηγικῆς ἐπιστήμης ἐφόδια ταυτὶ προσφέρω. κ. τ. λ. Sed non necessario ex his verbis sequitur, Polyænum militasse, ut probe observavit doctissimus Baelius in Dictionario Historico Critico T. 3. p. 2465.

c) Polyænus præf. libri 8. ὅτι προαιρέσει βίου καὶ λόγου δικανικοῦ χρώμενος οὐκ ἀμελῶς συγγράφω ὅσα γε &c. Et præf. lib. 2. καὶ ταῦτα σχολὴν οὐκ ἄγων, ἀλλὰ καὶ δίκας ἐφ᾽ ὑμῶν λέγων. Svidas; Πολύαινος, Μακεδὼν, Ῥήτωρ.

bello, d) dum ætate jam provectus castra sequi non valeret, e) ad Impp. M. Antoninum & L. Verum, perspicuo & eleganti stylo conscripsit ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ, *libros octo de strategematis* f) *illustrium belli ducum* plus quam trecentorum, Græcorum quidem libris sex prioribus, Persarum aliorumque Asiaticorum libro septimo, denique octavo Romanorum & fœminarum illustrium. Liber sextus & septimus non integer ad nos pervenit, ita ut ex strategematis DCCCC. quæ descripserat Polyænus, non plura nobis restent quam DCCCXXXIII.

VII. Primus hoc opus *latine* vertit *Justus Vultejus*, vix duodeviginti annos natus, & usus membranis passim corrosis atque exesis, non raro tamen integrioribus quam fuere codices, quos vel If. Causabonus postea vel Maasvicius habuit. Post parentis sui mortem latine Polyænum ex Justi versione primus edidit Hermannus Vultejus Basileæ apud Jo. Oporinum A. 1550. 4. Præfatione transtulit *Antonius Antimachus*. Ex latina hac translatione profluxit Italica interpretatio *Nicolai Mutoni*, Venet. 1552. 8. Primus ex unico codice parum emendato, quem magno ære sibi comparasse testatur, descriptum castigatumque *græce* vulgavit & notas addidit *Isaacus Casaubonus* Lugduni 1589. 12. Versio autem in illa editione adjecta non est Casauboni, ut legas in Bibl. curiosa Hallervi.

d) Circa A. C. 163. vel 164.

e) Ex verbis Polyæni in præf. lib. 1. tantum colligas eum cum hæc scriberet excessisse annum ætatis quinquagesimum. Hic enim terminus legitimæ militiæ, & immunitatem à militia jam præstabat annus quinquagesimus. Vide Stewechium ad Vegetii lib. 1. c. 4. & Lipsium ad Taciti 1. Annal. c. 17.

f) Ab Anonymo scriptore de Incredibilibus c. XI. laudatur Πολύαινος ἐν τοῖς στρατηγικοῖς. Et Polyænus ipse testatur se στρατηγικῆς ἐπιστήμης ἐφόδια hoc opere Imperatoribus exhibere. Sed mox ipse explicat, ὅσα τῶν πάλαι γέγονε στρατηγήματα &c. Atque in Codd. MSS. inscribuntur στρατηγηματικὰ βιβλία vel βιβλία τῶν Πολυαίνου στρατηγημάτων. Etiam Frontini libri qui hoc argumentum ante Polyænum, sed latina lingua tractavit, in Codd. MSS. quibusdam titulum *strategicon* præferunt, etsi auctor ipse in præf. libr. primi satis diserte profitetur στρατηγηματικὰ se tradere & in præf. libr. 4. demum excusat se, quod hic postremus potius exhibiturus sit exempla *strategicon* quam *strategematicon*. Vicissim. If. Casaubonus reprehendit errorem Svidæ, tradentis Æneam, qui στρατηγικὰ scripsit, composuisse ὑπόμνημα περὶ στρατηγημάτων. Nimirum *strategica* vocantur, quatenus experientia, virtute ac disciplina duces officio suo satisfaciunt, *strategematica* vero, cum arte quadam deluditur hostis ac prævenitur, quam partem egregiam callidatis attingit etiam Valerius Max. lib. 7. c. 4. Ex recentioribus diligentissime observavit Joannes Holderus, à quo sex Chiliades Strategematon collectas memorat Josias Simlerus in Bibl. Joannis Baptistæ Belli Polyænus Gallicus prodiit Paris. 1651. 8.

lervordiana, sed Vulteji à Jo. Tornæsio locis quibusdam interpolata, quæ etiam separatim recusa est Lubecæ A. 1601. 4. & Francof. 1661. 12. Denique *Pancratius Maasvicius* Rector Scholæ Delphensis beneficio Jac. Gronovii Viri Clariss. nactus collationes Codd. MSS. Florentini & Cantabrigiensis, editionem Casaubonianam recensuit, servataque veteri qualem in eadem repererat versione, notas Casauboni novasque suas singulis paginis subjecit, luculentisque typis ita descriptum Polyænum vulgavit Lugduni Bat. 1690. 8. Loca quædam Polyæni emendat *Paulus Fermat* Senator Tolosanus, in litteris ad Ranchinum, quas exhibet Bachetus in appendice ad Diophantum p. 43. seq. Testatur autem hoc se facere ope codicis Græci MS. optimæ notæ, auctorum rei militaris, in quo auctor quidam * παρεκβολῶν, quem idem Fermatus ex Jo. Meursii glossario *Heronem* esse suspicatur, strategemata plurima Polyæni, suppresso ejus nomine transscripsit. Pridem quoque est cum Vir præstantissimus & cum tanto omnium eruditorum dolore nuper extinctus *Jo. Georgius Grævius* novam Polyæni editionem sperare nos jussit. Plura Polyæni exemplaria cum Codice *Jo. Pricei* & aliis MSS. collata exstant in Bibl. *Isaaci Vossii* quam post ejus mortem constat perlatam fuisse Lugdunum Batavorum. Præter græcum codicem, quo ad editionem suam est usus, aliud Polyæni MS. memorat Is. Casaubonus notis ad Æneam Tacticum p. 1767. quod utendum postea ei concesserat Jacobus Bongarsius. Polyænum utpote Macedonem, in historia Romana parum fuisse versatum notavit Jo. Clericus T. 19. Bibl. Universalis p. 459 atque apparet ex eo, quod nec accurate & valde jejune strategemata Romanorum ducum libro octavo attingit, neque Frontini libros ejusdem argumenti evolvisse videtur, neque adeo latinam linguam calluisse.

VIII. Composuit & alia Polyænus noster, nam ex ejus *de Republica Macedonum* libro profert nonnulla Joannes Stobæus sermone XLI. & Suidas auctor est ipsum scripsisse περὶ Θηβῶν & Ταχτικὰ βιβλία γ. Denique nisi morte præventus est, scripsit etiam ἀξιομνημόνευτα de rebus fortiter ac prudenter gestis ab Imp. M. Antonino & L. Vero: hoc enim facturum se pollicetur in Præfatione ad Librum VI.

CAPUT

* Editus est Paris. 1693. fol. Vide quæ dixi lib. III. cap. 24. p. 594. 4. & 599.

CAPUT XVI.
De LUCIANO Samosatensi.

Vita Luciani à Burdelotio composita, additis à me notis. 1. *Scripta Luciani recensita ordine litterarum, cum variis observationibus.* 2. *Luciani editiones.* 3 *Alii decem hoc nomine.* 4. *Occasio hallucinationis eorum, qui Philostrati libros de Apollonii vita Luciano tribuerunt.* 5.

I.

LUCIANUS *natione Syrus fuit, urbe Samosata* a) *quæ juxta Euphratis confluenta sita est, circa Trajani tempora videtur natus* b) *cum Epictetus, illud virtutis exemplar velle esse desineret. Patris ignoratur conditio, sed tamen ut appareat eum ex hoc genere hominum fuisse, qui in extrema paupertate morientes non multum heredem adjuvant. Nam cum deliberandum esset de futura Luciani filii conditione, videretque patrem suum & uxoris fratrem eximios audiri statuarios, ne deliberavit quidem ut videretur cunctatus; sed statim fortunæ statuariæ filium addixit: qui nescio an ingenii bona indole* c) *an fato quodam, artis statuariæ desertor efficitur, & ad meliorem frugem se recipit, atque statim ut sibi reliquam ætatem à statuaria procul habendam decrevit, meliora pollicitus, rei familiaris inopia, relicta Samosata, ubi levioribus studiis instructus fuerat, Antiochiam petiit, ut causis dicendis* d) *operam*

a) Lucianus quomodo scrib. Historia T. 1. edit. Amst. p. 619. ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα τὰ Σαμόσατα. in Scytha T. 1. p. 597. τοὺς Σύρους ἡμᾶς. In reviviscentibus T. 1. p 400. πατρὶς δὲ τίς; Σύρος, ὦ φιλοσοφία, τῶν Εὐφρατιδῶν. Porro Luciani nomen jam Λυκῖνος effertur, jam Λουκιανός.

b) Svidas ait Lucianum fuisse ἐπὶ τοῦ Καίσαρος Τραϊανοῦ καὶ ἐπέκεινα. Confer tamen Vossium II. 25. de Hist. Græcis.

c) Ipse causam refert quod nimis duriter ab avunculo suo, à quo sculptoriam sive statuariam discere debebat, exceptus fuisset. Vide Luciani somnium T. 1. p. 4. seq.

d) In reviviscentibus T. 1. p. 406. ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὁπόσα τοῖς ῥήτορσιν &c. *Ego vero cum primum intellexi quam improbares caussidicos necessario comitem-*

ram daret; sed cum non illi admentem succederet causidicina conditio, videreturque nominis illustrior gloria futura si Rhetoricam qua plurimum pollebat profiteretur; ut illa notesceret, varias animo concepit peregrinationes & suscepit. Juvenis in Galliam e) *profectus auditorum frequenti corona & laudem meruit & retulit: ex Gallia Macedoniam* f) *petiit, ubi variis dissertationibus perfectissimum dicendi robur exponebat, quales sunt* Herodotus, Scytha, Harmonides. *Sed cum videret Rhetores inductionibus & fallaciis, divitias & cætera quæ prima mortales putant, potius sibi quærere quam veræ virtutis mercedem, ea relicta Philosophiam* g) *aggressus est, in qua quid profecerit, est incredibile memoratu. Sed tamen ipsi etiam Philosophi plus divitiis quam Philosophiæ parentabant, auditores invicem sibi aut vellebant aut vellicabant, & civitates quibus fucatam ostentabant Philosophiam, factionibus infestabant. At Lucianus non fuco cum fucatis, non factione cum factioso, sed cum strenuo virtute, cum modesto, pudore,*

mitentur, nimirum fraus, mendacium, temeritas, vociferatio, conflictatio, aliaque infinita, hæc equidem ut par erat declinavi, & ad tua bona me conferens o Philosophia reliquum vitæ curriculum, tanquam ex procella & tempestate in tranquillum portum appulsus sub tua tutelâ vivere expetivi.

e) Apologia pro mercede conductis T. 1. p. 493. ὁπότε κατὰ θέαν τοῦ ἑσπερίου ὠκεανοῦ καὶ τὴν Κελτικὴν ἅμα ἐπιὼν ἐνέτυχες ἡμῖν (Sabinum alloquitur) τοῖς μεγαλομίσθοις τῶν σοφιστῶν ἐναριθμουμένοις. Eloquentiam & Atticam dicendi svavitatem in Luciano prædicat Photius Cod. 128.

f) Lucianus Herodoto T. 1. pag. 575. Sed & in *Jonia & Achaja* audisse se scriptores Historiam belli Parthici (A. C. 165. gesti) recitantes testatur lib. quomodo Historia scribenda sit T. 1. p. 611. Confer ejus bis accusatum T. 2. p. 232.

g) Moralem potissimum, cujus argumenti sunt pleraque ejus scripta. Ita cum Socrate existimabat reliquam Philosophiam universam parum ad nos pertinere, certe parum esse utilem, nisi ad usum vitæ referatur. In Convivio Philosophor. T. 2. pag. 648. ὡς οὐδὲν ὄφελος ἦν ἄρα ἐπίστασθαι τὰ μαθήματα, εἰ μή τις ἄρα καὶ τὸν βίον ῥυθμίζει πρὸς τὸ βέλτιον. Neque Philosophiam ex solis libris sed & ex consvetudine cum honestis hominibus hauriendam ratus, prope verum esse duxit quod multi dicerent, ὅτι τὸ πεπαιδεῦσθαι ἀπάγει τῶν ὀρθῶν λογισμῶν τοὺς ἐς μόνα τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις φροντίδας συνεχὲς ἀφορῶντας, *eruditionem à recto sensu bonisq; institutis abducere istos qui solos libros eorumq; sensa assidue spectarent.* Ceterum Epicuro se favisse indicat in Pseudomante: & à Græco scholiaste diserte fuisse τῆς Ἐπικούρου αἱρέσεως traditur, licet ex scriptis ejus tantû non omnibus rectius collegeris cum

dere, cum innocente abstinentia h) *certabat, semper ingenio ut conditione liber, tandem* i) *sub Divo Marco Ægypti procurationi præpositus, & suo & amicorum nomine innotuit. Qui mendaciis suis invicem credunt, Christianum* k) *fuisse arbitrantur, supposititiorum pravitate decepti. Ipsa de morte Peregrini narratio satis evincit errorem. Nec sanior eorum opinio, qui à canibus laceratum* l) *asseverarunt. Nam senio, vel quod verius est; podagra* m) *nonagenarius obiit.*

Hæc

eum perinde ut cujus vitam scripsit Demonactem Philosophiæ non unam speciem sive sectam peculiariter coluisse. T. 1. p. 859. φιλοσοφίας δὲ εἶδος οὐχ ἓν ἀποτεμνόμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταυτὸ καταμίξας οὐ πάνυ τι ἐξέφαινε, τίνι αὐτῶν ἔχαιρεν.

h) In reviviscentibus T. 1. p. 400. μισαλαζών εἰμι, καὶ μισογόης, καὶ μισοψευδὴς καὶ μισότυφος - - φιλαλήθης δὲ καὶ φιλαπλοϊκὸς καὶ ὅσα τῷ φιλεῖσθαι συγγενῆ. *Arrogantiæ, imposturæ, mendacii & fastus sum osor - - amator veritatis, honestatis, sinceritatis & eorum quæcunque amore digna sunt omnium.*

i) Apologia pro mercede conductis T. 1. p. 486. 491. seq. Longe juniorem facit H. Dodwellus in diss. de Isidoro Characeno §. 5. quam si placet vide T. 2. Geographor. minorum Clariss. Hudsoni.

k) Confer Baronium ad A. C. 171. num. 7. & Tillemontium Hist. Imperatorum T. 2. p. 709. Παραβάτην vocat scholiastes Græcus ad lib. de morte Peregrini T. 2. pag. 45. quasi qui à CHRISTI sacris ad Ethnicos recessisset. οἷα λῆρεῖς ὦ κατάρατε κατὰ τοῦ Σωτῆρος ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐς καὶ τοῦ ἕνεκεν ἀθανάτῳ σε παραδώσει κολάσει ὡς παραβάτην καὶ τὰ ἡμέτερα διασύροντα. Eidem Scholiastæ ad sacras Historias Lucianus alludere videtur T. 1. p. 31. εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς ὁ γόης ἔοικεν ἁγίους προφήτας διαπαίζειν & p. 32. εἰς τὴν Ἀαρὼν ῥάβδον ὁ παιγνίμων διαπαίζει. Et eadem pag. τάχα ὁ κενολόγος εἰς Μωυσέα καὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν διχασάσαν κρειττόνων ἐπιπνεία ἐπισκώπτων αἰνίττεται. T. 2. p. 39. εἰς τὸν Ἰωσὴφ αἰνίττεσθαί μοι δοκεῖ. Sed in plerisque his auctorem scholiorum fugit ratio, ut eruditus editor probe observavit. Ab Atheismi crimine Lucianum absolvit D. Jo. Philippus Treunerus in diss. de *Theologia Luciani* Jen. 1697. 4.

l) Suidas in Λουκ. Nimirum solenne fuit multis, horrenda mortis genera comminisci de iis quorum dogmata improbassent. Confer quæ de Epicuro idem Suidas in Ἐπίκ. & quæ de Zoilo notavi lib. 2. c. 7. p. 365.

m) Podagra laborasse Lucianum colligitur ex iis quæ in laudem Podagræ scripsit T. 2. p. 804. seq. 812. seq. Ita Agrippinum Paconium refert Stobæus solitum rerum quæ ipsi adversæ accidissent encomia componere, si quidem febriret, febris, si notaretur infamia, infamiæ, si exsularet, exsilii.

Hæc de Luciano post Gilberti Cognati & Jacobi Zwingeri industriam vir acutissimus Joannes Burdelotius, cujus verbis usus, in additis notulis loca ex quibus ista hausta sunt indicavi. Quod autem addit eundem Lucianum obiisse *superstite unico filio, qui summus Sophista fuerit Juliani tempore, & ad quem hujus Imperatoris exstat Epistola*, parachronismus est, cum à Marci Aurelii obitu ad primum annum Juliani Imp. intercedat spatium annorum amplius CLXXX. Equidem in Juliani Epistolis trigesima secunda inscribitur Λουκιανῷ σοφιστῇ & tota absolvitur his verbis: Καὶ γράφω καὶ ἀντιτυχεῖν ἀξιῶ τῶν ἴσων. Εἰ δ' ἀδικῶ συνεχῶς ἐπιστέλλων, ἀνταδικηθῆναι δέομαι τῶν ὁμοίων παθῶν. Sed utrum iste Luciani Samosatensis vel nepos fuerit (quos avorum nomine frequentius quam parentum appellabant, licet nec hoc inauditum fuisse Antisthenis exemplo patet) vel pronepos, vel utrum ulla eum cognatione attigerit, neutiquam constat, nam filium quidem non fuisse certos nos facit temporum ratio. Meminit Luciani nostri etiam Lactantius lib. I. cap. 9. *Non enim ista Lucilius narrat aut Lucianus, qui Diis & hominibus non pepercit, sed hi potissimum qui Deorum laudes canebant.* Latinæ se linguæ utcumque peritum fuisse testatur lib. de errore in salutatione T. 1. p. 501.

II. Scripta Luciani hæc ad nos pervenerunt, quæ ordine litterarum digessi, adscriptis paginis editionis novissimæ Amstelodamensis:

1. Ὄνειρος ἢ ἀλεκτρύων, Dialogus quo Pythagoras in gallum transformatus Micyllum è somnio excitatum divitiarum vanitatem & paupertatis forte sua contentæ commoda edocet. T. 2. p. 158 -- 185. Vertit *Jacobus Micyllus*, & ad calcem operis aurei *Mich. Neander*. Lipf. 1577. 4.

2. Ἀλέξανδρος ἢ ψευδομάντις, de vita & præstigiis atque imposturis Alexandri cujusdam Paphlagonis Abonotichitæ, qui se vatem & divinum ætate Luciani ferebat. T. 1. p. 746 - 783. Ad Celsum Epicureum, eundem ut videtur cui Origenes libros illos octo egregios opposuit. Alexandri oraculum tanquam Sibyllæ jactatum quod exstat p. 754. & incipit Εὐξείνου πόντοιο, bene illustrat Clariss. Lambertus Bos in diatribis ad Novi fœderis loca p. 36. 37. Mentio hujus libri apud Socratem III. 22. Hist. Vertit *Erasmus*.

Ἀληθοῦς ἱστορίας libri II. vide ἱστορίας.

3. Ἀλιεὺς

3. Ἁλιεὺς ἢ ἀναβιοῦντες. *Piscator, sive reviviscentes.* Dialogus qui βίων πράσει recte subjicitur T. 1. p. 389 - 421. In hoc enim Philosophi quos altero dialogo subhastatos Lucianus finxerat, in vitam revocati & pœnas à Luciano repetituri introducuntur. At hic Parrhesiades (istud enim nomen sibi adscifcit p. 400.) ad Philosophiam audacter provocat, & accusante Diogene causam suam dicit, professus se non antiquos illos Philosophos sed suæ ætatis & Philosophiæ dehonestamenta perstrinxisse, qui veterum illorum assumtam personam referrent pessime & indignissime, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγωῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἁρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικότεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. Itaque à Philosophia & Philosophis veteribus absolutus, in jus vocat novos, & potestatem accipit Philosophastos quos præfixa hamo auri particula piscatur, cauterio inurendos.

4. Ἀλκυὼν ἢ περὶ μεταμορφώσεως. *Halcyon* sive *de transformatione* dialogus brevis quo Socrates Chærephontem occasione auditæ halcyonis de mutatis in aves mulieribus quærentem, monet nihil Diis esse ἀδύνατον, & in rerum natura pleraque nos latere. T. 1. p. 167-172. Latine vertit *Augustinus Datbus* Senensis. Non Luciani videtur esse hic Dialogus sed *Leontis* Academici. Vide quæ dixi lib. 3. cap. 1. inter scripta Platoni supposita num. 3. *Luciani quidem prorsus non esse, tum dictio lenta & oscitans, tum sententiarum levitas & argumentorum frigus & delirationes arguunt satis*, inquit Marcilius, nimis meo judicio deprimens hoc scriptum, licet à Luciani quod fateor genio alienum. Exstat & Græce ac latine in Dialogis Luciani selectis, Augustoriti Pictonum editis.

Ἀναβιοῦντες. Vide paulo ante, ἁλιεύς.

5. Ἀνάχαρσις ἢ περὶ γυμνασίων, Dialogus Anacharsidis & Solonis de ratione & usu vel abusu Gymnasiorum T. 2. 269-298. Vertit Vincentius Obsopœus.

6. Πρὸς ἀπαίδευτον καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον, ad indoctum multos libros coëmentem. T. 2. pag. 378 - 395. Vertit *Anastasius* quidam. In Jani Nicii Erythræi Eudemia pag. 253. exstat Epigramma quod Lucianei libri argumentum non injucunde repræsentat:

Scriptorum totis famosa volumina terris
Colligis, & plateis das Charopine tuis.
Quid tibi cum libris, quorum nec nomina saltem
Nec titulos prompta voce referre queas.
Quosque sinis, multo conspersos pulvere blattis,
Et gratas avidis muribus esse dapes?
Nam nullam tangis, sed tanquam sacra profanus
Non digna metuis collutulare manu.
Numine times, fias tractandis forte libellis
Doctior, aut stolidus sis stupidusque minus?
Hoc cave te moveat; sic est tibi crassa Minerva,
Proficere ut valeant plus, mihi crede, sues.

7. Ἀποκηρυττόμενος, *Abdicatus.* Declamatio pro filio Medico qui ob sanatum patrem receptus, deinde quod furentem matrem sanare non posset, altera vice abdicatur. T. 1. p. 708-730.

Ἀπολογία περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ &c. Vide μισθῷ.

8. Ἁρμονίδης, *Harmonides.* Epistola qua erudito amico vel Patrono offert scripta sua Lucianus, in uno illo, omnium calculos laturum se non dubitans: veluti Timotheus tibicen Harmonidi discipulo svasit, ut si ab omnibus Græcis laudari vellet, nobilioribus placere ac probari se elaboraret. T. 1. p. 585-590. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

9. Περὶ ἀστρολογίας Astrologiæ divinatricis qualecunque elogium ac commendatio. T. 1. p. 847-856. Vertit *Erasmus.*

Βίος Λουκιανοῦ, infra Ἐνύπνιον.

10. Βίων πρᾶσις, *Vitarum auctio.* Dialogus quo Mercurius Jovis jussu hominibus venum exponit veluti sub hasta Philosophos Pythagoram, Diogenem Cynicum, Aristippum Cyrenæum, Democritum & Heraclitum, Socratem, Epicurum, Chrysippum, Aristotelem & Pyrrhonem (quem Πυῤῥίαν codices Luciani vocant.) Singulorum dogmata & quorundam dicta quoque & facta ut sunt ad deridendum aptissima seligit & naso suspendit. T. 1. pag. 370-388. Vertit *Martinus Bolerus.*

Περὶ γυμνασίων. Supra, in Ἀνάχαρσις.

11. Δημώνακτος βίος. Vita & Apophthegmata Demonactis Cyprii, Philosophi Eclectici non diu ante defuncti. T. 1. p. 857-872. Vertit *Vincentius Obsopœus,* Laudat Eunapius in prooemio.

12. Δη-

12. Δημοσθένους ἐγκώμιον, Encomium Demosthenis, T. 2. pag. 685-708. Vertit *Philippus Melanchthon* & in sua Demosthenis editione *Hieron. Wolfius.*

13. Περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιστεύειν διαβολῇ, de non temere credendo calumnias; Liber lectu dignissimus T. 2. pag. 396-431. Vertit *Philippus Melanchthon*, *Rudolphus Agricola*, Lovan. 1530. 8. & *Adrianus Marius Nicolaius*. Edidit etiam *Jacobus Tollius* V. C. cum notis Lugd. Bat. 1677. 12. quæ in editione Luciani Amstelodamensi singulis sunt paginis subjunctæ. Gallice vertit Antonius Crappier. Lugd. 1551. 8.

14. Διάλεξις πρὸς Ἡσίοδον, quod Hesiodus sine magna causa se jactet laurum à Musis accepisse. T. 2. pag. 486-490. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

15. Ἐνάλιοι διάλογοι, *Dialogi Marini* XV. 1. Doridis & Galateæ 2. Cyclopis & Neptuni, 3. Alphei & Neptuni, 4. Menelai & Protei, 5. Panopes & Galenes, 6. Tritonis Amymones & Neptuni, 7. Noti & Zephyri, 8. Neptuni & Delphinum. 9. Neptuni & Nereidum. 10. Iridis & Neptuni, 11. Xanthi & Maris. 12. Doridis & Thetidis. 13. Neptuni & Enipei. 14. Tritonis & Nereidum & Iphianissæ. 15. Zephyri & Noti. T. 1. p. 238-261. Latine vertit *Jacobus Micyllus.* primum dialogum *Erasmus.* Ex his 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 14, occurrunt Græce & latine in Dialogis Luciani selectis Augustoriti Pictonum editis. 1620. 8.

16. Ἑταιρικοὶ διάλογοι, Dialogi meretricii XV. quibus mulierum vitia & lascivi mores perstringuntur. T. 2. p. 515-557. Vertit *Jacobus Micyllus.* Νεκρικοὺς & ἑταιρικοὺς Luciani λόγους lectos sibi testatur Photius Cod. CXXVIII.

17. Διάλογοι Θεῶν, *Dialogi Deorum* XXVI. 1. Promethei & Jovis, 2. Cupidinis & Jovis, 3. Jovis & Mercurii, 4. Jovis & Ganymedis, 5. & 6. Junonis & Jovis. 7. Apollinis & Vulcani. 8. Vulcani & Jovis, 9. Neptuni & Mercurii, 10. Mercurii & Solis. 11. Veneris & Lunæ, 12. Veneris & Cupidinis, 13. Jovis, Æsculapii & Herculis. 14. & 15. Mercurii & Apollinis. 16. Junonis & Latonæ, 17. Apollinis & Mercurii. 18. Junonis & Jovis, 19. Veneris & Cupidinis: 20. Dearum judicium occasione pomi Paridis. 21. Martis & Mercurii, 22. Panos & Mercurii, 23. Apollinis & Bachi, 24. Mercurii, & Majæ, 25. Jovis & Solis, 26. Apollinis & Mercurii. Hos dialogos ridendis Græcorum diis eorumque criminibus exagitandis comparatos latine vertit

tit *Jacobus Micyllus*. 12, 19, 21, 24. Erasmus T. 1. p. 185-251. Ex his 3, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 21, 24, 25, & 26. exstant Græce & latine in dialogis selectis Augustoriti Pictonum editis,

18. Νεκρικοὶ Διάλογοι, *Dialogi Mortuorum* XXX. 1. Diogenis & Pollucis, 2. Crœsi Plutonis, Menippi, Midæ & Sardanapali. 3. Menippi Amphilochi & Trophonii. 4. Mercurii & Charontis. 5. Plutonis & Mercurii. 6. Terpsionis & Plutonis. 7. Zenophantæ & Callidemidæ. 8. Cnemonis & Damippi. 9. Simyli & Polystrati. 10. Charontis & Mercurii, Menippi, Charmolichi, Lampichi, Damasiæ. 11. Cratetis & Diogenis. 12. Alexandri, Annibalis, Minois & Scipionis. 13. Diogenis & Alexandri, 14. Alexandri & Philippi. 15. Achillis & Antilochi. 16. Diogenis & Herculis. 17. Menippi & Tantali. 18. Menippi & Mercurii. 19. Æaci, Protesilai, Menelai & Paridis. 20. Menippi & Æaci, Pythagoræ, Empedoclis & Socratis. 21. Menippi & Cerberi. 22. Charontis & Menippi, 23. Plutonis, Proserpinæ & Protesilai. 24. Diogenis & Mausoli. 25. Nirei, Thersitæ & Menippi, 26. Menippi & Chironis, 27. Diogenis, Antisthenis, Cratetis & pauperis. 28. Menippi & Tiresiæ, 29. Ajacis & Agamemnonis, 30. Minois & Sostrati. T. 1. pag. 262-324. Vertit *Jacobus Micyllus*. Dialogum 15. 14. *Ottomarus Luscinius*. 3, 7, 8, 9, 11, 13, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 26. *Erasmus*. 16, 12, 6. *Petrus Virunius*. 10. *Martinus Bolerus*. Leguntur etiam omnes excepto 16. & 28. cum nova versione in dialogis selectis Augustoriti Pictonum editis, sed alio ordine, hoc nempe: 2, 4, 5, 7, 9, 11, 18, 21, 22, 23, 8, 24, 29, 15, 6, 17, 30, 1, 13, 12, 20, 10, 27, 3, 14, 19, 25, 26.

Dialogus *Virtus Dea*, in qua Mercurius & virtus colloquuntur, latine exstat T. 2. pag. 864. 865. ad Luciani imitationem ab erudito aliquo scriptus, ut Dialogi mortuorum Gallice ante aliquot annos editi ab ingeniosissimo Fontenello.

Dialogus Luciani selectos libris 2. atque una cum his Timonem cum latina versione emendata & ad calcem libri subjecta edidit Gvil. Dugardus Lond. 1677. 12. Anglice etiam prodiere selecti dialogi cum Luciani vita auctore Fr. Hickesio Oxon. 1634. 4.

19. Δίκη Φωνηέντων, *Judicium vocalium*, sive ingeniosa fictio actionis literæ Σ contra literam Τ accusantis illam de raptu & vi quod exspolietur ab eadem omnibus vocabulis quæ per geminum Τ efferri debebant. T. 1. pag. 45-50. Vertit latine *Martinus Bollerus* cujus versio vul-

vulgo estat. Præterea *Cælius Calcagninus* qui subjecit ex suo ingenio Apologiam litteræ T qua criminationes, literæ Σ acutè diluit. Basil. 1539 8. Exstat etiam in Amphitheatro Socratico Casparis Dornavii T. 1. p. 680.

Διόνυσος. Vide infra, προσλαλιά.

20. Δὶς κατηγορούμενος ἢ δικαστήρια, actio adversus Polemonem, Dionysium Heracleensem, Aristippum, Diogenem Cynicum, Pyrrhonem & Lucianum quod pristinas vitæ suæ rationes reliquissent. T. 2. p. 211-238. Vertit *Jac. Micyllus.*

21. Περὶ τῶν διψάδων, προσλαλιά. De dipsadum natura, quorum ictus inexplebilem sitim affert. T. 2. p. 481-486. Vertit *Vincentius Opsopœus.* Effigiem dipsadis ex veteri Codice MS. Nicandri exhibet Lambecius lib. VI. p. 294. & Nesselius parte III. post pag. 8.

22. Δραπέται. Philosophiæ querela ad Jovem de pseudophilosophis: & sumptæ de fugitivis servis sub splendido Philosophorum nomine homines decipientibus pœnæ, T. 2. pag. 592-606. Vertit *Bilibaldus Birkheimerus.* Sub initium hujus dialogi mentio Peregrini, qui se ipsum in flammas conjecit. Confer infra num. 62.

23. Εἰκόνες, Imagines quibus Pantheam Abradatæ Xenophontei conjugi cognominem, & Avidii Cassii, ut viro doctissimo M. V. la Crose videtur uxorem effert, ejusque pulchritudinem depingit ac virtutes prædicat: T. 2. p. 1-16. Vertit *Vincentius Obsopœus*

24. ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, sive superioris scripti Apologia, qua non satis laudasse se Pantheam, nedum adulatorum more nimiis encomiis onerasse contendit. T. 2. p. 16-31. Vertit idem Obsopœus.

25. Περὶ τοῦ ἐνυπνίου, ἤτοι βίος Λουκιανοῦ. *De Somnio, sive vita Luciani.* Narrat sibi cum juvenis à Patre statuariæ destinatus & ab avunculo à quo artem discere debebat plagis sub auspicium statim acceptus esset, lacrymis indormienti visam per somnium accedentem ad se statuariam & παιδείαν sive Eruditionem, quarum utraque ut Herculem olim Virtus ac voluptas invitaverit ut altera relicta sibi potius adhæreret. At Lucianum spreta statuariæ oratione, eruditionem sectatum, & illi deinceps assidue adhæsisse. Tom. I. p. 1-12. Vertit *Jacobus Micyllus.* Legitur & cum alia versione in dialogis Luciani selectis Augustoriti Pictonum vulgatis.

26. Ἐπιγράμματα *Epigrammata XXX.* ex Anthologia collecta variis interpretibus. Et ἔρως δραπέτης *amor fugitivus* poëmation Doricum quod inter Moschi Idyllia legitur, ab aliis tributum Luciano & in

in Amst. edit. editum cum Metaphrasi latina *Bon Vulcanii.* T. 1. pag. 834-845. In Bourdelotii editione alia occurrit amoris fugitivi Metaphrasis auctore incerto, quæ incipit: *Perdiderat natum genitrix.* Paulo liberius expressit etiam *Laurentius Gambara* Brixianus, optime si quid judico *David Wthfordus.* Hetrusco carmine *Nicolaus de Oddis.* Epigramma primum quod incipit: Λȣκιανὸς τάδ' ἔγραψε refert etiam Photius Cod. 128. Vigesimum tertium quod incipit: Ἑλλάδα νικήσασαν imitatus est Ausonius hoc tetrasticho:

Lais anus Veneri speculum dico, dignum habeat se
Æterna aeternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus, quia cernere talem
Qualis sum nolo, qualis eram nequeo.

27. Χάρων ἢ Ἐπισκοπȣ̃ντες; *Charon sive Contemplantes.* Dialogus quo Charon ex inferis ad homines concedente Dite & accepto unius diei commeatu profectus Mercurio comite montes congestos inscendit variaque contemplatur vana & stulta mortalium, potentum præcipue, consilia & actiones cœcas. Auscultat & Solonem sapienter cum Crœso colloquentem. T. 1. p. 341-361. Vertit *Petrus Mosellanus.*

28. Ἐπιστολαὶ Κρονικαί Epistolæ tres, una pauperis ad Saturnum petens ut opes æque inter homines dividantur, altera Saturni ad pauperem, svadens ut sua sorte contentus vivat. Tertia divitum ad Saturnum, de pauperum immodestia querentium. T. 2 pag. 619-632, Pauperi huic nomen Lucianus imposuit ἐγὼ τῷ Κρόνῳ χαίρειν, Κρόνος ἐμοὶ τῷ τιμιωτάτῳ χαίρειν. Confer Sam. Petiti Observationes lib. I. cap. 9. Vertit *Erasmus.*

29. Ἑρμότιμος ἢ περὶ αἱρέσεων Hermotimus sive de secta Philosophiæ eligenda Dialogus, scriptus à Luciano XL. annos nato (p. 514. itaque p. 552. τηλικȣ̃τος ὢν malim reddere *tanto ingenio cum sis* quam *ætate tam grandis*) & Hermotimo Menecratis F. (p. 543.) qui Stoicis se forte in disciplinam tradiderat, exponens, quam difficilis hæc res sit, quod cum multæ sint sectæ, eligi optima non possit nisi ab eo qui omnium integrum fecisset experimentum: (confer Sextum Empiricum pag. 467. contra Mathemat.) hoc vero vita ipsa hominis sit longius, & acre judicium requirat, præterea incertum sit utrum quisquam Philosophorum ad eam quam profitetur ducat felicitatem,

tem, cum in verbis omnes & nugis versentur & communem vitam vivere præstet. T. 1. p. 504-570. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

30. Ἔρωτες ad Theomnestum T. 1. p. 873-912. dialogus obscœnus quem Aristæneto tribuit Burdelotius incerta conjectura. Colloquuntur Charicles Corinthius & Callicratides Atheniensis. Versio Anonymi lectorem curiosum sæpissime decipit judice eodem Burdelotio.

31. Εὐνοῦχος *Eunuchus* seu *Pamphilus* dialogus in quo occasione Favorini qui per Εὐνοῦχον ἀπὸ Κελτῶν & Βαγόαν perstringitur, salse disputat Lucianus utrum Philosophus esse Evnuchus possit. T. 1. p. 840-846. Vertit *Erasmus.*

32. Ζεῦξις ἢ Ἀντίοχος, *Zeuxis sive Antiochus* Allocutio Luciani ad Macedones qua indignatur Orationem suam nuperam ab ipsis tantum laudatam propter παραδοξολογίαν & novitatem, perinde ut Zeuxidis Hippocentaurum, vel Antiochum Soterem qui duce Theodota Rhodio Elephantorum ope à Gallis victoriam reportaverat. T. 1. p. 577-584. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

33. Ζεὺς ἐλεγχόμενος. Dialogus quo probatur si Jupiter & Dii fato sint obnoxii ut dicunt Poëtæ, nullam esse religionem. T. 2. p. 117-127. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

34. Ζεὺς Τραγῳδός. Damidis Epicurei de Diis eorumque providentia à Timocle Stoico male confutata T. 1. p. 128-157. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

35. Περὶ τοῦ Ἠλέκτρου ἢ τῶν Κύκνων præfatio de Electro ac Phaëtonte & Eridani Cygnis T. 2. p. 369-372. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

36. Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων, *Herodotus sive Aëtio.* Præfatio ad Sophistas Rhetoras & Historicos in Macedonia (Thessalonicæ forte) congregatos qua specimen aliquod ingenii editurus optat se eadem fortuna apud eos uti, qua Herodotus historicus cum Historias suas in Olympiis prælegeret, vel Aëtio pictor, cum amores Roxanis & Alexandri M. à se depictos in iisdem Olympiis inspiciendos daret. T. 1. p. 571-576. Vertit *Vincentius Opsopœus.*

37. Θεῶν Ἐκκλησία Deorum concilium super indignis in cœtum ipsorum receptis, qui per decretum ejiciuntur. T. 2. p. 709-717. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

38.

38. Περὶ Θυσιῶν, *de Sacrificiis* dissertatio, qua contendit Græcorum Ægyptiorumque & aliarum gentium sacra & quæ de Diis eorumque vita, & sacrificiorum ac nidoris desiderio garriunt Poëtæ & credit vulgus, non seriam confutationem mereri, sed Heraclitum aliquem qui illorum inscitiam deploret, vel Democritum qui rideat amentiam. T. 1. p. 361-371. Vertit *Erasmus.*

39. Ἰκαρομένιππος ἢ ὑπερνέφελος. Dialogus quo Menippus vana hominum studia & Philosophorum insanientem sapientiam ridet. T. 2. 186-210. Vertit *Erasmus.*

40. Ἱππίας ἢ βαλανεῖος, Præfatio, de balneo Hippiæ non veteris illius Platoni, Apulejo & aliis memorati, sed alterius qui Luciani ætate vixit & in omni genere disciplinarum excellens fuit T. 2. pag. 354-359. Vertit *Vincentius Obsopæus.*

41. Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *quomodo Historia scribenda sit*, Liber ad Philonem, quo Milesium quendam, tum Creperium Calpurnianum Pompejopolitam, Callimorphum Medicum hastatorum legionis sextæ, Philosophum Corinthium Antiochianum Hieronicem Apollinis, Demetrium Sagalassensem Pisidium aliosque ineptos illa ætate belli Romanorum cum Parthis A C. 165. commissi scriptores perstringit, tum docet historicum alienum esse debere à rationibus encomii & invectivæ, nec voluptati consulere alii lectorum nisi quæ ex veritate consequatur, neque in rebus nihili prolixiorem præcipuas transvolare, sed prudentia civili & eloquentia instructum reique militaris peritia, res prout gestæ sunt diligenter inquisitas & in commentarios prius relatas narrare libere, perspicue, graviter non paucis illis ad quos scribentis amor, odium, metus & spes forte spectat, sed omnibus, & posteris præcipuæ. T. 1 p. 600-639. Vertit *Jacobus Micyllus.* Lucianus p. 618. promittit se in alio opere ostensurum proœmia quædam Historiarum esse, vulgus lectorum latentia. Nisi respicit alterum locum p. 635. seq. quod mihi non videtur.

42. Ἀληθοῦς ἱστορίας, *Veræ Historiæ libri II.* hoc est fictæ narrationes (velut Jambuli cujusdam vel Ctesiæ) de iis quæ Luciano contigerunt in portentosa navigatione per mare, insulas, aërem & lunam, tum in ceto ingenti, quo cum navi integra haustus est, denique postquam ex hoc mire evasisset, quæ vidit apud inferos in Campis Elysiis, in insulis impiorum, in Oniropoli, atque apud Bucephalos & Onosceleas

leas. T. 1. p. 639-692. In calce secundi libri promittit Lucianus plures libros de iis quæ sibi in terra contigerunt. Sed forte & hoc finxit tantum, non revera præstitit. Illi duo libri latine versi sunt à *Jacobo Micyllo*. Miror doctissimum Sirmondum qui p. 248. ad Sidonium ex hoc Luciani scripto quasi vere hoc contigisset annotat Laidem in uxorem ductam à Diogene Cynico.

43. Κατάπλους ἢ Τύραννος *Cataplus sive Tyrannus* dialogus quo Megapenthes Lacydæ filius tyrannus inter alios à Charonte ad inferos deduci fingitur, sed unus maxime invitus, & postea cum ad Rhadamanti vocaretur judicium, multis inustus repertus maculis, pœneque loco, svadente Cynisco Philosopho hoc consecutus, ut cum alii defuncti ex poculo oblivionis bibant, his unus perpetuo crucietur memoria amissarum opum & potentiæ. T. 1. p. 422-443. Vertit *Petrus Mosellanus*.

Κρονικαὶ Ἐπιστολαί. vide supra, Ἐπιστολαί.

44. Τὰ πρὸς Κρόνον De Saturno & Saturnalibus dialogus. T. 2. pag. 607. 613. Vertit *Erasmus*.

45. Κρονοσόλων Leges saturnaliorum. T. 2. p. 613-618. Vertit *Erasmus*.

46. Κυνικός sive commendatio vitæ Cynicæ. T. 2. pag. 717-727. Vertit *Tho. Morus*.

Λούκιος vide infra, ὄνος.

47. Λεξιφάνης sive Dialogus quo inepti affectatores obscuri sermonis svaviter deridentur. T. 1. p. 819-839. Vertit *Jacobus Micyllus*. Ceterum non esse Pollucem Onomastici scriptorem quem hoc scripto tangit Lucianus, probe docet Clariss. Hemsterhusius prolegom. ad præclaram suam Pollucis editionem. p. 30.

48. Μακρόβιοι sive Catalogus Græcorum Regum, Principum, Philosophorum, Historicorum, Oratorum, Poëtarum & Grammaticorum qui ætatem quam longissime produxerunt. T. 2. pag. 465-476. ad Quintillum. Vertit *Vincentius Obsopæus*. Alter liber de longævis Romanis ad eundem Quintillum vel intercidit, vel à Luciano non est scriptus. Vide p. 476.

49. Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων de vili ac misera conditione eorum (eruditorum præcipue ac Philosophorum confer T. 1. pag. 35.) quibus mercede conductis in opulenti cujusdam familia est vivendum, ad Timoclem Philosophum, qui illud vitæ genus amplexurus erat. T. 1. p. 444-480. Vertit *Erasmus*.

50. Ἀπολογία περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, *Apologia pro mercede conductis* ad Sabinum Philosophum & ipsum atque amicum suum, sive libellus quo probat ad se non spectare quæ superiore libro disseruit, licet ætate provectus (ἐν γήρᾳ ὑστάτῳ p. 486.) sub Imperatore Remp. suscepit tractandam (procurator ut videtur in Ægypto constitutus à M. Antonino Imp. Vide p. 491. seq.) Vertit *Petrus Mosellanus*, non usque quaque feliciter, notante Bourdelotio. T. 1. p. 481-494.

51. Μένιππος ἢ Νεκυομαντία. *Menippus sive Necyomantia*, Dialogus Menippi ex inferis redeuntis & Philonidæ, cui ille narrat quomodo ad inferos à Mago Mithrobarzane deductus fuerit quæque ibi viderit, & decretum adversus divites apud inferos conditum. Quod vero Tiresias Menippo in aurem susurrat, optimam vitam esse τῶν ἰδιωτῶν, hoc p. 339. perinde ut p. 327. 505-554. nolim intelligere de vita *privatorum* sed *illiteratorum* qui Philosophis à Luciano opponuntur, difficiles nugas magno cum fastu tractantibus. Confer T. 1. pag. 410, 515, 516, 566. Sic p. 580. de pictura loquens ἰδιώτην se vocat Lucianus h. e. pingendi rudem. Sic & vocabulum istud accipitur Act. IV. 13. Vertit latine *Tho. Morus*, T. 1. p. 324-340. Cum alia versione exstat in dialogis selectis qui prodierunt Augustoriti Pictonum.

52. Μυίας ἐγκώμιον ingeniosa *muscæ descriptio & laudatio* T. 2. p. 372-377. quæ cum aliis hujus argumenti legitur etiam Græce & latine in Casparis Dornavii Amphitheatro Sapientiæ Socraticæ jocoseriæ Hanov. 1619. fol. T. 1. pag. 117. seq. Vertit ni fallor *Vincentius Obsopœus*.

Νεκυομαντία. Vide paulo ante, Μένιππος.

53. Νέρων ἢ περὶ τῆς ὀρύχης τοῦ ἰσθμοῦ. *Nero sive de Isthmi quam Nero molitus est perfossione* dialogus inter Menecratem ac Musonium T. 2. p. 798-804. Luciano argumentis non plane invictis abjudicat *Jac. Micyllus* qui latine vertit. Mentio illius à Nerone incassum tentatæ perfossionis apud Svetonium in Nerone c. 19. & Dionem LXIII. p. 722. Ante Neronem hoc idem frustra conati sunt Rex Demetrius, Julius Cæsar & Cajus Caligula. Confer Nic. Bergierium lib. IV. de publicis Imperii Rom. Viis sect. 47. T. 10. thesauri Antiqv. Rom. p. 534. & Jo. Baptistam Ricciolum Geographiæ reformatæ lib. 1. c. 16.

54.

54. Πρὸς Νιγρῖνον Ἐπιστολή. *Ad Nigrinum Philosophum Platonicum Epistola* T. I. pag. 19.

Νιγρῖνος, ἢ περὶ φιλοσόφου ἤθους. *Nigrinus, sive de Philosophi moribus* dialogus quo Nigrini tum de probis tum perversis (quales multorum eo tempore Romæ) hominum ac Philosophorum moribus sermones referuntur. T. 1. pag. 20-44. Vertit præter Benedictum *Jacobus Micyllus*.

55. Περὶ οἴκου. Utrum pulchra domus magis adjuvet an impediat dicentem. T. 2. p. 451-465. Posterior pars incipit p. 457. Vertit *Jac. Micyllus*.

Ὄνειρος vide supra ἀλεκτρύων.

56. Λούκιος ἢ ὄνος. Metamorphosis in asinum T. 2. p. 76-117. Vertit *Vincentius Obsopœus*. Argumentum petitum ex Lucii Patrensis λόγοις μεταμορφώσεως de quibus Photius Cod. 129. Meminit iterum Cod. 169. Imitatus est latinus scriptor Apulejus, cui fortassis inde Lucii prænomen à quibusdam datum. Confer Salmasii prolegomena ad Solinum.

57. Περὶ ὀρχήσεως. De saltatione ejusque virtutibus ac vitiis & præstantia adversus Cratonem Cynicum. T. 1. p. 783-818. Vertit *Vincentius Obsopœus*. Multos ante se de hoc argumento scripsisse testatur Lucianus p. 798. tangit id præter Athenæum etiam Plutarchus IX. ult. sympos. E recentioribus P. Faber lib. 1. cap. 12. Agonist. Meursius II. 12. Misc. Lacon. & in Orchestra T. VIII. thesauri Antiqv. Græcar.

58. *Palinurus* dialogus Palinuri & Charontis de nautarum vita quam Palinurus Æneæ nauta miseram, Charon aliis feliciorem esse disputat. Latine occurrit T. 2. p. 846. ad imitationem ut videtur Luciani à nescio quo compositus.

59. Περὶ παρασίτου, ἤτοι ὅτι τέχνη ἡ παρασιτική, ironica laus artis Parasiticæ in Dialogo Tychiadis cum Simone Parasito. T. 2. pag. 239-269. Vertit *Vincentius Obsopœus*. Legitur hic liber Græce & latine etiam in Casp. Dornavii Amphitheatro sapientiæ Socraticæ T. 2. p. 113.

60. Πατρίδος ἐγκώμιον laus Patriæ T. 2. p. 477-481. Vertit *Vincentius Obsopœus*.

61. Περὶ πένθους. de eo quod mortuos inepte vulgus prosequatur immenso luctu, pretiosis exequiis, ludis, cœnis ac monumentis. T. 2. p. 299-307. Vertit *Erasmus*.

περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ. Vide supra in διαβολή.

62. περὶ τῆς Περεγρίνου τελευτῆς. De morte Peregrini, Cynici Philosophi Pariani ex Christiani, qui senex se ipsum post Olympia celebrata A. C. 169. die 16. Julii in Arpina quæ viginti stadiis Olympia distabat, conscenso rogo, spectantibus omnibus combussit, Epistola ad Cronium T. 2. p. 556-591. Vertit *Vincentius Obsopœus.* Notis illustravit *Tan. Faber* Paris. 1653. 4. quæ in editione Amstelodamensi per singulas paginas Luciani verbis substratæ sunt. Non integrum ad nos pervenisse hunc libellum contendit idem Faber p. 559. & 566. Peregrinum à Christianis rejectum innuit Lucianus p. 570. quod de idolothytis comedisset, hoc enim sibi volunt verba: ὤφθη γὰρ τι ὡς οἶμαι ἐσθίων τῶν ἀπορρήτων. Varias hinc inde in CHRISTUM & Christianos effutit blasphemias pag. 565. seq. & per νομοθέτην πρῶτον Christianorum pag. 567. videtur intelligere Johannem Evangelistam qui in Evangelio & Epistolis unus maxime omnium commendat illam de qua Lucianus ἀδελφότητα. Quæ p. 587. de vulture ex rogo Peregrini evolante leguntur, iis cum doctissimo Lemonio vix crediderim perstringi acta Martyris Polycarpi: Viderint etiam alii num ad imitationem S. Ignatii fecerit Peregrinus, quod p. 588. traditur ante mortem omnibus ferme celebrioribus civitatibus Epistolas misisse, διαθήκας sive præcepta, admonitiones & leges. Fuit hæc sententia magni Pearsonii in vindiciis Ignatii parte 1. pag. 6. Meminit hujus libelli sive Epistolæ Svidas in Λουκιανός. De Peregrino consule Valesium ad Ammiani XXIX. 1.

63. Πλοῖον ἢ εὐχαί, Dialogus stolida hominum vota perstringens exemplo amicorum navigantium, quorum alius opes, alius potentiam & imperium, alius voluptates sibi expetebat, in quorum nullo tamen vera felicitas consistit T. 2. p. 491-515. Vertit *Jac. Micyllus.*

64. Προμηθεὺς ἢ Καύκασος. *Prometheus* sive *Caucasus.* Dialogus brevis quo Promethus Mercurio & Vulcano diluit crimina sibi objecta, propter quæ jussu Jovis Caucaso ab illis affigendus erat. T. 1. p. 173-184. Vertit *Ottomanus Luscinius.* Legitur & cum alia versione in dialogis selectis, Augustoriti Pictonum editis.

65. Πρὸς τὸν εἰπόντα, Προμηθεὺς εἶ ἐν λόγοις. *Ad eum qui dixerat, Prometheus es in oratione*: quod dicterium alio sensu recipit, alio respuit ac retorquet, se vero characterem scribendi è Comœdia & dialogo mixtum sectari profitetur, T. 1. p. 13-19. Vertit *Jacobus Micyllus.*

66. Προσλαλιὰ ἢ Διόνυσος. Præfatio de Bacchi exercitu muliebri ab Indis præter meritum contemto T. 2. p. 360-364. Vertit *Vincentius Obsopœus*.

67. Προσλαλιὰ ἢ Ἡρακλῆς. Præfatio de Hercule Gallico T. 2. p. 365-368. Vertit *Erasmus*.

68. Ῥητόρων διδάσκαλος, de vera & falsa eloquentiæ ratione. T. 2. p. 308-325. Vertit *Bilibaldus Birkheimerus*. Hoc libello Julium Pollucem perstringi, cujus Græcum Onomasticon habemus, auctor est Græcus Luciani Scholiastes. Sed vide quæ adversus hanc sententiam nuper disseruit Clarissimus Pollucis editor Hemsterhusius in prolegomenis p. 31. seq. qui Dioscoridem quendam Rhetorem illius ætatis à Luciano exagitari existimat.

69. Σκύθης ἢ πρόξενος. *Scytha sive Hospes*. Allocutio ad binos nobiles disertissimosque Macedonas (Thessalonicenses ut ex pag. 597, conjicit Marcilius incerta suspicione) quibus innotuisse se Syrum adeoque peregrinum, & probari non minus gaudet, quam Anacharsis olim à Toxari cive suo introductus in amicitiam Solonis, in quo uno totas jam habebat Athenas, totam Græciam. T. 1. pag. 591-599. Vertit *Vincentius Obsopœus*.

70. Συμπόσιον ἢ Λαπίθαι, Convivium Philosophorum Hermonis Epicurei, Stoicorumque Zenothemidis ac Diphili, Cleodemi Peripatetici, Platonici Jonis, Alcidamantis Cynici, Grammatici Istiæi, Rhetoris Dionysiodori & Dionici Medici in Chæreæ, Aristæneti F. nuptiis cœna exceptorum, qui post ineptias varias & contentiones tandem Lapitharum instar inter se misere digladiantur. T. 2. p. 633-655. Vertit *Erasmus*, sæpe alienus ab auctoris mente, ut notatum Bourdelotio.

71. Περὶ τῆς Συρίης Θεῦ. De Syria Dea sive matre Deum ejusque templo & sacris. T. 2. p. 656-684. Vertit *Jacobus Micyllus*. Scriptus est hic liber dialecto Jonica & Luciano hinc abjudicatur à Petro Jurieo in Hist. Critica rituum Judaicorum, Gallice non ita pridem edita. Sed Arrianus quoque cum reliqua Attice scripsisset, nonnulla (ut Indica) scripsit Jonicè. De Dea Syria consulendus præter laudatum Jurieum Seldenus syntagm. 2. de Diis Syris cap. 2. Quæ de arca Deucalionis p. 661. & columba p. 676. à Luciano traduntur, illustrat Octavius Falconerius in diss. ad numum Apameensem T. X. Antiq. Græcar. p. 678.

72. Τίμων ἢ Μισάνθρωπος. *Timon* * *sive Misanthropus*, dialogus quo Timon post invectivas in Jovem quod contemtum sui ipsius non ulciscatur, queritur se præ liberalitate, ex divite egenum redditum: Jupiter à Mercurio monitus jubet Plutum cum thesauro ad Timonem accedere, Plutus recusat, iterumque jussus ire claudicat, licet à Dite quoties mittitur & cum sese recipit advolare celerrime & aufugere rapidissime consvevit. Denique deductus ad Timonem labore, robore, fortitudine & sapientia stipatum ab hoc ægre recipitur ingenti thesauro effosso. Mox Timo ipse quantum mutatus ab illo. A Philiade assentatore, a Gnathonide parasito & Demea Rhetore, Thrasycleque Philosopho tum Blepsia Lachete ac Gniphone adulationis perfidiæque & cupiditatis pœnas repetit. Ita totum hoc scriptum perstringit ineptam divitiarum cupiditatem, perversos divitum mores, profusionem, luxum, asperitatem, fastum, avaritiam, denique divitias ipsas indignis fere obvenientes, & improbos assentatores. T. 1. p. 51-167. latine vertit *Erasmus*. Cum notis separatim edidit *Lambertus Barlæus* Lugd. Bat. 1652. 8. & emendatius *Tan. Faber* cum notis Paris. 1655. 4. Utriusque animadversiones in editione Amstelodamensi comparent, Barlæi quidem singulis subjectæ paginis, Fabri ad prioris voluminis calcem. Legitur & cum alia versione in dialogis selectis Luciani, editis Augustoriti Pictonum,

73.

* Timon Atheniensis Echecratides è tribu Colytto, clarus fuit circa tempora belli Peloponnesiaci quod gestum ab Ol. LXXXVII. 1. ante CHRISTUM 432. Timonem se ipsum deserentem ob Alcibiadis amores finxit Libanius declamat. IX. T. 1. p. 343. Callimachi in eum Epigramma III. 7. Anthol. Ab hoc Antonius ab Augusto victus regiam suam vocavit Timonium, in ea deinceps Timonis ad instar procul ab hominum consortio victurus teste Strabone lib. 17. p. 546. Confer Plutarchum in Antonio pag. 948. seq. qui præter dicta ejus quædam & Callimachi Epigramma affert Timonis Epitaphium & ab Aristophane & Platone Comicis ob μισανθρωπίαν reprehensum refert. At Pseudo Plato Philosophus Epist. 24. inter eas quas Allatius edidit: συνέγνων ὅτι Τίμων ὐκ ἦν ἄρα μισάνθρωπος, μὴ εὑρίσκων μέντοι ἀνθρώπυς ὐκ ἠδύνατο θηρία φιλεῖν. De hoc Timone & morte ejus Svidas in ἀπορρῶγας. Hunc inferorum janitorem fingit Lucianus 2. Veræ Hist. T. 1. p. 683. Fuit & alius Timon junior Sillographus Poeta, patria Phliasius, ἰδιοπράγμων & ipse, teste Laërtio IX. 112. discipulus Pyrrhonis Sceptici, de quo supra Lib. III. c. ult. dixi. Prætereo Timonem Ægyptium, memoratum Ptolemæo Hephæstionis lib. 4. & Timonem quem in sympoſiacis suis colloquentem inducit Plutarchus.

73. Τοξαρις ἢ φιλία. Dialogus quo Toxaris Scytharum, Mnesippus Græcorum in amicitia fidem prædicat. T. 2. p. 32-75. Vertit *Erasmus*. prodiit etiam separatim Antwerp. 1547. 4. Gallice *Blasius de Vigenere* transtulit una cum Platonis Lyside & Lælio Ciceronis. Paris. 1579. 4. Ante eum *Claudius Puteanus* Professor linguæ Gallicæ in Academia Lovaniensi Antwerp. 1563. 4.

74. Τραγοποδάγρα sive Drama breve quo podagræ velut Deæ alicujus potestas & vis celebratur. T. 2. p. 804-823. Carmine vertit *Joannes Sinapius* cujus Metaphrasin servavit etiam Burdelotius in sua editione & Caspar Dornavius Amphitheatro Sapientiæ Socraticæ. T. 2. p. 196.

75. Tragopodagræ in Luciani edit. subjicitur ὠκύπους, alterum dramation, quo Podalirii ille & Astasiæ filius podagricos non impune ridens, sed & ipse postea à podagra misere prostratus inducitur. T. 2. pag. 823-833. Vertit carmine præter *Jacobum Micyllum* cujus Metaphrasin Burdelotius quoque servavit, *Adrianus Chilius* Antwerp. 1533. 8. Confer si placet Jacobi Balde solatium podagricorum, Monachii 1661. 12. & Gerhardi Feltmanni librum de Dea Podagra Brem. 1693. 8.

76. Τυραννοκτόνος, *Tyrannicida* sive Declamatio probans quod ex intentione licet non ex verbis legis præmium Tyrannicidæ debeatur ei qui Tyrannum occisurus, filium ejus non minus crudelem & à quo Pater totus pendebat, transfoderat gladio in vulnere relicto, quo Pater Tyrannus postea filio mortuo superveniens se ipsum interemit. T. 1. p. 693-707. Vertit & ei contrariam declamationem latinam non minus disertam opposuit *Erasmus*.

Τύραννος. Vide supra, Κατάπλους.

77. ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος. *Apologia pro lapsu inter salutandum*, ad Asclepium sive Æsculapium quem p. 503. φίλτατον vocat & p. 501. ἄρχοντα, cui cum χαῖρε *Salve* dicere mane debuisset, dixerat ὑγίαινε *Vale*. Scripta à sene, ut patet è verbis ληρεῖν ὑφ' ἡλικίας. T. 1. p. 495-503. Vertit *Jacobus Micyllus*.

78. Φάλαρις πρῶτος, καὶ δεύτερος sive declamationes duæ, prior Phalaridis nomine ad Delphos taurum suum æneum dono mittentis & severitatem suam excusantis, altera sacerdotis Delphici, recipiendum eum esse svadentis, T. 1. p. 730-740. Meminit Photius Cod. 128. Vertit *Vincentius Obsopœus*. Legitur etiam Apologia Phalaridis ab Andrea Arnaudo scripta in Casp. Dornavii Amphitheatro sapientiæ Socraticæ, T. 2. p. 18.

79.

79. φιλόπατρις. Dialogus Triephonis & Critiæ, Christianum dogma de SS. Trinitate pag. 770. & 774. ita proterve ridens, ut simul de sententia Christianorum illius ætatis testimonium ferat non inficiandum. Sunt qui hunc dialogum esse putant scriptoris Luciano antiquioris. Mihi vero causa esse nulla videtur cur Luciano non tribuatur, licet fateor in aliis ejus scriptis non observari tantam Christianismi peritiam, quo argumento illum Luciano abjudicat Huetius p. 61. demonstrat. Evangel. At enim victoria illa de Persis in extremo dialogi memorata quid vetat quare non sit eadem de qua Marcus Antoninus & L. Verus triumpharunt A. C. 166. Confer Georgii Bulli defensionem fidei Nicænæ sect. 2. cap. IV. §. 11. Dodwellum de jure laicorum sacerdotali p. 284. & Blondellum p. 228. de Episcopis & presbyteris. Quoniam vero p. 770. Paulum Apostolum qui Tarsis natus erat, exagitat sub nomine *Galilæi*, hinc Antonius Pagi ad A. C. LVI. n. 3. recte colligebat Christianos non demum à Juliano dictos fuisse Ethnicis per contemtum Galilæos. Per τὴν εὐχὴν ἀπὸ πατρὸς p. 779. Orationem Dominicam Lucianus intelligit, ut recte notatum Rigaltio ad Tertull. sed per πολυώνυμον ᾠδὴν superadditam, non existimaverim notari clausulam, *quia tuum est regnum*, ut persuasum Joanni Gregorio c. 38. Observationum, sed Δοξολογίαν quandam & Carmen Eucharisticum, qualis est v. g. hymnus Clementis Alexandrini. In hoc dialogo pag. 769. juratur per Deum ignotum Atheniensium: νὴ τὸν ἄγνωστον τὸν ἐν Ἀθήναις.

80. Φιλοψευδὴς ἢ ἀπιστῶν, Dialogus Tychiadis & Philoclis, quo spectra & Magorum præstigiæ ridentur. T. 2. pag. 326-353. Vertit *Thomas Morus*.

81. Χαρίδημος ἢ περὶ κάλλους. Pulchritudinis laus & commendatio T. 2. p. 781-797. Vertit *Jacobus Mycillus*. Luciani haud esse videtur viris doctis.

Χάρων, vide supra, ἐπισκοποῦντες.

82. Ψευδολογιστὴς ἢ σολοικιστὴς sive de stribligine Græci sermonis observata in oratione Pseudo Sophistæ cujusdam, qui sibi belle ac pure loqui videbatur. T. 2. p. 728-762. Vertit *Jacobus Micyllus*. Notis illustravit *Jo. Georgius Grævius*. Amst 1668. 8. cujus observationes in edit. Luciani Amstelod. per singulas paginas sunt substratæ. In his p. 753. merito laudatur *Paulus Leopardus* vir in his litteris præstantissimus, qui commentarios in hunc librum ante Grævium scripsit. Vide eum ll. 17. Misc.

83.

83. Ψευδολογιστὴς ἢ περὶ τῆς ἀποφρὰδος, adversus Polyeuctem Sophistam quem recte se *ἀποφράδα* ac detestandum propter pessimos mores appellasse demonstrat. T. 2. p. 432. - 450. Vertit *Jacobus Micyllus*. Confer Suidam in *ἀποφράς*.

Ψευδομάντης. Supra in Ἀλέξανδρος.

Ὠκύπους. Vide supra in Τραγωποδάγρα.

III. *Editiones Luciani.*

Græcæ

1. Prima ac præstantissima editio Florent. 1496. fol.
2. Venetiis apud Aldum 1522. fol. cum Philostrati utriusque imaginibus, descriptionibus Callistrati, & Philostrati vitis Sophistarum. Ex hac editione pleræque posteriores sunt expressæ, neglecta Florentina in non paucis locis meliore, ut observatum Cl. Viro Joh. Jensio. Aldinam omnium quas viderit corruptissimam vocat Bourdelotius,

3. 4. Hagenoæ 1526. & 1535, 8.

5. 6. Basileæ 1545, 8. Jo. Ribitti 2. Vol. & A. 1555.

7. Venetiis, 1550. cum Indice copioso 2. Volum. in 8vo, nova recognitione ut habet titulus emendata, apud Petrum & Jo. Mariani Nicolinos, Sabienses.

Venetam editionem apud juntas excusam in 8. laudat cæterisque præfert Moses Solanus, qui in Anglia nuper spem Luciani à se recensendi & illustrandi fecit.

Latinæ.

Scripta pleraque ab *Erasmo* * & *Tho. Moro* translata & ab Erasmo recognita. Paris. apud Ascensium 1514, 4. & Basileæ 1521. fol. apud Frobenium.

Scripta omnia Variis interpretibus, cum argumentis & annotationibus *Jac. Micylli*. Francof. 1538. 1543. fol. Paris. 1546. fol. Lugd. 1549. fol.

Sss *Græco-*

* Quæ Luciani vertit Erasmus (vertit autem admodum juvenis; unde Græcæ linguæ ignoratione sæpe peccare notavit Palmerius, Vide notas ad T. 1. edit. Amstel. p. 474.) leguntur etiam tomo primo Erasmi Operum Basileæ olim & hoc ipso tempore iterum Amstelodami recusorum. Sunt autem hæc; Saturnalia, Cronosolon, Epistolæ Saturnales, de luctu, Abdicatus, Icaro Menippus, Toxaris, Pseudomantis, Gallus, Timon, Pro tyrannicida, de mercede conductis, dialogi amatorii XVIII. Hercules Gallicus, Evnuchus seu Pamphilus, Convivium s. Lapithæ, de Sacrificiis & de Astrologia.

Græcolatinè

1. Basileæ A. 1563, 8. Quatuor Voluminibus, apud Henr. Petri. Versio græcis adjuncta varios auctores agnoscit, argumenta sunt *Jacobi Micylli*, denique notæ *Gilberti Cognati*, quibus accedunt ad libros plerosque annotatiunculæ *Job. Sambuci*. Hæc ipsa editio repetita Basil. 1619. 8. quatuor Volum. apud Seb. Henricum Petri.
2. Parisiis A. 1615. fol. cum Micylli argumentis, versione Variorum & annotationibus brevibus & eruditis *Jo. Bourdelotii*, adhuc juvenis, ad calcem voluminis conjectis & Thomæ Gverino, quem JCtorum principem vocat, dicatis: tum notis antea ineditis Theodori Marcilii ad quædam Luciani loca, & selectis Gilberti Cognati. Elegans est hæc editio, quam Bourdelotius ait se emendasse collatis non modo editionibus sed 2. MSS. Bibl. Regis Galliæ & Variis lectionibus Codicis Thomæ Linacri & Florentini. At Tan. Faber ad Luciani Timonem c. 1. negat se mirari satis posse illius impudentiam, qui ausus est posteris imponere, professusque est editionem illam Parisiensem in forma maxima è MSS. Codd. Regiæ Bibliothecæ expressam esse. Idem Bourdelotius testatur se novam Luciani versionem affectam habuisse.
3. Salmurii A. 1619, 8. cum versione variorum à *Jo. Benedicto* interpolata, duobus Voluminibus. Hanc editionem Philippo Mornæo Benedictus inscripsit.
4. Amstelodami A. 1687, 8. duobus Voluminibus, cum Joh. Benedicti versione, & Anonymi *Scholiis Græcis* ** tum primum ex Is. Vossii codice cura Joh. Clerici Viri Cl. editis, quæ separatim descripta singulis tomis adnectuntur. Præterea singulis substratæ paginis in hac editione comparent notæ integræ Bourdelotii, & ineditæ antea neque adeo frequentes *Æg. Menagii*, *Francisci Gvieti*, *Jac. Tollii*. Præterea quæ ad libros Luciani singulares annotarunt *Tan. Faber*, *Jo. Georg. Grævius* & *Lamb. Barlæus*, selectæ quoque Cognati, Sambuci, &c. & quæ in Exercitationibus ad optimos scriptores Græcos de

** Collector horum Scholiorum minime contemnendorum licet hinc inde lacunosorum inemendatorumque Christianus est, ut variis locis ipse indicat. Non valde antiquum esse, licet antiquissimum vocat Franciscus Junius in Catalogo Pictorum p. 12. constat ex eo quod T. 1. p. 34. laudat Magistri Grammaticam, ad Thomam Magistrum respiciens. Adde T. 2. p. 40

de Luciani locis quibusdam monuit *Jac. Palmerius à Grentemesnil.* Argumenta quoque Micylli præfixa libris singulis, & in calce tomi utriusque notæ antea ineditæ ad Lucianum Virorum doctissimor. Jo. Georgii Grævii & Jac. Gronovii.. Si iterum curanda Luciani editio sit, danda erit opera ut Græca emendatius excudantur, Versio hinc inde emendetur, nec omittantur *Jo. Brodæi* atque *Pauli Leopardi* præclaræ ad Luciani loca non pauca observationes, quæ obviæ sunt in lampade Artium Gruteriana. Denique ratio habebitur lectionum Lucianearum *Jo. Jensii* Viri Atticarum elegantiarum callentissimi, in quibus multa Luciani feliciter emendavit ope editionis antiquæ Florentinæ, multis eruditam lucem ex ingenio ac doctrina sua attulit. Lucem viderunt illæ lectiones Hagæ Comitis 1699, 8.

Gallicè

Transtulit Lucianum *Philippus Bretinus*;

Longe elegantius *Perrotus Ablancurtius*, cujus versio recognita & emendata quintum lucem vidit Amst. 1683, 8. Prima editio prodierat Paris. 1634, 4. quarta Paris. 1674, 8. Quoniam vero non usquequaque Luciani mentem reddit hæc translatio, Ægidius Menagius festive eam appellabat *la belle infidele*, ut legas in Menagianis p. 329. Matthæus Sladus Epigrammate in Lucian:

Αὐτὰρ δυσσεβίην βλάσφημον τηλόθι φεύγοις,
Τηλόθι καὶ φεύγοις τὸν μεταφραζόμενον,
Ὃν Κελτὶς δῶκεν γαίη γλυκερόν περ ἐόντα,
Κελτίδα γὰρ πολλὴν οὐ χάριν Ἑλλὰδ' ἔχει.

Anglice nonnulla Luciani transtulit Fr. Hickesius, *Hispanice* Franciscus de Herrera Maldonato & Joannes de Jarava &c. Anglice Lucianus è Græco versus exstat Lond. 1684, 8. quatuor Vol. Ferrando Spenceo interprete.

IV. Fuerunt & alii Luciani, ut 1) *Lucianus* Pasiphontes Tragicus, de quo supra lib. 2. c. 19. 2) Lucianus Marcionita, de quo præter Epiphan. & Damascenum hæresi 43. meminit Nicetas IV, 15. thesauri Orthodoxæ fidei. Tertulliano & aliis est Lucianus. 3. *Lucianus*, Samosatensis, & ipse, sed Christianus & presbyter Antiochenus Arrianis favens qui ab eo se *Lucianistas* & *Collucianistas* appellabant. Vide Theodoritum p. 15. & 21. Hist. Eccles. & Valesium in notis p. 6. ubi Baronium refellit

maculam illam à Luciani memoria abstergere cupientem. De hoc Luciano fuse etiam Bollandus in Actis Sanctorum ad diem septimum Januarii p. 357. seq. De editione Scripturarum Veteris Testamenti Græca *Lucianea* ab hoc Luciano emendata consulendus Usserius libro de LXX. Interpretibus. De aliis ejus scriptis Caveus ad A. C. 294. Tillemontius &c. 4.) Lucianus Eunomii sororis filius Niceph. XIII, 1. 5) Lucianus Sophista, ad quem Juliani Imp. Epistola XXXII. 6) *Lucianus* Antiochenus Libanii æqualis qui in eum invehitur T. 2. Orat. 15. p. 433. seq. 7) *Lucianus* Bellovacum Apostolus de quo Bollandus 8. Januar. p. 459. seq. 8) *Lucianus* presbyter Caphargamalitanus in districtu Hierosol. circa A. C. 415, cujus Epistola de reliquiis Stephani Protomartyris è Græco conversa ab Avito Hispano presbytero exstat apud Surium 3. Augusti. Vide Baronium & Caveum ad A. C. 415. Vossium IV. de Hist. Græc. pag. 488. 9) *Lucianus* Byzæ Metropolita circa A. C. 457. cujus Epistola ad Leonem Imp. pro Synodi Chalcedonensis confirmatione legitur T. 4. Concil. edit. Labbei pag. 908 10) Lucianus Monachus de quo Græci in Menologio, 12. Martii. Prætereo Lucianum Asellionem, Lucianum Eugilianum, aliosque in veteribus inscriptionibus obvios.

V. Philander ad Vitruvii VIII, 2. *Philostratus quem alii Lucianum existimant Vita Apollonii Tyanei lib. VI.* Verba *quem alii Lucianum existimant* omissa sunt in editione Vitruvii Laetiana pag. 155. Ceterum hunc locum respiciebat Gvil. Cognatus cum scriberet ad Luciani Pseudomantem: *Gvilelmus Philander Castilionius in suo ad Vitruvium commentario hanc Apollonii vitam Luciano nostro adscribere videtur.* E Cognato id hausit Tho. Malvenda lib. 1. de Antichristo p. 34. quem ex alio scriptore non è Philandro ipso hoc retulisse recte olfecit Tho. Crenius XI. animadvers. p. 228. Idem dixeris de Vossio qui hunc de Luciano errorem facile refellit II, 15. de Hist. Græcis. Videntur autem mihi illi qui Luciano libros Philostrati de Apollonii vita adscripserunt ex nulla alia causa in hanc manifesto falsam opinionem devenisse, quam quod in antiquis editionibus Græcis Luciano Philostrati scripta quædam subjiciuntur.

De sententia eorum qui *Epistolas Phalaridis* Luciano tribuerunt, dixi lib. II. cap. 10. Frequens Luciani imitator est Aristænetus, ut notatum Josiæ Mercero notis ad Aristænetum.

CAPUT

CAPUT XVII.

De CLAUDIO GALENO

Elogium Galeni Chronologicum auctore Philippo Labbeo a) 1.-20. *Scripta Galeni quæ exstant, recensita ordine litterarum, cum variis observationibus, & adscriptis numeris tomorum paginarumque editionis Græcæ Basileensis, latinæ Juntarum & Græcolatinæ Parisiensis.* 21. *Scripta Galeni deperdita.* 22. *Editiones.* 23. *Index Scriptorum à Galeno allegatorum.* 24.

Sss 3 I. CLAU-

a) Labbeus hoc elogium velut specimen Bibliothecæ suæ universalis strenæ loco misit ad Jacobum Mentelium, & præfixa Mentelii Epistola edidit Parif. 1660. ex typographia Claudii Cramoisy, 8. Qui ante Labbeum de Galeni vita commentati fuerunt, parum accurate hoc in argumento sunt versati, itaque ut recte Mentelius, *aliam vitam, alios scriptores postulabat is auctor, quem ætati ejus tantum non suppar Eusebius V. Hist.* c. ult. *testatur etiam à nonnullis adoratum fuisse. Et Alexander Trallianus Medicinæ scriptor illustris* θειότατον *appellat. Unde porro hæc nomina, pæne se vivo ac audiente latius jactata meruerit ipse Galenus, dictu proclive est: Scilicet à miræ humanumque adeo superante fastigium omnis generis eruditione, præter summam medendi cum mixtura probitatis insigni peritiam, de qua in suis passim operibus, sed* τῆς θεραπευτικῆς III, 2. *præsertim gloriatur his verbis:* ὡ καὶ δῆλον ἐποίησα πολλοῖς &c. *Qua ratione multis qui talia viderunt manifestum feci quanta Medicinalis Methodi vis sit, quantique mali occasio fuerint, qui non servata veteri Medicina novas sectas condiderunt. Hæc sane & vos præterea me, quanquam à principio recusantem, orando tamen impulistis, omne hoc opus tractandum susciperem. Quod Deos precor aliis quoque hominibus alicui sit usui. Certe minimam spem habeo propter eum qui nunc regnat bonarum artium contemtum, divitiarum vero, existimationis & civilis potentiæ admirationem: Ad quæ quisquis se convertit, is nulla in re veritatem invenire poterit. Verum hæc prout DIO placuerit, ita finientur.*

Alium præterea libellum eodem anno 166. Labbeus misit ad Gvidonem Patinum & Parisiis apud Guil. Benard. 8. excudi fecit hoc titulo: *Vita Claudii Galeni Pergameni Medicorum Principis, ex propriis Operibus collecta.* Hoc paginarum 83. opusculum constat meris Galeni locis ex editione Juntarum latine descriptis, atque per intervalla quatuor ab ortu Galeni ad annum ætatis 21. 29. 40. & obitum usque distinctis, adscripto subinde in margine, anno CHRISTI & ætatis Galeni. Quoniam vero hoc Chronologicum Elogium quod integrum hic exhibeo ex locis illis concinnatum est, itaque loca omnia quæ in jam dicta Vita Labbeus exhibet, suis quæque locis elogii annotavi, ut adeo utrumque Labbei libellum non ubique obvium lectori repræsentem, quorum alterum humanitati Clarissimi Hudsoni qui Oxonia eum ad me misit, alterum Rev. Gustavi Schrœderi, qui Parisiis illum mihi attulit, debere me profiteor. Videtur etiam tertium opusculum promittere Labbeus, *Chronologiam Operum Galeni*, saltem eorum quæ exstare noscuntur, quæ scilicet primo loco, quæ deinde in de cursu ætatis, quæ tandem in senectute conscripta fuerint. Sed illa nunquam vidit lucem.

I.

CLAUDIUS GALENUS, omnium Medicorum, post Hippocratem, facile Princeps; atque optimi Imperatoris judicio, γνήσιος ἰατρὸς καὶ μόνος φιλόσοφος, Niconis Viri eruditissimi ac sedatissimis moribus præditi ex matre a) admodum iracunda, filius: natus est Pergami b) in Asia, nobili quondam Attalorum Regia, anno reparatæ per CHRISTUM salutis, circiter CXXXI. Hadriani Imperatoris XIV. vel XV. labente.

II. A patre b) non Geometra tantum atque Architecto, ut tradit Suidas, sed Mathematicis omnibus cæterisque literis excultissimo, & quibusdam aliis eximiæ notæ Præceptoribus in pueritia c) Artes liberales apprime edoctus, atque ad omnem elegantiam humanitatemque informatus: absoluto XIV. seu, quod eodem recidit, ætatis XV. ineunte anno JESU CHRISTI CXLV. Antonini Pii post Hadrianum imperantis VII. Philosophicis studiis sub Cajo (Platonico, & quodam Philopatoris Stoici discipulo) aliisque, operam navare cœpit: tum anno vitæ XVII. Christianæ Æræ CXLVII. à Patre per somnium admonito, deductus ad Medicos d) Satyrum, (Quinti discipulum) Stratonicum (Sabini Hippocratici discipulum & Æscrionem Empiricum) aliosque nactus est in patria sua Præceptores. Ἐιτ' ἐξ ὀνειράτων e) ἐναργῶν προτραπεὶς, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἄγοντα, καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐποίησεν ἐμὲ ἀσκεῖν ἅμα τῇ φιλοσοφίᾳ, &c.

III. Cum decessisset f) magno filii mœrore charissimus Parens Nicon, contulit se Smyrnam Galenus anno ævi sui XXI. CHRISTI

a) Galenus c. 8. de dignoscendis animi morbis (classe II. pag. 50. edit. Venetæ) & c. 1. de succorum bonitate & vitio (ibid. p. 34.) Priore loco matrem suam refert adeo sæpe abreptam ira, ut morderet ancillas.

b) X. de simplic. Medicam. ubi de caseo. (classe V. p. 74.)

c) II. 5. de differentiis pulsuum (classe IV. p. 47.) & VIII. 3. methodi medendi (Classe VII. p. 52.) & IX. 4. (p. 56. b.) lib. de Ordine libror. suorum ad Eugenianum (Class. Isagog. p. 15.) De libris propriis c. 2. & 11. (ibid. p. 11.)

d) cap. 2. de præcog. ad Postum: & lib. 9. Method. medendi cap. 4. c. 2. de anat. administr. lib. 1. (classe 1. p. 63.) de ordine libror. & XI. de simplic. Medic. p. 81. H. & lib. de atra bile c. 4. (class. 1. pag. 34.) lib. 1. de alimentor. fac. (class. 2. p. 7.) & IV. 2. de loc. affect. (class. 4. p. 22. E.)

e) De ordine libror. (class. Isagog. p. 15. E.)

f) Cap. 1. de cibis boni & mali succ. class. 2. p. 34.) c. 2. de libr. propr. (class. Isagog. p. 11.) c. 1. l. 1. de anatomicis administr. (class. 1. p. 63.) De ordine libr. class. Isagog. p. 15.) de atra bile c. 3. (class. 1. p. 34.)

STI CLI. ut Pelopem, celeberrimum è Quinti discipulis Medicum; atque Albinum, Platonicum Philosophum audire posset. Tum Corinthum ad Numesianum, non inferiorem Pelope, Quinti ejusdem auditorem. Sic aliis pluribus provinciis peragratis, g) Alexandriam tandem, Ægypti nobilissimum emporium ac metropolim venit, in qua præ cæteris Orbis urbibus, florebat Medicinæ studium. Unde anno ætatis XXVIII. CHRISTI CLVIII. digressus, in Patriam remeavit, ibique Pontificum h) annuorum jussu, curationem Gladiatorum suscepit, per quinque aut sex circiter annos.

IV. Hisce elapsis, Romam cogitavit i) anno ætatis XXXIV. instante, aut jam inchoato, CHRISTI CLXIV. Imperatorum Marci Aurelii Antonini cognomento Philosophi, & Lucii Veri fratris ejus IV. Certe Lucii meminit cap. 2. de Præcognitionibus ad Posthumum, cum primum suum in Urbem Romanam adventum describit; Antonini vero, initio libri primi de Anatomicis Administrationibus: neque enim interpretes recte ista reddiderunt, ἄρχειν ἠρχμένυ, &c. Anno sequenti, vitæ XXXV. diebus canicularibus, jugulum k) ei ab humero motum est, à quo decubuit per dies quadraginta, ut ipsemet narrat; multisque postea felicissimo successu sanitati redditis, magnum sibi nomen apud omnes plebejos, Optimates fecit; ut etiam à plerisque, ob admirandam in l) prædictionibus atque curationibus sagacitatem modo παραδοξολόγος, modo propter stupendam remediorum opportune adhibitorum vim atque efficaciam, παραδοξοποιὸς diceretur.

V. Grassante post aliquod tempus atrocissima illa peste, quam Capitolinus in Lucii vita aliique scriptores Romanarum historiarum describunt, m) Urbe se subduxit in Campaniam, ac Brundusio in Patriam vela

g) lib 2. de nat. hum. com. 6. & III. 2. de composit. Medic. per genera (class. V. p. 210.) VI. 2. sec. locos (ib p. 121.) V. 1. de san. tuenda (classe 2. p. 62.) II. 6. in Hippocr. de natura hum. (classe VII. p. 181.) & III. 8. in Hippocr. de victus ratione in morbis acutis (classe VII. p. 108.)

h) III. in Hippocr. de fracturis comm. 21. (classe VII. p. 223.)

i) cap. 1. & 2. de libr. propriis cap. 2. 3. 4. 7. 8. 9. de praecogn. ad Post. (class. IV.) lib. 1. de anatom. administr. c. 1. (class. 1. p. 63.) lib. 1. contra eos qui de typis scripsere (class. III. p. 92.) lib. de Venæ sect. contra Erasistrateos qui Romæ degebant (class. VI, p. 7.) I. in lib. Hippocr. de artic. comm. 22. (ibid. p. 251.)

k) lib. 1. de artic. com. 62. (class. VII.)

l) cap. 7. lib. V. de locis affectis (class. IV.)

m) cap. 1. & 2. de libr. propriis (class. Isagog. p. 11. &c.) De præcog. ad Post. & aliis locis.

vela fecit, anno ætatis non tam exeunte, quam jam completo XXXVII. Christianæ Epochæ CLXVIII. Verum diu in patria subsistere, ac optato ei otio frui non licuit: namque sub exitum ejusdem anni, aut sequentis CLXIX. principium, ab Impp. Marco Antonino, ac Lucio Vero è Parthica expeditione paulo ante reverso, qui tum Aquilejæ morabantur, ut delectum militum haberent, copias undiquaque colligerent, commeatum, atque ad bellum Germanicum necessaria omnia commodius pararent, in Italiam evocatus est.

VI. Romam itaque secundo n) venit, atque Aquilejam profectus est: unde paulo post, ob sævientem acrius luem fugientibus Imperatoribus: ipsoque Lucio Vero prope Altinum, dum curru cum fratre veheretur, ictu sanguinis extincto, hyberno, ut videtur, tempore, sub finem scilicet anni CLXX. ipse quoque Galenus vix cum quibusdam aliis evasit, Romamque incolumis reversus est: quæ tertia ejus in Urbem profectio numerari potest.

VII. Marco Aurelio in Germaniam o) adversus Marcomannos, Quados, ac Sarmatas, cum exercitu abeunte, ipse in Italia hæsit, multosque tum procul negotiis fere omnibus, & usque ad obitum ejusdem Aurelii, totoque filii ejus Commodi tempore (quo imperante conflagravit Pacis templum, & Galeni opera plurima incendio perierunt) vel Romæ, p) vel in patria (quando enim in eam remigraverit, non amplius reversurus in Italiam, omnino nescimus:) multos, inquam, libros cujusque generis conscripsit, vulgavitque, atque in iis librum de Præcognitionibus suis πρὸς Ἐπιγένην, q) anno vitæ LII. elapsis à disputatione adversus Stoicos & Peripateticos de voce & respiratione, XV. annis. Sub Helvio quoque Pertinace, qui anno CHRISTI CXCII. die Decem-

n) cap. 2. de libr. propr. & cap. 9. ad Post. Meminit etiam sui ex Cypro & Syria pedestris itineris Romam versus per Thraciam & Macedoniam l. 9. de simplic. ubi de terra Lemnia. Et inter ambulandum se dormivisse testatur l. 2. de motu musculor. c. 4.

o) Eodem loco & l. 3. de simpl. medicam secundum genera l. 2. c. 13. & 1. de antid. &c.

p) Ad hanc periodum vitæ Galeni confer lib. præcogn. ad Postum. c. 9. & 11. (class. IV. p. 214.) lib. 2. de alimentor. facult. c. 40. (class. II. p. 7.) cap. 1. lib. 1. & lib. III. c. 3. de compos. medicam. per genera (class. V. p. 210.) lib. IX. de simplic. Medic. ubi de Mysi: lib. 1. de antidotis c. 1. 2. 4 13. & lib. 2. c. 17. (ibid. p. 100) De methodo curandi ad Hieronem III, 2. & V. 15. (class. VII. p. 17.)

q) *Ad Epigenem* rectius vertas, quam ut Interpretes, ad *Postumum*.

cembris XXXI. ſublato è vivis Commodo Principe, à frequenti Senatu nuncupatus eſt Imperator & paulo poſt à militibus interfectus; floruiſſe Galenum ex eo diſcimus, quod capite XIII. de propriis libris meminit libri unius ad Sectarum Profeſſores de Concionibus publice habitis ſub Pertinace (ſic enim vertendum puto, πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων, non ut alii quidam: *Adverſus Sectarios de publicè dictis coram Pertinace.*) Neque ſane ulterius progreſſus videtur, quisquis in Svidæ Lexico, Galeni elogium texuit, dum aſſerit: Γεγονὼς ἐπὶ Μάρκου, καὶ Κομμόδου καὶ Περτίνακος τῶν Καισάρων ἐν Ῥώμῃ. (niſi forte ultimum illud (ἐν Ῥώμῃ) non ad Imperatores Romanos referas, ſed ad Galenum, qui cum ſub his Cæſaribus Romæ vixiſſet, poſt Pertinacis necem, in patriam ſe receperit, ibique reliquum vitæ in otio litterario procul ab Aula ſtrepituque transegerit: quæ videtur fuiſſe mens interpretum Wolphii atque Porti.

VIII. Hactenus, quæ de Galeno diximus usque ad ætatis annum LXIII. ex ejusdem πολλάκις ἐπιαυτολογοῦντος variis, ut vides ſcriptis deprompta ſunt, nec in dubium à quoquam ulla ratione revocari poſſe videntur. Quod ſupereſt, an ſub Didio Juliano, Clodio Albino, Peſcennio Nigro, ac præcipue ſub Severo, ejusque filio Antonino Baſſiano, pariter floruerit, & quamdiu vitam Pergami aut Romæ traduxerit, quove anno ætatis, atque æræ Chriſtianæ exſpiraverit, quia eruditis viris nondum ſatis exploratum ſcimus: ex ejusdem libris, vel veterum ſcriptorum monumentis ſolerter atque operoſe diſquirendum eſſe arbitramur.

IX. Gerardus Joannes Voſſius in poſtumo de Philoſophia opere, cum Medicorum ſeriem legit, Claudium Galenum ſub Marco Antonino, Philoſopho, item filio Commodo: quin & Helvio Pertinace, Didio Juliano, Clodio Albino ac denique Severo floruiſſe teſtatur. Sed nihil probat, ex aliis potius iſta mutuatus, quam ex propria ſententia locutus; cum in opere de Hiſtoricis Græcis atque alibi non ſemel ſub Antonino Pio ex vulgari etiam eruditorum prope omnium opinione, licet minus commode, collocaſſet. Geſnerum, & qui Bibliothecam ejus contraxit, Simlerum, cæterosque qui aliorum fere ſemper inſiſtunt veſtigiis, aut jejune admodum atque exiliter iſta percurrunt, ac ne attingunt quidem, miſſos facio: controverſiam omnem, non ex turbidis plerumque modernorum lacunis, ſed ex limpidiſſimis ipſius Galeni fontibus finiturus.

X. *Joannes Martinus Eustachius*, Gambatensanus in regno Neapolitano, Medicus doctissimus, cujus vigiliis ac lucubrationibus Galenica historia pluribus ante hac involuta fabulis, atque erroribus fœdata, nimium quantum debet, apud æquos rerum æstimatores (si excursus pæne continuos καὶ πάρεργα τοῦ ἔργου μονονουχὶ μείζονα reseces, quæ tamen tacito pro more, ejus nomine non tam exscripsit, quam corrupit Joannes Neander Bremanus, in suis Medicinæ natalitiis) contendit clarissimum Medicinæ parentem assertorem, amplificatoremque Galenum sub Severo & Caracalla Romanis Imperatoribus vixisse, duobus potissimum nixus argumentis. Ac primo quidem ex libri primi de Antidotis cap. XIII. ubi Galenus testatur se Imperatori Severo Theriacam ipsius jussu, confecisse eodem modo, quo Antonino Augusto paraverat: Altero petito ex cap. 2. libri de Theriaca ad Pisonem. Scio utrumque illud argumentum quibusdam infirmius visum fuisse: ac primum quidem, quod ex familiari multorum auctorum consvetudine, ut pluribus alias observatum est, Severus Imperator pro Lucio Vero subrogatus sit; & ipsemet Eustachius fateatur pro Vero mendose Capite primo libri adversus eos, qui de Typis scripserunt, haberi Severum. Alterum vero quod in libro de Theriaca, per Maximos illos Imperatores, quorum mentio est, non Severus pater, ejusque filius Bassianus, dictus ex militari tunica Caracalla: sed Marcus Aurelius & Lucius Verus Divi, ut loquebantur, Fratres intelligendi sint; ut necesse non videatur, fidem illius opusculi, quod Julius Alexandrinus, Andreas Mathiolus, aliique viri pereruditi abjudicare Galeno moliuntur, sollicitare.

XI. Verum neminem esse arbitror, qui attenta mente, apertisque, ut ajunt, oculis; vel unum saltem ex duobus illis Libris evolverit, qui non illico in partes *Eustachii* transeat, ac fateatur Galenum non tantum sub Pertinace, sed etiam sub Severo Imperatore, vixisse. Quoniam autem rarissimus est illius *de vita Galeni liber* in 4o. Neapoli anno MDLXXVII. apud Horatium Salvianum impressus, ac plerisque Medicorum filiis, ipsique adeo Joanni Antonidæ Vanderlinden scriptorum Medicorum collectori solertissimo hactenus incognitus; Et ejus Auctor quædam ad quæstionem spectantia prætermisit, in nonnullis peccavit, atque obscure admodum & intricate omnia pertractavit: Operæ pretium fore judicavi, si ipsa Galeni verba diffusius proponerem brevibusque observationibus illustrarem; nemo ut in posterum ea de re ambige-

re

re valeat: cum libri illi duo de Antidotis, ab omnibus usque ad hanc diem, tanquam genuini sincerique Galeni partus habeantur; nec ullus eos, quod sciam, inter nothos suppositítiosque rejecerit.

XII. Quæ capitibus primo & quarto libri primi de Antidotis habentur, præmittenda censeo, ut iis veluti jactis fundamentis, cætera, quæ ex Capite XIII. afferentur, firmius consistant. Quod si quis, inquit, singulis diebus, quemadmodum tempestate nostra Aurelius Antoninus Imperator, ὁ καθ᾽ ἡμᾶς γενόμενος αὐτοκράτωρ Αὐρήλιος Ἀντωνῖνος, vel sicuti olim Mithridates solebat, Antidotum capiat, &c. cum quibusdam prætermissis: Fuit autem hoc, quo tempore, suscepto adversum Germanos bello, & ille in provinciis, quæ secus Istrum sunt, degeret, & ego me illum eo subsequi posse excusaveram. Verum quia imperator laudabat Antidotum à Demetrio Medico primario confectam, eo vita functo, Euphrati Medicinæ materiæ venditori, à quo simplices omnes medicinas ad Theriacam conficiendam emebat, per litteras significavit, ut sibi renunciaret, quisnam Medicus Imperatoriam Antidotum conficienti Demetrio affuisset. Ab eo itaque cum intellexisset, me semper Demetrio, quoties Theriacam componeret, astitisse, tum quidem eam me per litteras componere Antoninus jussit: Romamque postmodum reversus, quod ea præcipue delectatus fuisset, percontatus est, quanam simplicium convenientia miscuissem, &c. Cap. IV. Quo tempore Antoninus imperabat, Theriaca à multis divitibus parabatur: deerantque idcirco nonnunquam eorum, quæ difficulter haberi possunt, simplicia quædam. Est enim admiratione dignum, quantopere divites Principum mores vel imitentur, videri saltem velint. Nam postquam ex humanis Antoninus excessit, pauci amplius aut Theriacam, aut Mithridatum conficiunt, &c. quæ ex cap. XIII. melius percipientur. Quo tempore, inquit, Antonino Imperatori vasa lignea, in quibus ejusdem generis Cinnamomum inerat, multa conspexi, alia Trajani, quædam Adriani, nonnulla Antonini, qui post Adrianum Imperator fuit, ætate reposita, &c. ex eoque Marco Antonino Imperatori Antidotum quandam composuissem, ipsam cæteris multum præstare deprehendi, adeo ut Imperator quoque ea diguſtata, medicinæ concoctionem, velut in aliis fieri solet exspectare, noluerit, sed statim ea usus sit, nondum integre duobus mensibus elapsis. ANTONINUM subsecutus est COMMODUS, qui nec Theriacæ, nec Cinnamomi curam ullam habuit: sub quo non solum arboris illius, quod superfuerat, omne dissipatum est, verum etiam quodcunque post Adriani

tempora comparatum fuerat. Quo factum est, ut Nunc IMPERATOR NOSTER SEVERUS, cum me sibi Theriacam eo modo conficere jussisset, quo MARCO ANTONINO confeceram, ex Cinnamomo, Trajani & Adriani tempore reposito sumere coactus sim: imbecilliorque plane mihi visa est; & tamen nondum anni triginta intercesserant: ab eo scilicet tempore, quo in Germania bellum Anno CHRISTI circiter CLXXI. aut CLXXII. gerente ipso M. Antonino, prima illa Theriaca à Galeno, ejus jussu confecta est, ne forte cum quibusdam, triginta illos annos numeres tanquam elapsos à Theriaca jussu Severi composita, ad tempus, quo Galenus librum de Antidotis scriberet. Nec negligenda arbitror, quæ sequuntur, ex iis enim manifestissime concludi potest, Severi nomine, Lucium Verum non posse accipi. Verum ipsa combusta (apotheca, in qua res suas omnes pretiosas servabat,) qua tempestate & Templum pacis incensum est, & hæc, & aliæ quinque Cinnamomi species, quas mihi conquisiveram, periere. NUNC itaque, cum IMPERATORI NOSTRO SEVERO Theriacam componerem ex Cinnamomo Adriani tempore reposito, quod optimum visum est, elegi, &c.

XIII. Ex his, aliisque, quæ forte tibi in germanis Galeni operibus occurrent plurima, ad illius vitam, ætatemque indagandam plane necessaria, discimus Antoninum Pium, quem à Marco Aurelio ea nota distinguit, (qui post Adrianum Imperator fuit) non illum esse, qui singulis diebus Theriacam sumeret; sed Marcum Antoninum, Philosophum; de quo tam sæpe, & tam multa referre consvevit: & Demetrium Archiatrum sub belli Germanici initia obiisse, eique tum, in paranda imperatoria Antidoto, suffectum fuisse Galenum: atque Commodo Marci filio (sub quo Ædes Pacis conflagravit) aliisque usque ad Severum imperantibus, neglectam fuisse Theriacæ confectionem, quam SEVERUS TUNC IMPERATOR, (ὃ νῦν ὄντος ἡμῶν αὐτοκράτορος Σεβήρου: filium, observes velim, hic taceri: ideoque scriptos illos de Antidotis libros videri, ante annum *CXCIX.*) iterum à Galeno jam sene voluit confici, nondum elapsis *XXX.* annis ab expeditione Germanica: proinde Severum hunc, de quo hic agitur, penitus alterum diversumque esse à Lucio Vero, qui anno exeunte, *CLXIX* aut ineunte *CLXX.* apoplexia periit; licet is quoque aliquando Severus vocatus reperiatur. Quæ deinceps, ut spero, apud æquos judices invictissimæ ac inconvulsæ demonstrationis vicem obtinebunt.

XIV.

XIV. De Theriaca ad Pisonem, unde alterum probationis argumentum ducere voluit Eustachius, tria obiter observare nos licet. Ac primum quidem: Auctorem libelli illius vixisse sub Severo, & quidem inter annum æræ Christianæ *CXCIX.* quo Severus majorem natu filium, Bassianum, jam à biennio creatum Cæsarem, & M. Aurelii Antonini nomine insignem, in Imperii consortium allegit; atque annum *CCXI.* quo idem Severus, qui cum filio imperabat, Eboraci in Britannia mortuus est, die IV. Februarii; ideoque non mediocriter hallucinatos, qui cum Hieronymo Mercuriale (cujus paulo post, judicium de hoc libro, ad examen revocabimus) Lucium Verum hic accipiendum esse somniarunt. Verum præstat ipsum cap. II. audire loquentem. Aliqui singulis diebus incolumitate corporis ducti Theriacam assumunt, quemadmodum nos Marcum Antoninum, qui paulo ante Romanum Imperium summa integitate administravit & corporis sui temperamentum exacta prudentia cognovit, abunde quasi delicato quodam cibo usum novimus, τὸν θεῖον, (quæ vox ab interprete perperam omissa:) Μάρκον καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ἐνθέσμως ποτὲ βασιλεύσαντα, &c. Ab illo enim auctoritas medicamento amplior crevit, cum ejus efficacia latius inter homines divulgaretur: siquidem cum Imperator vitam sanam traduceret, utilitatis fidem Antidotus majorem obtinebat. Verum Antonini quidem temporibus opus solummodo Theriacæ communis fuit sanitatem Principis intuentibus. His autem IMPERATORIBUS, usus etiam publicus evasit. Licet enim omnibus nobis ab ipsis petere, & tradita per manus Antidoto liberaliter curari, &c. ἐπὶ δὲ τῶν νῦν μεγίστων αὐτοκρατόρων ἡ χρῆσις εἰς τὸ κοινὸν ἔφθασε. Quo tempore Antipater (de quo consule sis, amice Lector, Vitas Sophistarum, à Philostrato conscriptas) cui Græcas epistolas scribere committebant, & ob morum gravitatem, exactamque Rhetoricæ artis peritiam, honoris plurimum deferebant, in renalem morbum incidens, &c. Ipso quoque sequentis capitis initio; Talem igitur, inquit, diligentiam circa hæc medicamenta, sicuti vides, cum NOSTRI IMPERATORES habeant, merito Theriacam quoque summa cura conficiunt, &c. Ex quibus hoc texitur argumentum: Auctor ille Demetrium Archiatrum, & Marcum Antoninum Imperatorem novit, eum scilicet (ne ad Pium confugias) qui singulis diebus Theriacam assumebat; quod uni duntaxat Philosopho ex libro I. de Antidotis; convenire, luce meridiana clarius, jam ostendimus. Ac deinde vixit sub duobus Imperatoribus, qui Antipatrum Sophistam Græcis Augusta-

gustalibus Epistolis præfecerunt, τὸ τὰς Ἑλληνικὰς ἐπιστολὰς αὐτῶν πράττειν πεπιστευμένον, & Theriacæ usum publicum liberalitate sua, atque in omnes qui egebant, communicatione frequenti induxerunt. Iis autem notis & insignibus alii designari nequeunt Imperatores, præter Severum, ejusque filium Caracallam; quod mihi probandum erat.

XV. Alterum est, Galenum non videri libri illius auctorem: sed alium quendam Medicum, qui superstes Galeno fuerit, & sub Imperatoribus Severo & Caracalla Theriacam componere solitus sit in usum eorum: aut certe ab aliquo nugatore, exercendi styli gratia, ex iis, quæ apud Galenum in libris de Antidotis, legerat; plerisque etiam sagacibus viris, fucum factum fuisse. Neque enim ignoro Aetium Amidenum, Paulum Æginetam, & post eos, Serapionem, Rhazin, Avicennam, aliosque Arabes, nostrum quoque, ut mox docebitur, Glycam, hunc librum tanquam Galeni esset, citavisse. Quo enim tempore scripsisset illum Galenus, non video. An in adolescentia, aut virili ætate? At cum liber ille in lucem prodiit, imperabant jam Severus & Caracalla, ut demonstratum est, Galeno annum vitæ ad minus septuagesimum agente. An in senili ac pæne decrepita ætate? Sed stylus juvenem sapit, & à gravitate Galeni præsertim senis, prorsus alienus est. Deinde, cui bono ad librum illum scribendum appulerit animum Galenus, qui paulo ante, cum Severus imperaret solus, aureos illos de Antidotis libros elucubraverat? Ad hæc, qui fieri potuit, ut περιαυτολογῶν, ac natura sua verbosior, præsertim in devexa ætate, Galenus, cum Marci Antonini meminit, cum Demetrii, cum Severi, de se rebusque suis sermonem nullum intermiscuerit? Cur de duobus libris περὶ Ἀντιδότων: cur de aliis à se scriptis opusculis, tacuit? Cur Præceptorum, quod frequenter faciebat, cur ejusdem ætatis aliorum Medicorum non meminit, laudator temporis acti, se puero, viro, ac sene, si quis alius? Postremo, cur stylus diversus omnino reperitur ab aliis, eodem ferme tempore conscriptis libris? cur in eo plurima verba, ab ipso alias non usurpata? cur fabulosa nonnulla inserta, & νεανικωτέρως ac pompam & eloquentiæ jactationem excogitata? quomodo à Galeno hac ætate, hac experientia, hac eruditione, ex vulgi sermone relata, quæ de trifolio & helenio leguntur, omnino mendosa, iisque contraria, quæ alibi scripsit? Neque plura de his modo: vocat & enim nos Hieronymus Mercurialis, Forolivienfis, Medicus doctissimus, ac sua tempestate clarissimus; cujus judicium de libro Theria-

ces

ces ad Pisonem, in plerisque Venetis editionibus, saltem in nona Anno MDCXXV. apud Juntas edita, qua usus sum, reperitur fol. 89. quintæ classis, tanquam quoddam adversus aliter sentientes, invictum argumentum. Verum nihil illo imbecillius, nihil à veritate remotius potuit excogitari. Eo enim collineat universa ejus oratio ut ostendat librum illum a Galeno adhuc juvene, esse conscriptum: ideoque arduum non esse intelligere, cur stylus pæne totus, diversus reperiatur: cum omnes noverint, juvenes plerumque in scribendo ambitiosos, nec ita prudentes esse, ac stylum in dies magis castigari. Nec mirum videri debere, Galenum, natura alioquin loquaciorem, in juventute non eandem scribendi rationem, quam in ætate provectiore, secutum fuisse. Unde vero probas, ô bone, juvenem tum extitisse Galenum? Anjuvenem vocas, qui Marcum Antoninum Imperatorem noverit, annum *XXXIV.* ætatis aut *XXXIX.* jam supergressus, ac deinde sub Severo ejusque filio Theriacam in usum Imperatorum composuerat? Quæ autem de Archiatro Demetrio in medium adducis, vel sola, causam tuam jugulant. Certum quippe est ex lib. I. de Antidotis, (ut supra jam observatum) Demetrium obiisse, dum Marcus Antoninus, bello Germanico, circa Istrum occuparetur; nec cap. XII. ullus apex vel minimus apparet, unde elici possit, Demetrium in vivis fuisse, cum liber is scriberetur. En ipsissima verba: Demetrius etiam ætate nostra Medicus, & ipse Medicis præsidens, omnibus in rebus Andromachum secutus, Antidotum componebat, tantum in pondere pastillorum, scillinorum, evariabat, & ab illo, & à cæteris: Δημέτριος ὃ καὶ αὐτὸς καθ' ἡμᾶς ἀρχίατρος γενόμενος &c. Quid, amabo, obstat, quo minus hæc æque à Galeno sene atque à juvene dici potuerint? An ii, qui nobis trigesimum aut quadragesimum annum agentibus convixerunt, ac paulo post defuncti sunt, nostræ ætatis homines dici nequeunt, etiamsi natura duce ac faventibus Superis ad septuagesimum aut octogesimum ætatis annum postea provehamur? sic sane Ducæum, Caussinum, Sirmondum, Petavium, Richelæum, Bignonium, Borbonium, Morinum, aliosque, quos vidimus, audivimus, suspeximus, inter eruditos ætatis nostræ homines numerare solemus. Quod vero subjicis pro Marco Antonino, quem jam interiisse auctor ille denarrat, legendum esse: Antoninum Pium, eumdemque etiam Theriaca ob valetudinem: sicuti tiliacis tabulis pectore fasciis alligatis, ad curvitatem retardandam, usum esse; & ob longam atque satis vigentem senectutem (nam *LXXVIII.* annum attigit) Theriacæ magnam auctori-

tatem

tatem addidisse non tantum pluma levior, conjectura; sed falsissima, ac rationi penitus dissentanea imaginatio est, cujus genuinorum Galeni Operum lectio vel perfunctoria, aditum non patitur.

XVI. Quare ut cætera, amputem, auctor sum Typographis omnibus, qui Galeni opera imposterum curabunt; ut censuram illam ab omni ratione alienam non admittant; ac librum de Theriaca ad Pisonem, sive ut Arabes inscribunt, ad Cæsarem; inter spuria, Galenoque indigna ingenii monimenta rejiciant. Nec audiendus Charterius, qui in notis concisis ad Tomum *XIII.* hæc habet; Qui librum hunc perlegerint, iis Auctorem ipsius esse Galenum, tum textus series, & doctrinæ ubertas; tum orationis stylus fidem faciet. In eo quoque haut dubie fallitur, ubi ait: Illud ad Pisonem opusculum videri Galeni de Antidotis librum tertium; cum potius libri duntaxat primi, ejusque non integri, compendium aliquod dici debuerit.

XVII. Expungi præterea velim ego verba illa capitis *XIX.* Sectionis secundæ Joannis Martini Eustachii, quibus testatur: non tam facile assentiri se velle Andreæ Mathiolo, viro alioquin doctissimo; qui in libro III. suorum Commentariorum in Dioscoridem, capite de Trifolio, una cum Julio Alexandrino; librum de Theriaca ad Pisonem inter spurios Galeni libros, reponendum putat: quod & Lib. VI. cap. de Basilisco, confirmat. Neque sane ad hoc dijudicandum, arbitror opus esse, ut ad Aristophanis, quod dicunt vel Cleanthis lucernam exacte singula trutinentur: cum, quæ attulimus, sententiæ nostræ fundamenta, vel cuivis mediocriter erudito, pervia sint ac manifesta, ut proinde accepta fore arbitrer. Tertium idem Eustachius argumentum petit ex Alexandri Aphrodisiei ætate: quod mihi nullius plane roboris videtur, aut momenti. Esto enim Alexander ille Aphrodisiensis librum suum de Fato, scripserit ad Severum & Caracallam: eosque in Proœmio libri, Maximos Imperatores nuncuparit. Esto Alexander, Galeni coætanus fuerit: & ille ipse sit, quem Alexandrum Damascenum is appellat, Libri de Præcognit. ad Epigenem, Cap. V. & quem dicat, disciplina quidem Platonis eruditum: magis tamen in Aristotelis sententiam propendere. Sit & demum is qui, cum Galenus Administrationes suas Anatomicas adornaret, Athenis Peripateticam doctrinam, etiamnum vivente Antonino Philosopho, publice docuerit: An inde, amabo, licebit arguere Galenum sub Severo potius quam sub Commodo, aut Pertinace, obiisse: præsertim cum certum mihi videatur, Alexandrum Aphrodisiensem Galeno super

pervixiſſe, ut qui eum commentariis in librum octavum Topicorum Ariſtotelis, inter *ἐνδόξους* memorat cum Platone & Ariſtotele: *ὡρισμένως δ' ἔνδοξα τὰ τῷ δέ τινι τῶν ἐνδόξων ἑπόμενα οἱ Πλάτωνι, ἢ Ἀριστοτέλει, ἢ Γαληνῷ.* Quæ verba cum pluribus aliis, tacito Alexandri Aphrodiſienſis nomine, leguntur apud Svidam in Lexico, verbo *ἔνδοξα.* Nec omittendum arbitror, ejusdem Philoſophi Commentarium in librum I. Elenchorum Sophiſticorum Ariſtotelis, &c. Nec utique ſuperſtes erat Galenus, cum Anonymus quidam ſcriptor adverſus Artemonis hæreſim, hæc apud Euſebium hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libri V. cap. ultimo, exararet: *Εὐκλείδης παρ' ἐνίοις αὐτῶν φιλοπόνως γεωμετρεῖται. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος θαυμάζονται. Γαληνὸς γὰρ ἴσως ὑπό τινων καὶ προσκυνεῖται.* Certe Galenum non negamus Alexandro *σύγχρονον* fuiſſe: ſed quomodo Euſebius, citato capite, Paulum Samoſatenum tradit eadem ſecum ætate vixiſſe, *καὶ Ἀρτέμωνος αἵρεσιν καθ' ἡμᾶς*, ut loquitur, *ἀνανεώσασθαι.* Sic juniores ſenioribus coævi ſolent appellari, licet vel hi illis, vel illi his prius, ad plures diſcedant.

XVIII. Superant & alia in eodem Euſtachio caſtiganda, quæ Medicarum rerum conſultiſſimis viris relinquo: ut de morte Galeni (cujus tempus nemini hactenus exploratum fuiſſe arbitror) nonnihil & ipſe certo ediſſeram. In quo profecto non eſt mihi animus refellere inſulſitatem eorum, qui Medicorum iſti Coryphæo vitam protrahunt ſine ulla valetudine perverſa, ad Annum CXL. Ex quo vulgare fortaſſis adagium obrepſit, ut Galenica ſanitas dicatur pro ea, quæ ultra quàm ſolenne eſt, proſpera ſit, & inoffenſa: Vel eam, qua illum volunt, cum Maria Magdalena ſermonem familiariter contuliſſe. Audi, quæſo, Michaëlem Glycam, qui Anno CHRISTI circiter MCL. ſcribebat annales ſuos ab Orbe condito ad Annum Chriſti MCXVIII. Is Parte tertia, pag. 231. Editionis Græco-Latinæ, quæ regiis Typis nuper emerſit, ſic habet: r) *Fama eſt apud multos, quod Medicus ille Galenus in Magdalenam inci-*

r) Græca ſi quis deſideret hæc ſunt:

Ὅρα δὲ ἀγαπητὲ μήτε τοῖς ὧδε κἀκεῖσε μυθολογουμένοις καὶ ἡ σὴ διάνοια περιτραπήσεται. Ὅτι μὲν γὰρ φημίζεται παρὰ τοῖς πολλοῖς τῇ Μαγδαλήνῃ ἐκείνῃ ἐντυχεῖν τὸν Γαληνὸν ἰατρὸν, καὶ ἀκοῦσαι παρ' αὐτῆς ὅτι τυφλὸν ἐκ γενετῆς ὁ Χριστὸς ἰάσατο. Κἀντεῦθεν εἰπεῖν πρὸς αὐτὴν καλῶς ἐκεῖνον εἰδέναι τὰ τῆς γῆς μέταλλα, εἰ μὴ γὰρ οὕτω ἦν, οὐκ ἂν τὸν τυφλὸν ἐκεῖνον ὠμμάτωσε. Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην φήμην μετὰ τῶν μύθων ἐτάξαμεν. Ἀδύνατον γὰρ τῇ Μαγδαλήνῃ ἐντυχόντα Γαληνὸν, ὡς ἐκεῖ-

ciderit, & audiverit ex ea Christum, quendam à nativitate cæcum sanasse; cui Galenus responderit, necesse fuisse, ut Christus terræ metalla bene cognita habuerit, alioquin visum cæco restituere non potuisse. Verum ejusmodi rumorem, fabularum in ordinem referemus. Nam fieri prorsus nequit, ut ipsorum de sententia, Galenus cum Magdalena sit collocutus, qui Marci Imperatoris in eis meminerit, quæ ad Pisonem perscripsit itemque Commodi mentionem fecerit in primo de Moribus libro. Nam inter ætatem D. N. J. C. & imperium Commodi, propemodum anni CL. intercedunt. Imo & ferme CC. aut etiam plures: si ad Severi, adeoque & Caracallæ, post Patris obitum, Imperium, cum quibusdam revocare volueris. Anonymus author libri de vita & Moribus Philosophorum: An non is fuit Gualtherus Burlæus, Anglus, Joannes Dunsii cum Gvillelmo Ochamo sedulus auditor, deinde impugnator acerrimus; & Nominalis Philosophiæ bonus affectator: qui prius Oxonii, post Parisiis ad Annum MCCCXXXVII. Theologiæ doctor? ut post Lelandum aliosque; Baleus & Pitseus, opere suo, de illustribus Britanniæ majoris Scriptoribus, referunt: Quibus nostra ætate subscripsit Joannes Gerardus Vossius, Libro de Historicis latinis. Is inquam, Author, Opusculo illo laudato, (unde, sed hallucinando, Guido de Cauliaco, celebrium suorum de Chirurgia Scriptorum statim initio notat, Galenum Anno ætatis LXXX. diem extremum clusisse:) quod plane fine excepto tantum, insignis, siquis unquam fuit, nulliusque pudoris, Plagiarius, Antonius à Sala, Mombellensis Jurisconsultus, Casali in Italia, apud Bernardum Grossum, Impressorem Ducalem, Anno MDCIII. in 4to, ut vocant, tanquam ingenii sui vigiliarumque partum publicavit, dicavitque Vincentio Gverrerio, Montis belli Comiti. Porro, Anonymus seu Burlæus ille, postquam de Secundo Philosopho (in quo definit plagiarii nostri codex) Apollonio Chalcidense, Basilide Scythopolitano, ac Tauro Berytio egit, Galienum, (sic enim scribit, ex vulgi, ni fallor, quo cum versatus fuerat, Gallorum loquendi consuetudine, quod non Galen, sed Galien pronunciare solet) celebrem toto Orbe Medicum, apud Pergamum Asiæ natum, Hippocratis studiosissimum interpretem vixisse docet Annos LXXXVII. cum librorum multorum præsertim medicinalium, conscriptioni ille insudasset. Et hic autem Annorum numerus, non quidem ut vult GvidoCauliacus, octogesimus tantum, præscribitur in codi-

ἐκεῖνοί φασι, Μάρκου μὲν βασιλέως ἐν τοῖς πρὸς Πίσωνα μεμνῆσθαι, Κομμόδου δὲ πάλιν ἐν τῷ περὶ ἠθῶν πρώτῳ βιβλίῳ αὐτοῦ. Ἀπὸ γὰρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἕως αὐτῆς τῆς βασιλείας Κομμόδου, ὡσεὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη εὑρίσκονται. *Cave, dilecte fili, ne forte per ea quæ hinc inde fabulosa sparguntur, tua quoque mens pervertatur. Fama enim est apud multos &c.*

codice MS. locupletiſſimæ Bibliothecæ V. Cl. Alexandri Petavii, Senatoris in Pariſienſi Curia integerrimi, exarato in membranis, Anno CHRISTI MCCCCLII, ut in fine adſcriptum eſt; ex quo vel ſolo, etiamſi cætera deeſſent plagii indicia, Longobardi Furis impudentia manifeſte revinci poteſt. Eundem quoque numerum LXXXVII. Annorum præfert vetus ejuſdem libri editio, in primis fere Typographiæ cunabulis; Lutetiæ, & id in monte D. Hilarii, ad inſigne S. Claudii, in ædibus Radulfi Laliſeau ſuſcepta: quam Euſtachio noſtro incognitam; ſed ab Alberto de Eybe, Margaritæ Poëticæ Auctore. ut par eſt credere, lectam, exhibuit mihi ex uberrimo exquiſitorum in quovis litterarum genere librorum penu Bibliothecæ ſuæ Cl. Mentelius. Unde patet Gvidonem non ſomniaſſe quod ſcripſit: & librum de vita & moribus Philoſophorum, eſto plebejus ſit atque vulgaris, ante Euſtachium alicubi apparuiſſe. Mortuus ergo fuerit Galenus, ex hujus Racematoris Philologi ſententia, ſi ſubductas ſupra à nobis de ejus anno natali, rationes amplecti velimus, Anno ſalutis reſtauratæ CCXVII. quo Antoninus Caracalla. Severi Imp. filius ac ſucceſſor, die IV. Idus Aprilis, inter Edeſſam & Charras à Martiale Centurione interfectus eſt. Quod ſi verum ſit, non aberravit Joannes Tzetzes, * qui in Chiliadibus ſuis prodidit, Galenum adhuc ſub Caracalla vixiſſe.

Verum mihi longe probabilius apparuit ſemper, quod Anonymus alter, à Svida in dictionarium ſuum relatus, affirmat, (& hic quoque caſtigandus Euſtachius, qui cum in ſuo Svida, ſeu potius in Excerptis quibuſdam Hiſtoricis, à Wolphio latine redditis, hæc verba non legerit: Quæ tamen reperies in editionibus Græcis, Mediolanenſi videlicet, Anni MCCCCXCVIII. Aldina, MDXIV. Baſileenſi MDXLIV. denique & Græco-Latina Genevenſi, MDCXIX. quas omnes collegii noſtri Claromontani Bibliotheca aſſervat, in dubium revocare ait: & tanquam appoſititia, atque ab aliquo, veri imaginem & ſimilitudinem ſequente adjecta) Galenum annis demum LXX. vixiſſe, ἐβίω ἔτη ό. proindeque poſt tot tamque inſignes ubique fere gentium reportatas de morte victorias, ejus imperio, ac legibus tandem ſuccubuiſſe, poſtremo hujusce, quod modo percurrimus, Sæculi anno, Chriſtianæ æræ ducenteſimo, à morte Lucii Veri, uno ſupra triceſimum. Parcior enim foret, multoque, quam par ſit, adſtrictior, quisquis breviorem in gyrum Galeni annos revocare vellet, eumque anno exeunte CHRISTI CXCIII. quo Pertinax occiſus eſt, ætatis ſuæ LXIII. obiiſſe contenderet: aut forte ali-

* Tzetzes Chiliad. XII. hiſt. 397.

quo ex proxime ſequentibus: Fatendum enim eſt, eum per ſex aut ſeptem Annos, ſub Severo, à quo in Aulam revocatus dicitur, floruiſſe.

XIX. Cæterum, mihi hic temperare non poſſum, quin acerbius invehar in Joannem Neandrum Bremenſis διδασκαλείου Medicum, qui aliorum fere ſemper ſcripta, nullo judicio, nullaque ratione habita temporum, expilans, abſurdaque ſæpiſſime, atque ſibi ex adverſo pugnantia, in medium adducens, atque pronuncians; Lucii Veri Imp. obitum, & M. Aurelii Antonini ſolius dominantis Principatum, Anno CLXXXI. imperitiſſime affigit: cum tamen eruditis compertum ſit, media hyeme inter annos CLXIX. & CLXX. ex apoplexia, inter Concordiam & Altinum, cum ſcilicet Aquileja Romam properaret, inopinato caſu periiſſe Verum: Commodi autem initia Anno CXCIV. biennio vero poſtquam necatus eſt; ac Severi primordia non minori rerum chronologicarum inſcitia collocat ad annum CCXII. cum tamen Imperator ille IV. Nonas Februarii Anni præcedentis, in Britannia Eboraci obiiſſet. Quid quod & Galenum noſtrum egregius ille temporum ratiocinator & arbiter, ſub Imperatore illo Severo in Aulam reverſum tradat, cum & ipſe paulo ante, ex J. M. Euſtachii conjectura, Anno duntaxat CHRISTI CXXXVI. natum, profeſſus ſit, ac vitæ illius annos tantum LXX. ex Svidæ Lexico, concedat: quæ ſunt ut palam eſt, ἀσυγκλωστότατα.

Titubantia, atque à vero aberrantia illa Neandri veſtigia, tantum abeſt ut in ordinem cogat Joannes Andreas Quenſtadius, quin magis ceſpitat, cum in libro de Patriis Illuſtrium doctrina Virorum, (quem s) ex vilibus plerumque Recentiorum pannis conſarcinavit, creberrimisque parachroniſmis & hallucinationibus infecit) de Galeno noſtro loquens, in tria, quatuorve peccavit, obiter etiam à nobis, ne imperitis noceant caſtiganda 1. Trajani ævo floruiſſe aſſerit; *XV.* ſcilicet annis, antequam Hadriani *XIV.* aut *XV.* Anno exeunte, ut docuimus, naſceretur Galenus. 2. Sub Antonino Pio extremam ejus ætatem collocat, circa annum à CHRISTO *CXL.* cum vix decimum vitæ annum egreſſus, ſub Patre

s) Aſperior hæc Labbei de libro D. Quenſtadii τοῦ μακαρίτου, quem juvenis compoſuit, cenſura, non magis detrahere poteſt præclaris hujus in Eccleſiam meritis, quam aliæ vel Labbei vel aliorum illius ſocietatis virorum invectivæ & criminationes in B. Gerhardum & alios doctores noſtros effuſæ.

Patre Grammatices ac Mathematum prima rudimenta forte addisceret. 3. Athenis eum vixisse contendit, (quod nullibi Galenus meminit) & Smyrnam, Corinthum, Alexandriam, aliasque Urbes omittit, quas se perlustrasse testatur noster, ut Pelopem, Numesianum, & Heraclianum, cæterosque insignes per ea tempora Medicos audiret. 4. Μακρόβιον appellat; scribens eum Annos CXL. vixisse. Quod si contigisset, ipso ferme, quo CHRISTUS natus est, tempore Galenum in dias luminis auras ivisse fatendum esset.

XX. Hæc sufficerent ad profligandos errores de Vita & Morte Galeni, quos chartis ille vere paulo superiorum temporum scriptores hic à nobis citati, nisi ego videre viderer nonnullos conquerentes, me oblivisci eorum, quos habet V. Cl. *Renatus Charterius*, vir alias perdoctus, & de posteritate bene meritus, in suo * de Galeni Vita, satis amplo Tractatu. Ac primo cum scribit Cap. XLII. ubi de Galeni seculo, ævoque: Eum natum esse Anno Imperii Hadriani Cæsaris XV. Quod felicitate majori, quam ratione: imo fœdissima cum hallucinatione, protulit, ut pote cum Hadrianum (qui Selinunte in Cilicia, Trajano Imperatori mortuo, die X. Augusti, Anni *CXVII.* successit) Imperium cepisse tradat, Anno Domini *CXX.* triennio serius quam oporteat. 2.) Antoninum Pium, Patrem populi, *XXII.* annos, menses *VII.* ac dies *XXVI.* Imperium habuisse scribit, cui Anno *CXX.* successerat. Quæ sunt absurdissima & falsissima, cum certum sit, Hadriano, Anno CHRISTI *CXXXVIII.* apud Bajas, die *X.* aut *XII.* Julii, defuncto; Imperatorem factum fuisse Antoninum, 3.) Quis ista extricet? Decesserat, inquit Galenus libro de Typis, paulo ante de Vita Antoninus, qui Hadriano in Imperium successerat. Quidam objicient Galenum, non de Antonino Pio, sed de Aurelio Antonino, locutum fuisse: quod reliqua Galeni series testari videtur, quæ sic se habet: Regnabat autem Severus, qui se ipsum, nomine mutato, Antoninum apellavit; Lucium vero quem Imperii fecerat participem, Severum nominavit. 4.) Quid mendosius istis? Post Antonini Pii obitum, inquit Charterius, annis *XIX* & undecim diebus, Marcus Aurelius Antoninus Philosophus, Reipublicæ gubernaculum tenuit, Collegamque Lucium Aurelium, sibi adjunxit. Hæc ille. At utrique innotuit Galenus, Severi nondum Imp. commendatione probatus. Severus, inquit Galenus, mentionem de me facere solebat apud Imperatorem Marcum Aurelium Antoninum, qui Romæ tum degebat: Nam Lucius jam ad Parthicum bellum à Vologeso illatum, ab urbe decesserat. Si librum

* Præmittitur tomo primo Operum Galeni edit. Paris.

de præcognitione ad Epigenem aliosque Galeni libros, attentius legisset vir eruditus; Severum, Consularem Virum, cum Lucio Vero non confudisset: cujus jam cum Marco fratre, imperantis Anno IV. CHRISTI vero CLXIV. Romam primum venit Galenus, annum agens XXXIV. ut supra ostendimus. 5.) Ut minutiora, quæ habet ibidem de Commodo ac Pertinace, taceam: L. Septimium Severum imperasse annos tantum XII. menses VIII. ac dies XV. notat; cum à Kalendis Juniis Anni CXCIII. imperarit usque ad diem quartum Februarii Anni CCXI. 6.) Galenum obiisse affirmat, imperante Antonino Bassiano Caracalla. Sed quo amabo, fulcitur idoneo scriptore? Nec Eusebius, nec Svidas, nec cæteri præstantissimi viri, qui Galeni meminerunt, eum ad Caracallæ Imperium usque vitam produxisse asserunt. Nec ullatenus, quid de Galeni ævo protulit Symphorianus Camperius ex laudato, ut videtur, Auctore Operis de Vita & Moribus Philosophorum, (quod tam imprudenter quam falso, tribuit Diogeni Laërtio) curamus. Hisce, quamvis præ se veri speciem nullo modo ferentibus, adhuc absurdiora subjecit Charterius, Cap. III. sui ejusdem Tractatus. Ex Imperatoribus, inquit, enumeratis, ab Hadriano ad Caracallam, XCVIII. Annis, cum sex mensibus, & diebus viginti quatuor: Aut ad summum, annis CV. Atqui ab Anno CHRISTI CXXXI. Hadriani Imp. XIV. aut XV. ad Annum CCXVII. quo Antoninus Caracalla necatus est, Anni duntaxat numerantur LXXXVII. Quis ergo tam stolidus aut mucosis naribus, qui tot tamque frequentes parachronismos, ἕλκη ἀνίατα καὶ ὄντως χειρώνεια, impune sinat abire? Quod addit de Cœlio Rhodigino: Galenum scilicet CXL. annos vixisse; id quoque abludit à vero: Neque enim ex propria, sed ex aliorum mente loquitur Cœlius, lib. XXX. lect. Antiquar. Cap. XII. cum ait: Hunc nonnulli perhibent CXL. annos vixisse, &c. Sed sunt plurima, quæ adversus ista proferri possunt.

Fabulas denique illas * de Galeni in Judæam profectione, ut CHRISTI miracula prospiceret: & ejus ipsius ibidē morte, quas narrat Cap. 44. valere jubemus suis cum inventoribus Mundino Bononiensi, Hermanno Schedelio Nuremburgensi, & aliis farinæ similis Fabulonibus.

Ex quibus colligere licet, quanti esse debeat ad percipiendam historiæ veritatem, exacta Doctrinæ Temporum ratio, cum judicii dexteritate ac solertia (δριμεῖαν κρίσιν Græci vocant) amico fœdere copulata. Sed

* Ejusdem fidei sunt quæ de patria Galeni Hispania & nomine Sereni in Galenum mutato nonnulli tradidere, de quibus Nic. Antonius Bibl. Veteris Hispanæ lib. I. c. 20. ubi & de Claudio Galeni prænomine.

Sed ſentio me ſenſim ſine ſenſu in immenſum pelagus abripi, dum ῥαψῳδὺς illos, qui non ſuo, ſed alieno jecore vel ſapiunt, vel deſipiunt, perſequor.

Quare ut vela tandem contraham, eam opinor, ex omnibus de Obitu Galeni probabiliorem videri, ſententiam; quæ illum addicit Anno Imperii Severi VII. CHRISTI CC. vitæ illius LXX. Quibus omnibus breviter in medium adductis jam juvat Diſſertationi huicce finem imponere, atque concludere cum Anonymo illo apud Svidam: πολλὰ συντεταχὼς ἰατρικά τε καὶ φιλόσοφα, ἔτι δὲ γραμματικὰ καὶ ῥητορικά. ἅτινα διὰ τὸ πᾶσιν εἶναι γνώριμα καταλέγειν ἄκαιρον ἡγησάμην ἐν τῷ παρόντι. Multa compoſuit, Medica Philoſophica, Grammatica & Rhetorica: quæ, quia omnibus nota ſunt, nunc recenſere intempeſtivum eſſe duxi.

Et hæc habui, VIR CLARISSIME, quæ de Galeni θαυμασίου καὶ πολυμαθεστάτου, ut vocat Simplicius 4. Phyſic: Vita & Morte non ſatis hactenus accurate perpenſis, ex Parte altera Bibliothecæ noſtræ Univerſalis excerperem, Tibique cum felicibus renaſcentis Anni auſpiciis ea lege offerrem, ut ſi pro ea, qua polles, eruditione, breve hoc Elogium, Chronologicum approbes, candidum; ſin contra, improbes; atrum calculum adjicias, & veriora, me per quam lubente, expromas. Vale; & me, quod facis, amare perge.

XXI *Hactenus Labbeus*: cui Catalogum ſcriptorum Galeni quæ exſtant, ſubjicere inſtitui ordine litterarum, ita quidem ut de ſuppoſititiis lectorem moneam, tum ſingulis ſive genuinis ſive ſpuriis adſcripſerim nomina interpretum, & paginas ac volumina triplicis editionis, Græcæ Baſileenſis, latinæ Venetæ præſtantiſſimæ Anno 1625. & Græcolatinæ Pariſienſis, cujus poſtremæ utriusque ordinem Voluminum ſi quis illis editionibus deſtitutus videre deſiderat, Clariſſ. Merklini Lindenium renovatum conſulet. Obſervandum tamen eſt Merklinum non volumina ipſa ſingula editionis Pariſienſis conſuluiſſe, ſed tantum ſeriem qualis à Charterio in limine tomi primi exhibetur recudendam dediſſe, quæ in Voluminibus ipſis quandoque alia eſt, ita ut nonnulla etiam incaſſum ibi ſis quæſiturus v. g. in tomo ſeptimo fragmentum περὶ δίψης, & ſcriptum περὶ ἡμιτριταίου. Sed jam indicem ſcriptorum Galeni quæ ad nos pervenerunt videamus. Aſteriſcus (* c. 1. 2. &c.) notat mentionem illius ſcripti fieri à Galeno in capite 1. 2. 3. &c. libri de libris propriis.

1. Περὶ

1. Περὶ αἱρέσεων, τοῖς †) εἰσαγομένοις *de sectis* ad tirones sive eos qui arte Medica initiantur. Basil. T. 1. p. 10. & cum versione *Jo. Gvinterii Andernaci* à *Pratello* & *Charterio* recognita T. 2. Paris. p. 286. Verterunt etiam *Nicolaus Rheginus*, commentarios addente *Joanne Alexandrino*: tum *Georgius Valla* Placentinus, *Horatius Limanus* cujus versio exstat Classe Isagog. Junt. p. 15. G. & *Augustinus Riccus*. Meminit Galenus * c. 1. & de ordine libror. &c. & Photius Cod. 164.

Περὶ ἀρίστης αἱρέσεως. Vide infra ἀρίστης.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτίων. *de causis morborum*. Vide νοσήμ.

De causis procatarcticis. Vide *procatarct*.

Περὶ αἰτίων σφυγμῶν. Vide σφυγμῶν.

2. Περὶ αἰτίων συμπτωμάτων. *De Symptomatum caussis* Libri III. T. 3. Basil. p. 218. T. 7. Paris. p. 43. cum versione Charterii, cui Nic. de Rhegio Calaber, Gvil. Copus & Tho. Linacer interpretatione sua praeiverunt. Linacri versio exstat classe 3. Junt. p. 14. Meminit Galenus T. 3. Basil. p. 358. &c.

Περὶ τῶν ἁμαρτημάτων τῆς ψυχῆς. Vide infra, διάγνωσις.

3. Περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων *de caussis respirationis* T. 1. Basil. pag. 165. T. 5. Paris. pag. 427. Anonymi versio classe 1. Junt. p. 226. E. Meminit Galenus * c. 1. & de ordine libror. &. T. 1. Basil. p. 328. &c.

Περὶ χρείας ἀναπνοῆς. Vide infra, χρείας.

4. *An omnes partes animalis quod procreatur fiant simul*. Libellus sive fragmentum Galeni quo illud negat latine legitur T. 5. Paris. pag. 326. Vertit Nicolaus de Rhegio Calaber. Classe 1. Junt. p. 326.

5. *De anatomia vivorum* Galeno adscriptus liber latine tantum exstat, incerto interprete T. 4. Paris. p. 194. & classe spuria Junt. p. 44. E.

6. *De anatomia parva* sive anatomia porci, homini quoad interiores corporis partes simillimi libellus sive fragmentum quod latine tantum exstat, nec Galenum, qui sub initium allegatur, sed Arabem quendam auctorem habet. Classe spur. Junt. p. 44. & T. 4. Paris. pag. 218.

7. τῶν φωνηέντων ὀργάνων ἀνατομή. *Anatomia Vocalium instrumentorum* sive membrorum quibus vox editur. Latine tantum exstat è versione Augustini Gadaldini Mutinensis T. 4. Paris. p. 219. & in classe fragmentor. p. 28. Junt.

8. περὶ

†) De hac inscriptione vide Galenum T. 1. edit. Paris. p. 36.

8. Περὶ ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων, *de anatomicis administrationibus* libri IX. priores è quindecim quos Galenus scripserat Basil. T. 1. pag. 119. Vertit *Jo. Grinterius Andernacus*, classe 1. Junt. pag. 63. recensuit post *Andream Vesalium* aliosque *Charterius* T. 4. Paris. pag. 25. Græca emendatiora reddidit pridem Cajus Britannicus. Meminit hujus operis sui Galenus * c. 2. & T. 1. Basil. pag. 55, 312, 381, 384, 390, 401, 534. T. 5. p. 55. &c. Libros XI-XV. ex Arabico Golii codice editurum se promiserat Bartholinus diss. 3. de legendis libr. p. 75.

9. Περὶ ἀντεμβαλλομένων *de Medicinis succedaneis* ad Diogenianum, litterarum ordine. T. 13. Paris. pag 965. cum nova Charterii versione concinnata post veteres Julii Marciani Rotæ, Joach. Camerarii & Andernaci. Editiones duæ eximiæ sunt Morelli & Caji Britannici: Nam in Basil. T. 4. p. 472. exordium desideratur. Rotæ versio exstat classe 5. Junt. pag 84. Idem argumentum ante Galenum tractaverant Dioscorides, Philistio & Euryphon.

10. Περὶ ἀντιδότων *de antidotis* libri II. T. 2. Basil. p. 423. T. 13. Paris. pag. 865. cum versione Charterii, qui post Andernacum & Rotam transtulit. Rotæ versio exstat classe 5. Junt p. 99 E

11. Περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας *de intemperie*. T. 7. Paris. p. 170. Basil. T. 1. pag. 249. Latine vertit Charterius post Georgium Vallam & Tho. Linacrum. Meminit Galenus T. 2. Basil. p. 57. T. 4. p. 36. Linacri versio exstat Classe 3. Junt. p. 43.

Σύνοψις τῶν ἁπλῶν φαρμάκων quæ sub Galeni nomine in Codd. MSS exstat, legitur in Paulo Ægineta.

Libri XI. περὶ ἁπλῶν φαρμάκων. Vide infra. *κράσεων.*

12. Liber *de Simplicibus medicamentis* ad Paternianum, Galeno adscriptus latine tantum exstat T. 13. Paris. p. 984. & classe spuria Junt. p. 84.

13. Περὶ ἀρίστης αἱρέσεως *de optima secta* ad Thrasybulum. Basil. T. 1. p. 16. cum versione *Andernaci* à *Charterio* emendata T. 2. Paris. pag. 299. Verterunt etiam *Nic. Rheginus* Calaber, & *Junius Paulus Crassus* cujus interpretationem *Riccus* recognovit. Crassi versio exstat classe Isagog. Junt. p. 20. E. Meminit Galenus * c. 12. & de ordine libr.

14. Περὶ ἀρίστης διδασκαλίας. *de optima doctrina* contra Favorinum & alios qui *κριτήριον* veritatis tollebant. Basil. T. 1. p. 6. & cum versione *Prateoli* Medici Parisiensis T. 2. Paris. pag. 16. Vertit etiam *Nic. Rheginus* Calaber, & *Erasmus*, cujus versio in classe Isagog. Junt. pag. 30. Meminit Galenus * cap. 12.

15. Ὅτι ἄριστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος. (*c. 6.) *Quod optimus Medicus sit quoque Philosophus.* Basil. T. 1. p. 8. latine vertit *Ludovicus Bellisarius* Medicus Mutinensis. Edit. Junt. classe Isagogica p. 6. Vertit etiam *Erasmus*, recognovit *Riccus* & *Charterius* T. 2. Paris. p. 356.

16. περὶ ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἡμῶν. *De optima corporis nostri constitutione* Basil. T. 1. pag. 247. & T. 6. Paris. pag. 1. Vertit *Charterius* præeuntibus *Ferdinando Balamio* Siculo & *Jo. Guinterio Andernaco.* Balamii interpretatio exstat classe 1. Junt. p. 37. G. Meminit Galenus de ordine libror. suor. & T. 4. Basil. p. 36. 222. &c.

17. περὶ ἄρτου *de pane* fragmentum Galeni ex Athenæo. T. 6. Paris. p. 498.

18. περὶ ἀφροδισίων *de Veneris usu* fragmentum. T. 6. Paris. p. 509. à Charterio è MS. editum, addita versione. Confer quæ ibid. p. 170.

19. περὶ βδελλῶν, ἀντισπάσεως, σικύας καὶ ἐγχαράξεως ἢ καταχασμοῦ. De hirudinibus, revulsione, cucurbitula & concisione cutis sive scarificatione. T. 10. Paris. p. 453. & T. 4. Basil. pag. 27. Vertit *Ferdinandus Balamius* Siculus. Class. VI. Junt. p. 2. ubi Oribasii de eodem argumento liber latine subjicitur, obvius etiam T. 10. Paris. pag. 456.

περὶ βρεφῶν ἑπτα μηνῶν. Infra num. 42.

20. Τὰ πρὸς Γλαύκωνα Θεραπευτικά, (* c. 4.) *De Curatione* libri duo ad Philosophum Platonicum Glauconem. T. 4. Basil. p. 297. Vertit Nic. Leonicenus, recognovit Augustinus Gadaldinus. Class. VII. Junt. p. 94. T. 10. Paris. p. 344. Mentio hujus operis in eodem Tomo p. 599.

21. περὶ γυναικείων παθῶν *de morbis mulierum* fragmentum T. 1. Paris. p. 873. latine tantum exstat ex versione Nic. Rhegii Calabri.

22. περὶ διαγνώσεώς τε καὶ θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἑκάστου ψυχῇ ἁμαρτημάτων (* c. 13.) *de dignotione atque medela peccatorum sive errorum in cujusque animo.* T. 1. Basil. p. 360. & T. 6. Paris. p. 537. cum versione Charterii cui præivere Junius Paullus Crassus & Jo. Guinterius Andernacus; Crassi versio legitur classe 2. Junt. p. 56.

23. περὶ διαγνώσεως τε καὶ θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν (*c. 13.) *de dignotione & medela affectuum* & T. 1. Basil. p. 352. T. 6. Paris. p. 519. cum versione Charterii, cui Bernardus Donatus & Andernacus præiverunt. Donati interpretatio exstat classe 2. Junt. p. 50. Separatim hunc eximium librum Græce edidit & aliquot locis emendavit Jo. Caselius Helmst. 1592. 4. Cum ejusdem Latina versione notisque, recudi curavit & mihi pro sua in me benevolentia inscripsit V. C. Jo. Henricus Acker. Rudolstad. 1715. 4.

Διάγνωσις ἐξ ἐνυπνίων, num. 39.

24. Διάγνωσις τῶν ἐν νεφροῖς παθῶν καὶ θεραπεία. liber Galeno adscriptus. *Dignotio morborum in renibus, eorumque curatio* T. 4. Basil. p. 415. Vertit Christophorus Heyl, Wisbadensis. Class. VII. Junt. pag. 195. G. & T. 10. Paris. p. 526. Christiani Scriptoris est, forte *Demetrii Pepagomeni* ad Imperatorem cujus Archiatrum σύνδουλον suum vocat, ipsum vero principem ita alloquitur p. 421. edit. Basil. ἥλιε τῆς ἐμῆς ψυχῆς. Ibid. Δεῖ καὶ ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς &c.

περὶ Διαγνώσεως σφυγμῶν. Vide infra σφυγμῶν.

25. Διαθήκη περὶ τῆς τοῦ ἀνθρωπείου σώματος κατασκευῆς περὶ τῶν τεσσάρων τῶν ὡρῶν τε καὶ ιβ μηνῶν διαίτης. *Praeceptum de humani corporis constitutione, de diæta quatuor anni tempestatum & duodecim mensium*, T. 6. Paris. p. 440-442. à Charterio primum editum è MSS. Regis Christianissimi, cum latina versione. Suppositum videtur Lambecio VI. p. 156.

26. *De attenuante diæta* περὶ λεπτυνούσης διαίτης liber latine tantum exstat T. 6. Paris. p. 411. Latine vertit *Martinus Gregorius*. Classe 2. Junt. p. 43. E. Meminit Galenus * c. 4. & sæpius ut T. 4. p. 25, 271, 309, 353, 358. &c.

περὶ Διαλύσεως συνεχοῦς. Vide infra *de dissolutione continua*.

27. περὶ Διαφορᾶς νοσημάτων *de morborum differentiis* T. 3. Basil. pag. 199. T. 7. Paris. p. 1. cum versione *Charterii* qui aliis duabus versionibus *Gvil. Copi* & *Nicolai Leoniceni* adjutum se fatetur. Mirum est quod Jo. Dureto in mentem venit hunc librum Aristoteli tribuere. Meminit Galenus ipse T. 6. Paris. pag. 282. T. 4. Basil pag. 36. &c. Versio Leoniceni à *Gadaldino* recognita occurrit Classe 3. Junt. p. 2.

28. περὶ Διαφορᾶς πυρετῶν *de differentiis febrium*. libri II. T. 3. Basil. p. 320. T. 7. Paris. p. 106. cum versione *Laurentii Laurentiani* Florentini à *Charterio* emendata. *Nic. Leoniceni* Vicentini interpretatio exstat Classe 3. Junt. p. 30. E. Meminit Galenus T. 3. p. 146. &c.

29. περὶ Διαφορᾶς σφυγμῶν (* c. 5.) *de pulsuum differentiis*. Libri IV. T. 3. Basil. p. 7. T. 8. Paris. p. 14. Vertit *Herm. Cruserius* Campensis. classe 4. Junt. pag. 46. E. Charterius contulit cum duobus MSS. Regiis.

30. περὶ Διαφορᾶς τῶν συμπτωμάτων, *de accidentium sive symptomatum differentiis* T. 3. Basil. p. 212. T. 7. Paris. p. 29. cum versione Charterii qui interpretationibus Gvil. Copi & Tho. Linacri usus tertiam concinnavit. Linacri versio exstat Classe 3. Junt. p. 10. Meminit Galenus T. 3. Basil. p. 258. T. 4. p. 36. &c.

περὶ διδασκαλίας ἀρίστης. Vide supra, ἀρίστης.

31. *De dissolutione continua* sive de alimentorum facultatibus liber Galeno adscriptus, latine tantum prodiit T. 6. Paris. p. 403. & classe spuria Junt. p. 72.

32. περὶ δυνάμεως τῶν τὸ ἡμῶν σῶμα διοικούντων, *de facultatibus corpus nostrum versantibus.* Classe spuria Junt. p. 61. & T 5. Paris. p. 7. latine tantum exstat incerto interprete.

33. *De Dynamidiis* sive propriis remediorum facultatibus libro duo * ex Aëtio magnam partem desumti: incerto interprete. Junt. classe Spur. p. 18. F. & T. 10. Paris. p. 669. ubi Charterius p. 703. librum Demetrii Pepagomeni de Podagra & p. 719-723. Hippocratis & Ὀσάντρου περὶ ἵππων ἰατρικῆς librum Græce & latine subjunxit.

περὶ δυνάμεων Φυσικῶν libri III. Vide Φυσικῶν.

περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας. Supra num. 11.

34. περὶ δυσπνοίας (* c. 5. & 6.) *de respirandi facultate* libri III. T. 3. Basil. p. 166. & T. 7. Paris. p. 219. cum versione *Jani Cornarii* per *Charterium* emendata. Vertit etiam *Joannes Vassaus*, & Cornarii versionem emendavit *Gadaldinus* classe 3. Junt. p. 56. E.

35. περὶ τῶν ἐθῶν *De consuetudinibus* latine tantum exstat à versione *Augustini Gadaldini.* classe 2. Junt. p. 59. G. & T. 6. Paris. p. 553. Interpretatieriam sunt *Nic. Rhegius* Calaber, & *Jo. Baptista Rasarius.*

36. Εἰσαγωγὴ ἢ ἰατρός. *Introductio*, sive *Medicus* T. 4. Basil. p. 371. & cum versione *Jo. Andernaci à Barthol. Sylvano* & *Charterio* emendata. T. 2. Paris. p. 360. Eadem versio qualis ante Charterii recognitionem fuit, classe Isagog. Junt. p. 10. E. Herodotus quoque Medicus scripserat ἰατρὸν laudatum Galeno II. 42. in VI. Epidem.

37. Fragmentum sive sermo *adversus Empiricos*, latine tantum exstat in classe Isagog. Junt. p. 35. & classe fragmentor. p. 31. E. T. 2. Paris. p. 339. ex versione *Augustini Gadaldini.* Varia Galeni scripta deperdita adversus Empiricos vide infra in catalogo librorum Galeni qui interciderunt.

38. *De subfiguratione Empirica*, ἐμπειρικῆς ἀγωγῆς ὑποτύπωσις (* c. 1.) sive ὑποτυπώσεις ἐμπειρικαί (id. c. 9.) latine tantum, incerto interprete. classe Isagog. Junt. p 31. & T. 2. Paris. p. 340. Vertit etiam Dominicus Castellus & Nic. Rheginus Calaber.

39. Πῶς δεῖ ἐξελέγχειν τοὺς προσποιουμένους νοσεῖν. *Quomodo coarguendi sint qui se fingunt ægrotare.* T. 3. Basil. p. 388. Vertit *Jo. Fichardus* Francofordianus. Classe Isagog. Junt. p. 61. & T. 8. Paris. p. 916.

40. περὶ ἐνυπνίων *de insomniis* fragmentum ex Mich. Ephesio T. 5. Paris. pag. 406.

41.

* Gariopontì. Vide Reinesii Var. Lect. III. 12.

41. περὶ τῆς ἐξ ἐνυπνίων διαγνώσεως *de dignotione ex insomniis* T. 6. Parif. pag. 517. & T. 3. Basil. p. 463. vertit *Augustinus Gadaldinus*. classe 4. Junt. pag. 213.

42. περὶ ἐπιδέσμων *de fasciis* liber, T. 12. Parif. pag. 469. vertit *Vidus Vidius* Florentinus, classe VII. Junt. p. 293. & alius p. 500. edit. Parif. ἐκ τῶν Γαλήνου ὑπομνημάτων περὶ ἐπιδέσμων βιβλίων una cum Sorani p. 505. & Heliodori p. 518. libris ejusdem argumenti Græce & lat. & Oribasii de fasciis & laqueis περὶ βρόχων ex Heraclea sive Heraclide pag. 553. & de machinamentis ex Heliodoro p. 557.

43. Τῷ ἐπιλήπτῳ παιδὶ ὑποθήκη. (*c. 4.) *Consilium puero qui morbo comitiali laborabat*, scriptum ad Cæcilianum. T. 4. Basil. pag. 28. Vertit *Nic. Leonicenus Thomæus* Patavinus. Classf. VII. Junt. pag. 179. G. & T. 10. Parif. p. 487.

44. περὶ ἑπταμήνων βρεφῶν. *De septimestri partu*. In Ald. & Basil omissus, exstat ex Ricci editione sed à Charterio ad MSS. Regios castigata T. 5. Parif. pag. 347. Vertit *Jo. Bernardus Felicianus* classe 1. Junt. pag. 340. H.

45. περὶ εὐεξίας *de bono habitu* T. 6. Parif. p. 6. & Basil. T. 1. p. 248. Verterunt *Ferdinandus Balamius* Siculus & *Jo. Gvinterius Andernacus* cujus interpretationem secutus maxime *Charterius* est. Balamii exstat classe 1. Junt. p. 38. Meminit Galenus de ordine libror. & T. 4. Basil. pag. 222.

46. περὶ εὐπορίστων *de paratu facilibus medicamentis* liber ad Glauconem T. 2. Basil. p. 472. initio mutilus: sed integer exstat T. 10. Parif. p. 574. Vertit *Hubertus Barlandus* Classf. VII. pag. 153. Clauditur his verbis p. 601. edit. Parif. ὁ μὲν οὖν τέταρτός μοι λόγος ὦ Γλαύκων, ἐνθάδε πέρας ἐχέτω. εἰ δέ σοι χρεία γένηται, καὶ τοῦ πρὸς Σαλομῶντα (lege Σόλωνα) τὸν ἀρχίητρον γεγραμμένου ἡμῖν συντάγματος δηλώσας ἑτοίμως λήψῃ, θαυμάσης ἢ πάνυ δεξάμενος.

47. Alii duo libelli περὶ εὐπορίστων sub nomine Galeni exstant, unus ad Claudianum Solonem Archiatrum T. 4. Basil. pag. 438. Vertit *Junius Paulus Crassus* Patavinus Classf. VII. Junt. pag. 161. & T. 10. Parif. pag. 602.

48. Alter, qui incipit περὶ σταφυλῆς T. 4. Basil. p. 448. Vertit idem Crassus Classf. VII. Junt. p 169. H. T. 10. Parif. p. 638. Galenus allegatur pag. 459. edit Basil. & p. 463. affertur Barlaami Monachi remedium contra κεφαλαλγίαν.

49. περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας τροφῶν. *de probis pravisque alimentorum succis* T. 4. Basil. p. 351. T. 6. Paris. p. 417. cum versione *Julii Alexandrini* Tridentini à *Charterio* emendata. Transtulerunt etiam *Balamius* Siculus, *Riccus* & *Sebastianus Sirop.* Julii Alexandrini versio exstat enim classe 2. Junt. p. 33. E.

50. Εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός, *num animal si quod in utero est?* T. 4. Basil. p. 406. Vertit *Horatius Limanus* Classe 1. Junt. p. 326. G. & T. 5. Paris. p. 334. cum emendata à Charterio ejusdem Limani versione.

περὶ τῆς τῶν ζώντων ἀνατομῆς, *de dissectione vivorum.* vide supra, ἀνατομῆς.

Τὰ πρὸς Γλαύκωνα θεραπευτικά. Vide Γλαύκωνα.

51. Θεραπευτικὴ Μέθοδος Methodus medendi, ad Hieronem libris XIV. (* c. 4. & 6.) T. 4. Basil. pag. 34. Vertit *Tho. Linacer*, recognovit Augustinus Gadaldinus. Class. VII. Junt. p. 2. & T. 10. Paris. p. 1. Allegatur hoc opus T. 2. Basil. p. 152. 169. T. 3 p. 271. T. 4. p. 17, 19, 28, 350, 357. T. 5. pag. 2, 50, 63, 92. &c. promittitur T. 2. p. 5, 33, 69, 103, 133, &c. In librum primum exstat *Stephani* Atheniensis Commentarius.

52. *De cura lapidis* liber latine exstat versus ex Arabico Algvaziri &c. classe spuria Junt. p. 117. & T. 10. Paris. p. 546.

53. περὶ Θηριακῆς *de Theriaca* ad Pamphilianum T. 2. Basil. p. 469. T. 13. Paris. p. 961, cum versione nova Charterii quam post veteres *Joach. Camerarii* & quæ classe 5. Junt. pag. 98. exstat, *Jul. Martiani Rota* condidit.

54. περὶ Θηριακῆς. *De Theriaca* ad Pisonem velut tertius de antidotis liber T. 2. Basil. p. 456. T. 13. Paris. p. 930. cum versione Jo. Gvinterii Andernaci. Exstat & classe 5. Junt. p. 89. altera Julii Martiani Rotæ. Galeni esse negat Labbeus, auctoris tamen æqualis esse non diffitetur. H. Mercurialis putat scriptum à Galeno adhuc juvene. Sane Galeni esse non dubitarunt Paulus Ægineta, Aëtius, & Arabum Medicorum turba. Sed à juvene Galeno scriptum non esse certissimum est.

55. πότερον ἰατρικῆς ἢ γυμναστικῆς ἐστι τὸ ὑγιεινόν, *utrum Medicina, an Gymnastica plus ad valetudinem tuendam conferat,* ad Thrasybulum. T. 4. Basil. p. 287. T. 6. Paris. p. 8. Vertit *Junius Paulus Crassus*, classe 2. Junt. pag. 102.

Ἰατρός Vide supra εἰσαγωγή.

56.

56. *Medicinalis experimentatio* five *liber de medicinis expertis* latine exstat, ex Arabico ut videtur translatus. classe spuria p. 108. F. & T. 10. Paris. pag. 561. Sane Galenus de libris propriis c. 9. testatur se scripsisse librum περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας.

57. *De icteri cura* latine exstat classe spuria Junt. pag. 115. G. & T. 10. Paris. pag. 524.

58. περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων *de libris propriis* ad Bassum. T. 4. Basil. p. 361. & cum Charterii versione T. 1. Paris. p. 35. Verterat etiam *Jo. Fichardus* Francofordianus cujus interpretatio à *Gadaldino* recognita exstat Junt. Classe Isagog. pag. 10. E. Hunc librum scripturum se promittit libello de ordine librorum suorum, sed non videtur integer ad nos pervenisse.

59. *De incantatione, adjuratione & suspensione* Epistola latine exstat Junt. classe spur. p. 41. ex Arabico versa. Galenus in ea allegatur.

πρὸς τὰ ἀντειρημένα τοῖς Ἱπποκράτους ἀφορισμοῖς ὑπὸ Ἰουλιανοῦ, Vide infra, num. 74.

60. Libri III. Commentariorum *in Hippocratem* περὶ ἀγμῶν (* c. 6.) *de fracturis*, T. 5. Basil. p. 526. Vertit *Vidus Fidius* Florentinus Class. VII. p. 223. Meminit Galenus T. 5. Basil. p. 43. & alibi.

61. Libri III. in Hippocratem *de aëre locis & aquis* five ut Galenus inscribendum illud opusculum monet περὶ οἰκήσεων καὶ ὑδάτων καὶ χωρῶν latine tantum exstat ex versione Moysis Alatini Medici Hebræi. T. 6. Paris. pag. 187. Classe 2. Junt. p. 1. Galenus ipse de libris propriis c. 6. testatur se scripsisse in Hippocratem περὶ οἰκήσεων, ὑδάτων καὶ χωρῶν.

62. Libri IV. Commentariorum in *Hippocratem* περὶ ἄρθρων (* c. 6.) *de articulis*. T. 5. Basil. p. 578. Vertit *Vidus Fidius* Florentinus. Class. VII. Junt. pag. 251. & T. 12. Paris. pag. 287. Meminit Galenus T. 5. Basil. pag. 14. 43. &c.

63. Libri VII. Commentariorum εἰς τοὺς ἀφορισμούς. In *Hippocratis Aphorismos* (* c. 6.) T. 5. Basil. p. 219. Vertit Nic. Leonicenus. Recognovit Jul. Martianus Rota & Aug. Gadaldinus. Junt. extra ordinem Class. p. 2. & T. 9. Paris. parte 2. p. 9. Librum octavum Græce & latine ex suo ingenio addidit Renatus Charterius. Meminit horum Commentariorum Galenus T. 1. Basil. p. 327. T. 5. p. 67. &c. Præfatio ad lib. 1. MSta. in Codice Bibl. Cæsareæ. Vide Lambecium VI. p. 86.

64. Γλωσσῶν τῶν Ἱπποκράτους ἐξήγησις (* c. 6.) *difficiliorum Hippocratis vocabulorum* ad *Theutram* scripta *interpretatio* Bas. T. 5. p. 705. Vertit *Marius Nizolius* Bruxellensis, emendavit Gadaldinus. Junt. extra ordinem class. p. 71. & T. 2. Paris. p. 79. Edidit etiam Græce cum notis, H. Stephanus A. 1564. 8. addito Glossario Erotiani & expositione vocum Medicarum quam Stephanus ipse ex antiquis Medicis excerpsit. De Erotiani Lexico quod cum Barthol. Eustachii versione exstat T. 1. Paris. p. 31. (ubi præfatio) & ubi glossarium ipsum T. 2. p. 106. & de Herodoti Lexico parvo vocum Hippocratis, quod ibid. p. 140. ex editione Mercurialis recusum est, dixi infra in Hist. Lexicorum Græcorum.

65. περὶ τῆς κατὰ τὸν Ἱπποκράτην διαίτης ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων (* c. 4. & 6. *de victus ratione in morbis acutis ex Hippocratis sententia*. T. XI Paris. p. 184. cum versione Charterii qui post Gadaldinum & Cajum Britannum transtulit ex codice Græco antea non edito quem à Renato Moræo acceperat. Gadaldini versio occurrit Class. VII. Junt. p. 149.

66. περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων (* c. 1. & 14.) *de Placitis Hippocratis & Platonis* libri IX. in Boëthi gratiam scripti. Basil T. 1. p. 253. In qua edit. totus liber primus desideratur, quem Parisiensis sed prima parte mutilum ex Caji editione exhibet. Sex primorum librorum argumentum Galenus breviter persequitur sub initium libri septimi. Interpretatus est *Jo. Bernardus Felicianus* cujus versio exstat classe 1. Junt. p. 231. E. ex castigatione *Alexandri Justiniani Chii*. Hos secuti *Cajus Britannicus* primi libri emendator & *Andernacus* cujus versionem *Riccus* ac denique *Charterius* castigavit. T. 5. Paris. p. 78. Meminit Galenus T. 1. Basil p. 216, 226, 373, 415, 435, 441, 448, 453, 455, 459, 464, 534, 540 T. 2. p 58. T. 3. p. 251, 273, 276. T. 4. p. 36. &c. Hoc Galeni opus etiam συμφωνίαν dictum à Nemesio, observat Mercurialis IV. 4. Var. lect.

67. Libri IV. commentariorum in Hippocratem περὶ διαίτης ὀξέων (* c. 6.) *de diæta in morbis acutis*. T. 5 Basil. p. 37. T. XI. Paris. p. 1. cum versione Jo. Dureti per tres priores libros, & quarto cum versione antiqua Jo. Vassæi Meldensis per Charterium emendata. Vassæi versio ab Augustino Gadaldino recognita exstat Classe VII. Junt. p. 108. Meminit Galenus T. 4. Basil. p. 349. T. 1. p. 315. &c. libri tres priores in genuinam libri Hippocratei partem, quartus εἰς τὰ προκείμενα, ut vocat etiam T. 4. p. 21.

68.

68. Liber I. in Hippocratem sive Polybum περὶ διαίτης ὑγιεινῆς. *de ratione diætæ quando homo valet.* T. 5. Basil. p. 29. T. 6. Paris. p. 220. cum versione Andernaci per Charterium emendata. Transtulit & Hermannus Cruserius Campensis, classe 2. Junt. p. 39. E.

69. Libri III. commentariorum *in librum I.* Ἐπιδημιῶν *Hippocratis* (*c. 6.) T. 9. Paris. p. 1. Bas. T. 5. p. 345. vertit *Hermannus Cruserius* Campensis, Classe 3. Junt. p. 100. E.

70. Liber secundus in secundum Ἐπιδημιῶν (*c. 6.) T. 9. Paris. pag. 118. Vertit *Jo. Baptista Rasarius* classe 3. Junt. p. 198. fragmentum in eundem librum ex Hieron. Mercurialis interpretatione Junt. in classe fragmentor. pag. 21. F. Liber primus commentariorum & liber III. IV. V. VI. interciderunt. Horum commentariorum mentio T. 3. Basil. p. 286.

71. Libri III. in tertium Ἐπιδημιῶν (*c. 6.) T. 9. Paris. p. 193. Basil. T. 5. p. 392. *Hermanni Cruserii* versio à *Gadaldino* emendata exstat classe 3. Junt. p. 127.

72. Libri VI. in sextum Ἐπιδημιῶν (*c. 6.) T. 9. Paris. p. 353. Bas. T. 5. p. 442. Vertit *Junius Crassus* Patavinus classe 3. Junt. p. 152. & pars libri sexti, *Jo. Baptista Rasario* interprete. p. 212. E. & liber septimus p. 215. liber octavus p. 220.

73. Libri III. Commentar. in Hippocratis lib. κατ' ἰητρεῖον (*c. 6.) T. XII. Paris. p. 1. Bas. T. 5. p. 661. Vertit *Vidus Vidius* Florentinus, Class. VII. Junt. p. 197. meminit Galenus T. 1. p. 330.

74. Πρὸς ἀντειρημένα τοῖς ἀφορισμοῖς ὑπὸ Ἰουλιανοῦ (*c. 6. & 10.) adversus ea quæ Hippocratis Aphorismis opposuit Julianus Methodicus. T. 5. Basil. pag. 337. Vertit *Julius Alexandrinus* Tridentinus, Classe extraord. Junt. p. 66. & T. 9. Paris. parte 2. p. 376.

75. περὶ τοῦ παρ' Ἱπποκράτους κώματος. De comate apud Hippocratem liber, à Cajo Britannico, Ricco & Charterio restitutus T. 7. Paris. p. 191. cum versione *Nic. Rhegini* Calabri partim, partim *Nic. Leoniceni.* Exstat & Classe 3. Junt. p. 84. G. ex versione *Augustini Gadaldini.* Meminit Galenus T. 5. p. 199.

76. πρὸς Λύκον, (*c. 6.) adversus Lycum pro Hippocratis Aphorismo XIV. lib. 1. qui incipit: Τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν. T. 5. Basil. p. 329. Vertit *Julius Alexandrinus* Tridentinus. classe Junt. extraord. p. 62. E. T. 9. Paris. parte 2. p. 358. Meminit Galenus T. 1. p. 327. T. 5. pag. 230. &c.

77. Libri III. in Hippocratis προγνωστικόν. (*c. 6.) T. 8. Parif. p. 583. Bafil. T. 5. p. 117. Vertit *Laurentius Laurentianus* Florentinus. claff. 4. Junt. p. 189. meminit Galenus T. 6. Parif. p. 268. & T. 5. Bafil. p. 67.

78. Libri III. in Hippocrati tributum προῤῥητικόν (*c. 6.) T. 5. Bafil. p. 167. Vertit *Jo. Vaffaus* Meldenfis. claffe 4. Junt. p. 160, E. T. 8. Parif. p. 692.

79. Libri IV. in Hippocratis librum περὶ τροφῆς. (*c. 6.) T. 6. Parif. pag. 238. ex editione Rafarii, qui mutilos licet primus Græce & latine edidit. Latinam *Jo. Baptifta Rafarii* Novarienfis verfionem in editione Juntatarum exhibet claffis fragmentor. p. 4.

80. περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, *de elementis ex Hippocratis fententia* (in lib. de natura Humana) libri duo T. 1. Bafil. p. 46. Vertit *Victor Trincavellius.* claffe 1. Junt. p. 2. cujus verfionem emendavit *Charterius* T. 3. Parif. p. 1. Transtulit præterea *Rheginus* Calaber, cujus verfionem emendavit *Riccus* & *Nic. Leonicenus.* Meminit Galenus T. 1. Bafil. p. 38, 324. T. 2. p. 5, 30, 41. T. 3. p. 360. &c. T. 4. p. 18, 220, 222. & de ordine libror.

81. Libri II. commentariorum in Hippocratem περὶ φύσεως ἀνθρώπου (*c. 6.) *de natura hominis.* T. 5. Bafil. pag. 1. liber primus è verfione *Victoris Trincavellii.* claffe 1. Junt. pag. 25. liber fecundus è verfione ejusdem *Trincavellii.* Claff. VII Junt. pag. 180. H. Meminit Galenus T. 4. Bafil. p. 321.

82. Libri III. Commentariorum in Hippocratem περὶ χυμῶν (*c. 6.) ex Jo. Baptiftæ Rafarii verfione, claffe 3. Junt. p. 225. E & T. 8. Parif. p. 508. latine tantum exftat. Meminit Galenus T. 5. Bafil. p. 67.

83. Χαρακτηρίζοντα εἰς Ἱπποκράτη: è Jo. Stobæi ferm. XCIX. T. 2. Parif. p. 72. Junt. claffe fragmentor. p. 23. E.

84. Ζητηθέντα εἰς τὸν Ἱπποκράτην, *quæfita in Hippocratem*, latine exftant è Prognofticorum & Aphorifmorum commentariis utcunque repetita. In claffe fpuria Junt. 118. & T. 8. Parif. p. 918. In libello de ordine librorum fuorum de iis qui ante ipfum Coifenis fcripta illuftraverunt ita judicat Galenus, ut plurimum Sabino tribuat & Rufo Ephefio, Numifianoque ac præceptori fuo Pelopi: reliquos putet minus recte eum percepiffe: Quintum ejusque difcipulos atque in his Satyrum, tum Stoicum Ephicianum & Lycum.

85.

85. Liber *de Catharticis* latine tantum exstat classe spuria Junt. p. 99.

86. περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως. *de facultate purgantium medicamentorum*. T. 2. Basil. pag. 484. Vertit *Julius* Martianus Rota, classe 5. Junt. p. 86. & T. 10. Paris. p. 462. Meminit Galenus de ordine libror.

87. Τίνας δεῖ καθαίρειν καὶ ποίοις καθαρτηρίοις καὶ πότε; *quosnam purgare oporteat & qualibus purgantibus & quando* T. 2. Basil. p. 487. Confer Oribas. VII. 23. Vertit idem Rota, classe 5. Junt. pag. 88. & T. 10. Paris. p. 470.

88. περὶ κατακλίσεως προγνωστικὰ ἐκ τῆς Μαθηματικῆς ἐπιστήμης. *prænotiones Astrologicæ à tempore decubitus, de morbi exitu* ad Aphrodisium T. 4. Basil. pag. 473. vertit *Jacobus Antonius Mariscottus* Florentinus. Junt. Classe spur. p. 12. & T. 8. Paris. p. 901. Confer quæ de hoc libro dixi lib. I. c. IX. §. 3. De eodem argumento vide T. 10. Paris. p. 698.

89. *De centaurea virtute* liber ad fratrem Papiam, Galeno tributus, latine tantum exstat T. 13. Paris. p. 1010. & classe spuria Junt. p. 97. E. laudat auctor Magistrum suum Themistium.

90. περὶ κινήσεων ἐνδήλων τε καὶ ἀδήλων *de motibus manifestis & occultis* T. 5. Paris. p. 397. & classe spuria Junt. p. 67. latine tantum exstat, *Marco Toletano* interprete qui ex Arabico latine vertit, ut *Joannitius* pridem è Græco Arabice.

91. περὶ κινήσεως τοῦ θώρακός τε καὶ πνεύμονος. *de motu thoracis & pulmonũ* fragmentum latine tantum exstat, Junt. classe fragmentor. p. 27. F. & T. 5. Paris. p. 407. Meminit Galenus T. 3. Basil. p. 487.

92. *De clysteribus* latine tantum exstat. classe spuria Junt. p. 123. & T. 13. Paris. p. 1013. Galeno perperam adscriptus.

De compagine membrorum sive *de natura humana* liber Galeno itidem suppositus. T. 5. Paris. p. 330.

93. περὶ κράσεώς τε καὶ δυνάμεων τῶν ἁπλῶν φαρμάκων, *de temperatura & facultate medicamentorum simplicium* libri XI. T. 2. Basil. p. 1. T. 13. Paris. p. 1. cum versione *Theodorici Gerardi* Gaudani per *Augustinum Gadaldinum* & *Charterium* emendata. Libro sexto septimo & octavo herbarum (quas ipse est expertus T. 2. pag. 130.) vires ordine alphabetico referuntur. Nono terrarum, lapidum & metallicorum. Decimo

& undecimo medicamenta ex animalibus. Προβιβλίοις ἕνδεκα male legitur ἑπ]ὰ T. 2. Basil. p. 152. Gerardi versio à Gadaldino emendata occurrit etiam classe 5. Junt. p. 1. Meminit hujus operis Galenus de ordine libror & T 5. Basil. p. 84, 72, 89. T. 2. p. 166. T. 4. p. 306, 324, 325, 328, 350, 351. &c.

94. περὶ κράσεων *de temperamentis* libri III. Basil. T. 1. p. 59. Vertit *Tho. Linacer.* classe 1. Junt. pag. 10. emendavit *Augustinus Riccus* & *Renatus Charterius* T. 3. Paris. p. 32. Meminit Galenus de ordine libror. & T. 2. Basil. p. 5, 7, 17, 18, 21, 27, 60, 63, 152. T. 4. p. 18, 267, 277, 305, 321. &c. In hunc librum exstant notæ *Felicis Accoramboni.*

95. περὶ κρίσεων (*c. 6.) *de crisibus* naturæ & morborum libri III. T. 3. Basil. pag. 389. vertit *Nic. Leonicenus* classe 4. Junt. p. 125. F. emendavit versionem Gadaldinus & Charterius qui etiam ad MSS. Regios Græca contulit T. 8. Paris. pag. 377. Allegatur T. 5. Basil. pag. 89.

96. περὶ κρισίμων ἡμερῶν. (*c. 5.) ex Hippocratis sententia (id. c. 6.) *de diebus Criticis* sive decretoriis libri III. T. 3. Basil. p. 423. Vertit *Jo. Gvinterius Andernacus.* classe 4. Junt. p. 145. T. 8. Paris. p. 450.

97. περὶ κυουμένων διαπλάσεως *de fœtuum formatione* Basil. T. 1. p. 213. Latine versus hic liber à Jo. Bernardo Feliciano, Jano Cornario cujus interpretationem Riccus, & Andernaco cujus translationem Charterius emendavit. T. 5. Paris. pag. 285. Feliciani versio exstat classe 1. Junt. p. 322.

98. *De Colico dolore* latine exstat, classe spuria Junt. p. 125. & T. 10. Paris. p. 522. Allegat librum de compositione Medicamentorum.

περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων. Infra in σοφισμ.

περὶ λεπ]υνούσης διαίτης vide supra διαίτης.

πρὸς Λύκον adversus Lycum pro Aphorismo XIV. Hippocratis *qui crescunt, plurimum habent coloris innati.* Vide supra num. 76.

99. περὶ μαρασμοῦ (*c. 4.) *de tabe.* T. 3. Bas. p. 373. T. 7. Paris. p. 178. cum vers. Augustini Gadaldini Mutinensis, quæ exstat etiam Classe. 3. Junt. p. 45. Meminit Galenus Basil. T. 4. p. 273.

100. περὶ μελαίνης χολῆς *de atra bile* T. 3. Basil. p. 357. vertit *Barthol Sylvanius* Salonensis classe 1. Junt p. 34. emendavit *Riccus* & *Charterius* T. 3. Paris. p. 165.

101.

101. περὶ μελαγχολίας de atra bile è Galeno, Rufo, Posidonio, & Aëtio (ἐκ τῶν Γαληνȣ καὶ Ρȣ́φȣ καὶ ἀπὸ Σικαμίȣ τȣ̃ Ἀετίȣ) T. 4. Basil. p. 469. Vertit *Julius Martianus Rota* classe spuria Junt. p. 114. & T. 10. Paris. pag. 496.

102. Περὶ μετρῶν καὶ ςαθμῶν διδασκαλία, *Ponderum ac mensurarum doctrina* è Cleopatra, Dioscoride, Galeno, Oribasio & aliis. T. 13. Paris. p. 975. cum nova Charterii versione, concinnata post veteres Augustini Gadaldini, Andernaci & H. Stephani. Gadaldiniana exstat classe 5. Junt. pag. 275.

103. Περὶ μήτρας ἀνατομῆς. (*c. 2.) *de uteri dissectione* Basil. T. 1. p. 210. Vertit *Jo. Bernardus Felicianus* classe 5. Junt. pag. 108. Græca ex MSS. locupletiora reddidit & latinam interpretationem adjunxit Charterius T. 4 Paris. p. 276. Feliciani & altera Cornarii, quam Riccus edidit, versione usum se professus.

104. Περὶ τȣ̃ διὰ μικρᾶς σφαίρας γυμνασίȣ, *de exercitio quod parva pila fit* ab Epigenem. liber. T. 4. Basil. p. 301. T. 6. Paris. p. 505. cum versione Valeriani Centannii Vincentini per Charterium emendata. Centannii versio occurrit classe 2. Junt. pag. 48.

105. Περὶ μυῶν ἀνατομῆς (*c. 3.) Latine tantum exstat è versione *Augustini Gadaldini* Medici Mutinensis. classe 1. Junt. p. 44. Gallice vertit Jac. Dalechampius Lugd. 1564. 8. Meminit Galenus T. 1. Basil. p. 381. 401. &c.

106. Περὶ μυῶν *de musculis*, quæ Oribasius è Galeno servavit. T. 4. Paris. pag. 250 ex Riccii editione cum versione *Jo. Baptista Rasarii* à Charterio recensita.

107. περὶ μυῶν κινήσεως *de motu musculorum* libri II. Basil. T. 1. p. 553. Vertit *Nic. Leonicenus* Classe 1. Junt pag. 308. E. & T. 5. Paris. pag. 364. Meminit Galenus de Ord. libror. & T. 1. Basil. p. 327, 373, 374, 376, 377, 380, 401, 406, 478, 534. &c.

108. περὶ νεύρων ἀνατομῆς (*c. 1. & 3.) *de dissectione nervorum* ad Antisthenem Platonicum. Basil. T. 1. pag. 204. Vertit *Augustinus Gadaldinus* classe 1 Junt. pag 53. Græca locupletiora dedit, & Gadaldini versionem recognovit *Charterius*. T. 4. Paris. p. 241. Conferendus Oribasii liber περὶ τῆς τῶν νεύρων διανομῆς.

Διάγνωσις τῶν ἐν νεφροῖς παθῶν &c. vide in διάγνωσις.

Τῶν νοσεῖν προσποιȣμένων ἔλεγχος. supra num. 39.

109. περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτιῶν. *de morborum causis.* T. 3. Basil. p. 205. T. 7. Parisf. p. 16. cum versione Charterii, qui Gvil. Copi & Nic. Leoniceni versionibus adjutum se fatetur. Leoniceni versio occurrit classe 3. Junt. p. 6. Meminit Galenus T. 3. Basil. pag. 358.

περὶ διαφορᾶς νοσημάτων. Supra num. 27.

110. περὶ τῶν ἐν τοῖς νόσοις καιρῶν *de morborum temporibus.* T. 3. Basil. p. 379. Vertit præter *Nic. Rhegium* Calabrum *Jo. Gvinterius Andernacus.* classe 3. Junt. p. 85. cum Andernaci versione à Ricco & Charterio emendata exstat T. 7. Parisf. p. 292.

111. περὶ τῶν ὅλȣ τȣ̃ νοσήματος καιρῶν *de morbi totius temporibus* T. 3. Basil. pag. 385. Vertit præter *Rhegium* idem *Andernacus* classe 3. Junt. p. 88. Charterius hunc & superiorem librum cum 2. MSS. Regiis contulit & Andernaci versionem à Ricco & se emendatam adjunxit T. 7. Parisf. pag. 304.

112. περὶ οἴνων *de vinis* fragmentum Galeni, ex Oribasio, Augustino Gadaldino interprete. classe spuria Junt. p. 79. E. T. 6. Parisf. pag. 494. 495. ex Athenæo p. 497. adde quæ eodem Volum. p. 434. seq.

113. ὅροι ἰατρικοί, *Definitiones Medicæ* ad Theutram, T. 4. Basil. pag. 390. & auctiores ex MSS. Regiis T. 2. Parisf. p. 232. cum versione *Charterii*, Transtulerant antea *Janus Philologus*, & cujus versio in classe Isagog. Junt. p. 43. exstat *Barthol. Sylvanus* Salonensis.

114. περὶ ὀστῶν (*c. 1. & 3. de ord. libror.) *de ossibus* ad tirones. T. 4. Parisf. pag. 9. cum versione Charterii, qui se *Balamii* interpretatione, & *Jacobi Sylvii* ac *Joannis Riolani* usum fuisse testatur. *Ferdinandus Balamii* Siculi versio occurrit T. 5. Basil. pag. 719. classe 1. Junt. p. 39. G. Græca in editt. Ald. & Basil. non exstant. At separatim Græce & latine edidere multi, *Salomo Albertus* Witeberg. 1579. 12. *Jo. Philippus Ingrassias* Panormi 1603. *Caspar Hofmannus* Francof. 1630. & *Jo. van Horne* Lugd. Bat. 1665. 12.

115. περὶ ὀσφρήσεως ὀργάνȣ. *de instrumento odoratus.* Basil. T. 1. pag. 206. vertit *Lud. Bellisarius* Medicus Mutinensis. Classf. 1. Junt. pag. 110. Cum ejusdem versione à Charterio recensita. T. 5. Parisf. pag. 354. Vertit & *Victor Trincavellius*, cujus versionem ita sua edit. Riccus probavit. Allegatur T. 1. Basil. pag. 315. &c.

116. περὶ οὔρων *de urinis* T. 4. Basil. p. 410. T. 8. Parisf. p. 337. librum qui genuinus Galeni esse videtur vertit *Josephus Struthius* Polonus. Classf. 4. Junt. p. 123. Exstat & aliud breve scriptum de urinæ significatione

gnificatione ex versione *Georgii Vallæ* Placentini, classe spuria Junt. p. 85. Vide & quæ de hoc argumento T. 10. edit. Paris. p. 699. seq.

117. Synopsis περὶ σφυγμῶν quam T. 8. Paris. p. 349-351. Græce primus edidit Charterius cum versione Pratelli.

118. περὶ οὔρων ex Hippocrate, Galeno & aliis T. 8. Paris. pag. 352-358. Græce & latine primum editus à Charterio qui pag. 359. Theophili Jatrosophistæ librum ejusdem argumenti cum Fed. Morelli versione subjunxit.

119. περὶ οὐσίας τῶν φυσικῶν δυνάμεων, *de substantia facultatum naturalium* fragmentum. T. 5. Paris. pag. 3. Basil. T. 1. p. 342.

120. περὶ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἀνατομῆς *de anatomia oculorum.* latine tantum exstat T. 4. Paris. pag. 223. & classe spuria Junt. p. 58. Alius & prolixior ex *Demetrii* interpretatione Class. VII. Junt. pag. 186. & T. 10. Paris. p. 504. (itidem latine tantum) non est Galeni qui p. 517. edit. Paris. allegatur & p. 520. ubi etiam citatur Paulus (Æginecta.)

περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας παθῶν. supra num. 23.

121. Διαγνωστικὴ μέθοδος τῶν πεπονθότων τόπων, *de locis affectis* libri VI. T. 3. Basil. pag. 248. vertit *Guil. Copus* Basileensis. Classe 4. Junt. p. 2. Interpolarunt Copi versionem Riccus Colinæus, Joannes Nebriensis Rivirius & Augustinus Gadaldinus. Eandem ex Ricci & Gadaldini castigationibus concinnatam retinuit Charterius T. 7. Paris. pag. 378. qui Græca contulit cum quatuor Regiis MSS. in quibus hoc opus inscribitur: διαγνωστικῆς τοῦ Γαληνοῦ περὶ τῶν πεπονθότων, βιβλίας ς´. Titulum adversus Cæs. Scaligerum p. 61. de plantis, defendit Mercurialis III. 16. Var. lect. Confer P. Petitum II. 2. Observ.

122. *In Platonis Timæum* è libris quatuor commentariorum Galeni fragmenta latine exstant Junt. classe fragmentor. p. 23. T. 5. Paris. p. 275-284. & 463-466. è Gadaldini & Rasarii interpretatione. Ἐξηγήσεις suas τῶν ἰατρικῶς ἐν Τιμαίῳ γεγραμμένων memorat Galenus T. 1. Basil. pag. 323. & (* c. 14.

123. περὶ πλήθους *de plenitudine* T. 3. Basil. p. 342. Vertit *Victor Trincavellus.* Classe 3. Junt. pag. 76. cujus & *Jo. Gvinterii Andernaci* interpolatione usus *Charterius* tertiam adornavit, & librum Galeni cum duobus MSS. Regiis contulit, T. 7. Paris. p. 322. Meminit Galenus T. 4. Basil. p. 18.

124.

124. Ὅτι αἱ ποιότητες ἀσώματοι, *quod qualitates incorporeæ sint*, ad Pindarum quendam quem cap. 9. alloquitur. Stoicis oppositus hic liber Galeno adscriptus T. 4. Basil. pag. 403. Latine vertit *Horatius Limanus* Edit. Junt. classe Isagog. pag. 8. b. cum versione Limani per Charterium emendata legitur T. 2. Paris. p. 60.

125. περὶ τοῦ προγινώσκειν. *de pranotione* ad Epigenem (male vulgo ad Postumum, cum nomina propria non sint vertenda, ut probe notavit Labbeus) T. 3. Basil. p. 451. Vertit *Julius Martianus Rota*. classe 4. Junt. p. 223. F. & T. 8. Paris. p. 829. cum versione *Jo. Guinterii Andernaci* à Charterio emendata.

126. περὶ προγνώσεως, *de pranotione* libellus è MS. Regio primum editus à Charterio cum versione Pratelli T. 8 Paris. p. 891-895.

127. περὶ προγνώσεως διὰ σφυγμῶν (*c. 5.) *de præsagitione ex pulsibus* libri IV. T. 3. Basil. p. 117. Vertit *Herm. Cruserius* Campensis classe 4. Junt. pag. 104. T. 8. Paris. p. 236. Charterius contulit cum duobus MSS. Regiis.

128. πρόγνωσις πεπειραμένη. *Præsagium experientia confirmatum*, latine exstat classe spuria Junt. pag. 81. Græca primus addidit Charterius è MS. Regio T. 8. Paris. p. 895.

129. περὶ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτιῶν *de causis præservantibus* latine tantum exstat T. 7. Paris. p. 347. vertit *Nic. Rhegius* Calaber. Classe 3. Junt. pag. 95.

130. Γαληνοῦ παράφρασις τοῦ Μηνοδότου προτρεπτικὸς λόγος ἐπὶ τέχνας. Paraphrasis exhortationis ad artes quam Menodotus Empiricus rudiori penicillo adumbraverat. Latine vertit *Ludovic. Bellisarius* Medicus Mutinensis. Edit. Junt. Classe Isagogica p. 2. Transtulit etiam *Erasmus*, cujus vide Epistolas XXIX. 22. & *Jamotius* notis illustravit. Cum versione *Charterii* legitur T. 2. Paris. p. 3. Hic ipse videtur esse προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικὴν quem memorat Galenus * c. 9.

131. περὶ πτισάνης *de ptissana* T. 6. Paris. p. 499. Basil. T. 2. p. 489. Vertit Charterius, præeuntibus Hieron. Donzellino Veronensi, & Joanne Polito. Donzellini versio exstat Classe 2. Junt. p. 46. G.

περὶ διαφορᾶς πυρετῶν. vide supra num. 28.

132. *Liber secretorum ad fratrem Monteum* latine tantum exstat in classe spuria Junt. pag. 101. E. & T. 10. Paris. pag. 546. Ex Arabico translatus est, & laudat alterum *librum almemiri* i. e. *librum Pharmacorum de medicinis compositis Archigenis*, *Archelai*, *Severi & aliorum*.

133. Περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων (* c. 15.) T. 4. Basil. p. 32. & cum *Horatii Limani* versione à Charterio emendata, T. 2. Paris. p. 73. Eadem Limani versio Junt. classe Isagog. p. 7.

134. Περὶ σπέρματ©. allegatur T. 1. Basil. p. 527, 530, 221, 306, &c. *de semine* libri II. exstant Græce T. 1. Basil. p. 226. & cum versione *Charterii* T. 3. Paris. pag. 18. & ex *Jo. Bernardi Feliciani* versione Classe 1. Junt. p. 328. G. Liber hujus argumenti tertius spurius Latine tantum habetur, qui incipit: *Sperma hominis descendit* &c. incerto interprete. Junt. Classe spur. p. 36. T. 3. Paris. p. 229. Philosophorum Porphyricorum mentio pag. 232. in Græco ni fallor fuit οἱ ἀμφὶ Πορφύριον, i. e. Porphyrius, qui eadem pagina allegatur cum Ammonio, Theodoro Platonico, Andronico Peripatetico &c.

περὶ στοιχείων. Vide supra num. 80.

περὶ αἰτίων & διαφορᾶς συμπτωμάτων. Vide supra num. 2. & 30.

135. Σύνοψις τῶν σφυγμῶν *Compendium de pulsibus* Latine exstat classe spuria Junt. p. 66. & T. 8. Paris. pag. 330.

136. Σύνοψις βιβλίων ις´ περὶ διαφορᾶς, διαγνώσεως, αἰτίας καὶ προγνώσεως σφυγμῶν (* c. 5.) Compendium librorum XVI. Galeni de pulsibus T. 8. Paris. p. 306. Latine tantum exstat: vertit *Augustinus Gadaldinus* classe 4. Junt. post pag. 122.

περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν. Vide num. 29. Meminit Galenus T. 3. p. 52, 461, 462, &c.

137. περὶ σφυγμῶν, τοῖς εἰσαγομένοις (* cap. 1.) *de pulsibus* ad tirones Isagoge. T. 3. Basil. pag. 1. T. 8. Paris. pag. 1. Vertit *Herm. Cruserius* Campensis, classe 4. Junt. pag. 43. Præterea Martinus Gregorius, Augustinus Gadaldinus & Jo. Gvinterius Andernacus. Charterius contulit cum tribus MSS. Regiis. Scriptus est hic liber Epistolæ instar ad *Theutrum* archiatrum, Galeni amicum, itaque in MS. inscribitur: Γαληνοῦ πρὸς Τεύθραν * ἐπιστολὴ περὶ εὐσυνόπτων σφυγμῶν. Κλαύδι©. Γαληνὸς φιλτάτῳ ἡμετέρῳ Τεύθρᾳ ἀρχιατρῷ χαίρειν. At Galenus ipse de ord. libror. testatur hunc fuisse titulum, περὶ σφυγμῶν, τοῖς εἰσαγομένοις, adde T. 3. Basil. pag. 103, 109.

138. περὶ σφυγμῶν. *De pulsibus* πρὸς Ἀντώνιον φιλόσοφον T. 8. Paris. pag. 333--336. primus è MSS. Regiis edidit & Latine vertit Renatus Charterius.

* MS. Cæsar. Τεύθραντα, Lambec. VI. 124. Et deinde; φίλτατε Τεύθραν.

139. *περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτιῶν* (* c. 5.) de caussis pulsuum libri IV. T. 3. Basil. p. 84. T. 8. Paris. p. 167. Vertit *Herm. Cruserius*, classe 4. Junt. p. 86. E.

140. *περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν* (* c. 5.) de dignoscendis pulsibus libri IV. Basil T. 3. pag. 52. T. 8. Paris. pag. 103. Vertit *Hermannus Cruserius* Campensis, classe 4. Junt. p. 70. Charterius recognovit & Græca contulit cum duobus Regiis MSS.

περὶ προγνώσεως σφυγμῶν libri IV. Vide supra in *προγνώσ.*

141. *περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ γένη, de compositione medicamentorum secundum genera* libri VII. T. 2. Basil. p. 312. T. 13. Paris. p. 640. cum versione Andernaci per Augustin. Gadaldinum & Charterium recognita. Eandem versionem ex Gadaldini recognitione habes Class. 5. pag. 209. F.

142. *περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ τόπους de compositione medicamentorum per singula loca* sive partes corporis libri X. T. 2. Basil. p. 152. T. 13. Paris. p. 319. cum versione Jani Cornarii per Nic. Marcellum Mutinensem & Charterium emendata. Exstat & altera versio Andernaci. Cornarii interpretationem à Marcello recognitam exhibet classis 5. Junt. pag. 121. Hoc opus *περὶ συνθέσεως φαρμάκων* memorat Galenus de ordine libor. & T. 10. Paris. p. 522. T. 2. Basil. p. 5. 175. T. 4. p. 216. &c. promittit T. 2. p. 122.

143. *περὶ συστάσεως ἰατρικῆς. de Constitutione artis Medicæ* ad Patrophilum: Basil. T. 1. pag. 34. & T. 2. Paris. p. 170. cum versione Charterii, cui *Nic. Rhegius* Calaber, *Janus Antoniacus*, *Trincavellius* & *Jo. Andernacus* præiverunt. Trincavelli interpretatio legitur in classe Isagog. Junt. p. 36.

περὶ σώματος ἀνθρώπου κατασκευῆς. Supra num. 16. & 25. & mox 158. 159.

144. *περὶ τῆς τάξεως τῶν ἰδίων βιβλίων quo ordine libros suos legi velit.* ad Eugenianum. T. 4. Basil. p. 368. & T. 1. Paris. p. 49. cum versione *Charterii*. Transtulerat antea Joannes Fichardus Francofordianus, cujus versionem recognovit Gadaldinus. Junt. classe Isagog. p. 14. E. Scripsit & Jo. Baptista Montanus de ordine in legendis Galeni libris servando. Confer Galenum T. 4. Basil. pag. 36. 54. &c.

145. *Τέχνη ἰατρική. Ars Medica* T. 3. Basil p. 471. & emendatius ad MSS. Regios T. 2. Paris. p. 196. cum *Akakiæ* Medici Paris. versione à *Charterio* recognita. Transtulerunt etiam *Avegâ* & *Nic. Leonicenus*, cujus

jus exstat Classe Isagogica Junt. pag. 61. G. Meminit Galenus T. 4. Basil. p. 107. 220. & sub titulo *Thrasybuli* pag. 222, 240, 241, &c.

146. *De partibus Artis Medicæ* περὶ τῶν τ̃ τέχνης ἰατρικῆς μορίων latine tantum exstat incerto interprete T. 2. Paris. p. 282. & Junt. classe spur. pag. 16.

εἰς τὸν Τίμαιον τ̃ Πλάτωνος. Vide supra num. 120.

147. περὶ τρόμου ϗ παλμοῦ, ϗ σπασμοῦ ϗ ῥίγους. de tremore, palpitatione, spasmo, rigore T. 3. Basil. pag. 364. T. 7. Paris. p. 199. cum versione Andernaci per Charterium emendata. Vertit etiam Dominicus Montesaurus Veronensis & Petrus de Apono, Andernaci interpretatio exstat Classe 3. Junt. pag. 51. Meminit Galenus T. 3. Basil. pag. 45.

148. περὶ τροφῶν δυνάμεως (*c. 4.) *de alimentorum facultatibus* libri III. T. 4. Basil. p. 303. Vertit *Martinus Gregorius*, emendavit versionem *Gadaldinus*. Classe 2. Junt. p. 7. & T. 6. Paris. p. 300. cum versione Gregorii per Gadaldinum, *Riccum* & *Charterium* emendata. Tres se libros scripsisse tantum testatur T. 4. p. 352, 358, 281. &c.

Liber *quartus* περὶ διαλύσεως συνεχοῦς *de dissolutione continua*, T. 6. Paris. p. 403. exstat latine tantum, & spurius est. Supra num. 31.

149. περὶ τύπων de typis sive formis morborum. T. 3. Basil. p. 470. & T. 7. Paris. p. 152. cum versione Andernaci collata cum aliis versionibus Nicolai de Rhegio Calabri, Augustini Gadaldini & Ricci. Interpretatio Gadaldini exstat classe 3. Junt. p. 90.

150. περὶ ὑδάτων *de aquis* è Galeno, Oribasio, Rufo, Diocle & Athenæo fragmenta. T. 6. Paris. pag. 489. Vertit *Augustinus Gadaldinus*: classe spuria Junt. p. 76. E.

151. ὑγιεινῶν λόγοι, *de sanitate tuenda* libri VI. T. 4. Basil. p. 220. versio *Tho. Linacri* per *Hieron. Donzellinum*, & *Aug. Gadaldinum* emendata. classe 2. p. 62. & cum eadem versione recognita per Charterium. T. 6. Paris. p. 40. Meminit hujus operis Galenus de ordine libror. & T. 4. Basil. p. 17, 18, 19, 116, 316, 350, 358. T. 3. p. 265. &c. S. Hieronymus Epist. ad Furium.

περὶ ὑποτυπώσεως τ̃ ἐμπειρικῆς. Vide supra Ἐμπειρ.

152. περὶ φιλοσόφου ἱστορίας. *De Historia Philosophica* T. 4. Basil. pag. 424. Vertit *Julius Martianus Rota*, hunc librum tribuens Aëtio, quem de placitis Philosophorum scripsisse testatur Theodoritus Therapevt.

Rotæ versio exstat in Junt. classe spuria p. 2. & ex Charterii recognitione T. 2. Parif. pag. 21. Confer quæ supra cap. XI. dixi num. 108. ubi Plutarchi libros de Placitis Philosophorum referebam.

153. περὶ φλεβῶν τε καὶ ἀρτηριῶν ἀνατομῆς (* c. 1. & 3.) *de venarum arteriarumque dissectione* liber ad Antisthenem Platonicum Basil. T. 1. pag. 197. Vertit *Antonius Fortolus* Joseriensis, castigavit *Andreas Vesalius* Bruxellensis & *Augustinus Gadaldinus*, classe 1. Junt. p. 55. F. denique *Charterius* T. 4. Parif. pag. 225. Allegatur T. 5. Basil. p. 55.

154. περὶ φλεβοτομίας fragmentum ex Hippocrate, Galeno, Paulo Ægineta &c. Græce ex MSS. Regiis cum Latina versione primum editum à Charterio, T. 8. Parif. pag. 898--900. Allegat Galenus scriptum suum περὶ φλεβοτομίας T. 5. Basil. pag. 92.

155. περὶ φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασίστρατον (* c. 4. & 7.) *de vena sectione* contra Erasistratum, T. 4. Basil. p. 1. Vertit *Josephus Tectander* Cracoviensis Class. VI. Junt. p. 7. & T. 10. Parif. p. 392.

156. περὶ φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασιστρατείους τοὺς ἐν Ῥώμῃ (* c. 4. & 7.) *de vena sectione* contra Erasistrati sectatores qui Romæ versabantur, T. 4. Basil. p. 7. Vertit idem *Tectander*, Class. VI. Junt. p. 9. & T. 10. Parif. p. 406. Hunc librum se in Theutræ civis sui ac συμφοιτητοῦ gratiam scripsisse testatur Galenus.

157. Περὶ φλεβοτομίας θεραπευτικόν. (* c. 4.) *De curatione per venæ sectionem*, T. 4. Basil. p. 17. Vertit *Theodoricus Gaudanus*, Class. VI. Junt. p. 16. E. & T. 10. Parif. p. 428.

158. Περὶ φόβου *de timore* fragmentum ex Nemesio cap. 20. de natura hominis T. 5. Parif. p. 3.

159. Περὶ φύσεως τε καὶ τάξεως ἑκάστου σώματος, *de natura & ordine cujusque corporis*. Classe spuria Junt. p. 42. & T. 5. Parif. p. 327. Latine tantum exstat. Capite quinto pro *Santonicis* lege *Anatomicis*.

160. *De compagine membrorum sive natura humana*. Latine tantum exstat T. 5. Parif. p. 330. & classe spuria Junt. p. 59.

161. Περὶ φυσικῶν δυνάμεων, (* c. 7. & de ord. libror.) *de naturalibus* adversus Erasistratum libri III. Basil. T. 1. pag. 87. Vertit *Tho. Linacer* classe 1. Junt. pag. 290. E. & T. 5. Parif. pag. 8. cum Linacri versione à Charterio recensita. Meminit Galenus T. 1. Basil. p. 304, 408, 412, 414, 416, 422, 497, 534. T. 4. p. 20, 174, 321, 351, 265. T. 2. p. 41, 63. T. 3. p. 3. p. 311, &c.

162.

162. Περὶ ὐσίας τῶν φυσικῶν δυνάμεων fragmentum T. 5. Parif. pag. 3. cum versione Charterii qui prioribus interpretibus Bartholomæo Sylvanio & Victore Trincavellio usus est. Sylvanii versio exstat in classe fragmentor. Junt. p. 130.

163. Εἰ κατὰ φύσιν τὸ αἷμα ἐν ἀρτηρίαις περιέχεται (* c. 7.) *An naturaliter sanguis in arteriis contineatur*, Basil. T. 1. p. 221. Vertit *Julius Martianus Rota*, classe 1. Junt. pag. 60. Præter Rotam *Victor* quoque *Trincavellius*, emendante *Ricco* & Charterio T. 3. Parif. p. 154. In hoc libro Erasistratum refellit qui in arteriis spiritum in venis sanguinem ajebat contineri.

164. Περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων, *de tumoribus præter naturam* T. 3. Basil. p. 353. Vertit *Horatius Limanus*, Classe 3. Junt. pag. 82. E. Præterea *Nic. Rhegius* Calaber, *Augustinus Riccus*, *Andernacus* & *Charterius*, T. 7. Parif. p. 312. Allegatur T. 4. Basil. p. 144, 171. T. 5. p. 93, &c.

165. (περὶ φυτῶν) Liber *de plantis* Latine tantum exstat classe spuria Junt. pag. 120. & T. 13. Parif. p. 1004. liber ex Galeno de simplic. medic. & Joannitii observationibus collectus & ex Arabico Latine versus Massiliæ ab Abrahamo Medico & Grumero Judice Placentiæ. E Græco in Arabicum verterat Galenum de simplic. medic. Mahomet filius Mose, commentariis illustraverat Humain sive Joanitius filius Isaaci.

166. Περὶ φωνῆς τε καὶ ἀναπνοῆς *de voce & anhelitu* T. 5. Parif. pag. 429. & classe spuria Junt. p. 61. E. Latine tantum exstat, ex Arabico translatus. Incipit: *Dixit Galenus* &c.

Ἡ τῶν φωνηέντων ὀργάνων ἀνατομή. Vide supra, ἀνατομή.

167. Περὶ χρείας ἀναπνοῆς, *de usu respirationis* adversus Erasistratum (* c. 7.) T. 3. Basil. p. 159. Anonymi versio classe 1. Junt. p. 223. & cum versione Cornarii à Charterio emendata T. 5. Parif. pag. 413. Meminit Galenus T. 1. Basil. p 257, 215, 328, 432, &c. Exstat & alter hujus argumenti Galeno adscriptus T. 5. Parif. pag. 407. Latine tantum, & classe spuria Junt. p. 63.

168. Περὶ χρείας τῶν ἐν ἀνθρώπου σώματι μορίων (* c. 2. & 1.) *de usu partium corporis humani*, libri XVII. T. 4. Parif. p. 284. Basil. T. 1. p. 367. in qua editione VII. 14. est lacuna p. 447. Vertit Nicolaus de Rhegio Calaber A. C. 1317. recensuit Augustinus Gadaldinus Classe 1. Junt. p. 113. & separatim Latine Lugd. 1566. 8. Optima editio Græco-Latina cum Casp. Hofmanni versione & commentariis, Francof. 1625. fol. Si nihil

hil aliud ſcripſiſſet Galenus quam hoc opus, vel ob iſtud unum lectu ſane digniſſimum ſummis merito viris omnium judicio accenſendus eſſet. Quanta enim ſollertia artificium divini conditoris in corpore noſtro ſingulisque ejus membris inquirit & explicat, quam multis quamque ſolidis argumentis illud adverſus novos Prometheos & Momos, Epicurum, Aſclepiadem & alios Sophiſtas Naturæ providentiam atque artem inficiantes tuetur, quam pie denique virtutem Opificis celebrat admirabundus, hanc ratus eſſe *τὴν ὄντως εὐσέβειαν*, & hunc vere *ἱερὸν λόγον* & *ὕμνον ἀληθινὸν*, non ſi mille offerat hecatombas, ſed ſi cognoverit ipſe prius, tum monſtraverit etiam aliis *quantus Deus ſit ſapientia, quantus potentia, quantus bonitate.* III. 10. Ad artificium optimum explicandum teſtatur ſe ſingillatim per ſomnium à Numine aliquo monitum. X. 12. & 14. Moyſen melius Epicuro ſcripſiſſe fatetur XI. 14. etſi perſuadere ſibi homo Ethnicus non potuit, Deum facere poſſe quæcunque velit, ex cinere equum vel bovem, ex lapide hominem, è materia corruptibili animalia immortalia (XIV. 2.) ſed ex iis quæ poſſit, optima quæque eligere. Lectorum iniquiora judicia parum revereri ſe docet his verbis XII. 6. *Καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀγνοοῦντες ὡς ἐπηρεασθήσεται καὶ προπηλακισθήσεται μυριάκις ὅδε ὁ λόγος, οἷα παῖς ὀρφανὸς ἐμπεσὼν χερσὶ μεθυόντων ὑπ' ἀφροσύνης τε καὶ ἀπαιδευσίας ἀνθρώπων, ὅμως ἐπιχειροῦμεν γράφειν τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἕνεκα τῶν ἀκούειν ὀρθῶς καὶ κρίνειν δυναμένων τὰ λεγόμενα.* Meminit hujus operis præter Theodoritum V. 9. de hæreticis fab. Galenus ipſe T. 1. Baſil. pag. 312. 320, 219. T. 2. p. 161. T. 4. p. 54. &c. D. Jo. Conradus Dietericus in Anatomia ſacra p. 774. Antiqu. Bibl. V. T. *Lege ſeptendecim Galeni libros quos de corpore humano ceu totidem divinarum perfectionum hymnos elucubravit, & admirare hominis Ethnici ὑπερφὲς ingenium, & imitari hanc bonitatem mentis, aſſurge cum illo in DEUM ut potentiæ & Majeſtatis DEI cultor atque prædicator: DEI fabricam admirabilem grato deprædicato pectore, illius in pangendo corpore, in connectendis membris, in diſponendis providentiam, poteſtatem, ſapientiam admirare, cole, adora.* Tho. Bartholinus diſſ. III. de legendis libris p. 85. *Coacæ prænotiones ex Hippocrate ſeliguntur, & ex Ariſtotele libri de Animalibus, Analytica & Politica. Ex operoſo Galeni catalogo paucos excerpimus reliquis præferendos: de uſu partium, locis affectis, methodo medendi, ſimplicium facultatibus,*

169. *περὶ ψυχῆς de anima* fragmentum è Nemesii c. 2. de natura hom. T. 5. Parif. p. 1.

περὶ ἁμαρτημάτων καὶ παθῶν τῆς ψυχῆς. fupra num. 22. & 23.

170. *ὅτι τὰ ψυχῆς ἤθη ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται χωρὶς τῶν κατὰ φιλοσοφίαν διαφερόντων quod mores animi temperamento corporis obſequantur.* T. 5. Parif. pag. 444. Bafil. T. 1. p. 344. Vertit *Junius Paulus Craſſus.* Claſſe 1. Junt. p. 317. In editione vero Parif. T. 5. p. 444. longe integrior hic inſignis liber ex Caſauboni codice & Fed. Morelli editione legitur cum verſione *Andernaci* à Charterio emendata. Duas hujus libri editiones vulgaſſe ſe teſtatur Galenus (* c. 14.) Allegatur idem liber T. 1. p. 67. 217. &c. De titulo hujus libri confer Petrum Petitum II. 3. Obſerv.

Fragmenta Galeni ex Alexandro Tralliano T. 10 Parif. p. 573. ex Galeni *περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἰατρικῆς.*

Aëtio, de pica mulierum. T. 7. Parif. pag. 873.

Ex Athenæo. Junt. claſſe fragmentor. pag. 41. Confer ſupra num. 17.

Averroë. Junt. ibid. p. 43. E. & T. 2. Parif. p. 69. quo ex loco petita ſunt quæ de *figura quarta Galenica* in Philoſophorum ſcholiis vulgo traduntur.

Rabbi Moſis Aphoriſmis, Junt. pag. 33. & T. 9. Parif. parte 2. p. 395.

Joanne Philopono de mundi æternitate contra Proclum locus è Galeni libris de demonſtratione. T. 2. Parif. p. 59.

Mich. Epheſio, de inſomniis T. 5. Parif. pag. 406. Confer ſupra num. 40.

Nemeſio à quo *ἀποδεικτικοὶ* Galeni *λόγοι* laudantur, & tertius *τῆς ἀποδεικτικῆς.* T. 2. Parif. p. 1. (Junt. p. 42.) & T. 5. Parif. p. 1.

Oribaſio. Vide ſupra num. 112. & T. 10. Parif. p. 456. 459.

Raſi Arabe. Junt p. 39 G. & T. 9. Parif. parte 2. p. 406.

Simplicio Junt. p. 43.

Joanne Stobæo. Vide ſupra num. 83.

Themiſtio. T. 5. p. 405. Junt. p. 42. H.

Fragmentum adverſus Empiricos. Supra num. 37.

XXII.

XXII. Scripta Galeni deperdita, ordine litterarum recensita.

** notat librum illum memorari in Galeni opusculo de libris propriis.* T. *notat tomos editionis Græcæ Basil. nisi adscriptum sit Paris.*

πρὸς τοὺς ἀγοραίους ῥήτορας, α΄, * c. 13.

περὶ αἰδοῦς, β΄, * c. 13.

περὶ τῆς τῶν αἰτίων διαφορᾶς. T. 3. p. 258.

πρὸς τοὺς ἀπὸ αἱρέσεων, vide infra, *δημοσίᾳ* & de Sectis *Ἐμπειρ. Μεθοδ. ἀποδεικτικῇ* & *ἡδονικῇ*.

περὶ τῶν συνεκτικῶν αἰτίων, vide *συνεκτ.*

περὶ ἀλυπίας, * c. 13.

περὶ ἁμαρτημάτων καὶ κολάσεως ἰσότητος, α΄, * c. 13.

περὶ τῶν ἀναγινωσκόντων λάθρα, α΄, * c. 13.

Ὅτι ἡ γεαμμετρικὴ ἀναλυτικὴ ἀμείνων τῆς τῶν Στωϊκῶν, α΄, * c. 16.

περὶ σφαλμάτων ἀνατομικῶν καὶ τῶν ἐκείνων αἰτίων. T. 1. p. 394.

περὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων liber decimus usque ad quintum decimum, * c. 3. Vide & infra in Lyco, Hippocrate, Marino, Erasistrato.

περὶ ζώντων ἀνατομῆς, β΄. De ord. libror. & T. 3. p. 270.

περὶ τεθνεότων ἀνατομῆς, α΄, ibid.

περὶ τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας, β΄, ibid.

περὶ τοῦ ὅτι τοῖς ἀντικειμένοις ἓν καὶ ταυτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν ἀδύνατόν ἐστι, α΄, * c. 12.

περὶ τῶν κατὰ διότι ἀποδείξεων, α΄, * c. 12. & 15.

περὶ ἀποδείξεως πραγματεία ἐν ιε΄. βιβλίοις, * c. 11. *Librum* 13. commendat de ordine libror. & T. 1. p. 539. T. 4. p. 18. *Librum quintum* T. 1. p. 315. Passim quoque alibi hoc opus citat ut T. 1. pag. 253, 254, 310, 313, 330, 534. T. 2. pag. 19, 40, 43. T. 4. p. 40, &c. E libro quarto locum profert Philoponus XVII, 5. contra Proclum: vide & Mercurialem IV. 4. Var. lect.

περὶ Κλειτομάχου καὶ τῶν τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ λύσεων, α΄, * c. 12.

περὶ τῶν παραλειπομένων προτάσεων ἐν τῇ λέξει τῶν ἀποδείξεων, α΄, * c. 12.

περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς αἱρέσεως, α΄, * c. 12.

περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὰς ἀποδείξεις, α΄, * c. 12.

Σύνοψις τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας, α΄, * c. 12.

περὶ τῆς δι' ἀδυνάτου ἀποδείξεως, α΄, * c. 12.

De

De Aristophanis vocibus civilibus, infra ὀνομάτων.

In Aristotelis περὶ ἑρμηνείας, ὑπομνήματα γ'. * c. 11. & 15. in Categorias ὑπομνήματα δ'. * c. 15.

in prior. Analyticor. 1. ὑπομνήματα δ'. in 2. ὑπομνήματα δ'. * c. 11. & 15.
in poster. ———— 1. ———— ς'. in 2. ———— ἑ. * c. 11. & 15. & T[illegible] p. 42. Galenum Aristotelis ἐξεταστὴν dici à Themistio, notavit Petrus Petitus. Confer Menagium ad Laert. p. 208. edit. Wetsten.

Archigenes. Vide infra in σφυγμῶν.

περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων, η'. * c. 8. & de ordine libror. & T. 4. p. 18. Vide & infra, ψυχῆς.

De Atticis vocibus, T. 3. p. 31. Vide infra ὀνομάτων. Libros XLVIII. hujus argumenti scripsisse se testatur de ordine libror.

Ἀττικῶν παραδείγματα, α'. * c. ult.

περὶ τῶν ἀκολούθων ἑκάστῳ βιβλίων (interpres *de consentaneis cujusque vitæ generibus*) * c. 13.

περὶ τῶν κατὰ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος καὶ τῶν συζυγούντων αὐτοῖς σημαινομένων ἡμῖν κατὰ τὴν αὐτόματον φωνήν, α'. * c. 12.

πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων α'. * c. 13.

περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων α'. * c. 13.
περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων κατὰ κολάκων, β'. * c. 13.
περὶ διαβολῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου. * c. 13.
περὶ διαθηκῶν ποιήσεως. * c. 13.

ὅπως χρὴ διακρίνειν τὴν πραγματικὴν ζήτησιν τῆς κατ' ὄνομα καὶ τὸ σημαινόμενον α'. * c. 12.

περὶ τῆς ἐν τοῖς διαλόγοις συνουσίας α'. * c. 13.

Διάλογοι πρὸς φιλόσοφον, καὶ ἰδίως περὶ τοῦ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. * c. 12.

Μέχρι πόσου τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμῆς καὶ δόξης φροντιστέον ἐστίν. * c. 13.

περὶ δυνατοῦ, α'. * c. 12.

περὶ τῶν ἑαυτοὺς περιτρεπόντων λόγων α'. * c. 12.

περὶ εἰκότος, α' (al. εἰκόνος) * c. 12.

περὶ τῆς ἰατρικῆς Ἐμπειρίας, α'. ad Pelopem Medicum * c. 2.

περὶ τ̃ τῶν Ἐμπειρικῶν διαφωνίας. * c. 9.
πρὸς τὰ ἀντειρημένα τ̃ διαφωνίας τῶν Ἐμπειρικῶν, τουτέστι Θεοδᾶ κεφάλαια, ὑπομνήματα γ. * c. 9.
περὶ τ̃ Ἐμπειρικῆς αἱρέσεως, ζ. * c. 9. Vide & infra Θεοδ. Μηνόδοτ. & Σεραπ.
περὶ τῶν ἕνεκα αὐτοῦ γινομένων α. * c. 12.
περὶ ἐπαγωγῆς α. * c. 12.
πρὸς τοὺς ἐπηρεαστικῶς ἀκούοντας τῶν ὀνομάτων, α. * c. 12.
περὶ τ̃ τῶν ἐπιδεικνυμένων τοὺς ἀκούοντας συνουσίας, α. * c. 13.
περὶ τ̃ κατ' Ἐπίκουρον εὐδαίμονος καὶ μακαρίου βίου, * c. 17.
περὶ τ̃ κατ' Ἐπίκουρον ἀμυδρᾶς ἡδονῆς, β. * c. 17.
ὅτι τὰ ποιητικὰ τ̃ ἡδονῆς ἐλλιπῶς Ἐπικούρῳ λέλεκται, * c. 17.
Vide & infra, Metrodor. & Pudentian.
ὑπὲρ Ἐπικλήτου πρὸς Φαβωρῖνον. * c. 12.
Τὰ περὶ Ἐρασιστράτου ἀνατομῆς βιβλία γ. ad Boëthum, * c. 1. & 7.
Εἰς τὸ πρῶτον Ἐρασιστράτου τῶν περὶ πυρετῶν, ὑπομνήματα γ. * c. 7.
περὶ τῶν Ἐρασιστράτου θεραπευτικῶν λογισμῶν Libri V. * c. 4. & 7.
Εἰς τὸ περὶ λέξεως Εὐδήμου, ὑπομνήματα γ. * c. 11. & 15.
De Eupolidis vocibus civilibus, infra ὀνομάτων.
περὶ τ̃ ἡδονικῆς αἱρέσεως. * c. 17. Vide & supra in Ἐπικουρ.
περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου α. * c. 13.
περὶ ἠθῶν, δ. * c. 13. & T. 6. Parif. p. 257. Meminit & Glycas.
περὶ τ̃ κατὰ Θεμίσωνα καὶ Θεσσαλὸν αἱρέσεως. T. 2. p. 66.
Τῆς Θεοδᾶ εἰσαγωγῆς ὑπομνήματα ε. * c. 9. Vide & supra ἐμπειρ.
In Theophrasti librum de affirmatione & negatione libri sex. * cap. 11. & 15.
Σύνοψις Ἡρακλειδείων βιβλίων. * c. 9.
ὑπὲρ τ̃ Ἡροφίλου περὶ σφυγμοῦ τέχνης separatim scripturum se promittit T. 1. p. 129.
περὶ τ̃ τέλους τ̃ ἰατρικῆς. T. 5. p. 38.
περὶ ἰδίου βίου. Vide περὶ διαβολῆς.
περὶ τῶν ἰδιότητι τ̃ ὅλης οὐσίας ἐνεργούντων scripturum se pollicetur. T. 2. pag. 148.

περὶ

περὶ τῶν ἰδίων δόξαις γ´, interpres legit δοξῶν quia vertit *de propriis opinionibus* * cap. 14. Forte legendum περὶ τῶν ἰδεῶν, eo enim loco Galenus refert scripta ad Platonicam Philosophiam spectantia.

περὶ Ἱπποκράτους ἀνατομῆς libri VI. ad Boëthum. * c. 1.

In Hippocratem περὶ ἑλκῶν καὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων ὑπόμνημα α´. * cap. 6.

In secundum ἐπιδημιῶν liber I. III. IV. V. & VI.

In sextum liber VII. & VIII.

In librum περὶ φύσιος ἀνθρώπου libri tres commentariorum hoc titulo: ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα συγγράμματα τὴν δόξαν ἔχων ὁ Ἱπποκράτης φαίνεται τῷ κατὰ τὸ τῆς φύσιος ἀνθρώπου. * c. 6. Reliqua etiam Hippocratis scripta præcipua commentariis illustraturum se recepit si vita suppeteret, libello de ordine libror. suorum. Et περὶ τῶν γνησίων Ἱπποκράτους συγγραμμάτων scripturum T. 1. p. 300. & T. 8. Paris. p. 509. Commentarios in Hippocratem aggressus est post Methodum medendi, quam vide VI. 6. sub init. ubi singillatim videtur promittere commentarium in Hippocratem de capitis vulneribus.

περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς. T. 1. p. 311.

περὶ τῶν κοινῶν καὶ ἰδίων vide ἐν ταῖς τέχναις.

Εἰς τὸ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως Θεοφράστου, ὑπομνήματα ϛ´. Vide Θεόφρας.

Κινουμένου αἰτίαι. T. 2. p. 41.

περὶ τῆς θώρακος καὶ πνεύμονος κινήσεως, γ´. * c. 2. & de ordine libror. & T. 1. p. 433.

περὶ Κλειτομάχου. Vide supra ἀποδείξ.

περὶ τοῦ κοινοῦ λόγου. β. * c. 12.

Κατὰ κολάκων, vide supra δημοσία.

De Cratini vocibus civilibus. infra, ὀνομάτων.

περὶ κρίσεως τῶν διαφωνούντων ἐν τοῖς δόγμασι. * c. 12.

περὶ κρισίμων συμπτωμάτων. T. 5. p. 67.

Εἰ δύναταί τις εἶναι κριτικὸς ἢ γραμματικός, α´. * c. ult.

Κρονίσκοι (al. χρονίσκοι) ζ´. ἐν ἑνί. * c. 13.

De Comicis vocibus. infra, ὀνομάτων.

Εἰ χρήσιμον ἀνάγνωσμα τοῖς παιδευομένοις ἡ παλαιὰ κωμῳδία. * c. ult.

περὶ τῆς λογικῆς δυνάμεως καὶ θεωρίας ζ. * cap. 16. Vide & infra χρύ- σιππω.
περὶ τῆς λογικῆς δευτέρας καὶ θεωρίας α. * c. 12. T. 4. p. 41.
ἐπιτομῆς τῶν Λύκου πάντων ἀνατομικῶν, βιβλία β.
τῶν ἀγνοηθέντων τῷ Λύκῳ κατὰ τὰς ἀνατομάς. * c. 2.
περὶ τῶν ἐν αὐλῇ Μενάρχου διατριβῆς πρὸς Βακχίδην καὶ Κῦρον, α. * c. 13.
ἐπιτομῆς τῶν κ. Μαρίνου βιβλίων ἀνατομικῶν. βιβλία δ. * c. 13.
Μεθοδικῆς αἱρέσεως, ς. * c. 10. & T. 5. p. 92.
περὶ τῶν Μηνοδότου, Σεβήρῳ, ια. * c. 9. εἰς τὸ Μηνοδότου Σεβήρῳ, id.
Μητροδώρου Ἐπιστολὴ πρὸς Κέλσον τὸν Ἐπικούρειον, * c. 17.
περὶ Μηχανημάτων. Oribas. de machinis c. 6. T. 12. Paris. p. 560.
περὶ τῆς ὁμοιομερῶν σωμάτων διαφορᾶς T. 1. p. 323.
περὶ ὁμοιότητος γ. * c. 12.
περὶ ὁμονοίας α. * c. 13.
περὶ τῆς κατ' ὄνομα καὶ σημαινόμενον ζητήσεως, * c. 12.
περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος, γ. * c. 12. & de ord. libror. & T. 1. pag. 254. 270. &c.
περὶ τῶν παρ' Ἀριστοφάνει πολιτικῶν ὀνομάτων, ε. * c. ult.
περὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ὀνομάτων βιβλία μη. * c. ult.
περὶ τῶν παρ' Εὐπόλιδι πολιτικῶν ὀνομάτων. γ. * c. ult.
Ἰατρικῶν ὀνομάτων πραγματεία, in qua totus liber de vocabulo στοιχεῖα. T. 1. p. 320. liber I. & V. περὶ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων. T. 5. p. 1. T. 4. pag. 41. T. 3. pag. 31. ubi etiam de Jonicis vocabulis scripturum se promittit.
περὶ τῶν παρὰ Κρατίνῳ πολιτικῶν ὀνομάτων γ. * c. ult.
παραδείγματα τῶν ἰδίων κωμικῶν ὀνομάτων α. * cap. ult.
περὶ τοῦ τῶν ὄντων ἕκαστον ἕν τε εἶναι καὶ πολλά. * c. 12.
Ὀπτικοὶ λόγοι T. 1. p. 476.
Διάγνωσις τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν, α. * c. 2. & T. 3. p. 284.
περὶ παραδείγματος β. * c. 12.
περὶ παραμυθίας α. * c. 13.
περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος ῥηθέντων, vide supra δημόσια.
περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα λογικῆς θεωρίας * c. 14.
περὶ τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως α. * c. 14.

πρὸς

πρὸς τὰς ἑταίρας, ἢ Πλάτων. * c. 14.
Πλατωνικῶν διαλόγων συνόψεως η. * c. 14.
περὶ τῶν ἐν (Πλάτωνος) Φιλήβῳ μεταβάσεων α. c. 14.
περὶ πολιτικῶν ὀνομάτων Aristophanis, Cratini, Eupolidis. Vide supra ὀνομάτων.
περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων, γ. * c. 12. bis.
Εἰς τὸ περὶ τοῦ ποσαχῶς ὑπομνήματα γ. * c. 15.
Ἐπιστολὴ Πουδεντιανοῦ τοῦ Ἐπικουρείου. * c. 17.
περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων α. * c. 12.
περὶ τῶν ἰσοδυναμουσῶν προτάσεων α. * c. 12.
Vide & ἀποδειξ. & συλλογισμ.
περὶ προτέρου * c. 12.
προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικήν. * c. 9. forte non diversus à προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας quem supra inter scripta Galeni edita n. 130. recensui.
Εἰς τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον * c. 15.
Ὅτι τῆς πρώτης οὐσίας ἀχώριστος ἡ ποσότης, α. * c. 12.
περὶ πυρετῶν. Supra Erasistr.
περὶ σαφηνείας καὶ ἀσαφείας, * c. ult.
περὶ τῶν Σεργίου πρὸς τὰς αἱρέσεις, β, * c. 9.
περὶ τῶν σημαινομένων ἐκ τῆς κατὰ εἶδος καὶ γένος φωνῆς καὶ τῶν παρακειμένων αὐτοῖς * c. 12.
πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ ς. (al. ζ.) * c. ult. & de ordine libror.
περὶ τῶν πρὸς τοὺς σοφιστάς α. * c. 17.
De Stoicorum analytica. Supra in ἀναλυτική.
περὶ τῶν μικτῶν προτάσεων καὶ συλλογισμῶν α, * c. 12.
περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων α, β.
περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων καὶ συλλογισμῶν α. * c. 15.
περὶ τῶν ἐκ μικτῶν προτάσεων συλλογισμῶν α. * c. 15.
περὶ τοῦ τῶν συλλογισμῶν ἀριθμοῦ, α. * c. 12.
περὶ χρείας συλλογισμῶν, * c. 12.
περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων, α, β. * c. 12. & 15. 16.
περὶ τῶν συνεκτικῶν αἰτίων.
τὰ τῆς Ἀρχιγένους περὶ σφυγμῶν πραγματείας ἐξήγησίν τε καὶ χρῆσιν ἔχοντα ἐν βιβλίοις η. * c. 5.
περὶ τῶν ἐν ταῖς τέχναις κοινῶν καὶ ἰδίων, α. * c. 12. bis.

περὶ τῆς τῶν τεχνῶν συστάσεως, γʹ. * c. 12.
περὶ τῶν ἐξ ὑποθέσεων ἀρχῶν, αʹ. * c. 12.
πρὸς τὸν Φαβωρῖνον κατὰ Σωκράτους, * c. 13. Vide & supra ἐπικτήτου.
Εἰ ἡ φιλολογία χρήσιμος εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν, αʹ. * c. 17.
περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν τέλους, αʹ. * c. 13.
περὶ φωνῆς, δʹ. ad Boëthum Consularem virum Peripatheticum, * c. 1. & de ordine libror. & T. 1. p. 430. 444. 490. 540. T. 3. p. 356. &c.
περὶ τῆς κατὰ Χρύσιππον λογικῆς θεωρίας ὑπομνήματα γʹ. * c. 16.
τῆς Χρυσίππου συλλογιστικῆς πρώτης ὑπομνήματα γʹ. δευτέρας αʹ. * cap. 11. & 16.
περὶ χρωμάτων. T. 1. p. 301.
περὶ οὐσίας ψυχῆς κατὰ Ἀσκληπιάδην, αʹ. * c. 8.
περὶ τῶν τῆς ψυχῆς εἰδῶν. T. 1. p. 221.

XXIII. *Galeni Editiones.*

Operum Galeni editiones *Græcæ* exstant duæ: *Veneta* apud Aldum & Andream Asulanum A. 1525. fol. 5. Volum. è Codicibus haud emendatissimis & vel eo molesta nomine, quod toties novi paginarum numeri incipiunt. Et altera melior atque emendatior, licet & ipsa bene multis adhuc scatens mendis, & capitum distinctione destituta *Basileensis* apud Andream Cratandrum, Joh. Hervagium & Joh. Bebelium A. 1538. fol. itidem tomis V.

Latinæ editiones feruntur complures ex variorum interpretatione, qui ad libros singulos jam supra sunt à me commemorati.

1. Lugdunensis, apud Simonem Colinæum. A. 1536. fol. & longe auctior meliorque apud Joh. Frellonium A. 1554. fol.

2. Basileensis A. 1541. apud Joh. Frobenium.
A. 1549. apud eundem Froben. IV. Voluminibus.
A. 1562. cum præfatione *Conradi Gesneri* in qua præclare disserit de Galeno ejusque scriptis atque interpretibus.

3. Venetæ apud Juntas qui decies Galenum Latine ediderunt. A. 1541. 8. deinde in fol. 1550. 1556. 1563. 1570. 1576. 1586. 1600. 1609. 1625. Præstan-

stantissima & plenissima omnium nona est, quam decima ad verbum expressit. Plurimum autem debent hæ editiones *Fabio Paulino*, Medico Veneto, qui Latinas versiones cum Græcis codicibus impressis & MSS. contulit, tum *Antonio Musæ Brasavolo* Medico Ferrariensi, qui locupletissimum indicem adjunxit integro ac bene magno volumine in folio.

Græco-Latina editio hactenus prodiit unica, Parisiis A. 1639. cura *Renati Charterii* Vindocinensis, XIII. Voluminibus in fol. quod elegans ac splendidum opus non Galeni tantum sed & Hippocratis scripta integra & aliorum nonnulla exhibet cum emendatiore versione, textu ad editiones & MSS. recensito & notis hinc inde in calce Volum. adspersis.

Theodorus Gulstonus quoque Medicus Anglus pereruditus Galenum integrum recensere, codicibus variis collatis repurgare, versione accurata, analysi artificiosa, Criticisque annotationibus à capite ad calcem illustrare constituerat, sed morte præreptus immatura non absolvit, de quo conqueritur Tho. Gatakerus c. 12. Adversar. Quam diligenter in hoc labore versaturus fuisset, conjicere licet è specimine insigni sive scriptis quibusdam Galeni à Gulstono recensitis atque illustratis Lond. 1640. 4. *Casparis* vero *Hofmanni* Medici Altorfini præclarissimi Galenus integer recensitus & emendatus versioneque nova ac commentariis * illustratus XXVI. in folio Voluminibus, latet etiamnum intra privatos forulos Bibliothecæ Clarissimi Gothofredi Thomasii, Noribergæ, ad quem hæreditatis jure pervenit ex thesauro librario soceri ipsius Joh. Georgii Volcameri. Nescio sitne adeo invehendum in Bibliopolarum prudentiam, quod in communi hoc litterarum contemtu non audent sumptu in tantum opus impenso rem familiarem suam disperdere. Sed è re litteraria utique erat præcipuas Hofmanni & Charterio aliisque præteritas annotationes à docto aliquo viro excerpi, & relatas ad illius paginas editionis, cum locis Galeni male hactenus intellectis enotari, tum descriptis quoque Medicis observationibus quæ in illo opere occurrunt singulares & non contemnendæ, uno mediocri volumine tot tantorumque laborum fructus cum lectoribus communicari.

XXIV.

* Vide Rodolphi Martini Meelfuhreti V. C. accessiones ad Almelooveenii Bibliothecam promissam & latentem p. 139. 140. Wagenseilii peram libror. juvenil. parte IV. 2. p. 782. Morhofii Polyhist. p. 306. lib. 1.

XXIV. INDEX SCRIPTORUM & aliorum quorundam à Galeno memoratorum.

T. *notat tomos editionis Græcæ Basileensis, nisi diserte adjunctum sit Paris.*

Anaxi-

bri undecimi Epistolarum Epistola ad Marsum T. 3. pag. 272. περὶ καστορίου χρήσεως βιβλίον, T. 2. p. 145. Liber de memoriæ læsæ restitutione, ibid. περὶ πεπονθότων τόπων optime scripsit tribus libris, T. 3. p. 270. liber primus 263. seq. 266. liber tertius, 251, 408. περὶ τ῀ τῶν πυρετῶν σημειώσεως, T. 4. p. 122. liber secundus T. 3. p. 40. libri decem hujus argumenti, eorumque compendium, 408. liber περὶ ἐννοίας τ῀ πυρετοῦ, ibid. De pulsibus melius prioribus scripsit, etsi non satis distincte nec perspicue T. 3. p. 26. ἓν μέγα βιβλίον περὶ σφυγμῶν, 50. & p. 3, 21. seq. 24, 25, 26. seq. 29. seq. 31. sq. 39, 40, 62, 79, sq. 85, 86, 146, 326. T. 4. p. 122. respicitur T. 3. p. 5, 6. 15, 37. 54, 93, 108, 131, 134, 153. & T. 8. Paris. p. 313. περὶ φαρμάκων, T. 2. p. 68. πρώτῳ περὶ τῶν κατὰ γένος φαρμάκων, 166, 176, 190. seq ἐν τῷ πρώτῳ τῶν χρονίων παθῶν γυναικείων(?) , T. 3. p. 280.

Archigenis sectatores: Εἷς μὲν γ῀ τις τῶν πρεσβευόντων τὴν Ἀρχιγένους αἵρεσιν, T. 3. p. 266· Ἀρχιγενείων διδασκάλων τις, id.

Alius est Archigenes cujus apud Hippocratem mentio, id. p. 581.

Archidamus. Vide infra, Diocles.

Archilochus T. 5. p. 618, 630. Ejus jambi T. 4. p. 36.

Archimedes T. 4. p. 36. T. 1. p. 55. naves hostium διὰ πυρίων incendit T. 1. p. 81. Ejus polyspastus sive trispastus T. 5. p. 655. & T. 12. Paris. p. 560, 568. *Oribas. de machinam.*

Aristarchus Mathematicus, T. 4. pag. 36. De Grammatico vide infra in Bacchius. Obelorum ejus quibus Homerum dispunxit, mentio T. 5. pag. 17.

Aristio Pasicratis F. T. 12. Paris. p. 565. 567. 568. Oribas. *de machinam.*

Aristo Chius unam esse virtutem docuit, scientiam bonorum & malorum, T. 1. p. 291, 309, 310.

Aristo antiquus Medicus, cui tributus liber Hippocr. de diæta T. 4. p. 306. T. 5. p. 43. ὑγιεινὸν διαιτητικόν, 302.

Aristogenes Chrysippi Cnidii discipulus, T. 4. p. 8, 17.

Aristophanes T. 2. p. 189. Ejus Δαιταλεῖς T. 5. p. 706. Νεφέλαι, T. 5. p. 512. Ὀλκάδες T. 4. p. 316. Ταγηνισταί T. 5. p. 322.

Aristoteles T. 1. pag. 51, 56, 61, 63, 70, 78, 87, 100, 103, 104, 107, 215, 262, 263, 271, 275, 279, 284, 288, 289, 290, 293, 295, 296, 298, 299, 310, 317, 318, 319, 321, 322, 324, 367, 369, 370, 379, 416, 440, 441, 450, 451, 452, 453, 492, 522, 551. T. 2. p. 15, 16, 18, 25, 43, 47, 48, 50, 52, 56, 57, 116, 146. T. 3. p. 21, 39, 45, 301, 336. T. 4. p. 35, 36, 37, 52, 53, 56, 57, 76, 107, 157, 277, 282, 334, 356. T. 5. p. 2, 6, 58, 331, 332,

 339,

Ἀσκλη-

Ἀσκληπιάδειοι ὄγκοι T. 1. p. 489. ἄναρμα στοιχεῖα sive atomi T. 1. p. 101. T. 3. p. 199. περὶ στοιχείων T. 1. p. 56, 58. Ejus στοιχεῖα à Galeno confutata T. 4 pag. 18. Providentiam conditoris in membris humanis formandis cum Epicuro haud agnoscens impugnatur T. 1. p. 367, 378, 421, 435, 436, seq. 475, 479, 488, 501, seq. 521, 550, seq. & lib. 7. c. 14. de usu partium (in loco qui T. 1. Basil. p. 447. deest) T. 6. Parif. p. 264. & nomine præterito T. 1. p. 367. seq.

Ejus περὶ ἀναπνοῆς καὶ τῶν σφυγμῶν βιβλίον T. 3. p. 51. ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑγιεινῶν, T. 2. p. 180, 184. In obscuriores Hippocratis libros scripsit T. 5. p. 662. in librum περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον, 667, 674, 687. περὶ Ἀσκληπιάδου δογμάτων scripsisse se testatur Galenus T. 3. p 91. ubi videbis eum Epicuro in multis adsensum, adde 93. seq. Asclepiadem confutavit invicte Menodotus Empiricus, 94. reprehendit Archigenes, T. 3. pag. 262.

Ἀσκληπιάδαι pro Asclepiadæ sectatoribus. T. 2. p. 485. qui T. 1. p. 91, 96, 97. Ἀσκληπιάδειοι. Vide T. 2. p. 157. seq. & infra in Bithyno seniore & Metrodoro.

Ἀσκληπιάδαι pro præclaris Medicis T. 1. p. 407. T. 3. p. 428, 451. & pro Æsculapii posteris T. 4. p. 35. Horum duplex genus, Coorum, Cnidiorumque, ibid. De Æsculapio, id. pag. 67, 226. Deus Pergami ægrotos curans T. 5. p. 493. somnia duo immisit Galeno ægrotanti T. 4. pag. 27.

Asclepiades cognomine Φαρμακίων T. 2. p. 137. multos libros de medicamentis scripsit, id. Ejus Ταύρειον p. 68.

Asclepiades junior T. 2. p. 157.

Aspasius in Aristot. de prædicamentis T. 4. pag. 366. Aspasii Peripatetici discipulum audivit Galenus T 6. Parif. p. 532. Alius Aspasius cujus meminit Hippocrates T. 5. p. 202.

Assvedus variis in scientiis versatus T. 6. Parif. p. 202.

Atevristi de Medicina ex animalibus T. 2. p. 131.

Athenæus Attalensis, T. 1. p. 52. seq. 61. T. 3. p. 33, 37, 367, 369. T. 4. pag. 3, 52, 107, 181. T. 5. pag. 17. T. 6. Parif. pag. 493. b. adversus Asclepiadem disputans T. 1. pag. 56. Ejus liber XXIV. T. 3. pag 231.

Οἱ ἀπὸ Ἀθηναίου i. e. Pnevmatici, T. 3. p. 49, 50, 51, 55.

Athenæus ἰατρός T 5. p. 41

Attali, Pergami Regis, de Medicina ex animalibus T. 2. p. 131.

Chry-

Cni-

Demo-

Eupho-

Gor-

Hero-

Hippo-

Magnus Jatrosophista μετὰ Γαληνὸν περὶ οὔρων γράψας T. 8. Parif. pag. 359. *Theophil. de urin.*

Mantias T. 4. p 3. T. 12. Parif. p. 470. ὁ τῶν τυχόντων ἰατρῶν T. 2. p. 177. ejus περὶ τῶν κατ' ἰατρεῖον T. 5. p. 661, 668. περὶ καθαρτικῆς ἢ κλυσμῶν T. 2. p. 68. περὶ φαρμάκων τῶν κατὰ τόπους, ibid.

Marcellus (Medicus) T. 4. p. 444. T. 10. Parif. p. 502. *Aët.*

Marinus T. 1. p. 542. & VII. 14. de usu partium T. 3. p. 453. T. 5. p. 318. 324. Quinti discipulus Anatomica scripsit T. 1. pag. 318. T. 5. p. 21. XX. libri ἀνατομικῶν quorum Epitomen quatuor libris scripsit Galenus T. 4. p. 363. seq.

Marsus ad quem Archigenes scripsit. Supra in Archigenes.

Martiani ἀνατομικώτατα libri duo ἀνατομικῶν T. 3. p. 453.

Martialis Erasistratei, libri II. ἀνατομικῶν T. 4 p 362.

Medeus (Μήδειος) Chrysippi Cnidii discipulus T. 4. p. 8. 17. Anatomica scripsit T. 5. p. 21.

Medicus quidam ex uno exemplo tempus formationis fœtus assignare aggressus T. 1. p. 94. Qui musculos singulos in homine totidem docuit esse animalia T. 1. pag. 219. Qui sensuum judicium contemnendum esse duxit, T. 2. pag. 13.

Μεγάλος unguenti Megalei auctor T. 2. p. 182.

Meges Sidonius (Medicus ut videtur) T. 4. pag. 106.

Melampus acutissimi auditus T. 4. p. 223.

Melissus T. 5. p. 5. ὑπὲρ τοῦ παντὸς T. 1. p. 50. seq. liber περὶ φύσεως T. 1. p. 56. T. 5. p. 1.

Menander T. 1. p. 282. τοῦ βελτίστου Μενάνδρου κωμῳδίαι, T. 1. p. 96. ἑαυτὸν τιμωρούμενος T. 5. p. 592.

Menecritus T. 12. Parif. p. 530. *Heliodor. de fasciis.*

Menemachus T. 2. pag. 191. T. 10. Parif. p. 458. *Oribas.* Methodicus T. 4. pag. 43.

Menetheus ἐν ταῖς ὀνομασίαις τῶν φαρμάκων T. 5. p. 709, a. 711, b.

Meno Aristotelis discipulus scripsit libros ἰατρικῆς συναγωγῆς Aristoteli male tributos, quibus veterum Medicorum opiniones exposuit. T. 5. p. 4. Μενώνεια, ibid.

Menodotus Empiricus, T. 5. p. 92, 624. T. 4. p. 21, 22, 56, 57. Asclepiadem invicte confutavit. T. 1. pag. 94. Ejus προτρεπτικὸν paraphrasi donavit Galenus T. 1. p. 1.

Nilei

Philo-

Polyidus

T. 4.

CAPUT XVIII.

De SEXTO EMPIRICO.

Ætas Sexti Empirici. 1. *Ejus Pyrrhoniæ Hypotyposes.* 2. *Libri contra Mathematicos.* 3. *Scripta deperdita.* 4. *Catalogus scriptorum ab eo allegatorum.* 5.

I.

SEXTUS MEDICUS a) *Empiricus* à Sexto Chæroneo

a) Lib. 1. contra Mathemat. c. 12. de Æsculapio Medicorum principe: τὸν ἀρχηγὸν ἡμῶν τῆς ἐπιστήμης Ἀσκληπιὸν κεκεραυνῶσθαι λέγουσιν. *Empiricus* dicitur in Codd. MSS. operum Sexti, & in MS. Suidæ codice teste Salmasio ad M Antoninum Capitolini & à Laërtio in Timone, & à scriptore libri qui inter Galeni libros legitur inscribiturque introductio seu Medicus c. 4. Equidem Methodicam sectam sceptico magis quam Empiricam congruere contendit Sextus lib. 1. Pyrrhon. hypotypos. ult. unde Marsilius Cagnatus lib 3. Variar Obs. c. 6. audacter affirmavit Sextum fuisse Methodicæ sectæ addictum, quod probatur etiam Viro Clariss. Danieli Clerico parte 2. Hist. Medicinæ p. 88. Sed passim testatur ipse Sextus Septicos in vita non fuisse Scepticos, adeoque nec in praxi Medica, nihil enim actorus esse, si scepticam rationem sequi vellent, οὐ συνίασιν ὅτι κατὰ μὲν τὸν φιλόσοφον λόγον οὐ βιοῖ ὁ Σκεπτικός, ἀνενέργητος γάρ ἐστιν ὅσον ἐπὶ τούτῳ lib. 1. cap. 7. & 10. & 11. & 33. p. 46. c. Idem Cagnatus conjicit Sextum scripsisse Alexandriæ, quia lib. 9. p. 382. ubi de loco agit, exempli instar affert, esse aliquem Alexandriæ & in Gymnasio & in schola. Quam conjecturam confirmare videtur etiam ipsa dictio, nam l. 1. contra Mathemat. c. 11. ait quod apud suos dicatur ὑποπόδιον, hoc Athenienses & Coos vocare χελωνίδα. Usi autem sunt vocabulo ὑποπόδιον Alexandrini ut patet vel ex græca versione Psalmi CX. 1. Nihilominus Alexandriæ se non scripsisse Sextus clare testatur l. 7. Hypo-

roneo b) Stoico, Plutarchi nepote diversus, acutissimus defensor sectæ Scepticæ sive Pyrrhoniæ sub Imperatore Com-

potypos. c. 24. p. 155. e. ἀλλ' ἐγὼ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ ἥρῳ (an Ὥρῳ) θύουσι καὶ Θέτιδι σίλφην, ὃ παρ' ἡμῖν οὐκ ἄν ποιήσειε τις. Adde lib. 1. adversus Mathemat. p. 41. d. Itaque Ionsius lib. 3. de scriptoribus Hist. Philosoph. p. 274. recte scripsit non videri verisimile quod Alexandriæ Sextus scripserit. Neque Athenis vel Lacedæmone vel Romæ, non magis quam inter Persas, Ægyptios, Syros, Coos, Gætulos ac Libyos sive Afros, Cilices, Thracas, Germanos, Scythas, Sarmatasque fuit cum libros suos componeret, horum enim omnium mores à suis distinguit. Quamobrem nec admitti potest quod apud Svidam legas Σέξτος Λίβυς φιλόσοφος, σκεπτικὰ (in Gesneri Bibl. male legitur *Ethica*) ἐν βιβλίοις ί πυῤῥώνεια.

b) Svidas inter scripta Sexti Chæronei refert etiam σκεπτικὰ βιβλία δέκα, quæ mox tribuit itidem Sexto Philosopho Libyco. Et Sextum Chæroneum cum nostro eundem faciunt Casaubonus ad Laërt. Gassendus in Epistola ad Franciscum Valesium p. 136. seq. Gentianus Hervetus Sexti interpres G. I. Vossius lib. de Philosophia p. 99. aliique. Sed rectius sentiunt & melioribus argumentis nituntur idem Casaubonus & Salmasius ad Capitolini Antoninum, Johannes Rualdus in Plutarchi vita c. 5. Marsilius Cagnatus in variis Obs. Andreas Dacerius ad M. Antoninum, Jonsius lib. 3. c. 12. Menagius ad Laërt. p. 444. & alii, quibus diversus à Sceptico & antiquior, sectaque Stoicus videtur Sextus Plutarchi nepos sive ἀδελφιδοῦς ὁ ἐκ Βοιωτίας quem audivit M. Antoninus Imperator teste Capitolino, Eutropio & Svida in Μάρκος, celebratque ipse Antoninus l. 1. § 9. præclara ab illo vitæ præcepta edoctum se testatus: memorat præter eundem Svidam in Σέξτος Apulejus in limine Metamorphos. Philostratus in Herode Attico p. 556. & Dio Chrysostomus. De eodem intelligendum illud Himerii laudat. funebri in filium Rufinum: θρηνῶ νῦν ὃν δεινότερον ἤλπισα Μινουκιανοῦ φθέγξασθαι, σεμνότερον δὲ Νικαγόρου, Πλουτάρχου δὲ εὐγλωττότερον, Μουσωνίου δὲ φιλοσοφώτερον, Σέξτου καρτερικώτερον. Alius ab utroque Sexto Chæronensi ac Pyrrhonio fuit Sextus Pythagoreus cujus sententiæ à Rufino latine versæ exstant. Alius Sextus Ælius JCtus, auctor juris Æliani De tribus h. sce dixi in Bibl. latina. Alius præterea Sextus quem à se curatum refert Galenus libro ad Epigenem. Alius denique Sextus Julius Africanus cestorum, de quibus lib. III. c. 24. Sexti nostri Pyrrhonii præter Laërtium, Svidam & auctorem introductionis inter Galeni opera meminit Gregor. Nazianzenus Orat. 21. in Athanas. ἀφ' οὗ δὲ Σέξτοι καὶ Πύῤῥωνες καὶ ἡ ἀντίθετος γλῶσσα ὥσπερ τι νόσημα δεινὸν καὶ κακόηθες ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν εἰσεφθάρη &c. & in carmine de Episcopis p. o. edit. Jac. Tollii: Μή μοι τὰ Σέξτου μηδὲ Πύῤῥωνος πλέκε Agathias lib. 2. hist. ubi de Uranio quodam Syro, pseudophilosopho p. 64. ηὔχετο μὲν γὰρ τὴν ἐφεκτικὴν καλουμένην ζηλοῦν ἐμπειρίαν (à Philosophica hac potius ἐμπειρία, quam à Medica hæresi Empiricus dictus videatur etiam Sextus, nisi pro ἐμπειρία legendum ἀπορία) κατά τε Πύῤῥωνα καὶ Σέξτον τὰς ἀποκρίσεις ποιεῖσθαι, καὶ τέλος ἔχειν τὴν ἀταραξίαν τῷ μηδὲν ὁτιοῦν οἴεσθαι ληπτὸν καθεστάναι.

Commodo c) ut videtur, vel paulo post clarus fuit, scripsitque qui exstant.

II. ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ· ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ ἢ ΣΚΕΠΤΙΚΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ βιβλία τρία, *Pyrrhoniani Compendii sive Institutionum Scepticarum libri tres.* Auctor ipse hoc opus Ænesidemi exemplo inscripsit ὑποτυπώσεις, hoc est compendiosam scriptionem, atque ita passim vocat, ut libro 1. c. ult. ἐν τούτοις ἀπαρτιζόμεν τόντε καθόλου τῆς σκέψεως λόγον καὶ τὸ πρῶτον τῶν ὑποτυπώσεων σύνταγμα. Et eodem capite: καὶ ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγων ἐκβαίνω τὸν ὑποτυπωτικὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς Prætereo loca alia complura, in quibus συντόμως & ὑποτυπωτικῶς & ὡς ἐν ὑποτυπώσει capita Sectæ Pyrrhoniæ scribere se ait. Svidas simpliciter appellat Πυῤῥώνεια, atque ita etiam ipse Sextus lib. I. contra Mathematicos cap. 13. περὶ ὧν ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις διεξήλθομεν ubi male interpres: *in quæstionibus Pyrrhoneis.* lib. 6. pag. 136. περὶ ὧν ἔφην ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις ὑπομνηματιζόμενοι διεξῄειμεν. ubi idem interpres recte: *in Pyrrhoniis commentariis.* Memoraverat autem Sextus paulo ante p. 135. σκεπτικὰ ὑπομνήματα, idem adeo opus utroque titulo innuens, quod & ἐμπειρικὰ ὑπομνήματα alibi appellat. Vide lib. I. cap. 3. & 4. & lib. 2. pag. 82. adversus Mathematicos. Neque dubito idem opus à Sexto denotari lib. 7. pag. 143. ὧν τὸ μὲν πρότερον ἐν τοῖς περὶ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐξεθέμεθα. Atque ex iisdem locis apparere arbitror libros hypotyposeon scriptos esse ante alterum opus adver-

c) Ætas Sexti ita colligitur à Joanne Jonsio. Laërtius in successione Pyrrhoniorum Philosophorum lib. 9. sect. ult. Antiochum Laodicenum affirmat auditum à Menodoto Nicomediensi Medico Empirico, & Theoda Laodicensi, Menodotum ab Herodoto Ariei Tarsensis filio Philadelphensi; Herodotum à Sexto, à Saturnino Sextum. Ἡροδότου δὲ διήκουσε Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς, οὗ καὶ τὰ δέκα τῶν Σκεπτικῶν καὶ ἄλλα τὰ κάλλιστα, Σέξτου δὲ διήκουσε Σατουρνῖνος ὁ Κυθηνᾶς, Ἐμπειρικὸς καὶ αὐτός. Jam Menodotus & Theodas celebrati erant tempore M. Antonini sub quo libellum suum περὶ ὑποτυπώσεως Ἐμπειρικῆς anno ætatis 37. scripsit Galenus, eorumque in hoc sæpius meminit, nullis memoratis junioribus, licet Sexti Empiricæ sectæ egregii assertoris etiam mentio in libro qui Galeni nomine fertur sub titulo εἰσαγωγὴ ἢ ἰατρὸς c. 4. τῆς δὲ Ἐμπειρικῆς προέστησεν Φιλῖνος Κῷος ὁ πρῶτος αὐτὴν ἀποτεμνόμενος ἀπὸ τῆς λογικῆς αἱρέσεως, τὰς ἀφορμὰς λαβὼν παρὰ Ἡροφίλου οὗ καὶ ἀκουστὴς ἐγένετο. Θέλοντες δὲ ἀπαρχαΐζειν ἑαυτῶν τὴν αἵρεσιν ἵνα ᾖ πρεσβυτέρα τῆς λογικῆς, Ἄκρωνα τὸν Ἀκραγαντῖνον φασὶν ἄρξασθαι αὐτῆς. Μετὰ Φιλῖνον ἐγένετο Σεραπίων Ἀλεξανδρεὺς, τὰ Ἀπολλώνιοι δύο πατήρ τε καὶ υἱὸς Ἀντιοχεῖς, μεθ' οὓς Μηνόδοτος καὶ Σέξτος, οἱ καὶ ἀκριβῶς ἐκράτυναν αὐτήν.

versus Mathematicos, ut in Antwerpiensi editione tam male sint his postpositi, quam in Genevensi recte & ex MSti quoque fide præmissi. Seorsim primus latine ex versione sua edidit & notas in loca quædam addidit *Henricus Stephanus* Huldrici Fuggeri tum typographus A. 1592, 8. Græce ex Bibl. Regis Galliæ hoc opus una cum libris adversus Mathematicos vulgare & commentariis illustrare pollicitus est *Philippus Jacobus Maussacus* p. 1234. & 1236. ad Aristotelem de animalibus, editum Tolosæ A. 1619. fol. Fugit autem ni fallor ratio virum doctum, cum existimavit Sexto elaboratos alios præterea majores commentarios, quorum velut umbra aut *compendium essent libri tres Hypotyposeon. Ita enim scribit: *Sextus* ὑποτυπώσεων Πυῤῥωνείων *libros inscripsit, quia in eis ruditer tantum & compendiose informat lectorum animos, ut postea plenius erudiantur. Sunt enim illi tres quasi umbra & figura reconditioris institutionis, quam pollicetur in libris Scepticis. Et* ὑποτυπωτικῶς *idem apud eundem quod* συντόμως, *breviter, Græci dicunt* ὡς ἐν τύπῳ *&* τύπῳ λέγειν, λαμβάνειν, εἰπεῖν, ἀποδεικνύειν, *informare breviter apud Varronem. Verum de his diligentius in commentariis nostris ad illum auctorem.*

III. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ἈΝΤΙΡΡΗΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ δέκα. *Adversus Mathematicos* sive dogmaticos per omne genus disciplinarum *libri decem.* Hujus sane operis librum septimum innuit Sextus cum lib. 1. Pyrrhonianar. Hypotyp. c. 11. ait περὶ ὧν ἐν ἀντιρρητικῷ λέξομεν λόγῳ. Et in libris ipsis adversus Mathematicos passim ἀντιῤῥήσεις appellat, ut lib. 5. pag. 116. c. lib. 6. pag. 127. c. &c. Per Mathematicos autem intelligit non Astrologos, quos ipse libro quarto specialiore sensu Mathematicos vocat, nec quos vulgo ita appellamus Arithmeticos, Geometras aliosque qui in quantitatis consideratione versantur, sed universos illos qui certi aliquid * sciri posse vel scire se profitebantur in quocunque genere disciplinarum d) tum in προπαιδεύμασι tum in Philosophiam

Ffff ipsam

* Confer Schefferum c. 10. de Natura & Constitut. Philosophiæ Italicæ p. 81. ubi de genere Pythagoreorum qui vocabantur μαθηματικοί.

d) Post quatuor artes populares (Grammatisticem, Gymnasticem, Musices practicæ elementa & pictoriam de quibus exstat liber G. I. Vossii) passim celebratæ sunt veteribus *liberales* quæ vocantur *disciplinæ*, Grammatica & Rhetorica, quadrifariæque Matheseos januæ, Arithmetica, Geometria, Musica (Theoretica) & Astronomia. Denique Philosophicæ disciplinæ tres: Logica, Physica & Ethica. Ex his Logica à Marciano Capella, Augustino, Cassiodoro, Isidoro Hisp. aliisque accensetur artibus libe-

ipsam, præcipue autem adversarios sibi elegit è dogmaticis Stoicos, quos diserte passim nominat, etiam in Pyrrhoniis l. 1. p. 14. *κατὰ τοὺς μάλιστα ἡμῖν ἀντιδοξοῦντας νῦν δογματικοὺς τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς.* Post proœmium quo adversus universam disciplinam generatim disputatur,

Liber I. est adversus Grammaticos, Criticosque, cujus nonnulla impugnat Claudius Dausquejus præfat. ad partem posteriorem suæ Orthographiæ. Integrum publicis prælectionibus confutaverat *Caspar Barlæus*, ut docet G. I. Vossius l. 1. Aristarchi c. 3.

Liber II. adversus Rhetoras.

Liber III. adversus Geometras, quem refellendum sibi sumsit *Gvilelmus Langius* libro de veritatibus Geometricis primo. Hafniæ 1656, 4.

Liber IV. adversus Arithmeticos.

Liber V. adversus Astrologos.

Liber VI. adversus Musicos. Hactenus proprie adversus Mathematicos libri. Sequuntur adversus Philosophos *ἀντιῤῥητικοί*.

Liber VII. & VIII. adversus Logicos.

Liber IX. & X. adversus Physicos. Recte notatum est Jacobo Thomasio *τῷ μακαρίτῃ* p. 373. programmatum, vulgo duos libros Logicis oppositos pro uno libro numerari contra mentem auctoris, qui alterum adversus Logicos librum p. 221. incipiens, ait se de criterio veritatis hactenus egisse *διὰ τοῦ προαναδοθέντος ἡμῖν ὑπομνήματος*. Sine illo errore tamen Sexto non constat numerus librorum denarius, Svidæ etiam agnitus.

Liber XI. adversus Ethicos, cujus caput secundum inscribitur *τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον.* Hoc ipsum, credo, neque aliud Sexti opusculum fuisse quod sub titulo *περὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ* in Bibliotheca Bremensi exstitisse manu exaratum testatur Ampliss. Vir Gerhard Van Mastricht Epistola ad Burchhardum Gothelf Struvium.

Primus libros XI. adversus Mathematicos latine vertit edidit que *Gentianus Hervetus* Antwerp. e) apud Plantinum 1569. fol. subjecta H. Stephani versione Hypotyposeon Pyrrhonianarum. Equidem vertit Sextum Hervetus non usque quaque feliciter, nec integro codice ubi-

liberalibus & cum Grammatica & Rhetorica conjungitur. Sed à Sexto nostro & antiquioribus tantum non omnibus refertur ad Philosophiam. Quod etiam factum puto à Varrone, cujus novem disciplinarum libros laudat Isidorus Hispalensis lib. 2. Originum c. 23.

e) Etiam Parisiis eodem anno 1569. fol. apud Martinum Juvenem.

ubique usus est, ita ut hinc inde lacunæ appareant. Recusa latina Antwerpiensis editio f) Paris. 1601. fol. Denique utrumque Sexti opus Pyrrhoniæ hypotyposes cum H. Stephani & libri adversus Mathematicos cum Herveti versione Græce lucem adspexere Genevæ (quidam tituli Aureliam, alii Parisios præferunt) apud Petrum & Jacobum Chouet A. 1621. fol. additis variis lectionibus ex MS. codice & Henrici Stephani in hypotyposes notis. Operæ pretium esset novam ingeniosi hujus & eruditi quamquam ubi omnia impugnare vult frigidi interdum Sophistæ Sceptici adornari editionem, & collatis codicibus MSS. qui in Italia, Gallia, Anglia, atque tum in Germania quoque nostra Augustæ Vindel. Uratislaviæ & Cizæ exstant emendari, versioneque accurata & necessariis notis instrui atque illustrari, quam in rem non pauca jam congessi, lubenter concedenda ei qui in publicos usus hunc in se laborem suscipere voluerit. In Sextum ut Observationes scriberet, Menagium olim impensius hortatus est Buningenius, Reip. Batavæ ad Regem Christianissimum legatus, teste ipso Menagio in notis ad Laërtium p. 444. qui subjungit, doctis viris morem se gerere equidem velle, an possit dubitare. Sexti libros elegantissimos & longe acutissimos vocat Caspar Barthius lib. 6. advers. p. 3005. nec sine admiratione ingenii legendos, omnes Philosophorum decisiones in dubium vocantes. *Quos tamen*, inquit, *si quis occupare animum velit, nullo negotio inductis contra rationibus & ipsos firmi nihil habere demonstrari possit.* idem l. 58. c. 5. *Sexti elusiones aliis insuper introductis vicissim eludi possunt, ut nos aliquando super illis libellis cogitantes experti sumus nostra meditationis exemplo.*

IV. Scripsit & alia Scepticus iste Philosophus, quæ interciderunt. Ex his videntur esse *ὑπομνήματα περὶ ψυχῆς* quæ memorat l. 6. adversus Musicos p. 136. & 2. contra Phys. p. 428. Neque enim respexit ibi ad locum *ὑπομνημάτων* suorum Scepticorum sive Pyrrhonianarum hypotyposeon, ubi de anima agit lib. 2. c. 5. Præterea laudat *ἰατρικὰ* sua *ὑπομνήματα* l. 7. p. 175.

V. INDEX SCRIPTORUM à Sexto allegatorum.

Longe quam in Genevensi editione plenior & emendatior.

Litera *M.* libros adversus Mathematicos denotat.

 Æne.

f) Hæc editio in quibusdam catalogis perperam traditur esse Græcolatina.

Chry-

Pla-

CAPUT

CAPUT XIX.

De DIOGENE LAERTIO.

Diogenis Laërtii ætas, secta & Patria. 1. *Libri decem de vitis & dogmatibus Philosophorum.* 2. *Interpretes & editiones.* 3. *Varia de Laërtio & ejus dictione censura.* 4. *Num quædam vitæ ab ipso scriptæ perierint.* ibid. *Ejus πάμμετρ☉ deperdita.* 5. *Index scriptorum à Laërtio allegatorum*, 6.

I.

DIOGENES, à Patria Laërte, a) Ciliciæ oppido, LAERTIUS, sive ut Vossius in Arte Grammatica pag. 11. & alibi appellat, *Laertiensis.* Quis qualisque fuerit incertum reliquit, nec adeo exploratum est Epicuri sectæ b) præ cæteris favisse. Scripsit post Sextum Pyrrhonium, auditoremque

a) Sunt qui à Patre Laerte vocatum contendunt, ut H. Valesius ad excerpta Peiresc. p. 41. *Diogenes Laertii filius scribit &c.* quo sensu Ulysses posset dici *Laertius*, qui Homero Λαερτιάδης *Laertæ filius*, Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ. Et apud Pindarum de bello Trojano Laertes ipse Ulyssis Pater, Laertius appellatur: - - *Belli Laertius atrox.* Vicissim Diogenes noster Eustathio ad Iliad μ pag. 854. dicitur: ὁ Λαέρτης. Alterius Q. Laertii, sub Augusto Imperatore clari, mentio in veteri inscriptione ap. Gruterum p. 299. Sive legendum *Laertius* ut p. 99. & 191. quod idem nomen est. C. Laertius Sabinianus in alia Vet. inscriptione apud Fabrettum p. 251. Porro Λαέρτι☉ pro Patronymico à Laerta Ciliciæ usurpatum (non minus quam Λαερτικὸς apud Galenum VII. de simplic medic. T. 2. edit. Basil. p. 89. vel λαερτίτης, ut in Eustathii loco jam laudato rescribebat, præter mentem Eustathii, ut existimo, Tan. Faber, vel Λαερτιεὺς) quin elegantius etiam dici, quam Λαερτῖν☉, quod solum isto in loco memorat, testatur Stephanus Byz. in Λαέρτης. Eidem in χολλίδαι laudatur Diogenes noster ὁ Λαερτιεὺς ἐν δευτέρῳ φιλοσόφων ἱστορίας, qui locus ni sit corruptus, Laertium à patria sic dictum esse, cum viris doctissimis mihi persvadeo.

b) Petrus Gassendus ad Lib. X. Laertii pag. 113. edit Lugd. 1649. fol. *Notandum obiter, quod Laertius, & Epicurum circa mores purgaverit, & capita doctrinæ illius satis studiose retulerit, non posse idcirco Laertium, quasi ab Epicuri potius quam alterius Philosophi partibus steterit, videri suspectum, quando non modo circa Platonem, ne de aliis dicam, idem præstitit, sed dixit etiam feminam, cui libros suos inscripsit merito* δικαίως *Platonem sive Platonis mores amare.* Fortasse tamen non erraverit, qui cum

remque Sexti Saturninûm Cythenatem, quorum utriusque in Pyrrhone meminit, ut adeo vixerit postremis forte temporibus Imp. Severi c) ac deinceps.

II. Exstat ejus ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ d) ΠΕΡΙ ΒΙΩΝ ΔΟΓΜΑ-

Gggg ΤΩΝ

cum If. Casaubono & Menagio ad Laert. & Vossio c. 8. de Philosoph. sectis §. 21. dixerit, Laertium ad Epicuri sectam propendisse. Quod vero Samuel Parkerus in diss. de Deo, p. 39. eum Epicureæ sectæ immodice addictum adfirmat, dictum videtur & ipsum immodice. Longe magis tamen à vero aberrarunt, qui Laertium suspicati sunt fuisse Christianum, ex phrasi ἐλεημοσύνην διδόναι, quam adhibet lib. 5. sect. 17. tritam in libris Novi fœderis, & in scriptis τῶν ἔξω, ut ajunt, inauditam. At enim ἐλεημοσύνην in Loco Laertii non reddere necesse est ; *stipem*, sed *misericordiam*, quod probant etiam sequentia illic verba: οὐ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον ἠλέησα, *non hominis misertus sum, sed humanitatis*, non illi, sed huic dedi, ut ejus miserer. Sic *dare lacrymas* dixit Virgilius. Video & Aldobrandinum verba Laertii reddere *tribuere misericordiam*: Marcum vero Meibomium probante viro illustris doctrinæ Ez. Spanhemio in notis ad Callimachum p. 426. *misericorditer opem ferre*, non ; *stipem dare*, ut Ambrosius Camaldulensis.

c) Elegantissimus Menagius in limine notarum ad Laertium, sub Marco Aurelio vixisse eum putat: quod si post vixisset, illius in Stoicorum successione meminisset, & Epicteti vitam adjunxisset. Sed hoc levius est, cum ipsius Epicteti in albo Stoicorum non meminerit, licet illum optime noverat, & in Epicuro testetur, ejus in Philosophum Gargettium criminationes sibi non probari l. 10. sect. 6. præterea frequentissime utitur scriptis Favorini qui Epictetum teste Gellio l. 17. c. 19. audivit. Possit etiam responderi librum septimum, in quo de Stoicis agit Laertius, extrema parte mutilum esse, ac ne Chrysippi quidem vitam integram ad nos pervenisse, ut jam subolvit Meursio ad Chalcidium p. 31. & in Bibliotheca Græca ubi de Chrysippo agit. Cæterum tempus quo vixit Laertius diligenter inquisitum est à Jo. Jonsonio l. 3. de scriptoribus hist. philos. c. 12. cujus sententiam amplector, licet H. Dodwello viro doctiss. longe junior videtur, & ad Constantini tempora rejicitur diss. de ætate Pythagoræ § 22. Idem non majore jure p. 190. quæ Jonsii sunt Gudio tribuit: *Hoc etiam probabit*, inquit, *Cl. Jonsius, vel Jonsii nomine, verius fortasse Marquardus Gudius.* Sane hanc suspicionem falsam esse certissimum est, & Gudius ipse in hisce litteris Jonsio usus est præceptore, quem etiam *anteambulonem suum* vocat Epistola ad Reinesium. In litteris autem ad Petrum Block quibus Jonsii obitum luget A. 1659. admodum juvenis, *Neq; dubito* inquit, *quin majora semper præstitisset, sed obiit non quidem ἀκλειῶς & inglorius, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι Scripsit enim libros IV. de scriptoribus Historiæ Philosophicæ, eosq; jam ἐν προθύροις θανάτοιο absolvit.* Natus est Jonsius Rensburgi A. 1624. ubi Recturam Scholæ gessit A. 1652. vocatus deinde Francofurtum ad Mœnum simili munere ibi per breve tempus functus diem obiit an. ætatis trigesimo quinto. Scripsit præterea dissertationem de Philosophia Peripatetica, Menagio etiam ad Laertium laudatam: & diatribam de Spartis quam syntagmati variarum dissertationum præclarus Grævius inseruit. Ultrajecti 1701. 4.

d) Ita vocat Stephanus Byz. tribus in locis in Ἐνετοί. Δρυΐδαι & Χολλίδαι. Aliis Φιλοσόφων βίοι ut Photio cod. 161. p. 176. vel Σοφιστῶν βίοι, ut Eustachio ad Iliad. μ'. p. 854.

ΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΙ ΕΥΔΟΚΙΜΗΣΑΝΤΩΝ e) βιβλία ί. *De vita, placitis & acutis dictis clarorum Philosophorum libri decem*, ab auctore inscripti Arriæ f) illustri fœminæ Platonis studiosissimæ, & post prolegomena de Philosophiæ origine & variis sectis, per libros primores septem agentes de Philosophis sectæ Jönicæ: libro octavo deinceps de secta Italica, ita ut liber decimus integer tribuatur Epicuro. Hoc opus utilissimum, licet non omnibus numeris absolutum, neque usque quaque accuratum, bene est quod ad nos transmissum tam multa ac præclara nos docet, quam multa nos deperditum, eaque jucundissima scitu jussisset ignorare. Hoc jam olim diligenter legerunt excerpseruntque Sopater Sophista g) Stephanus Byzantinus h) Hesychius Milesius

e) Hic titulus editionum Frobenianæ, Stephanicæ, Aldobrandinianæ, Wetstenianæ & in duobus MSS. Regis Galliæ teste Menagio. In alio codice Λαερτίου Διογένους βίοι καὶ γνῶμαι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκιμησάντων, καὶ τῶν ἑκάστῃ ἀρεσκόντων vel ἀρεσάντων, ut in codice quodam reperit H. Stephanus.

f) Eam alloquitur Laert. lib 3. sect. 47. in Platone, & l. 10. sect. 29. in Epicuro. Videtur etiam operi Epistolam præmisisse dedicatoriam, quæ intercidit. Nomen fœminæ hujus primus felicissima conjectura eruit Reinesius l. 2. Var. lect. c. 12. p. 224. ex libro de theriaca ad Pisonem, c. 3. qui inter Galeni opera legitur, & ni ipsius Galeni, certe Scriptoris est Galeno non multo junioris. Similiter Laertii exemplo Damascius Vitam Isidori & huic intextam plurium φιλοσόφων ἱστορίαν à se scriptam dicavit fœminæ Theodoræ, teste Photio Cod. 181.

g) Sopater Sophista in duodecim libris Eclogarum non pauca repetiit, teste Photio. cod. 161. Ἐκ τῶν Λαερτίου Διογένους φιλοσόφων βίων βιβλίου πρώτου καὶ πέμπτου, ἐννάτου τε καὶ δεκάτου, ἐν οἷς τὰ περὶ φιλοσόφων διέξεισιν. Idem Photius mihi offert ansam conjiciendi unde Jacobus Sponius in itinerario suo agens de populis Atticæ, (quem sequitur Harduinus ad Plinii Hist. Natural. T. 1. p. 424.) hauserit fortassis quod affirmat *Potamum* Atticæ, fuisse Laertii patriam. Nam in eodem codice 161. ait Photius Sopatrum repetisse quædam ex scriptis Plutarchi, peculiatim ex libro qui ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα inscribitur, ἐκ τε τοῦ περὶ ποταμοῦ, quibus postremis verbis sive Sponius vir doctissimus aliud agens, sive alius quem forte ille est secutus, non vidit quod videre tamen proclive est, notari librum Plutarchi περὶ ποταμῶν, sed suspicatus est tacite notari Laertium, cumque à patria Potamo ita circumscribi. Æque infelici conjectura alii Laertium *Potamonis* Alexandrini sectatorem esse prodiderunt, qua de re infra.

h) Stephanus in Ἐνετοί, ἔστι καὶ πόλις Ἐνετός, ἀφ' ἧς ἦν Μύρμηξ ὁ Διαλεκτικὸς φιλόσοφος, ὡς Διογένης ἐν δευτέρῳ φιλοσόφου ἱστορίας. Respicit locum in vita Stilponis, ubi pro Μύρμηκα τὸν Ἐξαινέτου legit τὸν ἐξ Ἐνετοῦ, minus bene ut ad Laertium docent uterque Casaubonus ad Stephanum Holstenius. Nam Menagius non usus est ingenio suo, cum utramque lectionem probam esse affirmat, unius certe vocis in uno loco non nisi una proba esse potest lectio. Idem Stephanus in Δρυΐδαι. Δρυΐδαι ἔθνος Γαλατι-

lesius i) Svidas k) itemque alii. Allegatur etiam ab Eustatio l) in Homerum atque si Menagio ad l. 2. sect. 105. credimus ab Origene 1. contra Celsum, sed fefellit eum memoria, perinde ut Dan. Georg. Mollerium, qui in diss. de Apulejo § 36. scribit Apulejū ex Laërtio nescio quæ mutuatum esse.

III. *Laertii editiones latinæ.*

Primus *latine* vertit *Ambrosius* Civenius Monachus Camaldulensis & postea Ordinis sui Generalis: rogato *Francisco Philelpho* ut versus qui passim in Laërtio occurrunt versibus redderet latinis. Quod diu Philelphus facere distulit, subinvidens Ambrosiii gloriæ, ut ex his ejus versibus apparet: —— *interpres si reddere quæque latina*

Nititur Ambrosius, cur non quoque versibus ornat

Scripta suis? —— —— —— ——

Neque morem unquam gessit ejus voluntati Philelphus, licet hoc in Epistola quadam sancte promiserat m) ita ut versus latini post mortem demum Ambrosii, additi & inserti sunt versioni Ambrosianæ

Gggg 2 n) Bro-

λατινὸν, φιλόσοφον, ὡς Διογένης Λαέρτιος ἐν φιλοσόφω ἱστορίᾳ, respicit locum in proœmio. Idem in χολλίδαι. Διογένης δὲ ὁ Λαερτιεὺς ἐν δευτέρῳ φιλοσόφου ἱστορίας χολλιδεύς φησι. Locus est in vita Platonis lib. 3. sect. 41. ubi memoratur Philippus χολλιδεύς.

i) Hesychii illustris libellus de Philosophis totus, paucis exceptis, fere ad verbum est ex Laërtio excerptus, licet nomine tenus non eum laudat nisi semel in Antisthene, ubi refert ejus Epigramma: Διογένης δὲ Λαέρτιος σκώπτει &c. Eoque nomine Hesychius plagiariis pridem accensitus est à Jacobo Thomasio τῷ μακαρίτῃ & aliis. Johannes Meursius putat apud Svidam in Ἡσύχιος, Diogenis Laertii nomen excidisse, atque adeo supplet illius locum sic: Ἔγραψεν ὀνοματολόγον ἢ πίνακα τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν (ὡς Διογένης ὁ Λαέρτιος) οὗ ἐπιτομή ἐστι τοῦτο τὸ βιβλίον.

k) Raro Svidas Diogenem Laertium nominat ut in Τετραλογία, sed plurima ex Laertio αὐτολεξεὶ in ejus Lexicon relata lector eruditus non potest ignorare. Exempli causa, ut alia in præsenti omittam, quæ Svidas habet in πᾶν, depromsit ex Laertii sit ex Laertii Zenone lib. 7. sect. 143. seq. & quæ in δογματίζειν ex Laertii Platone lib. 3. sect. 32. Sic loca alia infinita, notata à Laertii interpretibus, & novissime à Svidæ doctissimo editore Ludolpho Neocoro.

l) Ad Iliad. μ' p. 854. κομπεῖν γὰρ χύτραν ἢ λοπάδα φησὶν ὁ Λαέρτης ἐν τοῖς τῶν σοφιστῶν βίοις.

m) Verba ejus hæc sunt: *De Diogenis Laertii versibus, quod perurbane expostulas, ne mihi succenseas rogo. Nam partim occupationibus, partim animi molestia factum, ut versus illos latinos facere, ut jusseras, distulerim in hanc diem. Sed geram profecto morem voluntati tuæ, idque propediem.* Hæc ille in litteris datis Florent. 1433.

n) Brognolo curante. Quanquam vero simplici quodam decore se commendat illa translatio, multa tamen Laertii Ambrosius non est assecutus, quædam plane omisit, quin judice Menagio tanta licentia in his libris vertendis usus est, ut scriptorem potius Historiæ, quam interpretem dixeris. Philelphus ipse o) in Epistola quadam memorata Gaddio T. I. de scriptoribus non Ecclesiasticis p. 282. Ambrosianam versionem ut pessimam & infinitis scatentem erroribus damnavit. Illam Cosmo Medico ab auctore inscriptam post Ambrosii obitum recognovit *Benedictus Brognolus*, vel ex Scaligeranis satis notus, dicatamque Laurentio Georgio & Jacobo Baduario Patriciis Venetis luci donavit Venetiis * per Nicolaum Jenson Gallicum Anno Domini 1475 fol. elegantissimo charactere exscriptam, sæpissimeque ab eo tempore recusam Norimbergæ Anno 1476. 1479. Bononiæ 1495. fol. Tum in Gallia p) atque iterum Basileæ apud Valentinum Curionem 1524, 4. in qua editione Conradus Heresbachius collato codice Græco Matthæi Aurogalli quædam correxit, præcipue Epigrammata & versus quosdam ab Ambrosio, & Brognolo etiam omissos latine vertit, & Græce itidem adscripsit. Ab eo tempore iterum latine prodiit Laertius Coloniæ 1535, 8. 1542, 8. Lugd. 1546, 8. & apud Gryphium 1559.

n) Ambrosius in epistola ad Cosmum Medicem versioni suæ præfixa: *Sane quoniam versus plurimos & diversos tum alienos, tum suos auctor interserit, quod abhorrere videtur à gravitate historia, illos traducere consulto omisi, ita tamen ut nihil deesse ex sensu necessario sim passus.*

o) Verba Philelphi ex epistola ad Donatum Actiolum (Acciolum) profert idem Gaddius T. 2. p. 256. *Ego Diogenem Laertium cum proxime attentus legerem quæ ille traduxit, inveni errata prope infinita, adeo, ut nihil esse ineptius, nihil corruptius audeam affirmare, carebam enim Græco codice, proinde utebar eo latino, in præsentiarum vero etiam sum nactus Græcum. Si quis vero velit rediscere, legat traductiones Camaldulensis Ambrosii.* Confer quæ ex alia Philelphi Epistola Clariss. Vir Tho. Crenius part. XI. Animadvers. p. 205.

* Ex hac editione depromta videntur excerpta Laertii latina MSS quæ cum If. Casaubono communicavit Galesinius. Vide If. Casaub. ad Laertii VIII. 34.

p) Valentinus Curio in præfat. *Citra Græcorum exemplarium fidem nihil tentandum putavi, in hoc opere præsertim, quo vix scio an aliud præterea sit infelicius versum, aut negligentius excusum, & quidem Venetiis, & ab eo qui se in Epistola quadam profitetur id editurum non aliter, quam à fratre Ambrosio fuerat traductum è Græco in latinum. Sic enim ille loquituri. Nam illa editio quam nobis dedit Gallia, portentosior est quam ut possit excusari.* Venit in manus meas illa editio Parisiensis sine temporis nota excusa apud Johannem Petitum, sive Parvum in 4. nec characterum neque chartæ elegantia neque alia re commendari meretur: at Ambrosii, Brognolique Epistolam præfixam habet, quam in suis etiam editionibus recudi curavit H. Stephanus, cum variis speciminibus recognitionis Brugnolianæ.

1559. 1585, 12. Parif. 1585, 12. Antwerpiæ quoque apud Plantinum Anno 1566. (non 1556. ut in Menagii notis ad Laertium p. 3. perperam excusum est) 8. ex recognitione *Joannis Sambuci* Tirnaviensis & *Fulvii Ursini*, hoc titulo: *Laertius Diogenes plusquam mille locis restitutus, ex fide dignis vetustis exemplaribus & latine quidem editus, sed ita ut inde etiam Græcum exemplar possit restitui.* Etenim inquit Sambucus, aliquot exemplaribus Græcis vetu-„ stissimis illis cum interpretatione collatis, atque etiam eruditis observa-„ tionibus Fulvii Ursini Romani doctissimi & mihi amicissimi Viri adjun-„ ctis, spero me non parum commendationis lectioni hujus scriptoris in-„ dustria ista comparasse, ut & versio nova, cui otium superest, instituti, &„ Græca recudi longe emendatius possint.

Editio Laertii Græca.

Græce primum lucem adspexit Laertii opus Basileæ A. 1533. ex officina Hieron. Frobenii & Nic. Episcopii. 4. ex MSto Matthæi Aurogalli codice, quo usus etiam fuerat in sua editione latina Valentinus Curio. Equidem jam antea Græce typis exscripta fuerat vita Aristotelis & Theophrasti in editione operum Philosophi Stagiritæ Aldina Venet. 1495. fol. & cum Theophrasto de lapidibus ibid. 1497. quemadmodum etiam ab eo tempore sæpius singulæ quædam vitæ è Laertio consveverunt præfigi editionibus operum Platonis, Aristotelis, Xenophontis, Theophrasti &c. At integer Laertius ante editionem Frobenianam Anni 1533. Græce nondum excusus fuerat, & quemadmodum in multis aliis ita in hoc quoque fallit Bibliotheca Georgii Draudii, quod memorat editionem Græcam Anni 1531. ex officina Jo. Frobenii.

Editiones Laertii Græcolatinæ.

Græcolatinæ editiones Laertii hactenus senæ prodierunt. Prima Henrici Stephani Ao. 1570, 8. Subjuncta ad calcem voluminis Ambrosii versione & H. Stephani castigationibus, Pythagoræorumque fragmentis ex Stobæo Græce descriptis.

Secunda ejusdem Stephani A. 1594. 8. cum ipsius castigationibus & recognitionis Brugnolianæ recensione, Pythagoræorumque fragmentis, sed versione Ambrosii è regione Græcis posita, & adjunctis Isaaci Casauboni doctissimis in Laertium notis, secunda hac editione auctioribus atque emendatioribus, quæ prius separatim prodierant sub nomine *Isaaci Hortiboni*, q) Morgiis Ao. 1583. 8.

q) Vernaculum nomen *Casauboni* prætulit postea vir ille doctissimus, quod plane idem est

Tertia cum notis H. Stephani & auctioribus If. Casauboni, fragmentisque Pythagoræorum, subjuncto præterea *Hesychii illustris* libello de Philosophis Græce, cum versione Adriani Junii, & hujus atque H. Stephani castigationibus. Coloniæ Allobrogum sive Genevæ. 1615. 8. apud Joh. Vignon, Jacobum Stoer, Petrum & Jacobum Chouet & Samuelem Crispinum. In quibusdam exemplis hujus editionis vidi etiam adjunctum *Eunapium* de vitis Sophistarum, Græce cum ejusdem Junii versione, idque titulum ipsum præ se ferre, qui in aliis ejusdem editionis exemplis alius est, nullamque Eunapii in volumine ipso, in his etiam omissi, mentionem facit.

Quarta cum versione posthuma *Thomæ Aldobrandini* & eruditis ejusdem in Laertium notis, sed quæ ultra Leucippi vitam libro nono haud procedunt, auctore, priusquam opus absolvisset, fatis intercepto. Itaque si quædam & in versione elegante cæteroqui & accurata obelo digna visa sunt Merico Casaubono atque aliis viris doctis, hoc tanto minus Aldobrandini famam lædet, quod ultimam manum addere lucubrationibus suis haud potuit. Nam Mericus ipse fatetur illum fuisse, si vixisset, ea facile correcturum, *qui præter multiplicem in his litteris eruditionem, non vulgarem quoque sermonis Græci peritiam locis difficillimis prodat ac præstet.* In lucem emissa est diu post auctoris obitum r) à patruele ejus Petro Aldobrandino Cardinali, Romæ apud Aloysium Zannetum A. 1594. fol. & contextum ipsum

est cum *Hortiboni* nomine, *Casau* enim apud Delphinates qualis erat Casaubonus, significat *hortum*, ut notavit Menagius in Menagianis T. 2. p. 334. Porro viginti quatuor annos natus fuit, cum notas in Laertium edidit, & parenti suo Arnoldo Casaubono inscripsit, à quo responsum tulisse fertur in hæc verba: *Laudo tuum studium, mi fili, verum hoc scito, rem gratiorem te mihi facturum, si vel unum dictum sacræ Scripturæ difficultatibus aliquibus obstructum explicueris, quam si mille profanorum scriptorum loca depravata correxeris.* Præter notas editas, quas licet præclaris, deinde vix agnovit pro suis, etiam prolixiori commentario Laertium à se illustratum & castigatum testatur Casaubonus in præfat. *Cæterum quam sæpe in hoc opere scribendo vacillans memoria Laertio fuerit fraudi, aut otium judiciumve ad ea digerenda defuerit, quæ satis confuse congesserat, poteris, benevole lector, ex his nostris notis cognoscere, plenius multo cogniturus, si dederit Deus Opt. Max. ut institutum & prope jam affectum commentarium, quem in hunc auctorem paramus, absolvere liceat.* Et publicis prælectionibus illustratum à se Laertium Casaubonus testatur in notis ad lib. 3. sect. 10. Fallitur Adrianus Bailletus qui T. 3. judicior. p. 478. affirmat, exstare versionem Laertii latinam à Casaubono adornatam. Idem error occurrit in parte prima Biographici diarii Wittiani ad Ao. 1614. Cal. Jul. qui dies Casaubono fuit emortualis. At enim lapsusne memoria etiam Reinesius est, qui versionem Laertii ab Adr. Junio recognitam ait p. 415. Var. Lect.? an Junii opera usus est in sua editione Joh. Sambucus?

r) Fallitur itaque Kœnigius in Bibl. qui Thomam Aldobrandinum Ao. 1594. claruisse affirmat.

ipsum Laertii Græcum etiam (paucis forte exceptis, quibus vulgatas editiones rectius & plenius habere idem Mericus Casaubonus notavit) longe emendatiorem exhibet castigatum ad fidem vetustiorum codicum, Farnesiani præcipue optimæ notæ ac miræ vetustatis.

Quinta Londini s) A. 1663. fol. in qua repetitæ Romanæ editioni cum Aldobrandini versione & notis, subjunguntur *Ægidii Menagii* in Laertium doctæ & laboriosæ observationes Emerico Bigotio ab auctore inscriptæ, cum indice auctorum è Laertio allegatorum. Has ut scriberet ab Octaviano Pulleyno rogatus fuerat, ingentes antea sed vix affectos, ac deinde abjectos deperditosque commentarios Philosophicos molitus. Easdem quo in Anglia emendate ederentur Menagius ipse tribus MSS. Bibl. Regis Galliæ & Florentino codice usus, suo sumtu separatim typis exscribi jussit Parisiis apud Eadmundum Martinum Ao. 1662, 8. atque ita excusas misit ad Joh. Pearsonum, qui ei gratias agit eique gratulatur humanissima epistola, quæ Menagii observationibus præmittitur. Ac profecto omnium virorum honestorum eruditorumque punctum animadversiones illæ tulerunt, præter unius Jacobi Gronovii, qui longas illas ac tædiosas conquestus est in notis ad Gellium p. 8. Accesserunt eidem Londinensi editioni præter notas Isaaci Casauboni, non spernendæ quædam *Merici Casauboni* filii ad Laertium ipsum & ἔκδοσιν Aldobrandinianam animadversiones, quibus inter alia inserta est vita Platonis scriptore *Olympiodoro* cum versione Jacobi Vindeti & notis. Hanc jam supra observavi excerptam esse ex Olympiodori prælectionum in Alcibiadem hactenus ineditarum praxi, sive lectione prima. Similiter Menagius observationibus suis vitam Aristotelis eousque ἀνέκδοτον Græce inseruit & notis illustravit.

Sexta denique & ultima priores omnes fere integras in se amplectens, certe elegantia, cura, apparatu quam longissime vincens, debetur *Henrico Wetstenio* typographo, nostræ ætatis præstantissimo, Amstelodami A. 1693. t) quarta forma majore, duobus voluminibus. In priori volumine Græca Laertii accuratissime & nitidissime sunt excusa, ad fidem editionis Romanæ, tum à Marco Meibomio V. Cl. in segmenta distincta ac bene multis in locis ex prioribus editionibus & MSS. Arundeliano atque Cantabrigiensi emendata: excusa vero sunt sine ullis scripturæ compendiis

s) Non Lugduni, ut legas in pandectis Brandenburgicis, in *Aldobrandinus*. Chimærica quoque est in Lipenii Bibl. laudata Laertii editio, quæ dicitur lucem adspexisse Hagæ Comitiis A. 1656. 4. cum notis H. Stephani, Is. Casauboni, Tho. Aldobrandini & Gassendi.

t) Exempla quædam hujus editionis charta amplissima excusa fuere.

diis quorum in libris Græcis impresſis uſus vulgo eſſe ſolet. Tum addita latina verſio Ambroſiana, ab eodem Meibomio ita emendata ac ſuppleta ut alia prorſus videatur. Icones quoque XXIV. u) Philoſophorum, elegantisſime in æs inciſæ paſſim adjunctæ ex veteribus nummis, gemmis, monumentis, niſi quod imago p. 56. adjecta exponendo Cleobuli ænigmati, Meibomiano ingenio debetur. Denique ſingulis paginis ſubjectæ integræ notæ H Stephani, utriusque Caſauboni, Aldobrandique & ineditæ antea ejusdem Meibomii, quem jam pridem ante Menagium Laertii illuſtrandi impetus ceperat. Volumen poſterius præter Ægidii Menagii obſervationes x) longe quam in Londinenſi editione locupletiores & magis emendatas exhibet ejusdem *hiſtoriam mulierum Philoſopharum* y) Annæ Daceriæ Tan. Fabri Filiæ inſcriptam quæ cum ejus lectionibus in poëma quoddam Petrarchæ Hetruſco idiomate ſcriptis lucem adſpexerat Lugduni A. 1692, 12. & eodem anno ſeparatim in 8vo. cura H. Wetſtenii, typis Amſtelodamenſibus exſcripta fuerat. Poſt hanc offerunt ſeſe breves ſed pereruditæ *Joachimi Kuhnii* Argentoratenſis in Laertium animadverſiones, quibus lux nova & præclara affertur locis multis & obſcuriſſimis. Hæ nunquam antea lucem adſpexerant, uti nec quæ illas excipiunt Variæ Lectiones ex MSS. Codicibus Arundeliano & Cantabrigienſi collectæ à *Thoma Galeo*, viro itidem eruditiſſimo & duobus vel tribus poſt Kuhnium annis pari litterarum elegantiorum jactura denato. * Denique præter edi-

u) Hi ſunt: Thales, Solon, Pittacus, Anacharſis, Socrates, Æſchines, Ariſtippus, Euclides, Plato, Xenocrates, Carneades, Ariſtoteles, Theophraſtus, Antiſthenes, Diogenes, Monimus, Chryſippus, Pythagoras, Archytas, Heraclitus, Zeno, Democritus, Sextus Empiricus, & Epicurus.

x) Has auctiores ea lege Wetſtenio conceſſit Menagius ut ſeparatim ederet, neque aliorum inſertas animadverſionibus Laertio ſubſterneret.

y) Mirum eſt ab illo præteriri *Ædeſiam* uxorem Hermiæ, de qua Svidas, *Æſaram* Lucanam Pythagoricam de qua Stobæus, *Helviam*, cujus ſtudium Philoſophiæ laudat Seneca c. 16. conſolationis ad eam ſcriptæ, aliasque. Neque tamen probo malignum judicium Vignolii Marvilii T. 2. Miſc. p. 30. cujus ex ſententia hiſtoria hæc libellus eſt perjejunus auctoris ſenium aperte referens. *Un petit livre tresmaigre & qui ſe ſent fort de la vieilleſſe de l' Auteur.*

* Debuerunt etiam Nicaſio proxeneta accedere huic editioni notæ *Lantini* viri docti & in judicio ſupremo Burgundiæ Conſiliarii, ſed neſcio quomodo perinde ut alia ipſius ſcripta lucem non adſpexere. Vide Basnagii Bellovallii Hiſtoriam operum eruditorum A. 1696. menſe Febr. p. 283.

editionum priorum præfationes (in quibus epiſtolam Brognoli & Sambuci & H. Stephani recenſionem recognitionis Brognolianæ omiſſam miror) & vitam Platonis ſcriptam ab Olympiodoro & à Vindeto illuſtratam, opus hoc ornant atque utilius reddunt locupletiſſimi Indices magno ſtudio confecti, & ad ſegmenta Meibomiana accommodati à Viro Clariſſimo *Johanne Clerico*. z) Omiſſæ ſunt in hac editione propter molem & quia plus ſimplici vice jam prodiiſſent *Petri Gaſſendi* notæ & Philoſophica commentaria in decimum Laertii librum ſive vitam Epicuri, quam nova etiam latina verſione donavit & variis in locis caſtigavit, græceque ac latine edidit Pariſ. 1646. fol. recuſa Lugd. 1649. & 1675. & inter opera Gaſſendi ibid. 1658. fol. Cum nemo ignoret quanto apparatu, eruditione & Philoſophica præcipuæ induſtria Epicuri Philoſophiam illuſtraverit vir ille modeſtiſſimus, ſuffecerit hoc loco obſervaſſe notas ejus Criticas hinc inde laudato Gaſſendi nomine delibari ab Ægidio Menagio: reprehendi vero itidem ſæpius verſionem ejus notasque tum ab eodem Menagio & Merico Caſaubono, tum maxime à Marco Meibomio, quo judice major Philoſophus quam Grammaticus fuit Gaſſendus. Idem p. 663. *Admonere hic lectorem debeo rei ipſius cauſa, in hujus decimi libri verſione ſæpe à Gaſſendo me diſſentire. Inſtructus enim ſi verum dicere velimus parum fuit iis litteris, quibus eruditi viri maxime confidere ſolent, quando ad vertendos Græcos Auctores ſe accingunt.*

¶ Prætereo quod magnam vitæ Epicuri partem è Laertio Græce deſcripſit, & cum Lucretio contulit in ſua illius Poëtæ præclara editione *Obertus Giſanius* Lugd. Batavorum 1595. 8vo. Vitam Diogenis & Ariſtippi ex Laertio excerpſit & Latine vertit paucis in hoc genere litterarum comparandus *Paulus Leopardus* Antwerp. 1556. 8vo. Varia quoque ex Laertio expreſſit & latine vertit *Eraſmus* in ſuis apophtegmatis. Denique *electa Laertiana* ſive locos communes Philoſophicos è Laertio digeſſit, & Græce ac Latine edidit *Guilelmus Donaldſonus* Francof. 1625. 8.

Verſiones Laertii in linguas Vernaculas.

Italice ſive Hetruſco idiomate Laertius bis prodiit Venetiis A. 1535. & 1545. 8. per *Felicem Aſtolfum.*

Gallice per *Franciſcum de Fougerolles* Doctorem Medicum, cum notis, Lugd. 1602. 8. Iterumque ex nova verſione Gallice Pariſ. 1668. 12.

Anglice non uno auctore Lond. 1688. 8.

z) Elegans carmen Græcum in laudem hujus editionis à Præceptore meo *Joh. Georgio Herrichio* τῷ μακαρίτῃ concinnatum exſtat in Actis Eruditorum A. 1629. p. 318.

Germanicam Augustæ A. 1490. excusam, Belgicamque Joanni Mollero in Hypomnematis ad Polyhistorem Philosophicum Morhofii τ̃ μακαϱίτȣ laudatas, haud vidi.

IV. Menagio in notis p. 255. seq. observante plenus est Laertius additamentorum: atque ut idem p. 253. notat, plenus est idiotismis sive plebejo dicendi genere tam in phrasi quam in verbis, quemadmodum à Salmasio pridem observatum in commentario de lingua Hellenistica p. 107. Passim quoque obscurus est & ambiguus quo nomine reprehenditur à Clarissimo Bælio in Lexico a) tanquam parum accuratum scriptorem traducente. Bartholomæus Keckermannus libro de Historia *Languide & frigide, sæpe tamen non inutiliter* Laertium scripsisse dixerat, quod non ferens Gerh. Joh. Vossius lib. 2. de Hist. Gr. c. 13. frigidam vocat laudem operis utilissimi & auro contra non cari. Certe Melchior Canus professus fuit melius in isto & fide dignius traditas esse vitas Philosophorum, quam à multis Christianis Vitas sanctorum. Auctor vitæ Laertii quæ Anglicæ ejus versioni præfigitur, non satis causæ habuit cur dubitaret an Platonis vita, Zenonis dogmatum epitome & tres Epicuri epistolæ ab ipso Laertio fuissent adjectæ. Nullam certe causam cur ita sentiret memoravit, & quam animo pressisse videtur, alienum & diversum hoc videri à ratione scribendi Laertiana per reliquum operis corpus servata, tanto minus me movet, quo minus sibi in cæteris omnibus similis est Laertius. Neque exploratissimum omnino est illum fuisse sectatorem Potamonis Alexandrini, ut idem auctor vitæ tradit, etsi nusquam sectæ cujusdam rigidum affectatorem fautoremve deprehendi facile largior. At Potamonis sententiam in proœmio sect. 21. ita refert Laertius, ut nullo modo innuat eam sibi probari, neque Potamonis animus fuit nullam amplecti sectam, sed ex quavis illarum certa quædam seligere, ita ut nova inde secta conflaretur, sed nullius nominis illa & nemini fere probata, quoniam libellis Potamonis forte deerat genius,

a) T. 2. edit. 1. p. 1258. *Il y a mille endroit obscurs & ambigous dans Diogene Laërce. Cela ne lui fait guere honneur. Un esprit exact auroit évité ces tenebres,* Idem alibi: *Cet auteur n'ayant guere plus d'exactitude dans ses raisonnemens que dans ses recits on peut fort bien se tromper en lui imputant les pensées qui semblent avoir la plus grande liaison avec ses phrases.* T. 2. edit. 2. p. 1130. Jo. Clericus T. 10. Bibl. selectæ p. 140. *Mr. Dodwel parle avec raison d'une maniere conditionelle du stile de Diogene, parce que cet Auteur n'écrit point exactemus, & à un style que les Grecs appelloient des idiots ou idiotique, qui étoit celui dont les gens sans lettres se servoient, lorqu'ils écrivoient quoique ce fut un homme d'une grande lecture.* Trajectiones Laertii frequentes, observat If. Casaubonus ad Polemonis vitam IV. 20.

-us, ut notatum Isaaco Casaubono in notis ad Dionem Chrysostomum. Mirum quoque ne vitam quidem Potamonis à Laertio referri quem sub Tiberio floruisse Hesychius illustris testatur, Laertius ipse ait hæresin ejus πρὸ ὀλίγου introductam. Aut assentiamus Claudio Salmasio affirmanti, plures à Laertio descriptas vitas temporum injuria intercidisse. Ita enim ille p. 888. ad Solin. edit. Paris. *Myrmecis illius* (Stephano laudati) *nulla quod sciam mentio invenitur in iis libris Diogenis qui hodie exstant. Sed magnus defectus in illa historia Philosophica Laertii injuria temporum accidit, ut ex indice vetustissimi codicis observatum mihi olim, quo longe plures Philosophorum vitas habemus. In eo laterculo memini legere & Κορνοῦτον & Πολέμωνα & Ἄρειον & alios quam plurimos ut alibi dicam. In his & Μύρμηξ Philosophus Διαλεκτικὸς qui fuit ex oppido Eneto Paphlagoniæ oriundus*: Verum memoria lapsus est Salmasius, cum Myrmecis mentionem & Polemonis vitam in libris editis exstare non putavit: *Sed fortasse τυπογραφικὸν fuit ἁμάρτημα Polemonis pro Potamonis. An Cornuti, Arei & Myrmecis vitas scripserit Laertius, dixerit vates aliquis non ego. Crediderim non scripsisse. Aliquid tamen in opere Laertii desiderari nullus dubito. Certè deesse videtur præfatio aliqua ad fœminam illam Φιλοπλάτωνα cui opus dicaverat. Etiam in catalogo librorum Chrysippi omnes libri physici desunt, aliique non pauci ut ad eum catalogum ostendemus. Epitomen solum esse hoc opus, vir acerrimi judicii Tanaquillus Faber existimabat.* Hæc ad Salmasii locum Menagius in limine suorum in Laertium commentariorum.

V. Ante Historiam Philosophicam à Diogene Laertio scripta fuerat atque edita b) ΠΑΜΜΕΤΡΟΣ sive *liber Epigrammatum poëmatiorumque in viros claros* vario carminis genere, qui jam pridem intercidit exceptis epigrammatis quæ ex hoc passim scoptica partim, partim seria produxit in vitis Philosophorum ipse Laertius & post Laertium Hesychius illustris. Exstant etiam Laertii Epigrammata quædam in Anthologia Maximi Planudæ & Johannes Tzetzes Chiliad. 3. hist. 61. affert Laertii epigramma in Democritum, sed quod legitur etiam in vita Democriti à Laertio scripta, ut visam a Tzetza ipso Pammetron non sit necesse. Auctorem appellat Ἐπιγραμματογράφον, & in ora libri annotatur ὁ Διογενιανὸς, quod idem nomen est ac Διογένης. Ἐπιγραμματογράφος τέ τις γράφει τὸ ἐξ ᾄδου &c. Si Ambrosio Laertii interpreti credimus, scripsit is etiam ὑπομνήματα sive *commentarios in sillos Timonis*, eorumque librorum primum

b) Hoc Is. Casaubonus probat ex Laertii Empedocle ubi ait: φέρεται δὲ καὶ ἡμῶν εἰς αὐτὸν ἐν τῇ παμμέτρῳ σκωπτικὸν μὲν, τοῦτον δὲ ἔχον τὸν τρόπον. En inquit, φέρεται.

mum laudat ipse in Timonis vita sub initium. Decepit Ambrosius Gyraldum dialogo 3. de poëtis p. 291. Thomam Aldobrandinum in Laërtii versione, Thomam Pinedo in elencho scriptorum à Stephano Byz. allegatorum aliosque, Sed jamdudum hic error ab aliis Laertii interpretibus Menagio & Meibomio emendatus est, animadversusque etiam à Vossio lib. 2. de hist. Græcis c. 3. Neque enim affirmat se, sed Apollonidem Nicæum τὸν πρὸ ἡμῶν. c) *qui paulo ante nos*, inquit Laertius, *vixit*, commentarios in Sillos Timonis Phliasii conscripsisse & Tiberio Imp. dicasse. Vide & Franciscum Patricium lib I. discussionum Peripateticarum p. 19. Vossium Institutionum Poëticarum lib. 2. c. 20. Leonem Allatium de Simeonibus p. 204. seq. & Joh. Jonsium lib. 3. hist. Philosoph. c. 3.

VI. INDEX SCRIPTORUM quorum meminit DIOGENES Laërtius,

depromtus ex editione Wetsteniana.

'Ανα-

c) Ita Vossius probante Menagio, licet ante legebatur ὁ παρ' ἡμῶν, quod à Marco Meibomio exponitur; *qui à nobis laudatus est in Pammetro.*

πρὸς

Ξενο-

Στέφ-

CAPUT

CAPUT XX.

De OPPIANO ET ATHENÆO.

Oppiani ætas. 1. *ἁλιευτικὰ & κυνηγετικά.* 2. *Horum editiones.* 3. *Ubi & de Græcis in illa scholiis.* *ἰξευτικὰ & Eutecnii paraphrasis.* 4. *Athenæus.* 5. *Plures hoc nomine.* 6. *Athenæi Dipnosophistica.* 6. *Eorum interpretes & editiones ac Græca Epitome.* 7. *Scripta Athenæi deperdita.* 8. *Index scriptorum ab Athenæo allegatorum.* 9.

I.

OPPIANUS a) Anazarbeus, b) Cilix, matre Zenodota, patre Agesilao viro opulento & Philosophiæ dedito, qui cum Imperatori L. Septimio Severo Anazarbum venienti cum reliquis civibus obviam ire neglexisset, ab eo in Insulam maris Adriatici Meliten sive Maltam relegatus est. Filius à patre in bonis litteris enutritus ejusque in exsilio comes animum ad Poësin appulit & poëma de piscatione obtulit sive eidem Imperatori Severo, ut Sozomenus c) auctor est, sive ut alii d) testantur & inspectio

Kkkk ipsa

a) Alius Oppianus ad quem M. Varronis litteræ apud Gellium l. 14. c. 7. Alius item malus Poëta Oppianus quem non uno in loco perstringit Martialis.

b) Sic autor Anonymus Græcus vitæ Oppiani. Ut adeo Anazarbi incolas intelligat Poëta 3. *ἁλιευτ.* v. 205. seq. quos distinguere videtur ab incolis Corycii (quæ hodie Turcis Carachisar sive Churoho) quam Oppiani patriam faciunt Svidas & alius vitæ ejus auctor, respicientes forte ad 3. *ἁλιευτ.* v. 8. seq.

c) Præf. ad Hist. Eccles. Theodosio juniori inscriptam: Τοιοῦτος πάλαι ἐγένετο Σευῆρος ὁ Καῖσαρ περὶ Ὀππιανὸν τὸν ἐν τοῖς μέτροις τῶν ἰχθύων τὰ γένη καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν θήραν ἀφηγησάμενον μετρίας ποιήσεως χρυσοῦν κατὰ στίχον Ὀππιανῷ δωρησάμενος, ὡς χρυσᾶ ἔπη τὰ τοῦ Ὀππιανοῦ εἰς ἔτι νῦν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὀνομάζεσθαι.

d) Svidas &c. Sane Antoninum alloquitur l. 1. de piscibus v. 3. γαίης ὕπατον κράτος Ἀντωνῖνε. Utrumque vero & Severum & Antoninum lib. 2. v. 683. Ἄμφω Θεσπέσιός τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱὸς ἐκ τῶν μοι γλυκὺς ὅρμος ἀνακτορίης πεπέτασται & l. 4. v. 5. αὐτὸς δ᾽ Ἀντωνῖνε καὶ υἱέος ἠγάθεον κῆρ. Sic. lib. 1. Cyneget. v. 3. Αὐσονίου ζηνὸς γλυκερὸν θάλος Ἀντωνῖνε, ubi per *Ausonium Jovem* ipsi Severus adhuc vivens intelligitur. Caracalla à Severo in regni consortium adscitus est A. C. 198. obiit A. 211. Fallitur enim Syncellus qui pag. 352. 353. Oppianum refert ad tempora M. Aurelii Antonini Philosophi.

ipsa poëmatis evincit Antonino Caracallæ ejus filio, verum superstite adhuc Severo Patre, in ludis sæcularibus Anno CHRISTI 204. illique elegantiam ingenii sui ita probavit, ut non modo remissionem exsilii parenti impetraret, sed & pro singulis versibus (vicies mille f) fuisse Svidas testatur, aureos inde dictos) præmii loco ab Imperatore ferret singulos numos aureos. In patriam reversus exstinctus est, non diu post grassante pestilentia, cum annum ætatis non ultra tricesimum attigisset, monumento illius post mortem hoc fuit inscriptum Epigramma:

Ὀππιανὸς κλέος εἷλον ἀοιδέων, ἀλλά με μοίρης
Βάσκανος ἐξήρπασε μίτος, χρυσερὸς δ' Ἀΐδης τε
Καὶ νέον ὄντα κατέσχε τὸν εὐεπίης ὑποφήτην,
Εἰ δὲ πολύν με χρόνον ζωῆς μίμνειν φθόνος αἰνὸς
Εἴασεν, οὐκ ἄν μοι τις ἴσον κλέος ἔλλαχε φωτῶν.

Quod ita utcunque transtuli, cum acumen poëtæ in primis duobus versibus ab aliis interpretibus præteritum videam:

Oppianus palmam vatum rapui, invida sed me
Fati immaturo rapuit vis funere in orcum;
Ac juvenem me morte tenet suadaque sequestrem.
Nempe pepercisset nostris livor malus annis,
Nulli hominum mecum par gloria lausque fuisset.

II. Exstant hujus Oppiani carmine Heroico scripti ἉΛΙΕΥΤΙΚΩ͂Ν * sive *de Piscatione libri quinque* ad Imperatorem Antoninum Caracallam: & ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΩ͂Ν sive *de Venatione libri quatuor*, ita ut *quintus* sive postre-

e) Hoc Scaliger ad Euseb. p. 222. colligit ex lib. 2. ἁλιευτ. v. 658. πολλαῖς ἑνδεκάδεσσιν ἑλισσομένων ἐνιαυτῶν, quæ seculi Romani descriptio est ex decem ἑνδεκάδεσσι annorum constantis. Et quanquam Tillemontius T. 3. Hist. Imperator. p. 229 illam conjecturam Scaligeri levissimam vocat, nihil tamen affert, qua illa infringatur. Ibidem ait in græca Oppiani vita tradi quædam, quæ defendi nequeant. Neque tamen subjungit certa, quibus fides illis detrahatur, argumenta.

f) Videtur Svidas computasse omnes versus omnium Poëmatum Oppiani, nam quinque libri Halievticon non plures continent versus quam 5648.

* Alios hujus argumenti scriptores laudat Athenæus lib. 1. p. 13. Svidas in χιχίλος ubi Seleucum Tarsensem refert inter eos qui ἁλιευτικὰ scripserunt prosa. At in Σέλευκος testatur Seleucum Emisenum scripsisse libros quatuor ἁλιευτικῶν carmine epico. Plures memorant Lylius Gyraldus dialogo 4. de Poëtis, & Rittershusius in prolegomenis

poſtremus interciderit: Nam de hoc argumento quoque illi quinque libros compoſitos fuiſſe Græcus auctor vitæ Oppiani diſerte teſtatur. Et hos eidem Antonino Caracallæ ab auctore inſcriptos paulo ante obſervavi.

III. De *Halieuticon* editionibus dixi in notis: *Cynegetica latinâ proſa* vertiſſe ſe teſtatur *Geſnerus* in Bibl. ſed nunquam in publicum prodiit ejus interpretatio. *Latino carmine* utcunque g) reddidit *Johannes Bodinus*, notasque addidit in quibus *Adriani Turnebi*

 lectio-

nis ad Oppianum. Damoſtrati libros viginti ἀλιευτικῶν allegat Ælianus lib. 15. c. 19. Scriptoribus Cynegeticon ab eodem Rittershuſio memoratis addendus Arrianus Nicomedienſis, de quo ſupra. Verſus poſtremus ἀλιευτικῶν Oppiani apud Svid. in ἀσφάλιος. Halieutica Oppiani memorat Athenæus lib. 1. dipnoſophiſt. pag. 13. laudans Ἰον ὀλίγω πρὸ ἡμῶν γενόμενον Ὀππιανὸν τὸν Κίλικα. Hieronymus in Chron. ſub M. Antonino Philoſopho, quem perperam ponit pro Antonino Caracalla. *Oppianus Cilix Poeta agnoſcitur, qui Halieutica miro ſplendore ſcripſit.* Idem in Ezech. 47. *Ajunt autem qui de animantium ſcripſere naturis & proprietate, qui ἀλιευτικὰ tam latino quam græco docuere ſermone, de quibus Oppianus Cilix eſt Poeta doctiſſimus, centum quinquaginta tria eſſe genera piſcium &c.* Omitto juniores Grammaticos Græcos, qui dictis Oppiani paſſim utuntur, tantum noto memoria lapſum Rittershuſium, qui in proœmio de vita Oppiani † † 8. b. affirmat Oppiani carmina laudari etiam ab Æliano περὶ ζώων ἰδιότητος, Philen enim dicere voluit, qui Oppianum paſſim ſequitur, licet nomine tenus quod memini nunquam Oppianum compellat. Commentario Halieutica illuſtravit *Johannes Tzetzes*, in uſum filii ſui, ut præmiſſi ab eo Jambi teſtantur. Hunc, vel excerpta ſaltim ejus inter ſcholia Græca ad halieutica ex tribus Codd. MSS. collecta edidit in ſua Oppiani editione Conradus Rittershuſius. Paraphraſis Græca in Halieutica concinnata ab *Eutecnio* Sophiſta hactenus lucem non adſpexit. *Johannis* vero *Diaconi Galeni* ſcholia Græca in Oppianum de Piſcibus quæ MSta memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 111. haud diverſa eſſe videntur ab iis, quæ Rittershuſius edidit:

Halieutica Græce primum prodiere Florentiæ.

Laurentius Lippius Collenſis primus tranſtulit latino Hexametro carmine, quod luci publicæ donatum eſt in Colle opido municipio Florentino A. 1478. 4. & poſtea ab Aldo additum Cynegeticis Oppiani græce primum vulgatis: Venet. 1517. 8. & ſeorſim iterum Argentorati A. 1534. 4. cum ſcholiis Jo. Cæſarienſis. Lippius non modo à ſenſu autoris hinc inde aberraſſe obſervatus eſt Rittershuſio & Leopardo lib. 21. c. 20. ſeqq. emendationum, ſed & in modulis ſyllabarum turpiter adeo ſe paſſim dat, ut non lippire ſed prorſus cæcutire videatur G. J. Voſſio lib. 2. de arte Grammatica c. 40. Oppiani Halieuticon editionem molitus etiam fuit *Jacobus Hertelius*, ut teſtatur in præf. ad fragmenta Græcorum Comicorum. *Cynegetica* poſt editionem Aldinam Venet. 1517. 8. prodiere Græce Pariſ. A. 1549.

g) Ita de ejus Metaphraſi ſentit Bochartus 1. Hieroz. pag. 761. ſeq. licet Bodinus ipſe hanc Metaphraſin & commentarium omnibus ſuis aliis prætulerit ſcriptis, ut ex ejus Epiſtola ad Joh. Cocinium refert Rittershuſius.

lectiones ſublegiſſe h) dicitur. Cæterum Adrianus Bailletus, qui Metaphaſin ipſam Turnebo per Bodinum ſubreptam ſcripſit, reprehenditur ab Ægidio Menagio c. 19. Anti Bailleti. Poſt Bodinum, cujus editio prodiit Pariſiis apud Vaſcoſanum A. 1555, 4. eadem Cynegetica latino carmine expreſſit *Michaël Piccartus* Profeſſor Noricus, quod excuſum eſt Ambergæ A. 1604, 8. *Carmine Gallico*, *Quintus Septimius Florens Chriſtianus* Pariſ. 1575, 4. *Gallica proſa* cum Arriani libro de venatione lucem adſpexit Pariſ. 1690, 12. Eruditis notis Cynegetica illuſtravit *Johannes Brodæus* Baſ. 1552, 8.

Halieutica & Cynegetica junctim *Græce* prodierunt ex emendatione Turnebi typis Regiis, Pariſ. A. 1555, 4. Quam editionem ad tres codices MSS. Palatinos recenſuit, cumque nova verſione proſaica, Commentariis eruditis, indicibus locupletiſſimis, & Græcis ad Halieutica ſcholiis veteribus eo usque ineditis vulgavit *Conradus Rittershuſius* Lugd. Bat. 1597, 8. Verſionem tanquam nimis affectatam reprehendit Bigotius in Menagianis pag. 418. laudat Fridericus Taubmannus in diſſ. de lingua latina p. 61. Recuſus hinc Oppianus Græce & latine in corpore Poëtarum Græcorum, curante Jac. Lectio Genev. 1606. fol. *Friſchlinum* quoque verſionem Oppiani paraſſe conſtat ex ejus notis in Callimachum p. 186. Verſus quosdam in Rittershuſii & aliis editionibus prætermiſſos, ex codice Salmanticenſi & Vaticano ſupplet Andreas Schottus l. 2. Obſ. human. c. 41. teſtatus ſe ex eisdem loca plurima ſanaſſe & Scholiaſtem longe uberiorem reperiſſe Conf. ejusd. l. 5. c. 27. Pariſiis in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi exſtat Oppianus Angeli Cretenſis, qui & Bergitus dicitur, manu elegantiſſime ſcriptus, cujus in margine habentur animalium imagines ad vivum pictæ ab Angeli filia, ſi vera referebat Puteanis i) Clariſſimus Emericus Bigotius, cum Oppianum iſtum oſtenderet, qui Henrici II. temporibus ſcriptus eſt. Oppianum ſæpe λατινίζειν notat Daniel Heinſius ad Nonni Dionyſiaca p. 196. & Scipio Gentilis l. 1. parergon. c. 4. ubi latinos poëtas Lucretium, Ovidium, Horatium aliosque imitatum eſſe obſervat. Si Arnoldum Bootium audimus l. 3. Animadverſionum ſacrarum p. 109. etiam ſacras

cras

h) Vide Colomeſii Galliam Oriental. p. 75. & 83. Epiſtolas Georgii Richteri p. 205. Prima Scaligerana p. 21. Ceterum in Catalogo Thuaneo T. 2. p. 271. Metaphraſis Bodini perperam refertur ad Laur. Lippium, & in pandectis Brandenburgicis minus recte dicitur Bodinus libros de piſcibus commentario illuſtraſſe. In Catalogo Bibl. Heinſianæ T. 2. p. 72. male excuſum Budæus pro Bodino.

i) In notis ad Scaligerana, Voce; Meſſer *Angelo*.

cras litteras legit Oppianus, & elogium equorum quod l. 1. Cyneget, v. 173. seq. inseruit, ex Jobi capite undequadragesimo maximam partem expressit. Quod autem Renati Rapini judicio siccus k) est Oppianus ac jejunus, si omnino verum est, ex argumento provenit, quod doceri contentum negat ornari. Quantum tamen in illo fieri licuit, jampridem ingenii, doctrinæ & floridæ eloquentiæ ac perspicuitatis laudem ille tulit.

IV. Scriptor Græcus vitæ Oppiani testatur eum ἸΞΕΥΤΙΚΑ quoque sive *Poëma de aucupio*, *quinque libris* composuisse, quod hactenus lucem non adspexit neque usquam repertum est, licet olim illud habere se jactavit Franciscus Asulanus, & quanquam in Vindobonensi l) & aliis Bibliothecis MS. exstat *Eutecnii* m) Sophistæ *Paraphrasis Græca Prosaica in* Oppiani *Ixeuticon libros duos*, jam olim lecta Gesnero, qui ejus editionem cum variis lectionibus & castigationibus in Oppianum pridem promisit m) & ex illa hinc inde quædam adducit in opere suo de animalibus, præcipue in avium historia. Novissime Eutecnii paraphrasin Ixeuticon Oppiani ex apographo MSti Vaticani per Holstenium recensito cum latina versione sua & erudita præfatione de vocabulis artis Ixeuticæ apud Græcos usitatis in lucem edidit Vir Clariss. *Erasmus Vindingius* Pauli filius, Hafniæ A. 1702, 8. Constat autem non libris quinque ut Svidas, nec duobus ut Gesnerus n) scribunt, sed *libris tribus*, quorum primo agitur de avibus rapacibus ac domesticis earumque natura, secundo de avibus amphibiis in aquis pariter ac terra vitam degentibus, ac tertius

 deni-

k) Rapin refléx. sur la Poëtique p. 176. *Nicander est dur, Oppian est sec.*

l) Lambecius lib. 2. p. 595. testatur in Bibl. Augustissimi Imperatoris exstare Eutecnii Sophistæ paraphrasin Græcam in Oppiani Ixeutica principio ac fine mutilam, tum in Halieutica ejusdem ac Cynegetica, quam postremam in Cynegetica Gesnero etiam apud Arnoldum Paraxylum Arlenium olim inspectam, miror à Nesselio haud memorari. Præterea idem Lambecius auctor est in eadem Bibl. exstare quatuor MStos Oppiani codices & in his unum antiquissimum Membranaceum qui olim fuerit Joh Alex. Brassicani, in quo præter contextum scholia antiqua partim marginalia partim interlinearia, diversa ab iis, quæ Rittershusius publicavit.

m) De ætate hujus Eutecnii mihi non constat, licet certum est falli scriptorem Ephemeridum Parisiensium qui A. 1703. p. 205. edit. Amsterd. cum ait vixisse sub Antoninis quibus ipse Oppianus fuit junior

n) In Bibliotheca p. 527. b. ubi refert Venetiis in Bibl. Bessarionis sive S. Marci servari Oppiani Halieutica & Cynegetica cum figuris aliquot animalium vetustis, quas depingendas sibi curaverit, quantumvis multas ex illis minime convenientes descriptioni Poetæ.

denique de veriis generibus & rationibus singulas capiendi. Ixeutica græcis versibus scripserat etiam teste Svida Christodorus Thebanus, verum illud poëma perinde ut Oppiani ad nos non pervenit. Quod Rittershusius conjicit præterea ab Oppiano scriptum esse Poëma de rebus gestis Severi Imp. levi nimis conjectura nititur. Neque auctor Græcus vitæ ejus, qui post commemorationem Halieuticon alia ab Oppiano Poemata composita affirmat, alia respexit, quam quæ statim nominat Ixeutica & Cynegetica. Et quanquam Herodianus l. 2. extremo auctor est res Severi à Poetis copiosius descriptas esse, nihil tamen inde ad Oppianum concludi potest, in flore pæne ætatis fato interceptum.

V. ATHENÆUS a) ex Naucrati urbe Ægypti celebri, Gram-

a) Ἀθήναιος scribitur, cum nomen proprium viri denotat, cum vero Athenis natum Ἀθηναῖος, teste Eustathio ad Iliad. β′. p. 237. ubi alia affert consimilia. Nec prætereunda Varronis observatio, qui lib. 7. de lingua lat. docet trinas fuisse Athenas, quarum ab una dicantur *Athenai*, ab altero *Athenienses*, à tertia *Athenaeopolitæ*: Et sex urbes Athenarum nomine memorat Steph. Byz. quem vide. Cæterum Navcratin patriam suam testatur Athenæus noster ipse lib. XI. p. 480. καὶ ἐν τῇ τοῦ συσσίτου ἡμῶν Ἀθηναίου πατρίδι Ναυκράτει. Svidas: Ἀθήναιος Ναυκρατίτης γραμματικὸς γεγονὼς ἐπὶ τῶν χρόνων Μάρκου, ἔγραψε βιβλίον, ὄνομα δειπνοσοφισταί. Vide & eundem in Ναύκρατις. De hac urbe, quæ etiam Patria fuit Julii Pollucis Staphylique in scholiis ad Apollonium laudati, & Polycharmi & Herostrati de quo Athenæus XV. pag. 674. seq. & Charonis ac Phylarchi de quibus Svidas & Lyceæ sive Lynceæ quem laudat Athenæus & ex quorundam sententia etiam Apollonii (vide Ælian. XV. 23. de animal. & Athenæum VII. p. 283.) & Philisti atque Aristophanis (Athen. VI. pag. 229.) videndus præ cæteris Petrus Bayle Vir Cl. in Dictionario Historico critico Tom. 3. pag. 2207. seq & Athenæus ipse XIII. pag. 596. ubi de Naucratide Archedice. Alii præterea fuere Athenæi celebres 1) *Athenaus Attalensis*, Cilix, Medicus quem pnevmaticorum principem memorat Galenus passim, ut lib. 9. de composit. medicam. secundum genera cap. 5. lib. de venæ sect. contra Erasistratum c. 5. lib. 1. de differentia pulsuum cap. 3. & lib. 4. c. 10. 12. & 14. & lib. 5. de causis symptomatum, ubi lib. XXIV. hujus Athenæi allegat. Ejusdem forte qui *Nicandri* Alexipharmaca illustravit, quemque Theodori Medici magistrum memorat Laertius in Aristippo, lib. 2. sect. 104. & quem Athenæum Tarsensem vocat Cœlius Aurelianus lib. 2. de morbis acutis c. 1. 2) *Athenaus Rhetor* æmulus Hermagoræ qui Rhetoricam dixit fallendi artem Quintil. l. 2. c. 15. sive ut Sextus Empiricus 2. adversus Mathemat. p. 75. λόγων δύναμιν στοχαζομένην τῆς τῶν ἀκουόντων πειθοῦς Vide & Quintilianum l. 3. c. 1. & Phœbammonem Rhetorem p. 98. ubi affert definitionem schematis Athenæi Navcratitæ, sive quod & Rhetor ille Navcratites fuerit, sive quod Phœbammon nostrum confuderit cum Rhetore. 3) *Athenaus* ἐπιγραμματοποιὸς laudatus Laërtio lib. 6. c. 14. & lib. 7. c. 30. 4) *Athenaus Seleuciensis*, Philosophus Peripateticus, cujus tanquam æqualis sui meminit

Grammaticus b) post Commodum Imp. quin etiam post Oppiani Poëtæ mortem scripsisse se testatur c) licet Svidas affirmat eum floruisse Imp. Marci Antonini temporibus.

VI. Ejus ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ sive eruditorum convivalium sermonum d) libri XV. licet haud integri ad nos pervenerunt, desunt enim,

minit Strabo lib. 14. p. 670. Eundem esse suspicor, quem in rebus Semiramidis laudat Diodorus Siculus l. 2. c. 20. 5) *Athenæus Cyzicenus*, in omni Mathematum genere, maxime vero in Geometria celebris, teste Proclo l. 2. in Euclidem p. 19. Hic Archimedis æqualis, de machinis bellicis scripsit ad Marcum Marcellum, ut dixi supra lib. III. c. 24. 6) *Athenæus Stoicus*, Porphyrio in vita Plotini memoratus. 7) *Athenæus Byzantius*, quem cum Cleodamo instaurandis urbibus muniendisque præfecit Gallienus Imp. teste Trebellio Pollione in hujus vita c. 13. His adde 8) *Athenæum* Antigoni amicum quem ille ducem adversus Arabes Nabatæos misit Olymp. CXVII. 1. Diodor. XIX. T. 2. p. 730. seq. & 9) *Athenæum* Archini patrem qui Atheniensibus svasit ut Jonum literis uterentur Ol. XCIV. 2. Apostol. XVII. 25. proverb. & Svidas in Σαμίων ὁ δῆμος.

b) Grammaticum vocat Athenæum nostrum Svidas, certe ejus libri Dipnosophiston referunt industriam & institutum critici ac grammatici. Maximam enim partem de verbis, & locis scriptorum explicandis solliciti sunt, & Physica quæ attingunt Grammatice potius tractant & Critice quam Philosophice. Unde & Eustathio ad Iliad. ψ. p. 1394. appellatur κανονιστής. Itaque quod Daniel Clericus vir Cl. parte 3. Hist. Medicinæ p. 204. Athenæum nostrum pro Medico haberi posse ait, laxius ita intelligendum puto, non quod professione Medicus fuerit, sed quod Medica quædam libris suis intexuerit, Medicis etiam duobus Daphno Ephes. & Rufino Nicaensi inter convivas confabulantes inductis.

c) Athenæus lib. 1. p. 13. inter eos qui Halievtica composuerunt laudat τὸν ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν γενόμενον Oppianum Cilicem, unde primus quod sciam Athenæi ætatem constituit Tan. Faber lib. 1. Epist. p. 64. Post Commodi Imp. mortem scripsisse jam observavit G. I. Vossius ex hoc ejus loco lib. 12. p. 537. τί ἂν θαυμαστὸν, εἰ καὶ καθ' ἡμᾶς Κόμμοδος ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῶν ὀχημάτων παρακείμενον εἶχε τὸν Ἡράκλειον ῥόπαλον ὑπεστρωμένης αὐτῷ λεοντῆς καὶ Ἡρακλῆς καλεῖσθαι ἤθελεν. Neque obstat, quod lib 15. p. 677. (non Athenæus, sed Ulpianus qui ab Athenæo loquens inducitur) affirmat sibi cognitum fuisse Pancratem Poetam, qui jam floruit tempore Hadriani Imp.

d) Fingit in hoc opere Scriptor πολυμαθέστατος Platonis symposium imitatus se *Timocrati* narrare quæ ipse percepisset in convivio quod *Laurensis* (male Laurentius doctis viris appellatus) Romanus, vir opulentus itemque doctissimus, & magnæ instructor Bibliothecæ paraverat viris præstantissimis *Masurio* JCto, *Montio* poetæ, *Plutarcho*, Alexandrino (vide VI. pag. 241. f. VII. p. 276. a) *Leonida* Eleo *Æmiliano* Maurusio & *Zoilo* Grammaticis: tum Philosophis *Pontiano* ac *Democrito* Nicomediensibus, *Philadelphoque* Ptolemæensi, *Theodoro* item *Cynulco* sic Cynico pluribus canibus stipato, Rhetoribusque aliquot, in quibus eminebat *Ulpianus* Tyrius ob assiduam

enim, præter lacunas hinc inde obvias, libri duo primores cum tertii principio, quæ jactura utcunque in editionibus resarcita est ex *epitome hujus operis* e) confecta ante annos circiter sexcentos à Grammatico quodam CPolitano (*Hermolaum*, à quo Stephanus Byzantinus contractus est, parum accurate appellat Raphaël f) Volaterranus) cujus etiam argumentum libro primo præfigitur. Lacunam bene magnam libro XV. non longe à fine in antiquioribus editionibus occurrentem, primus è MS. codice Farnesiano g) supplevit Guil. Canterus lib. 9. novarum lect. additis Jos. Scaligeri castigationibus. Athenæo licet nominetenus haut laudato, plus simplici vice usus est eidem suppar Ælianus, ut ad hujus

duam inquisitionem ὀνοματοθήρης & κειτὄκειτος ab Athenæo appellatus, à Cujacio autem male ni fallor confusus cum Ulpiano JCto lib. 24. c. 39. Obs. Denique Medicis *Daphno* Ephesio, *Galeno* Pergameno, & *Rufino* Nicaënsi, Musicoque *Alcida* Alexandrino, *Arriano* præterea & *Udro* & *Palamedi* ac *Myrtilo* Thessalo. Hi occasione potus ciborumque appositorum jucundos & plenos urbani salis & apertorum jocorum, sed non minus curiosissimæ ac maxime reconditæ doctrinæ sermones cædunt, ac tot laudant loca scriptorum omnis generis propemodum octingentorum, (utinam semper accurate) ut res non adeo spisse coacervari optet Gaddius de scriptoribus non Eccles. T. 1. p. 50. seq. & viro acerrimi judicii Rolando Maresio, hoc ipso nomine fictio Athenæi absurda visa fuerit, quod incredibile sit talia eo modo & in uno convivio tractata, vel tot auctorum & tanta loca quenquam memoria tenere Epist. 49. ad Nic. Heinsium p. 212. Simile judicium eodem in looo vir doctus fert de libris Justi Lipsii, dialogorum more conscriptis, quale etiam de Laur. Begeri scriptis ferret aliquis Maresio similis, licet in utroque summi ingenii viro eruditio pariter sit admiranda. De Bassompierii memoriis non minus incredibile visum est Bussio Rabutino (vide personati Vignolii Marvillii miscellanea T. 2. p. 80.) quod præ se ferant ex sola memoria recollecta ac descripta, quicquid dixerit feceritque per totos retro triginta annos.

e) Eustathius quoties Athenæo ad Homerum utitur, utitur autem sæpissime, jam sub nomine Athenæi, jam sub nomine Δειπνοσοφιςῦ, non ipsum Athenæi opus, sed epitomen sive auctorem παρεκβολῶν ad manus habuit, ut observatum Rich. Bentleio diss. de Epistolis Phalaridis p. 30 & 131. Hæc epitome MSta fuit apud Marcum Musurum primum Athenæi editorem, tum & apud If. Casaubonum, qui eam ab Hoeschelio (vide Casauboni Epist. 26.) acceperat, auctorique nec eruditionis denegat testimonium, nec excusare interdum negligentiam potest. Delitescit adhuc in variis Bibliothecis inedita, exceptis libris primis duobus & parte tertii, qui pridem editi sunt, & quibus defectum ipsius Athenæi Musurus primus merito supplevit.

f) Decepit Volaterranus Carolum Stephanum, Nic. Lloydium, Joh. Jac. Hofmannum, Moreriumque, ut affirmarent à Svida auctorem Epitomes Athenæi vocari Hermolaum Byz. & quod pejus est nonnulli ex illis traderent solam epitomen nobis superesse atque relictam esse, integro opere Athenæi deperdito. Hallucinationes hasce ante me notavit P. Baylius T. 1. Lexici p. 404. seq.

g) Vide Hieronymum Mercurialem lib. 1. Var. Lect. c. 21.

ut varias historias notatum Viris doctissimis Johanni Scheffero & Jacobo Perizonio. Semel monendum est, inquit Schefferus ad lib. 1. c. 14. " videri nostrum pleraque hujus operis ex Athenæo, recenti tum auctore " fortassis uni tantum alterive noto desumsisse, adeo ubique ferme non " sensus modo sed & verba ejus retinet. Quod vero Harpocration Athenæum exscripserit, vel hunc ille, Svidam auctorem laudans perperam tradit auctor Pandectarum Brandenburgicarum h) nusquam enim hoc Svidas scripsit. Laudatur semel de nomine Athenæus noster ab Harpocratione in *ναῦς.* Sopater quoque Sophista librum secundum Eclogarum magnam partem ex Athenæi Dipnosophistis composuerat teste Photio cod. 161. Prætereo Svidam, Eustathium aliosque recentiores Athenæo frequentius usos, ex quibus *Stephanus Niger* Musonium suum sive opus de nimio vitæ luxu sive nimia opsoniorum appetentia totum ex Athenæo carptim collegisse animadvertitur.

VII. Paulus Jovius in libello de piscibus Romanis auctor est *Sanga* Romani, Poetæ, familiaris sui beneficio latinum Athenæum nos debere. Sed nunquam versio illius, si usquam perfecta fuit, adspexit lucem. Neque *Hieronymi Pariseti*, JCti, à quo majorem Athenæi partem latine fuisse redditam testatur Jacobus Gaddius T. 1. de Scriptoribus non Ecclesiasticis pag. 51. *Natalis* vero *Comitis* Veneti translatio haud usquequaque probanda prodiit adjectis ex codice Mediceo locis quæ in græcis editis hactenus desiderabantur, Venet. 1556. fol. Basileæ eodem A. 1556. 8vo. & Paris. 1557. 8vo. Primus græce Athenæum cura *Marci Musuri* qui & varios MSS. codices & epitomen græcam contulerat, quæque deerant ex hac suppleverat, edidit Aldus Manutius Venetiis A. 1514. fol. Deinde *Jacobus Bedrotus* & *Christianus Herlinus* juvenes Germani, addito scriptorum qui ab Athenæo laudantur elencho, aliisque indicibus, & annotationibus in loca quædam, collectis ex Budæi, Erasmi aliorumque doctorum hominum lucubrationibus, Basil. 1535. fol. Libri decimi quinti lacunam ingentem à p. 647. a. ad p. 696. à ex Farnesiana Bibl. primus supplevit Gvilelmus Canterus IX. 1. novar. lect. c. 21. ubi alterius MSti codicis à Fulvio Ursino sibi monstrati meminit. Ex accuratiore *Jac. Dalechampii* Cadomensis Medici interpretatione, cum brevibus ad oram

LIII notis

h) Quod in iisdem Pandectis ex appendice Bibl. Gesneri traditur Athenæum Philosophum scripsisse libros decem Theogoniæ, & de rerum principiis librum, idque teste Æliano, itidem error est, neque usquam hoc testatur Ælianus. Cæterum Pherecydes Philosophus Atheniensis, sive ut alii Syrius, scripsit de rerum principiis & libros decem Theogoniæ, Vide quæ supra lib. 2. in Hesiodo.

notis Athenæus latine emendatius recusus est Lugd. A. 1583. fol. & licet non omne punctum tulit Dalechampius, à Casaubono etiam hinc inde non præter rem reprehensus, majorem tamen longe industriam probavit Veneto interprete, & per triginta paulo minus annos hunc fœtum suum quantum per frequentissimas ægrotantium visitationes facere potuit horis subsicivis expolivit. Postea A. 1597. fol. versioni Dalechampii notisque à Commelino recusis accessit præter græcum textum ex Codd. Palatinæ, Vaticanæ aliarumque Bibliothecarum MSS. ab *If. Casaubono* emendatum, eruditissimus in Athenæum ejusdem Casauboni commentarius. Atque ita Athenæus cum Delechampii versione notisque & Casauboni commentariis iterum præla subiit Lugduni 1612. fol. 2. Vol. iterumque A. 1657. in qua editione accessit præter observationes pauculas virorum illustrium L. I. & *Pauli Fermat* Senatorum Tolosanorum in quædam loca Athenæi, index scriptorum Athenæo laudatorum in prioribus græco latinis omissus; & longe quam in græca Basileensi plenior.

Denique quinque primos libros Gallice à se translatos vulgavit *Marollesius* Paris. 1680. 4to.

VII. Scripsit & alia Athenæus, ex quibus lib. 5. p. 211. memorantur libri de Regibus Syriæ: περὶ ὧ (Δημητρίου) ἱςόρησεν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν Ἀθήναιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ βασιλευσάντων. Equidem alium Athenæum Diodoro Siculo laudatum innui hoc loco, non Naucratitem existimabat Paulus Colomesius notis ad Gyraldi dialogos de poetis p. 420. Sed verisimillimum est à dipnosophista qui loquens inducitur ἑταῖρον vocari non alium quam convivam suum. Unde à Colomesii sententia recte etiam recessere clarissimi Lipsienses Actorum eruditorum collectores A. 1696. p. 233. Præterea Vossius lib. 2. de Hist. Græcis c. 15. observat Athenæum collegisse historias ducum qui singulari certamine pugnantes exercitibus suis salutem attulere. Verba Athenæi hæc sunt lib. 4. p. 155. ὅτι ἢ καὶ οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐμονομάχουν καὶ ἐκ προκλήσεως τοῦτ' ἐποίουν, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν.

VIII. Mich. Neander in prolegomenis ad Gnomologiam ex Stobæo collectam p. 11. affirmat exstare etiam Athenæi nostri paraphrasin in Nicandri Alexipharmaca, & de machinis bellicis. Sed scholia in Nicandrum ab aliis tribui Athenæo Attalensi Medico jam supra dixi, & liber de machinis longe antiquiorem auctorem agnoscit Athenæum, æqualem Archimedis, qui librum suum inscripsit M. Marcello Syracusarum expugnatori, Vide supra lib. 3. cap. 24.

IX.

IX. INDEX SCRIPTORUM, quos laudat ATHENÆUS.

Depromtus ex editione Lugdunensi A. 1657. & aliarum etiam Græco-Latinarum editionum paginis respondens, locisque aliquot emendatus & auctus.

καλ-

μαν-

φιλό-

Amyn-

ἀγρῶ-

Anti-

Archip-

Aristo-

κωκα-

* Grammatici Aristophanis hoc videtur, non Comici.

πρὸς

περὶ

Da-

* Colabos legit Gyraldus dialogo IX. de Poëtis.

[illegible] Contra Neæram [illegible]

[illegible] De legatione [illegible]

[illegible] de immunitate [illegible]

[illegible]

mine [illegible], ter mille ac quingentos libros edidit [illegible] d. 477 [illegible]

[illegible] De abo[illegible]

[illegible] Joni contra [illegible]

[illegible] De [illegible]

[illegible] Magna[illegible]

[illegible]

Archip-

Aristo-

καυκα-

Nnnn δηλίων

* Grammatici Aristophanis hoc videtur, non Comici.

πρὸς

βουκό-

Da-

* Colabos legit Gyraldus dialogo IX. de Poëtis.

Diodo-

* Εἰκαδισταὶ dicti Epicurei, quod natalem Epicuri celebrabant vigesimo mensis die, ut notavi lib. 3. c. ult.

μνη-

* Antiquissimum hoc exemplũ est Bailleto omissum in libro des satyres qui portent le titre d'*Anti*.

Eueme-

Con-

Her-

περὶ

περὶ

τριπλό-

ἀτ]ικὰ,

* Titulus corruptus.

μνησῆ.

ὕβρις,

Incertorum auctorum opera, iis quibus adscribuntur auctorum nominibus subjectis.

Cri-

Incertorum Auctorum absque operum nomine & indicatura.

CAPUT

CAPUT XXI.

De CLAUDIO ÆLIANO.

Æliani ætas & vita. 1. *Variæ Historia.* 2. *Historia animalium.* 3. *Tactica antiquioris ut videtur Æliani.* 4. *Epistolæ rusticæ.* 5. *Scripta Æliani deperdita.* 6. *Index scriptorum in Varia & animalium Historia allegatorum.* 7.

I.

CLAUDIUS ÆLIANUS, Politiano & aliis male Helianus, Prænestinus a) vix unquam fines Italiæ patriæ suæ egressus b) sed Græcorum c) Græcæque eloquentiæ amantissimus fuit. Audivit Pausaniam Rhetorem d) & Nicostrati simplicem venustatem, Dionisque Chrysostomi dictionem imitatus, Herodem Atticum tanquam suavissimum Rhetorum præ cæteris admiratus est. Magnam inde dictionis Atticæ facultatem & elegantiam sibi comparavit, ita ut Philostrato judice ipsis posset certare Atheniensibus, & μελίγλωσσος sive μελίφθογγος h. e. *mellei oris* inde dictus sit, teste Svida, qui ἀρχιερέα quoque sive Pontificem e) fuisse, & Rhetoricam

a) Svidas: Αἰλιανὸς ἀπὸ Πραινέστου τῆς Ἰταλίας, ἀρχιερεὺς καὶ σοφιστὴς ὁ χρηματίσας Κλαύδιος, ὃς ἐπικληθεὶς μελίγλωσσος ἢ μελίφθογγος καὶ ἐσοφίστευσεν ἐν Ῥώμῃ αὐτῇ ἐπὶ τῶν μετὰ Ἀδριανὸν χρόνων. Quia vero Prænestini jus civitatis Romanæ habebant (Vide Jo. Mariæ Svaresii libros 3. de Præneste antiqua editos Romæ A.1680.8.) hinc Romam patriam suam vocat Ælianus lib. 2. Var. Hist. c. 38. lib. 12. c. 25. & lib. 14. c. 45. & Philostratus de Sophist. p. 618. Ἀιλιανὸς (male in codice meo MS. Philostrati bis legitur Φιλιανός) δὲ Ῥωμαῖος μὲν ἦν, ἠττίκιζε δὲ ὥσπερ οἱ ἐν τῇ μεσογείᾳ Ἀθηναῖοι.

b) Idem Philostratus testatur Ælianum ipsum de se prædicasse quod nunquam navem conscenderit, neque mare noverit, neque usquam profectus sit ultra fines Italiæ. Atque ideo pluris etiam Romæ habitum esse ὡς τιμῶντα τὰ ἤθη ut qui moribus patriis unice duceretur. At ipse Ælianus auctor est fuisse se Alexandriæ, XI. ult. de animal.

c) Vide Var. Hist. lib. 9. c. 32. & lib. 12. c. 25.

d) Philostratus: ἡ μὲν ἐπίπαν ἰδέα τοῦ ἀνδρὸς ἀφέλεια προσβάλλουσά τι τῆς Νικοστράτου ὥρας. Ἡ δὲ ἐνίοτε πρὸς Δίωνα ὁρᾷ καὶ τὸν ἐκείνου τόνον - - Παυσανίου μὲν οὖν ἀκροατὴς ἐγένετο, ἐθαύμαζε δὲ τὸν Ἡρώδην ὡς ποικιλώτατον ῥητόρων.

e) Alius fuit 1) *Plautius Ælianus*, Pontifex, sub Vespasiano clarus, quem memorat Tacitus lib. 4. hist. c. 52. Mentio fit & 2) *C. Æliani* in plerisque editionibus Historiæ

cam Romæ professum esse memorat. Declamationibus faciendis parum aptum se expertus, f) ad scribendum se contulit, sub Imp. Elegabalo

Tttt

storiæ naturalis Plinianæ, inter auctores ex quibus composuerit Plinius librum tertium. Sed Jo. Harduinus ex MSS. recte ibi reposuit *Gellianum* qui allegatur lib. 3. c. 12. 3) *Æmilius Ælianus* qui Cos. fuit sub Trajano A. U. C. 868. diversus à 4) *Casperio Æliano* præfecto prætorio sub Nerva Imp. apud Dionem l. 68. p. 770. qui rusticorum tumultuantium sub Domitiano caput fuit, teste Eutropio IX, 20. Confer Barthium p. 2481. Advers. 5.) *Ælianus* patria (ut ipse videtur in præf. innuere) Græcus, Græcæque rei militaris quam Romanæ peritior, qui ad Adrianum Imp. *Tactica* scripsit, & in illis testatur se de hoc argumento olim sermones fecisse Nerva Trajano imperante cum Frontino viro consulari. Hunc Tacticorum scriptorem cum Cl. Æliano nostro confundunt Vossius de Hist. Gr. & alii viri docti: sed antiquiorem atque adeo diversum esse probe post Is. Vossium & Tillemontium T. 2. hist. Imperatorum p. 995. seq. notavit Jacobus Perizonius Vir clariss. in prolegomenis ad varias historias Æliani. Non plane constat idemne eum hoc Tacticorum scriptore sit 6) *Facundus Ælianus* laudatus Martiali lib. 12. Epigr. 24. vel 7) *Ælianus* amicus Apollonii Tyanensis, de quo Philostratus in hujus vita l. 7. c. 8. seq. 8) *Ælianus Platonicus* cujus *hypomnemata in Timæum Platonis* laudat Porphyrius in Ptolemæi Harmonica & Proclus ad Timæum, Is. Vossius de viribus rhythmi p. 82. 88. & 111. 9) *Papyrius Ælianus* Cos. sub fratribus Antoninis, A. U. C. 915. nisi potius cum fastis à Norisio editis legendum *Lollianus*. 10) *Ælianus* qui A. U. C. 936. & 939. Cos. fuit sub Imperatore Commodo. 11) *Ælianus* qui Cos. fuit A. U. C. 975. idem forte cum *Flavio Æliano* qui Præf. prætorio sub Alexandro Severo, memoratur in inscriptione veteri apud Gruterum p. 491. ut conjicit Jo. Glandorpius in Onomastico Rom. p. 20. 12) *Celsus Ælianus* de quo Julius Capitolinus in Maximo & Balbino c. 17. 13) *L. Ælianus* unus è sex Tyrannis qui inter initia Diocletiani imperium usurpavere, cujus mentio apud Eutropium lib 9. sect. 20. & cujus numus à Foucaulto nuper inventus refertur in memoriis literariis Gallicis Trivultinis Anni 1702. p. 35. Vide & Tillemontii notam 12. ad vitam Gallieni T. 3. Historiæ Imperator. ubi è numis mentio alterius *Auli Pomponii Æliani*. 14) *Ælianus*, Probiani in proconsulatu Africæ sub Constantino M. successor lib. 1. codicis Justinianei tit. 38. & Augustin. Epist. 68. sive 88. edit. Benedictinor. 15) *Ælianus* ad quem Gregorius Thavmaturgus scripsit expositionem fidei laudatam Basilio Magno Epist. 64. 16) *Ælianus* Dux bellicus sub Imp. Valente, de quo Svidas in Αἰλιανός. 17) *Ælianus* Prætorio præfectus sub Imp. Zenone. Vide Cujacii observationes. lib. 16. c 14. 18) *Ælianus Meccius* (Μέκκιος) Galeni præceptor qui eum laudat libro de Theriaca ad Pamphilianum T. 2. p. 470. Hisce omnibus ætate prior 19) Æmilius Ælianus Cordubensis, de quo Svetonius in Augusto c. 51.

f) Philostratus de Æliano nostro: ἑαυτὸν δ' εὖ διασκεψάμενος ὡς μελέτῃ οὐκ ἐπιτήδειον, τῷ συγγράφειν ἐπέθετο, καὶ ἐθαυμάσθη ἐκ τούτου.

balo vel primis annis Alexandri Severi, g) ac cœlebs sexagesimum ultra ætatis annum vixit. h)

II. Ex ejus scriptis exstant ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ βιβλία ιδ. Variæ Historiæ sive Historiæ per saturam lib. XIV. i) quod opus Johanni Stobæo k) laudatur sub titulo ἱστορία vel σύμμικτος ἱστορία, Stephano Byz. l) ἱστορικῆς διαλέξεως, Suidæ m) περὶ ποικίλης ἀφηγήσεως. Quanquam vero parum verisimilis videtur sententia virorum doctissimorum, qui vel ob stylum minus quam in historia animalium limatum extremam operi manum auctoris accessisse negant n) imperfectumque relictum o) esse aut excerpta tantum illius exstare contendunt: p) Non absurde tamen suspiceris prologo & Epilogo & quibusdam forte libris truncatum ad nos pervenisse. Nam Stobæus & Suidas nonnulla ex eo proferunt quæ in editis desiderantur, & liber quintus in binos à librario divisus esse videtur, cum sextus liber interciderit. Prætereo quod libri decimi quarti extrema varie tubata sunt in codd. & editionibus: & quod librum XVII. in Bibl. Cæsarea extare illatum à Jo. Sambuco ex Mugii Tredecimviri Argentoratensis fide tradidit Scheferus & Kuhnius, de qua te Lambecii & Nesselii silentium jubet nos addubitare. *Inscriptiones capitum* ab ipso Æliano non esse disputat Gisbertus Cuperus in variis suis observationibus p. 302. seq. in quibus plura istorum librorum loca erudite illustravit, tum Scheferus ad præf. & lib. 3. c. 24. ac Perizonius ad IV, 4. & 19. Lectum hoc Æliani opus etiam ab Eustathio, qui illud respicit in suo ad Homerum commentario, locis ad minimum decem. *Græce* primus edidit cum Heraclide de politiis, Polemonis, Adamantiique Physiognomi-

g) Hoc ex eo probant viri docti, quod æqualis fuerit Philostrati junioris, & Athenæi Dipnosophistas subinde sit in variis suis historiis secutus, quod postremum in primis observavit & luculenter demonstravit præstantissimus Perizonius. Cæterum Vossius lib. 4. c. 53. de idololatria merito Jac. Grevinum reprehendit, cui Ælianus noster Plinio Nat. historiæ scriptore antiquior est lib. & capite 3. de venenis.

h) Philostratus: Ἐβίω γὰρ ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα ἔτη, καὶ ἐτελεύτα οὐκ ἐπὶ παισί. Παιδοποιΐαν γὰρ παρῃτήσατο, τῷ μὴ γῆμαί ποτε.

i) Licet plures fortasse auctor scripsit, ut statim dicam.

k) in Florileg. l) in Χεῤῥόνησος.

m) in ἀσέλγεια. Idem tamen ποικίλην ἱστορίαν vocat in Δώς, κοίλη Φιλωθέντες.

n) G. J. Vossius de Hist. Gr. p. 218.

o) Jo. Clericus 1. artis Criticæ p. 89. o) Jo. Sheferus p. 149. de stylo & Kühnius ad Ælianum.

p) Vide Kuhnii præfat. & Perizonii notas ad librum 6. c. 1.

gnomicis & Melampode *Camillus Perusceus* Romæ 1545, 4. *Latine* vertit *Justus Vultejus* Wetteranus Basil. ap. Oporin. 1548, 4. & Lugduni 1567, 12. apud Joh. Tornæsium. *Græce & Latine* in collectione auctorum qui exempla virtutum & vitiorum conscripsere, per Jo. Heroldum Basil. 1555. Porro cum versione Vulteji à *Conrado Gesnero* hinc inde emendata & illustrata quibusdam notulis Tiguri, inter Æliani opera A. 1556. fol. & cum versione Vulteji ad Græcum denuo collata Lugduni apud Jo. Tornæsium 1587. 1610. & 1626, 12. & Genev. 1599. 1630. Paris. 1618, 12. in quibus editionibus Gesneri observationum ratio habita, sed *If. Casauboni* emendationes ac conjecturæ paucissimæ insertæ. Multis annis post, egregie de hoc opere promeritus est *Jo. Schefferus*, qui denuo recensitum cum Vulteji versione edidit, notisque & indice rerum phrasiumque græcarum illustravit Argentorat. 1647, 8. & secundis accuratioribus curis ibid. 1662, 8. Equidem MStis codd. destitutum se fatetur vir doctus, multa tamen ex ingenio feliciter castigavit, & erudita luce perfudit, ostensis etiam interpretis erroribus, quanquam est ubi in Scheffero quoque Græcismi peritiam non ab re desiderarunt Kühnius & Perizonius. Editionem hanc Schefferi alteram omissis ejus notis atque indice, appositisque in horum locum paucis suis emendationibus & conjecturis ex ingenio profectis recudi curavit *Tan. Faber* Salmurii A. 1668, 8. professus se græcum Æliani contextum quanta maxima fieri potuerit diligentia recensuisse, & ubi res postulabat emendavisse. Sed hoc minime factum in editione illa deprehendit Perizonius, qui in nulla editione vitiosum magis contextum Æliani affirmat exhiberi. Schefferus editione secunda haud contentus, quam male à typographo habitam queritur in commentario ad Phædrum pag. 227. amissis plerisque schedis in quibus annotaverat quæ addi quæ demi immutarique vellet; Varias Æliani historias tertiis curis illustrare est conatus, quas post ejus fata q) in lucem edidit Vir Græce doctissimus *Joachimus Kühnius* Professor Argentoratensis ante paucos annos & ipse non sine magna elegantiorum litterarum jactura denatus. In hac insigni editione quæ prodiit Argentorati A. 1685, 8. non modo contextus longe emendatior cum Vulteji versione passim castigata & Schefferi notis auctioribus exhibetur, sed & *Georgii Matthiæ Kœnigii* & Kühnii doctissimæ notæ sunt adjectæ, in quibus & scriptor illustratur, emendaturque, dictioque ejus explicatur, & errores Vulteji, Schefferi ac Tan. Fabri notantur, tum præter fragmenta Æliani à Kühnio collecta indicemque græ-

q) Obiit Upsaliæ 7. Cal. April. 1679.

græcum longe locupletiorem & elenchum auctorum ab Æliano allegatorum accedunt variæ lectiones ex tribus Codd. MSS. Parisiensibus, quas à Norcopensi Episcopo Scheferus acceperat. Denique vir doctissimus & accuratissimus *Jacobus Perizonius* præclaram hujus operis editionem curavit Lugd. Bat. 1701. 8. ad quam concinnandam usus est binis Codd. MSS. uno Fred. Sluiskenii altero Bibl. Lugdunensis Batavorum Academiæ: præterea à clariss. Viro Joh. Boivinio edoctus de lectionibus locorum dubiorum ex tribus Codd. Bibl. Reg. Parif. 2083. 3064. & 3132. (quas negligentius collectas Scheferus habuit) & à Grævio nactus variationes quas ex duobus MSS. Mediceis & uno Mediolanensi notaverat Marquardus Gudius. His subsidiis instructus, collatisque superioribus editionibus, Romana præsertim & Gesneri, quas reliquæ fere omnes (exceptis non adeo multis ex conjectura modo vera modo falsa per editores immutatis) insequuntur, contextum Æliani multo quam ante exhibuit correctiorem, versionem Vulteji ita emendavit integramque recensuit ut nova possit videri, deinde totum opus commentario luculento ornavit, quo & dictio græca & historia atque antiquitates erudite & jucunde illustrantur. In hoc subinde lector ad Scheferi & Kühnii notas remittitur, quas ne suæ editioni adjungeret, typographi Argentoratensis precibus suo Æliano metuentis impeditus fuit. Sed & fragmenta Æliani adjunxit, monens Kühnium, non pauca præter rem & facili nimis suspicione ad Ælianum auctorem retulisse. Indices quoque Perizonianæ editioni locupletissimi subjiciuntur, præcipue utilissimus ille & singulari plane studio atque accuratione confectus, quo Græca Æliani dictio explicatur. *Epitoma* ex Æliani variis historiis & historia animalium usum esse Michaëlem Apostolium, notat passim ad hujus proverbia Petrus Pantinus. *Germanice* quoque Varias Æliani editas esse Stetini 12mo, interprete *Gotfrido Wilhelmo Sacerio*, legas in Pandectis Brandenburgicis Christophori Hendreichii.

III ΠΕΡΊ ΖΩΩΝ r) ἢ ΠΕΡΊ ΖΩΩΝ ἸΔΙΌΤΗΤΟΣ s) βιβλία ιζ *Historiæ Animalium, sive de animalium sollertia ac proprietatibus libri XVII.* t) in quibus similiter ut in libris Variarum fecerat, jucunde ac breviter res quæ

r) Ita hos libros compendii causa laudat Svidas.

s) Ita in MSS. & in editionibus & ab Eustachio in Iliad. α. p. 44. hi libri inscribuntur. Neque alium titulum Emanual Phile præfixit suis jambis quos de animalibus ex Æliano fere collecta materia composuit.

t) Non tantum XVI. ut scribit Hendreichius in pandectis Brandenburgicis, Gyllii ex Æliano collectanea secutus.

quæ sibi notatu dignæ videbantur χρηματισμῶν more, nullo servato rerum ordine, interdum etiam in uno brevi capite admodum diversa (confer VII, 45.) describit, tractans ad alliciendum varietate ipsa lectoris animum ποικίλα ποικίλως, ut in Epilogo ait. Præcipua collegit non modo ex Aristotele & aliis qui ante eum de animalibus scripserant, ceterisque scriptoribus omnis generis, sed & ipse nonnulla nova à se observata attulisse se profitetur, u) selectumque ac styli svavitatem addidit, atque narratis mutarum animantium virtutibus homines * dat in ruborem, aut ab illis exempla capere docet sibi. Nonnulla etiam fabulosa exponens, testatur se iis non temere habere fidem ut XII, 21. 38. Sic XVII, 14. Ἐγὼ μὲν οὐ πεπίστευκα, εἰ δὲ ἕτερος Εὐδόξῳ πείθεται, πιστευέτω. &c. & 18. εἰ φανεῖται τῳ πιστὰ πιστευέτω, εἰ δὲ ἧττον τοιαῦτα, μὴ προσεχέτω. & XV, 8. ubi de muliere in mustelam versa ab Hecate, ἡ μὲν οὖν Θεὸς ἵλεως ἔστω, μύθους δὲ ἐῶ καὶ μυθολογίαν ἄλλοις. & 16. Ἡρόδοτον δὲ ἀξιῶ μή μοι μηνιεῖν εἰ μύθοις ἐγγράφω ὅσα ὑπὲρ τῆς τῶν ἐχέων ὠδῖνος λέγει. & XIV, 18. ubi de Hippomane: Καὶ ἴσως λέγουσί τι οἱ λέγοντες, ἴσως δὲ οὐδὲν λέγουσι. Ἃ δ᾽ οὖν ἤκουσα, ὑπὲρ τούτων εἶπον. XIV. ult. καὶ μέντοι καὶ διαμυθολογεῖσθαι μικρὰ ἄττα ἐν μακρᾷ τῇ συγγραφῇ, οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ διαναπαῦσαί τε τὴν ἀκοὴν καὶ ἐφηδῦναι τὸν λόγον. Adde VII, 22. & 40. IX, 14. XI, 11. & ult. Λέγει δὲ Ἀπίων, εἰ μὴ τερατεύεται &c. XII, 3. Λέγουσιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐμὲ μὲν ἥκιστα πείθουσι. Affirmat autem se maluisse in hujuscemodi rebus tempus atque otium suum impendere, cum ad multo majora adspirare, gravitatem auctoritatemque apud vulgus sibi comparare, atque inter potentes in aulis Principum viros censeri, magnasque divitias sibi conquirere potuisset. Ἀλλ᾽ οὔ μοι φίλον, inquit, σὺν τοῖς πλουσίοις ἀριθμεῖσθαι καὶ σὺν ἐκείνοις ἐξετάζεσθαι. Εἰ δ᾽ ὧν καὶ ποιηταὶ σοφοὶ, καὶ ἄνδρες φύσεως ἰδεῖν τε ἅμα καὶ κατασκέψασθαι δεινοὶ καὶ συγγραφεῖς ἐκ πείρας εἰς τὸ μήκιστον προελθόντες ἑαυτοὺς ἠξίωσαν, τούτων τοι καὶ ἐμαυτὸν ἀμωσγέπως ἕνα πειρῶμαι ἀριθμεῖν καὶ ἐθέλω, δῆλον ὡς ἀμείνων ἐμαυτῷ σύμβουλός εἰμι τῆς ἐξ ἐκείνων κρίσεως. Βουλοίμην γὰρ ἂν μάθημα ἕν γοῦν πεπαιδευμένον περιγίνεσθαί μοι, ἢ τὰ ᾀδόμενα τῶν πάνυ πλουσίων χρήματά ἅμα καὶ κτήματα. *Copiosis & locupletibus adnumerari & ex illorum ordine censeri non libet. Quodsi de numero hominum naturæ studiosorum, inter quos & Poëtæ*

u) ζῶα γὰρ αὐτὸς ἄλλα πλάσαι οὐκ ἐδυνάμην, ὅτι δὲ ἔγνων πολλὰ ἐπεδειξάμην. ἤδη μέντοι καὶ εἶπόν τινα ὧν οὐκ ἄλλος εἶπε διά γε τῆς πείρας τῆσδε ὁ αὐτὸς ἐλθών. XVII. ult.

* hujus rei exemplum vide VI. 2. VII. 10. seq. VIII. 3. 9. IX. 7. &c. Vitia quoque brutarum animantium persequitur ut VII, 19. seq.

Poëtæ sunt eruditi & Philosophi ingeniosi & alii scriptores rerum experientia clari, etiam ipse unus esse cupio & enitor, multo sane honestiore loco & dignitate majori quam pro illorum consilio futurum me confido. Ita enim sentio, ut vel unam alicujus egregiæ disciplinæ portiunculam potius quam celeberrimas ditissimorum quorumvis opes atque possessiones mihi accedere optarim. Quod IS. Vossius in appendice observationum ad Melam p. 38. Ælianum historiæ animalium auctorem scriptore variarum historiarum integro seculo juniorem esse pronunciat, merito à clarissimo Perizonio reprehenditur, eundem utriusque operis parentem confirmante variis argumentis probabilibus à scribendi genere & phrasi petitis. Suspicor autem IS. Vossium lapsum memoria & Tacticorum auctorem pro scriptore variarum historiarum dicere voluisse. De capitum distinctione hæc Conradus Gesnerus: *An per capita ipse Ælianus suos libros diviserit* (ita sane videtur) *an alius quispiam, non habeo quod affirmem. Ego ut in vetustissimo codice MSto capitum numeros & argumenta reperi, ita curavi describenda. Ælianus quidem an ipse destinxerit & inscripserit capita, dubitari potest: quum & argumenta in capitibus proximis, ut nunc sunt distincta, interdum plane cohærent: & ipsa etiam dictionis ratio alicubi, non capitis novi initium fieri, sed cum præcedente continuari sermonem loquatur: Nam & alibi plures ejusdem argumenti historia in unum caput recte sunt conjuncta. Utcunque est, sic esse divisum librum non inutile fuerit.* Primus libros de animalibus ex MS. codice Cardinalis Georgii Armaignaci *latine* vertit *Petrus Gyllius* Albiensis. Sed ejus versionis duplices exstant eæque longe inter se discrepantes editiones. Una Lugd. 1535, 4. apud Gryphium, cum libro ejusdem Gyllii de piscium Massiliensium Gallicis & Latinis nominibus. In hac ampliora excerpta tantum ex Æliano contineri dixeris, ita quæ de singulis animantibus ille pluribus locis scripserat per XVI. digessit libros & ordinem plane mutavit, & multa omisit, & ex Oppiano aliisque plura adjecit. Itaque *Conradus Gesnerus* cum hoc opus ex duobus MSS. primum *Græce* ederet inter Æliani opera, Tiguri 1556. fol. Gyllii quam addidit versionem se in ordinem revocasse & supplevisse testatur, alienaque ab Æliano omisisse & in suum de animalibus opus suis quæque locis transtulisse. Postea vero Lugduni A. 1562, 8. apud Gvil. Rovillium excusa est versio Gyllii integra nullis omissionibus interpolationibusve inquinata sed suo ordine libros XVII. Æliani integros latine exhibens, cum ejusdem Gyllii descriptione elephanti & Demetrii CPol. libris de cura accipitrum canumque latine translatis. Ab eo tempore Ælianus de animalibus ex *græcolatina* Gesneri editione recusus est Lugduni apud Joh.

Jo. Tornæsium. Nonnulla hujus Operis loca feliciter illustrat accuratissimus scriptor Lambertus Bos in Observationibus Criticis cap. XXXIV.

IV. Inter Æliani hujus opera à Gesnero quoque edita sunt ΤΑΚΤΙΚΑ sive *de instruendis aciebus liber* ad Adrianum Imp. qui à Sixto Arcerio aliisque quam plurimis sine controversia ei tribuitur. At enim jam supra ex Tillemontii & Perizonii verissima observatione monui, alium atque historiarum scriptore integro prope seculo antiquiorem esse auctorem Tacticorum, qui Græcæ rei militaris peritia imprimis pollere se prædicat, Romanæ non item; & cum Nerva Imp. cumque Frontino Formiis de hoc argumento sermones contulisse se scribit k) cum alter Ælianus nec militaria curasse nec frequentasse aulas Impp. videatur, & præterea Romanus fuerit, scripseritque circa tempora Alex. Severi. Non alienum tamen erit ab hoc loco etiam de Tacticis illius quisquis fuit Æliani breviter agere, qui in MSS. & prioribus editt. simpliciter dicitur Αἰλιανὸς non Κλαύδιος Αἰλιανὸς, ut in Scriverii & Arcerii editionibus, *Franciscus Robortellus* primus edidit sub titulo quem Gesnerus est secutus, περὶ στρατηγικῶν τάξεων Ἑλληνικῶν: *de instruendis copiis more Græcorum:* quod argumento sane perquam respondet, videtur tamen vocabulum Ἑλληνικῶν in MSto haud reperisse Robortellus, certe in ipso libri titulo interiore omisit, uti *Theodorus Gaza* quoque in sua versione vulgata Colon. 1524, 8. Paris. 1532. &c. *Æliani de instruendis aciebus opus ad Divum Hadrianum à Theodoro Thessalonicensi latinum factum & Antonio Panormitæ Alphonsi Regis Præceptori dicatum.* Robortelli perquam elegans editio, in qua seorsim Græca Æliani ex tribus MSS. recensita & variis picturis atque imaginibus partim è MSS. partim à Robortello adjectis, illustrata: seorsim ejusdem Robortelli latina versio ac denique translatio latina Theodori Gazæ exhi-

k) Verba ejus in proœm. Τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησι Τακτικὴν θεωρίαν πολλοὶ τῶν πρὸ ἡμῶν συνέγραψαν οὐκ ἔχοντες ἣν ἡμεῖς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπιστεύθημεν ἕξιν ἔχειν. Ἐμαυτὸν δὲ πείθων ἐβουλήθην ταύτην συντάξαι τὴν θεωρίαν, ὅτι τοῖς ἡμετέροις οἱ μεθ' ἡμᾶς πρὸ τῶν ἀρχαιοτέρων προσέξουσι συγγράμμασι. Τῆς δὲ παρὰ Ῥωμαίοις τὸ μέγεθος τούτου δυνάμεως καὶ ἐμπειρίας οὐκ ἔχων γνῶσιν (δεῖ γὰρ ὁμολογεῖν ἀληθῆ) ὄκνῳ κατειχόμην περὶ συγγράφειν - - - - Ἐπεὶ δὲ τῷ θεῷ πατρί σου Νέρβᾳ συμβαλὼν παρὰ Φροντίνῳ τῶν ἐπισήμων ὑπατικῶν ἐν Φορμίαις ἡμέρας τινὰς διέτριψα δόξαν ἐπενεγκαμένῳ περὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἐμπειρίαν, συμβαλὼν τ' ἀνδρὶ εὗρον οὐκ ἐλάττονα σπουδὴν ἔχοντα εἰς τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησι τεθεωρημένην μάθησιν, ἠρξάμην οὐκ ἔτι περιφρονεῖν τῆς τῶν Τακτικῶν συγγραφῆς. &c.

exhibentur, prodiit Venetiis A. 1552. 4. & in Soceri mei Bibliotheca exstat referta quam plurimis annotationibus MSS. viri docti. Utramque versionem in sua Græcolatina Æliani operum editione recudi curavit *Conradus Gesnerus* Tiguri A. 1556. fol. Ab eo tempore Gazæ translatio sæpius recusa est cum Vegetio, Frontino & aliis scriptoribus rei militaris à Godeschalco Stewechio & Petro Scriverio illustratis Lugd. Bat. 1592. 8. & 1607. 8. Denique Æliani liber græce cum nova versione & animadversionibus *Sixti Arcerii* editus est Lugd. Batav. 1613. 4. adjectis ex Xenophonte, Diodoro Sic, Polybio aliisque pugnarum quarundam descriptionibus. Ex hac Arcerii versione libellus Æliani latine recusus legitur in scriptoribus rei militaris ex recensione Petri Scriveri Lugd. Bat. 1632. & 1644. 12. & Vesaliæ Cliviorum 1670. 8. *Isaacus* quoque *Casaubonus* Æliani Tactica ex codice Regis Galliæ emendata & notis à se illustrata editurum se recepit præfat. ad Polybium. Codicis illius MS. ex H. Stephano & Rigaltio meminit etiam Arcerius in notis p. 155. ipse alioqui ad editionem suam adornandam nullo manu exarato codice usus. *Gallice* Æliani Tactica transtulit *Ludovicus de Machault* Paris. 1615. fol. *Anglice Johannes Bingham* Lond. 1616. 8. Ælianum laudat Leo Imp. in Tacticis p. 62. 90. & 91. edit. Meursii. Constantinus Porphyrogenetus c. 1. καθὼς Αἰλιανὸς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ γράψαντες τὰ Τακτικὰ λέγουσι. Porro cap. 2. testatur Ælianus se singulatim acturum quoque fuisse *de instructionibus classicis*. Περὶ μὲν τῶν ἐν ταῖς ναυμαχίαις συντάξεων ὕστερον ἐροῦμεν. Et fuerunt qui Gesnero affirmarent librum hujus argumenti Æliano auctore exstare in Bibliotheca Christianissimi Regis & Palatina quæ in Vaticanam transiit. Sed nemo hactenus fuit qui ex tenebris proferret & in lucem ederet.

V. Ad Ælianum insuper referuntur *Epistolæ* XX. quibus inscribitur titulus: ΕΚ ΤΩΝ ΑΙΛΙΑΝΟΥ ΑΓΡΟΙΚΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ. *Ex Æliani Epistolis rusticis*: ita ut de pluribus hæ sint selectæ, scriptæ nominibus agricolarum Atheniensium, ut diserte prodit Epistola ultima his verbis: εἰ δὲ σοφώτερα ταῦτα ἐπέσταλταί σοι ἢ κατὰ τὴν τῶν ἀγρῶν χορηγίαν, μὴ θαυμάσῃς. Οὐ γάρ ἐσμεν οὔτε Λυδοὶ, ἀλλ᾽ Ἀθηναῖοι γεωργοί. Hæ primum Græce vulgatæ sunt ab Aldo Manutio in collectione Epistolarum Græcarum Venet. 1499. 4. deinde latine versæ à *Sebastiano Guldenbeckio* Tigurino, & cum ejus versione recusæ inter Æliani opera *Conrado Gesnero* curante junctim edita Tiguri A. 1556. fol. Denique in collectione Epistolarum Græcarum Græce & latine sub falso *Jacobi Cujacii* nomine prelis subjectarum Genev. 1606. fol. 417. seq. quod propterea noto quia

in

in illius editionis indice Æliani nomen video prætermissum. In Actis Eruditor. A. 1696. p. 101. pro *Achano* legendum *Æliano*.

VI. Scripta Æliani deperdita sunt libri tres vel etiam plures περὶ προνοίας *de divina providentia*, ex quo proferuntur quædam à Svida in ἀβασάνιστος & alibi: atque ab Eustathio ad Homerum & ad Dionysium Periegetem, ut notatum Kühnio & Perizonio in Æliani fragmentis. Diversusne, an (quod clarissimo Perizonio videtur) idem cum hoc de providentia fuerit liber περὶ θείων ἐναργειῶν, *de divinis sive divinæ providentiæ declarationibus manifestisque documentis*, non plane exploratum est. Laudatur à Svida in ἀνεμάξατο, ἐνστάτης, καλλιγόλας, ὠψίσθη. Ex eodem sunt quæ refert in ἰαχήν. In hoc opere adversus *Epicurum passim disputaverat Ælianus, itaque illud respicitur à Casaubono cum in commentariis ad Athenæum memoratur Ælianus de doctrina Epicuri, qui qualis fit aut quando vixerit scire se potuisse negat Scheferus in limine notarum ad varias historias.

Fuit præterea scripta Æliano κατηγορία τοῦ Γύννιδος, *accusatio Gynnidis*, ** sive *hominis effœminati*, de qua hæc Philostratus in Æliani vita: Ἐντυχὼν δέ ποτε αὐτῷ Φιλόστρατος ὁ Λήμνιος βιβλίον ἔτι πρόχειρον ἔχοντι καὶ ἀναγινώσκοντι αὐτὸ σὺν ὀργῇ καὶ ἐπιτάσει τοῦ φθέγματος, ἤρετο αὐτὸν ὅ, τι σπουδάζοι; καὶ ὅς, ἐκπεπόνηταί μοι, ἔφη, κατηγορία τοῦ Γύννιδος. Καλῶ γὰρ οὕτω τὸν ἄρτι καθῄμενον Τύραννον, ἐπειδὴ ἀσελγείᾳ πάσῃ τὰ Ῥωμαίων ᾔσχυνε. Καὶ ὁ Φιλόστρατος, ἐγώ σε, εἶπεν, ἐθαύμαζα ἂν εἰ ζῶντος κατηγόρησας. Εἶναι γὰρ δὴ τὸ μὲν ζῶντα τὸν Τύραννον ἐπικόπτειν ἀνδρὸς, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντός. *Hunc olim Lemnius Philostratus librum quendam in manibus habentem reperit, quem cum indignatione & vocis intentione lectitabat. Et cum ille quid esset quæreret, Gynnidis accusationem à se elaboratam dixit. Sic autem vocare se Tyrannum, qui paulo ante Romanum imperium tenuerit, eique omni genere libidinis turpem inusserit maculam. Cui Philostratus: admirarer, inquit, si viventem accusasses. Siquidem viventem Tyrannum stylo perstringere, viri opus esse censeo: in jacentem vero invehi, cujusvis.* Tyrannum cujus accusationem scripsit Ælianus, non *Domitianum*, ut Vossio & aliis viris doctis videbatur, sed Elegabulum fuisse pulchre probat de scriptore nostro præclare promeritus Jacobus Perizonius. Confer Tristanum T. 2. p. 322. seq.

* Epicureos tangit idem Ælianus VII. 44. animal. Ἐλέφαντες μὲν οὖν Θεοὺς προσκυνοῦσι, οἱ δὲ ἄνθρωποι εἰ ἄρα γε εἰσὶ Θεοὶ, καὶ ὄντες εἰ φροντίζουσιν ἡμῶν, διαποροῦσι.

** De hac voce confer Svidam in ἄρρεν.

VII. INDEX SCRIPTORUM in Æliani Variis Historiis allegatorum, depromtus ex editione Perizoniana.

Index Scriptorum in Historia animalium ab Æliano laudatorum, recens à me additus.

Aga-

Ἰνδι-

SOLI
DEO
GLORIA

ADDENDA & EMENDANDA quædam.

Pag. 87. ante v. 7. à fine, adde: His adjungi fas fuerit *Joannis* Grammatici *Gazæi* ἔκφρασιν τοῦ κοσμικοῦ πίνακος τοῦ ἐν Γάζῃ ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ versibus constantem 726. jambicis. Eam Græce vulgavit è Codice Scaligeri qui exstat in Bibl. Leidensi, Janus Rutgersius lib. 2. Var. lect. p. 98. Versibus pæne Nonniacis descriptam ait Barthius ad Gvil. Britonem p. 747.

265. adde, quod paraphrasis Christiana Enchiridii Epicteti Nilo Monacho auctore legitur etiam latine in Tomo XXVII. Bibl. Patrum p. 231. seq. edit. Lugdunensis.

333. v. 20. *lege*: Deinde præmissus est editioni Plutarchi Francof. 1620. & inde Parisiensi Græcolatinæ A. 1624. fol. Quoniam vero in aliis editionibus haud exstat &c.

361. v. 2. à fine *lege*: etiam de illis horum decem &c.

372. v. 17. *post* sex volum. 1572. 8. *adde*: subnexis ad calcem notis Cruserii, Xylandri & H. Stephani.

374. In Indicibus auctorum à Plutarcho & Galeno allegatorum sunt quædam omissa, festinante typographo, quæ alibi à me supplebuntur.

410. v. 5. à fine post Μαμοῦν *adde*: Jacobus Tollius V. C. Rigaltianam Achmetis editionem cum Codicibus quatuor Vindobonensibus contulit ex iisque supplevit lacunas, & ad bis mille loca emendavit, quod Tollii exemplar apud fratris ejus filios hærere testatur egregius vir Henninius animadvers. ad Epist. VI. Tollii itinerariam p. 188.

411. v. 20. post *Sirin*, adde: Thomam Morum maximam partem Alphabeti sui compendiarii Propheticorum iconismorum ex hoc Achmete composuisse notat Laurentius Lundius in limine Bibliothecæ suæ Græcæ.

Cetera ingenio & humanitati Lectoris permittuntur.

F I N I S.

